

**ОДЕСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

**НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ**

**ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ:
ТРАДИЦІЇ, ІННОВАЦІЇ, ГЛОБАЛЬНІ ТРЕНДИ**

*Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
за міжнародною участю
(до 25-річчя заснування інституту)*

9 жовтня 2020 року

**Одеса
2020**

УДК 35(477)(06)
П 88

П 88 **Публічне** управління: традиції, інновації, глобальні тренди : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. за міжнар. участю. (до 25-річчя заснування інституту). 9 жов. 2020 р. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2020. – 372 с.

Матеріали публікуються в авторській редакції

© ОРІДУ НАДУ
при Президентіві України, 2020.

БЕЗВЕРХНЮК ТЕТЯНА МИКОЛАЇВНА

*завідувач кафедри проектного менеджменту
ОПІДУ НАДУ при Президентіві України, д. держ. упр., професор
ORCID ID: orcid.org/0000-0002-2567-8729*

СТРАТЕГІЧНЕ ПРОЕКТУВАННЯ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Ключові слова: управлінські рішення, технологія, стратегія, проектування

Результативне та ефективне досягнення стратегічних цілей розвитку будь-якої організації можливе лише внаслідок дій, які виконуються в певній послідовності і є способом вирішення окремих, часткових завдань. Так, плануючи діяльність організації, керівник визначає її цілі, способи їх реалізації та ресурси, необхідні для їх досягнення. У процесі організації діяльності керівником приймаються різноманітні управлінські рішення й забезпечується їх виконання.

Управлінські рішення завжди спрямовані на розв'язання конкретних управлінських завдань, які характеризуються: невизначеністю, а в деяких випадках і суперечливістю умов; недостатністю інформації про можливі способи їх вирішення та чітких алгоритмів вирішення; необхідністю вирішення в обмежений час.

Сучасні тенденції до застосування нетрадиційних для державно-управлінської діяльності в Україні методів вирішення суспільних проблем свідчать про відчуження науковцями та практиками слабкості, недостатньої ефективності традиційних моделей і методів прийняття державно-управлінських рішень, програмування та планування соціального-економічного розвитку держави. За умов зростання динаміки суспільних змін та ступеню невизначеності зовнішнього середовища, втрачає переважну значущість досвід минулого і виникає нагальна потреба у принципово нових моделях, методах та інструментах управління складними соціально-економічними системами.

У зв'язку з цим актуалізується проектна діяльність органів публічної влади, що виступаючи альтернативою традиційному управлінню, є не просто формою розвитку сучасного суспільства, а неодмінною умовою його виживання.

Сучасні соціальні реформи в Україні, метою яких є підвищення ефективності соціальної політики уряду, передбачають модернізацію сфери соціального забезпечення і соціального захисту, створення нових або реорганізацію багатьох існуючих соціальних установ, впровадження нових видів і методів соціальної роботи. Масштабність та інноваційність соціальних реформ потребують відповідних механізмів їх впровадження, тому надзвичайно актуальним стає використання такого потужного інструменту управління змінами у суспільстві як проектування.

Проектуванням охоплено всі сфери життєдіяльності людини і суспільства. Воно тісно взаємодіє з усіма функціями управління і, будучи формою вироблення і прийняття рішення, є важливим елементом циклу управління, забезпечує реалізацію інших його функцій. Воно є попереднім відтворенням дійсності, створенням прототипу передбачуваного об'єкта, явища чи процесу за допомогою специфічних методів. Воно застосовується як для розробки різних варіантів вирішення нових проблем, так і для складання планів та програм з регулювання виводів, хоч і вже відомих, процесів та явищ [1].

Проектування конструє модель системи, яка будується, визначає її функціональні характеристики. Основний зміст проектування полягає в обґрунтуванні сукупності засобів, що допомагають вирішити поставлені завдання і проблеми, досягти визначеної мети. Ці засоби фіксуються у двох формах:

- як система параметрів проектного об'єкта та їхніх кількісних показників;
- як сукупність конкретних заходів, що забезпечують реалізацію проектного показників та якісних характеристик майбутнього об'єкта.

Процес проектування передбачає використання таких аналітичних методів, які дозволяють розробити та оцінити альтернативні варіанти організаційних рішень та обрати з них найбільш ефективні, зокрема, це методи аналогій, експертно-аналітичні, логіко-структурні та методи моделювання.

У загальному розумінні сутність проектування полягає у випереджальному відтворенні дійсності, створенні образу бажаного майбутнього, при цьому об'єкт проектування може бути як матеріальним, так й ідеальним, залежно від сфери діяльності, а суб'єктом проектування завжди виступає людина.

Основними відмінностями проектування від інших споріднених управлінських технологій є:

- цілеспрямованість, орієнтованість на вирішення проблемної ситуації або задоволення існуючої потреби;
- об'єктивність – вихідною точкою для перетворення об'єкта проектування є об'єктивна інформація про його сучасний стан;
- системність – об'єкт проектування вивчається і аналізується у всіх його внутрішніх і зовнішніх зв'язках, структурних та функціональних складових;
- обґрунтованість, оскільки створюваний образ майбутнього логічно прив'язаний до існуючого підґрунтя для розвитку об'єкта проектування, наявних внутрішніх ресурсів і можливостей, що надаються зовнішнім середовищем;
- оптимальність – серед всіх можливих майбутніх образів об'єкта проектування обирається той, який більшою мірою відповідає цілям проектування та обмеженням зовнішнього і внутрішнього середовища.

Результатом проектування є науково-теоретичне і практично обґрунтоване визначення варіантів прогнозованого і планового розвитку нових процесів і явищ. Проектування – складова частина управління, яка дозволяє забезпечити керованість процесу.

Між тим слід наголосити, що намагання механічно інтегрувати проектування в процес прийняття державно-управлінських рішень чи втілювати проекти лише як пілотну форму «точкового» стратегічного планування навряд чи досягатимуть очікуваного результату. Проектні управлінські нововведення, що не кореспондують зі стратегічним плануванням та не забезпечені міжвідомчою координацією, створюють додаткові адміністративні ускладнення – управлінська неспроможність та неієздатність уповноваженого органу державної влади.

Запровадження проектування як технології прийняття державно-управлінських рішень необхідно розглядати, у першу чергу, «...як інструмент реалізації комплексу стратегічно орієнтованих заходів, спрямованих на вирішення найактуальніших завдань. Це спонукає розглядати проекти як частину системи середньо-та довгострокового планування, що запроваджується в Україні, яка, окрім виконання практичних проектів у конкретних сферах, включатиме також інфраструктурне, нормативно-правове, інформаційне та інші види забезпечення реалізації цих проектів» [2, с. 5].

За дослідженням В. Федорчак [3], проектування – це заключна процедура стратегічного планування. Його призначення полягає в розробленні проектів стратегічних планів усіх рівнів і часових горизонтів. Проект стратегічного плану, по суті, являє собою проект управлінського рішення з реалізації стратегії відповідних суб'єктів управління, який формується за процедурою: прогноз – програма – план. За таким підходом, стратегічне проектування – це форма випереджального відображення дійсності, передбачення ролі та місця об'єкта, явища чи процесу в майбутній картині розвитку за допомогою відповідних методів.

Стратегічне проектування – це управлінська технологія визначення стратегічних пріоритетів і прийняття управлінських рішень, що забезпечує диференційованість використання різноманітних стратегічних інструментів управління, моніторингу та оцінки ризиків. Запровадження стратегічного проектування як технології прийняття державно-управлінських рішень дозволить органам публічної влади використовувати методи прогнозування, планування, програмно-цільового управління з метою проектування управлінських дій з розвитку будь-якої системи.

Управлінська технологія – це регламент виконання процесу управління, який обумовлює порядок прийняття управлінських рішень і визначає найефективніші методи та інструменти їх впровадження на практиці. Проектування технології управління ґрунтується на ретельному дослідженні операцій і процедур, їх моделюванні й організаційному проектуванні.

Домінуючим інструментом стратегічного проектування є розробка альтернативних стратегічних рішень, вибір найоптимальнішого з яких повинен привести до ефективного її впровадження. Стратегічні альтернативи – це комплекс обґрунтованих самостійних стратегій, спрямованих на досягнення стратегічної цілі розвитку медичної реабілітації на основі використання наявних ресурсів. Як правило, ці стратегії мають однакове спрямування, але пропонують різні шляхи і можливості досягнення стратегічно важливих рубежів.

Аналіз стратегічних альтернатив та обґрунтування стратегії – це концептуальне завдання стратегічного проектування, досягнення якого потребує застосування взаємопов'язаної сукупності інструментів: стратегічний аналіз, формулювання стратегічних альтернатив та вибір стратегії; стратегічне планування і прогнозування, розроблення стратегічних і поточних проектних планів; проектне управління – організація і реалізація заходів, координація дій, контроль; координація діяльності суб'єктів управління.

Список використаних джерел.

1. Азаров Н.Я. Инновационные механизмы управления программами развития: монография / Н. Я. Азаров, Ф. А. Ярошенко, С. Д. Бушуев. К.: Саммит-Книга, 2011. 528 с.
2. Національні проекти в стратегії економічної модернізації України: Аналітична доповідь. К.: НІСД, 2013. 57 с.
3. Федорчак В.В. Стратегічне проектування як управлінська технологія реалізації політики екологічної безпеки на регіональному рівні. Держава та регіони. Серія: Державне управління. 2012. № 4 (40). С. 178–182.

КОЛІСНІЧЕНКО НАТАЛЯ МИКОЛАЇВНА

*завідувач кафедри української та іноземних мов
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к. держ. упр., доцент
ORCID ID: orcid.org/0000-0003-1083-7990*

ІНШОМОВНА КОМУНІКАЦІЯ У ПІДГОТОВЦІ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ: ВИВЧЕННЯ ТА ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ

Ключові слова: іншомовна комунікація, іншомовна професійна комунікативна компетентність, професійно-орієнтоване спілкування, іноземна мова в системі публічного управління, ЄС.

Іншомовна комунікація виступає важливою складовою діяльності сучасного публічного службовця. Наукове поняття «іншомовна комунікація» знаходиться в категоріальних полях таких базових категорій гуманітарних наук, як «іноземна мова», «діяльність» і «комунікація».

Іноземна мова. Важливо розглядати іноземну мову як засіб формування професійної спрямованості майбутнього фахівця. Професійно-орієнтований підхід до навчання іноземної мови в закладах вищої освіти передбачає формування у здобувачів здатності іншомовного спілкування в конкретних професійних, ділових, наукових сферах і ситуаціях з урахуванням особливостей професійного мислення.

Діяльність. З позицій діяльнісного підходу іншомовна комунікація є одним з видів спільної діяльності суб'єктів.

Комунікація. Іншомовна комунікація дозволяє засвоювати граматичні явища, передбачені навчальною програмою, розвивати мовні вміння і навички, опановувати професійною іноземною мовою для досягнення кінцевого результату, що розуміється як здатність випускника брати участь в діловому спілкуванні іноземною мовою з урахуванням приналежності комунікативного партнера до іншої національної культури, що відповідає особистості, яка володіє соціальною (міжкультурною) компетентністю [3].

На думку О.С. Андрієнко, поняття «іншомовна професійна комунікативна компетентність» визначається, як «здатність майбутнього фахівця здійснювати міжкультурне професійно-орієнтоване спілкування в якості вторинної мовної особистості; взаємодіяти з носіями іншої культури з урахуванням національних цінностей, норм і уявлень; створювати позитивний для комунікантів настрій в спілкуванні; вибирати комунікативно доцільні способи вербальної і невербальної поведінки на основі знань про науку і культуру інших народів в рамках полілогу культур; зберігати національну самоідентифікацію в умовах міжнародної інтеграції та мобільності» [1, с. 10]. Під професійно-орієнтованим розуміється навчання на основі врахування потреб тих, хто навчається у вивченні іноземної мови, що диктується особливостями майбутньої професії або спеціальності [5, с.5]. Відтак, під іншомовною професійною комунікацією розуміється цілеспрямований процес взаємодії людей – представників різних лінгвокультур – під час вирішення діяльнісних професійних завдань на основі інтерактивності [4, с. 8].

Із зазначеного, професійна підготовка з публічного управління неможлива без іншомовного спілкування, оскільки реально затребуваними в сучасному суспільстві стають управлінці зі знанням іноземної мови, фахівці з міжнародної та міжкультурної комунікації. У процесі вивчення дисципліни «Іноземна мова» здобувач вищої освіти розвиває свої компетенції володіння General Language (загальноуживана мова) і одночасно оволодіває мовою спеціального призначення (мовою професійного спрямування, мовою спеціальності) – Language for Specific Purposes (LSP).

У практиці використання іноземної мови в системі публічного управління уряди країн Європи визнають таке:

Рівень володіння іноземною мовою (рівень іншомовних навичок) розглядається як ключовий показник того, наскільки держава і уряд готові ефективно працювати в межах глобальної взаємодії.

2. Традиційно володіння іноземними мовами урядовцями розглядається як важлива компетентність у сфері дипломатії, національної безпеки та оборони. Зниження рівня мовних навичок викликає стурбованість урядів щодо майбутніх перспектив їхніх країн.

3. Уряди прагнуть усвідомити: наявну спроможність урядовців з володіння іноземними мовами; відповідність рівня володіння мовами цілям публічної політики, міжнародних відносин та безпеки; зв'язок між ефективністю діяльності уряду та розширенням можливостей вивчення іноземних мов.

Щодо мовних потреб та значення мовних навичок уряди країн Європи визнають, що:

- володіння мовними навичками є важливою перевагою, яка дозволяє їм досягти поставлених цілей;
- вивчення мови – процес інтенсивний. Інвестування в іншомовне навчання відбувається за такими напрямками: підтримка вже набутого високого рівня володіння мовою; міжвідомчий обмін навичками; перепідготовка та підвищення кваліфікації; мовна стипендія;
- є зростаюча необхідність залучення носіїв мови;
- мовні навички не є ключовим критерієм процесу оцінки роботи посадовця у державних відомствах та міністерствах. Проте визнається, що їх потрібно включати в оцінювання та опис функціональних обов'язків, демонструючи тим самим їх важливість та необхідність в системах оцінювання ефективності;
- підхід щодо визначення вимог до мови посадовців стає децентралізованим, а відтак – спостерігається недостатня урядова координація щодо виявлення сучасних потреб в мові, відсутність загального стратегічного підходу у забезпеченні майбутніх потреб;
- розширюється інфраструктура з підтримки вивчення мови в межах університетів і профільних закладів;
- щодо мов, що мало вивчаються та мов меншин – попит студентів навряд чи колись досягне рівня, за якого їх викладання буде економічно самоокупним.

Таким чином, на сьогодні існують проблеми щодо визнання урядами країн Європи ролі та значення мов, зокрема, у кар'єрному розвитку публічних службовців. Основними рекомендаціями щодо розвитку мовних навичок публічних службовців висловлюються такі [10]:

- необхідно розробити міждержавну мовну стратегію: включати регулярний аудит мовних навичок; визначити можливості обміну ресурсами; передбачити звіти про прогрес;
- урядам та закладам вищої освіти необхідно спільно працювати задля забезпечення розвитку у вивченні мов та актуалізації важливості цього процесу;
- мовні навички необхідно сприймати як дуже бажані компетентності для всього персоналу владного органу;
- необхідно посилити підтримку мов меншин в рамках закладів вищої освіти, вдосконалювати їхні прямі стратегічні зв'язки та партнерство з урядовими установами;
- різноманітні мовні ресурси етнічних спільнот потрібно мобілізувати та підтримувати.

Європейська мовна політика щодо публічної служби має на меті покращити культурне порозуміння між країнами-членами Європейського Союзу. Через кращі знання сучасних європейських мов, полегшується спілкування та взаємодія між європейцями, такі знання сприяють просуванню європейської мобільності, взаєморозумінню та співпраці, звільненню від забобонів та дискримінації. Публічні службовці повинні набути конкретних мовних навичок та знань через навчання, щоб ефективно виконувати свої обов'язки [9].

Ведмецька Л. виділяє такі основні проблеми, характерні для публічних службовців країн Європейського Союзу [2, с.177-178]: низький рівень володіння іноземними мовами, які використовуються в процесі роботи з

документами на міжнародному рівні або в міжнародних виконавчих органах (наприклад, в Європейській комісії Європейського Союзу); низький рівень володіння іноземними мовами, які активно використовуються в міжнародній практиці (англійська, німецька, французька). На сьогодні мета системи публічної служби країн Європи не просто реалізувати підготовку службовців з другої мови, щоб вони могли стати двомовними публічними службовцями. Мовне навчання стає все більше орієнтоване на підтримку службовців, які бажають підвищити свої іншомовні вміння та виявляють інтерес до вивчення мови.

У новому Законі України «Про державну службу» [6], «Стратегії реформування державного управління в Україні» (розпорядження Кабміну від 24 червня 2016 р. № 474-р) всі чиновники найвищої категорії «А» мають вільно вести переговори і міжнародну комунікацію іноземною мовою. Кабмін постановою від 22 липня 2016 р. № 448 затвердив «Типові вимоги до осіб, які претендують на зайняття посад державної служби категорії «А», де визначено спеціальні вимоги до публічних службовців, зокрема – щодо комунікації та взаємодії [8].

На сьогодні вітчизняні процеси модернізації підготовки з публічного управління здійснюються шляхом вдосконалення механізмів іншомовної комунікації:

- запроваджено нову програму навчання англійської мови державних службовців «English for Public Administration»;

- за сприяння «British Council Україна» в рамках програми «Англійська мова для державних службовців» представники державної служби України, які пройшли попередній відбір, беруть участь у зазначеному проекті;

- публічні службовці долучаються до участі в соціальному інноваційному проекті «Lingva.Skills», метою якого є покращання рівня володіння іноземною мовою державними службовцями у відповідності до стандартів ЄС;

- розпочато тестування претендентів на посади державної служби категорії «А» на рівень володіння англійською та французькою мовами [7].

Організація підготовки на основі іншомовного професійного спілкування, відтак, базується не виключно на системі мови, а на специфіці професійної діяльності тієї чи іншої предметної сфери. Зокрема, у сфері публічного управління стратегія викладання іноземних мов на першому етапі навчання у закладі вищої освіти повинна забезпечити усвідомлення здобувачем унікальних іншомовних можливостей у формуванні професіоналізму сучасного публічного службовця. На етапі навчально-професійної діяльності провідною метою є формування лінгво-соціокультурної компетенції у професійній сфері; здатності і готовності здобувача до ефективної професійної міжкультурної іншомовної комунікації та конструктивної взаємодії в мультикультурному професійному співтоваристві.

Список використаних джерел.

4. Андриенко А.С. Развитие иноязычной профессиональной коммуникативной компетентности студентов технического вуза (на основе кредитно-модульной технологии обучения): автореф. дис. ... канд. пед. наук. Ростов н/Д. 2007. 26 с.

5. Ведмецкая Л.В. Проблемы профессионального языка государственных служащих и развитие системы государственного управления. PolitBook. № 1. 2012. С. 171-185.

6. Витохина О.А., Волкова О.В., Лысова И.И. Иноязычная коммуникация: гендерный аспект. URL: http://confcontact.com/2012edu/tom3/2_Vitokhina.htm

7. Нагорнюк Л. Є. Формування іншомовної професійної комунікативної компетентності майбутніх журналістів у процесі фахової підготовки. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. Тернопіль: Тернопільський національний педагогічний університет імені В.Гнатюка, 2009. 19 с.

8. Образцов П.И., Иванова О.Ю. Профессионально-ориентированное обучение иностранному языку на неязыковых факультетах вузов. Орел: ОГУ. 2005. 114 с.

9. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>

10. Реформа державного управління. Звіт про виконання у 2018 році Стратегії реформування державного управління України на 2016–2020 роки. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/reform%20office/03_zvit_ukr_web.pdf

11. Савченко О. Знання іноземної мови стане обов'язковим для держслужбовців категорії «А». URL: <https://www.kadrovik01.com.ua/news/1633-qqn-16-m7-25-07-2016-znannya-inozemno-movi-stane-obovyazkovim-dlya-derjslujbovtsv-kategor-a>

12. Bourbouli A. Enhancing Language Skills for Intercultural Communication in the Hellenic Civil Service: The case of the Hellenic National Centre of Public Administration and Local Government. E-Journal of Science & Technology (e-JST). № 13 (1). 2018. URL: http://e-jst.teiath.gr/issues/issue_54/Bourbouli_54.pdf

13. The Need for Languages in UK. Diplomacy and Security. November 2013. Steering Group: Niblett R., Furniss G., Holes C., Lister S., Roberts I., Wallace H. Authors: Chen S., Breivik A. Registered Charity: N° 233176. The British Academy. 2013. 88 p.

КРАСНОСТАНОВА НАТАЛЬЯ ЕДУАРДІВНА

*завідувач кафедри менеджменту організацій
ОПІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н., доцент,
ORCID ID: orcid.org/0000-0003-2151-3633*

ЯРОМІЧ СВІТЛАНА АНАТОЛІЙВНА

*професор завідувач кафедри менеджменту організацій
ОПІДУ НАДУ при Президентові України к.е.н, професор
ORCID ID: orcid.org/0000-0002-3600-3110*

СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ У МЕНЕДЖМЕНТІ

Ключові слова: інновації, інноваційна економіка, маркетинг інновацій, інноваційний маркетинг, інноваційний підхід, інноваційні комунікації

Вивчення зарубіжного досвіду регулювання інноваційних процесів у контексті підвищення конкурентоспроможності економіки є вкрай потрібним через проблемність його застосування в Україні. Дослідження питань формування та розвитку інноваційних процесів в економічно розвинутих країнах світу вказує на те, що державна інноваційна політика є необхідним компонентом соціально-економічної політики, завдяки якій окреслюються головні цілі, форми та принципи діяльності органів державної влади у науково-технічній сфері, відображає скерованість державних заходів щодо інноваційної діяльності.

Тому слід визначити головну тезу: стратегічні економічні успіхи фірм, і навіть цілих націй, пов'язані, перш за все, з їх ставленням до інноваційного бізнесу.

Звернення до інноваційних форм економічного розвитку обумовлено, перш за все, внутрішньосистемними потребами економічних систем. Так, впровадження управлінських інновацій обґрунтовується в певних стратегічних нормативно-правових та концептуальних документах в області соціально-економічного розвитку України. Адаптація зарубіжного досвіду в національному середовищі відбувалася через проведення аналізування й оцінювання конкурентоспроможності національної економіки; виявлення слабких сторін розвитку інноваційного процесу в Україні; оцінювання та врахування інноваційного потенціалу, умов розвитку, реалізації інноваційної стратегії держави, досягнення соціально-економічних цілей розвитку.

У процесі дослідження були виділені такі моделі інноваційної стратегії, які включають групи країн, що зорієнтовані на:

- лідерство у науці, реалізацію масштабних цільових проектів, які охоплюють усі стадії інноваційного циклу із значною часткою науково-інноваційного потенціалу в оборонному секторі (Великобританія, США, Франція);
- дифузія інновацій, створення умов і сприятливого інноваційного середовища, раціоналізація усієї структури економіки (Німеччина, Швейцарія, Швеція);
- стимулювання інновацій завдяки розвитку інноваційної інфраструктури, забезпечення сприйнятливості до досягнень світового НТП, координації дій різних секторів у сфері науки і технологій (Японія, Республіка Корея).

Формування та вибір інноваційної стратегії залежить від потенціалу, стану економічного розвитку, розмірів країни.

Важливим завданням у процесі переходу від експортно-сировинної моделі розвитку економіки на інноваційний шлях поступу є створення інноваційної інфраструктури, яка сприяє вдосконаленню інформаційного простору інноваційної діяльності з використанням вже існуючих інформаційних технологій. Варто виділити такі важливі етапи інноваційного циклу: виникнення ідей; фундаментальні дослідження; прикладні дослідження; розроблення промислових зразків; комерціалізація продукту; серійне виробництво і реалізація інноваційної продукції. Кожний з перерахованих вище етапів вимагає певного набору інформації: науково-технічної, патентної, прогностично-аналітичної, комерційної, маркетингової, статистичної та демографічної, біржової та фінансової, правової, інформації про фінансовий стан партнерів, перспективні розробки, конкурентів, потенційних споживачів, інноваційну активність різних структур тощо.

Для підвищення ефективності інформаційно-аналітичної підтримки інноваційної діяльності треба постійно підвищувати внутрішню активність інформаційного середовища завдяки цілеспрямованій, методичній і постійній роботі програмних продуктів, що включає обслуговування інформаційних потреб користувачів-суб'єктів інноваційних процесів. Такої внутрішньої активності можна досягти за допомогою сучасних технологій, інформаційно-пошукових систем (наприклад, агентно-орієнтованого підходу, WEB-технологій) побудови інформаційних систем для усіх елементів інноваційного процесу: аналізу інноваційної ідеї, формування оргструктури підприємств та їх об'єднань, управління діяльністю інноваційних структур, збут і просування на ринок інноваційних товарів тощо. Полем для такої діяльності постає Інтернет як багатофункціональна інформаційна платформа.

В даному контексті необхідно уточнення понятійно-категорійного апарату дослідження, зокрема: поняття «управлінські інновації! Під управлінськими інноваціями слід розуміти новітні методи та технології, впроваджені у систему менеджменту та спрямовані на досягнення поставлених цілей та підвищення продуктивності й ефективності функціонування підприємства. Управлінські інновації – це ланцюг взаємозв'язаних та свідомо ініційованих змін, пов'язаних з якісним реформуванням управлінського блоку й націлені на підвищення стабільності, ефективності та конкурентоспроможності підприємства. З цієї точки зору, управлінські інновації відображають якісне поетапне перетворення системи менеджменту організації».

Розвиток внутрішнього потенціалу підприємств можливий шляхом упровадження передових інноваційних технологій, модернізації основних фондів, технічного переобладнання виробництва та формування нової

організаційної моделі управління. Одним із дієвих інструментів підвищення ефективності діяльності підприємств є управлінські нововведення, які дозволяють створити необхідні умови для реалізації продуктивних та технологічних інновацій і є фундаментом для організації інноваційного процесу. Тому для вітчизняних підприємств реформування системи менеджменту, вдосконалення інструментів управління на інноваційних засадах є актуальним завданням.

Впровадження нових технологій в менеджмент бізнес-середовища активно розвиваються нові форми економічної діяльності: електронний бізнес, електронний банкінг, електронне страхування, електронна комерція, електронні аукціони та біржі, інформаційні електронні послуги тощо, що формує ряд тенденцій та викликів менеджменту XXI століття.

Для підприємств багатьох галузей найважливішим напрямком удосконалення їх діяльності є переорієнтація на інноваційну модель розвитку, зокрема використання новітніх технологій у виробництві продуктів, розширення асортименту інноваційних товарів, розроблення комплексних організаційно-управлінських рішень та впровадження передових маркетингових інструментів, спрямованих на оптимізацію збутових процесів.

Інноваційний розвиток підприємств в сучасних умовах неможливий без використання передових інструментів у системі менеджменту, зокрема впровадження управлінських інновацій.

Отже, управлінські інновації здатні створити довготермінові переваги для компанії за таких умов:

- інновації базуються на нових принципах, що кидають виклик традиційному управлінню;
- інновації повинні бути системними, що включають великий спектр методів і процесів;
- інновації є частиною безперервного процесу нововведень.

Список використаних джерел.

1. Krasnostanova Natalia, Chebanu Anastasiia, Complex evaluation of innovative capacity of the industrial enterprise // Науковий журнал «Наукові записки Національного університету «Острозька академія» серія «Економіка». – 2020. – №2.
2. Майданюк С.І., Привалова Н.В. Врахування екологічних складових при оцінці ефективності інвестицій // Бізнес інформ, 2020, №2
3. Стратегії інноваційного розвитку в менеджменті: колективна монографія / за заг. ред. М. М. Іжї, Н. Е. Красностанової, С. А. Яроміч. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2020. – 258 с.
4. Яроміч С.А., Сапсай Н.В. Нові інструменти маркетингу інновацій у комерційному банку/ С.А. Яроміч, Н.В. Сапсай // «Регіональна економіка та управління» №2 (28), травень 2020, частина 1. – С. 152-156.

КРИВЦОВА ВАЛЕНТИНА МИХАЙЛІВНА

*завідувач кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.і.н., доцент, Заслужений працівник освіти України*

ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ЄВРОПИ

Щоб ЄС міг заявити про себе як про справжнього геополітичного гравця, він повинен виробити більш гнучкий і детальний підхід до вирішення світових проблем. Що необхідно, так це відновлене мислення від союзу, який не заперечує, а сповнений рішучості діяти.

Ідея глобальної Європи знову з'являється в деяких європейських медіях – відчуття, що настав час для Європейського Союзу ще раз спробувати стати світовою державою. Найостанніші заяви нових європейських лідерів, які вступили в посаду в кінці 2019 року, наголошують на необхідності для Європи заявити про себе як про справжнє геополітичному гравцеві. Новий президент Європейської комісії Урсула фон дер Лейен пообіцяла нову геополітичну роль для свого інституту. Високий представник з питань зовнішньої політики і політики безпеки Джозеп Боррелл визначив, що Європі необхідно навчитися «використовувати мову влади». А президент Франції Еммануель Макрон протягом деякого часу говорив про наполегливу потребу для ЄС створити «європейський суверенітет».

У цих заявах заманливо побачити нове втілення старої та повторюваної розповіді. Ця історія сходить до ранніх днів європейського підприємства, коли Європейське Співтовариство – попередник ЄС – щосили намагалася розширити своє економічне царство. Через роки Європа стала сприймати себе як заслуговує на довіру глобального гравця: союз підтримувався консолідованим єдиним ринком, нової єдиної валютою і багатообіцяючою дипломатією; це було втішене розширення новою хвилею; і він прийшов в норму від югославських воєн в 1990-х і глибоких внутрішніх розбіжностей після втручання США в Іраку в 2003 році.

Завдяки значному набору нормативно-правових актів та оперативних інструментів, ЄС отримав можливість стати нормативною силою, яка призведе глобалізацію до кращого майбутнього. Коли в Стратегії європейської безпеки 2003 року без коливань вказувалося, що «Європа ніколи не була такою процвітаючою, такою безпечною і такою вільною», це твердження було беззастережно підтримане всіма. Це було свідченням гордості моменту.

І все ж реальність незабаром зруйнувала ці ілюзії. Війни в Грузії в 2008 році і на Україні з 2014 року, фінансові потрясіння з 2008 року і кризи, пов'язані з Brexit і міграцією, перекинули надію Європи як потужного глобального гравця. Мало того, що множення цих невдач застало ЄС зненацька, оскільки процес його інтеграції все ще дуже кривий. Що ще більш важливо, в останні роки ЄС також зіткнувся з реальною екзистенційною проблемою. Зіткнувшись з мінливими Сполученими Штатами, все більш домінуючим Китаєм, все більш напористою Росією і іншими активними державами, такими як Туреччина, Бразилія та Іран, ЄС бореться за те, щоб його вважали відповідним суб'єктом.

Причини цієї низької продуктивності не нові. Яким би прогресом ЄС не домогся великих успіхів, сьогодні профспілка з міжнародних питань все ще залишається гравцем в пошуках ідентичності. З часу зародження європейської зовнішньої політики члени союзу ніколи не домовлялися про те, до чого повинна прагнути ЄС і як він повинен досягти цієї мети. Чи повинен ЄС бути економічною потугою, призначеною для здійснення впливу через ринкове регулювання і торгіві важелі? Або він повинен виглядати як більш творча політична одиниця, яка може об'єднати м'яку силу багатосторонньої організації і більш жорсткі геополітичні інстинкти національної держави?

На додаток до цих коливань країни ЄС продемонстрували рішучу застереження про те, щоб відмовитися від своєї компетенції в області зовнішньої політики і дозволити базуватися в Брюсселі інституту виступати і діяти від їх імені. Насправді, члени ЄС ніколи по-справжньому не купували набір інститутів і правил, які множилися за останні двадцять років або близько того. Навіть країни, які розглядали Європу в якості глобального гравця – або, як люблять говорити французи, європейська мужність (влада Європи) – були коли-небудь готові підтримати європейські зовнішні дії, якщо вони надихали і контролювали їх. Просте поняття єдиної зовнішньої політики, намальованим твердим федеральним пензлем, ніколи не спрацювало.

З огляду на цей фон і проблеми, з якими Європа стикається на світовій арені, яка стає все більш транзакційною, цілком природно почути оновлені заклики до того, щоб ЄС став справжнім глобальним гравцем. Але що це дійсно означає? Наскільки реально очікувати, що ЄС порушить свій звичний спосіб функціонування, щоб заповнити цей інтервал?

Щоб відповісти на ці питання, корисно зрозуміти, як зовнішній світ сприймає амбіції ЄС в цьому відношенні. Спираючись на досвід інших центрів Карнегі в Пекіні, Бейруті, Москві, Нью-Делі і Вашингтоні, округ Колумбія, автори оцінили шість основних пріоритетів в стратегічному порядку денному, прийнятого влітку 2019 року Європейською радою, який об'єднує глав ЄС держава і уряд. Цими пріоритетами є багатосторонність, демократія, глобальна торгівля, міжнародна безпека, зміна клімату та цифрова сфера. Мета полягала в тому, щоб вивчити, як зовнішні партнери ЄС розглядають союз в цих шести областях, і, виходячи з цієї оцінки, зробити деякі суттєві висновки для нових лідерів ЄС.

Цей огляд не претендує на науковість і не відповідає точності опитувань громадської думки. Це більш стисле резюме думок деяких експертів Карнегі з наміром передати загальне почуття в регіонах, охоплених центрами про роль і місце, до якого ЄС може на законних підставах претендувати.

Гучний – не дивний – вердикт зовнішніх партнерів ЄС полягає в тому, що сильна Європа відсутня на міжнародній арені. Загальна думка полягає в тому, що колективна увага ЄС була зосереджена в основному на внутрішніх проблемах Європи, що залишає мало місця для зосередження на чомусь іншому. У той же час існує визнання того, що Європа дійсно необхідна, а не просто як протизвага Сполученим Штатам. Проте, ця пряма оцінка далека від будь-якого оперативного укладення. Заявивши про явний попит на більшу кількість Європи, зовнішні партнери не єдині в єдиному поданні про те, як повинен виглядати більш напористий ЄС.

Цей заклик до більшої Європи різноманітний. Для Росії, якщо ЄС прагне до ролі надійності і заслуговує на довіру глобального гравця, він повинен показати, що він може відійти від своїх давніх відносин з союзником США і послабити трансатлантичне партнерство. Для Китаю розширення Європи означає створення серйозного опору поточної торгової політики США і розширення співпраці в більш чутливих областях, таких як кібербезпека або зміна клімату. Індія прагне до посилення ЄС, щоб відновити амбітне двостороннє партнерство, особливо в Індо-Тихоокеанському регіоні. Країни Близького Сходу покладаються на європейський досвід, щоб допомогти в управлінні переходом до справді вільної ринкової економіки і більш відкритим і демократичним суспільствам. Що стосується сильно поляризованих Сполучених Штатів, де конфліктуючі сторони сперечаються про те, складає він більшу частину своєї попередньої гегемонії,

Ця множинність устремлінь говорить сама за себе. Ці бажання визначають ілюзорний ЄС, який відображає інтереси його зовнішніх партнерів і відображає їх сприйняття союзу. З постійною відсутністю будь-якої справжньої ідентичності Європа легко може бути наповнена надіями і мріями своїх численних партнерів. Але це не замінить робочий порядок денного.

Щоб зробити задачу визначення майбутнього напрямку ЄС ще більш складною, європейці терпляче сформулювали дещо інший образ своєї глобальної ролі. З самого початку Європа засновувала свій інтеграційний проект на ідеологічній меті викорінення будь-яких силових імпульсів, які заподіяли настільки великої шкоди континенту в двох світових війнах. Потім він поступово затвердив набір цінностей і керівних принципів, більше підходять для багатосторонньої організації, ніж для повноцінного геополітичного гравця.

Врахування різноманітних бажань зовнішнього світу вимагає не тільки ребрендингу. Потрібен глибокий самоаналіз. Зріла Європа, схильна до лідерської ролі, повинна визнати, що їй доведеться зіткнутися з ворогами, а не тільки з друзями, і що їй, можливо, доведеться захищати не тільки щедрі принципи, а й жорсткі інтереси.

Як виглядає колективне бачення глобальної Європи з точки зору попиту? І як це бачення може бути перетворено в оперативну програму? Сформована картина підтверджує, що ЄС повинен виробити більш гнучкий і детальний підхід до реагування на глобальні виклики.

Зовнішні партнери вважають ЄС носієм стандартів багатосторонності і, як таким, природним союзником у цьому середовищі. Але вердикт про багатосторонність в його нинішньому вигляді звучить – навіть оглушливо – двояко. Багато європейців вважають це самоціллю, в той час як для інших держав це в кращому випадку засіб для вирішення будь-яких конкуруючих завдань. Його авторитет неодноразово піддається перевірці, коли національні держави підривають колективні інтереси, якщо це служить їх цілі. У своїй гіршій формі багатосторонність стає екраном, за яким можна сховатися, що веде до нерішучості і бездіяльності.

Багатогранність в її нинішньому втіленні розглядається як застаріла і не має зв'язку з сьогодинішнім глобалізованим транзакційним світом. Починаючи з торгових переговорів між Сполученими Штатами і Китаєм і закінчуючи триваючими переговорами з конфліктами в Сирії або Лівії, багатосторонні організації здаються відокремленими, перегравши і неактуальними – їх наздоганяють події і вони змушені розбиратися з їх наслідками. Проте, як інструмент, багатосторонність також розкриває свої сильні сторони, про що свідчить сам ЄС в його довгому шляху до тіснішої інтеграції. Після того, як чіткі межі і операційні лінії були встановлені, ЄС показав – з

тими компетенціями, які були надані державами-членами, – що багатосторонні рамки можуть бути силою добра. Це ніде не так очевидно, як у торговельно-економічній сфері ЄС, де вся Європа сильніше, ніж сума її частин.

Урок тут полягає в тому, що Європі необхідно оновити як внутрішню згуртованість, так і багатосторонню доктрину, щоб вона вважалася надійним архітектором для переглянутого і більш узгодженого багатостороннього глобального порядку. Цей порядок повинен ґрунтуватися на баченні загальних політичних цінностей, які ЄС і його зовнішні партнери можуть розділити в рівній мірі.

Не дивно, що саме про демократію традиційні суперечки про цінності найбільш відчутні. Сьогодні стан демократії і прав людини в усьому світі залишає бажати кращого. Багато хто бачить ослаблення прихильності цим цінностям з боку традиційних бастионів нинішнього демократичного світопорядку.

Проте, це зображення приховує більш тонку картину. У той час як підтримка на рівні виконавчої влади в просуванні демократії в її більш традиційних будинках зменшилася, його операційний прояв залишається в значній мірі неушкодженим. Уряду як і раніше направляють значну фінансову допомогу на технічний рівень в цій області. А різні демократичні ініціативи, такі як «Прагнення до демократії» в Швеції, ілюструють, як окремі держави-члени ЄС виступали в якості поборників просування демократії.

Це послало заплутане повідомлення і призвело до різних відповідей з різних частин земної кулі. Деякі вирішили підійти до цього питання з утилітарною точки зору, або надаючи чисто технічну допомогу, або формуючи демократичні моделі взаємодії з місцевим контекстом. Інші сприймають західну демократичну модель як просто одну з безліч різних форм управління. Хоча Росія і Китай не особливо зацікавлені в європейській, або, в цьому відношенні, західній моделі лідерства, деякі країни Азії, такі як Індія, а також Південна Америка і країни Африки, розташовані на південь від Сахари, знаходять певну вигоду в залученні ЄС в демократію, просування по службі.

Але ці країни вважають, що такі інвестиції вимагають більш легкого контакту і більш глибокого обліку місцевих особливостей. Саме шляхом обміну власним досвідом Європи і прийняття того, що зовнішні партнери ЄС часто вважають менш поблажливим, Європа визнана корисним партнером. Таким чином, хоча у ЄС є місце для лідерства в цій області, він повинен зробити це набагато проникливіше, але з нюансами.

Зовнішні партнери ЄС чітко визнають союз як економічну силу. І все ж глобальний гравець цього не робить. Бути світовим лідером означає, що економічна сила повинна доповнюватися політичною і військовою вагою, якого в ЄС вкрай не вистачає. Це зробило ЄС уразливим в світі, який все частіше стає свідком озброєння торгівлі і відродження демагогії. Країни непослідовно застосовують традиційні глобальні норми і правила щодо торгівлі – свого роду ставлення «роби, як я кажу, а не як я». Існує загальна думка, що Сполучені Штати сходять з рук через несправедливу практики, тому що це можливо.

Поведінка Європи тут теж не виправдання. Деякі важливі союзники були глибоко розчаровані тим, що вони стурбовані зростаючим присутністю Китаю на європейській землі і тим, як деякі держави-члени ЄС відповіли розпростертими обіймами на Китайську ініціативу «Пояс і дорога», велику інфраструктурну програму. Це почуття переросло в розчарування в зв'язку з нездатністю багатосторонньої структури ЄС відповідати її колективного бачення стійкості, прозорості та відповідального природокористування. Тому не дивно, що Росія і Китай почали дотримуватися лінії «немає політики, тільки бізнес» і просувають торгівлю, засновану на угодах.

Урок тут полягає в тому, що ЄС не може продовжувати посылатися на книги правил. Окремі держави-члени показали, що можуть обійти процедури, коли це відповідає їхнім потребам. Таким чином, ЄС доведеться проявити більше творчого підходу до гри на цьому просторі. Просто покладатися на свої сильні сторони і технічну компетентність може привести до самозаспокоєння і випускати з уваги маніпулювання існуючими нормами.

НАДОЛІШНІ ПЕТРО ІВАНОВИЧ

доктор наук з державного управління, професор, Заслужений працівник освіти України

НАРОДОВЛАДДЯ І КОНЦЕПЦІЯ ДЕМОКРАТИЧНОГО ВРЯДУВАННЯ: ЦІНІСНИЙ, ІНСТИТУЦІЙНИЙ І ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКИЙ ВИМІРИ

Теорія і практика публічного управління, їх взаємообумовленість та взаємозв'язок. Народовладдя: поєднання форм прямої та представницької демократії і Установча влада. Концепція демократичного врядування. Професійна компетентність політиків і урядовців та політико-правова культура суспільства як умови інституційної спроможності держави. Політична мудрість – в єднанні перед лицем загроз.

Теорія і практика публічного управління, їх взаємообумовленість та взаємозв'язок

Народовладдя, демократичне врядування, публічне управління і спроможності держави ... – поняття і водночас проблеми, які органічно взаємозв'язані і взаємообумовлені. Часто поняття, що виникло в одній науковій традиції не має аналога в іншій з простої причини: суспільна реальність не викликала його до життя. Іншими словами, такого явища або не існує для даного суспільства, або воно не актуальне для його сьогодення. Одним з таких понять є «демократичне врядування», щодо змісту якого немає усталеної думки, як, до речі, і щодо доцільності його використання.

Револуція гідності, точніше її започаткування на майданах 2004 і 2013-2014 рр., наступні роки збройної боротьби за збереження Незалежності гостро поставили на порядок дня питання про те, яку державу ми будемо, а також про спроможності державних і ширше – публічних інститутів, про громадянське суспільство, про політичну свідомість громадян і зрештою – про народовладдя. Як співвідносяться поняття «народовладдя» і «демократичне врядування», «демократичне врядування» і «публічне управління»? Чи можемо ми обійтися без них при теоретичному осмисленні процесів, які відбуваються в країні, в суспільній, у т. ч. управлінській, практиці?

Поки що «народовладдя» розглядається винятково у контексті розширення форм прямої демократії без врахування рівня політико-правової культури суспільства, інших чинників, що обумовлюють ситуацію в країні. Не усвідомлена належним чином небезпека, яку таїть нівелювання принципу «розподілу влади» і механізму «стримувань та противаг» за умов парламентської монобільшості, сформованої партією Президента (не залежно від його прізвища). Недооцінюються наслідки (ті, що маємо, і ще можливі) офіційної популістської орієнтації на «пересічного українця» і водночас ігнорування інститутів громадянського суспільства, принципу професійності в кадровій політиці... Все це разом об'єктивно призводить до зниження спроможності держави адекватно реагувати на внутрішні і зовнішні виклики.

Ці проблеми, а також своєрідний «інституційний нігілізм», уповільнення темпів економічного розвитку, небезпека втрати активної підтримки з боку зарубіжних партнерів у спротиві агресії Кремля знаходяться в центрі уваги вітчизняних медіа.

Але не тільки вітчизняних. У липні ц. р. англійська газета Financial Times писала, що «Західні країни і досі доброзичливо ставляться до Зеленського, але це відчуття змішалось з відчуттям перестороги щодо того, чи має він політичні навички та чіткий намір стати дійсно тим реформатором, якого Україна потребує з 1991-го року». Попереду у Володимира Зеленського тяжкий шлях, зауважив оглядач газети, і додав, що попри підтримку, у західних партнерів та МВФ з'являється стурбованість щодо долі реформ в Україні. [30] Влітку 2020 р. пролунала низка заяв з боку очільників міжнародних організацій щодо неприпустимості політичних переслідувань і будь-яких дій влади, спрямованих на обмеження свободи слова... Тобто засвідчуючи підтримку Україні, зарубіжні партнери вбачають підстави для певних застережень.

Відтак важливо мати чітке уявлення не тільки про зміст понять «народовладдя», «демократичне врядування», «публічне управління», а й про їх значення як методологічної основи розбудови дієвих механізмів забезпечення інституційної спроможності сучасної Української держави.

Народовладдя: поєднання форм прямої та представницької демократії і Установча влада

Поняття «народовладдя» ще нерідко ототожнюється з поняттям «демократія» (грец. δῆμος – «народ» і κράτειν – «правити»). Тобто, «автоматичний переклад давньогрецького терміна робить з «демократії» «народовладдя», і, відповідно, навпаки» [27, с. 7].

Тим часом, сутність народовладдя полягає в тому, що народ є верховним носієм і джерелом державної влади. Виключна іманентність влади народові обумовлює його суверенний характер. Народ є поєднанням владного і підвладного суб'єктів. Відтак народовладдя – це належність влади народу і здійснення влади народом у власних інтересах на засадах гарантування та втілення прав і свобод людини. Демократія ж – це практика розв'язання суспільних проблем, системоутворюючою, сутнісною ознакою та визначальним принципом якої виступає народовладдя, і яка має інституційний, процесуальний, ціннісний (ідейний) та нормативний виміри. [27, с. 11, 26, 81- 82; 13, с. 29-30]

«Народовладдя як соціокультурний феномен актуалізує своє буття в державі через відповідні зовнішні інституалізовані прояви – форми здійснення народовладдя» (безпосередню і представницьку), «які входять в загальну систему форм демократії». [27, с. 97] Виділяють «чотири основні функції здійснення народовладдя: установча, уповноваження, контрольна та державно-організаційна. Наведені функції являють головні сторони здійснення влади народом: її встановлення, уповноваження конкретних осіб шляхом виборів чи призначення, здійснення влади та контроль за її здійсненням.» [Там само, с. 147]

Кожен народ сам вибирає: народовладдя чи визнання над собою верховної влади особистості, її права вершити його долю, а отже формує свою традицію державного правління і політичного режиму. Так, з давніх давен на землях українців і їх предків поширені поняття «віче», «рада», «очільник», «провідник», «провід», «уряд» (з наголосом на останньому складі – посада), «врядування» і «самоврядування». Були князі (Великі Київські), гетьмани, отамани Війська Запорозького... Але не було царів-самодержців. Навіть коронація королівською короною і помазання у 1253 році Данила Романовича – князя Галицько-Волинської держави, правонаступниці Київської Русі-України, не змінило демократичного вектору соціально-політичного розвитку українців.

Нагадаємо: Запорозька Січ (республіканська форма правління), Козацька держава Богдана Хмельницького (майже завершений по формі владний механізм, що успадкував демократичні національні традиції і кращі європейські практики). У Конституції Пилипа Орлика (1710 р.) ця традиція отримала своє концептуальне і політико-правове оформлення. Вона визначила засади національної демократичної держави, побудованої за принципами розподілу влади на законодавчу, виконавчу і судову, парламентаризму (проведення щороку три сесії Генеральної Ради), виборності, законності, етичності... Конституція Пилипа Орлика передбачала запровадження обітниць – присяги посадовців усіх рівнів, включно Гетьмана, передусім на вірність Вітчизні... [12, с. 53-63]

Започаткований, як мінімум, за часів Запорозької Січі процес формування української національної державності та її механізмів на демократичних засадах не припинявся, незважаючи на те, що українські землі перебували у складі різних держав. Продовження теоретичного обґрунтування він отримав у працях багатьох вітчизняних вчених XVIII – початку XX ст. ст., а політико-правове – в Конституції УНР (1918 р.).

Не можна не згадати ще один унікальний документ, а саме: «Книгу буття українського народу (Закон Божий)» – програмний документ Кирило-Мефодіївського братства (1845-1846 рр.). Наразі з багатьох його положень варто звернути увагу на таке (цитуються мовою оригіналу):

«...І хоча апостол сказав: «Всяка власть од Бога», а не єсть воно те, щоб кожний, хто захватить власть, був сам од Бога. Уряд і порядок, і правління повинні бути на землі: так Бог постановив, але урядник і правитель повинні подлегати закону... і так як урядник і правитель перші, то вони повинні бути слугами, і недостойть їм робити те, що здумається, а те, що постановлене, і недостойть їм величатися..., а достойть їм жити просто і працювати для общества пильно, бо власть їх од Бога, а самі вони грішні люде і самі послідніші, бо усім слуги.» [8]

Не відомо, чи саме цей документ спонукав засновників партії «Слуга народу» до вибору назви, але його зміст точно мав би стати орієнтиром як для цієї партії, так і для будь-якої іншої політичної сили в Україні, яка претендує на владу.

Сутнісною рисою кожного лідера, схильного до авторитаризму, є, зокрема, переконання, що «країна – це він», і тільки він знає, в чому щастя народу і як його забезпечити. Разючим прикладом згубності такого переконання є безславний провал Олександра Лукашенка на чергових президентських виборах у серпні 2020 р. після 26-річного, фактично, одноосібного правління в Білорусі. Усвідомлюючи свою гідність, виростаючи у націю народ рано чи пізно проявляє суб'єктність, заявляє про належне йому природне право самостійно вирішувати, як йому жити, і що щасливий він «Не хлібом одним».

Ідея народовладдя була одним із передвиборчих гасел Володимира Зеленського і, зрозуміло, підхоплена партією «Слуга народу». В січні 2020 р. у Верховній Раді була створена Робоча група з розробки проектів законів з питань народовладдя. Вона схвалила перший законопроект у сфері народовладдя та прямої демократії, а саме – президентський проект Закону України про всеукраїнський референдум. [11] 9 червня він був визначений Президентом України як невідкладний. Після проходження відповідних процедур у профільному комітеті 18 червня законопроект був ухвалений в першому читанні як Закон України «Про народовладдя через всеукраїнський референдум». [17]

Внесення до парламенту законопроект викликав полярні оцінки. Основні застереження зводилися до того, що загалом за сучасних умов в Україні не можна проводити референдуми. Серед причин зокрема були названі: порушення територіальної цілісності і наявність загрози для незалежності країни через триваючу гібридну агресію Росії; існування парламентської «президентської монобільшості», що нівелює стримуючий фактор Верховної Ради; заангажованість і незбалансованість інформаційної сфери країни; високий рівень бідності, що робить вразливою для маніпуляцій переважну частину потенційних учасників голосування на референдумі... Зауважувалося, що ці та інші небезпеки можуть сприяти ухваленню через всеукраїнський референдум рішень, які будуть суперечити корінним інтересам Українського народу. А також, що у дезорієнтованому і поляризованому українському суспільстві референдум може призвести навіть до встановлення диктатури. [28]

Дійсно, історичний досвід засвідчує, що референдуми далеко не завжди постають на практиці як інститут демократії. Навпаки, інколи «воля народу» використовується проти самого народу. Так у минулому столітті референдумами легалізувалася диктатура Адольфа Гітлера. Тим часом, сьогодні в демократичних країнах досить широко використовують механізм референдумів – як місцевих, так і загальнонаціональних (імперативних і консультативних), але з чітко визначеними обмеженнями. У країнах, де практикуються імперативні референдуми, визначено критерії «імперативності» – коло питань, які можуть бути винесені на такі референдуми, рівень підтримки питань виборцями, порядок ініціювання, ін. Загальнонаціональні референдуми заборонено проводити протягом дії режиму надзвичайного стану та протягом 90 днів після закінчення його дії. [26, с. 31-32, 42]

Останнє положення заслуговує на окрему увагу. У нас не запроваджено режим надзвичайного стану. Але країна уже сьомий рік протистоїть російській збройній агресії, яка, з одного боку, консолідує суспільство, з іншого – розколює його. Тому ряд наведених пересторіг мали б бути враховані. Але зазначена обставина в принципі не заперечує важливості використання референдумів як форми прямої демократії.

Подальший розгляд названого закону все-таки не став першочерговим питанням порядку денного четвертої сесії Верховної Ради України IX скликання. Майже відразу після відкриття її роботи фракція «Слуга народу» внесла пропозицію доповнити закон «Про Центральну виборчу комісію» статтею 23-1 «Повноваження Комісії щодо забезпечення організації підготовки і проведення опитування громадської думки». Йшлося про одночасне з виборами проведення опитування громадської думки на всій території України або на окремих територіях. Опозиційні фракції виступили проти. Головні застереження частково співпадали з наведеними вище, але йшлося також про «недопустимість наділення Центральної виборчої комісії невластивими повноваженнями». [21]

Проведення опитування громадської думки з актуальних питань публічної політики одночасно з виборами нових органів влади апіорі впливатиме на результати виборів. А те, що опитування проводиться безпосередньо органами чинної влади, мимоволі викликатиме запитання щодо його головної мети: це з'ясування громадської думки чи її формування? Крім того, організація професійного соціологічного опитування дійсно не в компетенції ЦВК. Наділення її такими функціями окремим законом зовсім не гарантує його фахове виконання. У демократичних державах опитування громадян щодо їх ставлення до публічної політики чи оцінки її ефективності органи влади, як правило, замовляють незалежним авторитетним соціологічним кампаніям. В Україні також достатньо соціологічних центрів, які давно зарекомендували себе і професійністю, і неупередженістю.

Загалом же сьогодні в Україні питання народовладдя має бути поставлене ширше, а саме: про забезпечення дієвості тих форм, що уже запроваджені, і про поєднання форм прямої і представницької демократії.

Політична криза влітку 2020 р. в Білорусі, жорстока силова відповідь влади на масові протести через фальсифікації результатів президентських виборів, розв'язаний фактично терор проти опозиції, активних учасників мітингів, привертають увагу до ще однієї проблеми народовладдя. Більш того, у лютому 2020 р. в Державному бюро розслідувань України було заявлено, «що для справедливого і чесного розслідування справ щодо Євромайдану необхідно скасувати» Закон України «Про недопущення переслідування та покарання осіб з приводу подій, які мали місце під час проведення мирних зібрань, та визнання такими, що втратили чинність, деяких законів України», ухвалений у 2014 р. Другого червня 2020 р. до Конституційного суду України надійшло конституційне подання 50 народних депутатів України щодо відповідності цього закону Конституції України. [14, 18, 24]

Отже, як захистити тих громадян, які змушені вдаватися до «останнього засобу» протистояння узурпації влади, «до повстання»? Як відрізнити народне віче/загальнонаціональний спротив від «вулиці»?

Ніби передбачаючи майбутні події у січні 2014 р. політичний аналітик Інституту Євроатлантичного співробітництва В. Горбач написав:

«... Право на повстання є формою опору гнобленню як наслідку узурпації влади. Опір гнобленню витікає з природних прав людини. Коли уряд порушує права народу, повстання для народу і для кожної його частини є його священним правом і невідкладним обов'язком» (Статті 33-35 Декларації прав людини і громадянина 24 червня 1793 року, яка була частиною Конституції Французької республіки).

Генеральна Асамблея ООН 10 грудня 1948 року проголосила Загальну декларацію прав людини, у преамбулі якої зазначила: «... Беручи до уваги, що визнання гідності, яка властива всім членам людської сім'ї, і рівних та невід'ємних їх прав є основою свободи, справедливості та загального миру; і беручи до уваги, що зневажання і нехтування правами людини призвели до варварських актів, які обурюють совість людства, і що створення такого світу, в якому люди будуть мати свободу слова і переконань і будуть вільні від страху і нужди, проголошено як високе прагнення людей; і беручи до уваги, що необхідно, щоб права людини охоронялися силою закону з метою забезпечення того, щоб людина не була змушена вдаватися як до останнього засобу, до повстання проти тиранії і гноблення...»

Процитувавши ці два знакові документи, автор статті тоді зробив висновок:

«Сучасні події в Україні цілком підпадають під визначення «узурпація влади і порушення права громадян на свободу та гідність».

У Конституції наступної Української республіки статтю 5 необхідно доповнити таким реченням: «У ВИПАДКУ УЗУРПАЦІЇ ВЛАДИ, ПОРУШЕННЯ ВЛАДОЮ ПРАВА ГРОМАДЯН НА СВОБОДУ ТА ГІДНІСТЬ НАРОД МАЄ ПРАВО НА ПОВСТАННЯ». [4]

Отже, належить визнати, що з кожним роком перед нами постають все нові і нові проблеми, які існуючі інститути влади за визначенням не спроможні вирішувати. Мова насамперед про реалізацію установчої функції народовладдя, про конституціоналізацію Установчої влади народу як первинної щодо усіх інших гілок публічної влади і її інституалізацію, а саме: створення Національної Асамблеї/Народних Зборів, наділення її/їх функціями прийняття/схвалення Конституції (її нової редакції), окремих змін, що стосуються основних засад державності і народовладдя, відсторонення від влади президента, схвалення/несхвалення його рішення про розпуск Верховної Ради, формування/затвердження складу Конституційного Суду і контроль виконання ним своїх повноважень...

Концепція демократичного врядування

«Наше завдання – дати світові нову систему комунікацій та співіснування суспільства і держави...» [29]. Погодимось, тільки при цьому все-таки відмовимось від терміну «співіснування»... І ось чому.

Демократичне врядування – це модель демократії, демократична практика, що відображає повноту втілення в життя принципу народовладдя, і яка обумовлена об'єктивними потребами розвитку Українського суспільства, його запитами і його можливостями, а також національними традиціями.

Концепцію демократичного врядування належить розглядати як сукупність системоутворюючих ідей і соціальних цінностей, а також уявлень про суб'єкти і об'єкти суспільно-владних відносин і публічного управління, їх принципово нову взаємодію, інші управлінські процеси і явища, як образ бажаного майбутнього стану вітчизняної політико-адміністративної системи. В її основу покладено розуміння: а) держави як основного політичного інституту суспільства, утворюваного суспільством задля забезпечення свого збереження і подальшого поступу та безпосередньо йому підконтрольного; б) місцевого самоврядування як окремої, відносно самостійної гілки публічної влади, що реалізується на локальному рівні на усій території країни, і його утвердження відповідно до вітчизняної традиції врядування; в) громадянського суспільства як основного джерела і суб'єкта суспільної самоорганізації. [7, с. 25]

З огляду на конституційне положення про те, що «...Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування» (Ст. 5) [9], наразі постає принципове питання: як позначатися на процесі утвердження демократичного врядування місцеві вибори – 2020. Для цього є достатньо підстав. Як відомо, у європейській практиці прийнято змінювати виборче законодавство не менше, як за один рік до виборів. Зміни до вітчизняного законодавства про місцеві вибори, які, до речі, визначають нову ідеологію формування органів місцевого самоврядування і суттєво змінюють процедуру виборів, прийняті за три місяці і десять днів до дати виборів. І це поставило як організаторів виборчого процесу, так і виборців у непросте становище.

Завершення адміністративними методами формування об'єднаних територіальних громад, за прийнятим Законом – «територіальних громад», викликало численні нарікання. Нове районування областей здійснено за не зовсім зрозумілими принципами. Ще на початку адміністративної реформи багато мовилося про те, що адміністративний устрій за радянських часів обумовлювався головним чином потребами «партійного будівництва». Схоже, в ряді випадків щось подібне спостерігаємо сьогодні при укрупненні районів. Бракує переконливих аргументів, чому «вибори ... депутатів міських, сільських, селищних рад (територіальних громад з кількістю виборців 10 тисяч і більше) проводяться за системою пропорційного представництва...». [16] Чи наблизить це депутатів до проблем сільського виборця, і чи сприятиме посиленню контролю з боку виборців за виконанням депутатами передвиборчих зобов'язань?

У зв'язку з укрупненням територіальних громад, базовий рівень місцевого самоврядування, точніше центр прийняття первинних самоврядних рішень, перемістився на одну сходинку вище. Проте територіальні громади, що сформувалися природним шляхом впродовж навіть не десятків, а сотень років на основі широкого спектру соціальних зв'язків, нікуди не зникли. Людність значної частини з них сягає однієї – двох і більше тисяч. Тим часом, Законом виключено посади старост сел і селища з числа виборних. Чи припустимо залишати ці реальні громади права самим обирати посадовця з виконавчими функціями і водночас свого представника у/при виконавчому органі сільської (селищної) ради?..

Інститути громадянського суспільства постають в якості специфічної, інтегруючої, складової демократичного врядування, надаючи владній системі принципово нового характеру.

Революція гідності і війна внесли суттєві корективи у процес становлення громадянського суспільства. Виникли нові громадські організації, – ветеранські, волонтерські, ін., – здатні мобілізувати різні сегменти суспільства як на конструктивну співпрацю з органами влади, так і на спротив їм. Поки що вони значною мірою роз'єднані, а їх сили розпорошені. Проте, у червні 2019 року було створене «надпартійне» об'єднання громадських організацій, активістів, науковців «Рух опору капітуляції», діяльність якого спрямована на збереження євроатлантичного курсу країни і протидію імплементації пунктів політичної частини Мінських домовленостей, що суперечать національним інтересам. Стратегічна рада «Рух опору капітуляції» презентувала «Українську доктрину

безпеки та миру», яка містить альтернативний план мирного врегулювання та стратегічні напрямки забезпечення сталої безпеки України. [22]

Цього року, як і минулого, ініціаторами і організаторами масових урочистостей в День Незалежності, паралельних офіційним, були не партії, а саме інститути громадянського суспільства. Багатотисячний Марш захисників України у Києві, організований Рухом ветеранів України та фондом «Повернись живим», переконливо продемонстрував зростаючий потенціал громадянського суспільства... [10] І цілком ймовірно, що саме це, пасіонарне і здатне до єднання та організованих дій, крило громадянського суспільства буде впливати на посилення ідеологічного і конструктивного начал в окремих, уже діючих політичних партіях, а може й стане колискою нових, ідеологічних національно-патріотичних партій.

Для влади, політичних сил, які прагнуть мати перспективу в Україні, сьогодні важливо активно сприяти суспільним самоорганізаційним процесам. Зокрема, у нинішньому році завершується термін дії Стратегії «Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні», прийнятої у 2016 р. [19]. Це означає, що після ґрунтовного аналізу виконаного і оцінки реальної ситуації доцільно було б розробити нову Стратегію розвитку громадянського суспільства і забезпечити її послідовну реалізацію.

Якщо публічна влада – це право на прийняття рішень щодо розв'язання проблем (економічних, соціальних, політичних, соціокультурних, ін.) в публічній сфері, то публічне управління – це спосіб функціонування публічної влади, її зовнішнє матеріалізоване вираження. А також спосіб забезпечення в суспільстві умов співпричетності й демократизму. Його призначення полягає не лише у забезпеченні реалізації публічної політики, а й у тому, щоб підтримувати та розвивати участь самого суспільства в управлінських процесах, стимулювати пошук таких рішень суспільних проблем, які дають оптимальні варіанти поєднання приватного інтересу з публічним.

Осягнення сутності демократичного врядування і публічного управління, шляхів розбудови їх моделей можливе тільки на основі нових світоглядних підходів. Концепція демократичного врядування спирається на теоретико-методологічний апарат синергетики, вбирає базові положення концепцій «Governance», Neo-Weberian State («Нововеберівська держава»), «Sustainable development» («Сталий розвиток»), «State capacity» («Спроможність держави»), інших сучасних соціальних теорій і концепцій.

Предметом синергетики, що оформилася в 70-ті роки ХХ ст. як постнекласичний напрям міждисциплінарних досліджень, є явища самоорганізації і нелінійні ефекти в складно організованих, відкритих, далеких від рівноваги системах різної природи і хаотичних середовищах. Соціосинергетика як розділ синергетики – це теорія нелінійного управління відкритими соціальними системами. Її інструментальний арсенал суттєво розширює можливості: а) системного аналізу і теоретичного моделювання самоврядних соціальних систем різного рівня; б) виявлення джерел суспільної самоорганізаційної динаміки, зв'язків систем демократичного врядування і публічного управління із зовнішнім середовищем і між їх підсистемами; в) з'ясування сутності нелінійного розвитку об'єктів публічного управління, його ймовірнісного характеру; г) визначення топології управлінського впливу з урахуванням можливостей суб'єкта і об'єкта управління, альтернативних варіантів його розвитку і законів коеволюції... д) врахування неоднозначної ролі хаосу (на певних етапах він може виступати і конструктивним аспектом еволюції – так звана «конструктивність через руйнування»). [23, с. 8-33]

Останнє положення потребує уточнення. При оцінюванні ролі хаосу в умовах сучасних соціально-політичних реалій України актуальним є відомий методологічний підхід: «принципи використовуються в системі і як система». Хаос відіграє конструктивну роль за умов, коли потреби змін в соціальній системі детермінуються переважно внутрішніми чинниками, а зовнішні мінімізовані чи загалом корелюються з внутрішніми. За умов, коли зовнішній вплив набуває цілеспрямованого руйнівного характеру, наприклад, у формі військової агресії, посилюючи деструктивність внутрішніх чинників, як маємо наразі в Україні, створення ситуації хаосу постає уже в якості етапної цілі ворога (суттєвого послаблення об'єкта агресії зсередини) на шляху до його кінцевої мети...

За твердженням Г. Хакена, одного з творців синергетики, в ідею і в назву заснованої ним дисципліни з самого початку був закладений зв'язок понять «синергетика» і «синергія» [25, с. 53]. Принцип синергії у значенні «взаємодії, поєднання різних видів енергій і інформації в цілісному природному процесі», згодом стає предметом досліджень як механізм розвитку соціальних систем, здатних до самоорганізації. [Див., зокрема: 1, с. 41-47; 5, ін.] Отже, сучасний етап розвитку науки, у т. ч. теорії публічного управління, засвідчує зміну не тільки її функціональних, а й світоглядних засад, а також зростаючу інтеграцію з філософією. У цьому контексті заслуговує на увагу поняття «синергізм», що пов'язане з поняттями і синергетики, і синергії.

Синергізм як одна з течій філософської думки, світоглядний підхід, протилежний раціоналізму, має синергетику своєю природно-науковою основою і відображає нове уявлення про Світ і місце в ньому Людини. Засадничий принцип синергізму – вихідна єдність матеріального й ідеального начал Природи, їх взаємопроникнення і взаємодія. Синергізм виходить: а) з розуміння людини як частини Природи і органу її самоусвідомлення, як прояву в єдності матеріального й ідеального начал; б) з пріоритетності природної активності по відношенню до людини як суб'єкта пізнання і діяльності. [6, с. 6, 309] Це світоглядна база ціннісно-мотиваційної парадигми і переходу від матеріальних цінностей, які віками не тільки рухали людський розвиток, а й породили проблему виживання людства, до визнання панівної ролі духовно-пізнавальних цінностей. Він детермінує якісний скачок у розвитку пізнавальних здатностей людини, орієнтує на досягнення гармонії гео-біо-соціосфер, реалізацію природного призначення людини як самоцілі.

Йдеться про зміну світобачення а отже й політики, зокрема екологічної, втілення в практику концепції сталого розвитку, про принципово іншу взаємодію суб'єктів політичного процесу. Так, ключем до розуміння і розв'язання багатьох проблем теорії і практики демократичного врядування і публічного управління є принцип компліментарності (взаємодоповнюваності).

Наприклад, некоректно протиставляти поняття «влада» і «опозиція», розглядаючи їх як однопорядкові. Парламент, будь-який представницький орган в системі публічної влади – це суб'єкт, якому народ чи локальна спільнота делегує владні повноваження. Отже не може бути так, що одна його частина – «влада», а інша – «не влада». Обидві складові парламенту наділені виборцями владними функціями. Тільки функції більшості визначені Конституцією України і Регламентом парламенту як функції парламенту в цілому. Щодо функцій опозиції – то вони

не окреслені законом. Верховна Рада не одного скликання збирається прийняти закон про опозицію, але ніяк не наважиться.

Найбільш узагальнено функції опозиції можна визначити як конструктивна критика політики коаліції (більшості), розробка і внесення на розгляд обґрунтованих альтернатив. Концепція демократичного врядування передбачає розбудову парламентаризму на засадах консенсуальної демократії, що ґрунтується на принципі компліментарності.

Концепція демократичного врядування відображає перехід від системоцентричної парадигми до людиноцентричної. Людина – це найвища цінність, гуманізм – вектор соціальності. Свобода слова – не тільки цінність, а й інструмент захисту інших прав і свобод людини та громадянина. Принципи: самоорганізації; виборності; компліментарності; не протиставлення колективного індивідуальному чи навпаки, а їх узгодження; єдності у багатоманітності; не протиставлення феноменів етнонації і політичної нації; рівності прав і можливостей людини не залежно від її статі, етнічної (національної) чи расової ознаки, соціального статусу, віросповідання. А також поєднання модернізації як орієнтації на світові тенденції цивілізаційного розвитку («мотивація з майбутнього») і традиційності – не «шароварщини», а здобутків попередніх поколінь, що перевірені багатовіковим плином часу і фіксують вектор розвитку народу (політичної нації). Нація, держава, територія (природне середовище) – умови збереження людиною своєї ідентичності, самовираження і самореалізації особистості...

Професійна компетентність політиків і урядовців та політико-правова культура суспільства як умови інституційної спроможності держави

Навряд, чи хтось зможе сказати напевне, ким і коли було введено в суспільний дискурс тезу про те, що «політика – це брудна справа». Але вона увійшла в кров і плоть українського соціуму і постає сьогодні як одна з підвалин політичного та правового нігілізму і недовіри до влади. Ми не помічаємо абсурдності ситуації: декларуємо цю тезу як само собою зрозумілу істину і водночас докоряємо виборцям за те, що вони голосують за кандидатів у народні депутати, які не мають навіть мінімального уявлення про політичні і правові механізми управління державою – головне, щоб це були «нові обличчя».

Друге. Розмежування «державників» і «політиків», навіть їх протиставлення: «Потрібно перестати бути політиками. Час стати державними діячами. Людьми, що мають не великий апетит, а велику мрію. Про єдину, сильну й непереможну Україну».[3] Отже, політики – це ті, хто має «великий апетит», а державники – ті, хто має «велику мрію», не важливо, чи знають вони як її досягти. Але як можна стати державником, не будучи політиком? Адже до усіх представницьких органів публічної влади, починаючи з міських і селищних рад з чисельністю виборців понад 10 тис., як зазначалося вище, і до Верховної Ради згідно з новим законодавством вибори проводяться за пропорційною системою, тобто депутати обираються за партійними списками.

І третє – «кадровий голод». Обіцянка привести «нові обличчя» могла б бути виконаною. Впродовж майже трьох десятиріч в Україні створена з нуля система підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів для органів публічної влади, яка має і політологічну складову. Причому йдеться не тільки про НАДУ при Президенті України. Зрозуміло, не без недоліків, подеколи суттєвих. Однак вона підготувала десятки тисяч фахівців-управлінців. І якщо навіть кожен п'ятий за рівнем фаховості, а чимало випускників в силу різних причин успішно працюють у приватному секторі, відповідає сучасним вимогам, вести мову про «кадровий голод», принаймні, некоректно. Хіба що визнати, що відбувається новий етап «люстрації», тільки уже не «за законом», а «за поняттями»: «свій» – «чужий».

Через пошук методом «проб і помилок», вважаючи, що попередні майже три десятиріччя – вакуум, пустота, ми витрачаємо час спершу на нові помилки, а потім на їх виправлення. І як наслідок – уповільнюємо ходу, а то й тупцюємо на місці.

«Політико-правовий всеобуч» – звучить дещо архаїчно. Але інших варіантів, певно, немає. Мова не про щось на зразок «лікнепу», політично-освітньої кампанії, що здійснювалася на українських землях впродовж 1921 – кінця 1930-х рр. Загальноосвітня школа має дати молодій людині належні знання про права і обов'язки громадянина, про державу, публічну владу і функції її органів. Уже не кажучи про систему вищої освіти. Багато не тільки можуть, а й покликані зробити засоби масової комунікації.

Головне ж сформулювати у різних верств населення розуміння того, що вироблення політики і її реалізація – це професія, причому починаючи з посадових осіб органів місцевого самоврядування до Президента країни, від депутатів місцевих рад до народних депутатів. І вона потребує фахових знань, у т. ч. філософських – насамперед для політиків і державних службовців категорій А і Б.

Політична мудрість – в єднанні перед лицем загроз

Євромайдан, патріотичне піднесення у критичні місяці російської агресії, коли вирішувалося питання бути чи не бути суверенній Українській державі, схоже, породили дещо завищені оцінки пасіонарності українського суспільства. Дійсно, тоді жертвність проявили сотні тисяч пасіонаріїв. Мільйони підставили їм плече. Голосна заява громадянського суспільства щодо неприпустимості порушення «червоних ліній» напередодні Паризької зустрічі у Нормандському форматі (2019 р.), маніфестації у 29-ту річницю Незалежності переконливо проілюстрували, що цей потенціал ще не вичерпаний.

Водночас сьогодні Українське суспільство фрагментується. І найсуттєвішими чинниками цієї фрагментації, постають розчарування вже у новій владі і ворожа пропаганда. Причому пропаганда без меж і правил з огляду на сучасні інформаційні технології і моральний та політичний цинізм ворога, яка накладається на низький рівень політичної свідомості частини населення.

Недооцінювати цю загрозу не можна. Нерідко політична сила, яка має більшість у парламенті, на наступних (чергових чи позачергових) виборах, втрачає голоси виборців на користь опозиції. Але в сучасному українському парламенті не одна, а, як мінімум, дві опозиції, причому непримиримі. Вони з діаметрально протилежних позицій підходять до бачення вектору розвитку країни і національної державності. Узагальнено це: вектор національно патріотичний проєвропейський, з визнанням необхідності входження в ЄС і НАТО (фракції партій: «Європейська солідарність», «Батьківщина», «Голос»); вектор проросійський, за примирення і відновлення тісної співпраці з Росією, невизнання її агресором (друга за величиною фракція партії «Опозиційна платформа «За життя»).

Згідно з оприлюдненими партією «Слуга народу» програмними тезами її правомірно віднести до проукраїнських/проєвропейських партій [15.] Однак у партії відсутня чітка ідеологія, їй бракує організаційної завершеності як політичної сили всеукраїнського масштабу, явною є фрагментація її парламентської монобільшості. Не схвалена парламентом і Програма Уряду монобільшості. «Слуга народу», практично, «спалила мости» з партіями, що були у Верховній Раді минулого скликання, і які увійшли до Верховної Ради дев'ятого скликання, та не запросила до коаліції навіть близьку їй нову парламентську партію «Голос».

Виступаючи на урочистому засіданні Верховної Ради з нагоди 30-річчя ухвалення Декларації про незалежність України Володимир Зеленський заявив: «... я не втомлюся закликати всіх нас до справжньої єдності. Бо тільки в ній – наша сила й перемога. Бо тільки в ній – Україна». [3] Але результат цього заклику залежить насамперед від партії монобільшості. Проте не тільки в діях, а й у її риториці ідея єднання не отримала подальшого розвитку. Скоріше за все в новообраних органах місцевого самоврядування партії «Слуга народу» все-таки доведеться об'єднуватися з метою утворення чи то коаліції, чи то дієвої опозиції. З ким?..

Нерідко декларована представниками партії «Слуга народу» теза про те, що їх «монобільшість в парламенті» відображає, так би мовити, «зріз» усього суспільства, нагадує славнозвісну ідеологему: «КПРС – партія всього народу!». Та чи варто повторювати практику, яка вже довела свою згубність. «Зріз» усього українського суспільства має знайти відображення у персональному складі Верховної Ради в цілому, а вектор суспільного розвитку покликана визначати коаліція фракцій, об'єднаних державницькою ідеєю.

Певна позитивна тенденція до координації зусиль з боку проукраїнських патріотичних партій проявилася напередодні місцевих виборів. Зокрема поширилася практика підписання Меморандумів про взаємодію територіальних організацій загальноукраїнських і регіональних національно-патріотичних/національно-демократичних партій.

У цілому ж, нинішній стан політичного простору країни приховує реальні загрози як для сьогодення, так і для майбуття українського суспільства. Впродовж останнього часу ці загрози суттєво посилилися у зв'язку з подіями в Білорусі і реакцією на них з боку керівництва РФ. Не може бути найменших сумнівів: Кремль «не відпустить» Білорусь, особливо з урахуванням внутрішньополітичної ситуації в самій Росії. Незважаючи на заяви Білоруської опозиції про прагнення до налагодження «максимально добрих стосунків з Росією», і що для Білорусі Росія «є дружньою країною» [2, 20], Кремль зробить усе, аби нарешті покласти край попередній політиці Олександра Лукашенка, яка означала: «Білорусь – і в «союзній державі з РФ», і водночас «суверенна та незалежна».

Час остаточно відмовитися і від ілюзій, що ми самостійно зможемо досягнути миру з Кремлем шляхом поступок не зашкодивши національним інтересами. До миру, чи хоча б до замирення, звільнення окупованих територій Кремлівський режим можна тільки примусити об'єднаними зусиллями України і світового співтовариства. Належить зважати, що війна Росії з Україною має, як мінімум, три виміри – світоглядний, політичний і нарешті економічний. Режим Володимира Путіна – це продукт усієї історії Російської імперії, а також розвитку РФ впродовж останніх десятиліть. Навіть тоді, коли цей режим піде в небуття, ймовірно, сплинуть десятиліття, поки деформована національна самосвідомість більшості росіян «одужає» і почне сприймати і українців, і білорусів як близькі, але окремі народи, котрі будують незалежні держави на своїй, Богом даній їм землі.

ОТЖЕ:

Питання теорії і практики публічного управління не можуть розглядатися порізно. Вони органічно взаємозв'язані і взаємообумовлені. Сучасні суспільні реалії детермінують потребу в концепціях і теоріях, що враховують як вектор загальноцивілізаційного поступу, так і вітчизняну специфіку, національні традиції. Концепція демократичного врядування зв'язує в єдиний політико-правовий і політико-управлінський механізм інститути публічної влади й інститути громадянського суспільства. Поняття народовладдя, демократичне врядування, публічне управління докорінно змінюють уяву щодо змісту конституційного положення про народ як «єдине джерелом влади», про механізми реалізації народом його суверенного права, про вироблення і реалізацію політик. Стає зрозумілим, що при розширенні демократичних практик роль держави не буде нівелюватися, а лише буде змінюватися, посилюючись у сфері захисту національних інтересів і забезпечення безпеки кожного громадянина в умовах глобальних викликів.

Проведення місцевих виборів-2020 – знакова подія на шляху здійснення децентралізації. Результати волевиявлення виборців дадуть відповіді на багато питань: як щодо рейтингу довіри до партій, так і щодо раціональності та демократичності реформи децентралізації. Набуває актуальності оперативна переорієнтація організації і змісту підготовки та підвищення кваліфікації кадрів для органів публічної влади і передусім для органів місцевого самоврядування. Постає необхідність тестування територіальної організації влади, що формується, на предмет її відповідності принципу цілісності системи демократичного врядування і публічного управління, здатності вирішувати проблеми соціального, культурного, економічного, ін. розвитку територій на основі узгодження загальнонаціональних і місцевих інтересів. Будь-яке обмеження самоврядних прав і посилення адміністративних механізмів урядування в системі місцевого самоврядування буде суперечити засадам, на яких заснований і функціонує цей інститут, загалом принципам народовладдя.

Усе виразніше проявляється запит суспільства на професійних політиків і урядовців, поступово приходить усвідомлення, що вирішення сучасних проблем неможливе через прийняття «простих рішень», характерне для лінійного мислення. Усі теоретичні конструкції щодо демократичного врядування, розбудови багаторівневого (публічного) управління, забезпечення європейських стандартів якості життя... матимуть реальне значення лише тоді, коли результатом реформ буде створення спроможних державних і самоврядних інститутів, коли інститути громадянського суспільства стануть реальними суб'єктами суспільно-політичного процесу. А також тоді, коли форми прямої і представницької демократії, органічно поєднуючись і доповнюючи одні одних, забезпечуватимуть повноту народовладдя.

Задекларовані цінності і політичні цілі та політична практика мають співпадати. Їх невідповідність і суперечливість руйнують інститут держави, інші публічні інститути, маргіналізують суспільство, знижують його здатність протистояти зростаючим загрозам. Відзначення 29 річниці відродження державної Незалежності засвідчило наявність суттєвої дистанції між владною верхівкою і громадянським суспільством. Ця тенденція може

стимулювати радикалізацію громадських організацій і рухів та посилювати розкол суспільства, тобто призводити до результату, прямо протилежного офіційно проголошуваній меті.

Політична сфера країни не може й надалі залишатися полем війни «всіх проти всіх», а має стати площиною продукування ідей виведення країни на шлях випереджаючого розвитку, вироблення на основі консенсусу його стратегії, мобілізації зусиль нації на її реалізацію. Для цього щонайперше на найвищому владному рівні важливо чітко визначитися з адресами не тільки політичних конкурентів на чергових виборах, а й союзників і супротивників у боротьбі за національні інтереси, збереження і зміцнення Української держави. Закликів до єднання сьогодні недостатньо – необхідні конкретні дії. «Спалені мости» не ведуть до «України мрії».

Список використаних джерел.

1. Берсенева Т. П. Синергия и синергетика: категория исихазма и современная наука. Вестник Томского государственного университета. 2013. №369. С. 41-47.
2. БІЛОРУСЬКА ОПОЗИЦІЯ ЗАЯВИЛА, ЩО ХОЧЕ БУДУВАТИ «МАКСИМАЛЬНО ДОБРІ» ВІДНОСИНИ З РОСІЄЮ. 21 Серпня 2020. URL: <https://prm.ua/biloruska-opozitsiya-zayavila-shho-hoche-buduvati-maksimalno-dobri-vidnosini-z-rosiyeyu/> (дата звернення: 01.09.2020).
3. Виступ Президента України на урочистому засіданні Верховної Ради з нагоди 30-річчя ухвалення Декларації про державний суверенітет. 16 липня 2020 року. URL: <https://www.president.gov.ua/news/vistup-prezidenta-ukrayini-na-urochistomu-zasidanni-verhovno-62293> (дата звернення: 28.07.2020).
4. Горбач В. Народ має право на повстання. Доповнення статті 5 Конституції України. 19 січня 2014. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/horbach/52dc118b33645/> (дата звернення: 15.04.2020).
5. Дзюбань О. П. Розвиток ідей синергетики як нової парадигми у природничо-науковому і соціальному пізнанні. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/3590/1/Dzoban_3.pdf (дата звернення: 28.07.2020).
6. Егоров В. С. Рационализм и синергизм. М. : Советский спорт, 1997. 308 с.
7. Іжа М. М., Надолішній П. І., Приходченко Л.Л., Саханенко С. Є. та ін. Багаторівневе управління (multi-level Governance) в умовах модернізації публічної влади і становлення демократичного врядування в Україні: колективна монографія. / За заг. ред. Л. Л. Приходченко. Одеса : ОПІДУ НАДУ, 2020. 480 с.
8. Книга буття українського народу (Закон Божий). URL: <http://samumray.in.ua/kniga-buttia-ukra%D1%97nskogo-narodu-zakon-bozhij-kostomarov-m-i> (дата звернення: 28.06.2020).
9. Конституція України. Редакція від 21.02.2019. URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 11.09.2020).
10. Марш захисників України у День Незалежності 2020: хто іде в «коробках». 24/08/2020. URL: <https://novynarnia.com/2020/08/24/marsh-zahysnykiv-ukrayiny/> (дата звернення: 27.08.2020).
11. На громадське обговорення виноситься проект Закону України «Про всеукраїнський референдум». 04 БЕРЕЗНЯ 2020. Інформаційне управління Апарату Верховної Ради України. <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/190372.html>
12. Орлик Пилип. Конституція, маніфести та літературна спадщина. Вибр. твори. К.: МАУП, 2006. 736 с.
13. Основи демократії: Посібник. К.: АйБі, 2002. 684 с.
14. Очільниця ДБР виступає за скасування закону про амністію учасників Майдану. ЧЕТВЕР, 20 ЛЮТОГО 2020. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2020/02/20/7241118/> (дата звернення: 25.06.2020).
15. Політична партія «Слуга народу». Офіційний сайт. URL: <https://sluga-narodu.com/> (дата звернення: 20.06.2020).
16. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення виборчого законодавства. Закон України від 16 липня 2020 року № 805-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/805-20#Text> (дата звернення: 28.07.2020).
17. Проект Закону про народовладдя через всеукраїнський референдум. Картка законопроекту. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69060 (дата звернення: 28.08.2020).
18. Про недопущення переслідування та покарання осіб з приводу подій, які мали місце під час проведення мирних зібрань, та визнання такими, що втратили чинність, деяких законів України. Закон України Документ 743-VII, чинний, поточна редакція – Прийняття від 21.02.2014. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/743-18#Text (дата звернення: 28.06.2020).
19. Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні: Указ Президента України від 26 лютого 2016 року №68/2016. Чинний, поточна редакція. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/682016-19805> (дата звернення: 09.08.2020).
20. РОСІЯ Є ДРУЖНЬОЮ КРАЇНОЮ ДЛЯ БІЛОРУСІ І МОЖЕ СТАТИ ПОСЕРЕДНИКОМ У ПЕРЕГОВОРАХ – ТИХАНОВСЬКА. 29 Серпня 2020. URL: <https://prm.ua/rosiya-ye-druzhnoyu-krayinoyu-dlya-bilorusi-i-mozhe-stati-poserednikom-u-peregovorah-tihanovska/> (дата звернення: 01.09.2020).
21. Рощенко Олена. «Слуги народу» хочуть, щоб у день виборів ЦБК займалася ще й опитуваннями. П'ЯТНИЦЯ, 4 ВЕРЕСНЯ 2020. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2020/09/4/7265321/> (дата звернення: 05.09.2020).
22. «Рух опору капітуляції» презентував альтернативний план встановлення миру в Україні». 04.11.2019. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/2811549-ruhu-oporu-kapitulacii-prezentuvav-alternativnij-plan-vstanovlennia-miru-v-ukraini.html> (дата звернення: 28.06.2020).
23. Синергетика и социальное управление. М. : Изд-во РАГС, 1998. 352 с.
24. У КСУ оскаржили конституційність закону про амністію учасників Євромайдану. 02 червня 2020. URL: <https://www.unian.ua/politics/amnistiya-maydanivciv-ksu-prosyat-skasuvati-zakon-pro-amnistiyu-uchasnikiv-maydanu-novini-ukrajina-11021576.html>. (дата звернення: 28.06.2020).
25. Хакен Г. Интервью с Е. Н. Князевой. Вопросы философии. 2000. №3. С. 53-61.
26. Чебаненко О. Д., Гришук О. Ю., Колодяжна Н. В., Євгенєва А. М. Референдуми в Європейському Союзі / За ред. Д.С. Ковриженка. К.: ФАДА, ЛТД, 2007. 186 с.

27. Шипілов Л. М. Народовладдя як основа демократичної держави: Монографія. Харків: Видавництво «ФІНН», 2009. 216 с. URL: http://dSPACE.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/1851/1/SHupilov_2009.pdf (дата звернення: 10.09.2020).
28. Штогрін Ірина. «За і проти» законопроекту про референдум. Інструмент народовладдя чи спосіб подарувати Росії Крим? 11 червня 2020. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/referendum-za-proty/30663809.html> (дата звернення: 28.06.2020).
29. Що не так з національною елітою України. Дискутують Юлія Мостова, Олександр Ройтбурд та Андрій Баумейстер. Ольга Кириленко. 6 ВЕРЕСНЯ 2020. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2020/09/6/7265416/> (дата звернення: 07.09.2020).
30. Financial Times: Захід стурбований щодо Зеленського. 27 липня 2020. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/press-review-53554695> (дата звернення: 26.08.2020).

ПАХОМОВА ТЕТЯНА ІВАНІВНА

*завідувач кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентів України, д. держ. упр., професор*

КНЯЗЄВА ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентів України, к. соц. н., доцент*

ІНСТИТУЦІЙНА ДОВІРА: КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПОНЯТТЯ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Питання наукового розгляду низки проблем, пов'язаних не тільки з визначенням сутності та змісту поняття «інституційна довіра», а й з механізмами її формування, структури, показників вимірювання як на міждержавному, державному так і на регіональному та місцевому рівнях в останні десятиріччя набувають пролонгованої, зростаючої актуальності. Адже разом з динамічним розвитком глобалізаційних та контр-глобалізаційних процесів в різних сферах екзистенції суспільства (світової економіки, соціальної, гуманітарної, екологічної, науково-технічної складових сталого розвитку) збільшується нелінійність цих процесів та невизначеність у досягненні позитивних кінцевих результатів інституціональних змін, що призводить до необхідності активного формування інституційної довіри в системі публічного управління. Адже процес інституціональних змін є процесом самоідентифікації суспільства з урахуванням позитивного та негативного досвіду минулого в умовах, що змінюються.

Довіра виступає одним з базових факторів, що визначає не тільки міжособистісні, а й соціальні, економічні політичні відносини на різних рівнях розвитку суспільства. Аналіз сутності та змісту поняття «довіра» в науковому дискурсі показує зростання активності досліджень її складу, проявів, факторів, змісту в різних сферах наукового знання (філософії, психології, соціології, політології, культурології тощо) (таблиця 1). Але, хоча поняття «довіра» виступає міждисциплінарним концептом сучасних наукових досліджень, комплексним утворенням, дослідження її в сфері публічного управління ще не знайшло цілісного системного вирішення.

Результати вивчення сутності та змісту поняття «довіра» показують активність досліджень в сфері розгляду проблем взаємодії влади та суспільства, складовою якого виступає довіра до інститутів публічного управління.

Таблиця 1.

Дослідження сутності та змісту поняття « довіра» в різних галузях наукового знання

№	Напрямок дослідження	Автори дослідження
1.	Філософія	Б. Байер, Ф. Ніцше, О. Шпенглер, А. Швейцер, Ж.-Ж. Руссо, Ф. Фукуяма
2.	Психологія	З. Фрейд, К.Г. Юнг, С. Джурард, А. Маслоу, Р. Емерсон, Е. Еріксон, М. Обозов
3.	Соціологія	У. Бек, М. Вебер, П. Штомпка, А. Гідденс, Ф. Тенніс, Б. Барбер, Д. Гамбетта, Дж. Колеман, Н. Луман, Е. Селигмен, Р. Патнем, І. Бекешкіна, Є. Головаха
4.	Культурологія та культурна антропологія	Г. Алмонд, С. Верба, Р. Інглехарт, Р. Путман, Л. Леві-Брюль, Е. Дюркгейм, К. Леві-Строс
5.	Політичні науки	К. Ньютон, Ф. Шандор, А. Ковальова, У. Рон П. Дазгупта, С. Скоуронек, К. Оррен, К. Шепсл, Т. Алексєєва, М. Хетеринг, Т. Парсонс, І. Мартинюк
6.	Інституційна етика	І. Брехман, М. Вудкок, Д. Френсіс, М. Бубер, Т. Василевська, Е. Фромм
7.	Публічне управління	І. Лопушинський, А. Гальчинський, О. Крутий, О. Радченко, Т. Федорів, Ю. Самчук, М. Шульга, О. Петров

Коротко торкнемося основних підходів до вивчення проблеми інституційної довіри. П. Штомпка виділив наступні рівні розгляду довіри: довіра як характеристика відносин (односторонніх чи взаємних); довіру як властивість особистості, яка розглядається переважно в соціально-психологічній перспективі; довіра в контексті

норм, що стримують або заохочують прояв довіри. На першому рівні ставиться питання про те, якою мірою заслуговують довіри учасники відносин. На другому рівні довіру виступає як психологічне якість. На третьому рівні мова йде про «культуру довіри» як ціннісно-нормативну систему. На думку П. Штомпки, коли ми розглядаємо довіру до установ і організацій, то ми вже вступаємо на територію особливого різновиду суспільної довіри, яка визначається як «публічна». Школа, університет, армія, костел, суд, поліція, банк, біржа, уряд, парламент, підприємство це типові об'єкти цієї категорії. Міра довіри, яку люди надають різноманітним установам, відрізняється в залежності від суспільства, а також змінюється з часом [1]. Ще однією важливим різновидом інституційної довіри, на нашу думку, є «процедурна довіра», яка визначається як довіра до інституційних практик або процедур, базується на переконанні, що їх дотримання принесе найбільший ефект [1, с.119]. Автор наводить приклади зі сфери політики та економіки: довіру до демократичних процедур (вибори, умови представництва, голосування більшості), які визнані найкращими способами задоволення інтересів найбільшої частини населення і досягнення самих розумних компромісів у ситуації конфлікту інтересів. Автор визначає довіру до держави та її інститутів як «публічну довіру або вертикальну довіру, на відміну від горизонтальної, що існує між громадянами». Термін «вертикальна» передбачає, що довіра існує між партнерами, що знаходяться на різних рівнях у межах визначеної ієрархії, а саме на щаблях влади [1, с. 366].

Науковці при визначенні сутності поняття «інституційна довіра» часто ототожнюють поняття «інституційна довіра» та «політична довіра». Як зазначає український дослідник Ю.Самчук, «довіра політична» ґрунтується переважно на довірі громадян до влади, уявленні про те, за якими правилами вона повинні діяти. Довіра політична, або міра визнання суспільством законності влади (легітимності), може бути раціональною і нераціональною. Стійка політична довіра громадян до влади ґрунтується на визнанні тих політичних дій, які відповідають цінностям і нормам традиційної культури та моралі на основі таких чинників: раціонально-цільового, коли влада забезпечує виконання поставлених цілей; правового – визнання суспільством політичних дій у рамках існуючої правової системи; соціально-економічного, який ґрунтується на політиці, здатній забезпечити населенню високий рівень життя [9, с.111]

У рамках дослідження політичної довіри склалися дві теоретичні традиції інтерпретації політичної довіри: культурологічна і інституціональна.

Культурологічна теоретична традиція інтерпретації довіри представлена теоріями політичної культури Г.Алмонда і С.Верба, Р.Інглехарта, Р.Путмана. Ці теорії виходять з гіпотези про екзогенну – по відношенню до політичної сфери, природи політичної довіри. З культурологічної точки зору, політична довіра є продовження міжособистісної довіри, яка формується в період ранньої соціалізації і робить вплив на подальші індивідуальні оцінки політичних інститутів. Політична довіра розглядається тут як складова соціального капіталу (Social Capital), а міжособистісна довіра (виходячи з положення про екзогенність походження політичної довіри) розглядається в якості основи формування політичної довіри.

У рамках культурологічного напрямку виділяють макрокультурологічні і мікрокультурологічні теорії довіри. Макрокультурологічні теорії підкреслюють схожість національних традицій, норм, цінностей, мікрокультурологічні – фіксують увагу на відмінностях індивідуального досвіду соціалізації. Наприклад, макрокультурологічні теорії вбачають джерело політичної недовіри, характерне для країн демократичного транзиту, в авторитарній культурі пострадянських країн і країн Східної і Центральної Європи. Навпаки, мікрокультурологічні теорії бачать джерело недовіри в механізмах соціалізації, що здійснює міжпоколінну трансмісію авторитарних цінностей.

Критика культурологічної теоретичної традиції зосереджена в основному навколо положень про перехід міжособистісної довіри на рівень політичної довіри. Френсіс Фукуяма в зв'язку з цим висунув тезу про «радіус довіри» (Radius of Trust), під якою розуміється ефект розширення міжособистісної довіри до рівня політичної довіри. Ф.Фукуяма звертає увагу на те, що при схожості рівня міжособистісної довіри радіус довіри відрізняється в різних країнах, що суперечить тезі про переростання міжособистісної довіри в політичну [2]. Наявність інверсійного зв'язку між соціальними групами і інститутами, яка характеризується переміщенням вектору громадської довіри у напрямі цивільних структур і втратою довіри політичним інститутам в т.з. суспільствах «пісочного годинника». розглядається Р. Роузом Д. Бремом У.Роном, К.Ньютоном та ін.

Інституціональні концептуальні інтерпретації політичної довіри акцентують увагу на ендогенній природі довіри і раціональності довіри (тобто її обумовленості внутрішньополітичними факторами, пов'язаними з політичним і економічним курсом уряду, оцінки громадянами рівня ефективності політики, що проводиться в країні). Логіка такого підходу полягає в тому, що інституціональна довіра виступає слідством, а не причиною ефективності діючих політичних інститутів. Якщо політичні інститути діють ефективно, то вони генерують довіру, інакше – скептицизм і недовіра. Інституціональні підходи до визначення довіри представлені в роботах Джозуе.Колемана, П.Дазгупты, К.Оррена, С.Скоуронека, К.Шепсла та ін.

Інституціональні теорії як і культурологічні поділяються на макро- і мікротеорії. Макроінституціональні теорії довіри акцентують увагу на такій проблемі як загальні показники ефективності політики, ефективності управління, зниження корупції, результати якої детермінують інституціональний і політичний вибір громадян. Мікроінституційні теорії в якості значимих факторів виділяють індивідуальні цінності і соціальне положення громадян.

В межах нашого дослідження розглядалася проблема концептуалізації феномену довіри до політичних та публічних інститутів як центральної концепції в дизайні досліджень публічного управління та виявленні її структури та факторів її формування в Україні та Європейських країнах.

В результаті було вперше здійснено типологізацію факторів формування довіри до політичних інститутів шляхом їх диференціації на ендогенні та екзогенні стосовно політичної системи на базі культурологічних та інституційних підходів: у культурологічних теоріях робиться наголос на загальних звичаях, цінностях та нормах соціальної групи як факторах довіри (що інкорпуються протягом соціалізації), у інституційних теоріях акцентується увага на довірі як продукті раціонального та осмисленого вибору, заснованого на індивідуальній та колективній оцінці ефективності політичних інститутів. виділено актуальні фактори формування довіри громадян до політичних і публічних інститутів в Україні та Європі.

На основі ряду теоретичних моделей і статистичного аналізу, було виділено шість ключових предикторів інституціональної довіри. А саме: серед ендегенних факторів до них відносяться:

- узагальнена довіра, яка включає міжособистісну довіру (очікування, звернені до конкретним людям, з якими ми вступаємо в безпосередній контакт) та суспільну довіру (очікування щодо суспільних категорій, громадських груп та громадських ролей незалежно від індивідуальних рис конкретних осіб);
- функціональна включеність пересічних громадян в процес управління (ступінь зацікавленості політикою, оцінка пересічними громадянами власної можливості сказати своє слово в рішенні про те, в якому напрямку діяти уряду; оцінка можливості брати активну участь в роботі будь-якої групи, що займається політичними питаннями; оцінка пересічними громадянами власної можливості впливати на уряд країни і політичну систему; електоральна активність);
- суб'єктивна загальна оцінка власного благополуччя (рівень щастя і задоволеність життям в цілому);
- задоволеність діяльністю влади (ступінь задоволеності економічним станом країни, ступінь задоволеності тим, як уряд виконує свої обов'язки, а також ступінь задоволеності розвитком демократії в країні);
- емоційної прив'язаності до країни/Європи (ступінь емоційної прив'язаності до своєї країни та ступінь емоційної прив'язаності до Європи).

До числа екзогенних факторів увійшли індивідуальні характеристики респондентів, а саме: оцінка поточного рівня власного матеріального становища, релігійність, стан здоров'я, місце проживання, вік та рівень освіти респондента; суб'єктивна загальна оцінка власного благополуччя (рівень щастя і задоволеність життям в цілому).

На основі наведених висновків уточнено структуру концепту інституціональної довіри. Визначено, що довіра до інститутів публічного управління формується як на горизонтальному так і на вертикальному рівнях взаємодії органів публічного управління та суспільства.

Розглядаючи довіру в контексті системної методології, що довіру можна розглядати в якості системоутворюючого фактору в системі органи публічного управління – суспільство. Зазначено, що складовими інституціональної довіри виступають:

- організаційна довіра – довіра до структури органів публічної влади ;
- інформаційна довіра – довіра до інформації щодо органу влади в цілому та до його елементів та підсистем;
- репутаційна довіра – довіра до репутації органу влади;
- комунікаційна довіра – довіра до комунікацій та взаємодії як з органом влади так і з його посадовими особами;
- діяльнісна довіра – довіра до діяльності та продуктів діяльності органів публічної влади, окремих державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування' результативна довіра, як довіра до результатів функціонування органів влади та його посадових осіб. Кожна з цих складових інституційної довіри потребує своєї системи індикаторів виміру.

Основними напрямками (чи дослідними кластерами інституційної довіри) є наступні: довіра громадян до органів публічної та державної влади (societal trust in government) (Д1); довіра держави до громадян (government trust in society) (Д2); внутрішня адміністративна довіра (trust within government) (Д3).

Інституційну довіру можна розглядати як міждисциплінарний концепт сучасних наукових досліджень в сфері публічного управління. Інституційна довіра характеризує соціальні, економічні та політичні міжособистісні відносини в соціально-політичних системах різного рівня. Поняття «інституційна довіра» багатогранне, використовується в різних публічно управлінських відносинах, є полівалентним, виступає складовою різних наукових конструктів.

Список використаних джерел.

1. Штомпка П. Социология социальных изменений: монография – Москва: Директ-Медиа, 2007. – 828 с.
2. Фукуяма Ф. Доверие: социальные добродетели и путь к процветанию / Ф. Фукуяма; пер. с англ. Ф. Фукуяма. – М. : ООО И-во «АСТ» : ЗАО НПП «Ермак», 2004. – 736 с.

МЕХАНІЗМИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ РЕФОРМ

ГОЛИНСКИЙ ВЛАДИСЛАВ ВЯЧЕСЛАВОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

НОВА СИСТЕМНА КОЛАБОРАЦІЯ РЕІНЖІНІРИНГОВИХ ПРОЦЕСІВ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Теорія реінжинірингу бізнес-процесів (BPR), яка сьогодні складає основу реінжинірингу в публічному управлінні та була вперше сформульована тридцять років тому, є одним з основних підходів для досягнення ефективного управління, підвищення результатів бізнесу та якості надання послуг.

Всі процеси в публічному управлінні, з точки зору реінженерінгових систем, можна розглядати як робочі процеси. За основу їх класифікації вважаємо за доцільне взяти міжорганізаційні багаторівневі зв'язки, що визначають сутність та природу таких процесів [7].

Відтак, вони не можуть бути змодельовані за допомогою стандартних методів, таких як «Petri-nets» або «WF-Nets» [1,4]. Такі процеси потребують нових парадигм моделювання для опису, заснованих на полісуб'єктному способі управління багаторівневими управлінськими системами. Ці парадигми залежать від:

- структури організації, специфіки та щільності її інституційної основи;
- зовнішніх та внутрішніх чинників, що впливають на виконання робочого (управлінського) процесу;
- складу акторів (людей та: Увага! – ІТ-систем), які взаємодіють із робочим процесом, створюючи управлінську задачу та виконуючи її через управлінське навантаження необхідних інтенсивності та змісту. В аспекті полісуб'єктних реінжинірингових процесів таких акторів ми називатимемо агентами.

Опис досвіду, виробленого вченими у розробці та впровадженні самого механізму моделювання реінжинірингових процесів публічно-управлінського змісту та формування на цій основі складу агентів для підтримки таких робочих процесів, може слугувати описом змін (реформування) щодо використовуваних систем, методів і засобів.

Такі паралелі призводять до неминучого зіткнення з проблемою аналізу, оцінки діяльності та, зрештою, необхідної за таких умов реконструкції процесів двовимірного, простого та примітивного як на сьогодні (суб'єкт-об'єкт) державного управління в процеси управління публічного, заснованого на багаторівневій інтеграції полісуб'єктного типу.

Ця складна багаторівневість вимагає визнання та виділення в окрему дисципліну низки реінженірингових процесів, які раніше не мали індивідуальних рис, а сьогодні дедалі більше відокремлюються від загальнодисциплінарних публічно-управлінських парадигм. Це, зокрема:

- процес управління ІТ-інфраструктурою в сфері публічного управління;
- процес надання публічних послуг.

З рішення, розробленого спеціально для вирішення цих двох конкретних проблем, ми зможемо побудувати загальну структуру для підтримки реінжинірингу процесів публічного управління. Слід зазначити, що подібний фреймворк, названий авторами «Wf-Simulator», був успішно використаний у реальному моделюванні та моделюванні робочих процесів. Дослідження здійснили італійські науковці з Кафедри цивільного будівництва та обчислювальної техніки Римського університету «Tor Vergata». Вчені досить детально описали початковий проект, структуру «Wf-Simulator» та здійснили три реальні тематичні дослідження, два з яких, щоправда, зроблені в дуже специфічному верифікаційному полі, пов'язаному з робочими процесами в медицині:

- надання послуг у публічному управлінні;
- допуск до хірургії денного стаціонару;
- управління обстеженням крові [2].

Але така вузька медична задача ніяк не зменшує цінності цього реінжинірингового проекту. Навпаки, говорить про універсальність та можливість його мультифункціонального застосування.

На початку 90-х років XX ст. Девенпорт та Шорт визначили бізнес-процес (BP) та реінжиніринговий бізнес-процес (BPR) [3,5]. Їх бачення чітко демонструє концепцію полісуб'єктного способу управління: завдання, які складають процес, виконуються агентами (люди та/або ІТ-системи) і що в процесі беруть участь різні організації, які мають дуже специфічну та щільну (розгалужену, неуніфіковану, але надмірно зарегламентовану) інституційну основу.

З бачення процесу Давенпорта впливає, на перший погляд, абсурдний, з точки зору звичної для українських науковців теорії управлінських систем, висновок [3].

Так, ми стверджуємо, що процес можна розглядати як систему, яка є складною за своїм механістичним змістом, складається з різних сутностей, які взаємодіють та виконують різнонаправлені завдання для досягнення єдиної мети. При чому, ця система завжди є полісуб'єктною: у деяких випадках взаємодія може носити кооперативний характер, а в інших випадках суб'єкти можуть мати егоїстичну поведінку, конкуруючи у використанні ресурсів для реалізації власних цілей.

Отож, з точки зору реінженірингу, взаємодія між суб'єктами публічного управління базується на обміні інформацією, де діяльність (яка може бути суто управлінською або ж оперативною) полягає у маніпулюванні об'єктами (даними та / або товарами – тобто, матеріальними та / або нематеріальними).

Набір завдань, що складають BP, організований у робочому процесі (Wf), керованому системою управління робочим процесом (WfMS). Тому проектування та реінжиніринг BP займається аналізом описаного нами будь-якого робочого процесу, кожен з яких одночасно може виступати як управлінський.

Як і кожна складна система, BP вимагає оптимізації продуктивності та зниження витрат [6]. Ключовим стимулом для реінжинірингу є постійний розвиток та впровадження складних інформаційних систем та мереж, а також утвердження нових бізнес-моделей, створення безпаперового середовища та еволюція суспільства.

Саме ці риси ми спостерігаємо в сучасних реформах публічного управління в більшості країн світу та, власне, в Україні. Диджиталізація, яка інтенсивно реалізується у всіх сферах життя, особливо в умовах поширення пандемії COVID 19, створення спеціалізованих суб'єктів центрального та регіонального рівня, а також стрімка зміна управлінських норм та процедур, заснованих на цифрових платформах і хмарних технологіях – ось доказ того, що реінжинірингові процеси здатні не лише реалізувати ckrflus системні завдання, а й самостійно змінювати, формувати та одноосібно представляти систему публічного управління нового зразка.

Список використаних джерел.

1. Aalst, W.V.D., Hee, K.V.: Workflow Management: Models, Methods, and Systems. MIT Press (2004)
2. Casalicchio E., Tucci S. (2013) Public Administration Workflows Re-engineering: An Agent-Based M&S Approach. In: Ganzha M., Jain L. (eds) Multiagent Systems and Applications. Intelligent Systems Reference Library, vol 45. Springer, Berlin, Heidelberg. https://doi.org/10.1007/978-3-642-33323-1_10
3. Davenport, T.: Process innovation: Re-engineering work through information technology. Harvard Business School Press, Boston (1993)
4. Petri, C.: Kommunikation mit automaten. phd thesis. Ph.D. thesis, Institut fur instrumentelle Mathematik, Bonn (1962)
5. Short, T.D.J.: The new industrial engineering: Information technology and business process redesign. Sloan Management Review 31(4), 11–27 (1990)
6. van der Aalst, W., Hofstede, A.H.M.T.: Yawl: Yet another workflow language. Information Systems 30, 245–275 (2003)
7. Yamamoto, H., Ishida, K., Ohta, T.: Evolution of Cooperative Behavior in C2C market: Effect of Reputation Management System, vol. 1, pp. 48–57. Springer, Tokyo (2005)

ГОРИЩАК СЕРГІЙ ПЕТРОВИЧ

*директор Комунального некомерційного підприємства
«Дитяча міська поліклініка №6» Одеської міської ради, к.мед.н.*

ВПРОВАДЖЕННЯ ПОСЛУГИ РАНЬОГО ВТРУЧАННЯ У МЕДИКО-ПРОФІЛАКТИЧНОМУ ЗАКЛАДІ: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

Уряди багатьох країн все більше усвідомлюють той факт, що інвестиції у програми раннього дитинства мають високий коефіцієнт капіталовкладень. Саме тому прогресивні держави намагаються впроваджувати дієву політику у сфері раннього дитинства, яка надає можливість ефективно використовувати бюджетні кошти, залучати додаткові інвестиції для покращення послуг дітям та сім'ям. До такої державної політики можна віднести систему раннього втручання. Система раннього втручання розрахована на всіх дітей, що мають ризик відставання або порушення в розвитку, та їх сім'ї.

Суспільна значущість окреслених питань для розвитку інклюзивного суспільства та їх неврегульованість на законодавчому рівні зумовила достатньо високий рівень інтересу до них у наукових колах. Окремих аспектів проблеми раннього втручання торкалися вітчизняні науковці та практики Г. Кукуруза, А. Кравцова, І. Пасічник, О. Савченко та ін. [4-6]. Також значну увагу цим питанням у своїх роботах приділяли закордонні дослідники раннього втручання, у тому числі М. Гуральнік, р. Маквільям, Н. Доброва-Крол [3, 9]. Однак усупереч певному науковому інтересу до проблематики раннього втручання, не втрачає своєї актуальності потреба у комплексному дослідженні усіх складових раннього втручання у вітчизняній системі надання медико-соціальних послуг дітям з інвалідністю або ризиком її отримання та їх сім'ям.

Відповідно до повноважень департаменту охорони здоров'я Одеської міської ради, з урахуванням вимог Законів України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», статті 42 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», розпорядження Кабінету Міністрів України «Деякі питання створення системи надання послуг раннього втручання для забезпечення розвитку дитини, збереження її здоров'я та життя» від 22.05.2019 р. № 350-р та протоколу засідання Міжвідомчої координаційної комісії з надання послуг раннього втручання у м. Одеса від 23.07.2019 р., наказом департаменту охорони здоров'я Одеської міської ради «Про створення на базі комунального некомерційного підприємства «Дитяча міська поліклініка № 6» Одеської міської ради Центру раннього втручання в межах пілотного проекту «Створення системи надання послуги раннього втручання для забезпечення розвитку дитини, збереження її здоров'я та життя» у м. Одеса [1, 2, 7,8].

Головними завданнями Центру є практична робота, а саме: раннє виявлення у дітей порушень розвитку або ризику виникнення таких порушень; превенція та зниження негативного впливу порушень розвитку у дітей на їх життєдіяльність та життя родини; підвищення компетентності батьків або законних представників дитини щодо

виховання дитини у природному середовищі; надання комплексної міждисциплінарної допомоги законним представникам дітей у створенні оптимальних умов для збереження їх здоров'я і розвитку, виховання, навчання в умовах сім'ї та місцевої громади.

Крім того, Центр виконує функцію методичної установи, яка, відповідно до чинного законодавства, здійснює методичне забезпечення системи Раннього втручання (далі – Система РВ), підготовку команд Раннього втручання та підвищення кваліфікації фахівців різних категорій, які працюють в сфері надання послуг дітям та сім'ям.

Ремонт приміщення, придбання лікувально-реабілітаційного обладнання, виготовлення меблів проведено за рахунок коштів, отриманих установою від Національної служби здоров'я України, у тому числі фінансування заробітної плати співробітників Центру. Крім цього, на даний час за рахунок міської програми «Рівність» фінансуються заходи із підвищення кваліфікації фахівців раннього втручання. Також реалізується програма відшкодування коштів за придбання сім'ями, що отримують послугу РВ, адаптаційного обладнання для дітей.

Важливим напрямком роботи – є виявлення порушень розвитку дітей якомога раніше. В зв'язку з цим, в КНП ДМП №6 ОМР налагоджено співпрацю між фахівцями ЦРВ, лікарями-педіатрами та сімейними лікарями щодо проведення скринінгу розвитку дітей раннього віку та направлення до послуг РВ у разі потреби.

Таким чином, у контексті реформування сфери охорони здоров'я, освіти та соціальних послуг особливої актуальності заслуговують питання організації системи раннього втручання, яка має бути врахована у ході впровадження цих реформ.

Список використаних джерел.

1. Деякі питання реалізації пілотного проекту «Створення системи надання послуг раннього втручання» для забезпечення розвитку дитини, збереження її здоров'я та життя»: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 948-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/948-2016-%D1%80>
2. Деякі питання створення системи надання послуги раннього втручання для забезпечення розвитку дитини, збереження її здоров'я та життя: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 травня 2019 р. № 350-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/deyaki-pitannya-stvorenniya-sistemi-nadannya-poslugi-rannogo-vtruchannya-dlya-zabezpechennya-rozvitku-ditini-zberezhennya-yiyi-zdorovya-ta-zhittya>
3. Добрава-Крол Н. Раннее вмешательство: Ключевые аспекты и международный опыт. Международный детский фонд ООН (ЮНИСЕФ) / Н. Добрава-Крол. – К., 2014. – 48/ URL: <http://www.lib.knigix.ru/23pedagogika/22710ranneevmeshatelstvoklyucheviaspektimezhdunarodniyopitnataliyadobrovakrolmezhdunarodniydetskiyfondoonyuni.php>
4. Кукуруза Г.В. Ефективність програм раннього втручання для дітей з порушенням психічного розвитку / Г.В. Кукуруза // Вісник Харківського національного університету. – 2013. – № 1046. – С. 184–186.
5. Пасічник І. П., Кукуруза Г. В. Міждисциплінарна сімейно-центрована програма раннього втручання на етапі первинної медико-санітарної допомоги дітям: Матеріали конференції. – URL : <https://med-expert.com.ua/ua/mizhdisciplinarna-simejno-centrovana-programa-rannogo-vtruchannya-na-etapi-pervinnoi-mediko-sanitarnoi-dopomogi-ditjam/> – назва з екрану.
6. Раннее вмешательство: междисциплинарная помощь детям раннего возраста с нарушениями развития и их семьям: пособие для специалистов / под. ред. А. М. Кравцовой, А. В. Кукурузи. – Х. : ООО «Планета-принт», 2013. – 208 с.
7. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року № 948 «Деякі питання реалізації пілотного проекту «Створення системи надання послуг раннього втручання» для забезпечення розвитку дитини, збереження її здоров'я та життя – URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/9482016%D1%80>
8. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 січня 2019 року № 12 «Про визначення національного координатора» – URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/122019%D1%80> [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rvua.com.ua/memorandum>
9. Guralnick M.J. (2001). A developmental systems model for early intervention. *Infants and Young Children*, 14 (2), p. 1-18.

ГУРМАЗА ЮЛІЯ ГРИГОРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ПУБЛІЧНОГО СЛУЖБОВЦЯ

На посаді державної служби, особа, яка уповноважена на виконання функцій держави, зобов'язана дотримуватись у своїй професійній діяльності морально-етичної поведінки та принципів державної служби.

Однією із проблемних питань державної служби є нормативне врегулювання питання морально-етичної поведінки публічного службовця. Слід відмітити, що це не лише визначення морально-етичних принципів службової поведінки, а й законодавче закріплення механізму їх запровадження і дотримання має велике соціальне значення, а також є головною тенденцією розвитку держави. Найголовнішими принципами етики державної служби, що базуються на положеннях Конституції України [2], Закону України «Про державну службу» [3], Закону України «Про запобігання корупції» [4], Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування [5] є такі: доброчесність, лояльність, політична нейтральність, прозорість, служіння державі і суспільству, сумлінність

Розглянемо доброчесність як один із елементів морально-етичної поведінки публічного службовця. Наприклад, в Головному управлінні ДПС в Одеській області з метою дотримання морально-етичних засад запобігання і протидії корупції постійно проходять навчання працівників в частині морально-етичної поведінки публічного службовця. Під час навчання вирішуються проблемні етичні ситуації, протиріччя, використовується методологія вирішення моральних дилем, вміння знаходження компромісу і порозуміння в суперечливих чи конфліктних ситуаціях. Після проходження навчання кожен працівник особисто розписується у аркуші ознайомлення щодо вивчення зазначеної теми. Крім того, на субсайті Головного управління ДПС в Одеській області у соціальній мережі Facebook розміщені публікації, постійно оновлюються слайди, відео ролики на тему доброчесність. Доброчесність є одним із компонентів проходження державної служби. Головне управління ДПС в Одеській області зазначає, що доброчесність визначається як спрямованість дій на захист публічних інтересів та відмова державного службовця в частині приватного інтересу під час виконання службових повноважень.

У контексті боротьби з корупцією доброчесність – це необхідна морально-етична складова діяльності державного службовця, що знаходить своє вираження в безкомпромісному та послідовному прагненні дотримуватися моральних, етичних, духовних цінностей та принципів, демонстрації особистої та професійної відповідальності, почутті місії служіння громадськості [6, С. 42]. Доброчесність передбачає: спрямованість дій на захист публічних інтересів, забезпечення пріоритету загального блага громадян над особистими, приватними або корпоративними інтересами; неприпустимість використання державного майна в особистих цілях; недопущення наявності конфлікту між публічними і особистими інтересами; нерозголошення та невикористання інформації, що стала відома у зв'язку з виконанням державним службовцем своїх обов'язків, у тому числі після припинення державної служби, крім випадків, установлених законом; недопущення надання будь-яких переваг і виявлення прихильності до окремих фізичних та юридичних осіб, політичних партій, громадських і релігійних організацій [1].

Отже, доброчесність – поведінка публічних службовців відповідно до вимог Законів України «Про запобігання корупції» та «Про державну службу», Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, яка базується на принципах доброго відношення до громадян та чесності у способі власного життя, виконанні своїх обов'язків та розпорядженні державними ресурсами, основними складовими якої є: патріотизм, порядність, відповідальність, гідність і повага до гідності інших

Список використаних джерел.

1. ДПС: офіційний портал. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://od.tax.gov.ua/media-ark/videogalereya/prezentatsii-ta-inshi-materiali/6539.html>.
2. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
3. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII № 889-VIII (Редакція від 29 травня 2020 р. підстава – 553-IX). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/889-19>
4. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-№ VII (Редакція від 19 квітня 2020 р., підстава – 114-IX). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/paran738#n738>.
5. Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування: Наказ Національного агентства України з питань державної служби від 05 серпня 2016 р. № 158. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16>.
6. Публічне управління : термінол. слов. / уклад. : В. С. Куйбіда, М. М. Білинська, О. М. Петроє та ін. ; за заг. ред. В. С. Куйбіди, М. М. Білинської, О. М. Петроє. – Київ : НАДУ, 2018. – 224 с.

ДЗІНТАРС ОЛЕГ АРНОЛЬДОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ДЕРЖАВНА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ: СУТНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.

Становлення державного і регіонального управління є потребою утвердження незалежної України, посилення ролі управління як соціального феномена, відповіддю на глобальні виклики інформаційного і громадянського суспільства. У загальному спектрі державно-управлінських функцій важливе місце займає регіональний сегмент, покликаний відобразити стратегічні і сучасні тенденції процесу реформування регіональної політики в Україні. Глобальною тенденцією в сучасному світі в цілому і в Україні зокрема є збільшення ролі регіонів як одиниць регіонального рівня управління держави, що, з одного боку, зменшить навантаження на органи центральної влади, взявши на себе частину їх повноважень, а з іншого-максимально враховує потреби місцевих жителів при прийнятті рішень.

Державна регіональна політика-система цілей, заходів, засобів та узгоджених дій центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб для забезпечення високого рівня якості життя людей на всій території України з урахуванням природних, історичних, екологічних, економічних, географічних, демографічних та інших особливостей регіонів, їх етнічної і культурної самобутності [4].

Головні завдання державної регіональної політики в Україні – збереження цілісності і єдності території, досягнення балансу загальнодержавних і регіональних інтересів, скорочення відмінностей в соціально-економічному розвитку, рівні життя населення регіонів, створення однакових умов життя незалежно від місця проживання громадян України [2].

Державна регіональна політика це частина загальнодержавної стратегії економічного і соціального розвитку України.

Державна регіональна політика втілює систему заходів, що здійснюються органами державної влади з метою забезпечення управління політичним, економічним і соціальним розвитком регіонів і територіально-адміністративних одиниць. Вона передбачає: створення ефективно діючої системи влади та управління в центрі і в регіонах, їх фінансово-економічне обґрунтування та нормативно-правове забезпечення на основі оптимального поєднання загальнодержавних, регіональних і місцевих інтересів.

Стратегічною метою реалізації державної регіональної політики є створення умов для динамічного, збалансованого розвитку регіонів України з метою забезпечення соціальної та економічної єдності держави, підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів, активізації економічної діяльності, підвищення рівня життя населення, додержання гарантованих державою соціальних та інших стандартів для кожного громадянина незалежно від місця проживання [3].

Об'єктами державної регіональної політики є адміністративно-територіальні одиниці або їх сукупності, що визначаються адміністративно-територіальним устроєм України [4].

Суб'єкти державної регіональної політики в Україні є центральні, регіональні та місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, які вирішують питання регіонального соціально-економічного розвитку в межах своєї компетенції згідно чинного законодавства [4].

Державна регіональна політика на сучасному етапі розвитку України є важливим інструментом просторового регулювання соціально-економічного розвитку країни, що передбачає збалансований і рівномірний розвиток регіонів та зростання економічного рівня території шляхом створення сприятливих умов для розвитку всіх регіонів, а також територіальних громад з урахуванням їх особливостей та самобутності.

Ефективність регіонального управління залежить від взаємодії між центральними органами державної виконавчої влади, місцевими (на рівні регіонів), органами державної виконавчої влади та органами регіонального самоврядування, а також від оптимальної організації влади безпосередньо на рівні регіонів [1].

Надмірна централізація управління, недосконала фінансово-економічна база місцевих органів влади привели до появи значних диспропорцій в територіальній структурі економіки, накопичення на місцях господарських, економічних і соціальних проблем. Тому ключовою цілю реформування державної регіональної політики є децентралізація влади, реформування місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, формування нової системи адміністративно-територіального устрою та спроможних територіальних громад. Першочерговим завданням держави на шляху регіональної інтеграції повинен стати пошук раціонального балансу між децентралізацією управління та концентрацією всієї повноти влади в єдиному центрі.

Необхідність реформування державної регіональної політики та ефективність її здійснення на сьогодиншньому етапі розвитку української держави є беззаперечною. Виходячи з того, як втілюється державна політика управління регіонами та регулювання регіонального розвитку, залежить якість і швидкість впровадження реформ як в Україні в цілому, так і в кожному окремому регіоні зокрема.

Формування державної регіональної політики в Україні потрібно впроваджувати на нових засадах, включаючи в процес її вироблення територіальні громади, органи виконавчої влади, місцеве самоврядування, громадські організації, суб'єкти підприємницької діяльності, еліту регіону та інші суб'єкти суспільства на регіональному та місцевому рівнях.

Список використаних джерел.

1. Ковбасюк Ю.В. Нові підходи до формування регіональної політики та регіонального управління // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 7. – с. 246-253.
2. Маєв А. Державна регіональна політика в Україні: передумови, цілі, законодавче забезпечення // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2015. – Вип. 2. – с. 168-179.
3. Негода В.А. Нова державна регіональна політика в Україні – шлях до успіху. Наукові праці. Державне управління. 2017. Випуск 293. Том 305. с. 81-86.
4. Про засади державної регіональної політики : Закон України від 05 лютого 2015 р. № 156-VIII// Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015. – № 13 (ст.90) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19>

ДУЛІНА ОКСАНА ВАСИЛІВНА

*доцент кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.ю.н.*

ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Фіскальна децентралізація, що триває в Україні, передбачає передачу органам місцевого самоврядування значних повноважень і фіскальних інструментів для забезпечення нарощування ресурсної бази бюджетів територіальних громад. Водночас цей процес через об'єктивні та суб'єктивні причини часто супроводжується непрозорістю і неефективністю управління місцевими ресурсами, підвищеним ризиком імовірних помилок, порушень і зловживань у фінансовій сфері та відповідно масштабними втратами бюджетних ресурсів.

Успішна реалізація реформи децентралізації тісно пов'язана із посиленням відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування за свої рішення перед виборцями і державою. Влада на місцях повинна впроваджувати нові інструменти забезпечення прозорості та ефективності бюджетного процесу.

Відтак, важливим інструментом публічного управління, що дає змогу досягти виконання зазначених завдань і зменшити ризики помилок та корупційні ризики, є система внутрішнього контролю.

Згідно статті 26 Бюджетного Кодексу України розпорядники бюджетних коштів в особі їх керівників організовують внутрішній контроль і внутрішній аудит та забезпечують їх здійснення у своїх установах та організаціях, що належать до сфери управління таких розпорядників бюджетних коштів [1]. Відтак Бюджетним кодексом визначено обов'язковість запровадження внутрішнього контролю, встановлено відповідальність керівника за організацію та здійснення внутрішнього контролю.

Наразі в Україні для реалізації вимог Бюджетного кодексу прийнято низку підзаконних нормативних актів щодо запровадження системи внутрішнього контролю в органах публічної влади. Серед них Методичні рекомендації з організації внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів у своїх закладах та у підвідомчих бюджетних установах [3], Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки [4], Концепція реалізації державної політики у сфері реформування системи державного фінансового контролю до 2020 року тощо [5]. Наразі затверджені Основні засади здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів [6] та Єдина форма Звіту про стан організації та здійснення внутрішнього контролю [7].

В той же час відсутність рамкового закону про управлінський контроль, який би визначав базову структуру, суб'єктів та об'єкти контролю й повністю охоплював контроль у фінансово-господарській діяльності держави, дозволяє посадовим особам місцевого самоврядування досить вільно трактувати вимогу Бюджетного кодексу щодо організації внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів. Посадові особи місцевого самоврядування помилково тлумачать цю імперативну норму Бюджетного кодексу як рекомендацію, і як наслідок ігнорують її. Крім того слабкість теоретико-методологічної та методичної бази державного фінансового контролю, недоліки в організації контрольного процесу сприяють зростанню неефективного, а можливо і нецільового, використання бюджетних коштів.

Так у Звіті по результатах громадського аудиту впровадження системи внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в органах місцевого самоврядування, презентованому коаліцією «Громадська Префектура» у липні-серпні 2019 року, зазначено що місцеві посадовці не розуміють сутності внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту, логістики їх впровадження. На місцевому рівні співробітники плутають контроль фінансово-господарської діяльності комунальних підприємств, установ і організацій місцевих рад з внутрішнім контролем органу місцевого самоврядування. Також відсутнє нормативно-правове забезпечення впровадження внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в мережі розпорядників бюджетних коштів [2].

Дані Південного офісу Держаудитслужби України, а саме Аудиторські звіти за результатами державного фінансового аудиту діяльності комунальних підприємств у 2020 році свідчать, що система внутрішнього контролю є недостатньою для попередження недоліків та потребує покращення з урахуванням ризиків встановлених в ході аудиту [9].

Враховуючи передачу від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування значної частини повноважень, фінансів, ресурсів та відповідальності, питання запровадження системи внутрішнього контролю в органах місцевого самоврядування та підприємствах, що належать до їх сфери управління, набувають вкрай актуального значення.

До новітніх механізмів державного внутрішнього фінансового контролю належать внутрішній контроль, внутрішній аудит та гармонізація внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту, яка здійснюється центральним підрозділом гармонізації.

Система внутрішнього контролю є тим інструментом, який дає змогу керівництву перевірити стан виконання завдань органу. Метою цього процесу є забезпечення достатньої впевненості керівництва у досягненні належного рівня економії, ефективності і результативності відповідно до завдань органів; достовірності фінансової, статистичної і управлінської звітності; у виконанні встановлених законодавством та керівництвом норм і правил; належному захисті активів [8].

Заходами контролю є відповідні політики і процедури, що запроваджуються для здійснення належного впливу на ризики та сприяння досягнення цілей установи і складають сукупність запроваджених в установі управлінських дій керівництва усіх рівнів та працівників (правила, процедури, технічні прийоми).

Алгоритм формування ефективної системи внутрішнього контролю в органах місцевого самоврядування має складатись з декількох етапів:

1. Розроблення загальних організаційно-правових засад внутрішнього контролю та затвердження внутрішніх документів з внутрішнього контролю:

- затвердити Інструкцію з внутрішнього контролю, в якій передбачити єдиний порядок організації та здійснення ВК та звітування про стан організації та здійснення ВК;
- прийняти рішення щодо затвердження планів заходів щодо недопущення ризиків та реагування на них;
- внести зміни в Положення про структурні підрозділи та посадові інструкції персоналу в частині організації внутрішнього контролю, в яких чітко визначити цілі, виконувані завдання, відповідальність та підзвітність;
- затвердити Кодекс етики посадових осіб, службовців місцевого самоврядування, працівників підприємств, установ, організацій що фінансуються за рахунок місцевих бюджетів;
- затвердити порядок складання адміністративних регламентів за кожною функцією в яких передбачити: основні поняття; блок-схему процесу; короткий опис процесу, «технологічну карту»;
- розробити План з реалізації заходів контролю та моніторингу та впровадження їх результатів.

2. Організація та здійснення внутрішнього контролю:

- з метою сприяння в удосконаленні системи ВК створити і затвердити наказом керівника органу робочу групу яка проводить аналіз діючої системи ВК, здійснює координаційні заходи з її впровадження, надає допомогу керівникам структурних підрозділів;
- провести інвентаризацію завдань та визначити ризики на рівні кожного структурного підрозділу;
- забезпечити опис внутрішнього середовища;
- розробити індикатори стану внутрішнього контролю установи та методику перевірки стану організації внутрішнього контролю;
- розробити механізми звітування щодо стану організації та здійснення внутрішнього контролю;
- забезпечити складання звіту про стан організації та здійснення внутрішнього контролю;
- запровадити ефективні та результативні системи внутрішньої та зовнішньої комунікації, які забезпечують персонал необхідною для виконання повноважень інформацією, встановити режими доступу до інформаційних ресурсів;
- проводити заходи з підвищення обізнаності та розуміння основних понять, практики забезпечення організації і здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів.

3. Внесення змін до системи внутрішнього контролю у разі зміни внутрішнього середовища, врахування результатів контрольних заходів, оцінки системи.

Отже, децентралізація влади та делегування повноважень і відповідальності безпосереднім виконавцям передбачає посилення ролі системи внутрішнього контролю в органах місцевого самоврядування та її адаптацію до міжнародних вимог і стандартів. Розвиток системи внутрішнього контролю в апаратах виконавчих комітетів органів місцевого самоврядування забезпечить дієвий контроль за цільовим та ефективним використанням бюджетних коштів, досягненням визначених цілей та сприятиме комплексній оцінці роботи органів місцевого самоврядування.

Список використаних джерел.

1. Бюджетний Кодекс України від 8 лип. 2010 року № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2456-17&p=1282847394309931>
2. Звіт по результатах громадського аудиту впровадження системи внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в органах місцевого самоврядування <http://www.frgn.mk.ua/wp-content/uploads/2019/09/Analit19.pdf>
3. Методичні рекомендації з організації внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів у своїх закладах та у підвідомчих бюджетних установах : Наказ Міністерства фінансів України від 14 верес. 2012 року № 995 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0995201-12#Text>
4. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 року № 142-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-%D1%80#Text>
5. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування системи державного фінансового контролю до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 травня 2018 року № 310-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/310-2018-%D1%80#Text>
6. Про затвердження Основних засад здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 28 вересня 2011 р. № 1001 : Постанова Кабінету Міністрів України від 12 грудня 2018 р. № 1062 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1062-2018-%D0%BF#Text>
7. Про затвердження форми Звіту про стан організації та здійснення внутрішнього контролю у розрізі елементів внутрішнього контролю : Наказ Головного контрольно-ревізійного управління України від 19.04.2019 № 160 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0160201-19#Text>
8. Практичний посібник для розпорядників бюджетних коштів місцевих бюджетів: Внутрішній контроль: від теорії до практики. – К. – 2019. – 44с.
9. Результати діяльності Державної аудиторської служби та її територіальних органів за 2020 рік / Сайт державної аудиторської служби <http://dkrs.kmu.gov.ua/kru/doccatalog/document?id=164701>

ЄЛЬЧІЄВА ОКСАНА РУСЛАНІВНА

аспірант кафедри публічного управління та регіоналістики ОРІДУ НАДУ при Президентові України, директор департаменту соціального захисту населення Миколаївської обласної державної адміністрації,

ДЕЯКІ ЗАГРОЗИ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ НА РІВНІ ГРОМАД

З прийняттям постанови Кабінету Міністрів України від 17.07.2020 № 807-IX «Про утворення та ліквідацію районів» [4] все більше набуває актуальності питання створення системи соціального захисту населення в громадах.

26 серпня 2020 року Уряд схвалив Концепцію реалізації державної політики щодо соціального захисту населення та захисту прав дітей [2]. Метою Концепції є впровадження протягом 2020-2022 років в умовах завершального етапу децентралізації ефективної моделі взаємодії органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування для реалізації державної політики у сфері соціального захисту населення та захисту прав дітей, а також здійснення державного контролю за дотриманням вимог законодавства у зазначеній сфері.

Концепція реалізації державної політики соціального захисту передбачає:

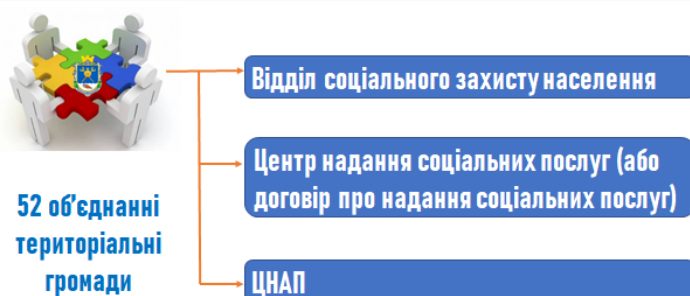
- утворити Національну соціальну сервісну службу України (Нацсоцслужба) як центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері соціального захисту населення, захисту прав дітей, здійснення державного контролю за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки та за дотриманням прав дітей;
- утворити територіальні органи Нацсоцслужби на регіональному та субрегіональному рівнях;
- забезпечити безперервність та послідовність реалізації державної політики у сфері соціального захисту населення, захисту прав дітей;
- уникнути дублювання функцій з питань соціального захисту населення між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, нераціонального використання кадрових і фінансових ресурсів;
- забезпечити сервісний підхід до надання соціальної підтримки за принципом його максимальної доступності для споживачів;
- забезпечити здійснення дієвого контролю за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки, за дотриманням прав дітей [1; 2].

Завдяки схваленню Концепції державної політики у сфері соціального захисту населення та захисту прав дітей визначено чіткий вектор розвитку ефективної системи реалізації та передбачено розмежування повноважень у сфері соціального захисту населення та захисту прав дітей між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування та надання своєчасних та якісних соціальних послуг найбільш вразливим верствам населення [2; 5].

МІСЦЕВИЙ РІВЕНЬ (РІВЕНЬ ГРОМАД) на прикладі Миколаївської області

Разом з тим на даний час існують відповідні загрози наданню якісних соціальних послуг на рівні громад вже на початку 2021 року:

1. Відсутність фактично створеної Нацсоцслужби та її територіальних органів може призвести до того, що з початку 2021 року виконання частини функцій з питань соціального захисту населення може бути паралізовано.

2. На першочерговому етапі створення територіальних органів Нацсоцслужби може призвести до дублювання функцій з питань соціального захисту населення між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

захисту населення, враховуючи наявність відповідних структурних підрозділів в структурі облдержадміністрацій та райдержадміністрацій.

3. Відсутність відповідних інституцій в громадах (відділів соціального захисту населення, центрів надання соціальних послуг) може призвести до неможливості виконання покладених на них повноважень.

4. Відсутність кадрового потенціалу та не бажання голів громад залучати професіоналів до виконання повноважень в сфері соціального захисту населення призведе до неотримання або отримання не якісних соціальних послуг мешканцями громад.

5. Небажання голів громад створювати систему соціального захисту населення та відсутність механізму притягнення голів громад до відповідальності може призвести до втрати розуміння необхідності створення такої системи, не зважаючи на потреби мешканців громад.

6. Небажання голів громад брати участь у пілотних проектах в сфері соціального захисту населення, зокрема «Соціальна громада», «Розвиток соціальних послуг» призведе до неготовності громад виконувати функції та повноваження з питань соціального захисту населення у разі ліквідації структурних підрозділів соціального захисту населення райдержадміністрацій.

7. Конкуренція між громадами та небажання співпрацювати один з одним, зокрема укласти договори про співпрацю з виділенням відповідного фінансового ресурсу, може призвести до неотримання якісних соціальних послуг мешканцями громад, в яких відсутні надавачі соціальних послуг.

Враховуючи зазначене, найближчим часом перед Міністерством соціальної політики України, обласними та районними державними адміністраціями, громадами стоїть термінове завдання створити належну систему соціального захисту населення з метою збереження прав громадян на отримання якісних соціальних послуг вчасно і в повному обсязі.

Список використаних джерел.

1. Деякі питання Національної соціальної сервісної служби України. Режим доступу: <https://www.msp.gov.ua/projects/585/> (дата звернення 31.08.2020).

2. Концепція реалізації державної політики щодо соціального захисту населення та захисту прав дітей: розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26.08.2020 № 1057-р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-2020-%D1%80#Text> (дата звернення 31.08.2020).

3. Офіційний сайт департаменту соціального захисту населення Миколаївської облдержадміністрації. Режим доступу: <http://dszn.mk.gov.ua/> (дата звернення 31.08.2020).

4. Про утворення та ліквідацію районів: постанова Кабінету Міністрів України від 17.07.2020 № 807-ІХ. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20#Text> (дата звернення 31.08.2020).

5. Уряд схвалив Концепцію реалізації державної політики щодо соціального захисту населення та захисту прав дітей. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-shvaliv-konceptsiyu-realizaciyi-derzhavnoyi-politiki-shchodo-socialnogo-zahistu-naselennya-ta-zahistu-prav-ditej> (дата звернення 31.08.2020).

ЄРМАКОВ РОЛАН ВІКТОРОВИЧ

аспірант кафедри державознавства і права ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ДО ПИТАННЯ ПРО ПЕРІОДИЗАЦІЮ ІСТОРІЇ МІСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ОДЕСІ В ХІХ СТОЛІТТІ

Розглядаючи становлення міського самоврядування в Одесі ХІХ століття необхідно мати на увазі, що особливістю управлінської системи Російської Імперії в Причорномор'ї було наділення призначених центральним урядом генерал-губернаторів та градоначальників великим ступенем свободи, що диктувалося потребами розвитку краю. Від особистості такого адміністратора значним чином залежало формування управлінської системи, управлінських інституцій, а отже і міського самоврядування. Міське самоврядування знаходилося під значним впливом особистих якостей таких відомих управителів як Арман де Ришельє та М. С. Воронцов. Однак чи можна при розгляді великих історичних процесів (а становлення міського самоврядування в Одесі безумовно слід вважати видатним історичним процесом) послуговуватися таким «особистісним» підходом та ставити його дослідження в залежність від існування та діяльності конкретної особи. Уявляється, такий підхід має право на існування.

Марно було б вважати, що різниця в характері міського самоврядування в Одесі в періоди управління різних губернаторів пояснюється виключно їхнім особистим впливом. Не особистість, а об'єктивна реальність лежала в основі міського самоуправління Одеси. Однак, періоди розвитку самоуправління, що різко розрізняються між собою, збігаються саме з періодами управління певних губернаторів, і історично міцно з ними асоціюються. Отже, зв'язок між ім'ям губернатора та характером міського самоуправління слід вважати не причинно-наслідковим, а скоріше кореляцією.

В українській історіографії доволі часто цілі історичні епохи отримують назву від видатних особистостей: наприклад доба Хмельниччини [див.: 1] і Мазепінська доба [4]. Герший історик Одеси Аполон Скальковський послуговується саме таким, заснованим на особистостях підходом, поділяючи перше тридцятиріччя в історії Одеси на добу до призначення міським головою Ришельє, часи Ришельє та часи до початку генерал-губернаторства графа Воронцова [5, с. 123]. Уявляється, що використовуючи підхід до періодизації історії Одеси, що ґрунтується на особистості генерал-губернатора, ми повертаємося до першоджерела одеської історіографії. В подальшому буде також показано яким чином призначення генерал-губернатором Михайла Семеновича Воронцова, його перебування на посаді та припинення його діяльності впливали на розвиток міського самоврядування в Одесі самим безпосереднім чином.

Період до призначення М. С. Воронцова новоросійським та бессарабським генерал-губернатором, тобто до 1823 року характеризується як «юність» міста, коли міські інституції перебували у зародку або становленні. Цей період практично збігається з часом, коли міським головою Одеси був Ришельє, а пізніше Луї Олександр Андро де Ланжерон, отже цей період можна також умовно окреслити як «ришельєвсько-ланжеронівський».

Говорячи про початок міського самоврядування в Одесі слід підкреслити, що від початку Одеса не була унікальним явищем міського життя ані на півдні України, ані в Російській Імперії в цілому. Одеса була заснована в часи, коли за влучним виразом В. О. Золотова, міста виникали «в такій же кількості, як і гриби в літню пору» [2, с. 138]. При цьому, уряд не вбачав потреби в утворенні міст як самокерованих одиниць. Вважалося, що обов'язок будувати та збагачувати міста лежав виключно на підпорядкованих урядові державних органах [6, с. 41].

Наслідком ставало все більш жорстке адміністрування всіх справ. Зокрема, в новоприєднаному регіоні побудова міст відбувалася шляхом призначення «на місця» наділеного практично необмеженими правами губернатора, якому давалося завдання заснувати на певному місці місто, незалежно від умов, в яких таке новозасноване місто повинно було існувати та розвиватися [3, с. 78].

Розглядаючи діяльність таких осіб як Дерібас, Ришельє, Ланжерон та Воронцов слід мати на увазі, що з точки зору центральної влади вони виступали саме такими «всемогутніми адміністраторами», від яких залежали форми існування міського самоврядування. Відповідно, характер міського самоврядування в Одесі, як буде показано нижче, змінювався зі зміною представника центральної влади, що здійснював управління краєм та містом. Саме цим обґрунтовується можливість періодизації міського самоврядування в залежності від особистості губернатора.

Список використаних джерел.

1. Грушевський М.С. Хмельницький і Хмельниччина: Історичний Ескіз. Грушевський, Михайло Сергійович. Твори: у 50 т. / М. С. Грушевський; редкол.: П. Сохань (голов. ред.), І. Гирич та ін. – Львів: Видавництво «Світ». – 2004. Т. 6. – С. 466–489.
2. Золотов В. А. Внешняя торговля в южной России в первой половине XIX века. Одесса – Франко-Порто. – Ростов-на-Дону: Изд-во Рост. ун-та, 1963, 192 с.
3. Надлер В. К. Одесса в первые эпохи её существования. Одесса, 1893. 100 с.
4. Оглобин О. Гетьман Іван Мазепа та його доба. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 410 с.
5. Скалковский А. А. Первое тридцатилетие истории города Одессы. Одесса: ВЪ Городской типографии, 1837. 296.
6. Стременовский С. Н. Местное самоуправление г. Одессы в середине XIX столетия: историко-правовое исследование. Одесса: Юридическая литература, 2002. 160 с.

ЗЕЙТУЛЛАЄВА ЄЛЬВІРА ЗЕВРІВНА

аспірант кафедри публічного управління та регіоналістики ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СТАТУСУ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ТА ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ

Правовий статус – одна з найважливіших політико-юридичних і управлінських категорій, яка визначає природу і місце суб'єктів права у системі суспільних відносин, їх права і обов'язки щодо інших суб'єктів. Незважаючи на те, що правовому статусу внутрішньо переміщених осіб (далі-ВПО) у вітчизняній літературі приділено значну увагу, а у Дніпровському державному університеті внутрішніх справ навіть існує окрема лабораторія дослідження проблем правового статусу ВПО, єдності думок і правозастосовальної практики з питання про його зміст і функції все ще не досягнуто.

Відповідно до домінуючого підходу у вітчизняній правовій теорії поняття «статус» включає як загальний правовий статус, так й спеціальний правовий статус. Зокрема, у правовому статусі громадянина відокремлюють:

- конституційний статус громадянина;
- статус громадян, що перебувають за кордоном своєї країни та осіб без громадянства;
- спеціальний статус окремих категорій громадян;
- галузевий статус громадянина: адміністративно-правовий, соціально-економічний тощо;
- індивідуальний статус громадянина;
- професійний та посадовий статус громадянина (наприклад, депутат);
- статус осіб, що перебувають або працюють в екстремальних умовах або особливих регіонах країни.

З іншого боку, відповідно до західній термінології поняття статус ґрунтується на загальному підході й стосується лише конституційного статусу громадянина всередині країни або за кордоном, а також осіб без громадянства. Спеціальні прояви статусу громадянина охоплюються поняттям умови, положення, становище, правовий режим тощо.

Практика реалізації, як статусу громадянина України, що опинився в умовах внутрішнього переміщення, так й безпосередньо статусу ВПО характеризується значними проблемами, що є наслідком багато в чому не сформованості багаторівневої системи адаптації ВПО. Безумовно, треба також пам'ятати, що явище ВПО з правової точки зору є аномалією, яка є наслідком порушення прав людини.

Правовий статус ВПО є окремим випадком статусу громадянина. Якісний та кількісний зміст прав та обов'язків ВПО повинен відповідати такому ж якісному та кількісному змісту прав та обов'язків інших громадян держави.

Говорячи про механізм забезпечення дотримання прав та обов'язків людини та громадянина, у першу чергу треба вести мову про Конституцію України, яка містить певний їх «набір», що гарантується державою. Спектр прав громадянина за Конституцією України досить великий – особисті, політичні, соціально-економічні.

ВПО, будучи громадянами України, володіють всім обсягом зазначених прав, що не виключає випадки їх обмежень. Зокрема, право на життя передбачає заборони свавільно позбавлення життя, при цьому кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань.

ВПО, будучи громадянами України, володіють всім обсягом зазначених прав, що не виключає випадки їх обмежень. Зокрема, право на життя передбачає заборони свавільно позбавлення життя, при цьому кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань.

Серед гарантованих Конституцією України особистих прав та свобод людини, свобода та особиста недоторканість є одним найбільш значущих прав людини, яка вона набуває з часу народження. Зазначене право означає право кожної людини робити все в межах діючих правових законів, самостійно визначати свої вчинки, самостійно визначати свій час, право на тілесну недоторканність, статево свободу і психічну недоторканність тощо. Конституційне право ВПО, як й інших громадян, на свободу та особисту недоторканість підлягає захисту нормами кримінального, адміністративного та цивільного законодавства.

Окрім недоторканості особистості в духовному та фізичному плані одним з аспектів індивідуальної свободи особистості є повага з боку держави та третіх осіб до приватного життя людини.

В межах забезпечення права на недоторканість приватного життя можна й розглядати право особи на недоторканість житла.

Гарантоване Конституцією України право на сім'ю включає в себе право на створення сім'ї, право на проживання у сім'ї, право на підтримання зв'язків з членами своєї сім'ї, право на захист сім'ї, а також право на повагу до сімейного життя.

Право на використання рідної мови національними меншинами та корінними народами України є невід'ємним правом її громадян. Крим та Схід України як території з яких відбувалося внутрішнє переміщення, значною мірою відрізняються в етнічному плані від інших частин України.

Особливе місце серед особистих прав, закріплених в Конституції України, займає право на свободу пересування та вибір місця проживання, що передбачає можливість людини в межах свого правового статусу й на законних підставах вільно та безперешкодно обирати для себе місце проживання, змінювати чи іншим способом використовувати його, вільно і безперешкодно за своїм бажанням пересуватися в межах території України, вільно залишати територію України та будь-коли повернутися в Україну.

В контексті реалізації особистих прав громадян досить велике значення має право на правову допомогу. Законом України «Про безоплатну правову допомогу» визначається порядок надання безоплатної правової допомоги, що, зокрема включає такі види правових послуг як надання правової інформації; надання консультацій і роз'яснень з правових питань; складення заяв, скарг та інших документів правового характеру тощо.

Політичні права і свободи людини виражають зміст правовідносин між особою та системою владарювання.

ВПО володіють всією повнотою політичних прав. Зокрема, до 20% військово-цивільних адміністрацій, інших органів державної влади, виконавчих органів місцевого самоврядування на території, що є прилеглою до окремих районів Донецької та Луганської області є ВПО.

Ледве не найбільш значною проблемою щодо реалізації політичних прав ВПО є участь у виборах. Починаючи з 2014 р. в Україні відбулися позачергові та чергові вибори Президента України (2014, 2019 рр.), позачергові вибори до Верховної Ради України (2014, 2019 рр.), чергові місцеві вибори (2015, 2020 рр.), а також численні перші вибори сільських, селищних, міських рад, сільських, селищних, міських голів, старост у новоутворених об'єднаних територіальних громадах. І хоча кожні із зазначених виборів мали власну специфіку слід констатувати, що практика їх проведення засвідчила про обмеженість реалізації виборчого права ВПО.

Як свідчить аналіз, більшість судових рішень, що присвячені порушенням правам ВПО стосуються саме соціально-економічних прав. Найбільш проблемним полем для ВПО є право на труд.

Досить великі проблеми для ВПО виникали у процесі реалізації соціальних прав ВПО, найбільш болючим з яких було виплата пенсії. Ст. 46 Конституції України гарантує право на соціальний захист, «що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом».

Незважаючи на те, що ВПО володіють всім обсягом прав та обов'язків, якими володіють інші громадяни України, вони також володіють певним набором спеціальних прав та обов'язків, що дозволяє виокремлювати їх в категорію осіб з особливим правовим статусом. Слід погодитися, що додаткові права, передбачені для ВПО, мають на меті не поставити останніх у більш привілейоване становище, а, навпаки, вирівняти їх у можливостях із іншими категоріями осіб, з огляду на вразливий стан осіб, які перебувають у стресовій ситуації і були вимушені покинути місце постійного проживання.

Найбільш важливим спеціальною гарантією, що надається ВПО є щомісячна адресна допомога для покриття витрат на проживання.

Як зазначалося, до спеціальні права та гарантії ВПО пов'язані з спеціальними обов'язками. Окрім загальних обов'язків громадянина, ВПО також зобов'язані повідомляти про зміну місця проживання відповідний орган соціального захисту за новим місцем проживання протягом 10 днів з дня прибуття до нового місця проживання.

Отже, під статусом ВПО розуміється як їх загальний статус, так й спеціальний, тимчасовий статус, що складається з системи додаткових прав, обов'язків і гарантій, порядку їх реалізації, обумовлених обставинами їх вимушеного внутрішнього переміщення та відповідними потребами. Проте на рівні підзаконних нормативно-правових актів та практиці реалізації їх статусу існують певні обмеження, що мають характер дискримінаційних.

Список використаних джерел.

1. Бовкун Е. М. Набуття, реалізація і припинення правового статусу внутрішньо переміщеної особи в Україні. Часопис Київського університету права. 2018. № 4. С. 66-69.
2. Дракохруст Т. В. Актуальні питання правового статусу внутрішньо переміщених осіб на території України. Актуальні проблеми правознавства. 2016. Вип. 1. С. 41-44.
3. Крахмальова К. О. Правове забезпечення статусу внутрішньо переміщених осіб в Україні. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Юридичні науки. 2016. Вип. 2(2). С. 43-45.
4. Крохмальова К.О. Адміністративно-правове забезпечення статусу внутрішньо переміщених осіб в Україні: дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. Київ, 2017. 210 с.
5. Лушпійко Ю. Конституційно-правовий статус біженців та внутрішньо переміщених осіб в Україні. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 2. С. 188-193.

ЗЕЛІНСЬКИЙ РУСЛАН МАР'ЯНОВИЧ

*аспірант кафедри управління та адміністрування
Комунального вищого навчального закладу «Вінницька академія неперервної освіти»*

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ЯК СКЛADOVA АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ

Здійснення адміністративно-територіальної реформи в Україні набуло актуальності ще з 1991 року. Україна відновивши незалежність, набула у спадок від радянської доби адміністративно-територіальний устрій, який в умовах радянської дійсності поєднувався з існуючою на той час командно-адміністративною системою управління. Механізм управління регіонами в структурі такого адміністративно-територіального устрою в умовах сучасного державотворення виявився не достатньо ефективним. Тому одним з перших нормативно-правових актів, щодо зазначеного реформування був Указ Президента України від 22.07.1998 р. № 810/98 «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні». Положення цього документа були спрямовані на створення ефективної системи державного управління в Україні. Однак реформування не набуло практичної реалізації. Всі подальші спроби також не знайшли практичного втілення, а поповнили ресурс теоретичних напрацювань в цій галузі. Чималу увагу у своїх працях зазначеній проблематиці приділяли вітчизняні вчені В. Авер'янов, В. Бакуменко, р. Безсмертний, В. Борденюк, М.Бутко, В. Вакуленко, О. Васильєва, П. Ворона, Т. Іванова, В. Куйбіда та ін.

Формування ефективної організації публічної влади на регіональному рівні є однією з умов адміністративно-територіальної реформи. Для здійснення адміністративного реформування загалом та системи місцевого самоврядування зокрема варто враховувати вітчизняний досвід, який ґрунтується на принципах: конституційних і законодавчих засад організації та функціонування держави; унітарної форми державного устрою, яка забезпечує збереження соборності України; сучасних тенденцій інтеграційних процесів з огляду на необхідність проведення політики об'єднання територіальних громад, укрупнення самоврядних адміністративно-територіальних одиниць; подолання негативних тенденцій дезінтеграції громад; об'єктивної потреби у децентралізації державного управління, делегуванні та передачі функцій і повноважень щодо надання публічних послуг. [4]

Курс України на євроінтеграцію спонукає до врахування сучасної європейської практики щодо максимального делегування виконавчих повноважень територіальним громадам нижчого рівня, тобто децентралізації. Враховуючи також наукові вітчизняні напрацювання слід взяти до уваги такі основоположні принципи: на всіх рівнях адміністративний апарат повинен бути забезпечений ресурсами, щоб він міг якісно виконувати публічні обов'язки, віднесені до його компетенції; публічна адміністрація утримує значну кількість закладів та об'єктів (шкіл, лікарень, водопостачання, громадський транспорт тощо), фінансування яких належить до компетенції територіальних громад, і потребує належних потужностей для утримання; публічна адміністрація виконує організаційну функцію на достатньо великій території, яка повинна не лише мати оптимальний розмір, а й господарські особливості, що відповідають вимогам землеустрою; адміністративні відомства не повинні бути такими великими, щоб виникала потреба у їх внутрішній координації; публічна адміністрація повинна мати якомога меншу кількість адміністративних рівнів, і в основному спиратися на так звані загальні адміністрації (область, район, місто, територіальна громада). [1]

Кінцевою метою державного регіонального управління є забезпечення належного соціально-економічного розвитку регіону. Діяльність органів законодавчої та виконавчої влади, відповідна нормативно-правова база, принципи та інструменти владної ієрархії є складовими управлінського механізму. Для такої системи характерні відповідні специфічні аспекти:

- методологічний, який представляє державне регулювання регіонального розвитку у вигляді сукупності принципів, форм і підходів, які використовуються у процесі регіонального управління;
- організаційний, який забезпечує єдність розгляду соціальних, економічних і екологічних відносин у процесі управління;
- соціально-економічний, який забезпечує управління на основі існуючої соціально-економічної ситуації і перспектив розвитку економічного потенціалу території [2].

Європейський досвід реформування державного управління побудований перш за все на принципах децентралізації владних повноважень органів місцевого самоврядування.

Базовим рівнем децентралізації мають стати об'єднані територіальні громади (далі – ОТГ), процес формування яких вже завершується. Однією з моделей адміністративно-територіальної реформи є формування трирівневого управління (область-район-ОТГ) з відповідним розподілом повноважень. [1]

Розподіл функцій і повноважень між центральним і регіональними рівнями управління дасть змогу надати значно більше прав місцевому самоврядуванню, що підвищить їх роль в державно-управлінській системі.

Основоположним законодавчим документом, що визначає ідеологію адміністративно-територіальної реформи держави є Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, схвалена Кабінетом Міністрів України 1 квітня 2014 року. Цей правовий документ передбачає децентралізацію, створення належних матеріальних (майно, зокрема земля, що перебувають у власності територіальних громад), фінансових (податки та збори, що пов'язані з територією відповідної адміністративно-

територіальної одиниці) та організаційних умов для забезпечення виконання органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень [29, с. 22].

Однією з особливостей децентралізації є наближення державних послуг до громадян. Така близькість дозволяє будувати соціально-економічне життя громади самостійно, забезпечувати принцип демократії «знизу догори».

Впровадження децентралізації потребує вироблення механізмів адміністративної та фінансової складових частин. В рамках адміністративної складової має бути забезпечене делегування владних повноважень стосовно процесу розробки і прийняття рішень, ресурсів і повноважень для надання державних послуг у визначених сферах з центрального до нижчих рівнів влади, галузевих управлінь підвідомчих центральним органам влади, агенцій. Фінансова децентралізація передає місцевим органам влади повноваження збирати місцеві податки, а також право визначати видатки місцевих бюджетів для забезпечення соціально-економічного розвитку територій. [5].

Успішне реформування адміністративно-територіального устрою України можливе за умови здійснення децентралізації державного управління. Проте на сьогодні цей процес потребує вирішення низки поточних і важливих питань: удосконалення відповідної нормативно-правової бази, врегулювання механізму розподілу коштів всередині об'єднаної громади, наявність кваліфікованих кадрів для реалізації наданих повноважень.

Список використаних джерел.

Адміністративно-територіальний устрій України. Історія. Сучасність. Перспективи. / За фінансової підтримки Німецького товариства технічного співробітництва (GTZ). – Київ : Секретаріат Кабінету Міністрів України, 2009. – 615 с.

Запоточний І. В. Державне регулювання регіональної економіки. – Х.: Одиссей, 2003. 600 с.

Місцеве самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні: Колективна монографія. Кол. авт.; за заг. ред. р. М. Плюща. К.: РІДНА МОВА, 2016. 744 с.

Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні : Указ Президента України від 22.07.1998 р. № 810/98 [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua> –

Сметанин р. В. Управління процесом децентралізації державної влади і розвитку місцевого самоврядування/ дис.... к.держ.упр. Д., 2010. 177 с.

КАЛІНІН МАКСИМ ВІТАЛІЙОВИЧ

аспірант кафедри публічного управління та регіоналістики ОРІДУ НАДУ при Президентові України

КЛАСИФІКАЦІЯ АУТСОРСИНГА В МІСЦЕВИХ ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Аутсорсинг передбачає широке використання різноманітних інструментів державного замовлення, фактично аутсорсинг в органах публічної влади реалізується через здійснення державного замовлення на виконання певних робіт (надання послуг). Визначаються ті види діяльності, які треба передати на аутсорсинг, потреба у виконанні даних видів діяльності включається до плану публічних закупівель, і далі здійснюються всі відповідні процедури і дії з розміщення державного замовлення.

Принципова відмінність аутсорсингу від державного замовлення полягає в тому, що аутсорсинг – це більшою мірою управлінська категорія, що характеризує один із різновидів стратегії управління, у той час як розміщення державного замовлення можна назвати юридичною категорією, що відбиває сукупність правових норм і правових процедур здійснення публічних закупівель.

Аутсорсинг ґрунтується на взаємовигідній інтеграції зусиль і спеціалізації, встановлення взаємовигідних відносин, спрямованих на забезпечення стратегічних переваг як для організації, що передає певний вид діяльності на зовнішнє виконання, так і для сторонньої організації – виконавця [1]. Основна цінність аутсорсингу полягає в тому, що даний управлінський інструмент дозволяє оптимізувати функціонування організації за рахунок фокусування уваги на основних напрямках діяльності.

Будь-яка класифікація в теоретичному плані дозволяє краще зрозуміти сутність об'єкта дослідження, в практичному – ідентифікувати ті чи інші відносини, більш точно вибирати відповідні економічні та адміністративно-управлінські механізми і застосовувати правові норми з урахуванням наслідків прийнятих рішень.

Залежно від виду функції, що передається на аутсорсинг, виділяємо такі види аутсорсингу як способу оптимізації діяльності місцевих органів публічної влади:

- аутсорсинг основної функції (її частини),
- аутсорсинг допоміжної функції, яка є необхідною для виконання основної функції,
- аутсорсинг допоміжної функції, яка не є необхідною, але створює більш сприятливі умови для виконання основної функції.

Практична користь даної класифікації полягає в тому, що при правильному розумінні тієї чи іншої функції, що передається на аутсорсинг (відповідно до наведених видів) можна прогнозувати позитивні та негативні ефекти аутсорсингу, їх вплив на виконання основної функції місцевого органу публічної влади – надання державної (муніципальної) послуги. Відповідно, можна буде виробити правильні засоби для мінімізації можливих ризиків.

Залежно від масштабів аутсорсинг в діяльності місцевих органів публічної влади може бути:

- простим аутсорсингом. Здійснюється щодо допоміжних функцій або щодо публічних послуг, що надаються за цивільно-правовим договором; як правило, не спрямований на задоволення спільних інтересів;

- аутсорсингом в масштабах території. Є способом оптимізації діяльності органів місцевого самоврядування або державних органів в межах окремої території; охоплює спільні інтереси місцевих жителів;

- міжмуніципальним;
- міжрегіональним;
- в масштабах держави (національним).

3. Залежно від особливостей і методу правового регулювання (предмета і методу) відносин у сфері, в якій застосовується аутсорсинг, також можна виділити:

- аутсорсинг в публічній сфері;
- аутсорсинг в приватній сфері (наприклад, державна установа може оптимізувати свою діяльність за допомогою цивільно-правового договору аутсорсингу з комерційною організацією, тобто діє в приватній сфері).

4. Залежно від суб'єкта, який виступає замовником аутсорсингу, можна виділити:

- аутсорсинг державних органів,
- аутсорсинг органів місцевого самоврядування,
- аутсорсинг державних і муніципальних організацій (в різних організаційно-правових формах),
- аутсорсинг підприємств,
- аутсорсинг інших суб'єктів, що надають державні та муніципальні послуги.

5. За таким критерієм, як спосіб передачі функції на аутсорсинг, відповідно до чинного законодавства можна виділити:

- аутсорсинг на підставі контракту, укладеного шляхом конкурсу, аукціону, тощо відповідно до законодавства;

- аутсорсинг на підставі інших цивільно-правових договорів;
- аутсорсинг на підставі адміністративних договорів;
- аутсорсинг на підставі рішень органу публічної влади про передачу повноважень підвідомчій організації.

6. Залежно від змісту терміна «передача» аутсорсинг можна розділити на дві великі групи:

- передача функції аутсорсеру з одночасним виключенням необхідності виконання цієї функції у суб'єкта, що передає;

- передача функції аутсорсеру зі збереженням виконання цієї функції у суб'єкта, що передає (делегування).

7. За видом діяльності, що виконується в рамках функції, що передається на аутсорсинг можна виділити:

- аутсорсинг, пов'язаний з унікальною (висококваліфікованою) діяльністю;
- аутсорсинг, пов'язаний зі звичайною діяльністю, яка потребує високої кваліфікації.

8. За кількісним складом суб'єктів, які виступають сторонами аутсорсингу, можна виділити:

- простий аутсорсинг, заснований на двосторонньому договорі,
- аутсорсинг з множинністю осіб на стороні замовника,
- аутсорсинг з множинністю осіб на стороні аутсорсера,
- аутсорсинг з множинністю осіб як на стороні замовника, так і на стороні аутсорсера.

Таким чином, розглянута класифікація, пов'язана з сутністю аутсорсингу, його різновидами, підкреслює багатогранний і складний характер даної категорії, а також актуалізує завдання подальших досліджень в даному напрямку, зокрема уточнення поняття, систематизацію ознак для коректного визначення категорії «аутсорсинг». Рішення даних завдань дозволить сформувати в подальшому більш чіткі практико-орієнтовані методики управління аутсорсингом в місцевих органах публічної влади.

Список використаних джерел.

1. Савченко А. А. Аутсорсинг: його сутність, види та форми. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. 2013. Вип. 1 (3). С. 261-263.

КОРОТЕНКО ОЛЕКСІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

СТАТУТ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ЯК ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВА ОСНОВА ЇЇ РОЗВИТКУ

На сучасному етапі реформи місцевого самоврядування значна увага приділяється практичній реалізації децентралізації публічної влади, принципу субсидіарності у фінансовій, компетенційній, інших сферах життя. Відповідно до Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, схваленої Кабінетом Міністрів України 1 квітня 2014 р., затвердження статутів територіальних громад є одним із заходів, що забезпечують створення належних матеріальних, фінансових та організаційних умов для забезпечення виконання органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень [3]. Ця Концепція отримала схвальну оцінку фахівців з муніципального права, у т. ч. у частині важливості статутів територіальних громад для подальшої демократизації місцевого життя. Вона передбачає запровадження ефективних механізмів участі громадськості у виробленні органами місцевого самоврядування важливих управлінських рішень.

Крім того, Концепцією передбачається надання загальним зборам громадян за місцем проживання згідно із законом та відповідно до статуту територіальної громади права ініціювати позачергове звітування посадових осіб місцевого самоврядування перед територіальною громадою, що є важливим для впровадження дієвих механізмів політичної та юридичної відповідальності цих осіб за свої передвиборні обіцянки та діяльність після обрання на посаду. Це лише один з позитивних впливів статуту територіальної громади.

Наявність статуту територіальної громади створює передумови для демократизації управління, розвиває і зміцнює партнерські стосунки між різними елементами громади на правовій основі, підвищує ефективність управлінської діяльності місцевої влади, виконує роль індикатора готовності територіальних громад та органів місцевого самоврядування розв'язувати проблеми реформування управління, відіграє консолідуючу роль у процесі трансформації сукупності жителів населеного пункту у територіальну громаду. Крім цього, статут має виконувати постійну інформаційно-довідкову роль для населення муніципального утворення. Ознайомившись із текстом статуту, кожен член громади може зрозуміти, як у його громаді улаштована влада, що зобов'язана робити для задоволення потреб жителів території, що вона може і не може зробити в різних ситуаціях і випадках, які є конкретні механізми й процедури контролю над прийняттям та реалізацією рішень виконавчих органів місцевої ради. [1].

З метою забезпечення його практичної реалізації в статуті слід конкретизувати основні законодавчі норми, що вирішують питання, які мають важливе значення для громади та безпосереднє відношення до її життєдіяльності. Під час розроблення необхідно цитувати в статуті територіальної громади закони місцевого самоврядування – для того, щоб ті, хто звернувся до статуту, не змушені були виокремлювати відповідні норми в інших документах. Таким чином, статут перетворився б на головний документ локальної нормативної діяльності та, відповідно, зайняв би центральне місце в системі актів місцевого самоврядування. Крім того, необхідно підкреслити природу статуту як акта, що має найвищу юридичну силу серед документів, які приймаються в системі місцевого самоврядування, та виражає волю всієї територіальної громади, всіх її складових частин щодо схвалення запропонованого в статуті механізму здійснення місцевого самоврядування в селі, селищі, місті. Разом з тим статут не повинен бути перевантажений нормативно-правовим матеріалом, бути схожим на перепис правових норм місцевого самоврядування або на їх кодифікацію, адже основною ознакою статутів територіальних громад має бути їх самодостатність. Вони повинні включати всі норми, які регулюють питання місцевого життя, враховуючи регіональні особливості територіальних громад, необхідні у практиці місцевого самоврядування.

Статут має відзначатися стабільністю своїх положень, не змінюватися протягом певного тривалого терміну, наприклад не вносити змін під час виборчих та політичних кампаній, перетворившись на передвиборчу програму кандидата. В першу чергу, це сприяло б стабільності економічних, соціальних, політичних та інших взаємодій на території відповідної громади. По-друге, привело б до зміни ставлення членів громади, посадових осіб місцевого самоврядування та органів виконавчої влади до статуту як основного документа, що визначає життя громади. Безперечно, статут має бути сталим, але гнучким документом, забезпечувати реагування на нові потреби громади і задовольняти їх. Задля цього необхідно забезпечити відповідну процедуру внесення доповнень і поправок. Наприклад, визначити перелік органів місцевого самоврядування, які мають право вносити пропозиції про внесення змін та доповнень до статуту, затвердити місцевою радою механізм внесення змін і доповнень до нього та зафіксувати цю процедуру безпосередньо в документі статуту [6].

Таким чином, статут територіальної громади є своєрідною місцевою конституцією. Він дасть змогу членам територіальної громади реалізувати своє право на безпосередню участь у місцевому самоврядуванні. Пошук шляхів практичної реалізації місцевих статутів як засобу імплементації технологій муніципального менеджменту становитиме проблемне поле перспективних наукових досліджень в цій сфері [5].

Наявність статуту територіальної громади є свідченням того, наскільки відкрито та прозоро працюють органи місцевого самоврядування відповідної територіальної громади, які взаємозв'язки у неї із членами цієї громади, наскільки влада та громада довіряють, співпрацюють та розуміють один одного. Статут є тим механізмом, що має втілити в реальність свідому сильну громаду. Законодавча ж невизначеність цього питання породжує низку запитань, на які немає однозначних відповідей. Очевидно, що сучасна система місцевого самоврядування в Україні потребує реорганізації, нового розуміння елементів системи місцевого самоврядування, модернізованого підходу до цього явища територіальної громади. У цьому контексті важливим є аналіз застосування статутів у практиці територіальних громад та визначення напрямів підвищення його ефективності.

Список використаних джерел.

1. Добровільне об'єднання територіальних громад: особливості сприйняття реалізації закону в Одеській області. Аналітична записка. – <http://ngopic.org.ua/wp-content/uploads/2015/07/admin-terr-reforma-zvit.pdf>
2. Конституція України [Електронний ресурс] : Конституція від
3. 28.06.1996 № 254к/96-ВР: 01.01.2020 / Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
4. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінет Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р: Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>
5. Про місцеве самоврядування [Електронний ресурс] : закон України від
6. 21.05.1997 № 280/97-ВР: 23.07.2020 / Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Проблемне поле та фактори оптимізації статуту територіальної громади. Збірник наукових праць НАДУ при Президентів України. Зайцева Ірина – 2009- с. 165-173.
8. Статут територіальної громади як основа організації муніципального управління Г.Монастирський – Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє, 2007 – 204с.

КРУПНИК АНДРІЙ СЕМЕНОВИЧ

*доцент кафедри публічного управління та регіоналістики ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
директор Одеського інституту соціальних технологій, к.політ.н.*

МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

У 2020 році завершується реалізація Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні (далі – Нацстратегії), прийнятої на 2016-2020 роки [1]. На порядок денний постало завдання проаналізувати стан справ у цій сфері для врахування досягнень та недоліків при підготовці проекту нової Нацстратегії.

Чинна Нацстратегія основними цілями визначає залучення громадськості до участі у формуванні та реалізації державної політики, здійснення спільних проектів інформаційного, аналітично-дослідницького, благодійного, соціального й іншого суспільно корисного спрямування, запобігання корупції, проведення громадської експертизи діяльності та рішень органів виконавчої влади тощо.

Але завдання, передбачені Нацстратегією, на думку експертів НІСД, можуть бути виконані лише за умови рівноправної співпраці між органами державної влади та органами місцевого самоврядування з організаціями громадянського суспільства (ОГС) [3].

Загальний висновок за підсумками громадського супроводу реалізації Нацстратегії, проведеного всеукраїнською коаліцією громадських організацій на чолі з ВГО «Асоціація сприяння самоорганізації населення», полягає у тому, що стан реалізації Нацстратегії на регіональному (та й на національному) рівні у цілому по Україні неповною мірою відповідає завданням державної політики у цій сфері [4].

Цей висновок корелює із результатами дослідження, проведеного групою дослідників британського аналітичного центру «Chatham House» в межах Проекту ЄС для розвитку громадянського суспільства в Україні [2].

Серед основних недоліків реалізації чинної Нацстратегії слід зазначити слабку розробленість механізмів її реалізації, неузгодженість дій виконавців та відсутність належного урядового контролю і оцінювання виконання завдань Нацстратегії.

Так, щорічні урядові Плани заходів охоплюють лише частину завдань Нацстратегії і стосуються суто зміни законодавства. Регіональні програми не відповідають урядовим Планам заходів і лише частково (приблизно на 50%) відповідають Нацстратегії. А плани заходів ОДА та КМДА не відповідають ані урядовим Планам, ані регіональним програмам.

Система підрозділів ОДА, що мають забезпечувати реалізацію Нацстратегії (внутрішньої політики, комунікацій), по суті перетворена в систему ПР-забезпечення діяльності органів влади і дуже слабо виконує функції зворотного зв'язку від суспільства до влади.

Національна Коордрада, очолювана співголовами від Адміністрації Президента та уряду, фактично не працювала і не виконувала покладені на неї функції. Регіональні координатори так і не знайшли себе у процесі реалізації Нацстратегії і не вибудували свої стосунки з громадськими радами.

На місцевому рівні – рівні районів та громад – питання розвитку громадянського суспільства поки що вирішуються за залишковим принципом або взагалі ніяк. А спорадична та ситуативна активність громадян як реакція на суспільні виклики та проблеми не завжди перетворюється в сталу участь громадськості в управлінні місцевими справами.

Крім того, у чинній Нацстратегії не зазначені часові рамки реалізації різних по терміновості та черговості завдань і не враховано обсяг робіт, які необхідно зробити для виконання того чи іншого завдання. До того ж не визначені ані показники виконання завдань, ані процедура моніторингу, без чого неможливо належно спланувати реалізацію Нацстратегії та оцінити ступінь її ефективності виконання її завдань.

Усі ці недоліки слід врахувати та вжити заходів, аби виключити їх при формуванні та реалізації нової Нацстратегії на 2021-2025 роки. Зокрема, робоча група, створена при Секретаріаті КМУ у складі громадських експертів та представників органів виконавчої влади, пропонує покласти саме на Секретаріат КМУ функцію уповноваженого центрального органу виконавчої влади, відповідального за реалізацію Нацстратегії. І створити Національну Коордраду саме при уряді за паритетною участю представників міністерств та лідерів авторитетних ОГС.

Опорними ланками реалізації Нацстратегії на регіональному рівні мають стати регіональні координатори, очолювані керівниками органів виконавчої влади. До їх складу мають увійти на паритетних засадах представники профільних підрозділів ОДА, КМДА та найбільш фахових ОГС, що діють в регіонах.

Головні завдання координаторів – аналіз ходу виконання завдань Нацстратегії, координація дій усіх суб'єктів впливу на процес її реалізації та методична допомога у цьому процесі.

Ключовою умовою успішного розвитку громадянського суспільства в Україні є належне інформаційне забезпечення цих процесів на усіх рівнях – національному, регіональному та локальному. В якості базової інформаційної платформи планується використовувати портал КМУ «Громадянське суспільство і влада», а також створити аналогічні інформаційні ресурси в усіх регіонах (де вони ще не створені) та в ОТГ.

Уряд має забезпечити щоквартальний моніторинг виконання щорічних Планів заходів з реалізації Нацстратегії і підготовку щорічних звітів про хід реалізації Нацстратегії. На регіональному рівні здійснюється щоквартальний моніторинг виконання завдань регіональних програм сприяння розвитку громадянського суспільства і планів заходів ОДА, КМДА та щорічно готуються звіти з цих питань.

Секретаріат КМУ має затвердити Методичні рекомендації щодо розроблення регіональних та місцевих програм сприяння розвитку громадянського суспільства з показниками (індикаторами) їх виконання, модельне Положення про регіональні координатори з розвитку громадянського суспільства та Методичні рекомендації щодо організації їх роботи.

Необхідно укріпити штати підрозділів по комунікаціях з громадськістю, а також призначити у структурних підрозділах ОДА, КМДА уповноважених по комунікаціях з громадськістю.

У складі Верховної Ради пропонується створити підкомітет з питань розвитку громадянського суспільства або розширити питаннями розвитку громадянського суспільства функції одного з існуючих підкомітетів. Цей підкомітет має раз на два роки організовувати парламентські слухання на тему: «Громадянське суспільство в Україні: здобутки і проблеми».

Серед пріоритетних напрямків розвитку вітчизняної науки слід передбачити напрямок «Розвиток громадянського суспільства». Необхідно проводити наукові, науково-прикладні та аналітичні дослідження, НДР, конференції, круглі столи, семінари відповідної тематики, публікації у спеціальних та загальнонаукових виданнях, видавати тематичні збірники, присвячені питанням розвитку громадянського суспільства.

Список використаних джерел.

1. Аналітичний звіт за підсумками виконання проекту «Громадський супровід реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства на регіональному рівні» / Крупник А.С. та ін. – Одеса, 2018. – 113 с. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1vR5WwBF3CPDs9wHpbCj-4LEvm6sTH1zy/view>
2. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства. Огляд / О. Луцевич, Chatham House, 2018. – Режим доступу: <https://euprostir.org.ua/stories/133366>
3. Основні тенденції та проблеми реалізації «Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки». Аналітична записка / Національний інститут стратегічних досліджень, 2019. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/nac_strateg-36e4c.pdf
4. Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні: указ Президента України від 26.02.2016 № 68/2016. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/682016-19805>

ЛЕСИК ОЛЕНА ВАСИЛІВНА

*доцент кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.*

КОНТЕКСТУАЛЬНА МОДЕЛЬ АДАПТАЦІЇ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ЯК АКТУАЛЬНИЙ НАПРЯМ ОБҐРУНТУВАННЯ ВЕКТОРІВ ТА ІНСТРУМЕНТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕФОРМ В УКРАЇНІ

Позиціонує впровадження зарубіжного досвіду як один з актуальних шляхів трансформаційних перетворень у вітчизняній системі публічного управління підкреслимо особливу значимість проведення ретельного відбору такого досвіду. Так, при відборі та адаптації напрацювань інших країн доречно, на наш погляд, буде використовувати контекстуальну [2] модель застосування. Відповідно до якої відбір зарубіжного досвіду відповідно до контексту, що дозволяє врахувати:

- ситуативність, зорієнтованість на наявну проблему або на кінцеву мету;
- наявні ресурси (кореляцію бажань з можливостями);
- об'єктивні особливості країни-адаптора досвіду (їх спорідненість або віддаленість з досвідом країн, у яких досвід запозичують);
- суб'єктивні чинники.

Проілюструємо можливість практичного застосування контекстуальної моделі відбору та впровадження зарубіжного досвіду на прикладі однієї з реформ, визначених ключовими рамками Стратегії реформування державного управління. Мова йде про впровадження електронного урядування. Ця реформа, враховуючи динамічне розповсюдження комп'ютерних технологій, є популярною майже у всіх країнах світу. Так, класифікуючи концептуальні моделі сучасного реформування державного управління, К. Політт та Г. Буккерт [3] виокремлюють урядування цифрової ери (Digital-Era Governance) як окрему модель, при чому одну з трьох найактуальніших за останні два десятиліття.

Великобританія, Канада, Німеччина, США, Франція, Швеція, Сінгапур, Естонія, Польща – це далеко не повний перелік країн, яким вдалося досягти значних успіхів на шляху реалізації реформи електронного урядування. При чому кожна з вищезгаданих країн напрацювала власний концепт. Багато в чому еталонним навіть для більш розвинених країн Європи у цій сфері став досвід Естонії. Так, окрім можливості отримання адміністративних послуг в он-лайн режимі, а по-суті будь-яку послугу можливо отримати за допомогою єдиного сайту, доступ до якого відкривається на основі ідентифікації за допомогою особистого ключа, громадяни контактують з органами влади в більшості своїй саме як «з веб-сайтом», а не як з окремими службовцями.

Такий рівень інтеграції у кіберпростір став можливим завдяки реалізації комплексу заходів, серед яких інтеграція баз даних всіх органів влади за допомогою використання моделі X-Road, забезпеченням доступом до мережі Інтернет для усього населення країни, «примусовий характер» оволодіння навичками комп'ютерної грамотності. За прикладом цієї країни уже розпочали реформування такі країни як Азербайджан та Фінляндія, особливу зацікавленість до досвіду виявляла Японія, однак, досягти подібних успіхів у цій сфері майже не вдалося жодній іншій країні. При цьому затратність реалізації концепту реформування була досить низькою, так, на неї витрачено всього близько 60 млн. євро [1], для порівняння Казахстаном на аналогічну реформу було витрачено 150 млн. євро, однак забезпечити повноцінну он-лайн взаємодію (окрім діючого порталу послуг) там також не вдалося. Все це свідчить про унікальність такого досвіду, його високу актуальність, попри це таких результатів, з затратами відповідних ресурсів вдалося досягти тільки одній країні.

Самі естонські урядовці вбачають причини свого успіху та невдач інших країн виключно у політичній волі. Погодимося, що таке рішення потребує прояву політичної волі і забезпечить не лише спрощення взаємодії органів влади з представниками суспільства, а й дозволить скоротити кількість державних службовців та можливостей для корупційних проявів. Водночас, чому така модель не є можливою (хоча можливо є досить бажаною) для реалізації в Україні.

По-перше, відмінності у розмірах території та можливостях доступу до мережі Інтернет. Для отримання результатів та скорочення витрат на утримання персоналу необхідно більшість населення забезпечити фактичною змогою доступу до такого порталу, однак це потребує значних фінансових затрат. Також рівень комп'ютерної грамотності населення є значно відмінним.

По-друге, така система передбачає автоматичне нарахування усіх пільг, соціальних допомог тощо за визначеними формулами, так, громадянин Естонії може навіть не знати, що отримує субсидію. Дійсно це дозволяє реалізувати принцип рівності, забезпечити виконання державою своїх соціальних функцій, але це потребує значних фінансових затрат. Так, нині далеко не всі громадяни, які мають право на той чи інший вид пільг або на отримання допомог користуються цим правом, така сама ситуація і щодо субсидювання. За умови якщо така система запрацює необхідно буде виділення значної кількості додаткового фінансування задля здійснення таких виплат.

По суті, з перерахованих вище аспектів щодо відбору досвіду за контекстуальною траєкторією, на теренах України ми не можемо запозичувати повністю окреслену модель, так як нам не вистачить ресурсів не стільки для її створення, скільки для оплати тих можливостей, створення яких вона передбачає.

З окресленого вище досвіду до практичної реалізації ми можемо взяти до виконання тільки окремі елементи, що підтверджує нашу позицію щодо відбору з досвіду інших країн окремих аспектів, інструментів тощо, які задовольнятимуть наявні в країні умови.

Окрім зосередження уваги на обов'язковості відбору досвіду з використанням контекстуальної моделі та шляхом виокремлення окремих інструментів, технологій тощо актуальним є також звернення до новітніх концептуальних підходів до реформування системи державного управління, що й буде вектором подальших досліджень.

Список використаних джерел.

1. Bershidsky Leonid. Естонський електронний уряд, як приклад для наслідування. URL: <http://hvylyia.net/analytics/tech/estonskiy-elektronniy-uryad-yak-priklad-dlya-nasliduvannya.html>
2. Drechsler Wolfgang. Three Paradigms of Governance and Administration: Chinese, Western and Islamic. / Three Paradigms of Governance and Administration: Chinese, Western, and Islamic. Society and Economy. 2013. vol. 35, no. 3. URL: technologygovernance.eu/.../20130501125015.
3. Pollitt C. and Bouckaert G. Public Management Reform: a comparative analysis New Public Management, Governance, and the Neo-Weberian State (3rd edn), United States, Oxford University Press Inc., New York, 2011. 367 p.

МАТВІЄНКО ЛЮДМИЛА ВОЛОДИМИРІВНА

доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (м. Миколаїв, Україна), к.і.н., доцент

ЗМІНИ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ МИКОЛАЇВЩИНИ НА ПОЧАТКУ ХХІ ст.

Актуальність проблеми формування, становлення та ефективного функціонування окремих адміністративно-територіальних одиниць, що становлять основу цілісної системи адміністративно-територіального устрою країни в цілому, підтверджується також і низкою важливих нормативно-правових документів, в яких питання визначення та формування оптимальної територіальної основи України посідає чільне місце [3, 4].

В Україні нормативно-правові питання адміністративно-територіального устрою на даний час регулюються положеннями Конституції України (у першу чергу розділом IX), в якій зазначається, що адміністративно-територіальний поділ – це поділ території держави на певні частини з метою організації управління на місцях. Управління здійснюється органами державної влади, які створюються в адміністративно-територіальних одиницях усіх рівнів – селах і селищах, районах, містах, областях, він формується на загальноукраїнському рівні з урахуванням економічних, соціальних, історичних та національних особливостей розвитку конкретних територій, специфіки розселення [3]. Безперечно, такі характеристики містять в собі всі без виключення регіони України, але хотілося б привернути увагу до історії Миколаївщини, яка посідає значне місце в територіально-адміністративному устрої нашої країни.

Сучасна Миколаївська область розташована на півдні України, в степовій зоні, в басейні нижньої течії річки Південний Буг. На заході вона межує із Одеською, на півночі – з Кіровоградською, на сході – з Херсонською і Дніпропетровською областями. Як окрема політико-адміністративна одиниця України Миколаївська область була утворена 22 вересня 1937 р [4, С. 858]. Площа області 24,6 тис км² (4,1% території України). Обласний центр – м. Миколаїв. Загальна чисельність населення області складає 1млн 168тис. (2,6% всього населення України) [1, с. 40].

Не зважаючи на чисельні дослідження, безпосередньо присвячені специфіці виокремлення Миколаївщини як адміністративно-територіальних одиниці, нагальність розгляду історичного його аспекту спричинило подальші наукові розшуки, важливі у наукових студіюваннях та в практиці державного

З 1954 р. Миколаївська область існує в сучасних межах. Вона включає: 19 адміністративних районів, 9 міст, 17 селищ міського типу і 908 сільських населених пунктів [1, с. 39].

Починаючи з 2014 року, уряд розпочав реформу в межах чинної Конституції, яка призвела до змін територіально-адміністративного устрою України. Державна політика України у сфері місцевого самоврядування спирається на інтереси жителів територіальних громад і передбачає децентралізацію влади – тобто передачу від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування значної частини повноважень, ресурсів та відповідальності. В основу цієї політики закладено положення Європейської хартії місцевого самоврядування та найкращі світові стандарти суспільних відносин у цій сфері.

Законодавче підґрунтя для докорінної зміни системи влади та її територіальної основи на всіх рівнях почало формуватися у 2014 році. У квітні 2014 року Уряд схвалив основний концептуальний документ – Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Після цього був затверджений План заходів щодо її реалізації, які дали старт реформі.

Сьогодні на території Миколаївщини існує 42 сільські об'єднані територіальні громади. Площа яких становить 12583,0 км², з населенням 318142 осіб. Першою сформована Куцурубська сільська об'єднана територіальна громада, Очаківського району 25 жовтня 2015 року. Останньою – Мішково-Погорілівська сільська об'єднана територіальна громада Вітовського району 22 грудня 2019 року [2].

Отже, на тлі формування в Україні політичної нації сучасного європейського зразка та зростання інтересу до критичного аналізу вітчизняної історії посилену увагу привертає історична ретроспектива формування й становлення окремих територіально-адміністративних одиниць, які в розвитку своєму поєднали як загальні риси, притаманні багатьом відповідним адміністративно-територіальним одиницям України, так і унікальні, що стосуються лише певної конкретної території. Це стосується географічного розташування, природно-кліматичних умов, демографічної ситуації тощо.

Список використаних джерел.

1. Гаврилова І. В. З історії краєзнавства Миколаївщини (1944-1960 рр.) // І. В. Гаврилова // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження : VI Миколаївська обласна конференція. – Миколаїв, 2006. – С. 38–40.
2. Децентралізація в Україні: офіційний портал. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/> (дата звернення: 18.09.20)
3. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30 – Ст. 141.
4. Про затвердження Положення про порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою Української РСР: Указ Президії Верховної Ради УРСР від 12 березня 1981 року // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1981. – №12. – Ст. 79.
5. Реабілітовані історією: у 27 томах. – Книга 1: Миколаївська область. – Київ-Миколаїв: Світогляд, 2005. – С. 857-861.

МЕДЛОВСЬКА НАТАЛІЯ ВІКТОРІВНА

*аспірант кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, консультант Малиновського районного суду м. Одеси*

РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ

Вирішення проблеми збільшення обсягів зовнішніх ресурсів потребує створення сприятливого законодавчого клімату, необхідного для забезпечення процесів місцевого розвитку. Таке завдання є пріоритетним для органів державної влади та місцевого самоврядування.

Взагалі, під зовнішніми ресурсами розуміється сукупна спроможність власних і залучених в регіон фінансових ресурсів, кваліфікованих кадрів, технологій та ноу-хау тощо, необхідних для сталого розвитку, в цілях і масштабах, визначених економічною політикою та стратегією місцевого розвитку [4].

Джерелами формування зовнішніх ресурсів є зовнішні та внутрішні, які визначаються рівнем розвитку економічного, фінансового, виробничого, ресурсно-сировинного, інноваційного, трудового, інституційного, інфраструктурного та соціального потенціалів з одного боку, та обсягами залучених прямих іноземних інвестицій (далі – ПІІ), з другого [6].

Під потенційними можливостями будь якого регіону України слід розуміти ті сприятливі умови, які створюють зовнішнє середовище для його сталого розвитку [1]:

- прийняття нових законів в податковій сфері, зміни в умовах проходження митного контролю, загальна активізація інвестиційної діяльності та поживлення економічної діяльності в Україні;
- динаміка національної та світової економіки в окремих галузях, наприклад, позитивна для регіону світова кон'юнктура цін на харчові продукти;
- глобальні технологічні зміни в окремих галузях;

підтримка інтеграційних прагнень України [5].

Вплив зовнішнього середовища визначається як негативними, так і позитивним чинниками [2].

До чинників, що негативно впливають на рівень залучення зовнішніх ресурсів й тому визначаються як загрози, що здатні призвести до втрат або зниження темпів зростання соціально-економічного розвитку регіону відносяться:

- продовження процесів світової економічної кризи;

- глобальні енергетична та екологічна загрози;
- специфічні регіональні політичні та економічні тенденції, тощо.

До позитивних зовнішніх чинників в першу чергу слід віднести можливості споживчого ринку та залучення до міжнародної системи розподілу праці.

Їх аналіз дає можливість оцінити як можливості, так і небезпеки з боку зовнішнього середовища, що у підсумку дозволить забезпечити успішне виконання запланованих заходів по реалізації програм місцевого розвитку.

Таким чином, стає очевидним, які з певних зовнішніх чинників мають найбільший позитивний або негативний вплив на економічний стан та розвиток регіону.

Для забезпечення оптимального варіанту місцевого розвитку можуть бути запропоновані такі напрями розв'язання проблеми [3]:

- покращення інвестиційного клімату; створення умов для переходу до інвестиційно-інноваційної моделі розвитку регіонального господарського комплексу;
- удосконалення методології розробки та оцінювання проектів з розвитку, розбудова системи надання державних гарантій;
- розвиток інвестиційного ринку та інвестиційної інфраструктури;
- створення дієвих механізмів державного-приватного партнерства в інфраструктурному інвестуванні;
- розбудова системи цільової підготовки програм і проектів для інвестування або кредитування за державними гарантіями.

Список використаних джерел.

1. Амосов О. Ю. Перетворення механізмів державного регулювання економічного розвитку / О. Ю. Амосов // Державне управління та місцеве самоврядування: Збірник наукових праць: У 2 ч. / За заг. ред. Г. І. Мостового, Г. С. Одінцової. – Харків : ХарРІДУ НАДУ, 2001. – Вип.2. – С. 10–16.
2. Брода М. Методи та механізми фінансування місцевого економічного розвитку : Звіт Центру громадської експертизи / М. Брода, А. Гінкул, К. Рубановський. – К. : Проект МЕРМ, 2012. – 106 с.
3. Васильєва Н. Вдосконалення механізму соціально-економічного розвитку міст з моно-галузевою структурою виробництва в Україні: Монографія. – Донецьк: ВІКБ, 2009. – 173 с.
4. Звіт «Методи та механізми фінансування місцевого економічного розвитку». Максим Борода (керівник експертної групи), Андрій Гінкул, Кирило Рубановський. www.mled.org.ua
5. Логутова Т. Г. Механізм інноваційного розвитку регіону на основі використання внутрішніх ресурсів: монографія / Т. Г. Логутова, О. М. Анісімова, І. А. Ленцов, О. С. Картечева. – Маріуполь : вид. центр ДВНЗ «ПДТУ», 2013. – 348с.
6. Удовиченко В. Новітні моделі соціально-економічного розвитку міст в умовах формування ринкових відносин та громадянського суспільства / В.П. Удовиченко. – К.: Вид-во УАДУ, 2003. – 340 с.

МІЩЕНКО СЕРГІЙ ВАЛЕРІЙОВИЧ

аспірант Запорізького національного університету (ЗНУ)

ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ В УМОВАХ РЕФОРМ

Розвиток трудового потенціалу регіонів України має велике значення для стабілізації та забезпечення росту національної економіки держави. Добробут кожного громадянина українського суспільства знаходиться в прямій залежності від ефективності забезпечення трудового потенціалу, як країни в цілому, так і кожного регіону окремо. Саме тому особливої актуальності набуває дослідження публічно-управлінських механізмів забезпечення трудового потенціалу в умовах постійних реформ, які супроводжують Україну.

Велика кількість вчених та науковців розглядали питання забезпечення трудового потенціалу в умовах реформ, в тому числі й публічно-управлінські механізми, особливо серед них слід виділити: К.К. Білецька, Д.П. Богиня, С.С. Гринкевич, Е.М. Лібанова, В.В. Онікієнко та інші.

Розвиток будь-якої держави супроводжується трансформаційними процесами, які постійно відбуваються в суспільстві та впливають на трудовий потенціал регіонів. Тенденціями сьогодення в забезпеченні сталого розвитку трудового потенціалу регіону є підвищення ролі інтелектуального скарбу населення, зростання комп'ютеризації всіх процесів, а особливо слід відзначити вплив пандемії та військових дій на сході.

Під трудовим потенціалом регіону слід розуміти обсяги ресурсів праці, що знаходяться на території даного регіону, їх трудову дієздатність та наступні характеристики активного населення: вік, стан здоров'я, освіта, досвід, професіональні якості, активність, креативність, роботоздатність, вміння працювати в колективі та інше.

За визначенням В.Ф. Гарькави, регіон – це економічна система на визначеній території, якій притаманні певне виробництво, розподіл, обмін та споживанням матеріальних благ та послуг [1, с. 360]. Слід зауважити, що особливістю розвитку трудового потенціалу регіонів є складність управління останніми (відсутність прямих методів), адже формування трудового потенціалу здійснюється на рівні держави, в той час як розвиток – на підприємстві [1, с. 361].

До негативних тенденцій, що впливають на забезпечення трудового потенціалу регіону слід віднести: скорочення чисельності населення взагалі, відповідно й тих, хто має роботоздатний стан; погіршення здоров'я

активної частини населення; неконтрольована експлуатація населення; зростання демографічного навантаження населення; старіння знань та технологій.

Неможливо уявити ефективну роботу людини без забезпечення її здоров'я. Здоров'я людини – це найважливіший елемент її роботоздатності. Охорона здоров'я має бути закріплена на державному рівні та знаходитись на високому рівні. В Україні на даний момент заплановано перехід до медицини європейського рівня, що закріплено у прийнятому у 2018 році Законі України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» [3]. Відповідно до запроваджених реформ в Україні запрацювала Національна служба здоров'я України, всі громадяни держави отримали можливість обирати сімейного лікаря, громадяни мають право отримувати медичну допомогу у приватних закладах за бюджетні кошти, запроваджена електронна система охорони здоров'я та інше.

Наступним, одним із найважливіших публічно-управлінських механізмів забезпечення трудового потенціалу регіону є освіта. Освіта – це один з найдієвіших механізмів розвитку особистості, набуття та підвищення своїх професійних якостей, здібностей, отримання практичного досвіду у необхідній сфері. У сфері освіти також відбулися реформи. Так, Стратегія сталого розвитку «Україна-2020» № 5 від 12 січня 2015 року, схвалена Указом Президента України, та Концепція розвитку електронного урядування в Україні № 649-р від 20 вересня 2017 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України [5] визначають розвиток інформаційних систем та технологій у сфері освіти і науки одним з першочергових пріоритетів реформування системи державного управління.

На даний момент система підготовки, перепідготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації не відповідає сучасним вимогам до якості та змісту освіти. Так частина освітніх програм підвищення кваліфікації має лише теоретичні набуття, програми перепідготовки кадрів та впровадження сучасних інновацій також недосконалі.

Також до публічно-управлінських механізмів забезпечення трудового потенціалу регіону слід віднести встановлення стандартів та нормативів праці. Так С. Ю. Кучеренко та Л. Ю. Леваєва зазначають, що нормування праці – це важлива функція організації заробітної плати, адже норми витрат робочого часу є мірою винагороди за працю. Встановлення норм праці – це гарантія забезпечення суспільства зумовленою продуктивністю праці, а працівника – визначенням рівнем заробітної плати [4, с. 98].

На жаль, слід констатувати, що проведені на даний момент реформи не отримали очікувану ефективність, а навпаки знизили якість освіти, негативно вплинули на охорону здоров'я. Саме тому, на даний момент виникає необхідність здійснення наступних реформ в Україні, які мають включати: покращення трудових відносин робітників та роботодавців, зростання заробітної плати, підвищення рівня життя, активності, зайнятості працівників, покращення якості освіти та охорони здоров'я. Проведені реформи мають бути направлені на розкриття трудового потенціалу кожної людини, пошуку шляхів підвищення її вмотивованості, направленості на кінцеві результати.

Таким чином, виникає необхідність підвищення інформаційної мобільності трудового населення, використання новітніх технологій, впровадження автоматизованих робочих місць, розкриття інтелектуального потенціалу населення, пошук шляхів збереження та покращення стану здоров'я населення, набуття нових знань та навичок у професійній діяльності. Досягнути запропонованих заходів можливо з використанням публічно-управлінських механізмів забезпечення трудового потенціалу регіону.

Розробка та реалізація публічно-управлінських механізмів забезпечення трудового потенціалу регіону в умовах реформ має включати комплекс державних програм формування та розвитку трудового потенціалу населення як держави взагалі, так і кожного регіону України окремо.

Отже, ефективне використання публічно-управлінських механізмів забезпечення трудового потенціалу регіону в умовах реформ дозволить досягнути: повного використання активного населення, зниження бідності суспільства, усунути регіональні диспропорції, підвищити рівень залучення населення у роботу, підвищити рівень освіти населення, скоротити рівень безробіття та інші позитивні наслідки.

Список використаних джерел.

1. Гарькава В.Ф. Формування трудового потенціалу регіону як основа державної регіональної політики/ В.Ф. Гарькава // Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці. – 2017. – №3 (08). – С. 359-362.
2. Гринкевич С. Сучасний стан використання трудового потенціалу в контексті новітніх вимог суспільного розвитку / С. Гринкевич, О. Брух, М. Когут // Аграрна економіка. – 2019. – Т. 12, № 1-2. – С. 44-58.
3. Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» від 19.10.2017 № 2168-VIII. Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#Text>
4. Кучеренко С. Ю. Особливості організації та нормування праці в Україні / С. Ю. Кучеренко, Л. Ю. Леваєва // Економічний вісник університету. – 2019. – № 40. – С. 96-101. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2019_40_14.
5. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 року № 649-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017>.

**ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ СУПРОВІД УПРАВЛІННЯМ
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ У ПОЛІЕТНІЧНОМУ РЕГІОНІ**

Характер і якість будь-якого управління, у тому числі управління територіальним реформуванням, базується на підборі різних адекватних у кожній конкретній ситуації способів збору та обробки інформації для прийняття відповідних управлінських рішень. Необхідність системи інформаційно-аналітичного забезпечення адміністративно-територіальної реформи є вимогою її складного характеру та соціально-економічних й політичних наслідків, які вона викликає.

Інформаційно-аналітичне забезпечення в процесі територіальних змін необхідно при виконанні наступних завдань:

- моніторинг стану територіально-управлінської системи;
- контроль за виконанням рішень з територіальної реформи і ефективності відповідних виконавчих механізмів;
- аналіз зовнішніх і внутрішніх проблемних ситуацій в процесі реформування і прогнозування їхнього розвитку;
- підготовка змістовної частини управлінських рішень з проблем територіального реформування і їхнього документального оформлення (проекти нормативних документів);
- аналіз обґрунтованості і юридичної правомірності прийнятих рішень;
- організація експертизи пропонувананих рішень та проблем.

З інформаційно-аналітичним забезпеченням територіального реформування тісно пов'язана інформаційно-аналітична робота, яка представляє собою сукупність дій, що відбуваються в інтересах підвищення ефективності управлінської діяльності і має на меті пізнання сутності, причин, тенденцій розвитку подій і явищ в територіальній системі, розгляд і оцінювання ситуацій, вироблення на основі аналізу й обробки інформації висновків, рекомендацій, коментарів.

Основним джерелом інформаційно-аналітичного забезпечення територіального реформування в поліетнічних регіонах є дані перепису населення. Слід підкреслити, що дані щодо етнічного складу населення, його мовних ознак, розподілу по країні, регіону, кожній адміністративно-територіальній одиниці збирають лише під час проведення переписів населення, а інших об'єктивних джерел таких даних просто не існує.

Принципи та рекомендації ООН, а також рекомендації Конференції європейських статистиків щодо проведення переписів населення та житлового фонду визначають питання щодо етнічного походження та мови, як такі, що мають факультативний характер. Втім, для країн з великою часткою національних меншин, дані перепису про національний та мовний склад у поєднанні з іншими питаннями дають унікальну інформацію, на основі якої можна вивчати етнічні процеси в країні.

Враховуючи важливість такої інформації, Законом України «Про Всеукраїнський перепис населення» питання щодо етнічного походження та мовних ознак населення віднесене до основних даних перепису, адже вони є необхідним матеріалом для практичного застосування Європейської Хартії регіональних мов та мов меншин, Рамкової конвенції Ради Європи про захист національних меншин та удосконалення системи освіти, розвитку культури, діяльності у сфері засобів масової інформації тощо.

Незважаючи на важливість та актуальність інформації перепису, єдиною європейською країною, яка не спромоглася здійснити перепис населення у рекомендовані строки (2010-2011 рр.) є Україна. У зв'язку із зазначеним, у процесі здійснення відповідних досліджень, ми вимушені були користуватися даними першого Всеукраїнського перепису населення 2001 р., які є вкрай застарілими. Відповідно до рішень Уряду України, другий Всеукраїнський перепис населення заплановано на грудень 2020 р.

Дослідження, що проводяться у сфері реформування територіально-управлінської системи, часто викликають необхідність залучення додаткової інформації, яка може допомогти підтвердити або спростувати сформувані гіпотези та висновки, виявити коло проблем, для вирішення яких необхідне прийняття відповідних управлінських рішень. Одним з джерел такої інформації можуть стати експерти, тобто спеціалісти у конкретній предметній або управлінській сфері, які володіють необхідними знаннями та досвідом і здатні аналізувати інформацію, що до них надходить, та надавати оцінку об'єкту експертизи у межах своєї компетенції.

Масові опитування можуть забезпечити отримання даних про громадську думку, знання та ставлення людей щодо територіальної реформи, виявлення їх кількісних параметрів й поширеності. Вони розкривають віддзеркалення проблеми реформування територіально-управлінської системи в суспільній свідомості, але не дають розуміння можливих причин і способів її вирішення. Крім того, оцінки та самооцінки, висловлені респондентами у масовому опитуванні, часто можуть виявитися спотвореними.

Складний характер завдань адміністративно-територіального реформування у цілому, а також на рівні етнорегіонів України викликає необхідність системи інформаційно-аналітичного супроводу, як сукупності технологій, методів збору та обробки інформації, що характеризує стан територіально-управлінської системи, специфічних прийомів її діагностики, аналізу та синтезу, а також оцінки наслідків прийняття різних варіантів територіального реформування. Інформаційно-аналітичне забезпечення в процесі територіальних змін забезпечує моніторинг стану та змін територіально-управлінської системи, аналіз зовнішніх і внутрішніх проблемних ситуацій в процесі реформування і прогнозування їхнього розвитку.

Це дозволяє надавати суб'єктам управління інформацію, необхідну для прийняття і реалізації управлінських рішень, забезпечуючи їх об'єктивність, компетентність, комплексність і всебічність.

Список використаних джерел.

1. Закон України від 19.10.2000 р. №2058-III «Про Всеукраїнський перепис населення».
2. Закон України від 17.06.2014 р. №1508-VII «Про співробітництво територіальних громад».
3. Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII «Про добровільне об'єднання територіальних громад».
4. Розпорядження КМУ від 09.04. 2008 р. № 581-р «Про проведення у 2020 році Всеукраїнського перепису населення».

НАГУЛЯК АНАСТАСІЯ ОЛЕГІВНА

аспірант кафедри публічного управління та регіоналістики ОРІДУ НАДУ при Президентові України

УПРАВЛІННЯ МІСЬКИМИ АГЛОМЕРАЦІЯМИ В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТ

Процеси національного державотворення України не можуть бути вирішені у відриві від вдосконалення економіки та просторової організації території на регіональному та місцевому рівнях. Формування просторової моделі сучасного великого міста включає аспекти підвищення його конкурентоспроможності, агломераційний розвиток та формування територіального потенціалу міста.

Регіоналізація, розвиток глобального ринку, підвищення трудових та фінансових ресурсів, свобода пересування в пошуках кращих умов для проживання істотно впливають на розвиток великих міст та створення агломерацій в усьому світі. Однак неухильне зростання міст, особливо в країнах, що розвиваються, супроводжується цілим комплексом проблем – екологічних, соціальних, пов'язаних з ростом соціальної напруженості, обмеженістю природних ресурсів, зникненням культурної та історичної спадщини.

Разом з тим, міста стають основним інструментом сталого розвитку постіндустріального суспільства. Місто формує основний попит на високотехнологічні продукти, інформаційні технології та інноваційні рішення, саме в місті створюються інновації. Водночас, місто є основним винуватцем погіршення екологічної ситуації та зміни клімату на Землі, але саме місто і може стати найбільш дієвим рішенням цієї глобальної проблеми.

На даний час в Україні відбувається стихійне та неконтрольоване утворення агломерацій, переселення населення з малих міст у великі, концентрація економічних і інноваційних ресурсів в центрах агломерацій. Стихийний характер агломераційних процесів може посилити територіальні диспропорції, створити певні ризики для розвитку країни. Тому необхідно створити умови для регульованого процесу створення агломерацій з метою формування інфраструктури точок зростання там, де є об'єктивні передумови для формування агломерацій.

Управління містами відноситься до сфери виключної компетенції публічних інститутів, в першу чергу – органів місцевого самоврядування. Отже, все більш актуальними перед місцевою владою стають завдання комплексного просторового аналізу міського середовища, економічної структури, транспортної та соціальної інфраструктури, результати якого повинні враховуватися при просторовому плануванні міського розвитку.

Міські агломерації – це складний і комплексний об'єкт управління, особливістю якого є наявність тісних економічних, соціальних і культурних взаємозв'язків між окремими територіальними одиницями. Інтереси всіх цих територій повинні бути узгоджені, що робить необхідним формування загальної структури управління агломерацією.

Враховуючи вище вказане, є очевидним необхідність вивчення особливостей та проблем функціонування самого інституту місцевого самоврядування на територіях, що входять в міську агломерацію, адже дослідження даного питання є необхідним для ефективної реалізації проектів агломерації.

Проблеми інституту місцевого самоврядування в міських агломераціях базуються на вирішенні питань про нормативно-правове забезпечення, виборі моделі управління і реалізації проекту міської агломерації.

Проблема нормативно-правової бази полягає в відсутності міської агломерації як правового терміну. В чинному і сьогодні Указі Президента України «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні» від 22 липня 1998 року N 810/98., де у розділі IV вказано про «... необхідність проведення політики об'єднання невеликих територіальних громад, укрупнення самоврядних адміністративно-територіальних одиниць, утворення агломерацій населених пунктів,». А далі навіть описано організаційні аспекти функціонування міських агломерацій, «... які б передбачали добровільне формування спільних органів управління та їх взаємозв'язки з органами місцевого самоврядування територіальних громад, що входять до агломерації на договірних умовах. При цьому міська агломерація не є новою адміністративно-територіальною одиницею, а являє собою організаційне утворення, яке складається з кількох територіальних громад, що мають на меті спільну реалізацію функцій місцевого самоврядування,». У цьому ж указі йдеться про прискорення розробки та прийняття законів України: «Про територіальні громади та їх об'єднання», «Про територіальний устрій України», «Про міську агломерацію».

Більше того, Державна стратегія регіонального розвитку до 2015 року (постанова Кабінету Міністрів України від 21.07.2006 N 1001) передбачала надання державної фінансової підтримки органам місцевого самоврядування, на фінансування проектів з питань розвитку «, великих міст і міських агломерацій. Реалізація пріоритетних напрямів здійснюватиметься шляхом розбудови і модернізації технічної та суспільної інфраструктури найбільших міських агломерацій і великих міст (Донецьк, Дніпропетровськ, Київ, Львів, Одеса, Харків) з метою перетворення їх на основні осередки впливу людей, товарів, капіталу та інформації.»[2].

Таким чином, прийняття Закону «Про міські агломерації» буде відповідати не лише актуальним потребам реформи самоврядування, але й загальній концепції адміністративної реформи в Україні та стратегії регіонального розвитку.

Також необхідним кроком до реалізації проекту міських агломерацій є вибір моделі управління. У загальному вигляді існують такі узагальнені моделі управлінських систем агломерацій:

- однорівнева модель створення єдиного муніципального утворення, що охоплює всю територію агломерації, в результаті злиття самостійних муніципальних утворень або включення до складу міського муніципалітету прилеглих земель;
- договірна модель – муніципальні утворення домовляються на основі укладених договорів про узгодження стратегії розвитку, співпраці в реалізації інфраструктурних проектів і надання послуг;
- дворівнева модель формування органу управління агломераційного рівня поряд зі збереженням муніципалітетів нижніх рівнів. Муніципалітети, що входять в агломерацію, частково зберігають свою автономію;
- модель регіонального управління. В даному випадку мова йде про домінування регіональної влади в системі управління агломерацією. Однак це не виключає існування в її складі муніципальних утворень або квазімуніципалітетів. Тому дана модель агломерації має багато спільного з дворівневою агломерацією і легко може перетворюватися в дану форму [1,6].

Висновки. Таким чином, аналіз різних моделей управління агломераціями показує, що в цій сфері поки не знайдено універсальну модель управління агломерацією. В рамках чинного українського законодавства, можливо тільки створення договірної агломерації на основі договору про співробітництво територіальних громад.

Сьогодні ефективне просторове управління стримується адміністративними бар'єрами, відсутністю спеціального правового регулювання і системних заходів державної підтримки.

У зв'язку з цим актуальною є задача розробки систем підтримки прийняття рішень для керуючих центрів на рівні міст та агломерацій, що дозволяють аналізувати і наочно представити важливі просторові закономірності, що формують територіальний потенціал. З цією метою необхідно розробити та впровадити в практику міського просторового планування єдиної методологічної платформи і високотехнологічний інструментарій для проведення багатовимірного просторового аналізу і моделювання щодо просторового, стратегічного, економічного планування на міському рівні.

Список використаних джерел.

1. Димченко О.В. Агломерації сучасний стан та перспективи розвитку і управління [Електронний ресурс]. URL file:///C:/Users/Oleg/Downloads/MTP_2014_52_13.pdf
2. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про міські агломерації» [Електронний ресурс]. URL <https://ips.ligazakon.net/document/GH57B00A?an=3>
3. Проект Закону «Про міські агломерації» [Електронний ресурс]. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62318
4. «Про добровільне об'єднання територіальних громад», Закон України від 14.05.2020 № 157-VIII.
5. «Про співробітництво територіальних громад», Закон України від 17.06.2014 № 1508-VII.
6. Шугрина Е.С. Управление территорией: поиск баланса частных и публичных интересов [Електронний ресурс]. URL http://131fz.ranepa.ru/uploads/files/2018/07/Shugrina_E._Petukhov_R._Territory_Management.pdf

НЕВЕСЕЛИЙ ВЛАДИСЛАВ ВАЛЕРІЙОВИЧ

аспірант кафедри публічного управління та регіоналістики ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ЕНДОГЕННИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Сучасний етап розвитку характеризується зміщенням акцентів в сфері публічного управління територіальним розвитком в напрямку адміністративної та фінансової децентралізації та супроводжується передачею повноважень і ресурсів на місцевий рівень. Основною метою таких реформ виступає формування засад розвитку територіальних громад в Україні на основі ефективного використання їх ендегенного потенціалу. Зазначене підвищує відповідальність органів місцевого самоврядування за раціональне використання ендегенного потенціалу громади, ефективність організації життєдіяльності її мешканців та залучення незадіяних джерел розвитку території. Виконання цих завдань вимагає наукового обґрунтування шляхів розвитку потенціалу територіальних громад на принципах інклюзивного зростання та забезпечення їх спроможності, що має відповідати пріоритетам реалізації сучасних реформ в Україні.

Проблемам реформування системи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні займалися такі вчені як С. Саханенко, С. Давтян, М. Попов, А. Крупник, Ю. Молодожен, О. Голинська, О. Васильєва, Т. Кравченко, І. Козюра, В. Мамонова, А. Ткачук, В. Негода, М. Пітцик та інші.

В умовах реформування місцевого самоврядування постає потреба нового погляду на визначення поняття «територіальна громада». На основі аналізу поглядів учених визначено основні ознаки територіальної громади, а саме: територіальну, соціально-психологічну, історично-культурну, політичну, економічну, природну, організаційно-функціональну.

В контексті реформи адміністративно-територіального устрою та децентралізації обов'язковою визначено таку ознаку територіальної громади як її спроможність, оскільки громада виступає суб'єктом забезпечення життєдіяльності мешканців й соціального та економічного розвитку території.

Ендегенний потенціал територіальної громади – це комплекс потенціалів; частина інтегрального потенціалу території, яка характеризується наявністю суспільних відносин, об'єктів, зв'язків, явищ та ресурсів, а також імовірними можливостями їх використання, управління та організації з метою забезпечення комплексного

соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальної одиниці. Ендогенний потенціал являє собою комплекс взаємопов'язаних складових: виробничого, трудового, інноваційного, інформаційного, підприємницького та фінансового потенціалів.

Спроможність територіальної громади відображає її здатність до акумулювання та ефективного використання наявних фінансових ресурсів, виявлення та задіяння їх резервів для забезпечення реалізації поточних потреб, розвитку території та конкурентоспроможності громади у коротко- та довгостроковій перспективі [1].

Забезпечення спроможності територіальної громади на основі задіяння внутрішнього нереалізованого потенціалу надасть змогу комплексно оцінити здатність територіальної громади до забезпечення свого розвитку на довгострокову перспективу.

Забезпечення ефективного розвитку та реалізації ендогенного потенціалу територіальних громад в Україні в умовах реформування місцевого самоврядування має ґрунтуватися на врахуванні досвіду європейських країн. Забезпечення спроможності територіальних громад в Україні має здійснюватися на засадах формування адміністративно-територіальних одиниць, які б відповідали умовам розвитку держави; передачі на місцевий рівень повноважень разом з передачею фінансових ресурсів; спрямованості органів місцевого самоврядування на забезпечення економічного розвитку території, залучення інвестиційних ресурсів та збереження і розвитку функціонуючих на території підприємницьких структур.

Узагальнення вітчизняного досвіду та досвіду країн ЄС відображає необхідність оптимізації процесу формування ОТГ в умовах реформи місцевого самоврядування та активізації розвитку громад. Ключовими векторами такого розвитку є: використання потенціалу міських агломерацій, що дозволить забезпечити співробітництво громад навколо міста без формування ОТГ; застосування норм Закону України «Про співробітництво територіальних громад» для якісного виконання органами місцевого самоврядування своїх повноважень та економії фінансових ресурсів через спільне формування структур, від діяльності яких не залежить функціонування управлінського апарату ОТГ; унормування порядку функціонування районів в умовах адміністративно-територіальної реформи та перерозподілу повноважень.

Рівень спроможності територіальної громади прямо залежить від економічного розвитку та функціонування суб'єктів господарювання на її території. Необхідним є використання регулюючих інструментів органів місцевого самоврядування щодо активізації економічного розвитку територіальної громади, серед яких [2]: встановлення місцевих податків та зборів; розпорядження комунальною власністю; землекористування, яке спрямоване на зменшення юридичних перешкод у сфері розпорядження; плани розвитку земель, якими окреслено правила просторового управління; правова культура, ефективна та компетентна співпраця з інвесторами.

Таким чином, на сучасному етапі розвитку для забезпечення спроможності територіальних громад на перше місце виходить проблема раціонального використання наявних ресурсів. Нереалізований ендогенний потенціал може стати базисом сталого розвитку громади у довгостроковій перспективі. У зазначеному ключі надзвичайно важливим стає питання пошуку інструментів для максимальної реалізації ендогенного потенціалу, що і буде вектором подальших наукових пошуків.

Список використаних джерел.

1. Методика формування спроможних громад. Постанова Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2015 р. № 214 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 р. № 34). – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/34-2020-%D0%BF>

2. Hammer, Michael, and James Champy. Reengineering the Corporation: A Manifesto for Business Revolution, revised and updated. Collins, 2003. 623 p.

ОМЕЛЬЧЕНКО ВЛАДИСЛАВ СТАНІСЛАВОВИЧ

аспірант кафедри публічного управління та регіоналістики ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ІНДИКАТОР РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ЗАКОННОСТІ В ДЕРЖАВІ

Громадський контроль у будь-якій демократичній державі виступає індикатором справедливості, що робить його ключовою ознакою демократії та справедливості в країні. Право громадян контролювати владу та вимірювати ефективність діяльності органів публічної влади стало головним фактором дотримання принципу народовладдя, що аргументує наявність сильної демократії у державі.

Кожна з гілок влади має свої функції, завдання та систему органів, зі своїми особливостями в реалізації державної політики, посадові особи яких здійснюють трудову діяльність відповідно до норм чинного законодавства. Реалізація державної політики досить складна, що зумовлює вироблення різних форм та механізмів здійснення громадського контролю за діяльністю кожної з гілок влади. У цьому сенсі необхідно приділити увагу проблемним питанням громадського контролю суддів та судової влади, оскільки традиційні способи контролю, не вирішують питань, які здебільшого порушують принципи справедливості.

За умови належного розвитку громадянського суспільства суд існує як цілісне й багатofункціональне явище. Іншого змісту набувають питання взаємодії суду та інститутів громадянського суспільства, механізмів, які дають можливість суду трансформуватися із суто державного (а значить, і політичного) інституту в соціальний, що є, власне, для нього природним статусом. Одним із засобів забезпечення такої взаємодії є громадський контроль за судом [1, с. 144].

Так, у квітні 2020 року влада ухвалила рішення, відповідно до якого зарплата держслужбовців не повинна перевищувати 47 тис. гривень та на період до завершення місяця, в якому скасує карантин, установлений КМУ з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2.

Заробітна плата, грошове забезпечення працівників, службових і посадових осіб бюджетних установ (включаючи органи державної влади та інші державні органи, органи місцевого самоврядування) нараховують у розмірі, що не перевищує 10 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої на 01.01.2020 (з 01.01.2020 – 4723 грн) (ч. 1 ст. 29 Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» зі змінами, внесеними Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» від 13.04.2020 № 553-IX; далі – Закон № 553) [3].

Свою чергою, судді вважають це рішення неконституційним і застосувавши свій багаж знань у сфері права, аби уникнути обмежень в оплаті праці скористались можливістю уникнути дії обмежень (Закону № 553) – пішли у відпустку. Адже на відпустці, так само як і оплату тимчасової непрацездатності, обмеження не поширюються і вже у відпустці, в судовому порядку оскаржують дію Закону № 553, чим створюють прецеденти, які привертають увагу громадського контролю, оскільки постає питання справедливості розподілу державного бюджету між всіма державними службовцями на кого поширюється дія закону, наповнювачами якого є народ. Вже, 28 серпня, 2020-р. Конституційний суд визнав незаконним обмеження зарплат держслужбовцям на період карантину, КСУ вважає неконституційними першу та третю частину статті 29 закону про державний бюджет на 2020- рік.

Там ідеться, що до завершення карантину заробітна плата, грошове забезпечення працівників, службових і посадових осіб бюджетних установ (включаючи органи державної влади та інші державні органи, органи місцевого самоврядування) нараховуються у розмірі, що не перевищує 10 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня 2020 року[4].

Такий приклад, свідчить про порушення принципу справедливості, що спричиняє зниження авторитету судової влади в суспільстві. В науковій літературі, схожу думку висловлює Б. Баронін, – він зазначає, що соціальний контроль судової влади з боку представників суспільства повинен охоплювати справедливе застосування закону [1, с. 144].

Тому, цілком справедливо стверджувати, що громадський контроль за судовою владою внесе покращення відносно справедливості суддів, де суд не буде піддаватися трансформації із суто державного (а значить, і політичного) інституту в соціальний. Необхідно зазначити, що сутність громадського контролю не повинна зводитися лише до розуміння цього терміна, традиційних методів його реалізації, а має розглядатися як взаємодія влади та громадськості через налагодження сталих і дієвих способів взаємодії та комунікації [2, с.94]. Відновлення довіри українського суспільства до судових інституцій, а також правовий аналіз його нормативного забезпечення повинен гарантувати справедливість та поваги до принципу народовладдя на всіх гілках державної виконавчої влади.

Список використаних джерел.

1. Баронін Д.Б. Суд у системі суспільних відносин / Д.Б. Баронін // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2014. – Вип. 28 (Том 3). – С. 144–146. – (Серія «Право»).
2. Каблак П.І. Взаємовідносини судової влади та громадянськості (правові і організаційні аспекти): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10 / Каблак П.І. – Львів, 2015. – 211 с.
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kadrovik01.com.ua/news/4089-do-yakih-posadovih-osb-byudjetnih-ustanov-zastosovuyut-obmejennya-zarplati-rozhasnyu>
4. Закон України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20#Text>

ОРЛОВА АЛЛА ІВАНІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОЦІНЮВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ СПРІЯННЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ НА 2021–2025 РОКИ

В Україні спільними зусиллями органів влади і громадських експертів розробляється проєкт нової Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства на 2021-2025 роки. Це буде вже третій подібний документ в історії нашої країни. Перша Нацстратегія була затверджена указом Президента України у 2012 році, друга – у 2016 році.

Координує розробку нової Нацстратегії Секретаріат КМУ. Цей процес відбувається максимально відкрито і демократично із можливістю усіх бажаючих долучитись до нього.

В основу майбутньої Нацстратегії покладені результати моніторингу чинної Нацстратегії, зроблені організаціями громадянського суспільства (ОГС) України та зарубіжними експертами [1, 2, 5], а також аналітичні напрацювання НІСД, ICAP «Єднання», УНЦД, ЦЕДЕМ, Одеського інституту соціальних технологій та ін. [3, 4, 7, 8].

Держсекретар КМУ, керівник робочої групи з підготовки Нацстратегії О. Ярема підкреслює, що будь-яка сильна демократична держава неможлива без сильного громадянського суспільства. Тому держава має бути зацікавлена сприяти розвитку ОГС як своїх сильних партнерів, з якими можна формувати політики, і що дуже важливо, – спільно реалізовувати ці політики та моніторити їхнє втілення у життя [6].

Наразі у складі робочої групи працює 5 тематичних підгруп, одна з яких розробляє механізми реалізації Стратегії: адже, як показала практика, відсутність таких механізмів істотно гальмує реалізацію чинної Нацстратегії. Ця підгрупа також працює над розробленням критеріїв та організації процесу оцінювання виконання завдань Нацстратегії.

Реалізація Нацстратегії відбуватиметься через ухвалення та виконання урядових Планів заходів, регіональних програм сприяння розвитку громадянського суспільства та регіональних планів заходів, а також через створення системи підрозділів в органах публічної влади різних рівнів, відповідальних за розвиток громадянського суспільства.

Відповідно в якості критеріїв оцінювання пропонується використовувати:

- охоплення урядовим Планом заходів пріоритетних на кожному етапі завдань Нацстратегії;
- своєчасність затвердження Плану заходів КМУ та його відповідність вимогам;
- залучення Коордради та ОГС до підготовки проекту Плану;
- відповідність регіональних та місцевих програм завданням Нацстратегії і Методичним рекомендаціям

Уряду;

- обсяг передбачених на реалізацію програм бюджетних коштів;
- обсяг освоєних бюджетних коштів у порівнянні із передбаченими;
- обсяг залучених на реалізацію програм позабюджетних коштів;
- ступінь виконання регіональних планів заходів в регіоні;
- результативність участі регіональних коордрад, громадських рад, ОГС у розробці та реалізації планів заходів з розвитку громадянського суспільства;
- кількість штатних працівників у структурних підрозділах по комунікаціях в ОДА та КМДА та уповноважених по комунікаціях в інших структурних підрозділах органів влади;
- кваліфікація спеціалістів та уповноважених по комунікаціях та ін.

Важливою складовою механізму реалізації Нацстратегії є моніторинг виконання завдань і звітність виконавців. Передбачається щоквартальна та щорічна звітність усіх органів публічної влади, що беруть участь у реалізації Нацстратегії, з обов'язковим оприлюдненням цих звітів на сайтах та в соціальних мережах.

Щорічні звіти Уряду, регіональних органів влади та виконкомів територіальних громад планується заслуговувати на відповідних форумах ОГС із обов'язковими співдоповідями від представників громадянського суспільства. Форуми на національному рівні проводяться за участі зарубіжних партнерів з метою публічного підбиття підсумків реалізації Нацстратегії за минулий рік, презентації нових ініціатив, координації руху «третього сектору». При цьому виробляються пропозиції щодо удосконалення процесу реалізації Національної стратегії та, за необхідності, самої Нацстратегії.

На регіональних та місцевих форумах громадянського суспільства заслуговуються доповіді та співдоповіді представників органів влади, регіональних коордрад та громадських рад, виробляються пропозиції щодо удосконалення регіональних та місцевих програм.

Нами пропонується здійснювати моніторинг та оцінювання процесу реалізації Нацстратегії на основі застосування Методики багаторівневого бенчмаркінгу [9], яка поєднує статистичні та експертні оцінки усього комплексу критеріїв та показників. У процесі розроблення та публічного обговорення нової Нацстратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2025 роки вказані критерії та показники будуть адаптовані до конкретних завдань Нацстратегії з урахуванням їх використання на національному, регіональному та локальному рівнях.

Список використаних джерел.

1. Стан та шляхи належної реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства на регіональному рівні : Аналітичний звіт / А.С. Крупник та ін. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2018. – 132 с. – Режим доступу: <https://drive.google.com/drive/u/0/folders/1ETfSj9LKKUN8uM-tcCI1uYWakH6I2F0>

2. Моніторингове дослідження «Імплементация Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки». Лабораторія законодавчих ініціатив, 2019. – URL: https://parlament.org.ua/wp-content/uploads/2019/12/Brochure_10.12.19_final.pdf

3. Карта правових реформ для громадянського суспільства. Розділ 7 «Державна політика сприяння розвитку громадянського суспільства / УНЦПД, ЦЕДЕМ, ICAP «Єднання»: https://docs.google.com/document/d/1ykCoVWmu642S_PvnamKlrfLkF1hi2UTAIG0CaWOhOg/edit#

4. Формуємо дороговказ для розвитку громадянського суспільства: разом ми сильніші! Напрацювання експертної веб-наради «Держава і громадянське суспільство», 29.04.2020 / Одеський інститут соціальних технологій, ЦППР, Мережа UPLAN: <https://oistkp.blogspot.com/2020/05/blog-post.html>

5. Експерти ЄС представили огляд Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства. – Режим доступу: <https://euprostir.org.ua/stories/133366>

6. Олександр Ярема про Нацстратегію сприяння розвитку громадянського суспільства України / Громадський простір, 27.08.2020: <https://www.prostir.ua/2020/08/oleksandr-yarema-pro-natsstratehiyu-spruyannya-rozvytku-hromadyanskoho-suspilstva-ukrajiny>

7. Пропозиції до нової стратегії розвитку громадянського суспільства в Україні / Підсумки національної веб-конференції «Розумна взаємодія» 24-25.04.2020: <https://docs.google.com/document/d/18z4pSmmSle43K0M6TGOIr5D860dUYgo27TNio1sk3XM/edit>

8. Держава і громадянське суспільство: алгоритм взаємодії. Думки експертів / Громадський простір: <https://www.prostir.ua/?news=derzhava-i-hromadyanske-suspilstvo-alhorytm-vzajemodiji>

9. Свідectvo про реєстрацію авторського права на науковий твір «Методика багаторівневого бенчмаркінгу на основі комплексної оцінки діяльності регіональних органів публічної влади щодо реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки». Автори: Крупник А.С., Орлова А.І. / Мінекономрозвитку, № 85227, 01.02.2019. URL: [file:///D:/Downloads/BULETEN_Avtor_Pravo_%E2%84%96%2052-2019%20\(1\).pdf](file:///D:/Downloads/BULETEN_Avtor_Pravo_%E2%84%96%2052-2019%20(1).pdf)

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Інновації в публічному управлінні сучасними науковцями потрактовуються як нові форми і методи роботи органів публічної влади, нові управлінські технології, підходи та інструменти, які використовуються для розв'язання завдань, з одного боку, для вдосконалення самої системи публічного управління, а з іншого – для забезпечення суспільного розвитку, які передбачають виявлення і використання латентних потенціалів системи публічного управління та об'єктів її впливу на основі емпіричного досвіду й новітніх наукових досягнень [1, с. 6].

Інноваційні технології у діяльності органів публічної влади – впорядкований опис послідовних взаємопов'язаних управлінських дій та операцій із застосуванням конкретних засобів і прийомів, що використовуються суб'єктами публічного адміністрування (організацією чи конкретною посадовою особою) з метою перетворення інноваційних ідей і рішень на реальні інноваційні продукти (технології, послуги) за допомогою організаційно-управлінських, матеріально-технічних, фінансово-економічних та інших засобів.

Опис інноваційної технології передбачає такі основні елементи:

- визначення мети,
- суб'єкти та об'єкти впровадження управлінської інновації;
- засоби впливу суб'єкта на об'єкт публічного управління;
- забезпечення зворотного зв'язку [5, с. 177].

Аналіз сучасного стану розвитку системи публічного управління дає змогу зробити висновок про необхідність її переорієнтації на інноваційний тип, зокрема через наявність сукупності негативних тенденцій: невідповідність інституціональної структури апарату публічного управління потребам суспільству, бізнесу, внутрішнім та зовнішнім пріоритетам держави; висока вартість публічного управління, його недостатня керованість; низька якість і прозорість надання публічних послуг; сучасна структура органів публічної влади обмежує можливості для економічного, соціального та людського розвитку; дефіцит висококваліфікованих фахівців в органах публічної влади; недостатнє застосування результатів наукових досліджень під час вироблення та реалізації державної кадрової політики; високий рівень корупції в органах публічної влади; низький рівень конкурентоспроможності країни, зокрема за показником якості державних інституцій, внутрішньої та зовнішньої безпеки; дефіцит інформації про відповідні практики (є відсутньою інформація про стан науково-методичного забезпечення діяльності органів публічної влади); бюрократичні перешкоди щодо впровадження інновацій у систему органів державної влади України; – низький рівень задоволеності громадян діяльністю органів публічної влади; депопуляція, старіння населення, бідність, міграція кваліфікованої робочої сили за кордон, маргіналізація підготовлених фахівців; приватизація більшості промислових підприємств, нерухомого майна, розпаювання землі сільськогосподарського призначення [3, с. 125]. Зазначені проблеми зумовлюють необхідність модернізації й науковому переосмисленні концептуальних підходів до розвитку сфери публічного управління.

Однією із актуальних інноваційних технологій в органах публічної влади, з огляду на великий вплив розвитку інформаційних технологій, є використання GIS-технологій: переважна більшість сучасних органів публічної влади мають свої сайти та сторінки у соціальних мережах, що дає можливість громадянам ознайомитись з актуальною інформацією щодо функцій органу публічної влади, заходів, що проводяться, переглянути звіти, ознайомитись з необхідною інформацією щодо звернень тощо.

Слід зазначити, інформаційні ресурси належать до найважливіших ресурсів, без впровадження яких неможливо виконувати функції публічного управління, адже обґрунтованість, правильність прийняття управлінських рішень залежить від рівня використання інформаційних ресурсів і застосування багатоваріантних оптимізаційних соціально-економічних розрахунків [6, с. 132].

За допомогою GIS-технологій можливо створити інтерактивну карту району, де можна позначити всі необхідні об'єкти соціальної інфраструктури, медичні заклади, органи влади, освітні заклади. Також безпосередньо на карту можна нанести графік роботи цих закладів. GIS аналіз дозволяє встановити закономірності розподілу і просторові взаємозв'язки у даних. Результати дають можливість встановити потрібне місце, сконцентрувати зусилля в потрібному напрямі або зробити якнайкращий вибір, зіставляючи місцезоположення об'єктів. До GIS відносяться навігація, базова картграфія, гедезичні дані, топографічне картування, тощо [2, с. 62].

Геоінформаційні системи поєднують традиційні операції при роботі з базами даних – запит і статистичний аналіз – з перевагами повноцінної візуалізації та географічного (просторового) аналізу, що надає карта. Саме це надає можливості для застосування GIS у вирішенні широкого спектра завдань (аналіз явищ і подій, прогнозування ймовірних наслідків, планування стратегічних рішень). Цей гнучкий підхід і можливість геоінформаційних систем працювати як з векторними, так і з растровими моделями даних, ефективний при рішенні будь-яких задач, що стосується просторової інформації [4, с. 148].

Отже, ефективність і результативність діяльності органів публічного управління, посилення їх відповідальності прямопропорційно пов'язані з розвитком та впровадженням управлінських інновацій за умови використання широкого спектру інноваційних технологій.

Список використаних джерел.

1. Дегтярьова І.О. Інновації в державному і муніципальному управлінні як необхідна умова соціально-економічних досягнень в сучасній Україні / І.О. Дегтярьова // Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління. – 2014. – № 1. – С. 5–11.
2. Заблоцька-Сеннікова Н. В. Використання GIS-технологій в діяльності органів публічної влади // Міжнародна науково-практична конференція «Роль суспільних наук у забезпеченні стабільності розвитку

глобальних світових процесів у XXI ст. – Київ: Київська наукова суспільнознавча організація, 5-6 квітня, 2019. – С. 61-64.

3. Луциків І.В., Сороківська О.А., Котовська І.В. Дослідження особливостей інноваційного розвитку системи публічного управління в Україні / І.В. Луциків, О.А. Сороківська, І.В. Котовська // Економіка і суспільство: електронне фахове видання. – Вип. 12/2017. – Мукачівський державний університет, 2017. – С. 124-128. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/06/Ekonomika-i-suspilstvo-12-2017.pdf>

4. Лященко А.А. Активні міські геоінформаційні ресурси: класифікація, властивості та принципи формування / А.А. Лященко // Інженерна геодезія. – 2002. – Вип. 48. – С. 147-156.

5. Публічне управління : термінол. слов. / уклад. : В. С. Куйбіда, М. М. Білинська, О. М. Петроє та ін. ; за заг. ред. В. С. Куйбіди, М. М. Білинської, О. М. Петроє. – Київ : НАДУ, 2018. – 224 с.

6. Тягур В. К. Географічна інформаційна система – основний критерій економічного, соціального та культурного розвитку / В. К. Тягур // Географічні інформаційні системи в аграрних університетах : тези доп. Міжнарод. наук.-метод. конф., Херсон, 14-15 верес. 2006 р. – Херсон, 2006. Ходаков В.Є. Передумови побудови муніципальної геоінформаційної системи м. Херсона / В.Є. Ходаков, А.В. Шеховцов, р.В. Бараненко // Вестник ХГТУ. – 2004. – № 1. – С. 131-135.

ПІРОЖЕНКО НАТАЛІЯ ВІКТОРІВНА

*доцент кафедри публічного управління та регіоналістики ОРІДУ НАДУ
при Президентіві України, к.держ.упр., доцент*

ІНТЕГРАЦІЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В ПРОЦЕС СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ В УКРАЇНІ

Інтенсивний соціально-економічний розвиток будь-якої країни в умовах глобалізації та зростаючої міжнародної конкуренції залежить від здатності успішно конкурувати на світовому ринку за допомогою використання нових підходів до соціально-економічного розвитку. Саме тому в сучасних умовах динамічних змін зовнішнього середовища, конкурентоспроможна держава повинна мати чітке бачення свого майбутнього і знати механізми його досягнення. Першочерговою ролі в цьому напрямку набуває побудова ефективної системи стратегічного управління, метою якої є визначення пріоритетних напрямків соціально-економічного розвитку території.

Становлення системи стратегічного управління і планування дозволяє підвищити якість прогнозування і прийняття рішень на всіх рівнях, в тому числі на регіональному, завдяки чому якісний стратегічний прогноз регіонального розвитку все частіше стає інструментом перевірки узгодженості та збалансованості рішень, що приймаються органами публічної влади. У чому ж полягає сутність стратегічного підходу?

По-перше, регіон розглядається як організаційна система, зовнішнє середовище якої (як ситуація в країні, так і поза її межами) стає не менш, а в ряді випадків більш релевантним для розвитку регіону, ніж його внутрішнє середовище. При цьому треба мати на увазі, що зовнішнє середовище регіону характеризується невизначеністю, мінливістю, неповнотою інформації, несе загрози і виклики.

По-друге, з метою, як мінімум – виживання і, як максимум – стабільного успішного розвитку організації в таких умовах, задля зниження рівня неповноти інформації, невизначеності і ризиків зовнішнього середовища, в процесі стратегічного планування розробляються як образ бажаного майбутнього (стратегічного бачення – vision, місії) регіону, так і шляхи його досягнення, тобто стратегія. При цьому вся ця система «дерева цілей» співвідноситься з ресурсами, можливостями, потенціалом регіону.

По-третє, поведінка регіону в зовнішньому середовищі як організації направлена, головним чином, не на реагування на події, що відбулися після того, тобто – постфактум («гасіння пожеж»), а на їх передбачення, попереджувальні дії. Поведінка організації стає не тільки активною, але й проактивною.

По-четверте, таким чином відбувається не тільки забезпечення економічного розвитку регіону, а його якісна зміна, тобто сталий розвиток.

Таким чином, стратегічне управління регіоном – це управління змінами, таким розвитком регіону, який забезпечує його конкурентоспроможність в умовах глобалізації на інноваційній основі. Особливості стратегічного управління регіоном визначаються його сутнісними рисами, призначенням, місією у складі держави, обумовленими необхідністю виконання соціальної функції в широкому сенсі цього слова як організації соціуму, життя спільноти людей на певній частині держави, території.

Середовище регіонів створює мотивацію і умови для розвитку населення і економічних суб'єктів та включає цілі, стратегії, інститути, інфраструктуру, фактори виробництва та інші елементи.

В останні роки в Україні йде активний пошук механізмів ефективної взаємодії держави і приватного бізнесу. Все частіше суб'єктами взаємодії обирається така форма як публічно-приватне партнерство (ППП). Даний вид взаємодії між державою і приватним партнером вже довів свою високу ефективність в багатьох країнах світу у вирішенні структурних проблем соціально-економічного розвитку: транспорт (автодороги, мости, швидкісні трамваї, залізничні колії, вокзали, аеропорти, порти тощо), управління відходами (сміттєпереробні заводи, полігони твердих побутових відходів), енергоефективність, водопостачання, рекреація, соціальна інфраструктура, інформатизація і публічне управління. Необхідність вирішення проблем в усіх перерахованих галузях характерна і для регіонів України.

В цьому напрямку саме система стратегічного планування може забезпечити синхронізацію планів і програм з реалізації проектів регіонального розвитку і, наприклад, планів розміщення об'єктів транспортної та енергетичної інфраструктури. Крім того, стратегічне планування може допомогти реалізації механізму узгодження інвестиційних програм компаній з тими проектами, що реалізуються органами публічної влади.

Таким чином, стратегічне управління, по-перше, забезпечує узгодженість проектів ППП зі стратегічними пріоритетами соціально-економічного розвитку регіону; по-друге, допомагає зосередити увагу на конкретних цілях, забезпечивши можливість вибору найбільш доцільного і ефективного проекту ППП; по-третє, розробка успішного стратегічного плану передбачає участь в даному процесі всіх зацікавлених сторін, а отже, базується на більш об'єктивній, актуальній та достовірній інформації. Проте, слід відзначити, що, навіть та незначна кількість проектів ППП, які реалізуються наразі в регіонах України стали результатом планування їх стратегічного розвитку.

Державно-приватне партнерство, про яке йдеться в зв'язку зі стратегічним плануванням, передбачає комплексний підхід до розробки рішень. Це є важливим кроком у підготовці проектів ДПП, оскільки гарантує те, що муніципалітети знають: цілі; чи є ДПП частиною їхніх спільних цілей; чи є ДПП кращим рішенням; якими є взаємозв'язки між ДПП і іншими державними функціями.

З метою інтеграції ППП в процес стратегічного управління регіональним розвитком необхідно зробити наступні кроки:

- 1) виявити проблеми, які будуть вирішені завдяки наданню послуг, що пропонуються проектом ППП;
- 2) ідентифікувати сторони – суб'єкти ППП;
- 3) визначити заходи по досягненню домовленостей;
- 4) сформулювати цілі;
- 5) здійснити аналіз ключових факторів, що впливають на надання послуг;
- 6) проаналізувати поточні послуги і можливості залучення всіх зацікавлених сторін в їх надання;
- 7) вивчити альтернативні варіанти забезпечення надання послуг;
- 8) забезпечити координацію системи надання послуг;
- 9) дослідити наслідки в разі ненадання послуг.

У такому випадку може йти мова про комплексний підхід до процесу розробки і прийняття управлінських рішень, що є важливим кроком у підготовці проектів ППП, оскільки дає відповіді на наступні важливі питання: якими є основні цілі розвитку регіону і проекту ППП; чи є результат реалізації ППП складовою цих цілей; чи є ППП кращим рішенням за певних умов в регіоні; яким є взаємозв'язок між ППП та іншими функціями регіонального управління; і нарешті, як певний проект ППП сприятиме стратегічному розвитку регіону.

Список використаних джерел.

1. Виллакампа Ф. Государственно-частное партнерство для устойчивого развития: возникновение, влияние и легитимность. CR-Livre-2013. -Libellio-vol.-9-п ° -1. – С. 82. [Электронный ресурс]. URL: <http://lelibellio.com/wp-content/uploads/2013/01/Le-Libellio-d-Volume9-num%C3%A9ro-1-Printemps-2013.pdf>

ПОГОСЯН ВІТАЛІЙ ВАЛЕРІЙОВИЧ

*аспірант кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

РЕІНЖИНІРИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МІСТА

Основним фактором, який у подальшому визначатиме інвестиційне забезпечення конкурентоспроможності регіонального розвитку, є інноваційна діяльність. Тож закономірно, головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення та розвитку науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій [3]. Адже розвиток інноваційного потенціалу – це не тільки шлях динамічного розвитку та успіху, а і засіб забезпечення безпеки та суверенітету держави, її конкурентоспроможності у сучасному світі [4]. Відтак, потреба у подальшій модернізації технології управління різними сферами життєдіяльності міста Вінниця, підвищення якості та прискорення підготовки рішень зумовили необхідність запровадження реінжинірингу. Зокрема, в питаннях підвищення ефективності діючих механізмів і методів управління науково-технологічною та інноваційною діяльністю, оптимізації організаційних структур управління і механізмів регулювання інноваційної діяльності.

Оскільки серед помітних трендів останнього десятиліття у залученні інвестицій дедалі більшу роль відіграють заходи щодо розміщення на території приймаючої країни дослідницьких лабораторій; формування підрозділів, що займаються інноваційними розробками та їх тестуванням; створення регіональних штаб-квартир та інших центрів прийняття рішень [1], то виникла нагальна потреба у співпраці із зарубіжними партнерами, адаптації кращого досвіду до вітчизняної практики.

Так, наприклад, проект міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (ПРОМІС) впроваджується у м. Вінниця Федерацією канадських муніципалітетів (ФКМ) за фінансової підтримки Уряду Канади з квітня 2015 до грудня 2020 року. Його партнерами є Асоціація міст України, профільні міністерства, обласні ради, обласні державні адміністрації та міські ради чотирьох визначених областей (Вінницька, Запорізька, Івано-Франківська, Полтавська області).

Загалом, співпраця Вінницької ОТГ з проектом ПРОМІС може бути розділена на такі блоки:

- навчання інструментам місцевого економічного розвитку, стратегічного планування, створення сприятливого середовища для розвитку малого та середнього бізнесу, брендингу і маркетингу територій (проведення навчальних сесій і тренінгів);
- надання експертної підтримки у розробці документів міської ради, в тому числі, програмних, вдосконаленні внутрішніх процедур.

Так, у співпраці з експертами проекту ПРОМІС було напрацьовано та затверджено рішенням сесії міської ради низку стратегічних документів, реалізація яких спрямована на посилення конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва, сприяння залучення інвестицій: концепції функціонування та розвитку Муніципального центру інновацій (в тому числі його компонентів: центр підтримки підприємництва, центр трансферу технологій, інноваційно-технологічний парк); концепції розвитку Вінницького індустріального парку; затвердження методології та стандарту залучення, супроводу інвесторів, в напрямку розробки системи «єдиного вікна» та ін.

Вони в комплексі поєднуються із виконанням «Програми інноваційного розвитку муніципального управління на 2013-2016 роки та затвердження Програми інноваційного розвитку муніципального управління на 2017-2020 роки» [2], якими передбачено як постійний моніторинг та оцінювання стану виконання запланованих заходів, так і перегляд та розробка нових програм.

Основним виконавцем «Програми інноваційного розвитку муніципального управління на 2017-2020 роки» є комунальне підприємство «Інститут розвитку міст», яке здійснює координацію низки комплексних та багатокомпонентних міжнародних проектів та програм, що сприяє запровадженню у місті успішного досвіду місцевого самоврядування, використанню сучасних методів та інструментів управління міським розвитком, залученню експертного потенціалу міжнародних та місцевих фахівців, застосуванню ефективних інноваційних практик у повсякденній роботі Вінницької ОТГ та її структурних підрозділів. Зокрема:

проекти «Інтегрований розвиток міст в Україні»; «Партнерство для розвитку міст» (ПРОМІС); «Енергоефективності у м. Вінниця» та ін.;

«Місто зі змістом: простір комунікації та партиципації», за період реалізації якого було розроблено Стратегію розвитку партнерства «Місто змістів» на базі хабу, комунікаційну стратегію «Міста змістів».

Інститутом розвитку міст створена і підтримується сторінка [5]. На сайті розміщена інформація про ресурси, які можуть бути корисними тим, хто професійно займається або цікавиться проблемами розвитку міст і місцевої самоврядності: сайти спеціалізованих інститутів і міжміських об'єднань; бібліотеки успішних практик; бібліотеки наукової і методичної літератури; семінари і конференції; грантові конкурси. Також на основі моніторингу інтернет-простору формується стрічка новин щодо практики вирішення великими і малими містами актуальних проблем свого розвитку.

Таким чином, ефективність сучасного муніципального управління на пряму залежить від надійної розвиненої цифрової бази. Інформаційне середовище міської ради на даний час є розвиненим, забезпечується його стабільне функціонування та розвиток. Зокрема, стабільно розвивається та залишається популярним серед мешканців офіційний сайт міської ради. Впродовж року здійснюється понад 520 тисяч відвідувань сайту та майже 3,4 млн переглядів.

Стосовно реінжинірингу, то впровадження інформаційних технологій і розвиток інтегрованої системи муніципального управління зумовили подальшу модернізацію технології управління різними сферами життєдіяльності міста на основі більш ефективного збору і аналізу інформації, підвищення якості та прискорення підготовки рішень (ГІС, мультисервісна мережа, АСКДР, системи «Безпечне місто», «Прозоре місто», «Електронна картка вінничанина», «Електронна медична картка» тощо).

Список використаних джерел.

1. OECD Science, Technology and Industry Outlook 2014. – Paris: OECD Publishing, 2014. – P. 128
2. Програми інноваційного розвитку муніципального управління на 2013-2016 роки та затвердження Програми інноваційного розвитку муніципального управління на 2017-2020 роки Рішення Вінницької міської ради
Від 18.11.2016 № 505 – Режим доступу: <https://www.vmr.gov.ua/Docs/CityCouncilDecisions/2016/%E2%84%96505%2018-11-2016%20%D0%9F%D1%80%D0%BE%20%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf#search=%D0%92%D1%96%D0%B4%2018%2E11%2E2016%20%E2%84%96%20505>
3. Про інноваційну діяльність : Закон України від 4 липня 2002 року № 40-IV [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/>
4. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року // Схвалено Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/>
5. <https://www.facebook.com/Інститут-розвитку-міст-Institute-of-Urban-Development-155627481150407/?fref=ts>

ПОПОВ МИКОЛА ПЕТРОВИЧ

*доцент кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.держ.упр., доцент*

КОМАРОВСЬКИЙ ІВАН ВІКТОРОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ СЛАБКИХ СИГНАЛІВ ПРИ ПЛАНУВАННІ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Прогнозована ефективність регіонального розвитку будь якої країни завжди визначається своєю невизначеністю. Завжди існує вірогідність виникнення змін, які призведуть до порушення стійкості територіальної системи. Тому для того щоб розвиватися за таких умов, необхідно не тільки мати потенціал, щоб адекватно реагувати на зміни навколишнього середовища, але і передбачати можливості їх виникнення.

Можливим підходом до вирішення зазначеної проблеми є застосування концепції «теорії слабких сигналів» [3]. На теперішній час науковцями представлено низку досліджень, в яких розглядається застосування концепції слабких сигналів у різних сферах суспільного життя та розвитку: моніторинг змін навколишнього середовища, безпека, політика, розробка та планування програм регіонального розвитку.

Ключовою проблемою, що потребує свого вирішення, при застосуванні «теорії слабких сигналів» є визначення таких сигналів та проведення прогнозного аналізу щодо майбутнього.

Для її вирішення пропонується проводити аналітичні дослідження, в підґрунтя яких покладено одночасне застосування якісного та кількісного методів оцінки даних.

Традиційно, кількісні методи передбачають застосування статистичних баз даних. Якісний підхід має свої переваги завдяки можливості визначити повідомлення від зовнішнього середовища, які ще не отримали свого остаточного прийняття суспільством, але в перспективі можуть мати значний вплив на подальший розвиток регіону. Для визначення таких повідомлень експерти можуть застосовувати методологію побудови мережі ключових слів, що характеризують певні об'єкти впливу, аналізуючи їх кількісно та розуміючи взаємозв'язок між ключовими словами [4].

Таким чином, можливе вирішення проблеми прогнозування результативності стратегії регіонального розвитку повинно передбачати застосування принципово інших підходів до його планування. Для цього необхідно змінити сам підхід до отримання вихідних даних, перейти від аналізу наявних значущих даних до пошуку «слабких сигналів», які за прогнозом можуть мати вирішальний вплив з боку зовнішнього середовища.

Можливий алгоритм виявлення «слабких сигналів» що надходять з боку зовнішнього середовища регіону представлений на рис. 1.

Рис. Алгоритм виявлення «слабких сигналів» що надходять з боку зовнішнього середовища регіону

Підсумком аналізу за запропонованим алгоритмом повинен бути висновок щодо внесення коректив в стратегію регіонального розвитку. Але передумовою для цього повинно бути доповнення показників з розвитку значенням критеріїв оцінки відхилення поточних даних, за якими будуть визначені моменти внесення необхідних коректив.

Результати програми регіонального розвитку, як правило, не можна визначити зі стовідсотковою точністю. Тому, для отримання достовірної оцінки межі допустимих відхилень, є сенс поєднати методи теорії ймовірностей і статистичного аналізу. Для цього практичне застосування запропонованого алгоритму оцінки «слабких сигналів» повинно ґрунтуватися на зміні самої методології щодо розробки стратегії регіонального розвитку, формалізованої або спонтанної [1]. Можливим підходом може стати одночасне застосування обох методів, коли формальне планування стратегій сталого розвитку, опирається на дані проведеного аналітичного прогнозу щодо впливу «слабких сигналів». Але ключовим моментом при цьому слід рахувати саму вірогідність рушійного впливу таких сигналів.

Деякі автори за таким підходом пропонують використання методології сценарних методів, таких, як наприклад, Форсайта [2]. Така пропозиція в першу чергу може бути обумовлена тим, що застосування підходу на основі Форсайта дозволяє представити в середовищі залучених до процесу з розвитку учасників, кожний з яких мають свої специфічні пріоритети, варіанти можливих точок біфуркації майбутнього. В результаті це дозволить не тільки запропонувати для всього кола учасників процесу з розвитку його найбільш оптимальний варіант, але й отримати аргументи для його прийняття.

Також слід відмітити певну особливість застосування методів Форсайта. Звичайно вони орієнтовані не на побудову стратегії регіонального розвитку, а на передбаченні та виявленні ознак можливих найбільш значущих змін в середньо- і довгостроковій перспективі, ідентифікації та аналізі цих ознак і формуванні на цій основі такого бачення майбутнього, що дозволить побудувати програму попереджувальних управлінських рішень по його досягненню.

Узагальнюючи викладене, можливо зробити висновок, що доповнення традиційних методів планування регіонального розвитку технологією визначення та оцінки «слабких сигналів» дозволить значно підвищити його ефективність.

Список використаних джерел.

1. Кельчевская Н. р. Методика выявления и анализа «слабых сигналов» как инструмент управления корпорацией в условиях неопределенности внешней среды / Н. р. Кельчевская, А. В. Скрипник, Г. В. Исмаилова // Инновации в материаловедении и металлургии : материалы I междунар. интерактив. науч.-практ. конф. [13-19 дек. 2011 г., г. Екатеринбург]. – Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та, 2012. – Ч. 2. – С. 266-269. http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/28432/1/ivmim_2011_143.pdf.
2. Козлов В.А., Третьяк В.П. Место теории слабых сигналов в технологии Форсайта // Отраслевые рынки. № 1-2 (13) 2007 // http://www.virtass.ru/admin/pics/31-01_IO.pdf.
3. Ansoff, I. H. Managing strategic surprise by response to weak signals. California Management Review, 1975, 18 (2), 21–33.
4. Lee-Nam Kwon¹, Jun-Hwan Park¹, Yeong-Ho Moon¹, Bangrae Lee¹, YoungHo Shin¹ and Young-Kuk Kim. Weak signal detecting of industry convergence using information of products and services of global listed companies – focusing on growth engine industry in South Korea -Kwon et al. Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity (2018) 4:10 Page 2 of 19 <https://doi.org/10.1186/s40852-018-0083-6>.

СВІЧИНСЬКИЙ ВІТАЛІЙ СЕРГІЙОВИЧ

магістр ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

За даними міжнародних агентств з ефективності державного управління і якості державних послуг, Україна знаходиться на одному рівні з країнами, що набагато поступаються їй в економічному розвитку. Так, згідно з індексом GRICS, Україна за такими показниками, як якість державних послуг, підзвітність, якість політики регулювання, верховенство закону, а також контроль за корупцією знаходиться в нижній частині рейтингу.

На жаль, низька якість діяльності органів влади, а відповідно і ступеня довіри до неї населення є наслідком, у тому числі, відсторонення значної частини активних і небайдужих громадян від активної участі в управлінні. Найбільшою мірою це відчувається на місцевому рівні – саме там, де безпосередньо виявляються, задовольняються та узгоджуються соціальні потреби та інтереси населення.

Якість діяльності органів публічної влади серед вітчизняних авторів досліджували Т. Калита, Т. Мотренко, Т. Пахомова. Питання якості публічних послуг аналізували О. Поляк, В. Сороко, Д. Сухінін. Серед вагомих наукових досліджень зарубіжних учених слід згадати праці Е. Демінга, який вивів постулати про якість як компроміс інтересів замовника і виробника, а також Ф. Тейлора, який визначив послідовні етапи управління якістю.

Разом із тим, неповною мірою дослідженими й узагальненими в науковій літературі залишаються питання впровадження та використання міжнародних стандартів якості системи ISO 9001 як дієвого інструменту впливу на підвищення результативності публічного управління, адаптації до умов сучасної України апробованих в інших країнах підходів щодо забезпечення якості державних послуг та перспектив впровадження стандартів якості.

Якість управління – це характеристика процесу управління, яка визначається ступенем досягнення встановленої мети та раціональністю організації процесу її досягнення [1]. Державний стандарт ДСТУ ISO 9000-

2001 трактує якість як сукупність характеристик об'єкту, які визначають його здатність задовольняти встановлені і передбачувані потреби.

Якість управління має оцінюватися, перш за все, по кінцевому результату управлінського процесу, який синергетично поєднує багато чинників, ресурсів і резервів, знань і досвіду, етичних і психологічних складових усіх учасників цього процесу.

Слід відмітити, що склад показників та індикаторів, за якими має оцінюватися якість соціального, зокрема, публічного управління, відрізняється від показників та індикаторів якості управління у сфері комерційної діяльності, оскільки у публічному управлінні головними є показники соціальної ефективності [2], а у комерційному на першому місці стоїть прибуток.

При оцінці якості управління слід розрізняти якість результату управлінського впливу та якість процесу управління. Якість результату управлінського впливу характеризує результати функціонування управлінської системи у вигляді її внеску в розвиток громади і як узагальнюючий підсумок – в якість життя.

Для забезпечення належної якості управління в органах публічної в Україні влади приймаються регламенти, які розробляються на основі Типового регламенту, затвердженого КМУ. Але недоліками більшості з них є закритість від громадян, відсутність критеріїв оцінювання ефективного адміністрування, відповідальності за невиконання норм регламенту, відсутність регламентації взаємодії з іншими органами влади.

Належна якість управління забезпечується лише за умови комплексного, системного підходу. Система управління якістю – це сукупність взаємопов'язаних та взаємодіючих націлених на якість процесів. Оптимізація регламентованих належним чином управлінських процедур забезпечується розробленням і впровадженням у систему діяльності органів управлінських стандартів, які встановлюють для загального та багаторазового застосування правила, загальні принципи та характеристики діяльності та її результатів. Обов'язковою умовою якісного управління є регулярна звітність суб'єктів управління.

Якість управління у сфері публічної влади невід'ємна від демократії, що забезпечує належну участь громадян в управлінні та представництво їх інтересів на усіх рівнях управління.

Однією з дієвих форм підвищення якості управління є громадський контроль, який розглядається як інструмент громадської оцінки ступеня виконання органами влади та іншими підконтрольними їй суб'єктами своїх соціальних завдань [3]. Головна мета громадського контролю – попередження та усунення причин, які породжують невідповідність діяльності органів влади певним соціальним нормам.

Найважливішою умовою підвищення якості управлінської діяльності органів влади є її відкритість та прозорість, яка досягається, зокрема, шляхом поширення доступу до інформації про діяльність цих органів та їх підприємств. Тут важливу роль грає якість офіційних сайтів органів публічної влади, які сьогодні, за даними експертів, далеко не завжди відповідають чинним нормам законодавства та вимогам споживачів [4, с. 32-40].

На сьогоднішній день в Україні майже немає досвіду системного оцінювання діяльності органів влади на кожному етапі процесу прийняття суспільно значущих управлінських рішень, що є суттєвим гальмуючим чинником підвищення якості управлінських послуг та діяльності органів влади в цілому.

Для запровадження системи оцінювання якості діяльності місцевих органів публічної влади потрібен комплексний підхід до збирання інформації, уніфікації показників, складання звітності та вивчення, серед іншого, громадської думки. Головним результатом застосування зазначеної системи має стати підвищення мотивації місцевих органів влади до надання якісних послуг, ефективного управління територіями через створення умов для здорової конкуренції, змагальності регіонів, підтримки, у тому числі фінансової, громадського контролю за діяльністю влади. Подібна система оцінювання має стати інструментом підвищення рівня життя населення, поліпшення діяльності та збільшення відповідальності органів влади.

До того ж зовсім не оцінюється взаємодія органів виконавчої влади з органами місцевого самоврядування у сфері спільної діяльності. При цьому майже не використовується експертний потенціал громадських рад та організацій громадянського суспільства як суб'єктів зовнішнього оцінювання діяльності органів публічної влади.

Отже, пріоритетним напрямком нашого подальшого дослідження є обґрунтування шляхів комплексного удосконалення системи публічної влади на основі розробки і реалізації концепції солідарної відповідальності за стан справ у громаді та в українському суспільстві стейкхолдерів від органів влади, бізнесу і громадянського суспільства.

Список використаних джерел.

1. Якість управління // Крупник А.С. Енциклопедія державного управління: у 8 томах / Нац. акад. держ. упр. при Президенті України; наук.-ред. колегія: Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – Т. 1. – К.: НАДУ, 2011. – С. 729-732.
2. Kroupnik A. The social effects of local development / Kroupnik A. // Public Administration and Practice of Local Development of Eastern Partnership Countries / Editor by L. Prykhodchenko // CROSS-BORDER Journal for Studies / Special ISSUE. – Vol. 3 (2). – 2018. – 278 p. (pp. 181-196).
3. Громадський контроль // Крупник А.С. Енциклопедія державного управління: у 8 томах / Нац. акад. держ. упр. при Президенті України; наук.-ред. колегія: Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – Т. 1. – К.: НАДУ, 2011. – С. 113-115. – Режим доступу: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Encycloped_vydanniy/902a288d-d8fc-42de-b917-9ebd85e716cb.pdf
4. Стан та шляхи належної реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства на регіональному рівні : Аналітичний звіт / А.С. Крупник та ін. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2018. – 132 с. – Режим доступу: <https://drive.google.com/drive/u/0/folders/1ETfSj9LKKUN8uM-tcCl1uIYWakH6I2F0>

ПРИНЦИПИ ПЛАНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Увесь процес планування регіонального розвитку спрямований на прийняття горизонтально і вертикально інтегрованих рішень, що забезпечують ефективне функціонування та планомірний розвиток окремих регіонів, територій та ґрунтуються на узгодженні інтересів держави та регіональних суб'єктів різних рівнів, а отже є об'єктивною необхідністю врахування як принципів європейської регіональної політики та регіонального розвитку, так і принципів багаторівневого управління в процесах планування регіонального розвитку.

У підсумковому звіті про досвід формування політики регіонального [2] визначено, що: «Кожна держава ЄС формує власну регіональну політику, виходячи з рівня свого соціально-економічного розвитку і національних пріоритетів. Разом з тим країни – члени ЄС мають зміцнювати регіональну спроможність (у сфері статистики, планування і програмування) для того, щоб діяти відповідно до Спільної регіональної політики та ефективно й результативно використовувати Структурні фонди та Фонд згуртування. Зважаючи на цю тезу, зазначимо, що Європейська регіональна політика закладає багато принципів і вимог, що їх слід адаптувати до національних регіональних політик країн-кандидатів. Проте, основними для врахування в процесі планування регіонального розвитку є чотири ключові принципи: субсидіарність, децентралізація, партнерство та відкритість/залучення».

Основними (провідними) принципами регіонального розвитку визначають сталість (сталий розвиток) і соціальну інтеграцію, що діють у тісній взаємодії [1].

У 2014 р. Комітетом регіонів ЄС було схвалено Хартію багаторівневого управління в Європі [4], де головний акцент робиться саме на місцевому і регіональному рівнях. Хартія є новим засобом діалогу та партнерства між усіма рівнями публічної влади в Європейському Союзі та за його межами. Основні фундаментальні принципи, визначені Хартією багаторівневого управління в Європі: прозорість, відкритість і всеосяжність процесу прийняття політичних рішень; участь та партнерство відповідних публічних і приватних стейкхолдерів у процесі прийняття рішень, у тому числі через відповідні цифрові інструменти, дотримуючись прав усіх інституційних партнерів; ефективність, згуртованість та бюджетна синергія між усіма рівнями управління; субсидіарність та пропорційність у процесі розробки політики; захист основних прав інституцій на всіх рівнях управління [4].

Фактично, жоден з принципів не застосовується в «чистому» вигляді, усі вони складають комплекс основоположних засад для узгодження інтересів суб'єктами – представниками різних рівнів в процесі формування рішень стосовно планування регіонального розвитку.

Якщо говорити детальніше про процеси планування регіонального розвитку в Україні, то органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування є учасниками багаторівневої політико-інституційної системи України. Основна діяльність органів державної влади спрямовується на реалізацію загальнонаціональної державної політики та її ефективне поєднання з місцевою. Одним з інструментів реалізації діяльності органів виконавчої влади є планування соціально-економічного та культурного розвитку. Водночас, до повноважень органів місцевого самоврядування відноситься підготовка програм соціально-економічного та культурного розвитку та організація їх виконання. Така спільність компетенції в умовах багаторівневого управління передбачає прямого дотримання ключових принципів партнерства та відкритості/залучення та є свідченням втілення в життя принципу субсидіарності.

Відтак, погоджуємося з тезою, що «учасники підготовки планових документів в Україні дотримуються принципів: партнерства, що має забезпечити сталість рішень і формування спільної відповідальності за їх упровадження; причетності та участі, що сприятиме розбудові широкого соціального консенсусу та чіткої громадської підтримки оперативного плану і включених у нього проєктів; прозорості, що передбачає громадські обговорення та широке ознайомлення з результатами; відповідності стратегічному баченню, довгостроковим пріоритетам і середньостроковим стратегічним цілям; узгодженості документів з планування; безперервності моніторингу, аналізу та коригуванню» [3].

Можемо також говорити про те, структура системи планування та прогнозування регіонального розвитку в Україні передбачає застосування принципів згуртованості та бюджетної синергії між усіма рівнями управління; субсидіарність та пропорційність у процесі розробки політики. Проте, лише за умови, прийняття інтегрованих рішень в процесах розробки та реалізації програмних документів.

Як підкреслює Методологія планування регіонального розвитку в Україні «Інструмент для розробки стратегій регіонального розвитку і планів їх реалізації» (розроблена в межах Проєкту Європейського Союзу «Підтримка політики регіонального розвитку України») для планування регіонального розвитку важливі два виміри інтегрованості: горизонтальний та вертикальний, де: А) горизонтальна інтегрованість: інтегрованість компонентів стратегії (економічний розвиток, соціальний розвиток плюс надання публічних послуг та інфраструктура, захист навколишнього середовища та природних ресурсів); інтегрованість галузей (міжгалузовий підхід замість галузевого підходу); Б) вертикальна інтегрованість – узгодження регіональних планів розвитку з ієрархічно вищими системами – державними стратегіями і програмами: державна стратегія регіонального розвитку; галузеві стратегії і плани; державні цільові програми; бюджетні програми.

Саме шляхом горизонтальної і вертикальної інтегрованості рішень можна досягти втілення в життя принципу ефективності у плануванні регіонального розвитку, бо «у реальному житті компоненти стратегії є сукупністю або системою різних і постійних взаємодій. Однак, ці аспекти часто розглядаються окремо в плануванні та управлінні, не беручи до уваги взаємні взаємозв'язки і синергії. Такий спосіб планування часто призводить до неефективного використання обмежених ресурсів, що може становити серйозну проблему. Причиною цьому є вузько-галузовий або вузько-компонентний підхід до планування розвитку, оскільки галузеві та компонентні плани часто мають різні мотиви, цілі, суб'єкти і практики»[1].

Прагнення чистого прибутку і суперництво представляють рушійну силу економічного розвитку, в той час як протилежні цінності, такі як солідарність і взаємна підтримка, є предметом для соціального захисту. Активне використання природних ресурсів часто є головним важелем підприємництва та економічної діяльності, в той час як захист і відновлення цих ресурсів є головною цінністю провідною для підходів, спрямованих на збереження навколишнього середовища. Ці відмінності, які видаються непримиренними, можуть насправді бути збалансовані, якщо процес планування розвитку побудований у такий спосіб, щоб підкреслити, а не ігнорувати взаємну залежність. Саме тому комплексний (інтегрований) підхід відповідає потребам щодо забезпечення сталого розвитку краще, ніж галузевий підхід. На нижчих рівнях врядування, як правило, більше зацікавлені в гармонізації з політикою і планами вищого рівня, оскільки вони безпосередньо стикаються з економічними, соціальними та екологічними проблемами, що породжені економічною кризою і структурними змінами. На нижчих рівнях наслідки цих процесів помітні найбільш чітко: втрата робочих місць; громадяни стикаються з проблемами сучасності, в той час як забруднення навколишнього середовища і нераціональне використання природних ресурсів ставлять під загрозу благополуччя майбутніх поколінь. Ці проблеми можуть бути вирішені тільки за допомогою узгодженої політики і планів на різних рівнях через узгодження інтересів різних компонентів і секторів у відповідності до спільного бачення майбутнього, опираючись на принципи субсидіарності.

Список використаних джерел.

1. Методологія планування регіонального розвитку в Україні. Інструмент для розробки стратегій регіонального розвитку і планів їх реалізації. URL: http://green.ucci.org.ua/wp-content/uploads/2016/11/1_METODOLOG_YA_PLANUVANNYA_REG_ONALNOGO_ROZVYTKU.pdf (дата звернення 03.09.2019)
2. Формування політики регіонального розвитку: досвід країн Центральної та Східної Європи в контексті вступу до ЄС. Київ: К.І.С., 2007. 166 с.
3. Яценко Т. Багаторівневе управління: аспект планування територіального розвитку. URL: <https://eesa-journal.com/2017/03/14/bagatorivneve-upravlinnya-aspekt-planuvannya-teritorialnogo-rozvitku/> (дата звернення 03.09.2019)
4. Charter for Multilevel governance in Europe, 20 February 2014: Document of Committee of the Regions (CoR) EU. URL: <https://portal.cor.europa.eu/mlgcharter/Pages/MLG-charter.aspx> (дата звернення 03.09.2019)

ЧАЙКА АНЖЕЛІКА ВАЛЕРІЙВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

КОНФЛІКТИ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ ДО ПОСТДОБРОВІЛЬНОГО ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

12 червня 2020 року Кабінет Міністрів України затвердив розпорядження щодо визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад (ТГ) для 24 областей України. Визначено адміністративні центри та затверджено території для 1 469 ТГ [7]. З цього моменту фактично закінчився добровільний етап формування базового рівня місцевого самоврядування (МС).

17 липня 2020 року Верховна Рада України ухвалила проект Постанови «Про утворення та ліквідацію районів» [6]. На субрегіональному рівні створено 136 нових районів та ліквідовано 490 існуючих. Межі районів встановлені по зовнішній межі територій сільських, селищних, міських ТГ, які увійшли до складу відповідних районів.

Дії Уряду отримали шквал критики та невдоволення з боку посадових осіб МС, місцевих органів виконавчої влади, представників експертного середовища та спровокували виникнення конфліктів у громадах. Особливо болючим виявилось питання для ТГ, примусово об'єднаних чи приєднаних до більш спроможних.

Хоча від початку реформи остаточної дати закінчення процесу добровільного об'єднання не було визначено, проте, вважалось, що чергові місцеві вибори 2020 року мають пройти на новій територіальній основі.

Розглянемо цю ситуацію детальніше. На початок 2020 року в Україні було створено 1 029 ОТГ. При цьому кількість ТГ, що об'єднались та приєднались, становило 4 698. Осторонь процесів об'єднання залишалося 6 263 ТГ, тобто 57 % від загальної кількості рад базового рівня [3].

За даними інформаційного порталу реформи МС та територіальної організації влади, серед створених ОТГ більше 90 громад не відповідають критеріям, визначеним в Методиці формування спроможних ТГ і не зможуть надавати якісні публічні послуги. Тому було прийнято рішення про їх укрупнення шляхом приєднання до спроможних ОТГ або до міст обласного значення [2].

До переліку останніх увійшла Засульська ОТГ Лубенського району Полтавської області, яку приєднали до Лубенської ТГ. Це одна з найбільших сільських ОТГ в Україні, яка об'єднує 11 рад (38 сіл), чисельність населення становить 16 377 жителів, площа – 604,3 км² [1]. За всіма параметрами громада спроможна, проте географічно оточує місто Лубни, оскільки розташована навколо його території.

Попри численні офіційні звернення громади до ОДА та вищих інстанцій, Засульську ОТГ не включили до оновленого перспективного плану формування ТГ Полтавської області. Рішення прийнято без згоди ОТГ, що створило соціальну напругу у громаді.

Ще один приклад невдоволення підсумковою конфігурацією громад – Кирничанська ТГ Ізмайльського району Одеської області. Мешканці сіл Кирнички, Старі Трояни та Острівне відстоювали право об'єднатись в Кирничанську ОТГ. Напередодні ухвалення остаточного варіанту перспективного плану ТГ Одеської області активісти сіл брали участь у мітингах та зборах мешканців на підтримку самостійності [4]. Проте згідно з

розпорядженням Уряду від 12.06.2020 № 720-р, зазначені населені пункти увійшли до складу Суворовської ОТГ [5].

Подібні конфлікти у зв'язку із «примусовим» об'єднанням ТГ непоодинокі. Крім того, у процесі вибудовування спільного життя в об'єднаних громадах може виявитись, що обрана конфігурація є нерациональною. Тому законодавець повинен передбачити можливість для громад змінювати свої межі, прийнявши закон, який би дозволяв це робити.

Крім того, базуючись на принципі правової та організаційної самостійності МС, держава має надати можливість громадам самостійно визначитись із місцевими демократичними процедурами через врегулювання питань участі жителів у здійсненні МС шляхом ухвалення статутів ТГ, положень та інших локальних нормативно-правових актів, які дозволять налагодити діалог та співпрацю між мешканцями населених пунктів, що увійшли до складу ОТГ на етапі постдобровільного об'єднання.

Список використаних джерел.

1. Засульська сільська об'єднана територіальна громада. Децентралізація : інформаційний веб-портал. URL: <https://decentralization.gov.ua/gromada/632> (дата звернення: 18.09.2020).
2. Мовою цифр, фактів і здорового глузду про 120 начебто ліквідованих об'єднаних громад. Децентралізація : інформаційний веб-портал. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/12510> (дата звернення: 18.09.2020).
3. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування станом на 10 січня 2020. Децентралізація : інформаційний веб-портал. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/526/10.01.2020.pdf> (дата звернення: 18.09.2020).
4. Несостоявшаяся Кирничанская ОТГ не прекращает попытки стать самостоятельной общиной. Бессарабия.ua : веб-сайт. URL: <http://bessarabia.ua/politika/nesostoyavshayasya-kirnichanskaya-otg-ne-prekrashhaet-popytki-stat-samostoyatelnoy-obshhinoj/> (дата звернення: 18.09.2020).
5. Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Одеської області : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 року № 720-р. Кабінет Міністрів України : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-viznachennya-administrativnih-a720r> (дата звернення: 18.09.2020).
6. Про утворення та ліквідацію районів : Постанова Верховної Ради України від 17 липня 2020 року № 807-ІХ. Верховна Рада України : офіційний веб-портал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20#Text> (дата звернення: 18.09.2020).
7. Уряд визначив адміністративні центри та затвердив території територіальних громад усіх областей. Кабінет Міністрів України : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-viznachiv-administrativni-centri-ta-zatverdiv-teritoriyi-teritorialnih-gromad-usih-oblastej> (дата звернення: 18.09.2020).

ШАВРІЄВА ТЕТЯНА ІВАНІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ПРОФІЛАКТИКИ ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНОГО ТРАВМАТИЗМУ УЧНІВ В УКРАЇНІ

1 вересня 2020 року за шкільні парти сіло 3.9 млн. учнів. Охорона їх життя і здоров'я входить до найголовніших завдань держави [1]. Саме тому публічне управління має бути спрямоване на створення сприятливих умов у країні для безпечної життєдіяльності та розвитку учнів, зменшення факторів, що детермінують їх смертність та каліцтво. Однією з причин, що призводить до травмування та загибелі учнів, є дорожньо-транспортний травматизм.

Транспорт відіграє важливу роль у комплексному розвитку господарства будь-якої країни, що забезпечує погоджену і стабільну роботу всіх підрозділів господарського комплексу країни. Розвиток транспорту та інших засобів комунікації визначає не тільки структуру економічного простору держави, тобто екстенсивний процес економічного росту, але й якісне вдосконалення економіки, тобто процес інтенсивного росту. Відповідно функціонування транспорту стає найважливішим фактором розвитку економіки, суспільства в цілому і є об'єктивним досягненням цивілізації, без якого неможливо життя сучасного суспільства.

Одним з наслідків цього процесу стало ускладнення дорожнього руху і підвищення рівня аварійності. Особливе занепокоєння викликає зростання кількості ДТП і України за участю учнів. За статистичними даними Національної поліції України у минулому 2019 році в Україні було скоєно 3237 дорожньо-транспортних пригод (далі – ДТП) за участю учнів, під час яких 187 дітей загинуло, а 3163 – отримали поранення різного ступеня важкості. У поточному 2020 році, вже за 9 місяців було скоєно 3395 (+13,4 % порівняно з аналогічним періодом 2019 року) ДТП за участю осіб віком до 16 років, під час яких 186 (+13,4 %) дітей загинуло, а 3376 (+27 %) – було травмовано. Найбільш часто отримують поранення учні віком 7–14 років, а „під” травмування припадає на вік 10–11 років [2].

Вирішення зазначених завдань, а також розв'язання наявних проблем можливе лише за умови оновлення підходів до формування і реалізації управління в даному напрямі, в тому числі шляхом активного залучення суспільства, завдяки чому це управління стане публічним та до вимог суспільства. За таких обставин особливого значення набувають розробка і реалізація профілактичних заходів, які б дозволили максимально використати

ресурси публічного управління для попередження дорожньо-транспортного травматизму та нейтралізації його шкідливих наслідків учнівської молоді в Україні.

Здійснення ефективної профілактики дорожньо-транспортного травматизму учнівської молоді передбачає проведення цілеспрямованих наукових досліджень, які б забезпечили вдосконалення публічного управління у сфері профілактики дорожньо-транспортного травматизму учнівської молоді в Україні і розробку рекомендацій для практичного застосування.

Для ефективності та послідовності дій, удосконалення системи профілактики ДДТТ доцільно розділити на декілька етапів, які мають бути відбиті у відповідній державній програмі.

Перший етап – це визначення кола(системи) суб'єктів профілактики ДДТТ, ранжирування їх залежно від компетенції та частки участі в попередженні ДДТТ; наділення додатковою нормативно закріпленою компетенцією.

Другий етап – це проведення науково-практичних досліджень окремих питань та аспектів профілактики ДДТТ; визначення та апробація позитивного досвіду інших країн; розробка конкретних організаційних, психологічних та інженерно-технічних новацій запобігання ДДТТ (проектів системи навчання дітей безпечній участі в дорожньому процесі, інженерно-технічних заходів безпеки тощо).

Третій етап – це створення необхідної теоретично та практично обґрунтованої правової бази (правил, нормативів та стандартів) у сфері убезпечення неповнолітніх в дорожньому процесі, а саме: внесення доповнень та змін до законів, Правил дорожнього руху, Державних будівельних норм, Державної програми навчання, інших нормативних актів, розробка нових правових актів.

Четвертий етап – нормативне визначення джерел та шляхів фінансування профілактичних заходів.

П'ятий етап (практичний) – впровадження розроблених проектів та моделей, проведення комплексних профілактичних заходів усіма суб'єктами профілактики, контроль за якістю їх проведення.

Шостий етап – проведення моніторингу профілактичної діяльності, аналіз стану ДДТТ, певних заходів, внесення коректив.

Основні напрямки профілактики ДДТТ умовно можна об'єднати за такими видами: організаційні, соціальні, навчально-виховні та психологічні, правові, інженерно-технічні, медичні. Це надасть можливість мати досить повне, сучасне уявлення про профілактичні заходи, що дозволить ухвалювати не декларативні (формалізовані) а практичні адміністративні рішення, спрямовані на реальне зниження ДДТТ.

Підбиваючи підсумок, необхідно визначити регламентація яких основних аспектів профілактики ДДТТ має здійснюватися на законодавчому рівні в сучасних умовах. Законодавцем має бути регламентовано соціально-економічні основи та принципи державного управління в цій сфері, закріплені права дітей щодо безпечної участі у дорожньому процесі, права та обов'язки дорослих із цього ж питання, встановлено повноваження суб'єктів профілактики ДДТТ, визначено порядок здійснення управлінських дій, принципи і порядок взаємодії не підпорядкованих суб'єктів профілактичної діяльності, принципи і порядок розподілу органами управління матеріальних, фінансових і кадрових ресурсів.

Повинні бути встановлені підстави, порядок здійснення контролю та залучення органів управління та виконавців, а також батьків та осіб, що їх замінюють до відповідальності за неналежне виконання обов'язків. Питання використання заходів адміністративної відповідальності, як засобу профілактики розглядалися нами у попередньому підрозділі.

Список використаних джерел.

1. Станом на 1 вересня регіони використали майже 50% субвенції на шкільні автобуси, закупівлі завершено в 11-ти областях. Офіційний сайт міністерства освіти і науки // [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua>

2. Галімшина Г.В. Державний контроль на автомобільному транспорті в Україні: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.07/ Г.В. Галімшина; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. – Дніпропетровськ, 202. – 20с.

ЮЩЕНКО МАРГАРИТА ВІКТОРІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президенті України

МОЖЛИВОСТІ АДАПТУВАННЯ ДОСВІДУ ЕСТОНІЇ У НАДАННІ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ У СФЕРІ РЕЄСТРАЦІЇ АКТИВ ЦИВІЛЬНОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Формуванню ефективно діючої системи надання адміністративних послуг зараз приділяється багато уваги. Однак глибина та темпи відповідних змін поки що, як свідчать численні опитування, не повною мірою відповідають очікуванням громадян. У той самий час реформування системи надання адміністративних послуг у сфері реєстрації активів цивільного стану може суттєво сприяти збільшенню довіри до органів влади. Відповідно до Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади [8], нової редакції Закону України «Про державну реєстрацію активів цивільного стану» [6], Указу Президента Про деякі заходи із забезпечення якісних публічних послуг [7] передбачено регулювання відносин, пов'язаних з проведенням державної реєстрації активів цивільного стану та забезпечення належної реалізації прав фізичних та юридичних осіб послуг у сфері надання публічних послуг, у тому числі адміністративних, послуг, створення сучасної інфраструктури, зручних та доступних електронних сервісів.

В процесі вироблення напрямів подальшого вдосконалення системи та механізмів надання адміністративних послуг в сфері реєстрації активів цивільного стану суттєве значення має закордонний досвід.

Особливе значення щодо переходу до нової моделі надання адміністративних послуг в сфері реєстрації актів цивільного стану має досвід пострадянських країн, зокрема Естонії, яка має схожу з Україною спадщину та, відповідно, у процесі розвитку мала вирішувати схожі проблеми. Як й в Україні так і в Естонії діяла неефективна «радянська» модель реєстрації актів цивільного стану, однак в результаті системних реформ 2000-х рр. зазначена система була значною мірою перебудована та наближена до світових цивілізаційних стандартів у цій сфері. Результатом стало впровадження у державі так званого проекту «Електрона Естонія». Для цього слід було переглянути й оптимізувати чисельний перелік послуг, а також створення централізованої бази. На рівні з цим відбулося введення в дію центрів надання послуг за принципом «єдиного вікна», що дало можливість автоматизувати процес обслуговування фізичних та юридичних осіб. У наслідок цього органами публічного управління було отримано дієвий інструмент обслуговування громадян в електронному вигляді й процедури стали займати значно менше часу. Зараз для громадян Естонії стало звичною справою отримання адміністративних послуг в електронному вигляді, що регламентується відповідною виваженою нормативно-правовою базою.

У створенні сучасної електронної системи в Естонії фундаментальним елементом новацій була електронна ID-карта. Ця карта стала обов'язковим документом для ідентифікації особистості громадянина. Така ID-карта забезпечена високим рівнем захисту, до того ж вона дає можливість громадянину скористатися різноманітними Інтернет - сервісами, котрі значно спрощують сервісне забезпечення [1].

Поряд з використанням новацій для бізнесу в Естонії приділяється значна увага послугам пересічних громадян. Серед них дослідниками виділяють такі: -Е- поліція; -Е-школа; -Е –депозитарій ; -Е-пенсія; -ID – білети тощо. Особливу увагу приділяється порядку реєстрації актів цивільного стану, який регулюється Законом Естонії «Про акти цивільного стану» від 20.05.2009р. [3] та Законом Естонії « Про реєстр народонаселення» [5].

Органами реєстрації актів цивільного стану в Естонії є являються: 1) волосна та міська управа; 2) уїзна управа; 3) представництво Естонії в іноземних державах; 4) Міністерство внутрішніх справ. Представники вище зазначених органів здійснюють реєстрацію народження, смерті, шлюбу, розірвання шлюбу та зміну імені [3].

Правом реєстрації шлюбу наділені священники церкви та нотаріуси. Міністр відповідальний за дану сферу може наділити священника церкви, приходу чи союзу приходів правом на виконання пов'язаних з реєстрацією шлюбу завдань установи реєстрації актів цивільного стану при наявності 10 умов. А саме: священник повинен бути дієздатним, йому повинно бути не менше 21 рік, повинен вільно володіти естонською мовою, він пройшов навчання та здав іспит, не притягувався до адміністративної та кримінальної відповідальності, він є громадянином Естонії, країни – члена Європейського Союзу тощо. Це право надається священнику на 5 років, а після сплину терміну він повторно може отримати це право, при наявності реєстрації шлюбів не менше 25 пар на рік та при повторному навчанні [3]. У Естонії узаконені церковні шлюби, у зв'язку з чим церковний шлюб прирівняний до зареєстрованого в державній установі.

Нотаріус виконує пов'язані з реєстрацією шлюбу та розірвання шлюбу завдання установи реєстрації актів цивільного стану. Новий вид послуг в 2020 р. почали отримувати естонці відповідно до Закону Естонії «Про нотаріальне посвідчення» [4]. В 2016 році, парламентом було внесено зміни щодо можливості здійснювати певні види нотаріальних дій без фізичної присутності клієнта, використовуючи відео-міст. Згідно внесеними змінами, які набрали чинності з 01 лютого 2020 року, вводиться новий вид нотаріального посвідчення: відео-міст між нотаріусом та клієнтом, а саме клієнту більше не потрібно фізично зустрічатись з нотаріусом. По відео-мосту можливо подати заяву на реєстрацію шлюбу та його розірвання, прийняття спадщини або відмовитись від неї, завірення довіреності, пов'язаної з передачею майна в заставу тощо. Для дистанційного посвідчення Нотаріальна палата розробила спеціальну програму. Війти в неї можливо за допомогою ідентифікаційної ID – карти, електронного посвідчення особи чи електронного посвідчення особи електронного резидента. В новій формі нотаріального діловодства можуть бути зацікавлені електронні резиденти та проживаючі за кордоном громадяни Естонії [2].

Заслугує на увагу досвід Естонії, щодо урегулювання надання послуг особам з вадами. Законодавчо урегульовано права учасника провадження, який глухий, німий, сліпий або не спроможний писати. Якщо чиновник з реєстрації актів цивільного стану замітить, або учасник дій повідомляє, що він глухий чи німий, то він спілкується з ним письмово. А якщо чиновник замітить або учасник дій повідомить, що він сліпий, чи не може власноручно заповнити заяву та підписати її, тоді чиновник заповнює зі слів заявника, поле для підпису залишає не заповненим, про що чиновник робить відповідну відмітку [3]. В Україні такий порядок не урегульовано.

Список використаних джерел:

1. Васильєва Н.В. Досвід Естонії у наданні електронних послуг населенню. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2013. №11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2013_11_5 (дата звернення 28.08.2020).
2. В Эстонии разрешили жениться, разводиться и вступать в наследство по видеосвязи с нотариусом. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/562562.html> (дата звернення 25.08.2020).
3. Об актах гражданского состояния: Закон Эстонии от 20.05.2009г. URL: <https://v1.juristaitab.ee/sites/www.juristaitab.ee/files/elfinder/ru-seadused/> (дата звернення 20.08.2020).
4. О нотариальном удостоверении: Закон Эстонии от 14.11.2001г. URL: <https://internationalwealth.info/offshore-legislation-acts/estonia-parliament-allows-notaries-to-verify-documents-online/> (дата звернення 25.08.2020).
5. О реестре народонаселения: Закон Эстонии от 25.10.2017г. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/122122018013?leiaKehtiv> (дата звернення 20.08.2020).
6. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 01.07.2010р. №2398-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2398-17> (дата звернення 18.08.2020).
7. Про деякі заходи із забезпечення надання якісних публічних послуг: Указ президента України від 04.09.2019 №647/2019. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6472019-29441> (дата звернення 20.08.2020).
8. Про схвалення Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.02.2006 № 90-р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/90-2006-%D1%80> (дата звернення 27.08.2020).

**КОМУНІКАЦІЯ ЯК НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА ВЗАЄМОВІДНОСИН ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ**

Ефективність публічного управління на загальнонаціональному, регіональному, місцевому рівнях сьогодні значною мірою залежить від забезпечення продуктивної взаємодії й синергії між усіма зацікавленими учасниками. Це обов'язково передбачає спроможність чіткого та доступного для сприйняття формулювання інформації, знаходження необхідних каналів та форм її передавання, вміння не лише розуміти себе, а й інших зацікавлених учасників взаємодії і в процесі переговорів з урахуванням поставлених цілей домагатися оптимального та взаємовигідного для усіх сторін результату. Стабільність і розвиток держави, яка спирається на засади демократії, неможливі без організації дієвого діалогу між органами публічної влади, організаціями громадянського суспільства та окремими громадянами.

Український дослідник В. Бебик пропонує таке визначення поняття комунікації: «Комунікація – це опосередкована і цілеспрямована взаємодія двох суб'єктів, яка може відбутися як в реальному, так і віртуальному просторі і часі» [1, с. 28]. Комунікація стає невід'ємною частиною сучасних демократичних режимів: уможливорюючи участь громадськості у прийнятті рішень та контролю за діями влади, являючи собою процес двостороннього обміну інформацією, забезпечуючи відкритість влади для громадськості та громадськості для влади, викликаючи довіру громадян до влади та надаючи владі можливість отримати підтримку, набуваючи ознак інструменту, що стабілізує суспільні відносини [6, с. 512].

В Україні вже створено умови для взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства, але вони потребують нових засобів впровадження для подальшого розвитку суспільства, спрямованого на досягнення високої якості життя громадян і реалізацію ними демократичних прав і свобод.

Умовами ефективною та злагодженою співпраці органів публічної влади та громадськості мають бути: досконалий механізм взаємодії та нормативно-правова база, яка б створювала умови для відкритості влади та більшої інформованості громадськості, професійна підготовка лідерів громадських організацій, соціально-психологічна готовність до діалогу та готовність до співпраці представників влади та громадськості.

Основними законами та підзаконними нормативно-правовими актами, що регулюють механізм взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільством, є: Закони України «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», «Про державну таємницю», «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації», «Про звернення громадян», Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості у діяльності органів державної влади», Постанови Кабінету Міністрів України «Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади», «Про заходи щодо подальшого забезпечення відкритості у діяльності органів виконавчої влади», «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики», «Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади» та «Про затвердження Регламенту Кабінету Міністрів України», Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про роботу центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення відкритості у своїй діяльності, зв'язків з громадськістю та взаємодії із засобами масової інформації». Окремі положення, що стосуються діяльності структурних підрозділів органів публічної влади з питань комунікації містять Закони України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про телебачення і радіомовлення», «Про інформаційні агентства», «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів», «Про авторське право і суміжні права», «Про об'єднання громадян», а також Цивільний та Кримінальний Кодекси України, Кодекс про адміністративні правопорушення.

Становлення демократії прямо пов'язано зі взаємодією громадянського суспільства і влади [5]. Така взаємодія з боку влади характеризується чесністю і відвертістю, відповідальністю, підзвітністю і підконтрольністю громадськості, прогнозованістю, адекватністю суспільним реаліям, уважністю до різних позицій громадян та залученням громадян до процесів прийняття управлінських рішень.

Утвердження в публічному управлінні демократичних стандартів вимагає від органів публічної влади компетентної роботи структурних підрозділів, які б мали здатність забезпечити ефективний діалог із ЗМІ, громадянами і громадськими об'єднаннями [3, с.41]. У процесі децентралізації сфера комунікації органів публічного управління змінюється разом зі змінами їх повноважень і функцій щодо здійснення управління, надання послуг і забезпечення власної життєдіяльності.

Передача певних повноважень на регіональний рівень обумовлює необхідність інтенсивнішої роботи органу публічного управління, якому передано ці повноваження, з громадянами, організаціями, засобами масової інформації, іншими заінтересованими сторонами. Зростає кількість вхідної інформації, що переорієнтується тепер саме на цей орган управління. Інтенсифікуються також внутрішні комунікації: зростає документообіг, застосовуються нові інформаційно-комунікаційні технології, з'являються нові зв'язки між посадовими особами тощо. Процес передачі повноважень має супроводжуватися попередньою інформаційно-роз'яснювальною кампанією для уникнення непорозумінь. В такій ситуації просте делегування повноважень без забезпечення необхідного ресурсу для комунікацій (зокрема належного кадрового забезпечення) може не лише знизити якість публічного управління у певній сфері, якість публічної послуги, а й порушити нормальне функціонування органу публічного управління. Тобто адміністративна децентралізація неодмінно має супроводжуватися децентралізацією комунікаційною. Саме в такий спосіб може бути досягнуто більшої ефективності децентралізаційних процесів в Україні. Одним зі способів досягнення цього на регіональному рівні може бути передача низки функцій органів

публічного управління у сфері комунікації в аутсорсинг комунальним чи недержавним організаціям. Серед їх завдань можуть бути: забезпечення впровадження засад державної політики у сфері комунікацій на відповідній території, інформаційне забезпечення громадян, організацій і органів влади, здійснення видавничої та рекламної діяльності та ін.

Ще одним аспектом злагодженої взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства в умовах децентралізації є комунікаційна спроможність посадових осіб органів публічної влади. Необхідність якісної комунікаційної діяльності персоналу органів публічної влади та комунікаційної компетентності службовців доцільно підкреслити думкою, що досить точно окреслена В. Малиновським: «громадяни отримують найбільше враження від того чи іншого органу влади під час особистого контакту з посадовими особами та державними службовцями цього органу; як відомо, зв'язки з громадськістю органів державної влади ґрунтуються на враженнях громадян про роботу на місцях та ефективну роботу різних посадових осіб» [4, с. 29-30]. Публічний управлінець – особа, що представляє владу і виступає від її імені, тому підготовка державних службовців вимагає не тільки глибоких творчих знань і певних практичних навичок у вирішенні різних управлінських завдань і ситуацій, а й умінь комунікувати, поводити себе в суспільстві, проводити брифінги, наради, ділові бесіди, спілкуватись зі ЗМІ. Саме представники зовнішніх комунікацій від імені державної організації безпосередньо впливають на результати своєї діяльності та імідж державного управління загалом [2, с. 47]. Високий рівень комунікаційної спроможності посадових осіб органів публічної влади стане запорукою якісного виконання ними своїх обов'язків, досягнення довіри населення до державної системи по всій країні, формування позитивного іміджу влади. Постійне підвищення своїх навичок з комунікації – надважливе завдання для кожного працівника у сфері публічного управління.

Список використаних джерел.

1. Бебик В. М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка публік релейшнз : [Моногр.] / В. М. Бебик. – К. : МАУП, 2005. – С.28.
2. Кириченко Г.В. Інформаційно-комунікаційні механізми як інновації в системі формування позитивного іміджу органів державної влади. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління, том 30 (69) № 6 2019. – С. 46-54.
3. Комунікація: демократичні стандарти в роботі органів державної влади / за заг.ред. кандидата наук з державного управління Н.К. Дніпроенко. – К. : ТОВ «Вістка», 2008. – С. 41.
4. Малиновський В.Я. Державне управління : навчальний посібник. Вид. 2-ге, доп. та перероб. Київ : Атіка. 2003. – С. 29–30.
5. Тимофєєв С.П. Роль прозорості і відкритості органів влади у розбудові громадянського суспільства. Публічне управління та регіональний розвиток. 2019. № 3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pard.mk.ua/index.php/journal/article/download/108/89/>.
6. Тихомирова Є.Б. PR як інструмент демократичного глобального управління: національний аспект / Є.Б. Тихомирова // Розвиток демократії та демократична освіта в Україні: Матеріали II міжнар. наук. конф. (Одеса, 24-26 травня 2002 р.) : Наукова збірка / уклад.: Л. В. Марголіна ; Акад. пед. наук України, Ін-т вищої освіти [та ін.]. – К. : Ай Бі, 2003. – С. 511-520.

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ЗМІН В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ДОВІРИ

IZHA MYKOLA

*Director of ORIPA NAPA under the President of Ukraine,
Doctor of Political Sciences, Professor, Honored Educator of Ukraine.*

MAIEV ANDRII

*Associate Professor, Ukrainian and Foreign Languages Chair,
ORIPA NAPA under the President of Ukraine, PhD of Public Administration*

KEY TRENDS IN REGIONAL DEVELOPMENT OF THE FRENCH REPUBLIC

Issues of regional development, regional policy implementation and relations between central and local authorities are extremely relevant for modern Ukraine. The lack of effective regional development policy has led to a significant increase in disparities and exacerbation of economic and social problems. This poses a number of urgent tasks for our state such as power relations reforming and balanced socio-economic development of the regions.

The French Republic has considerable experience in stimulating regions. However, the implementation of regional policy and regional development first began to be seriously raised in the 40-50s of the twentieth century. Before World War II, the French never thought about town and country planning. The governments and political parties of the Third Republic ignored it completely. At that time, indeed schoolchildren were told about the harmony of the French «hexagon», both in its nature and in its administration. However, in the 1960s, regional disparities became obvious. There was a difference between north-eastern France, a dynamic industrial region, and southern and western France, a place of villages and traditions. There was an even greater difference when Paris, where wealth is concentrated, was compared to the provinces, the French desert [3].

In the late 1940s, the government decided to relocate industrial enterprises from Paris. This decision was based on the fact that against the background of the reduction of the total population of the country, the population of the capital tripled in 1880-1936, and the employment rate increased by almost a half, while in the rest of the territory – only by 3%. Government policy focused on relocating industrial enterprises to other provinces through financial incentives: a variety of tax breaks and subsidies, as well as huge taxes for businesses in the Paris region [4]. At the same time, the role of local authorities in addressing regional development issues remained minimal.

In 1963, the National Agency for Regional Development and Regional Action (DATAR) was established. It became the main institution for regional development in France, responsible for the implementation of regional aspects of the national economic development plan, as well as the coordination of regional development planning. The Agency was subordinated to the Prime Minister and had the authority to distribute trust fund finances [4].

A solid institutional framework for regional development was laid through decentralization in 1982-1983. It has rehabilitated and revitalized the economies of many large cities. Smaller municipalities also felt the effects of decentralization.

France did not go the way of uniting the existing large number of communities. Instead of their forced merger various inter-communal administration systems have developed. They have their own financial resources, as well as taxation rights, and can further be classified roughly into four (communauté de communes, communauté d'agglomération, communauté urbaine, métropole) in accordance with size of population and other factors. Inter-communal systems number 2,599, cover 95% of the communes, and account for 91% of the population [3].

The experience of France is valuable because the region has become the main administrative unit through which state regional and economic policies are implemented. A characteristic feature of this is the implementation of State-Region Project Contracts (Contrats de Projets Etat-Région).

The contract is not a new phenomenon for France. In feudal times, a complex system of territorial governance was based on contractual principles. In the nineteenth century, public works or concessions for railway maintenance, garbage disposal, etc. were carried out under contract [2].

Public economic activities planning, conceived by the National Council of Resistance during World War II, was initiated in 1947 to rebuild the country after the war. On December 31, 1958, the Regional Plans for Economic and Social Development and Land Use Planning were introduced (Des plans régionaux de développement économique et social et d'aménagement du territoire). Increasing importance was gradually given to regional differentiation of their content and consultations with local authorities. Due to the Law on Decentralization of March 2, 1982, the region received a status comparable to that of departments and municipalities. Decentralization ushered in a new era of distribution of powers and resources between the state and local communities, which took place in parallel with the transfer of executive power in the regions to the presidents of regional councils. More than € 30 billion have been invested in the regional economy within the framework of the last generation of planning contracts 2015-2020 [6].

France is actively using the resources of the European Union. Regional policy of a united Europe (cohesion policy) is implemented through two structural funds: the European Social Fund and the European Regional Development Fund. Between 2014 and 2020, the European Union allocated € 351.8 billion for cohesion policy, which accounts for almost a third of the EU budget. France's support amounted to 15.9 billion Euros [5].

Support from the EU Structural Fund is also used in combination with domestic support measures. Since 2000-2006 period, France has not had any convergence regions with a per capita national income of less than 75% of the EU average, except overseas [1].

In 2015, the number of regions was reduced from 22 to 13. As a result, French regions have become stronger. It is in the context of strengthening the role of regions as key partners of the state in the field of regional development that the experience of the French Republic is interesting for Ukraine.

References.

1. An Overview of Spatial Policy in Asian and European Countries. [Electronic Resource] – Access mode: https://www.mlit.go.jp/kokudokeikaku/international/spw/general/france/index_e.html
2. Décentralisation: nouvelle politique contractuelle et avenir des contrats de plans Etat-régions. [Electronic resource] – Access mode: <https://www.lemoniteur.fr/article/decentralisation-nouvelle-politique-contractuelle-et-avenir-des-contrats-de-plans-etat-regions.388684>
3. Fremont A. Regional planning in France: theory and practice. [Electronic Resource] – Access mode: https://www.persee.fr/doc/spgeo_0046-2497_1993_hos_1_1_3187#spgeo_0046-2497_1993_hos_1_1_T1_0036_0000
4. Hryshchenko I. Zarubizhnii dosvid upravlinnia rehionalnym rozvytkom. [Electronic resource] – Access mode: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/5_2018/5.pdf
5. Quels sont les objectifs et le fonctionnement de la politique régionale européenne? [Electronic resource] – Access mode: <https://www.touteurope.eu/actualite/quels-sont-les-objectifs-et-le-fonctionnement-de-la-politique-regionale-europeenne.html>
6. Territoires en Renouveau. [Electronic resource] – Access mode: <https://agence-cohesion-territoires.gouv.fr/les-pactes-territoriaux-75>

БАКСАН ОЛЕГ

аспирант Академии публичного управления Республики Молдова

УЧАСТИЕ ГРАЖДАН – ОСНОВА ХОРОШЕГО УПРАВЛЕНИЯ

Международный опыт показывает, что участие граждан в управлении является инструментом повышения эффективности и стимулирования развития территориально административных единиц местного уровня. Значимыми признаками, указывающими на востребованность участия граждан в управлении являются, во-первых сами принимаемые решения, с точки зрения их злободневности и обоснованности; во-вторых, участие граждан в принятии решений способствует укреплению партнерских отношений общинных объединений и органов местного публичного управления, в третьих, оно служит важным инструментом для привлечения новых средств и рационализации использования существующих ресурсов, создания благоприятного имиджа и повышения авторитета публичного управления.

Участие граждан в общественной жизни признано как составляющая успеха гармонично развитых обществ, и в этом плане идея гражданского участия мигрировала в развивающиеся страны. Таким образом, гражданское участие стало предметом особого внимания для таких институтов, как Всемирный банк и Организация экономического сотрудничества и развития (ОЭСР).

ОЭСР предложила три уровня участия общественности в зависимости от типа взаимодействия между государственным органом и гражданином:

- Информирование – означает передачу гражданам информации о решениях, которые должны быть приняты или которые уже были приняты;
- Консультация – общественность по собственной инициативе или по приглашению государственного учреждения реагирует на предложения администрации, и реакция общественности учитывается при принятии окончательного решения;
- Активное участие – это более высокая ступень, позволяющая гражданам стать партнерами в принятии решений. Это диалог о позициях сотрудничества между публичным учреждением и гражданами [1, с.2].

Таким образом, участие граждан является одним из наиболее важных ресурсов, важным инструментом в деятельности государственного управления в области местного социально-экономического развития, определяющим качество и узаконивающим процесс принятия решений посредством поддержки, как при разработке, так и при реализации программ и стратегий местного развития. Люди гораздо более склонны поддерживать решения и программы, в которых они участвовали. С одной стороны, они понимают эти решения или программы, а с другой стороны, они эмоционально вовлечены и желают им успеха.

Участие граждан может дополнять атрибуты государственных органов с точки зрения методов контроля и принуждения и, таким образом, экономить деньги и время властей [2].

Институт участия способен улучшить работу и имидж демократических институтов, уменьшив клиентелизм и коррупцию. При этом, местная публичная администрация будет готова делиться информацией честно и прозрачно, побуждая граждан выражать свое мнение, влиять на его решения. В то же время, граждане будут

понимать свои права и обязанности и они будут готовы работать честно и конструктивно, помогая представителям местного публичного управления в решении проблем [3, с.4].

В основе участия граждан лежит ряд факторов, среди которых очень важную роль играет местная администрация, которая должна быть открыта для вовлечения граждан в сложную деятельность процесса управления.

Участие граждан – основной элемент концепции надлежащего управления, актуально для различных сообществ, обеспечивая им доступ к процессу принятия решений и разработке политики, применимость которой напрямую влияет на них.

В здоровом обществе граждане участвуют в процессе принятия решений в общественных интересах, информируя себя о затрагивающих их вопросах. Следовательно, «участие граждан – это процесс, посредством которого интересы, потребности и ценности граждан включаются в процесс принятия решений местной государственной администрации. Существует два направления коммуникации (между гражданами и администрацией) с общей целью улучшения решений (местного публичного управления), поддерживаемых гражданами» [4, с.21].

В Республике Молдова участие граждан в процессе управления регулируется законодательством. Согласно Конституции Республики Молдова «суверенитет и государственная власть принадлежат народу», народу гарантировано «право на управление» и «свобода собраний» [5].

В этом же духе право участия граждан в принятии решений закреплено «Законе о местном публичном управлении», в котором прописано, что государственное управление в административно-территориальных единицах основывается на принципах местной автономии, децентрализации государственных услуг, правомочности органов местного публичного управления и консультации с гражданами по местным вопросам, представляющим особый интерес.

В указанном законе подчёркивается что «по вопросам, имеющим особую важность для административно-территориальной единицы, с населением могут проводиться консультации на местном референдуме в соответствии с положениями Избирательного кодекса. [6].

Анализ хороших практик в Республике Молдова демонстрирует сильную корреляцию между уровнем участия граждан и качеством управления.

В заключении позволим себе сформулировать некоторые выводы и рекомендации: участие гражданского общества в принятии решений позволяет нам обнаружить, что оно в целом содержит положения, необходимые для достижения такого участия. В то же время стоит отметить отсутствие закона, который регулировал бы механизм реализации права участия и права гражданской инициативы. Кроме того, простое признание того факта, что в Республике Молдова существует правовая база в этой области, не означает автоматически ее соблюдение. Другими словами, необходимы меры, обеспечивающие реализацию прав доступа к информации, подачи петиций, участия в принятии решений и т.д.

От ознакомления населения с конституционными правами, обучения и переподготовки государственных служащих до применения строгих санкций за их нарушение прав. Участие граждан помогает принимать решения более эффективно, повышает понимание, сотрудничество и понимание того, что делает местная публичная власть, уменьшает конфликты, создает поддержку для реализации проекта или плана для сообщества и делает местные органы власти более открытыми для вопросов и проблем граждан. Гражданское участие имеет фундаментальное значение в демократическом обществе.

Литература.

1. OECD (2001), Engaging citizens in policy making: information, consultation and public participation, OECD Public Management Policy Brief. [http://eea.ngo.ro/materiale/ghid A5 nou.pdf](http://eea.ngo.ro/materiale/ghid%20A5%20nou.pdf).
2. Eric Chewtynd și Frances Chewtynd (2001), A practical guide to citizen participation in local government in Romania, București:Editura LGA, p. 4
3. Involving Citizens in Community Decision Making: A Guidebook, Washington DC:p.21.
4. Конституция Республики Молдова, Принята 29.07.1994 ст.2,39,40.
5. Закон о местном публичном управлении №. 436 от 28 декабря 2006 г., Официальный вестник Республики Молдова, № 32-35 от 09.03.2007 г.

БАЛАБАЄВА ЗІНАІДА ВАСИЛІВНА

*професор кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, д.філос.н, професор*

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ І ЇЇ ВПЛИВ НА ДЕМОКРАТИЗАЦІЮ СУСПІЛЬСТВА

Децентралізація публічної влади в Україні, як складова частина ширшого процесу адміністративної реформи, має значні позитивні результати і вважається найбільш успішною з проведених реформ. Вона відкрила шлях широкій демократизації суспільства, дала можливість людям активно брати участь в перетворенні суспільства, але чи все так однозначно в цьому процесі? Такі питання задають вчені різних країн, що аналізують процес децентралізації. «Ми можемо попередньо погодитися з думкою про те, що часто існує тісний зв'язок між децентралізацією і демократією, хоча і не обов'язково причинно-наслідковий. Цей зв'язок може бути різним в різних країнах, оскільки ми можемо помітити, що децентралізація стає все більш поширеною і значним аспектом політичної та адміністративної реформи в багатьох країнах, що розвиваються». – пише Dr.Sanjay Pandey [2].

Причинами розбіжності процесів децентралізації та демократизації суспільства, як правило, є: корупція і пов'язаний з нею клієнтелізм, недосконала нормативно-правова база, слабкість громадянського суспільства і його інститутів, політична пасивність громадян їх невіра в можливість впливу на процес прийняття рішень, боязнь сепаратистських настроїв і пр.

Крім того, успіх демократизації залежить від компетенції місцевих органів влади та їхньої участі у всіх процесах, здатності ефективно здійснювати повноваження, які вони отримали в результаті децентралізації публічної влади, та налагоджувати спілкування з громадянами різних територіальних громад.

Демократизація суспільства це, перш за все, участь громадян у виробленні політичних рішень, участь в їх прийнятті та контролі за їх виконанням. Причинами, що стримують процес демократизації суспільства в Україні, є: уповільнення процесу об'єднання громад і готовність держави завершити його адміністративними методами. Це викликає невдоволення і побоювання громадян в порушенні їх прав. Далеко від завершення створення системи стримувань і противаг у відносинах органів виконавчої влади та об'єднаних громад, незрозуміло як буде виглядати контроль держави над прийняттям рішень в громадах. Це пов'язано з прийняттям закону про префекта, який анонсований Верховною Радою, але до сих пір не прийнятий. Українські вчені відзначають, що «питання продовження реформи, зокрема, внесення змін до Конституції України, формування інституту префектів, їх ролі і місця, не завжди раціоналізуються і розуміються на рівні громад» [1].

Питання управління фінансами, що виділяє держава, також є каменем спотикання у відносинах між органами виконавчої влади та громадами. Громади хотіли б отримувати ці кошти і розпоряджатися ними на свій розсуд, однак вони можуть допускати помилки і викликати невдоволення громадян. Гостро стоїть питання підготовки керівних кадрів для об'єднаних громад.

Велике значення для вирішення проблем демократизації суспільства в результаті децентралізації публічної влади в Україні має світовий досвід. Його активно пропагують Організація Об'єднаних Націй. Всесвітній Банк і Рада Європи. Під егідою ООН регулярно проводяться конференції, де розглядаються різні аспекти процесу децентралізації в різних країнах, Всесвітній Банк фінансує великі дослідницькі програми в цій області. Рада Європи організовує програми допомоги Україні в проведенні децентралізації. Вони охоплюють правові (зокрема в розробці законів про децентралізацію), організаційні (в організації роботи асоціації об'єднаних громад, проведення їх конференцій, надається допомога в підготовці кадрів і т.д.) форми.

Міжнародні організації відзначають великий потенціал децентралізації публічної влади в перетворенні суспільства. «Децентралізація набула широкого поширення і визнання в сучасний період, і він глибоко вкорінений в своїх потенційних перевагах, – наголошується в матеріалах ООН, – переваги включають політичне утворення, навчання політичних лідерів підзвітності, поліпшення процесу прийняття рішень і міжорганізаційні координації, а також сприяння конкуренції між місцевими органами влади [3, с.55]

ООН вважає, що «демократична децентралізація відкриває нову політичну перспективу для реалізації потенціалу громадянського суспільства через його організації та інші форми народної участі і прямої демократії» [3, р.59]

Для того щоб демократизація суспільства успішно розвивалася внаслідок децентралізації, необхідний комплекс факторів: формування балансу стримувань і противаг в системі публічної влади, нормативно-правова забезпеченість процесу децентралізації, сприятливі умови розвитку громадянського суспільства, кваліфікований управлінський апарат органів місцевого самоврядування, ефективне використання міжнародного досвіду децентралізації публічної влади. Всі ці фактори повинні діяти одночасно.

Список використаних джерел.

1. Децентралізація в Україні. Достижения, надежды, опасения. – Ukrainian Center for Independent Political Research, 2017. – 32 р. [Електронний ресурс]-режим доступу: https://www.international-alert.org/sites/default/files/Ukraine_Decentralisation_RU_2017.pdf
2. Democracy and Decentralisation [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=878432
3. Desentralized Governance for Democracy, Peace, Development and Effective Service Delivery. – United Nations Department of Economics and Social Affairs, 2005. – 167 с.

БЕРЕЗОВСЬКИЙ РУСЛАН СЕРГІЙОВИЧ

*аспірант кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

РОЛЬ ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКИХ ВПЛИВАХ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ

Сучасні світові тенденції щодо розуміння ролі інститутів громадянського суспільства кардинально змінилися з часу прийняття Цілей сталого розвитку 2030. Відбувається зміна векторів участі інститутів громадянського суспільства від суто політичної та контролюючої до активної участі в соціально-економічному розвитку. Традиції участі інститутів громадянського суспільства в соціально-економічному розвитку характеризуються переходом від надання державного замовлення на виконання певних послуг до активного створення дієвих підприємств громадських об'єднань, які створюють соціально важливий продукт і впливають на вирішення соціальних проблем.

У даному контексті є декілька науково-теоретичних підходів та практичних напрямів формування впливів інститутів громадянського суспільства на соціально-економічний розвиток держави.

В науково-теоретичному контексті виокремлюється декілька підходів:

1) соціального бізнесу та підприємництва (теорія дешевих кредитів для громадських об'єднань Muhammad Yunus (2006 рік – Нобелівська премія); Борштейн (Bornstein, 2004); Дафсін (Dacin et al., 2011), загалом це зарубіжні теорії, які на сучасному етапі активно розвиваються в українській науці [5; 6];

2) теорії соціальних впливів (Фестінгер, 1950), яка досі розвивається і ґрунтується на дослідженнях зарубіжних вчених [4];

3) теорії впливів, у тому числі у державному управлінні та в публічному управлінні, які широко висвітлено в дисертації Матвеєнко І.В. [3].

Втім, місце інститутів громадянського суспільства в публічно-управлінських впливах на соціально-економічний розвиток держави не визначено в науковому плані в науці публічного управління, а також в інших галузях наук.

В практичному плані актуальність дослідження полягає в сучасній популярній тенденції залучення громадських організацій до виробничої діяльності та формування нового виду бізнесу. В Україні також дана тенденція є актуальною і проводяться обговорення на рівні Кабінету Міністрів України в рамках підготовки нової Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021 – 2025 роки [2]. Втім, мова йде суто про економічні питання та фінансово-економічні рішення (оподаткування, правова основа, форми організації соціальних підприємств громадських об'єднань) але не йдеться про те, чи всі громадські об'єднання можуть займатись такою діяльністю, чи не сформується при цьому нова форма монополістів (за аналогією Асоціації перевізників тощо), чи будуть інші інститути громадянського суспільства чинити вплив на соціально-економічний розвиток і яким чином це відбудеться (зокрема профспілки тощо) і чи є це участь в соціально-економічному розвитку.

Публічно-управлінські впливи в даному контексті розуміються як система організаційних, правових, цілеспрямованих, формуючих впливів задля комплексного розвитку держави, яке прийнято в науці державного управління та публічного управління на даному етапі [1].

Теоретичне обґрунтування впливової функції інститутів громадянського суспільства в публічно-управлінських впливах на соціально-економічний розвиток держави надасть можливість більш системно і обґрунтовано підходити до розробки стратегій розвитку громадянського суспільства та його дієвої ролі в системі публічного управління.

Список використаних джерел.

1. Висоцький О. Ю., Висоцька О. Є., Шаров Ю. П. Основи державного управління : підручник. – Ч. I. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2008. – 52 с
2. Відбулося засідання Підгрупи з питань стимулювання участі інститутів громадянського суспільства в соціально-економічному розвитку України : Урядовий портал. – 2020. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/news/vidbulosya-zasidannya-pidgrupi-z-pitan-stimulyuvannya-uchasti-institutiv-gromadyanskogo-suspilstva-v-socialno-ekonomichnomu-rozvitku-ukrayini>
3. Матвеєнко І.В. Формуючі впливи держави на громадянське суспільство в процесі демократичного врядування: теоретичний аспект: автореф. дис... к. держ. упр.: спец. 25.00.01 «Теорія та історія державного управління» / І.В. Матвеєнко ; ДРІДУ НАДУ при Президентові України. – Дніпропетровськ, 2012. – 20 с.
4. Andreas Flache et al. Models of Social Influence: Towards the Next Frontiers / Andreas Flachea, Michael Mäsa, Thomas Feliciania, Edmund Chattoe-Brownb, Guillaume Deffuantc, Sylvie Huetc and Jan Lorenz // Journal of Artificial Societies and Social Simulation. – 2017. – № 2. – Режим доступу : <http://jasss.soc.surrey.ac.uk/20/4/2.html>
5. Muhammad Yunus. Building Social Business Models: Lessons from the Grameen Experience / Muhammad Yunus, Bertrand Moingeon and Laurence Lehmann-Ortega // International Journal of Strategic Management. – 2010. – Режим доступу : <http://www.elsevier.com/locate/lrp>
6. Nicola M. Pless. Social Entrepreneurship in Theory and Practice – An Introduction / Nicola M. Pless // Journal of Business Ethics. – 2012. – № 111. – Режим доступу : <https://link.springer.com/article/10.1007/s10551-012-1533-x>

БІЛУРОВ СЕРГІЙ ГЕОРГІЙОВИЧ

*директор Херсонського обласного центру перепідготовки
та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування,
державних підприємств, установ і організацій, к.т.н., доцент*

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ЩОДО НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ У ХЕРСОНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Враховуючи потребу підтримки освіти та підвищення фахової спроможності посадовців сфери публічного управління та адміністрування в Україні, та маючи за мету використання досвіду і потенціалу, створеного працівниками в процесі імплементації проєкту «Децентралізація пропонує кращі результати і ефективність (DOBRE)», Херсонський обласний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації реалізує угоду із Краківським економічним університетом щодо функціонування Консорціуму для поліпшення спроможності системи освіти сфери публічного адміністрування.

Завданнями Консорціуму є інтеграція академічної спільноти в Україні, зокрема з акцентом на 7 областях, в яких функціонує проєкт DOBRE, в тому числі у Херсонській, на основі ідеї інноваційного підходу до модернізації системи освіти сфери публічного адміністрування, а також поширення знань про реформу децентралізації в Україні, популяризація і практичне впровадження освітніх стандартів публічного адміністрування на трьох рівнях, бакалаврському, магістерському і післядипломному, та підготовка зразка програми післядипломної освіти для лідерів та менеджерів об'єднаних територіальних громад.

Так, на базі Центру з метою підвищення компетентності працівників реформованих органів місцевого самоврядування (об'єднаних територіальних громад), відповідно до підписаної у 2020 році Угоди з Малопольською школою публічного адміністрування Краківського економічного університету (в межах діючого Консорціуму), Херсонський обласний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації готує проведення навчальних семінарів для працівників реформованих органів місцевого самоврядування шляхом реалізації (сертифікованої освітньої) спеціалізованої професійної програми післядипломного навчання «Управління в органах місцевого самоврядування України» для менеджерів середнього рівня (керівники підрозділів, комунальних інституцій, проектних та робочих груп) в рамках проєкту «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)» за очною формою навчання та дистанційною за допомогою освітніх платформ [1]. Навчання слухачів має проходити за 8 напрямками.

Серед пріоритетів програми місцевого розвитку громад можна визначити:

- методологію та сучасну практику стратегічного планування
- маркетинг і брендинг територій
- просування інвестиційних можливостей територій та залучення інвестицій
- підтримку розвитку місцевого бізнесу та підприємництва
- розвиток трудових ресурсів
- механізми фінансування місцевого економічного розвитку

Дуже важливим в реалізації місцевого економічного розвитку має бути готовність територіальних громад до формування фахового ставлення, бажання щодо створення клімату для лідерства у запровадженні змін та подоланні опору змінам.

Зазначена програма була презентована об'єднаним територіальним громадам. В даний час завершена підготовка викладачів-тренерів, задіяних в її викладанні та здійснюється акредитація професійних програм в рамках проєкту ДОБРЕ. Протягом літа поточного року було успішно реалізовано першу хвилю акредитації програм (4 інституції).

Реформування публічної служби передбачає застосування профілів професійної компетентності, які розширюють критерії, встановлені до посади кваліфікаційними вимогами, беручи до уваги не лише освітній та освітньокваліфікаційний рівень і стаж, а й досвід роботи, володіння спеціальними знаннями, уміннями та навичками, необхідними для ефективного виконання посадових обов'язків. Тому на сучасному етапі перетворень та реформ дуже доречним для публічних службовців є компетентність щодо впровадження та сприйняття змін, тому Центр перепідготовки та підвищення кваліфікації в рамках навчань систематично проводив дослідження серед фахівців органів державної влади та органів місцевого самоврядування, яке сформовано для визначення основних причин опору змінам.

Були запропоновані деякі основні причини опору змінам, такі як: невміння адаптуватися до змін; небажання виконувати додаткові обов'язки; різне сприйняття; сумнів у доцільності змін; нездатність заручитися підтримкою команди як єдиного цілого; небажання долати труднощі; недовіра до ініціаторів змін; високі затрати на перетворення; бажання працювати у звичному режимі; відчуття загрози кар'єрному просуванню; невіра у власні сили; відчуття втрати стабільності; незадоволення методами здійснення змін; недостатність інформації; відчуття некомпетентності.

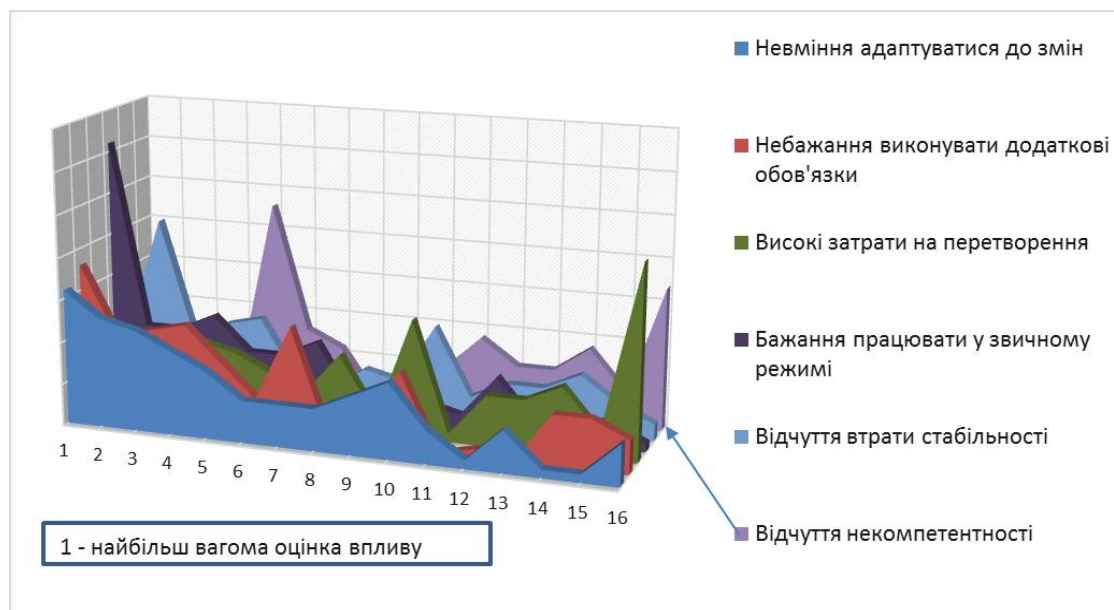

Рис. 1 Причини опору змінам

Представлений рисунок демонструє деякі робочі сумніви та побоювання публічних службовців до сприйняття змін. Серед більш визначених причин опору змінам можна відмітити: бажання працювати у звичному

режимі (по-старому); невміння адаптуватися до змін; небажання виконувати додаткові обов'язків; відчуття втрати стабільності. Результати зазначеного дослідження будуть враховані при визначенні пріоритетів формування позитивного подолання та підготовлені рекомендації при реалізації вищезазначеної програми післядипломного навчання «Управління в органах місцевого самоврядування України» для менеджерів середнього рівня (керівники підрозділів, комунальних інституцій, проектних та робочих груп) в рамках проекту DOBRE з метою підвищення її якості та ефективності. Актуальним є продовження роботи щодо запровадження системи управління якістю в органах державної влади, елементами якої є вдосконалення діяльності, а також мотивація державних службовців до постійного професійного розвитку.

Список використаних джерел.

Угода з Малопольською школою публічної адміністрації Краківського економічного університету про створення Консорціуму та участі в рамках проекту DOBRE. Режим доступу: <http://www.cppk.ks.ua/world.htm>

БУРДИГА ДІАНА МИКОЛАЇВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАХОДІВ З ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ

Енергоефективність на сьогоднішній день є одним із найважливіших пріоритетів соціально-економічного розвитку в глобальному, національному та регіональному вимірах. Ефективна реалізація відповідної політики за цим напрямком дозволяє вирішувати як наявні гострі проблеми глобального масштабу (обмеженість запасів паливно-енергетичних ресурсів, зростаючий негативний вплив використання енергії на оточуюче природне середовище і пов'язані з цим кліматичні зміни), національного масштабу (досягнення відповідного рівня енергетичної безпеки та енергетичної незалежності, високого рівня конкурентоспроможності національної економіки тощо), так і проблеми регіонального розвитку (досягнення високого рівня соціально-економічного розвитку, в тому числі, і за еколого-соціальними складовими, сталого економічного зростання).

Роль регіональних органів влади та місцевої громади у реалізації амбіційних планів підвищення рівня енергетичної ефективності є визначальною. Регіони можуть ефективно впроваджувати політику енергоефективності при виконанні конкретних проектів і завдань безпосередньо на об'єктах виробництва, транспортування, а особливо, споживання енергоресурсів. Від активної позиції, як владних структур, так і громадськості на місцях залежить як швидко країна подолає проблему надвисоких втрат енергії, знизить рівень енергетичної залежності країни, підвищить конкурентоздатність вітчизняної продукції та якість життя населення.

За умови успішної реалізації регіональної політики енергоефективності економіка кожного регіону має суттєві шанси на підвищення рівня рентабельності виробництва, збільшення конкурентоспроможності продукції та зменшення шкідливого впливу на довкілля, а населення буде мати можливість одержати більш якісні енергетичні послуги та можливість оплачувати їх завдяки меншому енергоспоживанню [2].

Іншою реалією сьогодення є суттєве зростання цін на природний газ, теплову енергію та інші комунальні послуги для населення, що загалом повинно стимулювати більш економне витрачання енергії, але таке зростання повинно супроводжуватись дотаціями для незахищених верств населення, а також забезпеченням прозорості й можливості контролю за визначенням цін.

Житлово-комунальне господарство, яке має найбільший потенціал енергозбереження практично в кожному регіоні, не має на сьогодні суттєвих коштів для впровадження програм енергоефективності, обмежені ресурси мають і органи місцевої та регіональної влади.

Але проблема залучення інвестицій у енергоефективність залишається досить гострою. Значною мірою її вирішення залежить від інвестиційного клімату в Україні. За досвідом європейських країн значний внесок у вирішення проблеми могла б дати реалізація енергоефективних проектів, особливо у бюджетній сфері, за кошти енергосервісних компаній (ЕСКО). Ці кошти повинні повертатися із отриманої економії витрат на оплату спожитих паливно-енергетичних ресурсів та комунальних послуг протягом строку дії енергосервісного договору. Але для цього потрібно провести коригування нормативно-правових актів з метою більш чіткого закріплення видів енергосервісних договорів, захисту прав сторін такого договору, механізмів оплати за контрактами ЕСКО, зобов'язань місцевих органів влади щодо проведення платежів, використання зекономлених коштів на подальше фінансування заходів з енергоефективності, оцінки і контролю для підтвердження гарантованої економії енергії тощо.

Успіх впровадження енергоощадних проектів значною мірою залежить від органів регіональної влади, які безпосередньо будуть працювати з інвесторами. Окрім вибору організаційної форми впровадження енергоефективних проектів і технологічних рішень в залежності від наявності ресурсів, існуючих схем постачання енергоресурсів та інших умов регіону, вони будуть визначати ті принципи і форму взаємодії з інвесторами, які є найбільш прийнятними для обох сторін.

Важливими питаннями, які повинні вирішувати регіональні і місцеві органи влади в процесі реалізації енергоефективного розвитку регіону є забезпечення відкритості й прозорості роботи регіональних енергетичних ринків, залучення громадськості до процесів формування енергетичної регіональної політики та проведення заходів щодо підвищення рівня культури ощадливого використання енергоресурсів серед населення[1].

Впровадження заходів з енергоефективності є нагальним завданням регіональної енергетичної політики. Саме це завдання повинно бути головним для регіональних та місцевих органів влади. Від їх ініціативності та умінь залежить наскільки буде реалізовано досить значний потенціал щодо зменшення втрат енергії, зниження

цінового тиску на споживачів та зменшення залежності регіону від занадто дорогих імпортованих енергоносіїв, в першу чергу, природного газу.

Результативність політики енергоефективності в регіонах значною мірою буде залежати від державних заходів регіональної політики, від створення сприятливого нормативно-правового поля для енергоефективної діяльності регіонів, зокрема щодо створення сприятливого інвестиційного клімату, покращення умов кредитування проектів енергоефективності вітчизняними фінансовими структурами, стимулюючої тарифної політики, підтримки належного рівня платоспроможності населення.

Список використаних джерел.

1. О. Суходоля. Щодо пріоритетів реалізації державної політики енергоефективності / Аналітична записка, НІСД, – 2013, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1271/>
2. Шевцов В., Бараннік В., Земляний М., Рязова Т. Енергоефективність у регіональному вимірі. Проблеми та перспективи. Аналітична доповідь // Регіональний філіал Національного інституту стратегічних досліджень в м. Дніпропетровську. – Дніпропетровськ, 2014. – 78 с.

ВЕЧЕР ЛИДИЯ СТЕПАНОВНА

Академия управления при Президенте Республики Беларусь, к.и.н., доцент

ОСНОВЫ ПРАВОВОГО ПОЛОЖЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫХ СЛУЖАЩИХ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Сущность государственной службы имеет социальную обусловленность, так как преследует общественно-полезные цели и задачи, состоящие в служении общественным интересам. Решая многие общественные и государственные задачи, госслужба выполняет функции обеспечения, исполнения и реализации государственной власти, которая должна служить обществу.

Государственная служба – профессиональная деятельность лиц, занимающих государственные должности, осуществляемая в целях непосредственной реализации государственно-властных полномочий и (или) обеспечения выполнения функций государственных органов. [1]

Президент Республики Беларусь 14 июня 2003 г. подписал Закон Республики Беларусь «О государственной службе в Республике Беларусь» № 204-З. Необходимость принятия была вызвана тем, что действующий с 1993 г. Закон Республики Беларусь «Об основах службы в государственном аппарате» регулировал только основные положения института государственной службы, при этом многие статьи имели отсылочный характер. Сегодня Закон «О государственной службе в Республике Беларусь» является единым нормативным правовым актом, в котором систематизировано изложены положения, касающиеся государственной службы и правового статуса государственных служащих.

В статье 2 Закона «О государственной службе в Республике Беларусь», дается трактовка государственной службы как профессиональной деятельности лиц, занимающих государственные должности, осуществляемой в целях непосредственной реализации государственно-властных полномочий и (или) обеспечения выполнения функций государственных органов.

В законе подчеркивается, что характер деятельности лиц – субъектов государственной службы – непосредственная реализация государственно-властных полномочий и обеспечение функций государства. В законе (ст.6) установлены принципы государственной службы, они определяют ее основополагающие идеи и положения, практическую организацию и реальное функционирование.

Организация государственной службы заключается в установлении системы государственных должностей государственной службы, их реестров, определении квалификационных требований к государственным служащим и утверждении должностных инструкций (служебных регламентов).

В Республике Беларусь в 2003 г. разработан и утвержден квалификационный справочник «Государственные должности государственных служащих», который служит основой при разработке должностных инструкций государственных должностей и обеспечивает единство при определении должностных обязанностей государственных служащих и предъявляемых к ним квалификационных требований, решение вопросов подготовки, повышения квалификации, подбора, расстановки и использования государственных служащих в соответствии с их специальностью и квалификацией. [2]

Государственным служащим является гражданин Республики Беларусь, занимающий в установленном законодательством порядке государственную должность, наделенный соответствующими полномочиями и выполняющий служебные обязанности за денежное вознаграждение из средств республиканского или местных бюджетов либо других предусмотренных законодательством источников финансирования (ст. 5 Закона о государственной службе).

Несмотря на особое положение государственных служащих по сравнению с другими категориями лиц, занятыми определенной работой в различных организациях, государственные служащие являются наемными работниками, выполняющими государственные функции. Возникновение, изменение и прекращение отношений государственной службы осуществляются согласно действующим правовым предписаниям, которые имеют государственно-правовой и административно-правовой характер и в то же время относятся к трудовому праву. Гражданин поступает на государственную службу на условиях трудового договора или контракта, заключаемого в установленном трудовым законодательством порядке. После назначения на должность для государственных служащих возникают трудовые отношения, на которые распространяются основные положения трудового кодекса.

Таким образом, государственные служащие – это особая категория работников, состоящих в трудовых отношениях с государственным органом и занимающих государственные должности, наделенных полномочиями по реализации функций государства.

В Республике Беларусь, как и в других странах, сложилась своя система отбора государственных служащих.

Сведения, представленные при поступлении на государственную службу, подлежат изучению в порядке, установленном ст. 10 Закона Республики Беларусь «О государственной службе в Республике Беларусь», в соответствии с которой изучение сведений о кандидатах на государственные должности, перечень которых определяется законодательством.

Поступление на государственную службу осуществляется в соответствии с Конституцией Республики Беларусь и законодательными актами путем назначения, утверждения либо избрания.

Для лиц, впервые поступающих на государственную службу, проводится квалификационный экзамен в порядке, установленном Президентом Республики Беларусь.

С 30 марта 2005 г. в соответствии с Указом Президента Республики Беларусь «Об утверждении Положения о квалификационном экзамене для лиц, впервые поступающих на государственную службу» от 17 марта 2005 г. № 139 для лиц, впервые поступающих на государственную службу (выпускники высших учебных заведений, а также иные граждане, чья профессиональная деятельность ранее не была связана с занятием государственных должностей), проводится квалификационный экзамен. [3] Целью такого экзамена является установление соответствия уровня профессиональных (специальных) знаний, умений и навыков лиц, претендующих на занятие государственных должностей, современным требованиям, предъявляемым к государственному служащему, выявление наличия у кандидата профессионального потенциала, который позволит ему в дальнейшем эффективно работать в государственном аппарате.

Сдача квалификационного экзамена не является безусловным основанием для назначения на государственную должность.

В соответствии со ст. 28 Закона Республики Беларусь «О государственной службе в Республике Беларусь» занятие государственной должности может осуществляться на конкурсной основе.

Конкурс проводится соответствующим государственным органом, имеющим вакантные должности. Конкурс может быть открытым или закрытым.

Открытый конкурс проводится после опубликования объявления о проведении конкурса в официальных изданиях республиканских средств массовой информации. В открытом конкурсе имеют право принять участие все граждане Республики Беларусь, соответствующие квалификационным требованиям, предъявляемым при поступлении на государственную службу.

Закрытый конкурс проводится среди состоящих в резерве кадров государственных служащих.

С гражданами, поступающими на государственную службу, заключается контракт на срок не менее одного года руководителем соответствующего государственного органа. Контракт является основанием для издания решения, приказа, распоряжения, иного акта соответствующего государственного органа, должностного лица.

Права и обязанности государственных служащих – это особый вид установленных и гарантированных государством мер должностного и возможного поведения указанных лиц в области государственно-служебных отношений. При этом следует различать, во-первых, должностные права и обязанности, которые определяют полномочия по конкретной должности, и, во-вторых, общие права и обязанности, установленные для всех государственных служащих независимо от занимаемых ими государственных должностей государственной службы.

Должностные права и обязанности производны от задач и функций государственного органа и выражают его полномочия.

Общие права и обязанности государственных служащих установлены Законом «О государственной службе в Республике Беларусь». Характерной особенностью этих прав и обязанностей является то, что они выражают не полномочия по занимаемой должности, а общие правила поведения и действий служащих, условия и меры организационного характера, которыми обеспечивается исполнение ими полномочий по замещаемым должностям. Такие права и обязанности разнообразны.

Каждый государственный служащий независимо от полномочий по занимаемой государственной должности обязан поддерживать конституционный строй Республики Беларусь, обеспечивать неукоснительное соблюдение норм Конституции Республики Беларусь и иных актов законодательства; исполнять служебные обязанности в пределах полномочий, предоставленных ему законодательством; соблюдать ограничения, связанные с государственной службой, установленные Конституцией Республики Беларусь, Законом «О государственной службе в Республике Беларусь» и иными законодательными актами.

Конкретные обязанности государственных служащих определяются на основе соответствующих квалификационных характеристик и закрепляются в должностных положениях и инструкциях, утверждаемых руководителями государственных органов в пределах их компетенции, если иное не предусмотрено законодательными актами.

В Республике Беларусь существуют ограничения, связанные с государственной службой.

Государственный служащий, нарушивший ограничения, связанные с прохождением государственной службы, подлежит освобождению от занимаемой должности.

Гражданин Республики Беларусь при поступлении на государственную службу, а государственный служащий при занятии другой государственной должности обязаны в установленном законодательством порядке представить в соответствующий государственный орган декларацию о доходах и имуществе.

Важнейшую роль в обеспечении эффективности государственного аппарата играют разнообразные и существенные гарантии, которые установлены для государственного служащего. К гарантиям относятся меры экономического, социального, организационного и правового характера, направленные на реализацию как

должностных, так и общих прав и обязанностей государственного служащего. Цель этих гарантий – сделать государственную службу привлекательной и престижной в глазах граждан.

Государственные служащие имеют право на пенсию за выслугу лет и ее выплату в полном размере при достижении пенсионного возраста и наличии стажа государственной службы не менее 20 лет.

Государственная служба Республики Беларусь тесно связана с государством. Из вышеизложенного следует, что это самостоятельный вид трудовой деятельности, которую осуществляют люди (государственные служащие). Эта деятельность осуществляется профессионально и призвана обеспечить исполнение полномочий, возложенных на органы государства.

Современная государственная служба связана с целями и функциями государства и должна быть ориентирована на исполнение Конституции и законов, на реализацию государственной политики. Для любого общества, самого сложного и разнополярного по социально-культурной ориентации, государство как форма объединения всех граждан всегда едино и единственно, и в нем может осуществляться только одна государственная политика. Она формируется всем обществом через демократические институты и закрепляется в Конституции, законодательстве и других государственных актах. Если необходимо менять политику, то делать это можно и нужно посредством правовой и организационной основы государственной и общественной жизни.

В настоящее время взаимосвязи между государством и обществом, между государственными органами и гражданами очень сложны, многообразны и динамичны. Поэтому необходима их дифференциация, конкретизация и систематизация, четкий анализ различных видов деятельности, осуществляемой государственными органами.

Государственная служба имеет свое место в обществе, и необходимо стремиться к тому, чтобы оно было адекватным и эффективным, системно связанным с другими явлениями. Нельзя ни недооценивать, ни переоценивать государственную службу. С ее помощью нельзя решить все проблемы, поскольку это всего лишь один из социально-правовых институтов. Вместе с тем, это значимый фактор укрепления государства и усиления его влияния на общество.

Анализ современного состояния и перспектив развития государственной службы свидетельствует о том, что страны движутся по схожим направлениям в реализации политики в данной сфере: приняты законы о государственной службе; в стадии реализации стратегии, концептуальные документы о реформировании (модернизации) госслужбы; функционируют соответствующие структурные подразделения администрации (аппарата) президента, правительства, обеспечивающие деятельность главы государства в решении кадровых вопросов и полномочий по проведению государственной политики в области государственной службы; ведутся электронные базы данных государственной службы и управленческих кадров; в учреждениях высшего образования осуществляется подготовка (переподготовка) управленческих кадров.

Литература.

1. О государственной службе в Республике Беларусь [Электронный ресурс] : Закон Республики Беларусь от 14.06.2003 № 204-З (ред. от 23.07.2019) (с изм. и доп., вступившими в силу с 28.01.2020) // КонсультантПлюс. Беларусь / ООО «ЮрСпектр», Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь – Минск, 2020

2. Об утверждении квалификационного справочника «Государственные должности государственных служащих» [Электронный ресурс] : постановление Министерства труда и социальной защиты Респ. Беларусь, 24 окт. 2003 г., № 135 : в ред. от 26.05.2011 № 33 // Консультант Плюс: Беларусь. Технология 3000 / ООО «ЮрСпектр», Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2020.

3. Об утверждении Положения о квалификационном экзамене для лиц, впервые поступающих на государственную службу : Указ Президента Респ. Беларусь, 17 марта 2005 г., № 139 // Консультант Плюс: Беларусь. Технология 3000 / ООО «ЮрСпектр», Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2020.

ГОЛИНЬКА ОЛЕСЯ ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри економічної і фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к. держ. упр., доцент*

ІНСТИТУЦІЙНА ДОВІРА В СУТНОСТІ ЕКОНОМІЧНО БАЗОВАНИХ ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКИХ СИСТЕМ

Неочевидним з першого погляду, але, за більш глибокого розуміння сутності економічно базованих публічно-управлінських систем, – беззаперечним, є той факт, що довіра відіграє дуже відчутну роль в їх ефективності. Мало речей так впливають на імідж економічно орієнтованого управління, як довірливе сприйняття об'єктами дій суб'єкту управління чи їх відсутності. Природним також видається твердження, що суб'єкти управління, інституційно об'єднані спільним економічним інтересом – потребують довіри до інституції, яку вони представляють [1, с. 107]. При цьому, таким самим доведеним є факт, що молоді, політично незрілі уряди більшості пострадянських та постсоціалістичних держав – на свій страх і ризик – ігнорують цей засадничий елемент свого об'єктивного існування [2, с. 60].

Водночас, в наукових школах Старого Заходу довіра та те, як вона впливає на поведінку суб'єкту публічного управління, є предметом інтенсивного академічного вивчення протягом десятиліть і значна кількість таких досліджень зосереджена на впливі довіри на державну політику та на імідж держави як вищого економічного утворення інституційного типу.

Хоча порівняльні дані в міжнародному масштабі досить обмежені, висновки з джерел зарубіжної літератури є послідовними та чіткими: довіра впливає на відносини між громадянами та владою прямо пропорційно рівню

впливу на результати державної політики кожної з окремо взятих інституцій та інституційного механізму держави у цілому [6].

З огляду на вагомість доказів того, що низька інституційна довіра справді тягне за собою збільшення витрат на утримання системи державного управління, існує не менш вагомий аргумент на користь необхідності вивчення ролі інституційної довіри, незважаючи на методологічні виклики, які неодмінно виникатимуть в українських реаліях.

Ерозія довіри громадськості до владних інституцій є постійною проблемою, яка існувала протягом багатьох років, ба, навіть століть – ще починаючи, як мінімум, з феодальних революцій у Європі. Але з початком світової фінансової кризи 2008 року та наступної рецесії, вона твердо вийшла на перший план публічних дебатів у найновішій історії багатьох країн. Події тієї кризи глибоко потрясли довіру громадськості до інституцій, а довіра людей до державних установ сьогодні виглядає особливо погано [5, с. 18-21].

Міжнародні опитування погоджуються з тим, що рівень довіри до уряду в усіх європейських державах знизився після кризи 2008 року (до 43% у 2015 році згідно з опитуванням Галлапа) [4]. Довіра до політичних партій та парламентів також впала приблизно до 50% за даними Edelman Barometer) [5, с.65-69]. 2020 рік виявляє дедалі більшу різницю між рівнями довіри до державних установ відповідно до доходів, причому особи з високим рівнем доходу повідомляють про вищий рівень довіри до уряду (в середньому на 10% вище). Довіра до фінансових установ зменшилася в середньому на 9 відсоткових пунктів у країнах ОЕСР між 2007 та 2019 роками [3].

На тлі сприйняття нерівності у доходах та можливостях, високого рівня безробіття та незабезпеченості робочих місць, опору глобалізації та занепокоєння глобальним тиском, таким як міграція, зміна клімату та нова світова реальність безбар'єрного поширення пандемії COVID 19, відновлення цієї довіри хоча б до рівня 2008 року, є важливим викликом подальшого зростання в загальносвітовому вимірі.

Система публічного управління, яка відносно сучасних економічних систем є їх надбудою, не може ефективно функціонувати без довіри громадян, а також не може успішно проводити державну політику. Мова, зокрема, йде про найбільш амбітні програми реформ, що наразі реалізуються в Україні.

Спираючись на тематичні дослідження з ряду складових належного публічного управління (раціональне використання державних коштів, прийняття та забезпечення виконання норм, взаємодія з громадянами та забезпечення поваги верховенства права) – ці принципи пропонують теоретичне підґрунтя для розуміння довіри до державних інституцій. Сукупність таких принципів визначає два ключові рушії інституційної довіри: компетентність та цінності.

Доброчесне використання владою державних мандатів та підхід, що базується на повазі до громадянських цінностей при прийнятті рішень – це ключі до зміцнення інституційної довіри навіть серед найгарячіших критиків такої влади.

Найбільш обговорювані сьогодні сфери публічного управління, такі як оподаткування, міграція, пенсії, інфраструктура, енергетика, регулювання фінансового ринку та екологічна політика – базуються на необхідності побудови стійкої інституційної довіри зі зрозумілими та прозорими індикаторами її стану на будь-який момент часу. Відповідно, інституції, що опікуються функціонуванням цих сфер, мають сильний стимул викликати суспільну довіру не лише ситуативно (тут ми говоримо, наприклад, про традиційний для України передвиборчий популізм). Така довіра, у першу чергу, пов'язана з максимально стабільною та максимально пеередбачуваною доброчесною поведінкою співпраці, тоді як низька довіра пов'язана з опором, навіть до речей, які, на перший погляд може здатися, відповідають загальним інтересам людини.

Наступною беззаперечною тезою є тісна паралель між тим, що сьогодні починають робити публічно-управлінські інституції для побудови довіри, та способами, якими приватні компанії регулярно використовують довіру для залучення та утримання клієнтів, шляхом обдуманих та продуманих «стратегій довіри».

Мабуть, найголовнішим уроком з цього досвіду є те, що інституційна довіра у сучасному світі – це не лише показник успіху. Це, (що більш важливо), – одна із складових, яка робить можливим успіх – як для бізнесу, так і для уряду, який має таке ж різноманітне та різномотивоване коло бенефіціарів своїх послуг.

Список використаних джерел.

1. Голинська О. В. Мережева взаємодія як методологічна основа багаторівневого публічного управління в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 3. С. 106–111.
2. Гончаренко М. В. Сутність фінансового механізму реалізації стратегії сталого розвитку території / М. В. Гончаренко // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХАРІДУ НАДУ «Магістр», 2014. – № 1 (45). – С. 59–67.
3. Digest quarterly «Encuesta Nacional de Calidad e Impacto Gubernamental» OECD (2020 – IIq), DOI: http://dx.doi.org/10.1787/gov_glance-2020-graph73-en
4. Gallup (2015), Gallup World Poll, 2015, Gallup, Washington DC, www.gallup.com/services/1_70945/world-poll.aspx.
5. Eurobarometer and Gallup World Poll, 2015. Public services includes average of citizens satisfied with public transport, health, education, housing, air and water quality and local police, 154 p.
6. Trust and Public Policy: How Better Governance Can Help Rebuild Public Trust, Public Governance Reviews, OECD Publishing, Paris. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264268920-en>

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ЭТИКА И ОБЩЕНИЕ С ГРАЖДАНАМИ В ГОСУДАРСТВЕННОЙ АДМИНИСТРАЦИИ

Органы государственной власти должны на протяжении всей своей деятельности стремиться к удовлетворению общих интересов населения, общественного блага, а учреждения государственного управления обязаны приближаться к членам местных сообществ и поддерживать с ними постоянный контакт. В этом смысле государственная администрация должна общаться, быть открытой для диалога, уважать и учитывать мнение граждан.

Публичное общение – это, прежде всего, форма, которая сопровождает деятельность публичных учреждений для удовлетворения общих интересов, поэтому его содержание несет на себе отпечаток этики, общего блага. Отправленные сообщения содержат полезную информацию, они должны информировать граждан о существовании организаций государственного сектора, способах их работы и их обязанностях, законности и своевременности принимаемых решений. В то же время публичное общение направлено на то, чтобы узнать потребности и желания населения, чтобы государственные учреждения через свою роль и ответственность удовлетворяли их, тем самым достигая того, что мы называем общими интересами [1, с.71].

В настоящее время этика общения является наиболее важной отраслью прикладной этики, она объединяет всё, что означает коммуникационный аспект в рамках другой, профессиональной этики. Профессиональную этику нельзя понять без анализа характера отношений, которые устанавливаются между клиентом и профессионалом. Это отличается от отношений клиента с другими поставщиками деятельности и услуг.

Принцип, лежащий в основе профессиональной этики, заключается в том, что действия человека должны приносить максимум пользы как клиенту, так и сообществу в целом, а не укреплять его положение и власть как практикующего профессионала. Забота об этике и соблюдение кодексов поведения имеет как минимум два аргумента: защита тех, кто доверяет благополучие профессионалам, и защита профессии.

Природа «доверительных отношений», оценка деятельности как ценности, являющиеся результатом длительного теоретического и практического обучения, заставляют профессионалов, по традиции, занимать привилегированное положение в обществе. В результате, помимо своих усилий «быть в курсе» своих знаний и навыков, они также постоянно заботятся о поддержании престижа своей профессии, соблюдая ее обязательства и ценности. Это также связано с тем, что, если они нарушают доверительные отношения, эксплуатируют своих клиентов каким-либо образом или выполняют действия с качеством ниже стандартов, они ставят под угрозу благополучие не только клиента, но и всей профессии.

Профессиональные привилегии основаны на доверии общества как к профессиональному опыту, так и к правильному поведению профессионалов. Чтобы защитить клиентов, а также их собственное привилегированное положение в обществе, профессионалы устанавливают кодексы этики и стандарты своей профессии. Эти кодексы часто имеют силу закона, и на их основании государство может применять санкции. Пропаганда кодексов и строгих правоприменительных мер основана на убеждении, что работа профессионалов предполагает особые знания, ценности и навыки для общественного блага, настолько сложные, что только тот кто обладает соответствующей квалификацией, имеет право практиковать.

Вот почему профессиональные привилегии основаны на неявном взаимопонимании между профессией, общественностью и государством. Другими словами, профессионал выходит за рамки отношений отдельного специалиста с клиентами и коллегами, он также включает обязательства, вытекающие из неявного контракта с компанией.

Привилегированное положение в обществе, определяемое статусом и ролью профессионала, также подразумевает соответствующие обязанности: он должен соответствовать ожиданиям и моральным обязательствам на уровне общества не только посредством правильного поведения и индивидуальными услугами, компетентными в выполнении данной профессии, но и посредством активного участия в улучшении компании, помогая клиентам решать проблемы и улучшать учреждения, которые управляют этими услугами.

Социальный аспект правильного поведения подчеркивает тот факт, что как отдельным практикующим служащим, так и профессии в целом доверено благополучие общества как условие того, как они обслуживают своих клиентов. Этот аспект этики рассматривается как «социальная ответственность» профессии. Когда человек выбирает этот тип работы и жизни, он также принимает на себя социальную ответственность профессии, а также знания, навыки, доверие и привилегии.

Забота об этическом поведении в связях с общественностью принимает во внимание стремление профессионала считаться моральным. Другие действия направленные на утверждение социального статуса зависят от уровня подготовки, необходимой для тех, кто стремятся стать профессионалами, и от проведения фундаментальных исследований для руководства практикой. Они представляют собой усилия по повышению квалификации в профессии с помощью знаний и опыта. Кроме того, практикующие специалисты и их организации все чаще следуют институциональным, процедурным правилам и правилам приема, как представители других профессий, сокращенно для функциональной квалификации. [2, с.67]

Развитие действий по связям с общественностью, которые становятся все более и более необходимыми для бесперебойной работы любого рода, не означает, что автоматически происходит юридическое признание профессии. В связи с этим канадский исследователь вопросов общения Бернард Дагенайс, утверждает, что «в мире коммуникации есть общая черта: нет абсолютных критериев для отбора или жесткого выполнения профессии, как в случае профессионалов в других областях, определенных в агентстве трудовых ресурсов». В результате, каждый работодатель «волен определять свои критерии приема на работу», «профессия состоит из

людей с разными профилями», и, поскольку «эта профессия не регулируется», любой может «связать звание реляциониста со своим именем». [3, с. 101]

Следовательно, практиков в этой области можно встретить под разными именами: информационные агенты, специалисты по связям с общественностью или коммуникациями, пресс-атташе, эксперты по коммуникациям, менеджеры по связям с общественностью, специалисты по связям с общественностью, бизнес-журналисты, пресс-атташе и т. д.

Даже если наметившаяся тенденция состоит в том, чтобы требовать высшее образование в области связей с общественностью, все еще далеко не ясно. Даже в американском социальном пространстве, как отмечает Скотт Мансон Катлип основоположник в области образования по связям с общественностью в США, где эта область наиболее развита, в обсуждениях, которые связаны с необходимостью лицензирования и аккредитации профессии, мнения специалистов расходятся.

Авторы утверждают, что лицензирование профессии поднимает три основных вопроса:

- ♦ право на свободу выражения мнения;
- ♦ право государства регулировать занятия;
- ♦ право лиц заниматься профессиональной деятельностью без государственной помощи. [3, с. 102]

В настоящее время, как цитируют авторы, вызывают разногласия две причины, которые до сих пор не устанавливают нормативных требований и которые чаще всего упоминаются при лицензировании связей с общественностью, а именно: защита общества и профессионализация практикующих специалистов, анализируемые в свете «основных интересов государства». Защита общества отвергается, поскольку оскорбительные коммуникации также должны быть защищены от свободы выражения мнений; лицензирование не может быть навязано только потому, что это выгодно для профессиональной группы либо для повышения стандартов, либо для устранения конкуренции)

Если бы лицензирование профессии было принято, оно бы налагало в качестве критериев авторизации «характер, образование и хороший экзамен», запрещая тем, у кого нет разрешения, использовать названия, включая выражения «связи с общественностью», «общение» или «корпоративное общение».

Одним из основных требований к профессии является соблюдение набора профессиональных правил, обычно называемых «этическими кодексами». Они возникли в результате развития профессионализма и чувства сплоченности и обычно включают профессиональные стандарты работы с общественностью. Кодексы этики нацелены на квалификацию с моральной точки зрения (продвижение этичного поведения в отношении с общественностью), а также на поощрение и поддержание ответственности практикующих специалистов при выполнении действий (знания, компетентность, профессионализм и т. д.).

Попытки развить профессиональную этику отражены в большом количестве кодексов профессиональных стандартов для практики связей с общественностью. В Соединенных Штатах первый свод профессиональных стандартов Американского общества по связям с общественностью был принят в 1954 году. Он несколько раз пересматривался, и его нынешняя форма относится к 1988 году.

Соблюдение установленных кодексом норм обеспечивает дисциплинарная комиссия, созданная специализированным объединением. Профессиональная этика – это набор моральных принципов, касающихся убеждений, ценностей, норм и концепций, приобретенных людьми в отношении исторического развития института, в котором они работают [4, с. 156].

Этика в государственном управлении подразумевает лучшее управление, в значительной степени гуманные отношения между участниками рынка товаров и услуг, а именно поиск баланса между интересами вовлеченных бизнес-групп.

Этический кодекс должен предусматривать, помимо личностных принципов и нравственных ценностей ряд мер по предотвращению и борьбе с коррупцией. Внутренние правила учреждения представляют собой организационные и функциональные правила, внутренние правила, различные внутренние нормы, характерные для некоторых видов деятельности, а также должностные инструкции, которые управленческие команды разрабатывают и принимают для упорядочивания поведения и деятельности сотрудников. Эти правила обязательны для сотрудников. Эффективность кодекса поведения включает уменьшение количества ситуаций конфликта интересов, сокращение коррупции, мошенничества, недоверия к клиентам или поставщикам.

В заключение можно сказать, что для того, чтобы быть признанными в своей профессии, практикующие должны действовать как нравственные агенты. Это требование является этической основой профессиональной деятельности: публичная служба и социальная ответственность ставятся выше личной выгоды и особых частных интересов.

Учитывая, что публичное общение является одновременно обязанностью властей и средством получения общественной поддержки, иногда может случиться так, что сообщения преследуют не общественные интересы, а определенные профессиональные или групповые интересы. Чтобы этого не произошло, общение с гражданином должно быть этичным, в административных структурах. В этом смысле созданы подразделения, ответственные за коммуникацию – службы по связям с общественностью.

Литература.

1. Платон М., Этика и этикет государственного служащего. Кишинэу, 2008, р. 71. (на румынском языке).
2. Николае М. Зейтц В., Ключ к успеху. Профессиональный имдж. Изд Гуманитас, Бухарест, 2008, (на румынском языке).
3. Пэнишоарэ И. Эффективное общение, Изд. Полиром, Яссы, 2004, (на румынском языке).
4. Фрунзе С. Этика и публичные отношения как фактор модернизации в глобальном контексте, в Romanian Journal of Communication and Public Relations, T. 12, no. 1 (18), 2010, С.156-172, (на румынском языке).

ЄВСТЮНІНА ЮЛІЯ ВІТАЛІЇВНА

*доцент кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ПРОСЯНИК СЕРГІЙ АНДРІЙОВИЧ

*аспірант кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ІНФОРМАЦІЙНА КАМПАНІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ В УКРАЇНІ

Сучасний світ характеризується наявністю великої кількості проблем глобального масштабу, серед яких: інтенсивне руйнування довкілля, стрімке зростання населення найбідніших країн світу, поглиблення нерівності в соціально-економічному розвитку країн та регіонів, наявність глобальних епідемій тощо. В таких умовах особливо загострюється проблема забезпечення людства різними видами ресурсів, необхідними для життєдіяльності. В ситуації, коли енергетичні та біологічні ресурси виявилися майже вичерпані, людство замислилося про важливість економії енергії. Активно запроваджувати політику та окремі програми з енергоефективності та енергозбереження почали в країнах Європи та США в 70-х роках 20-го століття. У цей період популярності набули наукові розробки з пошуку альтернативних джерел енергії, зокрема: розроблення сонячних батарей, вітряних, приливних і геотермальних електростанцій, теплових насосів для використання енергії землі тощо. Успішна реалізація відповідної політики та програм у великій мірі забезпечувалася шляхом реалізації комплексу заходів як політичного й економічного, так і інформаційного характеру. Саме в цей період у суспільствах розвинених країн світу відбувалося цілеспрямоване формування ідеології економії енергії.

Дослідники виділяють три типи заходів щодо підвищення енергетичної ефективності, а саме: примусові, стимулюючі та просвітницькі [2, с. 5-6]. Серед зазначених типів заходів особливий інтерес викликають стимулюючі заходи й методи інформаційної PR-підтримки, а також просвітницькі методи, спрямовані на формування нової культури енергоспоживання, заснованої на бережливому природокористуванні та свідомому виборі енергозберігаючих технологій.

Енергоефективність та енергозбереження на сучасному етапі залишається одними із найбільш важливих пріоритетів соціально-економічного розвитку як глобально, так і на національному, регіональному та місцевому рівнях. В Україні вирішення проблем енергоефективності та енергозбереження набули актуальності з прийняттям у 1994 році Закону України «Про енергозбереження», в якому одним із пріоритетів було визначено «популяризацію економічних, екологічних та соціальних переваг енергозбереження, підвищення громадського освітнього рівня у цій сфері» [3]. На різних етапах розбудови країни спостерігалось становлення вітчизняної системи з регулювання питань енергоефективності та енергозбереження як у напрямі інституційного та нормативно-правового забезпечення, а і в напрямі проведення наукових досліджень та запровадження їх результатів у різних галузях. Це знайшло відображення в змісті наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних фахівців, зокрема А. Алмейди, Г. Бабієва, В. Баранніка, С. Бевза, В. Бодрова, С. Денисюка, Г. Дзяни, О. Єрохіна, В. Жовтянського, І. Заремби, М. Земляного, М. Ковалка, Н. Кулалаєвої, М. Кулика, В. Микитенко, В. Михайлюк, А. Праховника, М. Рапцуна, І. Розпутенка, Т. Рязузової, Ю. Синяка, Г. Ситника, В. Струк, О. Суходолі, А. Шидловського, А. Шевцова та ін. Праці цих науковців створили підґрунтя для системного дослідження різних аспектів проблем у сфері державного управління енергозбереженням, зокрема й комунікативних аспектів.

Численні дослідники зазначають, що стан енергоефективності в Україні на сучасному етапі потребує прийняття комплексу заходів на різних ланках та рівнях управління, серед яких, зокрема, такі: залучення громадськості до обговорення найбільш важливих проектів з енергоефективності, організація пропаганди енергоефективної поведінки членів громади, організація навчання найбільш активних членів громади з метою ознайомлення їх з апробованими технічними заходами та можливостями фінансування заходів енергоефективності та результатами їх впровадження тощо. Все це сприятиме сталому економічному розвитку як України в цілому, так і розвитку її регіонів і окремих громад.

Дослідник Г. Дзяна наголошує в цьому контексті на необхідності утвердження в суспільстві нових ціннісних орієнтирів з метою формування енергозберігаючого типу суспільної свідомості [1, с. 90-96]. З метою вирішення зазначених завдань у світовій практиці широко використовується такий інструмент, як інформаційні кампанії. Інформаційні кампанії уявляють собою комплексну систему засобів впливу на певні групи населення (цільові групи) за допомогою різних способів та каналів масового й індивідуального інформування та навчання з метою спонукання до прийняття нових, корисних для них самих і для суспільства моделей поведінки у визначеній сфері життя. Теоретичні та практичні аспекти організації інформаційних кампаній висвітлено в наукових працях Ф. Джефкінса, П. Гріна, Е. Роджерса, Дж. Сторі, Д. Алексєєвої, О. Алексєєвої, І. Дзялошинського, Г. Почепцова тощо.

Центральним органом виконавчої влади, на який покладено завдання «проведення інформаційної діяльності з популяризації економічних, екологічних і соціальних переваг ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів, енергозбереження, відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива» є Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України [4]. Державною цільовою програмою енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010-2020 роки визначено завдання «популяризації серед широких верств населення через засоби масової інформації ефективного та ощадливого споживання паливно-енергетичних ресурсів, включення відповідних питань до програм навчальних закладів, утворення регіональних центрів інформування громадськості». Позитивними прикладами виконання цих завдань є проведення таких інформаційних кампаній: «Чиста енергія для Вашої родини» – спрямована на популяризацію запровадження

відновлювальних джерел для домогосподарств, «Утеплюйтесь правильно» – спрямована на популяризацію технологій утеплення житлових будинків серед ОСББ тощо [5].

Отже, за допомогою інформаційних кампаній в рамках реалізації державної політики в сфері енергоефективності та енергозбереження можливим стає вирішення таких першочергових завдань для сучасної України, як: по-перше, чітке усвідомлення суспільством тісного взаємозв'язку між станом соціально-економічного розвитку та станом навколишнього середовища на локальному, місцевому, регіональному та державному рівнях; а по-друге, формування енергозберігаючого світогляду як окремої людини, так і суспільства в цілому із залученням усіх його верств.

Список використаних джерел.

1. Дзяна Г. О. Енергозбереження як ресурс розвитку для України / Г. О. Дзяна, р. Б. Дзяний // Публічне управління: теорія та практика. – 2014. – Вип. 4. – С. 90-96. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pubupr_2014_4_16.
2. Енергоефективність у регіональному вимірі. Проблеми та перспективи : аналітична доповідь / І. А. Шевцов, В. О. Бараннік, М. Г. Земляний, Т. В. Рязова; Регіональний філіал Національного інституту стратегічних досліджень в м. Дніпропетровську. – Дніпропетровськ, 2014. – 78 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2014-08/energoefekt-b40dc.pdf>
3. «Про енергозбереження» Закон України від 01.07.1994 № 74/94. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/94-%D0%B2%D1%80#Text>
4. «Про затвердження Положення про Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України» постанова Кабінету Міністрів України від 26.11.2014 № 676. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/676-2014-%D0%BF#Text>
5. Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України. [Офіційний сайт]. – Режим доступу : <http://saee.gov.ua/uk>

КІТАЄВА ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

На сучасному етапі позитивних трансформаційних процесів у державі проблема професійної компетентності державних службовців стала предметом наукових філософських, психологічних, соціологічних досліджень і розглядається у контексті формування людського потенціалу. Згідно з положеннями ст. 4 (принципи державної служби) Закону України «Про державну службу» є можливість відібрати на державну службу громадян, які найбільш повно відповідають цій сфері діяльності.

Досвід розвинутих держав світу доводить, що країна може не мати власних природних ресурсів, родючих ґрунтів, перебувати в найжорсткіших кліматичних умовах, проте має постійне економічне зростання – лише через належну якість людських ресурсів, постійні неперервні інвестиції в людський капітал.

Соціальна складова має стати одним із ключових пріоритетів, оскільки головний чинник продуктивності і конкурентоспроможності – інтелект та знання, а це, передусім, люди, і, відповідно, обсяг інвестицій у людський розвиток.

Професійна компетентність розглядається як поглиблене знання предмета; сукупність професійних знань і професійно значущих особистісних якостей, що детермінують самостійну й відповідальну діяльність людини; здатність та вміння виконувати певні професійні функції; виявлення єдності професійної та загальної культури; інтегративна характеристика фахівця, що демонструє готовність та визначає його здатність успішно здійснювати професійну діяльність; як важливий компонент підсистеми професіоналізму діяльності. Компетентність не може бути ізольована від конкретних умов її реалізації, вона передбачає оволодіння людиною відповідними компетенціями. Компетентна в певній галузі людина володіє відповідними знаннями та здібностями, що дають їй змогу ефективно діяти.

Визначають наступні компоненти професійної компетенції: *емоційно-регулятивний* (визначає здібності фахівця до саморегуляції, самоконтролю, передбачає володіння вміннями й навиками управління емоційною сферою, різними технологіями подолання професійної деструкції), *поведінково-діяльнісний* (представлений психологічними характеристиками, що відображають спрямованість особистості, її ставлення до діяльності, до себе, розвиток вольових рис), *комунікативний* (визначається як система знань, мовних і немовних умінь, навиків спілкування), *соціально-психологічний* (передбачає здатність державного службовця ефективно взаємодіяти з колегами як на рівні формальних, так і неформальних відносин), *спеціально-професійний* (репрезентований такими характеристиками, як професійні знання, здібності, уміння, що пов'язані з фаховою спрямованістю особистості).

Функціонально-професійні компетенції характеризуються наявністю професійно-важливих якостей, що в процесі професіоналізації фахівця інтегруються та утворюють цілісні комплекси, які визначають ефективну професійну реалізацію. Професіоналізм посадовця знаходиться в тісному взаємозв'язку з предметною сферою діяльності особи, з компетенцією її посади. Водночас доцільно зазначити, що реалізація компетенції посади не обмежується лише професійною компетентністю особи. Професіоналізм і компетентність – два аспекти, дві нерозривні, взаємопов'язані характеристики людини як особистості і як професіонала. Професійна успішність

державного службовця залежить від апробації функціональних характеристик. Висока якість підготовки державних службовців досягається шляхом використання на всіх рівнях професійної освіти, розвиненої навчально-матеріальної та наукової бази, інтегрованих багаторівневих навчальних програм, залучення професорсько-викладацьких кадрів вищої кваліфікації для ведення навчального процесу за програмами професійної освіти. Творчий потенціал державних службовців є для них основою продуктивної самореалізації, об'єктом розвитку й саморозвитку. Кожний державний службовець прагне до успіху. Успіх – це реалізовані цілі, для досягнення яких державний службовець доклав максимум зусиль. Успіх без визнання призводить до розчарування, убиває ініціативу. Цього не трапиться, якщо підлеглим, які досягли успіху, делегувати додаткові права й повноваження, просувати їх за службовою ієрархією. Високий рівень напруженості професійної діяльності, специфічні труднощі в системі державної служби зумовлюють проблеми в особистісному професійному розвитку державних службовців, ускладнюючи тим самим процес розкриття цього потенціалу і, відповідно, набуття вищого рівня компетентності для здійснення професійної діяльності.

Реформування системи державної служби вимагає також комплексного вирішення завдань щодо розвитку керівного персоналу у сфері державної служби. Законодавство в галузі державного управління визначає профіль професійної компетентності посади державної служби як комплексну характеристику посади державної служби, що містить визначення змісту виконуваної за посадою роботи та перелік спеціальних знань, умінь і навиків, потрібних державному службовцю для виконання посадових обов'язків.

Розуміння закономірностей соціального розвитку, принципів управління ресурсами та професійна придатність повинні поєднуватися у виконанні посадових обов'язків з метою попередження виникнення проблемних ситуацій. Задля реалізації такого поєднання актуалізується необхідність набуття стратегічної компетентності.

Стратегічна компетентність – це особиста здатність і спроможність втілювати та розвивати, здобувати та засвоювати, накопичувати та переосмислювати сукупність спеціальних знань, умінь та навичок щодо соціального проектування майбутнього стану організації, відомства, адміністративної системи держави, соціуму, громади з метою підвищення якості життя громадян, громад, розвитку суспільства та держави з подальшим прийняттям стосовно цього рішень з урахуванням об'єктивних законів, закономірностей, принципів, норм, а також ефективного, адекватного, відповідального застосування методів публічно-управлінської діяльності.

Креативність, ментальна гнучкість та раціональність разом із використанням знань, вмінь та навичок аналітичної діяльності складають стратегічну компетентність.

Пошук нових умінь та знань для вирішення суперечливих завдань у складному, нестійкому середовищі потребує розуміння процесів управління змінами, управління людськими ресурсами, ведення багатосторонніх переговорів, управління ризиками тощо.

Серед особистих якостей службовця, що сприяють розвитку стратегічної компетентності, є креативність, стратегічне бачення, ризикованість, відкритість.

Інтегрована модель формування стратегічної компетентності містить три рівні: ключові компетентності, адміністративні (комунікативні та технологічні), індивідуальні.

Ключові компетентності: створення цілісного простору управління; спільне вироблення державно-управлінських рішень; конструктивний підхід; побудова відносин та робота в команді; адаптивність; орієнтація на громадян як кінцевого споживача публічних послуг.

Адміністративні комунікативні компетентності - мислення як підтримка та слідування ідеям загального бачення, стратегії, ризик-менеджмент, глобальна перспектива, контроль загального напрямку виконання.

Адміністративні технологічні компетентності – забезпечення управління, виконавські процедури, розробка та затвердження планів реалізації завдань, лідерство, якість та ефективність, делегування та нагляд.

Індивідуальні компетентності – якість праці як складова реалізації в професії, виконавська та проектна дисципліна; розробка індивідуальних планів професіоналізації та кар'єрного просування.

Ступінь компетентності особи визначається її освітнім ступенем, досвідом роботи та рівнем володіння спеціальними знаннями, уміннями та навиками.

Це потребує створення системи незалежного оцінювання керівних кадрів, що ґрунтується на особистих заслугах і компетентності, зокрема на розробленні профілів компетентності для всіх керівних посад у системі державної служби, а також інструментарію оцінювання кандидатів на керівні посади; на створенні мережі незалежних центрів оцінювання претендентів на керівну посаду.

Одними із пріоритетних напрямів розвитку професійної компетентності державних службовців є створення умов для їх навчання та механізмів мотивації до постійного професійного вдосконалення на державному та місцевому рівнях. Тому чітке визначення компетенції органу державної влади та компетенції посад державної служби, профілів компетентності державних службовців потрібно розглядати як важливу складову в системі стратегічних напрямів модернізації державної служби. Прийнятий новий Закон "Про державну службу", що змінить систему підбору кадрів у органах державної влади, головними пріоритетами якої має стати професійна компетентність персоналу.

Список використаних джерел.

1. Антонова О.В. Формування стратегічної компетентності державних службовців в умовах адаптації до адміністративно-правового простору ЄС: досвід європейських країн / О.В. Антонова // Адаптація правової системи України до права ЄС: теоретичні та практичні аспекти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 23.11.2017 - Полтава: Россав, 2017. – 236 с.

2. Довідник типових професійно-кваліфікаційних характеристик посад державних службовців [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://kds.org.ua/blog/dovidniktipovih-profesijno-kvalifikatsijnih-harakteristik-posad-derzhavnih-sluzhbovtziv>.

3. Цільова комплексна програма реформування системи підготовки кадрів для державної служби, підвищення

кваліфікації державних службовців та формування кадрового резерву [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.president.gov.ua>.

4. Державне управління [Текст] : словн. довід. / уклад. : В. Д. Бакуменко (кер. творч.кол.), Д.О. Безносенко, І.М. Варзар [та ін.]; за заг. ред. В.М. Князева, В. Д. Бакуменка. — К. : Вид-во УАДУ, 2002. — С. 222—225. 5. Про державну службу [Електронний ресурс] : Закон України № 889-VIII від 15.12.2015 р. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

КНЯЗЄВА ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.соц.н.*

ДЕТЕРМІНАНТИ ДОВІРИ ПУБЛІЧНИМ ІНСТИТУТАМ (на прикладі міста Одеси)

Довіра громадян до публічних інститутів, а особливо до владних (до президента, парламенту, уряду, місцевих органів влади), є ключовим елементом у взаєминах між державою та громадянським суспільством, між різними соціальними інститутами, соціальними групами і громадянами, виступає важливим чинником ефективної комунікації між ними, що набуває особливої значущості в умовах кризового суспільства. Політична, економічна та соціальна нестабільність сучасного українського суспільства є наслідком системної кризи, зумовленої, в тому числі, кризою довіри населення як до окремих представників влади, так і до окремих інститутів. Проста фіксація зростання недовіри у нашому суспільстві, зокрема кризи довіри до політичних інститутів, не спроможна дати відповідь на актуальні питання щодо можливості підвищення рівня довіри в суспільстві та встановлення контакту між владою та населенням у пошуках шляхів виходу країни з кризової ситуації. В цьому контексті актуалізується необхідність виявлення специфіки довіри до політичних інститутів в Україні, знаходження факторів, які обумовлюють її коливання, що сприятиме розробці соціальних технологій, спрямованих на підвищення рівня довіри у комунікації між владою та громадянами та дасть змогу спрогнозувати вибухи народної недовіри та мінімізувати їхні наслідки. Довіра громадян до публічних інститутів є вже традиційним предметом уваги соціальних дослідників. Багато країн останнім часом стикаються з проблемою падіння довіри до державних і політичних інститутів, в зв'язку з чим актуалізується завдання подолання цієї проблеми і пошуку нових принципів державного управління. Довіра – це явище, на яке впливають багато факторів. Тому фактори, що впливають на довіру, повинні бути вивчені самим ретельним чином. У зв'язку з цим у своєму дослідженні ми зосередилися на виявленні чинників, які, впливають на рівень цієї довіри шляхом пошуку істотних і позитивних кореляцій між довірою громадян до публічних і політичних інститутів і цими факторами.

У своєму аналізі ми використовуємо дані опитування соціологічного інформаційно-дослідницького центру «Пульс»¹ що до довіри до Президента України, Верховної Ради, Уряду, губернатору Одеської області, мера Одеси, щоб вивчити його детермінанти. Наша модель враховує соціально-демографічні характеристики, а також показники задоволеності життям, ситуацією в країні і в м.Одесі. Найбільше одесити довіряють Президенту України В.Зеленського (19% повністю довіряють і 32% скоріше довіряють, ніж ні) і меру Одеси Геннадію Трухановому (24% повністю довіряють і 25% скоріше довіряють, ніж ні). Найменше довіряють губернатору Одеської області М.Куцему (2% повністю довіряють і 4% скоріше довіряють, ніж ні). При цьому дві третини опитаних (65%) про його роботу не знають (див. Малюнок 1).

Наступним кроком дослідження є вивчення факторів довіри до владних інститутів на емпіричному рівні з урахуванням наявних теоретичних напрацювань. Для виявлення таких факторів було застосовано процедуру парної кореляції. Процедура дозволяє обчислити коефіцієнти кореляції Спірмена, виміряти зв'язок між змінними, а також рівні значущості для них. Перед обчисленням коефіцієнта кореляції дані були перевірені на наявність викидів і ознак наявності лінійного зв'язку. Коефіцієнти кореляції змінюються від -1 (повний негативний зв'язок) до +1 (повний позитивний зв'язок). Значення 0 вказує на відсутність лінійного зв'язку. залишилися, ми відібрали ті, які мають вищі за значенням коефіцієнти кореляції.

¹ У березні 2020 року Соціологічний інформаційно-дослідний центр «Пульс» провів масове вибіркве репрезентативне соціологічне опитування одеситів (18 років і старше). Опитування проводилося на вулицях Одеси в техніці віч-на-віч. Опитано 800 респондентів. Метод формування та обсяг вибіркової сукупності забезпечили можливість достовірно судити за даними вибіркового опитування про соціально-політичну ситуацію в Одесі. Вибіркова сукупність по контрольованим характеристиками (статтю, віком, району проживання) являє собою досить точну модель дорослого населення міста. Джерело: <http://www.puls.od.ua/arhiv/2020/od-march2020.pdf>

Малюнок 1. Рівень довіри представникам публічної влади (Одеса, березень 2020, n=800 %)

Таблиця 1.

Рівень довіри владним інститутам (коефіцієнти кореляції Спірмена)

Предиктори:	v1 ²	v2	v3	v4	v5	v6	v7	v8	v9
Президенту України В.Зеленському (v1)	1	.43 ³	.35	.09	.17	.16	.21	.38	.25
Верховній Раді України (v2)		1	.62	.12	.12	.08	.11	.27	.11
Уряду (v3)			1	.19	.10	.03	.08	.26	.11
Губернатору Одеській області М.Куцему (v4)				1	-.06	-.02	.03	.02	.09
Меру Одеси Г.Труханову (v5)					1	.10	.36	.05	-.06

Висновки. Як свідчать отримані дані, незважаючи на значні відмінності в рівні довіри до різних владних інститутів, рівень довіри всім п'яти інститутам істотно корелює один з одним. Але довіра одеситів до влади не носить загальний характер. Довіра до державних інституцій має загальний характер, а довіра до місцевої влади має окремий напрямок. Якщо одесити довіряють президенту, то вони скоріше за все довіряють і уряду і Верховній Раді. Але довіра до державних інститутів слабо корелює з довірою до місцевої влади. Найбільшою мірою рівень довіри одеситів до Президента України залежить від оцінки ситуації в країні (відповіді на питання: «В якому напрямку, на Ваш погляд, в даний час розвивається ситуація в Україні?»). Значення коефіцієнта кореляції Спірмена 0,38. Ті респонденти, які вважають, що країна рухається у правильному напрямку, демонструють більш високий рівень довіри до президента, Верховної Ради та уряду. Що стосується рівня довіри чинному меру Одеси Г.Труханову, то як свідчить аналіз, він залежить від рівня задоволеності становищем в Одесі. Значення коефіцієнта кореляції Спірмена 0,36. Ті респонденти, які задоволені ситуацією у місті, демонструють більш високий рівень довіри чинному меру.

² v1 – довіра до Президента; v2 – довіру Верховній Раді; v3 – довіру Уряду; v4 – довіра до губернатора М.Куцего; v5 – довіра меру Одеси Г.Труханову; v6 -задоволення життям в цілому; v7 – задоволеність становищем в Одесі; v8 – оцінка ситуації в країні

v9 – вік респондентів

³ Кореляція значуща на рівні 0,01 (двостороння)

КОВТУН РАЇСА ПАВЛІВНА

*слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
Покровський сільський голова Врадіївського району Миколаївської області*

КОМУНІКАТИВНА ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ І ГРОМАДСЬКОСТІ

Проведення реформ в Україні, зокрема реформи децентралізації влади та посилення спроможності органів місцевого самоврядування ставлять на порядок денний залучення громадян до прийняття управлінських рішень. Децентралізація передбачає передачу повноважень вирішувати місцеві проблеми на найближчий для людей рівень – органам місцевого самоврядування безпосередньо громадам, а також забезпечити їх власними фінансовими ресурсами, які зроблять їх спроможними вирішувати ці проблеми. Впровадження реформ залежить від визначення і врахування інтересів та потреб срейкхолдерів та рівня сприйняття інформації щодо проведення змін. Важливим елементом в цьому процесі є встановлення ефективних комунікацій та поширенні інформації серед широких верств населення.

Місцеве самоврядування, в цілому, ґрунтується на залученні громадян до участі в управлінні місцевими справами та вирішенні проблем місцевого значення. Відповідно співпраця органів місцевого самоврядування і громадськості повинна будуватися на принципах комунікативної взаємодії. Треба наголосити, що на локальному рівні громади фактично відсторонені від впливу на вирішення поточних справ, не мають дієвих інструментів контролю за діяльністю місцевих органів влади. Розширення сфери громадського контролю вимагає від органів місцевого самоврядування посилення відповідальності перед громадою за свої досить часто напівкомпромісні рішення. Це дозволить формувати легітимність влади та створити ґрунт для компромісів між громадськістю та владою щодо суперечливих питань впровадження публічної політики.

На сучасному етапі розвитку нашого суспільства потребує впровадження нової парадигми комунікативної взаємодії органів публічної влади та громадськості яка має базуватися на усвідомленні і зближенні інтересів як з боку влади так й з боку громадськості, що створює ґрунт для комунікацій. Таким чином формується комунікативна взаємодія органів публічної влади та громадськості, що спрямована на забезпечення колективного управління, зміцнення демократії та «наближення до найвищої форми самоорганізації суспільства, яке «вчить» державу управляти завдяки м'яким, точним, цілеспрямованим впливам, посилюючи власні тенденції соціального середовища» [1]. Отже, комунікативна взаємодія органів місцевого самоврядування повинна побудована таким чином, щоб не було обмежень соціальної багатоманітності інтересів і потреб громадян та забезпечувалися механізми їх реалізації на основі стимулів самоорганізації.

Комунікативна взаємодія є важливим елементом діалогу між громадськістю та владою, яка спрямована на дотримання прав і свобод громадян, й передбачає подолання комунікаційних бар'єрів, що залишилися у суспільно-владній взаємодії. Фахівці зазначають, що ефективна комунікативна взаємодія вимагає розвиненого громадянського суспільства, єдиної системи цінностей, яка забезпечить компроміс та згоду між органами державної влади та громадськістю. Як зазначає Ю Хабермас, комунікативна дія спрямована на взаєморозуміння суб'єктів і узгодження проєктів їх діяльності, здатна протистояти інтервенції в життєвий світ з боку ринкової економіки і державної бюрократії [2]. Комунікативна взаємодія включає в себе циркуляцію інформації в рамках локальних і глобальних соціальних утворень, міжособистісне спілкування, способи поширення та прийому інформації тощо. Структурними елементами комунікативної взаємодії традиційно є відповідні суб'єкти комунікації, а саме: громадяни, органи державної влади, громадські організації, ЗМІ. Кожен із цих суб'єктів має власний комунікативний статус, займає відповідну позицію та відіграє певну роль у запровадженні певних комунікативних технологій.

Отже, виникає діалогічний тип взаємодії між органами влади і громадськості, який визначають як сукупність соціальних інтеракцій, які здійснюються за допомогою такого комунікативного інструменту, як діалог в межах системи державного управління. Під державно-громадським діалогом розуміють «інтерсуб'єктивний (міжсуб'єктну взаємодію) процес багатостороннього обміну інформацією, який має державно-управлінський зміст, спрямований на виявлення взаємних інтересів, пошук спільних позицій між органами державної влади та громадськістю з метою спільного вирішення актуальних проблем, узгодження їхніх цілей, дій, стратегій формування державної політики» [3].

В. Загорський, С. Ганущин зазначають, що треба враховувати багаторівневу структуру, яка обумовлена наявністю суб'єктів різних ієрархічних рівнів та видів влади. Вони виділяють комунікативну взаємодію на чотирьох рівнях: на суспільному, на публічно-управлінському, на внутрішньо-управлінському, на зовнішньо-управлінському [4].

Одним з завдань впровадження комунікативної взаємодії на місцевому рівні є посилення комунікативної активності громадян територіальних громад у процесі здійснення місцевого самоврядування в Україні, що передбачає також модернізацію форм та способів комунікативної взаємодії всіх суб'єктів місцевого самоврядування. Тут треба розглядати комунікативні можливості територіальної громади, а також комунікативний потенціал місцевого самоврядування.

Штурхецький С.В. зазначає, що комунікативним потенціалом місцевого самоврядування як соціальної системи розуміється не стільки оцінка можливості комунікатором досягти рівня ідеальної комунікації, скільки наявність ресурсних можливостей (технічних, людських, правових, адміністративних, організаційних, морально-етичних соціокультурних тощо) у системи та її структурних одиниць формувати комунікативний простір. При цьому комунікативний потенціал слід чітко пов'язувати з певною комунікативною ситуацією і відповідно комунікативним завданням, яке потрібно вирішити у цій ситуації [5].

Також, треба враховувати становлення інформаційного типу соціального устрою, в основі якого лежить обмін інформацією за допомогою новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, який створює специфічну соціокультурну реальність віртуальний простір. Цей простір є особливим середовищем, поява якого призвела до зміни вже сформованих у соціумі механізмів комунікаційної взаємодії. Таким чином, інформаційне суспільство

сприяє формуванню як нового виду суспільних відносин, так і нового виду інфокомунікаційної взаємодії, що здатні забезпечити ефективну взаємодію суб'єктів комунікації [6].

Список використаних джерел.

1. Воробьев Ю. Л. Коммуникативный диалог общества и власти : монография / Ю. Л. Воробьев. – Иркутск: Изд-во Иркут. гос. ун-та, 2007. – 456 с.
2. Хабермас Ю. Моральное сознание и коммуникативное действие / Ю. Хабермас. СПб.: Наука, 2001. 380 с.
3. Романенко, Є. Діалогічна взаємодія громадськості та органів державної влади у процесі формування державної політики / Є. Романенко // Актуальні проблеми державного управління. – 2014. – Вип. 2. – С. 50-54. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyo_2014_2_13.
4. Загорський В. С. Модель ефективної комунікації у сфері публічного управління та адміністрування: структурно-функціональний аспект / В. С. Загорський, С. Н. Ганущин. // Демократичне врядування. – 2016. – Вип. 16-17. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2016_16-17_3
5. Штурхецький С. В. Розвиток комунікативних стратегій в місцевому самоврядуванні України / С. В. Штурхецький // Наукові розвідки з державного та муніципального управління. – 2013. – Вип. 1. – С. 269-283. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nrzd_2013_1_23
6. Кастельс М. Информационное общество и государство благосостояния: Финская модель / М. Кастельс, П. Химанен. М.: Логос, 2002. 224 с.

КУЛЕШОВ ВОЛОДИМИР ВОЛОДИМИРОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

НАУКОВІ СУДЖЕННЯ ЩОДО СУБ'ЄКТІВ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ

Узагальнення вітчизняних наукових наробок щодо визначення громадського контролю продемонстрували, що є великий спектр думок і поглядів з цього приводу. Багато науковців, як зазначає Д. Сухінін (2012) до суб'єктів контролю державного управління відносять: органи місцевого самоврядування; органи державної влади; відомчі органи; структурні підрозділи зазначених органів; громадські організації; колективні та колегіальні органи управління тощо [6].

Д. Сухінін (2012), висвітлює наробки Ю. П. Сурміна та А. Ф. Мельник щодо виокремлення суб'єктів громадського контролю: громадські об'єднання; політичні партії; професійні спілки; молодіжні та інші громадські організації; органи самоорганізації населення; трудові колективи; збори громадян за місцем проживання; окремі громадяни [6].

В. Кравчук (2016) за результатами аналізу різних наукових позицій виокремлює полісуб'єктність громадського контролю, яку досліджує з двох позицій: 1) наявність великої кількості суб'єктів громадського контролю в окремих публічних сферах; 2) кожна сфера державного управління є предметом громадського контролю [4].

Автор зазначає, що відсутній повний перелік суб'єктів громадського контролю і однотайність думок з цього приводу в науковій літературі. Відповідно науковець висвітлює велику кількість класифікацій суб'єктів громадського контролю. Одна з класифікацій ґрунтується на ролі громадянина в громадському контролі як повноправного учасника правовідносин і до суб'єктів громадського контролю віднесено: громадян; різні громадські об'єднання (політичні партії, профспілки, асоціації, правозахисні організації, громадські комітети громадські ради при органах державної влади) [4]. Інша класифікація стосується громадських об'єднань з яскраво вираженою громадською свідомістю та активністю і до суб'єктів громадського контролю відносять інститути громадянського суспільства [4].

В. Кравчук (2016) пропонує власну класифікацію суб'єктів громадського контролю за ознакою компетентності, зокрема:

1) загальні суб'єкти громадського контролю (фізичні особи; громадські об'єднання, створені відповідно до Закону України «Про громадські об'єднання»; громадські організації з контролю за діяльністю суб'єктів владних повноважень; інші недержавні організації);

2) спеціальні суб'єкти громадського контролю – суб'єкти, які набувають відповідного правового статусу після проходження встановлених законодавством процедур формування (громадські ради; громадські інспектори; громадські контрольні інспекції);

3) фахові (кваліфіковані) суб'єкти громадського контролю – суб'єкти, до яких у законодавстві встановлюється вимога щодо певного рівня кваліфікації або досвіду роботи у відповідній сфері (наприклад, громадські інспектори у певній сфері; профільні громадські ради) [1].

У статті В. А. Боклаг, А. О. Павленко (2017) виокремлюються такі суб'єкти громадського контролю: держава, державні органи, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, установи, інститути громадянського суспільства, окремі громадяни [1].

Є. В. Касяненко (2017) ґрунтуючись на думці, що головною метою місцевого самоврядування є управління місцевими справами від імені територіальної громади, зазначає, що територіальна громада є водночас суб'єктом громадського контролю і суб'єктом формування органів місцевого самоврядування [2].

О. Г. Пужал (2010) до суб'єктів громадського контролю відносить: окремих громадян громадяни (як правило, від імені громадськості); об'єднання громадян: суспільні об'єднання; політичні партії; професійні союзи, молодіжні та інші громадські організації; органи самоорганізації населення; трудові колективи; збори громадян за

місцем проживання [5]. До об'єктів громадського контролю він відносить: діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також різноманітних підприємств, установ і організацій; поведінка окремих державних або політичних діячів [5].

І. І. Тулик (2016) зазначає, що основним суб'єктом контролю в системі місцевого самоврядування є територіальні громади [7].

С. А. Косінов (2017) наголошує: «Як сфера громадянського суспільства не зводиться до здійснення контролю над реалізацією публічної влади (суб'єкти громадянського суспільства можуть мати за мету втілення або захист своїх приватних інтересів, а також захист будь-яких суспільно корисних інтересів, які ігноруються державою і діловими колами і які не зводяться тільки до здійснення контролю над публічною владою), так і коло суб'єктів здійснення громадського контролю не обмежується суб'єктами громадянського суспільства і може включати в себе окремих індивідів, а також приватні утворення, що не є суб'єктами громадянського суспільства і не входять до апарату здійснення публічної влади (йдеться перш за все про економічні утворення)» [3, с. 15].

Отже, за відсутності теорій, концепцій та наукових підходів, схематизація взаємовпливів наукових вітчизняних досліджень щодо громадського контролю представницьких органів влади, у тому числі в умовах децентралізації може бути представлена достатньо просто, оскільки громадський контроль розглядається спрощено і зводиться на рівень заходів органів влади з населенням. Окрім того, у вітчизняних наукових джерелах не виокремлюються специфічні методи, які стосуються саме громадського контролю, а йдеться про методи залучення громадян та громадянської освіти.

Список використаних джерел.

1. Боклаг В. А., Павленко А. О. Громадський контроль у контексті об'єднання територіальних громад та децентралізація в Україні В. А. Боклаг, А. О. Павленко // Регіональне управління та місцеве самоврядування. – 2017. – №1 (51). – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/apdu/2017-1/doc/3/01.pdf>
2. Касьяненко Є. В. Теоретико-правова характеристика форм громадського контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування Є. В. Касьяненко // Науковий вісник ДДУВС. – 2017. – № 4. – Режим доступу: <http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/1781/1/10.pdf>
3. Косінов С. А. Контроль у демократичній державі: загальнотеоретична характеристика: автореф. дис... док. юр. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права» / С. А. Косінов ; Націонал. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького. – К., 2017. – 36 с.
4. Кравчук В. Полісуб'єктність громадського контролю у механізмі державного управління / В. Кравчук// Національний юридичний журнал: теорія і практика. – 2016. – Режим доступу: <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2016/5/2.pdf>
5. Пухкал О. Г. Громадський контроль як важливий чинник демократизації та ефективності державного управління / О. Г. Пухкал // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – № 14. – Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/14_2010/18.pdf
6. Сухінін Д. Контроль в органах державної влади та органах місцевого самоврядування: порівняльний аналіз. / Д. Сухінін // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2012. – № 3 (14). – Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2012/2012_03\(14\)/12sdvspa.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2012/2012_03(14)/12sdvspa.pdf)
7. Тулик І. І. Конституційно-правові засади делегування повноважень як форма взаємодії органів публічної влади : дис... канд. юр. наук, спец.: 12.00.02 / І. І.Тулик. – Ужгород, 2016. – 223 с. Режим доступу: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/12146>

КУСПЛЯК ГАЛИНА ІВАНІВНА

*доцент кафедри регіонального управління та публічного адміністрування,
ОРІДУ НАДУ при Президентів України, к.держ.упр.*

ЕВОЛЮЦІЙНИЙ ШЛЯХ ВІД КОНЦЕПЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Концепція сталого розвитку розвивалася і вдосконалювалася протягом останніх тридцяти років, а особливо з 1987 року. Дослідження цієї еволюції обмежено важливими подіями та основними міжнародними документами, що розробили та поширили концепцію сталого розвитку: Стокгольмська конференція та її декларація (1972 р.) у відповідь на концепцію «нульового економічного зростання» Римського клубу («Межі зростання», 1972 р.), Світова комісія Організації Об'єднаних Націй з питань навколишнього середовища та розвитку (доповідь Брундтланд «Наше спільне майбутнє», 1987 р. та Декларація Ріо-де-Жанейро, 1992 р.) тощо.

По суті, концепція сталого розвитку намагається узгодити розвиток та повагу до природи. Звіт Брундтланд «Наше спільне майбутнє» (1987 р.) є результатом комісії, скликаної Організацією Об'єднаних Націй, яка запропонувала «глобальну програму змін» з точки зору концепції та практики розвитку. В ньому наголошено про нагальну потребу переосмислити спосіб життя та управління: щоб «відповідально реагувати на цілі та прагнення людства», необхідно знайти нові способи розв'язання старих проблем, а також налагодити міжнародне співробітництво та координацію [1, р.26].

Всесвітня комісія з навколишнього середовища та розвитку покликана привернути увагу світу до «прискореної деградації довкілля та природних ресурсів, а також до наслідків економічного і соціального розвитку». При створенні Комісії Генеральна Асамблея ООН чітко наголосила на двох важливих ідеях: перша – «добробут» довкілля, економіки та людей нерозривно пов'язані між собою; друга – сталий розвиток вимагає глобальної співпраці всіх без винятку [1, р. 26]. Завдяки доповіді Брундтланд концепція стала загальнолюдським

вигоком усіх, хто зацікавлений в економічному розвитку та захисті навколишнього середовища, в гармонізації економіки та екології [2, р. 4].

Ще одним переломним моментом було те, що у червні 1992 року представники зі 179 країн зібралися в Ріо-де-Жанейро, щоб прийняти участь у конференції Організації Об'єднаних Націй з навколишнього середовища та розвитку, загальновідомий як саміт у Ріо-Землі. Однією з головних угод, підписаних під час цієї зустрічі, була програма під назвою «Дія XXI». Цей документ на 900 сторінках описує перші кроки, які повинен здійснити світ у напрямку сталого розвитку як на місцевому, так і на національному та міжнародному рівнях протягом XXI століття, а саме:

- поєднання соціального та економічного вимірів, зокрема, боротьба з бідністю та сприяння сталому міському плануванню;
- збереження та управління ресурсами, зокрема охорона рибних зон у Світовому океані та боротьба проти вирубки лісів;
- посилення ролі великих груп, таких як жінки, органи місцевого самоврядування та громадські організації;
- забезпечення інструментами реалізації, один з яких – передача екологічних технологій.

Крім того, глава 28 «Ініціативи місцевого самоврядування на підтримку порядку денного 21» заохочує органи місцевого та регіонального самоврядування, а також громадянське суспільство приймати участь в розробці програми «Порядок денний 21 на рівні громади». В ідеалі координація зусиль на користь сталого розвитку – від міжнародного рівня до місцевих муніципалітетів – повинна підтримувати ефективність усіх дій. Від Сурабаї (Індонезія) до Сієтла (США) міста в усьому світі реалізували такий план сприяння сталому розвитку на муніципальному рівні [1, с.31].

Багато великих державних та приватних компаній інформують про внесок своєї діяльності у сталий розвиток. Нарешті, громадська думка все більше усвідомлює проблеми, що виникають при захисті навколишнього середовища та природного капіталу [3, р. 281]. Схематичний перехід до концепції «сталого розвитку» проілюстровано на рис.1.

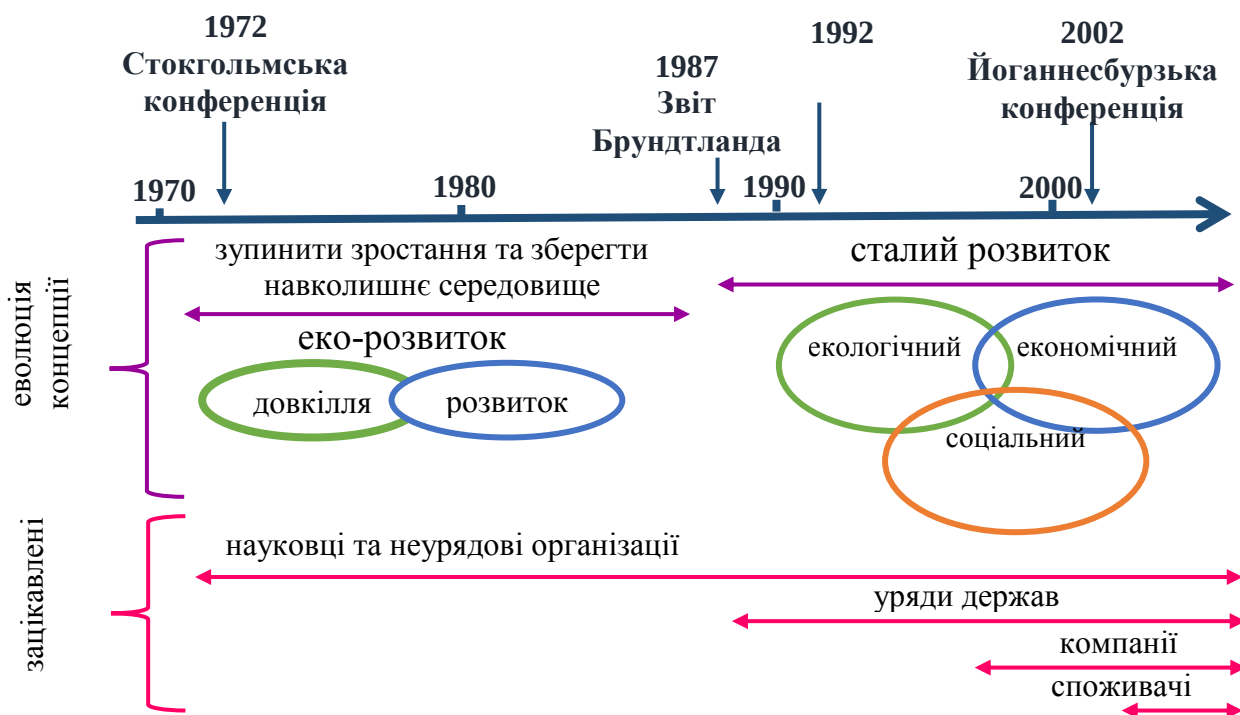

Рис. 1. Схематичний перехід до концепції «сталого розвитку» [4, р. 1]

Підсумовуючи, можемо зробити такі висновки: по-перше, концепція сталого розвитку починає своє існування із зустрічі двох основоположних траєкторій: економічного зростання та екологічної обізнаності. По-друге, концепція сталого розвитку набагато ширша, ніж концепція економічного зростання: вона інтегрує соціальні та культурні цінності та елементи, що не враховуються звичайними економічними розрахунками (цінність природних благ та нематеріальної спадщини). По-третє, здійснивши перехід ідеології від еко-розвитку, що включає такі компоненти як довкілля та розвиток, до сталого розвитку, що поєднує в собі екологічний, економічний та соціальний виміри, було поступово започатковано нову стратегію розвитку по всьому світі, яка дозволяє сформулювати декілька суттєвих перспективних змін у баченні зв'язків людини із навколишнім світом та проведенні політики з підтримки такого бачення світу урядами, а саме:

- економічне зростання недостатньо саме по собі: економічні, соціальні та екологічні аспекти будь-якої дії взаємопов'язані; звернення лише до одного аспекту одночасно призводить до помилок у загальних судженнях і має «нестійкі» наслідки;
- оскільки сталий розвиток за своєю природою взаємопов'язаний або взаємозалежний, важливо дивитися за межі (географічні чи інституційні), щоб можна було скоординувати стратегії та приймати раціональні рішення;
- концепція сталого розвитку змушує замислитися про дії з іншого часового ракурсу: здійснюючи вибір, ми повинні дивитися на короткий термін та, одночасно, враховувати вплив, що матиме на довгострокову перспективу.

Список використаних джерел.

1. Le développement durable. À la croisée de l'économie, de la société et de l'environnement / T. Strange, A. Bayley // Les essentiels de l'OCDE. – Paris, 2008. – 164 p.
2. Vaillancourt J. Évolution conceptuelle et historique du développement durable. Rapport de recherche / J. Vaillancourt // Regroupement national des Conseils Régionaux de l'environnement du Québec (RNCREQ). – 1998. – 37 p.
3. Vernière L. Introduction à la notion de développement durable / L. Vernière // Rapport moral sur l'argent dans le monde. – 1999. – С. 281-290.
4. Introduction au developpement durable (dd). University of Alberta. – 2018. – 4 p.

МАМОНТОВА ЕЛА ВІКТОРІВНА

*професор кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України д. політ.н., професор,*

ПЕЛЄВІН ЄВГЕН ЮРІЙОВИЧ

старший викладач кафедри політології Одеського національного політехнічного університету, к.і.н.

ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА ТА АКАДЕМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ: СПЕЦИФІКА ВІТЧИЗНЯНОЇ КУЛЬТУРИ СПІВПРАЦІ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ДОВІРИ

Традиційно наука, поряд з функцією продукування нових знань, які є запорукою соціального та технологічного прогресу, відіграє роль інструменту інтелектуалізації інших сфер соціального буття. Сьогодні без експертного супроводження не відбувається жодна процедура прийняття рішень в підприємницьких, промислових, правничих, оборонних, освітянських, медичних та ін. колах. Не є виключенням з цього переліку й сфера публічної політики. Втім взаємовідносини академічного середовища та влади демонструють специфічне коло проблем, які потребують осмислення у категоріях довіри, конфлікту цінностей та етосу науки в цілому.

Перед усім зазначимо, що у явища залучення науковців у політико-управлінський процес є прагматична та ідеалістична сторони. З одного боку публічна політика перетворює вченого на публічну персону, допомагаючи йому та його розробкам вийти на новий рівень медійної обізнаності. З іншого, часто, принаймні хотілося б на це сподіватися, головним мотивом приходу вченого у публічну політику є освідомлення власної прометеївської місії.

Говорячи про взаємодію наукового і політико-управлінського середовища не можна обійти увагою і зворотній процес. Відчутною, зокрема на пострадянському просторі, є тенденція звернення багатьох політиків та управлінців до наукових інтелектуальних практик. У вільний час, або по закінченні кар'єри публічні діячі різного рівня та статусу видають наукові монографії, захищають дисертації, читають лекції, публікують наукові статті. Статусною ознакою успішного керівника стає членство у різноманітних наукових академіях (в т. ч. і недержавних). Інструментом зміцнення особистого символічного капіталу виступають вчені звання та ступені. Вони служать не тільки знаками престижу, але й дозволяють публічним діячам легітимізувати свою власну точку зору як експертну.

Такий взаємобмін, на нашу думку, виявляє проблему залежності «злиденної та залежної» науки від «ресурсної та впливової» влади. Наслідками цього становища стають вихолощення ідеї месіанської (прометеївської) ролі науки, ерозія етичної інфраструктури академічного середовища, репутаційна криза всієї пострадянської науки як соціального інституту. Втім у таких непростих умовах найчастіше вчені у публічній політиці реалізують свій потенціал у сфері її експертного супроводження у якості радників, аналітиків, консультантів. І хоча інтелектуал на вищому рівні прийняття політичних рішень – явище вкрай рідке, на сьогодні навколо органів публічного управління, принаймні, центрального та регіонального рівнів, формується потужне консультативно-експертне середовище. Прикметою сьогодення також є заснування інтелектуальних фондів, аналітичних інституцій, консалтингових фірм навколо недержавних політичних суб'єктів – партій, громадських рухів та організацій.

У західній науковій літературі існує низка класифікацій інтелектуалів, що беруть участь у політико-управлінському процесі. Так, З. Бауман поділив їх на дві групи: «вчених – законодавців» та «вчених – перекладачів». Перші розробляють моделі суспільно-політичного порядку. Другі забезпечують взаємодію суб'єктів політико-управлінського процесу [1]. За класифікацією, яку, спираючись на функціональний підхід, запропонував у роботі «Демократична політика та політичний аналіз» Х. Дженкінс-Сміт [2], існують три класи інтелектуалів у політиці. Це – «адвокати ідеї» (розробляють та впроваджують політичні доктрини), «об'єктивні техніки» (реалізують соціально-політичні технології) та «адвокати клієнта» (захищають інтереси окремих публічних лідерів, груп та інститутів). В Україні дані функціональні характеристики відповідають таким рольовим типам експертного середовища, як «ідеологи», «реформатори», «сервіс».

Спостереження за формуванням вітчизняної культури співпраці політико-управлінського та наукового середовищ дає підстави стверджувати: активна фундація різноманітних стратегічних, економічних, соціологічних, політологічних, іміджевих центрів, метою яких є обслуговування конкретних бізнесструктур, політичних партій, громадських організацій та центральних та місцевих органів влади, а також часто нетривале існування та динаміка роботи цих центрів свідчить про те, що на ринку консультативно-експертних послуг в Україні найбільш затребуваним є «сервісний» тип вченого у публічній політиці.

Якщо у західній політичній традиції при підборі експертних кадрів працює механізм прозорої конкуренції, в основі якої покладено об'єктивні рейтинги наукових здобутків, що оновлюються кожного року, то у посттоталітарних країнах наближення вченого до носіїв політичної влади зумовлюється, найчастіше, іншими чинниками, і, перед усім, особистими якостями, далекими від ідеалу незаангажованого високопозитивного інтелектуала, який прагне не медійної обізнаності та світської суєти, а вдумливої кропіткої праці у тиші кабінету.

І тут ми зіткнуємося із головним протиріччям науки та політики як феноменів соціального порядку. Наука потребує об'єктивності, в той час як політика – це служіння груповим інтересам. Єдине, що може зробити істинний вчений у пошуках шляхів інституалізації довіри до науки – це зробити свідомий вибір, яким цінностям він готовий служити. Як зазначав М. Вебер у програмній промові роботі «Наука як професія та покликання», «бути інтелектуально чесним – це вміння виокремлювати власну ціннісну позицію від фактів, які подеколи можуть не подобатися» [3, с. 349]. Веберівська трактовка співвідношення науки та політики як життєвих покликань та професійних занять є визнанням за наукою права мати власну цінність, яка полягає у пошуку істини (vocation). Решта цінностей також може поділятися вченим, але він не повинен брати участь у ціннісному дискурсі, абстрагуючись від нього та зосереджуючись суто на наукових розвідках та експериментах (profession).

Саме у такому розумінні місця та ролі інтелектуала у політико-управлінському процесі концепт інституційної довіри до науки може позбутися своєї декларативності. Адже сила науки – у її раціональній методології. І саме тому наука – це простір, де через осягнення об'єктивної картини соціального світу відбувається раціоналізація політики. Завдяки науковому дискурсу, побудованому за чіткими комунікативними нормами та обмеженого етикою наукової полеміки, відбувається діалог суб'єктів – носіїв різних цінностей й політичних переконань та здійснюється акт порозуміння через вслухання у позицію іншого. Безумовно, наука не може позбавити політику конфлікту, оскільки останній є її сутнісною характеристикою. Втім, завдяки науці конфлікт можна раціоналізувати і зробити публічну політику більш результативною та ефективною.

Список використаних джерел.

1. Bauman Z. Legislators and interpreters: On Modernity, Post-Modernity and Intellectuals / Bauman, Z. – N.Y.: Polity; New Ed edition, 1991. – 224 p.
2. Jenkins-Smith, H. S. Democratic politics and policy analysis. / H. S. Jenkins-Smith. – California, Brooks/Cole Publishing; 1st edition, 1990. – 248 p.
3. Weber, M. Science as a profession and vocation / M. Weber // Whimster, S, Bruun, HH (eds) Collected Methodological Writings. London & New York: Routledge, 2012. – p. 335–353.

МАТВЄЄНКО ІРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри регіональної політики та публічного адміністрування,
заступник начальника відділу з координації наукової роботи та докторантури
ОРІДУ НАДУ при Президентів України, к.держ.упр.*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВПЛИВІВ НА СОЦІАЛЬНУ СФЕРУ

Актуальним питанням сьогодення є визначення факторів, які позитивно або негативно впливають на розвиток суспільства, сталість соціальних інституцій та соціальної сфери в цілому. Вітчизняні дослідниці Кіреєва О., Голубчик Г., Хміль Т. (2017) досліджуючи пріоритети публічного управління у сфері соціального розвитку, наголошують на засобах детермінації управління й самоуправління діяльністю особистості. Виокремлено роль світоглядних впливів, змістовність яких визначається відповідна до управлінської концепції та залежить від характеру культурного розвитку в епоху глобалізації [3].

Дембіцька С.Л. (2018) наголошує, що будь-яка «державна політика неодмінно повинна реалізовуватися за допомогою відповідних методів, необхідних і достатніх для досягнення поставленої мети» [2]. Дослідниця відзначає універсальність адміністративно-правового впливу та відзначає методи переконання та примусу, які використовуються в усіх галузях і сферах, на всіх рівнях [2].

Комплексний підхід до впливів на соціальну сферу висвітлено у науковій праці Татенко В.О. (2008), зокрема, це соціалізувальні (навчальні, виховні), управлінські, стимулювальні, обмежувальні, контролюючі, інтегрувальні диференціувальні, мобілізувальні та заспокоювальні види впливів [4]. Втім, дослідник наголошує, що нерідко ці впливи не узгоджуються між собою, іноді за змістом суперечать один одному. Ефективність впливу може розраховуватись і оцінюватись за різними критеріями: за критеріями повноти, тривалості чи пролонгованості, ситуативності; ефективність впливу можна оцінити за такими якісними критеріями, як володіння інформацією, її усвідомлення та розуміння, збереження (відтворення) отриманої інформації, оцінка її значення, зміна поведінки під впливом [4].

Бурга В.В. (2014) досліджуючи феномен функціонування управлінської моделі в, наголошує, що вона мала б поєднувати діяльність органів державного управління та місцевого самоврядування з метою досягнення цілей соціального розвитку [1]. З такої позиції вплив на соціальну сферу здійснюється з метою її упорядкування, збереження якісної специфіки, вдосконалення та розвитку.

Ендрю Золлі (2012) акцентує увагу на впливі глобалізації, які сприяють встановленню взаємозв'язку та взаємозалежності елементів у соціальній сфері, що в подальшому обумовлює її стійкість та збалансованість [5].

Слід виокремити позитивну тенденцію змін в соціальній сфері при застосуванні інформаційно-комунікаційного впливу, який змінює відповідні соціальні моделі та спрямовують відповідний напрямок діяльності, спонукання людей до бажаної соціальної поведінки. Організація та використання комунікаційного процесу з метою

встановлення індивідуальних зв'язків взаємодії між учасниками спільної діяльності. В соціальній сфері вплив спрямований на зміну соціальних установок, мотивів, настроїв, соціальної орієнтації тощо. Інформація як елемент соціального управління спрямована на встановлення зв'язків об'єкта і суб'єкта управління, забезпечує здійснення управлінського впливу у вигляді прийняття рішення та процесу організації управлінської діяльності.

Отже, впливи на розвиток соціальної сфери характеризуються як комплекс правових, організаційних, адміністративних, інформаційно-комунікаційних заходів держави, з метою узгодження соціального зростання та забезпечення соціально-економічного розвитку. Отже доцільно в подальшому приділяти значну увагу питанням системи впливів до формування соціальної сфери.

Список використаних джерел.

1. Бурера В.В. Соціальний феномен державного управління та місцевого самоврядування: точки зіткнення / В.В. Бурера // Сучасні суспільні проблеми у вимірі соціології управління: збірник наукових праць ДонДУУ. – 2014. № 281. – С. 15-24. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=znpdduuu_2014_15_281_3
2. Дембіцька С. Л. Особливості застосування основних адміністративно-правових методів переконання та примусу / С.Л. Дембіцька // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. – 2018. – № 32. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nvmgu_jur_2018_32_9.pdf
3. Кіреєва О.Б., Хміль Т.В., Голубчик Г.Д. Пріоритети публічного управління у сфері соціального і гуманітарного розвитку / О.Б. Кіреєва, Т.В. Хміль, Г.Д. Голубчик // Публічне управління та адміністрування. – 2017. – № 2 (18). – С. 11-14. – URL: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2017-02\(18\)/4.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2017-02(18)/4.pdf)
4. Татенко В.О. Соціальна психологія впливу: монографія. – К.: Міленіум, 2008. – 216 с.
5. Andrew Zoll. Social Change and Impact [Електронний ресурс]. – 2012. – Режим доступу: <http://www.uniteforsight.org/conference/2012/social-change-and-impact>

MELNIK VLADIMIR

*PhD student of the Department of Regional Policy and public administration
of ORIPA NAPA under the President of Ukraine*

SOME ASPECTS OF PERSONNEL MANAGEMENT IN PUBLIC AUTHORITIES

Today, the civil service system around the world is experiencing a certain decline in public confidence in it, in its human resources, in its fundamental ability to respond effectively to the challenges of a changing, turbulent environment. The main goal of the new stage of development of our state is to create an effective system of public administration that would meet the standards of a democratic state governed by the rule of law with a social market economy. The main imperative of modern civilized progress is the comprehensive development of human potential - the main component and driving force of social progress, the determining criterion for assessing its level.

The main purpose of modern personnel management in public authorities is to ensure high professionalism of the management process by qualified active, conscientious employees who are able to ensure the revival of Ukraine.

A principled, balanced and purposeful personnel policy should ensure overcoming the unprofessionalism and irresponsibility of civil servants and radically improve the activities of public authorities.

As the analysis of the Internet - sites of public authorities shows, at present the majority of personnel management services in system of public service differ in the following features: have statistical character, do not consider the innovative processes occurring in system in time; do not take into account the impact of a dynamic, turbulent environment, which, as a rule, leads to the dynamics of strategies for the development of subsystems of the civil service and to the revision of the dynamics of staffing needs; do not take into account the specifics of determining the needs for retraining of personnel associated with the existence of the labor market.

Computerized personnel management systems have not yet become widespread due to the lack of development of models and methodological and legal issues related to the construction of such systems. One of the decisive factors for success in innovation processes is the behavioral aspect of personnel management.

In an innovation-oriented society, the civil service, in order to meet the requirements of such a society, must be essentially innovative. Therefore, the modern personnel management system must have a strong theoretical basis; have the methods of reflection, ie able to analyze their own actions, relate them to the past and predict the future, as well as adjust management actions in connection with the situation; synergetic, prognostic, such that takes into account how management actions fit into the social reality at the right time.

The modern system of personnel management in public authorities should be aimed at launching such technological, organizational, motivational, economic opportunities that stimulate innovative approaches to the functioning and development of public authorities. At the same time, the emphasis should be on the fact that intelligence, abilities, initiative become the "main commodity" of civil servants. Personnel management service in a public authority should manage personnel in such a way that the government could function and develop in a dynamic, tubular environment in adaptation (evolutionary and revolutionary) of its goals, structures, functions, dynamics of development towards decentralization, debureaucratization, increasing diversity, adaptability, increasing the activity of interaction with the external environment, etc. In this aspect, the modern model of personnel management service should be characterized as an innovative model that is adaptive and self-organizing in response to the challenges of the external environment.

The civil service must ensure social stability, security, the efficient functioning of all infrastructure necessary for economic development, the work of educational, cultural, transport, infrastructure and everything necessary to ensure the life of society. The civil service must play a significant role in achieving the goals of the development of society provided by the Constitution, it is responsible for maintaining democratic stability and observance of the rule of law, for ensuring the rights and freedoms of citizens.

Based on the understanding of the civil service as a public institution and the understanding of the civil service as an activity aimed at the direct implementation of state functions, we can identify for comparison three major areas in the system of public service relations:

- organization of the public service system; formation of the status of a public servant; mechanisms of public service.

A high level of professionalism of civil servants should be achieved through the selection of highly qualified personnel, modernization of the system of training, retraining and improving the professional competence of civil servants. The successful formation of the professional sphere of civil servants has a positive effect on changes in society and a positive perception of both the civil service and the public administration system in general. Direct regulation of professional activity according to the established standards, improvement of the labor activity process, standardization of workplaces, intellectualization of labor will ensure the professionalization of the civil service in accordance with the demands of society. The professionalism of civil servants will strengthen the value-normative complex of the civil service, will become a key factor in its development and will create motivational potential. To do this, professional ethical requirements should be put forward among the requirements for a professional.

References.

1. Bekke A. J. G. M. Civil service systems in Western Europe / A. J. G. M. Bekke, Frits M. Meer. – Edward Elgar, 2000. – 293 p., с. 211–217; 530. Verheijen T. Civil service systems in Central and Eastern Europe / T. Verheijen, A. Kotchegura. – Edward Elgar Publishing, 1999. – 343 p.

2. Centre for Integrity in the Defence Sector/ [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Режим доступу : <http://cids.no>

НЕГУЛЯЄВА ІРИНА МИКОЛАЇВНА

*аспірант кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ПОДОЛАННЯ ЖИТЛОВОЇ ПРОБЛЕМИ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

На шостому році конфлікту на сході країни та в результаті анексії Криму ми можемо констатувати той факт що кількість громадян, які мають статус внутрішньо переміщених осіб складає 1446881 осіб і сьогодні як і раніше їм потрібно створити сприятливі умови для інтеграції, бо кількість проблем ВПО з року в рік повторюються. Однією з найгостріших досі являється проблема житла. Що ж відбувається? Для вирішення проблеми в останні роки державою було зроблено певні кроки, які вилилися у прийняття нових або внесення змін до раніше існуючих житлових програм. Деякі з них були широко обговорені, а деякі залишились лише на папері. Також держава щороку витрачає велику кількість грошей на компенсацію оренди житла ВПО. Однак проблема житла не вирішується, а держава надає перевагу фінансувати «оренду», хоча переселенцям цих грошей не вистачає, щоб закрити повну суму оренди[3].

За даними останнього опитування Міжнародної організації з міграції, лише 11% ВПО в Україні зараз мешкають у власному житлі. Близько 60% ВПО вже понад шість років орендують помешкання та ще 17% живуть у родичів або приймаючих сімей [5].

15 листопада 2017 р. розпорядженням Кабінету Міністрів України № 909-р схвалена «Стратегія інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2020 року», а 21 листопада 2018 р. розпорядженням № 944-р Кабінету Міністрів України затверджено план заходів з реалізації цієї стратегії, в якому близько 25 відсотків стратегічних цілей визначено як забезпечення права на житло. На протязі 2,5 років з моменту її прийняття визначено шість всеукраїнських житлових програм для внутрішньо переміщених осіб:

1. Доступне житло
2. Кредит під 3%
3. Грошова компенсація для ВПО, які є учасниками АТО, на придбання житла
4. Власний дім
5. Соціальне житло
6. Тимчасове житло

Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України та певна кількість регіональних програм.

Однак, не зважаючи на певну кількість існуючих програм лише невелика кількість ВПО отримали довгоочікуване житло, більшість перебуває в очікуванні. Можливість отримати й самостійно сплатити кредит на придбання власного житла за програмою «Доступне житло» є у досить малої частини ВПО. Програма передбачає забезпечення переселенців житлом шляхом надання державної підтримки у вигляді сплати державою 50% вартості будівництва (придбання) житла та/або пільгового іпотечного житлового кредиту з можливістю отримання

переселенцем додаткового кредитування в банку для сплати частини вартості будівництва (придбання) доступного житла, що перевищує розмір державної підтримки[1].

Програма Кредит під 3% передбачає надання переселенцям на строк до 20 років (але не більше ніж до досягнення позичальником пенсійного віку) пільгового державного кредиту для придбання квартири у багатоквартирному житловому будинку або одноквартирного житлового будинку за умови, що таке житло прийнято в експлуатацію не більше ніж 25 років тому чи реконструйовано не більше ніж 15 років тому, з відсотковою ставкою у розмірі 3% річних, а для військовослужбовців – з початку і до закінчення особливого періоду; резервістів та військовозобов'язаних – з моменту призову під час мобілізації і до закінчення особливого періоду, на час проходження військової служби – безвідсотково.

Програма «Грошова компенсація для ВПО, які є учасниками АТО, на придбання житла» передбачає надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в АТО також не набула ефективного впровадження. Отримати таку компенсацію змогла лише невелика кількість учасників програми.

Програма «Власний дім», яка передбачає надання пільгових довгострокових кредитів індивідуальним забудовникам житла на селі, у тому числі внутрішньо переміщеним особам, на строк до 20 років при певних умовах, також не стала вирішенням існуючої проблеми. Виявилось, що для участі у програмі заявник повинен підтвердити свою платоспроможність, мати зареєстроване місце проживання на території села або розглядати варіант переселення для постійного проживання у сільську місцевість, працювати в сільській місцевості, надати клопотання органу місцевого самоврядування про надання кредиту.

Програма забезпечення соціальним житлом, яка запрацювала з кінця 2018 року після надання права ВПО ставати на квартирний облік поки не виявилась працюючою через низький рівень обізнаності своїх прав ВПО та складність підтвердження обґрунтованості громадянина малозабезпеченим та таким, що потребує надання соціального житла.

Участь у програмі «Тимчасове житло» здійснюється на підставі договору при виконанні певної частини визначених умов внутрішньо переміщеної особи, але не надає впевненості та відчуття захищеності.

Доцільним та важливим кроком стало відновлення прийому заяв на отримання пільгового кредиту з відсотковою ставкою 3% річних для внутрішньо переміщених осіб, учасників проведення антитерористичної операції (АТО) та/або учасників проведення операції Об'єднаних сил (ООС) на придбання житла, затвердження порядку використання коштів, передбачених у держбюджеті для здійснення грошової компенсації постраждалим, житлові будинки (квартири) яких зруйновано внаслідок надзвичайної ситуації воєнного характеру, спричиненою збройною агресією Російської Федерації

Не зважаючи на кількість державних програм та ініціатив вирішення житлових питань для внутрішньо переміщених осіб вкрай складне і непосильне Усі програми запропоновані Урядом для поліпшення житлових умов внутрішньо переміщених осіб матимуть працювати на користь людей, поліпшувати їхні умови життя та їхню соціальну інтеграцію у територіальні громади, що їх приймають.

Список використаних джерел.

1. Довідник житлових програм для внутрішньо переміщених осіб: огляд на березень 2020 року/Київ 2020/[Електронний ресурс] // – Режим доступу. <https://r2p.org.ua/zhytlovi-programy-dlya-vpo-oglyad-na-berezen-2020-roku/>
2. Закон України «Про житловий фонд соціального призначення»: [Електронний ресурс] // – Режим доступу. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3334-15>
3. Калинин р. Допомога переселенцям: досвід Грузії/ Українська правда [Електронний ресурс] // – Режим доступу. <https://www.pravda.com.ua/columns/2017/11/18/>
4. Кожина Н. Житлові програми та державні ініціативи щодо забезпечення житлом ВПО [Електронний ресурс]// – Режим доступу <https://www.prostir.ua/?library=zhytlovi-prohramy-ta-derzhavni-initsiatyvy-schodo-zabezpechennya-zhytlo-vpo>
5. Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України [Електронний ресурс]// – Режим доступу <https://mtot.gov.ua/ua/bilshe-500-rodin-vpo-otrimajut-nove-jitlo-u-kramatorsku-ta-severodonecku>
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 листопада 2019 р. № 980 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання пільгового довгострокового державного кредиту внутрішньо переміщеним особам, учасникам проведення антитерористичної операції (АТО) та/або учасникам проведення операції Об'єднаних сил (ООС) на придбання житла»: Електронний ресурс]// – Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980-2019-%D0%BF>;
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2018 року № 280 «Питання забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України»: Електронний ресурс]// – Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280-2018-%D0%BF>
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 жовтня 1998 р. № 1597 «Про затвердження Правил надання довгострокових кредитів індивідуальним забудовникам житла на селі»: Електронний ресурс]// – Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1597-98-%D0%BF>

**ДОКУМЕНТАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
НА РІВНІ МІСТА ЯК ЕЛЕМЕНТ ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ДОВІРИ**

Для сучасної України підвищення якості та ефективності функціонування органів місцевого самоврядування є одним з актуальних завдань. Адже належна організація функціонування цих органів забезпечує успішний розвиток держави, зокрема її соціально-економічну та політичну стабільність. Саме на місцевому рівні вирішуються основні проблеми життєдіяльності територіальних громад та забезпечення реалізації їх інтересів. Ефективність діяльності у цьому напрямі є головним завданням органів місцевого самоврядування, успішне здійснення якого залежить від якісного та оперативного опрацювання відповідної інформації, що надходить до цих органів або створюється ними у вигляді документів.

Документаційне забезпечення функціонування органів місцевого самоврядування на рівні міста є однією з основних складових діяльності цих органів, що впливає на формування інституційної довіри на рівні територіальних громад через покращення взаємодії з громадськістю, покращення партнерських відносин з бізнес-структурами, громадськими організаціями тощо. Водночас, розвиток інституційної довіри підвищує ефективність процесів управління територіальними громадами, спонукає органи місцевого самоврядування до реалізації стратегій місцевого розвитку.

Отже, документаційне забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування на рівні міста, що спрямоване на прийняття, документування та реалізацію управлінських рішень, набуває все більш широкого значення в контексті сучасних реформ, що відбуваються в Україні [5].

Слід зауважити, що в органах місцевого самоврядування документація представлена переважно різними видами управлінських документів. Це означає, що в документаційному забезпеченні діяльності органу місцевого самоврядування на рівні міста основними є процеси створення та організація функціонування службових управлінських документів різних класів управлінської документації. Сьогодні ці процеси реалізуються із врахуванням впровадження систем електронного документообігу, методів інформаційного забезпечення, моніторингу документаційних потоків в органі місцевого самоврядування, керування документаційними процесами відповідно до чинних нормативних документів, зокрема національних стандартів [1,3,4]. Але, незважаючи на актуальність зазначених проблем в роботі органів місцевого самоврядування на рівні міста, вони не знайшли цілісного, системного висвітлення в науковому дискурсі публічного управління.

Це зумовило спрямування нашого дослідження. Водночас сучасний стан та перспективи розвитку документаційного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування на рівні міста доцільно розглядати в контексті вивчення основних напрямів розвитку діловодства в зазначених органах у попередні періоди, що певною мірою пов'язані із нинішньою характеристикою їх діяльності у сфері створення управлінської документації та організування роботи зі службовими документами.

Слід зазначити, що процеси документаційного забезпечення можливо віднести до інформаційно-комунікативних процесів, що підлягають вдосконаленню в контексті підвищення ефективності як внутрішніх, так і зовнішніх комунікацій в органах місцевого самоврядування на рівні міста. У першу чергу це стосується функцій структурних підрозділів міської ради (загальної, організаційної, роботи зі зверненнями громадян, архівної), які здійснюють документаційне забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування, процесів їх функціонування та розвитку, видів документів (інструкцій положень, рішень, розпоряджень, планів, звітів, довідок, протоколів тощо), що створюються цими підрозділами відповідно до їх повноважень у межах цієї сфери. Адже, від того, як організовано документування та робота зі службовими документами в цих відділах, залежить загальний рівень документаційного забезпечення діяльності органу місцевого самоврядування.

Документи, які опрацьовують органи місцевого самоврядування, формуються у такі документопотоки: вхідний, вихідний, внутрішній. За кількістю документів найбільшим є потік, який складається зі звернень громадян. Проте, реальний обсяг потоків у процесах документообігу не завжди можна встановити, оскільки, як правило, обліковується кількість вхідних та вихідних документів.

Як відомо, в термінах ISO 9000:2000 процес визначається як сукупність взаємопов'язаних або взаємодіючих видів діяльності, що перетворює «входи» у «виходи» [2]. Можна запропонувати такі способи вдосконалення процесів документообігу на засадах процесного підходу.

Першим кроком має бути визначення мережі процесів документообігу та часу, необхідного для реалізації процесу. Другим кроком є ранжирування процесів (по значущості для формування плану опису цих процесів). Наступним кроком буде документування процедури процесу, тобто, регламентація його роботи. Для цього необхідно буде врахувати всі входи і виходи процесу, документи, що регламентують роботу процесу, механізми процесу (персонал, програмне забезпечення і устаткування, використовуване в рамках процесу), ресурси, споживані процесом, визначити посадову особу, відповідальну усередині організації за роботу процесу, систему показників по процесу.

Як правило, документообіг в органах місцевого самоврядування здійснюється за схемами, які розробляються службою документального забезпечення. Метою створення таких маршрутів є фіксування раціонального порядку роботи зі службовими документами, графічне відображення виконання функціональних обов'язків структурних підрозділів та окремих працівників, а також контроль за виконанням документів та реалізація їх юридичної сили.

Особливої уваги потребує процес руху вхідних документів, належна організація якого забезпечує оперативне надходження документів до виконавця з моменту його прийняття за рахунок чіткого розмежування питань компетенції між головою органу місцевого самоврядування, його заступниками, керівниками та заступниками відділів, працівниками, які здійснюють процедуру попереднього розгляду.

Отже, використання методів процесного підходу для вдосконалення документаційного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування на рівні міста буде сприяти підвищенню ефективності та якості взаємодії з громадянами, що, в свою чергу, позитивно відзначиться на формуванні інституційної довіри на рівні міста.

Список використаних джерел.

1. ДСТУ 4163-2003. Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлювання документів. – К. : Держстандарт України, 2003.
2. ISO 9000-2000 Выбор и применение стандартов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.klubok.net/article1428.html>
3. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України (Редакція від 30.09.2015) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/851-15>
4. Про затвердження Правил організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях : Наказ Міністерства юстиції України від 18.06.2015 № 1000/5// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0736-15>
5. Савицький В.Т. Документаційне забезпечення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування України: монографія / за ред. д. н. дер. упр., проф. Олуйка В. М. / В. Т. Савицький. – К. : КНТ, 2008. – 324 с.

ПАСЕНКО НАТАЛІЯ КОСТЯНТИНІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СВІТОВИЙ ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Однією з нових тенденцій в системі державного управління (ДУ) вважається активне вживання методів інноваційного менеджменту у процесі впровадження інновацій у практику діяльності органів публічної влади. Тому здійснення інноваційного розвитку системи ДУ потребує, крім запозичення технологій і готових рішень, розробки власних стандартів, які би врахували особливості сфери публічного управління (ПУ) і поповнили парк механізмів впровадження відомих моделей на основі використанні нових концептуальних рішень.

Реінжиніринг адміністративних процесів є одним з методів кардинального реформування системи ПУ і публічних послуг, який передбачає кардинальне підвищення ефективності діяльності органів публічної влади в короткі терміни на основі застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ).

У той час, коли в більшості країн сформовані національні інноваційні системи, Україна тільки починає розглядати питання створення своєї національної інноваційної системи. Тому важливо вивчити досвід інших країн. Але слід розуміти, що кожен досвід формування і розвитку інноваційних системи управління може бути практично корисним для України лише з урахуванням особливостей, пов'язаних з національним менталітетом, історично сформованою системою державного управління, загальним станом національної економіки, станом інноваційної сфери та забезпеченням її відповідною інфраструктурою [4].

Щодо впровадження електронного уряду в Україні, вважається, що нам потрібно брати приклад з Естонії. Проте, наша країна зараз перебуває на етапі початкового запровадження е-уряду, а саме на етапі спрощення управлінських процедур, автоматизації електронного документообігу, застосування цифрових підписів, відкритих і доступних баз даних – тобто, використовує лише малу частину того, що може забезпечити е-управління.

Треба зазначити, що на рівні практичного управління інноваційними процесами в країні часто використовується або досить обмежений досвід, або найбільш загальні методологічні підходи, або закордонні рекомендації, розроблені для вирішення подібних завдань, але в інших економічних і соціально-культурних умовах. Усе це підвищує ймовірність системних помилок при прийнятті управлінських рішень [4]. Тому пропонуємо розглянути позитивний та негативний досвід реінжинірингу систем управління в ПУ деяких країн світу.

Наприклад, прозоре, ефективне та інноваційне управління є необхідною умовою молдавського соціального моніторингу державних органів. Зокрема, Уряд Молдови має бути прикладом та максимально використовувати потужність цифрових технологій, аби збільшити прозорість та продуктивність роботи державних установ, покращити надання державних послуг та зменшити транзакційні витрати на боротьбу з державною бюрократією.

Електронна трансформація врядування є критично важливим фактором розвитку технологій Молдови та стимулюється її прагненням приєднатися до Європейського Союзу та цифрового ринку ЄС. Тому Уряд Молдови застосував комплексний підхід до управління реформами у сфері надання державних послуг шляхом спрощення та оцифрування бізнес-процесів, інституціоналізації інноваційних ініціатив та практик, перероблення політики та законодавства, розбудови потенціалу та обміну знаннями в уряді.

Електронна трансформація врядування Молдови спрямована на оснащення державних установ найсучаснішими цифровими інструментами, відкриття уряду для інновацій, оновлення та діджиталізацію послуг, обмін даними та їх повторне використання, сумісність урядових ІТ-систем, хмарні обчислення та спільні платформи мобільних та соціальних медіа, які використовуються для розробки публічних електронних послуг.

Заходи з реінжинірингу адміністративних процедур, пов'язаних з наданням соціальних послуг в Республіці Корея, були здійснені в кілька етапів, включаючи розробку і впровадження комплексної Інформаційної системи соціального захисту (ІССЗ). Зокрема, весь адміністративний процес був перебудований для того, щоб

максимально уніфікувати ланцюжок «подача заяви – розгляд – винесення рішення – виплата (надання послуги)». Це дозволило кожному міністерству, яке контролює соціальні програми, використовувати відповідні модулі. Уряд Кореї впроваджував ІССЗ шляхом реінжинірингу адміністративних процедур державних органів. ІССЗ була розроблена таким чином, щоб всебічно оперувати інформацією про умови та записи 14 млн споживачів соціальних послуг [3].

У Франції створена спільна платформа «Faire-Simple» для збору ідей щодо спрощення адміністративних процедур та послуг від широкої громадськості. На сайті були розпочаті кампанії на кшталт «відносини між молодими та адміністрацією», «спрощення для підприємств» або «20 процедур, які отруюють життя». Таким чином, використання повсякденного досвіду громадян та підприємств стало важливим елементом нововведень для державного сектору, який, відкривав численні можливості для вдосконалення і трансформації.

Проте, є і невдалі приклади реінжинірингу. Так, у Бразилії заходи з реінжинірингу бізнес-процесів в організації «PubliCorp» проводилися протягом 4 років. Однак спроба проведення повноцінного реінжинірингу завершилася безуспішно, не дивлячись на великі фінансові витрати. При цьому, дійсно спроба реінжинірингу привела до певних часткових поліпшень бізнес-процесів на низовому рівні за рахунок розширення можливостей ІТ-користувачів, а також децентралізації комп'ютерних додатків. Однак ці заходи недостатньо мірою поліпшили якість обслуговування населення та бізнесу [3].

Але глобальні зміни світового простору, запровадження інноваційних технологій та практик, які поширюються на весь сектор публічної діяльності, стимулюють здійснення реформ. Це передбачає розширення прозорості та підконтрольності органів публічної влади, забезпечення доступності адміністративних послуг для всіх прошарків суспільства, зміну всього інституційного дизайну функціонування публічної сфери держави. За таких умов об'єктивно змінюється й природа держави, здійснюється перерозподіл функцій між національним та субнаціональним рівнями організаційної вертикалі. В результаті утворюються нові форми державної організації суспільства.

Зокрема, в Україні набуває популярності державно-приватне партнерство. Адже розвиток соціальної сфери, реалізація інфраструктурних проектів потребують значних фінансових ресурсів, інноваційних управлінських технологій і пов'язані з довготривалістю та ризиками. Держава в межах довгострокових договірних відносин залучає приватний капітал, що дає змогу реалізувати необхідні проекти і надати населенню суспільно важливі послуги [2].

Підсумовуючи, можна зазначити, що згадані інновації спонукають до переосмислення функцій влади і надають їй новітні інструменти для організації та здійснення ПУ. Завдяки цілеспрямованому та енергійному реінжинірингу може бути підвищено якість, ефективність та дієвість ПУ, посилено потенціал його подальшого розвитку.

Отже, інновації в державному управлінні можуть допомогти знайти ефективні і рішення нових проблем або ж новаторські рішення старих проблем.

Список використаних джерел.

1. Електронне урядування та електронна демократія: навч. посіб.: у 15 ч. / за заг. ред. А. І. Семенченка, В. М. Дрешпака. – К., 2017. Частина 7: Розвиток електронного урядування на місцевому та регіональному рівнях / [С. А. Чукут]. – К.: ФОП Москаленко О. М., 2017. – 72 с.
2. Круглов В. В., Мирошніченко Ю. В. Реінжиніринг процесу державного регулювання державно-приватного партнерства в Україні // Бізнесінформ. – 3. – 2017. – С. 91-96
3. Обзор передовой международной практики совершенствования порядка оказания государственных услуг (BPR) / Б. Б. Ражабов. – Ташкент : Baktria press, 2017. – 30 с.
4. Публичное управление: теория и практика : сборник научных трудов Ассоциации докторов наук государственного управления. – Х. : Издво «ДокНаукДержУпр». – Специальный выпуск – Июнь, 2013. – 280 с.

РАЙЛЯН ГАННА АНАТОЛІЇВНА

*аспірант кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ В УМОВАХ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Початок 2018 року ознаменувався гучною ініціативою Кабінету Міністрів України щодо передачі земель сільськогосподарського призначення державної власності, що перебували за межами населених пунктів, у комунальну власність громад, створених шляхом добровільного об'єднання. Дана ініціатива була анонсована як швидке рішення для завершення процесу передачі земель об'єднаним територіальним громадам вже до кінця 2018 року без внесення додаткових змін до діючого законодавства.

Історичний процес передачі земель у комунальну власність об'єднаним територіальним громадам стартував у лютому 2018 року на підставі розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 січня 2018 року № 60-р «Питання передачі земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності у комунальну власність об'єднаних територіальних громад» [4]. В той же час на розгляді Верховної Ради України перебували декілька законопроектів, які передбачали доволі просту і логічну передачу державних земель місцевим громадам. Багато експертів скептично відреагували на подібні кроки уряду, проте, рішення було прийнято, а втілення його в життя – доручено Держгеокадастру України.

Впродовж 2018-2019 років головними управліннями Держгеокадастру відповідними наказами передано у комунальну власність 788 об'єднаних територіальних громад земельні ділянки сільськогосподарського призначення загальною площею 1,7 млн. гектарів. За інформацією, яка міститься на офіційному сайті Держгеокадастру України, станом на 10 серпня 2020 року право комунальної власності зареєстровано на загальну площу 1,4 млн. гектарів (82% від загальної площі переданих у комунальну власність земель) [2]. Від так, процес передачі земель об'єднаним територіальним громадам затягнувся з одного року на майже два, і головними причинами цього являються надмірна бюрократизованість територіальних органів Держгеокадастру та відсутність коштів на проведення інвентаризації земель.

За цих умов, земельна децентралізація в реаліях сьогодення носить дискримінаційний характер, щонайменше з двох підстав:

По-перше, земельні ділянки державної власності, розташовані за межами населених пунктів, передаються в комунальну власність лише тим громадам, які створені за принципом добровільного об'єднання. Сільські, селищні, міські ради, які все ще не об'єдналися в спроможні громади, лімітовані уявними межами населених пунктів та повністю усунуті від процесу прийняття рішень щодо розпорядження земельними ресурсами, розташованими за їх межами.

По-друге, якби складно не проходив процес передачі земель у комунальну власність за ініціативою Уряду 2018 року, він стосується виключно земельних ділянок державної власності сільськогосподарського призначення. Проте, окрім земель сільськогосподарського призначення, українські землі за основним цільовим призначенням поділяються на землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного, лісгосподарського призначення, землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення, землі водного фонду, що регламентовано статтею 19 Земельного кодексу України [3].

Повернення органам місцевого самоврядування повноважень щодо управління землями місцевих громад за межами населених пунктів, якого вони були позбавлені з 1 січня 2002 року із набранням чинності чинним Земельним кодексом України, слід вважати чи не найголовнішим завданням реальної децентралізації. Фактично, обрані місцевим населенням органи місцевого самоврядування у даний час контролюють лише близько десятої частини неприватизованих земель, в той же час, управлінські рішення, які приймаються призначеними чиновниками територіальних органів центральних органів виконавчої влади, далеко не завжди можуть розглядатися як такі, що відповідають інтересам сільських громад. Обмеження «земельної» юрисдикції органів місцевого самоврядування лише межами населених пунктів не виправдано ускладнює розвиток громад, зменшує матеріальну основу місцевого самоврядування, унеможливорює просторове планування розвитку сільських територій. До того ж, це не узгоджується з одним із основних принципів демократичного суспільства, який визнаний у світі – принципом повсюдності місцевого самоврядування [1].

Список використаних джерел.

1. Верховна Рада України: офіційний сайт. Проект Закону про внесення змін до Земельного кодексу України та інших законодавчих актів щодо удосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин № 2194 від 01.10.2019 року. Пояснювальна записка: URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66970.
2. Головне управління Держгеокадастру в Одеській області: офіційний сайт. URL: <https://odeska.land.gov.ua/25-oth-ne-zareiestruvaly-pravo-na-zhodnu-iz-peredanykh-im-zemelnykh-dilianok/>.
3. Земельний кодекс: Закон України № 2768-III від 25.10.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.
4. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 січня 2018 року № 60-р «Питання передачі земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності у комунальну власність об'єднаних територіальних громад»: URL: <https://land.gov.ua/info/rozporiadzhennia-kabinetu-ministriv-ukrainy-vid-31-sichnia-2018-r-60-r-pytannia-peredachi-zemelnykh-dilianok-silskohospodarskoho-pryznachennia-derzhavnoi-vlasnosti-u-komunalnu-vlasnist-ob/>.

РЕШЕТНЮК ОКСАНА ВАСИЛІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ОРГАНАМИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ НА ПРИКЛАДІ МІСТА АРЦИЗ

На сьогодні організація надання адміністративних послуг – є одним із головних індикаторів проведення реформи державного управління. Прийнятий Закон України «Про адміністративні послуги» визначив правові засади реалізації прав, свобод і законних інтересів громадян та бізнесу у сфері надання адміністративних послуг, встановив основні вимоги щодо надання таких послуг, функціонування центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП) та впровадження послуг в електронному вигляді.

Завдяки спільній наполегливій роботі державі вдалося наблизити адміністративні послуги до громадян та бізнесу шляхом запровадження їх через мережу ЦНАП, а також делегувати певні послуги органам місцевого самоврядування, впровадити низку послуг в електронному вигляді та забезпечити розміщення інформації про адміністративні послуги на веб-сторінках органів державної влади.

Адміністративні послуги – це ті публічні (тобто державні та муніципальні) послуги, що надаються органами виконавчої влади, виконавчими органами місцевого самоврядування та іншими уповноваженими суб'єктами, і надання яких пов'язане з реалізацією владних повноважень [1].

Під електронною адміністративною послугою варто розуміти адміністративну або іншу публічну послугу, що надається громадянину або юридичній особі в електронній формі [2]. До електронних послуг належать: усі електронні адміністративні послуги; онлайн оплата за комунальні послуги, Інтернет, телефонію; Інтернет-банкінг, Інтернет-страхування; купівля через Інтернет квитків на потяги, літаки, автобуси; купівля товарів в Інтернет-магазинах; онлайн запис у дитячий садок; електронна черга, наприклад, у ЦНАП як в онлайн реалізації (через Інтернет), так і в оффлайн (шляхом особистого приходу та фізичного отримання квитка через інформаційний термінал) тощо.

Майже у всіх країнах світу створені та функціонують портали публічних послуг. Основними каналами надання публічних послуг стають веб-портал і мобільний канал, що включає використання мобільного порталу і мобільних додатків.

Покращення надання адміністративних послуг в Україні є однією з центральних потреб удосконалення управлінської діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Варто зазначити, що аналіз досвіду організації надання адміністративних послуг у Канаді, Польщі, Болгарії та Естонії може бути корисним для впровадження в Україні [2]. Так, по-перше, впровадження принципу «єдиного вікна» надання послуг зменшить витрати, підвищить довіру громадян до державних службовців, покращить якість обслуговування з боку службовців. По-друге, розвиток системи електронних адміністративних послуг дозволить забезпечити прозорість з боку службовців, швидкість і зручність обслуговування суб'єктів звернення.

Існуюча практика у сфері надання публічних послуг у європейських країнах перебуває на якісно вищому рівні, ніж в Україні. Однією з визначальних ознак сучасної Української держави є запровадження європейських стандартів у відносинах між владою і громадою, сутність яких полягає не в управлінні суспільством, а в наданні послуг, у «служінні» інтересам суспільства і людини.

З формальної точки зору механізм надання адміністративних послуг забезпечено відповідними нормативно-правовими актами, однак чисельні теоретичні дослідження вказують на наявність достатньої великої кількості проблемних питань. Значна частка цих питань залежить від фінансової складової, оскільки формування бюджетів та зміни у фінансній політиці є дуже складною та актуальною проблемою. Не меншою проблемою є врахування людського фактора як в плані формування професійного кадрового складу самоврядних органів, так і спонукання громади до співпраці з органами влади, прийняття безпосередньої участі у розробці та реалізації управлінських рішень.

Дослідження організації надання адміністративних послуг в центрах надання адміністративних послуг України дозволяє зробити такі висновки. Основними проблемами в організації надання адміністративних послуг через територіальні підрозділи ЦНАП є упорядкування переліків адміністративних послуг, які надаються територіальними підрозділами ЦНАП та запровадження електронних адміністративних послуг. Враховуючи досвід надання адміністративних послуг у місті Арциз, ми виокремили певні рекомендації щодо шляхів вирішення зазначених проблем.

По-перше, для зручності громадян та з метою спрощення і уніфікації надання адміністративних послуг в пілотному режимі доцільно започаткувати надання адміністративних послуг «за життєвою ситуацією» одним пакетом. Це дозволить громадянам значно економити час: за одне звернення отримати декілька послуг.

По-друге, слід внести зміни до чинного законодавства щодо упорядкування переліку адміністративних послуг, які надаються через територіальні підрозділи Центру надання адміністративних послуг.

По-третє, після завершення створення необхідного програмного забезпечення та електронного порталу, Департаментом буде необхідно виконати інформаційне наповнення веб-сайту Департаменту та після чого буде можливо здійснити організацію надання пріоритетних адміністративних послуг в електронному вигляді з метою вдосконалення якості надання адміністративних послуг.

По-четверте, слід внести зміни до чинного законодавства щодо запровадження індивідуальних, номерних печаток (штампів) та їх закріплення за адміністраторами ЦНАП.

Список використаних джерел.

1. Про адміністративні послуги [Електронний ресурс] : Закон України № 5203-VI від 06.09.2012 р. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>.
2. Надання адміністративних послуг у муніципальному секторі. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / В.Тимошук / Асоціація міст України – К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 124 с.
3. Юзефович В. В. Досвід зарубіжних країн у сфері надання адміністративних послуг: організаційний аспект / В. В. Юзефович, Н. Л. Астапова // Право та державне управління. – 2016. – № 3. – С. 130-136. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ptd_u_2016_3_220

РІЗНИКОВА ЯРОСЛАВА ОЛЕКСІЇВНА

*заступник директора Департаменту – начальник управління культури,
національностей та релігій Одеської обласної державної адміністрації*

СПЕЦИФІКА ПРОЦЕСУ ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В ЕТНОКОНТАКТНИХ ЗОНАХ

Етнічність (особлива культура, традиції, цінності, норми поведінки тощо) поряд з іншими соціальними вимірами (економічним, політичним, віковим, статевим тощо) залишається незмінно одним із стійких чи, принаймні, реально існуючих соціальних вимірів буття, що підтверджується досвідом як самої України, так і інших держав. При цьому саму етнічність можна (і потрібно) розглядати не лише як демографічний показник складу населення (що саме по собі вже заслуговує на обов'язкове врахування), а й як чинник, що формує інтереси та потреби населення.

Саме рівень етнополітичної змобілізованості, активності етнічних спільнот, ступінь осмислення етнічних інтересів та потреб може бути мотивом дій, спрямованих як на консолідацію, так і на конфронтацію. Показовими є групування навколо ідеї автономізації франкомовних канадців; еволюціонування в напрямку від унітарної держави до федерації Бельгійської держави; ситуація у Великій Британії, що має значні регіональні проблеми через існування «бездержавних націй» Шотландії, Уельсу, Північної Ірландії; активна діяльність баскських організацій за самовизначення у Іспанії тощо.

Для України ці питання не мають такої гостроти, однак, аналіз ситуації в історичній ретроспективі та географічній тягlostі свідчить про важливу, а подекуди визначальну роль цього чинника (П. Надолішній [3], О. Ортієць [4], В. Явір [5] та інші). Достатньо пригадати спроби політизації кримськотатарського національного руху на початку 90-х років, проведення референдуму про створення Болградського національного округу в складі України в 1991 році, консолідацію певної частини населення навколо мовного питання, створення політизованих об'єднань деяких національних груп; спроби використання країною-агресором етнічного чинника задля дестабілізації ситуації в Україні тощо [1].

Аналіз перебігу процесів добровільного об'єднання територіальних громад у процесі адміністративно-територіальних перетворень свідчить про їх гальмування саме в найбільш поліетнічних регіонах України - Закарпатській, Чернівецькій, Одеській, Запорізькій областях. Довгий час розроблені проекти перспективних планів формування територій громад цих етноконтактних регіонах не сприймалися певними місцевими радами. І одним з аргументів, як правило, згадувався етнокультурний аспект.

Такий, далеко не повний перелік, засвідчує роль етнічного фактора та необхідність його врахування при здійсненні адміністративно-територіальної реформи, модернізації системи державного управління та місцевого самоврядування.

Розуміючи виклики, органи державної влади у співпраці з міжнародними та громадськими організаціями реалізовували низку ініціатив задля пошуку можливостей забезпечення формування та розвитку громад з різноманітним етнічним складом населення через зміцнення потенціалу органів місцевого самоврядування та заохочення участі національних меншин в процесах на місцевому рівні. Так, у період 2016-2017 років Офіс реформ, Асоціація ОТГ, Асоціація дослідників державного управління провели низку опитувань експертів щодо перспектив територіальної реформи в місцях компактного проживання національних меншин. Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій реалізовано проект "Просування реформ в регіони", що фінансувався Європейським Союзом [2]. Міжнародний фонд «Відродження» підтримував проект «Механізми здійснення територіальних перетворень в місцях компактного проживання національних меншин (2017-2018)», а з 2018 по 2019 рік експерти Європейського центру з питань меншин (ECMI, Фленсбург, Німеччина) та Програми «U-LEAD з Європою» займалися дослідженням цього питання в Закарпатській, Чернівецькій та Одеській областях в рамках ініціативи «Управління різноманітністю з метою стійкого економічного розвитку» тощо.

Залучаючи депутатський корпус місцевих рад та керівників національно-культурних товариств експерти сприяли поширенню найкращого досвіду реформ, формування та розбудови успішних ОТГ, соціально-економічного розвитку прикордонних територій з різноманітним етнічним складом населення та вирішення питань управління різноманітністю в країнах ЄС.

2020 рік став ключовим у питанні формування місцевого самоврядування: 12 червня 2020 року Уряд затвердив новий адміністративно-територіальний устрій базового рівня. Відповідно до розпоряджень Кабінету Міністрів, після місцевих виборів в Україні буде створено 1469 територіальних громад, які покриватимуть усю територію країни. 17 липня 2020 року Верховна Рада України прийняла Постанову №3650 «Про утворення та ліквідацію районів», згідно з якою в Україні на заміну старим 490 сформовано 136 районів [5].

Це створює стійке підґрунтя для подальших кроків реформи місцевого самоврядування, сприяє прискоренню реформ у сфері освіти, культури, соціальних послуг та інших секторах. Разом з цим це змушує вести подальший пошук створення умов для реалізації прав національних меншин на національно-культурну автономію (стаття 6. Закону України «Про національні меншини в Україні»), забезпечення належного їх представництва у місцевих органах публічної влади та дієвого державного контролю за дотриманням конституційних прав людини і громадянина на місцях, що потребує оновлення законів «Про місцеве самоврядування», «Про місцеві державні адміністрації» «Про службу в органах місцевого самоврядування» тощо.

В такому випадку висока національна самосвідомість меншин може слугувати додатковим ресурсом для зміцнення самоорганізації в місцях компактного проживання меншин, їх активної участі у підтримці національної безпеки України. Громадянська та економічна інтеграція національних меншин, у тому числі через підтримку легального підприємництва та культурно-освітніх ініціатив, дозволить вже в короткостроковій перспективі оптимально використовувати потенціал представників національних меншин України.

Список використаних джерел.

На Закарпатті зібрали 64 000 підписів проти мовних законопроектів у ВР [Електронний ресурс] // портал 7днів — Режим доступу : <http://7dniv.info/society/88200-na-zakarpatt-zbrali-64-000-pdpisv-proti-movnihzakonoproektv-u-vr.html>; Дискусія щодо мовного питання у проєкті Закону України «Про освіту» завершилася згодою [Електронний ресурс] // Портал освітян України — Режим доступу : <https://www.pedrada.com.ua/news/4023-diskusya-shchodo-movnogo-pitannya-u-proekt-zakonu-ukrani-pro-osvtu-zavershilasya-zgodoyu>

Інститут економічних досліджень та політичних консультацій [Електронний ресурс] // http://www.ier.com.ua/ua/regions_for_reforms

Надолішній П. І. Етнонаціональний фактор адміністративної реформи в Україні: проблеми теорії, методології, практики. Київ: Вид-во УАДУ, 1998. 262 с/

Оргієць О.М. Розробка моделі комунізованих адміністративно-територіальних одиниць базового рівня в умовах етнонаціонального різноманіття// Теорія і практика державного управління :зб.наук.пр. - Харків: Магістр, 2012. – вип. 2(37). – С. 339 – 346

Явір В. А. Етнополітичні виклики адміністративно-територіального устрою України. Правова держава. 2013. Вип. 24. С. 412–419

РОГУЛЬСЬКИЙ ОЛЕГ ІВАНОВИЧ

*аспірант кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

СУЧАСНІ ТRENДИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Місцеве самоврядування на сьогодні є важливим фактором демократизації суспільного життя, децентралізації управління та необхідною передумовою становлення громадянського суспільства, наближення влади до її джерела – народу.

Реформування системи місцевого самоврядування в Україні, яке розпочалося в 2014 році і триває досі, направлене на формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад.

Визначальним чинником модернізації системи місцевого самоврядування є ефективна кадрова політика. Така політика включає в себе: відтворення кадрового потенціалу муніципального управління, його зайнятість, правове врегулювання трудових відносин, організаційних механізмів і процедур відбору, мотивацію, оцінку, удосконалення, навчання та підвищення професійних компетенцій, просування, переміщення кадрів, формування в них високої корпоративної культури.

Передача повноважень від центральних органів виконавчої влади та їхніх територіальних підрозділів органам місцевого самоврядування висуває нові вимоги до професійних якостей посадових осіб місцевого самоврядування, актуалізує необхідність розвитку їхньої професійної компетентності, у тому числі шляхом навчання, що в свою чергу, вимагає модернізації та вдосконалення системи професійного навчання посадових осіб місцевого самоврядування.

Системі професійного навчання посадових осіб місцевого самоврядування, на сьогодні, притаманні певні тренди, серед них можна виділити наступні:

Навчання базується на виявлених потребах. Положенням про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад [2], передбачена можливість визначення загальних потреб (визначаються раз на три роки НАДС спільно із всеукраїнськими асоціаціями органів місцевого самоврядування один раз на три роки здійснює із залученням на конкурсній основі відповідних дослідницьких організацій) та індивідуальних потреб (здійснюються органами місцевого самоврядування та/або асоціаціями органів місцевого самоврядування за результатами атестації посадових осіб місцевого самоврядування та/або в інший спосіб). Результати вивчення потреб у професійному навчанні враховуються замовниками освітніх послуг у сфері професійного навчання під час формування і розміщення державного замовлення на підготовку та підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування.

Зменшення часу на навчання. Для досягнення цього активно впроваджують технології дистанційного навчання. Ефективність та результативність навчання у дистанційному форматі забезпечується тим, що тут велику роль грає мотивація службовців – вчать ті, кому це потрібно, кому цікаво, хто має бажання підвищити власний рівень професійної компетентності. Як наслідок – кваліфікація службовців, що успішно пройшли таке навчання, відповідає внутрішнім стандартам професійної діяльності і буде перевірятися в процесі їх практичної діяльності.

В цьому напрямку цікавим і перспективним нововведенням є функціонування Порталу управління знаннями. Даний веб-простір створено для швидкої комунікації між службовцями, які шукають можливості для підвищення кваліфікації, та провайдерів освітніх послуг. Завдяки Порталу управління знаннями: служби управління персоналом знайдуть відповіді на питання: де і коли навчати персонал; посадові особи місцевого самоврядування зможуть самостійно обирати та планувати для себе цікаве та актуальне навчання; провайдери матимуть можливість поширити інформацію про наявні програми та розширити коло своїх слухачів.

Навчання протягом життя. Важливим фактором успішного управління є якісна первинна освіта і постійна самоосвіта. Принцип безперервного навчання – це сьогодні навчання впродовж всього життя [4]. Для забезпечення безперервності, обов'язковості, плановості професійного навчання запровадження обов'язковості підвищення кваліфікації за загальними та спеціальними професійними програмами. Загальні програми підвищення кваліфікації – програми підвищення кваліфікації, метою яких є підвищення рівня професійної компетентності учасників професійного навчання на основі раніше набутого професійного та життєвого досвіду та відповідно до загальних потреб органів місцевого самоврядування. Спеціальні програми підвищення кваліфікації – програми підвищення кваліфікації, метою яких є підвищення рівня професійної компетентності учасників професійного навчання на основі раніше набутого професійного та життєвого досвіду та відповідно до їх індивідуальних потреб і спеціальних потреб органів місцевого самоврядування. [2].

Важливими елементами забезпечення «навчання протягом життя» є стажування та самоосвіта посадових осіб місцевого самоврядування. Самоосвіта може бути у формі участі у конференціях, науково-практичних конференціях, фахових семінарах, тренінгах, майстер-класах, курсах з оволодіння практичними навичками тощо.

Розвиток ринку надання освітніх послуг сфері професійного навчання. Поруч з державною системою провайдерів (Національна академія державного управління при Президентові України та її регіональні інститути; інші вищі навчальні заклади, які здійснюють підготовку магістрів за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» галузі знань «Публічне управління та адміністрування»; регіональні центри перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій; державні (галузеві) заклади післядипломної освіти) широкого розвитку отримує не державна система суб'єктів діяльності у сфері професійного навчання посадових осіб органів місцевого самоврядування (громадські організації, національні асоціації органів місцевого самоврядування, міжнародні донорські організації, тощо) [1, с.11-13].

Збільшення фінансування на професійне навчання. Пропозиція на ринку навчальних послуг для органів місцевого самоврядування (ОМС) сьогодні є достатньо широкою. А пункт 3 Постанови КМУ від 6 лютого 2019 року №106 рекомендує «органам місцевого самоврядування під час складання і затвердження відповідних місцевих бюджетів передбачати починаючи з 2020 року видатки на підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування у розмірі не менше ніж 2 відсотки фонду оплати праці». Згідно статистичні, 74% органів місцевого самоврядування закладали в своєму бюджеті на 2018 рік кошти на професійне навчання працівників. Середня сума цих коштів складає по Україні 31 тис. грн на громаду. Отже, є навчальна пропозиція та законодавчо закріплені фінансові можливості скористатися нею. [3].

Моніторинг та звітність. НАДС щонайменше один раз на три роки готує відповідну доповідь з урахуванням результатів визначення та аналізу потреб у професійному навчанні, оцінювання якості освітніх послуг, яка оприлюднюється НАДС на його офіційному веб-сайті та веб-порталі управління знаннями». У середині 2019 року НАДС оприлюднило свою першу відповідну доповідь «Стан системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад», до розробки якої долучилися фахівці Програми Ради Європи «Децентралізація і реформа місцевого самоврядування в Україні».

З вище наведеного, видно що система професійного навчання посадових осіб місцевого самоврядування в Україні розвивається і постійно адаптує в собі нові тренди, однак є ще низка напрямків що потребують свого вирішення та запровадження новачій, серед них можна виділити: відсутність системи мотивації посадових осіб місцевого самоврядування до підвищення компетентностей, застаріле законодавство щодо проходження служби в органах місцевого самоврядування, домінуючий теоретичний характер навчання, мала кількість провайдерів на регіональному рівні.

Список використаних джерел.

1. Інформаційно-аналітичний звіт «Аналіз ситуації щодо професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування в Україні» [Текст]; авт. В'ячеслав Толкованов; упоряд. Олег Войтович. – Київ, 2017. – 57 с.
2. Про затвердження Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 лютого 2019 р. № 106 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2019-%D0%BF>.
3. Професійне навчання для місцевого самоврядування: стан, виклики, перспективи [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://decentralization.gov.ua/news/11843>.
4. Управління персоналом в умовах децентралізації / За заг. ред. доктора наук з державного управління, професора, Заслуженого юриста України В.М. Олуйка – Київ, 2018. – 504 с.

РОКОТЯНСЬКА АНАСТАСІЯ СЕРГІЙВНА

*аспірант кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ НОВОЇ СИСТЕМИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ З МЕТОЮ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДОВІРИ У РЕГІОНІ

В умовах децентралізації влади актуалізується проблема змін у підходах до організації системи надання соціальних послуг, адже відповідно до Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної

організації влади в Україні, послуги повинні надаватися відповідно до державних стандартів з урахуванням територіальної доступності, що передбачає надання послуг наближених до осіб (сімей), які їх потребують.

З початку 2020 року стала чинною нова редакція Закону України «Про соціальні послуги», яка вимагає розроблення нової системи надання соціальних послуг, планування організації та фінансування соціальних послуг у кожному регіоні.

Перш за все, необхідно зазначити, що згідно нової редакції Закону, змінилося визначення самого терміну «соціальна послуга». Отже, соціальна послуга – це дії спрямовані на профілактику складних життєвих обставин, їх подолання, мінімізацію наслідків СЖО [2]. У межах цього визначення, сутність та зміст поняття «складні життєві обставини» трактується як обставини, що негативно впливають на життя, стан здоров'я, розвиток особи, функціонування сім'ї, які особа/сім'я не може подолати самостійно [2].

Визначаючи нову систему надання соціальних послуг, ми говоримо про те, що вона складається із сукупності суб'єктів, які мають відношення до надання соціальних послуг на всіх етапах, взаємодіють між собою дотримуючись основних принципів надання соціальних послуг. Елементами системи надання соціальних послуг виступають уповноважені органи, отримувачі та надавачі соціальних послуг (Таблиця 1). Отже, виникає необхідність визначення надавачів соціальних послуг та їх отримувачів.

Надавачами соціальних послуг виступають юридичні та фізичні особи будь-якої форми власності, що відповідають критеріям, встановленим Кабінетом Міністрів України, та які в перспективі будуть включені у Реєстр надавачів соціальних послуг [2].

У законодавстві чітко визначено, що надавачами соціальних послуг можуть бути як державні та комунальні установи і заклади, утворені відповідними органами влади, так і недержавний сектор, який представляють підприємства, установи та організації, як прибуткові, так і неприбуткові, громадські та благодійні, фізичні особи.

Також соціальні послуги можуть надаватися у установах, які мають інший профіль діяльності (наприклад, у центрах зайнятості, закладах охорони здоров'я, освіти, культури тощо). Надавачі соціальних послуг можуть створювати громадські об'єднання з метою захисту своїх прав та інтересів [1].

Що стосується отримувачів соціальних послуг – це особи/сім'ї, які належать до вразливих груп населення та/або перебувають у складних життєвих обставинах, яким надаються соціальні послуги [2].

Таблиця 1.

Система надання соціальних послуг [1]

Уповноважені органи	Отримувачі соціальних послуг	Надавачі соціальних послуг
Міністерство соціальної політики	Отримувачі	Надавачі (державні та недержавні)
Місцеві державні адміністрації	Об'єднання отримувачів	Об'єднання надавачів
Органи місцевого самоврядування у тому числі ОТГ		Об'єднання працівників системи надання соціальних послуг

Оновлення у законодавстві визначають різні повноваження між органами влади на центральному та місцевих рівнях. На національному рівні Мінсоцполітики формує державну політику та відповідно нормативно-правову базу, на регіональному та місцевому рівнях – вживаються заходи щодо визначення потреб у соціальних послугах, планування та фінансування програм, а також власне організація надання соціальних послуг [1].

У зв'язку зі змінами у законодавстві важливим є встановлення єдиних підходів в організації системи надання соціальних послуг, а саме:

- визначення основних напрямів держави у розвитку надання соціальних послуг;
- користування єдиною професійною термінологією для різних законів;
- забезпечення участі зацікавлених сторін на всіх етапах підготовки та надання соціальних послуг;
- усунення правових колізій;
- встановлення єдиного алгоритму «ведення випадку»;
- підвищення професійної компетентності;
- проведення супервізії.

Основними нововведеннями системи надання соціальних послуг на рівні регіону повинно бути:

- реалізація державної політики на регіональному рівні;
- узагальнення результатів оцінки потреб у соціальних послугах;
- розробка програм з урахуванням потреб регіону;
- виконання, фінансування, надання послуг;
- моніторинг, контроль, оцінка якості, інформування населення;
- забезпечення взаємодії надавачів соціальних послуг.

Перевагами створення нової системи надання соціальних послуг виступає доступність послуг та прозорість процесу їх надання, захист прав отримувачів, удосконалення управління системою в умовах децентралізації та оптимізації видатків, сприяння створення ринку соціальних послуг, підтримка недержавних організацій, адресність соціальних послуг, єдині підходи в організації роботи системи.

Отже, з метою формування соціальної довіри на регіональному рівні надавачі соціальних послуг повинні інформувати осіб (сімей) про можливість отримання соціальних послуг у доступній для сприйняття формі, забезпечувати найкраще інтереси отримувачів, сприяти якісному оцінюванню потреб осіб (сімей), які звертаються за допомогою, контролювати надання соціальних послуг відповідно до державних стандартів.

Для більш якісного надання соціальних послуг надавачі повинні забезпечувати постійне навчання та підвищення кваліфікації своїх працівників, залучати інші ресурси до надання послуг.

Список використаних джерел.

1. Нечосіна О. Функціонування системи соціальних послуг в Україні: короткий опис. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/510/3>.
2. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>

САМОФАЛОВ РОМАН ОЛЕКСАНДРОВИЧ

*аспірант кафедри державознавства та права ОРІДУ НАДУ при Президентіві України,
начальник відділу правового аналізу юридичного управління апарату Одеської обласної ради*

ВИНИКНЕННЯ ПОНЯТТЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ЙОГО ВИЗНАЧЕННЯ

Поняття доброчесності в національному законодавчому полі сформоване доволі розмито та здебільшого спирається на біблійське його розуміння.

Це аргументує необхідність дослідження появи самого поняття доброчесності та його укорінення з давніх часів для впровадження в діяльність публічних сервісів нашої країни.

Людина як індивід завжди прагнула до забезпечення своїх егоїстичних потреб найпростішим способом, що наносило шкоду суспільству в цілому.

З часом у суспільстві з'являються свої цінності та принципи, життєвий устрій та багатства, а для того щоб, їх захистити утворюється відповідна система культурної традиції і правових норм.

Філософи античної Греції сформували поняття «добročесність», яке еволюціонувало від природної позитивної характеристики самого світу, що була дарована богами до поняття практичної етики, як чесноти.

Перша відома спроба сформувати саме поняття доброчесності була зроблена давньогрецьким поетом Геосідом у поемі «Робота і дні». Геосід один із перших пов'язує світ, громаду та людину в єдину систему, де від кожного цього елемента залежить майбутнє усієї системи. На думку Геосіда доброчесність полягає у отриманні багатства не шляхом війни та обману, а чесним трудом, а шлях до доброчесності дуже тяжкий та вимагає постійних життєвих зусиль [3, с. 58-60].

Демокрит розумів доброчесність, як правду, справедливість та чесність. Загалом же важливим у розвитку доброчесності він бачив самовиховання і відкидав думку, що доброчесності можна навчити. Філософ вважав, що допомогти у цьому повинні почуття обов'язку та сорому перед собою [2, с. 210].

Сократ визначав доброчесність як мудрість та пізнання, що спрямовані на саморозвиток індивіда. У розумінні Сократа знання – це й є доброчесність, бо людина, яка знає, що насправді є добром та злом, не буде коїти зло, а буде робити тільки добро. Водночас Сократ відхиляв думку, що соціум та держава може якимось чином регулювати доброчесність індивіда та коливався щодо думки, що доброчесності можна навчити. Закони держави, як і релігію, традиції та устої, він розглядав як одне із джерел пізнання добра та зла, проте не вважав, що усі закони є такими [4, с. 116-154].

Платон поділяв думку свого вчителя, але був упевнений, що держава повинна виховувати доброчесність у громадянах, а закони мають основоположне значення. Платон доходить висновку, що людина за своєю природою схильна до зла та слабка. У зв'язку із цим для виховання у соціумі доброчесності необхідно мати чітке та ефективне законодавство, що регламентує життя як суспільне так й приватне [5, с. 157].

Аристотель також звертає увагу, що держава повинна регулювати та виховувати доброчесність своїх громадян. За Аристотелем вище благо – це благо держави, а благо людини безпосередньо пов'язане з вищим благом. Аристотель стверджував, що доброчесність є набутою якістю, яка формується шляхом вихованням, навчання, обмежень, для чого й покликані закони [1, с. 111].

У давньоримській культурі поняття доброчесності теж пройшло свою еволюцію. На ранньому етапі свого розвитку доброчесність виступала як гендерна ознака воїна, а саме як доблесть. Проте зі зміною світогляду та трансформацією пріоритетів римської моралі поняття «добročесність» перетворилось у чесноту. А за часів класичної доби сферою осмислення «добročесності» стала мораль та філософія [8].

Панетій у навчаннях про державу та громадянина дотримувався ідеї демократії та встановлення доброчесності через закони. Панетій відійшов від ідеалу, вважаючи, що доброчесність повинна відповідати критеріям пересічного громадянина, щоб саме звичайні громадяни мали можливість навчитись стандартам дотримуватись [7, с. 108-109].

У питаннях доброчесності Цицерон розвив у тому рахунку й думку Панетія. Цицерон зазначав, що прагнення тілесних насолод, пристрасть до розкоші і багатства, жадібність та марнославство є пороками, тому слід чинити їм опір, а мудрість і доброчесність – вірний супутник такому опору.

У своїх міркуваннях на тему держави Цицерон зауважував, що закони це основа, на якій доброчесно управляються громади [6, с. 163].

Слід згадати один з відомих афоризмів, що приписують Цицерону: «Закони повинні викорінювати пороки і насаджувати доброчесність».

Отже, філософи античних часів вже у ті часи сформували поняття доброчесності, визначили її важливість у сфері публічного управління та зробили спробу розробити механізми її забезпечення на законодавчому рівні.

Античні філософи відійшли від поняття доброчесності, як подарунку богів та визначили його як якість людини, яку необхідно впровадити. На їх думку, доброчесності можна та необхідно навчати громадян, а закони це – саме той механізм, який санкціями й буде громадян навчати доброчесності.

Список використаних джерел.

1. Арістотель. Нікомахова етика / Арістотель; пер. з давньогр. В. Ставнюк. – К.: «Аквілон-Плюс», 2002. – 480 с. – ISBN 966-95856-7-8.
2. Бемель Г. Демокрит в его фрагментах и свидетельствах древности / Г. Беммель -М.:Соцэкгиз, 1935. – 382 с.
3. Гесиод. Полное собрание текстов / Геосид; пер. В.В. Вересаева, О.П. Цыбенко [вступ. ст. В.Н.Ярхо. Комментарии О.П.Цыбенко и В.Н.Ярхо. Лабиринт], 2001. – 256 с. – ISBN 5-87604-087-8.
4. Платон. Діалоги / Платон; пер. з давньогр. Й. Кобів, У. Головач, Д. Коваль. – 2-ге вид. – К: Основи, 1999. – 395 с. – ISBN 966-500-007-1.
5. Платон. Законы. Послезаконие. Письма / Платон; [вступ. ст. Я. А. Слинина]. – Санкт-Петербург : Наука, 2014. – 517с. – ISBN 966-95856-7-8.
6. Цицерон Марк Туллий Про державу; Про закони; Про природу богів / Марк Туллий Цицерон; пер. з латин. В. Литвинов. – К.: Основи, 1998. – 476 с. – ISBN 966-500-175-2.
7. Цицерон Марк Туллий. О старости. О дружбе. Об обязанностях. / Марк Туллий Цицерон; пер. В.О. Горенштейн М., «Наука», 1993. 245 с. – ISBN 5-02-011164-3.
8. Черненко Н. Особливості вербалізації концепту доброчесність у лексико-семантичному просторі латинської, англійської та французької мов / Н. Черненко // Studia linguistica. – 2014. – Вип. 8. – С. 515-519. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Stling_2014_8_85.

STEPANENKO ALEXANDER

*PhD student of the Department of Regional Policy and public administration
of ORIPA NAPA under the President of Ukraine*

TO THE PROBLEM OF CLARIFYING THE MEANING OF THE CONCEPT OF «HUMAN COMMUNITY CAPITAL»

The basis of any state is society. Its citizens are the main subjects of political, economic and social relations. Therefore, the state is interested in improving the welfare of the nation. Among the many factors that have a direct impact on public welfare at the national and community levels, is human capital.

With the rapid development of technology, the transition from local to global economies, the issue of welfare is one of the most important. The problem of the nation's well-being is especially acute in our country, because the solution of such a priority as building a competitive national economy must begin not so much with the development of innovative technologies and technologies as with building a solidary civil society that will live at a decent level.

Human capital is a stock of knowledge, skills and motivations available to everyone. Investments in it are education, accumulation of industrial experience, health care, geographical mobility, information retrieval.

Since the introduction of the concept of «human capital» in scientific circulation, it has developed rapidly and supplemented in the works of many economists. Becker in his work «Human Capital» introduces the concept of «special human capital», ie it means only those skills that are of interest to any one company, any one type of activity. The development of the theory of human capital was in line with the neoclassical trend. The concepts and methods of economic analysis began to be used to study such social phenomena and institutions as education, health care, migration, marriage and family, crime, racial discrimination, and so on.

Under human capital is understood the embodied in a person's stock of abilities, knowledge, skills and motivation. Its formation, like the accumulation of physical or financial capital, requires the diversion of funds from current consumption in order to obtain additional income in the future. The most important types of human investment include education, training, migration, information retrieval, birth and upbringing of children.

Types of human capital, scientists classify the main elements of costs and investment in the reproductive process. Thus, we can distinguish the following types of human capital: capital of health, capital of education and capital of culture, focusing on the first of them. Health capital (natural - inherited and acquired) is the supporting structure, the basis for human capital in general. Investing in health prolongs a person's working life, ie the time of functioning of human capital. Throughout human life, human capital is depleted, and investment in health can slow this process. However, not all investments in people can be recognized as investments in human capital, but only those that are socially feasible and economically necessary.

Human capital is acquired by a person throughout his life (expenditures on education, health care, social needs, etc.). The accumulation of spiritual capital occurs through the inner life of man in the process of his self-improvement. Of all the components of human capital, the meaning and essence of the concept of «spiritual capital» is currently the least developed, and is described by such human characteristics as conscience, decency, critical attitude and thinking, common sense, altruism, mutual aid, ability and desire to perceive new, the presence of intellectual interests, requests and ideals, etc. We consider the consideration and study of spiritual capital at the level of the territorial community to be promising. Along with the concept of «human capital» in scientific discourse uses the concept of «social capital».

Like other forms of capital, social capital is productive. It contributes to the achievement of certain goals, which cannot be achieved in its absence. For example, a group within which there is complete reliability and absolute trust can do much more than a group that does not have these qualities.

Recently, there is growing evidence that social cohesion is a determinant of economic prosperity and sustainable development. Social capital is not just the sum of the institutions that support society, but rather the «glue» that holds together its various parts. In a country with developed social capital, its citizens have more chances for self-realization.

The components of social capital are: commitment, expectations and reliability of the social and institutional structure; the ability to obtain information at the lowest cost; existence of norms and effective sanctions; relative isolation and appropriateness. The basis of all these components of social capital is trust.

Trust is the «fabric» from which social networks are created. To trust means to believe, despite the inaccuracy of knowledge (uncertainty) about the actions of another. Trust is thus located in the space between absolute knowledge and absolute ignorance [1].

Education, training and education can play an important role in providing a basis for community economic growth, social involvement and personal development. Deterioration of such components of human capital as the health of the nation, reduced life expectancy and reduced levels of education significantly reduce the efficiency and duration of «functioning» of human capital. This, in turn, necessitates the development and implementation of a set of measures aimed at improving the formation and use of human capital at the level of the territorial community.

References.

1. Fukuyama F. Social Capital and Civil Society. Washington.: IMF Institute and the Fiscal Affairs Department, 1999. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/seminar/1999/reforms/index.htm>

ТРОФИМЛЮК ОЛЕНА ВАЛЕРІЙВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ІННОВАЦІЇ З СПРИЯННЯ ДЕРЖАВИ У РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Громадянське суспільство в Україні завжди відгравало важливу роль у розвитку країни і влади. При цьому їх відносини склалися по-різному. Політичні події останнього десятиліття продемонстрували, що громадянське суспільство є потужною силою у здійсненні реформ. Сформувалось унікальне об'єднання – Реанімаційний пакет реформ, до складу якого ввійшли 82 громадські організації, що працювали як експертні та адвокаційні групи над 22 напрямками реформ. Важливу роботу здійснювали антикорупційні організації, журналісти під час своїх розслідувань. Чимало потрібних країні реформ було ухвалено під тиском громадянського суспільства.

У Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», окремо зазначається про необхідність об'єднання зусиль органів влади, бізнесу та громадянського суспільства для просування України у світі. При цьому головною передумовою реалізації Стратегії є суспільний договір між владою, бізнесом та громадянським суспільством, де кожна сторона має свою зону відповідальності. Відповідальність влади – провести реформи, забезпечити баланс інтересів між громадянським суспільством, державою і бізнесом, просто прозоро та якісно працювати за новими підходами, гарантувати дотримання прав людини.

Громадянське суспільство у демократичній державі через свої інститути, активно впливає на вироблення владними інституціями політики, контролює їх публічну діяльність спрямовану на реалізацію виробленої політики, фактично спонукаючи чиновників служити інтересам людей. У цьому контексті надзвичайно актуальним є питання забезпечення органами публічної влади України ефективних форм їх взаємодії з громадськістю, адже саме вони є важливим чинником створення умов для участі громадян у формуванні та реалізації публічної політики, налагодження громадського контролю та зміцнення довіри громадськості до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, тобто до органів публічної влади.

Важливим кроком для розвитку соціального діалогу є прийняття «Національної Стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016 – 2020 рр.», яка спрямована на забезпечення відкритості, підзвітності та інституційної спроможності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, до ефективної взаємодії з інститутами громадянського суспільства. У стратегії задекларовано впровадження форм демократії участі, зокрема в трудових відносинах, розвиток механізмів соціального міжсекторального партнерства між владою, бізнесом та інститутами громадянського суспільства, створення умов для безпосереднього залучення зацікавлених суспільних груп до підготовки управлінських рішень за допомогою проведення регулярних консультацій (діалогу) в громадських радах, створення умов і механізмів здійснення моніторингу, оцінювання та громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Залучення ініціатив громадянського суспільства у процес підготовки і вироблення політико-управлінських рішень, вироблення інструментів щодо ефективного налагодження такої взаємодії спричиняє трансформацію публічного управління і перехід від переважно адміністративних методів управління до функцій координації.

Досвід взаємодії впровадження інновацій широко застосовується в публічному управлінні, а саме: відродженні міст, охороні навколишнього середовища, економічному розвитку, політиці зайнятості та поліпшенні послуг у сфері освіти, охороні здоров'я та соціальному забезпеченні. Але існують випадки, коли спільні інновації та співпраця мають бути обмежені, а саме: у разі виникнення загрози громадській безпеці, конфіденційності приватних фірм, громадян, інтересам державних підприємств; у географічних або політичних регіонах, де існує застарілий ідеологічний, релігійний або етнічний конфлікт; коли виникає великий дисбаланс ресурсів зацікавлених сторін або результати співпраці можуть бути використані приватними організаціями на свою користь.

Великий потенціал для налагодження конструктивного діалогу на засадах партнерства між державою, громадянським суспільством і бізнесом закладений у новітній практиці публічного управління, яку засновано на співпраці, комунікаціях публічних і приватних учасників із різним рівнем досвіду, ресурсів з метою створення інноваційних проектів, вироблення спільних рішень складних суспільних завдань. Комунікації здійснюються в онлайн-просторі, який є відкритим, доступним і дозволяє бути поінформованим, отримувати послуги, висловлювати свою думку, брати участь у процесі формування й вироблення рішень за допомогою «медіа-

ком'юніті» – публічних майданчиків (горизонтальне спілкування всередині громадянського суспільства через соціальні мережі, інтернет-блоги тощо), електронного урядування та електронної демократії – онлайн-виборів.

Інновації з сприяння держави у розвитку громадянського суспільства в Україні слід розуміти як комплекс узгоджених між собою інституціональних змін у формі управлінських рішень довгострокової перспективи, які мають на меті трансформацію (інституціонального розвитку) системи публічного управління. Це передбачає використання комплексного механізму нововведень у системі публічного управління (розробку і застосування нових технологій, методів організації, створення нових організаційних структур, формування нових послуг, ринку управлінських послуг, впровадження нових управлінських технологій тощо).

Отже, можемо стверджувати, що системні зв'язки публічного, приватного і громадського секторів, зокрема активна участь останнього в підготовці управлінських рішень, сприяють побудові соціального діалогу і, таким чином, трансформації системи публічного управління на основі принципів належного врядування. Ключовою практикою для вироблення, поширення й захисту інновацій є практика впровадження спільних інновацій, яка створює можливості для налагодження діалогу на основі співпраці публічних, приватних і громадських учасників різного рівня.

Перспективою подальших досліджень має стати пошук нових підходів і технологій для інноваційного розвитку публічного управління в межах соціального діалогу.

Список використаних джерел.

1. Національна Стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016 – 2020 роки, затверджена Указом Президента України від 26 лют. 2016 р. № 68/2016 // Офіц. сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2016>.

2. Про державно-приватне партнерство : Закон України від 1 лип. 2010 р. № 2404-VI // Офіц. сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>.

3. Про соціальний діалог в Україні : Закон України від 23 груд. 2010 р. № 2862-VI // Офіц. сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2862-17>

4. Розвиток громадянського суспільства в Україні: аналіт. доп. [Текст] / В. М. Яблонський, П. Ф. Вознюк, Д. М. Горелов [та ін.]; за ред. О. А. Корнієвського, М. М. Розумного. – К.: НІСД, 2015. – С. 13.

ФІЛАНЧУК МАКСИМ ВАЛЕРІЙОВИЧ

слухач ОРИДУ НАДУ при Президентові України

ОСОБЛИВОСТІ ПАРТИСИПАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Становлення реального місцевого самоврядування, яке б базувалося на принципах Європейської хартії місцевого самоврядування, – одне з найбільш складних та суперечливих завдань становлення розбудови демократичної державності України. На цьому шляху, з моменту визнання місцевого самоврядування, постав цілий комплекс політичних, економічних, соціальних, психологічних та інших проблем. Тому, для України ж важливим є стимулювання та збалансований розвиток партисипативної демократії на усіх рівнях, але в перехідний і трансформаційний період становлення демократичних цінностей ефективнішим виступає базовий рівень – громада.

Ключову роль у зміцненні інститутів партисипативної демократії має відігравати місцеве самоврядування. Адже саме воно є низовою, найбільш наближеною до громадянського суспільства, територіальною ланкою політичної системи. Реальне місцеве самоврядування на всіх рівнях територіальної організації влади – це конкретний крок у напрямі подальшої лібералізації управління на місцях, пов'язаний із вирішенням проблем формування громадянського суспільства та соціальної правової держави, посиленням захисту прав і свобод людини і громадянина, їх практичною реалізацією.

Партисипативне управління – це один із сучасних методів менеджменту, що передбачає його демократизацію, участь найманих працівників в управлінні фірмою. Партисипативне управління створює можливості для підвищення творчої активності кожного працівника та забезпечує необхідне інтегрування зусиль усіх працівників для досягнення цілей організації. Кожна активна особистість, керується не тільки прагненням до задоволення первинних потреб, скільки намаганням задовольнити потреби вищого порядку. Зокрема прагнення брати участь у прийнятті рішень, визначенні перспектив розвитку організацій, здійсненні успішної управлінської діяльності [2].

Залучення громадян до процесу прийняття рішень є ключовим елементом належного партисипативного управління, яке як за своєю суттю є: підзвітне громадянам та прозоре; чутливе; справедливе та інклюзивне (важлива думка усіх мешканців, а не лише тих, які мають своїх представників у радах різного рівня); ефективне та результативне; підзаконне; учасницьке; орієнтоване на згоду.

Основними перевагами партисипативного управління є:

- спрямованість на громаду та її розвиток;
- широке обговорення проблем громади з рівним доступом для усіх охочих;
- участь громади у прийнятті рішень, постановці завдань і в подальшій реалізації проектів прямо або опосередковано через управління та спостереження за підрядниками чи операційними та експлуатаційними функціями;
- подолання відчуженості членів громади від проблем у її функціонуванні;
- підвищення інформованості членів громади про її діяльність, що сприяє прийняттю вірних рішень;

- збільшення кількості та якості зворотних зв'язків, що сприяє підвищенню якості управлінських рішень;
- спільна відповідальність громади за планування проекту та його складових (територіальна громада самостійно обирає найбільш нагальну проблему для вирішення);
- використання громадської оцінки та моніторингу [3].

Співпраця громади з організаціями підтримки та постачальниками суспільних послуг, у тому числі обраними органами місцевого самоврядування, приватним сектором, неурядовими організаціями та центральними державними установами, дозволяє забезпечити місцеві громади соціальними та підприємницькими послугами, організувати економічну діяльність та раціонально використовувати ресурси, наділити бідні верстви населення ресурсами та підвищити їх безпеку.

Недоліками партисипативного управління, більшість із яких обумовлені невмілим використанням принципів спільної діяльності та нестачею досвіду, є:

- 1) труднощі з поширенням успішного досвіду невеликої експериментальної громади на рівень країни;
- 2) велика вартість та обмеження участі на практиці. Участь у проекті розвитку, орієнтованому на громаду, в реальному житті тягне за собою значні витрати, у т.ч. витрати часу й доходів. Також частими є випадки, коли проекти потребують додаткових фінансових внесків від членів громади. Існують також нематеріальні, але не менш реальні проблеми, а саме: психологічний та фізичний «примус» найбільш соціально знедолених членів суспільства до участі в програмі, де їх участь може викликати конфлікти з інтересами місцевих еліт;
- 3) тривалість проекту місцевого розвитку. Як правило, проект, орієнтований на громаду, займає близько року.
- 4) відсутність або недостатня кількість кваліфікованого персоналу (у більшості випадків успішний розвиток програми забезпечувала команда, яка складалася з високо мотивованих людей, які тривалий час (10–20 років) працювали з громадами, розвиваючи їх потенціал);
- 5) небезпека корупційних дій при реалізації проектів розвитку громад;
- 6) більшість членів громади схильні до ухвалення короткострокових та менш ризикованих рішень, відповідно інноваційні рішення не завжди заручаються підтримкою громади;
- 7) збільшується час на обговорення та прийняття рішень та ін. [1].

Попри те, що партисипативне управління є доречною моделлю організації управління в системі місцевого самоврядування, для його ефективного застосування та поширення надалі необхідно підвищувати спроможність територіальних громад, збільшувати їх соціальний капітал та розвивати взаємодію з бізнесом та наявними інститутами влади.

Отже, партисипативне управління є одним із сучасних ефективних методів управління, що передбачає децентралізацію управління, його демократизацію, участь суб'єктів діяльності в управлінні, ефективне використання потенціалу людських ресурсів для їх розвитку та розвитку організаційної системи. Воно змінює систему мотивації працівників організації та підвищує її міцність. Водночас партисипація не применшує права та відповідальність керівників. Ціллю партисипативного управління є, підвищення рівня задоволення працівників своєю діяльністю та забезпечення найбільш ефективного функціонування організації.

Список використаних джерел.

1. Посібник з питань партисипативної демократії (демократії участі) на місцевому рівні. Під редакцією Толкованова В.В. – Київ, Крамар, 2011, 199 с.
2. Сімакова Ю. С. Партисипативне управління як один із найперспективніших напрямів у теорії та практиці управління. URL: [http:// www. drohobych. net/ 2010/ pdf](http://www.drohobych.net/2010/pdf)
3. Shvets, D. Ye. (2015). Partysypatyvna model upravlinnia v systemi vyshchoi osvity [Partisipative model of management in the system of higher education]. Humanitarnyi visnyk ZDIA – Humanitarian Bulletin of ZDIA, Vol. 63, 229–256 [in Ukrainian].

ЧЕБАН ОЛЕКСАНДР ІВАНОВИЧ

*доцент кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент*

КОРУПЦІЯ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В КОНТЕКСТЕ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Проблематика корупції розглядається економічними та політичними науками з новим інтересом з погляду на сучасну роль держави як основного інституту економічного розвитку. Саме ефективна держава відповідальна за надання товарів і послуг, встановлення правил, утворення установ і організацій, що сприяють розвитку в економічній і соціальній сфері. Визначальна роль держави також відображується у більшості визначень корупції. Корупція часто визначається як зловживання публічною владою для отримання особистої вигоди. При розгляді корупції як феномену завжди з одного боку присутня держава, тобто державні службовці, функціонери, чиновники та політики тощо. Це ті суб'єкти, що займають посади, які мають повноваження щодо розподілу публічних ресурсів від імені держави або уряду.

Існує думка, що рівень корупції має статистичну залежність від рівня процвітання економіки. В міру того, як країна стає багатшою, рівень корупції знижується. Поряд з іншими чинниками, дану залежність від рівня ВВП на

душу населення наводить міжнародна організація Transparency International [1]. Крім того, підвищений рівень корупції гальмує економічне зростання, зокрема певні види корупції та на певних стадіях зростання.

Рівень корупції та її форма також відрізняються залежно від політичної ситуації в країні. Рівень та форми корупції змінюються залежно від типу режиму, в якому вона виникає. Одним із поширених загальних припущень є те, що рівень корупції негативно корелює відносно рівня демократизації суспільства, тобто рівень корупції зменшується зі збільшенням рівня демократії. Був сформульований «закон» або загальна закономірність, яка говорить про те, що рівень корупції зменшується при підвищенні консенсусу влади. Тобто, чим більше влада законна, тим менше корупції [2].

Дослідники проблематики корупції зазначають, що найбільший рівень корупції спостерігаються у ряді країн, які впроваджують процеси політичної та економічної лібералізації, що передбачає на даному етапі невизначеність, неефективність політичних інститутів та одночасно збільшує можливості корупційних дій. Тобто високий рівень корупції спостерігається у країнах, що перебувають у швидкій економічній та політичній трансформації, як у колишньому Радянському Союзі та деяких країнах Латинської Америки [3].

Крім того, легітимність та ефективність держави, а згодом і загальне ставлення до корупції залежать від загальної поваги системи публічного управління в очах населення. Легітимність залежить від наданих послуг та здатності задовольняти популярні потреби, на відмінну від способів управління державою. Крім того, харизма політичних лідерів також важлива, коли мова йде про легітимність. Тому сильні держави можуть витримувати відносно високий і стабільний рівень корупції, або утримувати рівень корупції на низькому рівні.

Разом з тим у суспільстві завжди є невдоволення централізацією та результатами централізованого економічного планування та бажання широкої участі у демократичному правлінні. Ідея децентралізації ґрунтується на тому, що органи місцевого самоврядування є ближчими до людей й можуть ефективно визначати та задовольняти їх потреби. Але у дискусії щодо корупції та децентралізації мають місце певні суперечності. В цілому прихильність до децентралізації стала важливим елементом антикорупційних стратегій, що підтримуються такими донорами, як Світовий банк. Очікується, що завдяки очікуваним поліпшенням підзвітності державних органів та органів місцевого самоврядування, зменшенню можливостей для бюрократії і т.п. буде зменшуватися рівень корупції [4].

Дослідники зазначають, що децентралізація буде успішною, якщо будуть дотримані деякі умови до початку процесу децентралізації. Зокрема, децентралізація може бути успішною політикою, якщо працюють інститути, пов'язані з податковою політикою, податковою адміністрацією та системами управління бюджетами та управліннями витратами тощо. Особливо важливими є установи, які дозволяють центральному уряду передавати ресурси місцевим органам самоврядування з певною впевненістю, що ресурси будуть видаватися ефективно та з тією метою, для якої вони передаються. Однак умови для успішної децентралізації часто не встановлені та не забезпеченні, що сприяє тому, що корупція є більш поширеною на місцевому рівні, ніж на національному рівні [3].

Також дослідники зазначають, що децентралізація сприяє збільшенню кількості осіб, причетних до корупційних дій, хоча це не означає, що загальна кількість коштів, що вилучаються корупційними діями, збільшується. Наприклад, фіскальні адміністрації багатьох місцевих органів влади є дуже корумпованими, частково через надмірний ступінь дискреційних фіскальних повноважень місцевих чиновників та слабкий моніторинг зверху або його відсутності [5]. Особливе місце займає контроль за фінансами. Передача фінансів з гори на місця через відповідні адміністративні рівні, як й розпорошення повноважень, збільшує кількість суб'єктів, що контролюють публічні фінанси. Зрозуміло, що таке становище збільшує потенціал для шахрайства з бюджетом через розтрату або махінації.

Трейсман зауважує, що федеральні держави є більш корумпованими, ніж унітарні. Він пов'язує це із проблемою колективних дій напівавтономних чиновників центральних органів влади та чиновників субнаціонального рівня, які вирішують який потрібно отримати хабар з підприємців, якщо обидва рівні мають право регуляції. Ймовірний результат – встановлення вимог до хабарів, які в кінцевому підсумку вимушують багатьох приватних акторів піти з ринку [6].

Також дуже вразливим щодо корупції є управління земельними ресурсами. На місцевому рівні формується одна максимум дві групи, що володіють достатніми коштами для придбання «перспективних» земельних ділянок та об'єктів. Тут також треба згадати муніципальну власність та укладання договорів на будівництво.

Органи місцевого самоврядування особливо вразливі щодо захоплення групами, які використовують неформальні або патріомональні відносини для впливу на осіб, що приймають рішення та зменшувати відповідальність. Такі фактори, як сімейні зв'язки, династії, домінуючий вплив місцевих лідерів, культурні традиції взаємності, затяжний характер перебування на посадах місцевих чиновників можуть призвести до захоплення влади місцевими групами впливу. Крім того, владні взаємовідносини, що склалися на національному рівні можуть бути спроектовані на місцевий рівень. В такому разі місцеві чиновники не схильні вважати себе відповідальними перед місцевими громадами, натомість більше переймаються тим як їх оцінюють лідери національного рівня. Також захоплення ресурсів може призвести до дискримінації щодо конкретних громад населених пунктів та регіонів в цілому лідери яких не є «підконтрольними» владі.

Разом з тим, вчені та коментатори часто припускають, що більша децентралізація та передача повноважень органам місцевого самоврядування призведе до зниження рівня корупції на місцевому рівні оскільки, у міру збільшення прозорості розподілу ресурсів різноманітні можливості для реалізації корупційної практики поступово зменшуються [7].

Список використаних джерел.

1. Transparency International – <https://www.transparency.org/>
2. Friedrich, Carl J.: «Corruption Concepts in Historical Perspective» in Arnold J Heidenheimer, Michael Johnston, & Victor T. LeVine (eds.): Political Corruption. A Handbook. New Brunswick NJ, 1989 (third printing 1993), Transaction Pub.

3. Tanzi, V. (2000b): 'Some politically incorrect remarks on decentralization and public finance.' In J.J. Dethier (ed.) Governance, decentralization and reform in China, India and Russia. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
4. Світовий банк – <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>
5. Manor, J. (1999): The political economy of democratic decentralization. Washington D.C.: World Bank
6. Treisman, Daniel (2000): «The causes of corruption: a cross national study», Journal of Public Economics, vol. 76, pp. 399-457
7. Andreas Umland, «The International Effects of Decentralization», in: Vox Ukraine, 30.01.2019, <<https://voxukraine.org/en/international-implications-of-ukraine-s-decentralization/>>.

ЯКОВЛЕВА ЛІЛІЯ ІВАНІВНА

*доцент кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.політ.н., доцент
ORCID ID: orcid.org/0000-0002-0942-485X*

**ULTIMA RATIO ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ:
ВІД ІНСТИТУЦІЙНОЇ ДОВІРИ ДО ІНКЛЮЗИВНОЇ ЛЕГІТИМНОСТІ**

Проблема легітимності публічної влади у постіндустріальному (інформаційному) суспільстві інтерпретується як комунікативне обґрунтування права на урядування (адміністрування) у процесі полілогу (діалогу) між громадянами та державою. І хоча розвиток технологічних засобів комунікації та комунікативних технологій дозволяє сьогодні значно спростити вертикальний та горизонтальний рух інформації, але кризи легітимності є звичним явищем не лише для країн перехідного типу, а й для консолідованих демократій. Делегітимація стосується не лише окремих політичних акторів чи інститутів публічної влади, а й соціального та політичного порядку. Масові протестні рухи, спрямовані на делегітимацію певного соціального порядку, охоплюють високорозвинені країни (США, Франція, Німеччина, ін.). Акселератором делегітимації публічної влади на пострадянському просторі, частіше за все, є виборчі кампанії. Натомість її справжньою причиною виступає відсутність інституційної довіри, яка стає на заваді встановленню інклюзивної легітимності. У сучасних умовах, як і за часів М. Вебера, набуває особливої актуальності пошук адекватної раціональної відповіді на питання щодо фундаментальних засад легітимності публічної влади, її «останнього аргументу» у діалозі зі суспільством.

Політична історія надає приклади таких Ultima Ratio легітимності публічної влади: насильство, віра, демократичні конкурентні вибори (електоральна легітимність). На сучасному етапі, враховуючи технологічні можливості комунікативних мереж, пріоритетом стає інклюзивність взаємодії влади та громадян. Інклюзивна легітимність найбільш повно реалізується у моделях електронної демократії та електронного урядування.

По-перше, однією із найбільш спокусливих для гібридних режимів та, на певному історичному етапі, ефективних відповідей є насильство. Власне, сам напис Ultima Ratio Regum (останній аргумент короля) вперше з'явився на гарматах французьких монархів. Насильство, як характеристику публічної влади, її вирішальний аргумент в процесі обґрунтування права на владу досліджував М. Вебер, а Г. Арендт та П. Рікер піддавали нищівній критиці. Насильство руйнує владу. Воно застосовується тоді, коли в державі відчувається дефіцит влади. Остаточна відмова від насильства (чи загрози його застосування) у публічному просторі виглядає сьогодні утопічно, але воно поступово втрачає статус «останнього аргументу».

По-друге, не можна недооцінювати віру громадян у владу (її конкретних представників) та до-віру до інститутів. Харизматичність лідерів, згідно веберіанській традиції може стати «останнім аргументом» публічної влади. Особливо під час війни, подолання наслідків природних лих, катаклізмів. Вплив віри та довіри, не зважаючи на процеси секуляризації та раціоналізації політичної та соціальної взаємодії, залишається важливим чинником легітимації. У праці «Два тіла короля» Е. Канторович досліджував ідеологічні конструкти, які створювались владою для обґрунтування власної легітимності, позичаючи їх з богослов'я [3]. Промовистими є навіть назви розділів його дослідження: «Влада, що тяжіє до Христа» (розділ III); «Влада, що тяжіє до права» (розділ IV); «Влада, що тяжіє до політики» (розділ V). Останній розділ праці Е. Канторовича присвячено дослідженню влади, що тяжіє до людини. К. Шмітт, – настільки ж одіозний, наскільки й проникливий філософ, запровадив термін «політична теологія» для визначення впливу віри на політику. Цей вплив тим більший, чим менше сучасні дослідники звертають увагу на теологічні джерела наукового тезаурусу. Зокрема, К. Шмітт вважав, що «Усі визначальні поняття сучасних вчень про державу є секуляризованими теологічними поняттями. Не тільки в силу свого історичного розвитку, в силу того, що вони перенесені до державних вчень з теології, але вже і за самою своєю систематичною структурою, осягнення якої необхідно за соціологічного аналізу цих понять» [3, с. 40]. Повною мірою це відноситься до легітимності публічної влади. Виступаючи центральним елементом політичної теорії та практики, легітимність, водночас, залишається загадковим феноменом, у якому химерно перетинаються раціональне та ірраціональне, сакральне і легальне. На початку XX століття М. Вебер відзначав, що «...звичай або наявність інтересів настільки ж малою мірою, як чисто афективні або суто ціннісно-раціональні мотиви, можуть служити надійною основою панування. Як правило, до них додається ще один момент – віра у легітимність» [2, с. 255].

По-третє, подолання тоталітарної спадщини потребує впровадження інституту демократичних виборів. Електоральна демократія, як складова легітимності публічної влади, передбачає проведення регулярних конкурентних виборів, за результатами яких громадяни обирають легітимну владу. Досвід України щодо використання механізму електоральної демократії з метою подолання кризових явищ у політиці та делегітимації влади свідчить, що вибори є необхідною, але все ж таки недостатньою умовою легітимності. Пакт українських еліт

передбачає обов'язкове проведення виборів, у тому числі – позачергових та додаткових – для забезпечення легітимності публічної влади. У цілому, сукупність ідей епохи модерну, яка є осердям електоральної демократії (прямі вибори, загальне виборче право, представницька демократія тощо) відіграли важливу роль для консолідації демократії. Натомість, підвищення рейтингу популістів та електоральні перемоги націоналістів й інших критиків ліберального проекту засвідчили кризу електоральної легітимності та необхідність пошуку відповідей на виклики глобальної делегітимації публічної влади.

У символічних конструкціях постсучасності одна з головних ролей належить комунікації, яка організовується за принципом не ієрархії, а мережі. На думку П. Андерсона постмодерн представляє собою «...всесвітню цивілізацію плюралістичної толерантності та надлишкового вибору, що робить безглуздими такі застарілі опозиції, як «праві» і «ліві», «капіталісти» і «робітничий клас». У суспільстві, де інформація означає більше, ніж виробництво, «більше немає художнього авангарду», оскільки у глобальній електронній мережі більше немає ворога, якого треба перемогти» [1, с. 37].

У політичній комунікації, як основі легітимізуючої взаємодії зростає вага комунікативних технологій: вони здатні забезпечити легітимність окремих політичних акторів у короткостроковій перспективі. Натомість, процес легітимації публічної влади у сучасних умовах потребує впровадження системи електронного урядування та електронної демократії з метою встановлення режиму інклюзивної легітимності. Її інтерпретують як розширення простору можливостей індивідуального політичного вибору і цінностей, які визначають вибір. А головне – конституційних умов, політичних і правових інститутів, які гарантують вибір.

Список використаних джерел.

1. Андерсон П. Истоки постмодерна / Пер. с англ. А. Апполонова под. ред. М. Маяцкого. М.: Издательский дом «Территория будущего», 2011. 208 с.
2. Вебер М. Хозяйство и общество: очерки понимающей социологии. Социология / Пер. с нем. под общ. редакцией Л.Г. Ионина. Москва: Изд. дом Высшей школы экономики «Москва», 2016. Том I. Социология. 445 с.
3. Канторович Э. Два тела короля. Исследование по средневековой политической теологии / пер. с англ. М.А. Бойцова и А.И. Серегинной. М.:Изд.-во Института Гайдара, 2014. 759 с.

ЯКУБОВСЬКИЙ ОЛЕКСІЙ ПЕТРОВИЧ

*професор кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.і.н., професор*

РОЛЬ КЕРІВНИКА У ФОРМУВАННІ І РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ПЕРСОНАЛУ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ

В умовах глобальних змін, що відбуваються у процесі реформи державного управління та місцевого самоврядування дуже важливе місце займає рівень організаційної культури в органах публічної влади та розуміння її значення для успіху ідущих перетворень усіма учасниками цього процесу, особливо керівником органу публічної влади, якщо він насправді хоче вести організацію за собою.

Ключове завдання керівника, особливо керівника лідера – формувати сприятливу організаційну культуру, яка дозволить вдосконалювати діяльність кожного члена колективу відповідно до вимог часу, сприяє постійному навчанню, творчості та інноваційності, новим знанням, виходить з поваги та довіри до працівників, підтримує різноманітність, тобто розвиток різних форм взаємодії, зокрема команд, партнерства, мереж, в яких брали б участь усі зацікавлені особи. Все це забезпечує результативне виконання персоналом своєї управлінської діяльності, формування позитивного образу управлінця сучасного типу.

Розглянемо детальніше, в чому полягає сутність організаційної культури як складової системи управління персоналом, яку роль вона відіграє в процесі управління персоналом?

«Організаційна культура визначається як спосіб, в який ми діємо; унікальна цілісність, «серце та душа» організації; особливий набір цінностей, уявлень, принципів та норм, які поділяються людьми та їх групами в організації та які визначають, як поводитимуться та взаємодітимуть люди в групі» (1, 237 с.). Організаційна культура присутня у всіх сферах діяльності людини в організації і її функції повинні бути реалізовані у всіх функціональних блоках системи управління, у тому числі управління персоналом. Організаційна культура створює фундамент процесу ефективного функціонування системи управління персоналом, формує ціннісно-орієнтаційну єдність членів колективу, їх мотивацію до праці, визначає стиль поведінки працівників і стиль керівництва, впливає на формальні і неформальні взаємовідносини працівників. Значущість організаційної культури розглядається з точки зору її впливу як на успішність управлінської діяльності керівника, так і на самопочуття кожного працівника організації (2). Щодо позитивного впливу на окремого службовця, організаційна культура може проявитися в формуванні цінностей професійної діяльності, саморозвитку, самореалізації, самонавчання, що є ознаками конкурентоспроможності персоналу органів публічної влади.

Провідну роль у формуванні організаційної культури в системі управління персоналом майже завжди належить керівникам. Ця можливість впливати на поведінку інших людей, офіційно надається керівнику згідно з повноваженнями, що відповідають його посаді. Керівник – ключова ланка в управлінні персоналом. Як правило, це завжди особистість, до якої тягнуться люди тому і у тому випадку, якщо він чітко ставить завдання, формулює ідею, дає можливість іншим колегам розвиватися, поважає їх думку і професіоналізм, не здійснює тиску на працівників, є тонким психологом, стриманим, уміє керувати емоціями, поводить коректно з усіма працівниками,

здатний запобігати виникненню проблем і конфліктів та розв'язувати їх, брати на себе відповідальність за управління людьми.

Керівник також є провідним і організаційним елементом у системі мотивації діяльності публічних службовців. Ідеальний варіант коли керівник є лідером серед підлеглих. У сукупності, це виступає надійною основою ефективного функціонування та розвитку організаційної культури, утворює передумови для сприятливого соціально-політичного клімату в колективі.

До механізмів формування організаційної культури персоналу та ролі в цьому процесі керівника можна віднести такі кроки:

- удосконалення стилю керівництва, делегування працівникам вагомих повноважень і відповідальності, залучення їх до розробки й прийняття управлінських рішень;
- впровадження системи винагород, заснованої на особистих досягненнях і позитивних результатах роботи;
- оптимізація навчання, підвищення кваліфікації працівників, проведення тренінгів, семінарів, навчання на робочому місці, впровадження програм адаптації для новопризначених працівників, за допомогою яких відбувається засвоєння цінностей і стандартів поведінки, прийнятих у публічному органі влади. Вплив рівня освіти й кваліфікації на організаційну культуру проявляється в тому, які цінності зможуть прийняти працівники, наскільки можливі прояви творчого підходу й ініціативності з їхнього боку. Тому керівники мають створювати умови, в яких працівники можуть навчатися, обмінюватися досвідом, не боятися висловлювати свої критичні зауваження та нові ідеї, можуть максимально розкрити свій потенціал;
- впровадження прогресивної політики управління персоналом, забезпечення добору працівників, що розділяють корпоративні цінності і принципи, або тих, хто потенційно може швидко їх засвоїти;
- забезпечення формування у працівників публічного органу влади позитивних цінностей, чітких уявлень про сферу діяльності і відповідальності, зосередженні на інтересах громадян, їх потребах, соціально-економічному розвитку підвідомчих територій;
- створення системи інформування працівників на всіх рівнях: загальні збори, інформаційні дошки, електронна розсилка, корпоративні газети тощо;
- забезпечення зворотного зв'язку з працівниками, через неформальне спілкування, проведення регулярних нарад, зустрічей із колективом, опитування працівників тощо;
- дотримання принципу організаційної інноваційності, пошуку можливостей для розвитку партнерства та альянсів, заохочування роботи в малих групах, командах, використання дійових технологій, нових форм і способів реалізації програм, які підвищують ефективність і результативність діяльності, цінність отриманих результатів. Керівники несуть відповідальність за забезпечення умов для ініціатив, апробації та реалізації нових ідей, творчості. Творчість на публічній службі полягає у критичному переосмисленні власних поглядів та уявлень, у пошуку нових варіантів розв'язання проблем відповідно до поточних та майбутніх проблем громадськості. Сюди можна віднести постійне і наполегливе навчання на основі досвіду, комплексного розгляду питань, пошуку нестандартних підходів та обговорення ідей з усіма зацікавленими сторонами;
- дотримання історії, спадкоємності, ритуалів, традицій, обрядів, вірувань які мають важливу культурну значимість, оскільки їхнє дотримання відображає ступінь організаційної інтегрованості й лояльності співробітників, що заохочується керівництвом.

Серед факторів, що впливають на організаційну культуру та сприйняття її персоналом, можна виділити особистість засновника організації. Вплив особистості засновника організації на організаційну культуру проявляється в тому, що його основні переконання, світогляд, ідеали, передаються його співробітникам і всієї організації і згодом будуть транслюватися через покоління працюючих:

- стандарти поведінки, які демонструються керівництвом, в тому числі у кризових ситуаціях. Найчастіше індивідуальні якості й стиль поведінки керівника є більш ефективним засобом впливу на співробітників ніж формальні правила, оскільки керівник як головний суб'єкт управлінської діяльності формує своєю індивідуальною самотністю й неповторністю той суб'єктивний фактор організації, який вирішальною мірою визначає характер життєдіяльності, соціально-психологічний клімат у колективі, формується культура, у якій втілюються цінності й стиль поведінки керівника (3). На наш погляд, така точка зору найбільш адекватно відображає роль і місце керівника в процесі розвитку й відтворення організаційної культури персоналу;
- дотримання вимог до сучасної кадрової політики, критеріїв кадрових рішень які можуть або сприяти, або перешкоджати організаційній культурі. У співробітників органу влади не повинно бути сумнівів в тому, що кожна вакантна посада заміщується людиною, яка за своїми заслугами, професійним досвідом, вміннями, моральністю перевищує інших кандидатів, які претендують на цю посаду. Усі кадрові призначення, просування, ротації, звільнення повинні вирішуватися відкрито та об'єктивно, отримувати позитивний відгук у колективі.

Важливою складовою формування й розвитку організаційної культури персоналу організації є розробка програми розвитку організаційної культури з урахуванням реальних можливостей, умов, чинників, яка б містила чіткі критерії і показники розвитку організаційної культури, систему аналізу результатів, передбачала періодичний моніторинг. Зазначена схема і механізми формування і розвитку організаційної культури персоналу при значній ролі керівника, її дотримання приведе до зміцненню кадрового потенціалу організації, її спроможності у виконанні покладених завдань і визначених цілей.

Список використаних джерел.

1. Організація діяльності державного службовця / М. Канавець, Ю. Лихач та ін. За заг. ред. К. Ващенко/ – К.: Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, 2018. – 320с.
2. Сова А.В. Роль керівника у формуванні організаційної культури/ Ефективна економіка №6, 2015.
3. Беляк Т.О. Активізація впливу корпоративної культури на розвиток соціально-трудових відносин: дис. канд. ек. наук: 08.00.07 / Беляк Тетяна Олексіївна. – Кіровоград, 2016. – 369с.

ЯСИНЕВИЧ СТАНІСЛАВ ЛЮДВИГОВИЧ

ГО «Нова еліта нації»

УНІВЕРСАЛЬНИЙ МЕДІА-СЕРВІС: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЛЮРАЛІЗМУ ІНФОРМАЦІЇ ЧИ ЛОБІЮВАННЯ КОМЕРЦІЙНИХ ТА ПОЛІТИЧНИХ ІНТЕРЕСІВ

В липні поточного року у Верховній раді України було зареєстровано доопрацьований проект Закону України «Про медіа» за № 2693-д (далі – Проект). Законопроект спрямований на створення єдиної, впорядкованої та взаємоузгодженої системи правових норм щодо регулювання правовідносин у сфері медіа.

Даною публікацією розглядаються положення та норми Проекту відносно універсального медіа-сервісу (далі – УМС) та визначення їх відповідності меті, яка на нього покладена проектом закону.

Універсальний медіа-сервіс це перелік телеканалів, до яких визначені суб'єкти зобов'язані забезпечувати гарантований безперервний доступ своїм користувачам з метою забезпечення плюралізму інформації та доступу користувачів до суспільно важливої аудіовізуальної інформації [2]. Положення про УМС стосується провайдерів аудіовізуальних сервісів (далі – Провайдер), сервіси яких надаються без використання радіочастотного ресурсу.

Частиною 1 ст. 28 Проекту визначено перелік телеканалів, які мають бути в складі УМС:

1) суспільні аудіовізуальні медіа та місцеві публічні аудіовізуальні медіа, що здійснюють мовлення з використанням радіочастотного ресурсу на території розташування відповідної багатоканальної електронної комунікаційної мережі;

2) телеканали місцевої та регіональної категорій мовлення, що здійснюють мовлення з використанням радіочастотного ресурсу на території розташування відповідної багатоканальної електронної комунікаційної мережі, за умови, що відповідний телемовник забезпечує не менше 15 відсотків від загального обсягу сповіщення програм новин та інших програм, що стосуються подій відповідної місцевості або регіону;

3) телеканали державного підприємства «Парламентський телеканал «Рада» або його правонаступника за умови наявності у нього ліцензії на мовлення;

4) телеканали, що здійснюють мовлення на підставі дозволу на тимчасове мовлення з використанням радіочастотного ресурсу на території розташування відповідної багатоканальної електронної комунікаційної мережі [2].

Закріплення в законопроекті про медіа поняття «універсального медіа-сервісу» та принцип його формування є виправданим з точки зору концепції універсального обслуговування, що передбачає надання універсальних послуг населенню в різних сферах обслуговування. Але, запропонована концепція УМС даним проектом закону має суттєві недоліки.

Перше, склад універсального медіа-сервісу, виходячи з реалій українського медіа-простору, може мати достатньо велику кількість телеканалів, що несе в собі загрози, в першу чергу, для тих Провайдерів, які мають аналогові телекомунікаційні мережі через обмеженість ресурсу таких мереж.

Друге, метою, яка покладена на УМС згідно проекту закону, є забезпечення плюралізму інформації та доступу користувачів до суспільно важливої інформації. Для відповіді на питання чи відповідає мета, що покладена на УМС тому переліку телеканалів, які входять до складу універсального медіа-сервісу згідно проекту закону, розглянемо його складові.

Підпунктами 1 і 3 частини 1 ст. 28 передбачено включення до складу УМС суспільних аудіовізуальних медіа, місцевих публічних аудіовізуальних медіа та телеканалів державного підприємства «Парламентський телеканал «Рада», щодо цих телеканалів заперечень не має.

Підпунктом 2 частини 1 ст. 28 Проекту пропонується включити до складу УМС телеканали місцевої та регіональної категорій мовлення. Зауважимо, що зазначені телеканали – це телеканали комерційного мовлення. Для вирішення доцільності включення телеканалів комерційного мовлення до складу універсального медіа-сервісу та їх відповідності меті, яка покладена на УМС зазначимо, що товари і послуги в медіа-сфері можуть бути надані через декілька типів інститутів: ринками, де діють комерційні мовники; урядом або державою; неурядовими некомерційними організаціями та суспільним і громадським мовленням.

Ринки забезпечують створення програм, що виробляються з економічною ефективністю, використовують інновації та відповідають уподобанням споживачів. Однак виникають провали ринку, і в такому разі комерційна продукція буде відхилятися від забезпечення оптимуму суспільного добробуту. Зовнішні ефекти майже не розглядаються комерційними мовниками. Наприклад, програми, що викликають позитивні наслідки: стабілізують, утихомирюють та об'єднують суспільство, зміцнюють демократію і програми, які викликають негативні наслідки: спричиняють дестабілізацію, розпад суспільства, послаблення демократії тощо.

Наступний аспект – це надходження від реклами. Програми мовлення, які фінансуються за рахунок реклами, не піклуються про вподобання глядачів, а керуються перевагами (інтересами) рекламної індустрії. Таким

чином, комерційні мовники надають перевагу комерційному змісту та інтересам, вони не є плюралістичними, ігнорують програмні вподобання людей.

Також, потрібно зазначити, що сьогодні в Україні олігополія постає як базова модель існування засобів масової інформації. Подібний перехідний характер моделі мас-медіа обумовлює особливості їх функціонування в сучасній ситуації. Утворення приватної власності поза правилами відкритої конкуренції і рівних умов приватизації призводить до високого ступеня залежності нового класу власників від влади та, у свою чергу, до залежності медіа-ринку від структури політичних інтересів [4].

Науковий та суспільний дискурс доводить, що одним з критеріїв включення телеканалу до складу УМС повинен бути такий контент, який має суспільне значення. Суспільний інтерес становлять програми суспільного та громадського мовлення, оскільки їх завдання – інформувати суспільство (громаду), надавати освітні послуги, забезпечувати плюралізм інформації, прагнення мовника до цілісної презентації суспільства (громади), служити розвитку демократії та в ім'я громадянського суспільства, бути під контролем суспільства (громади), фінансуватися суспільством (громадою) і мати наявність програм призначених для національних меншин, дитячого віку, людей з вадами слуху тощо [3].

Аналіз європейського досвіду засвідчує, що не існує єдиного рецепту до підходів у застосуванні універсальної програмної послуги (УМС в проекті закону). Базова проблема пов'язана із визначенням суспільного інтересу. Зрозуміло, що розширення універсальної програмної послуги (УМС) зачіпає інтереси насамперед дрібних і середніх Провайдерів, воно зачіпає інтереси дистриб'юторів, які мають право на розповсюдження в Україні телеканалів як вітчизняних, так і іноземних [1]. Якщо розглянути фактичне наповнення універсальної програмної послуги (УМС) в країнах Європи то аналіз покаже, що кількість національних телеканалів, які входять до складу УПП (УМС) становить від 2 до 5-7 і це здебільшого телеканали суспільного мовлення, що стосується місцевих та регіональних телеканалів, то підхід щодо їхнього включення до складу УПП (УМС) різний від країни до країни. Наприклад, в Великобританії, Греції, Латвії, Литві, Чехії та ін. місцеві та регіональні телеканали відсутні в складі УПП (УМС). Данії, Естонії, Іспанії, Німеччині, Польщі та ін. – присутні [1]. Але, треба зауважити, що це в переважній більшості, телеканали громадського мовлення, а в нашому випадку – місцеві публічні аудіовізуальні медіа.

Отже, з огляду на вищенаведене зазначимо, що телеканали комерційного мовлення не відповідають меті, яка покладена проектом закону про медіа на універсальний медіа-сервіс, на відміну від каналів суспільного та громадського мовлення. Тобто, включення каналів комерційного мовлення до складу УМС є помилковим і призведе до лобювання комерційних та політичних інтересів, а також до невідповідності меті, яка покладена на універсальний медіа-сервіс проектом закону про медіа. Те ж саме стосується і каналів зазначених підпунктом 4 частини 1 ст. 28 – телеканалів, що поширюються на підставі дозволу на тимчасове мовлення. По-перше, це канали, в переважній більшості, комерційного мовлення. По-друге, дозвіл на мовлення телеканалу надається на короткий термін і їх включення до складу УМС призведе до постійних коригувань складу сервісу.

З огляду на вищенаведене, в якості пропозиції, пропонується наступна редакція частини 1 ст. 28 проекту закону про медіа в частині складу універсального медіа-сервісу:

1) суспільні аудіовізуальні медіа та місцеві публічні аудіовізуальні медіа, що здійснюють мовлення з використанням радіочастотного ресурсу на території розташування відповідної багатоканальної електронної комунікаційної мережі;

2) телеканали державного підприємства «Парламентський телеканал «Рада» або його правонаступника за умови наявності у нього ліцензії на мовлення.

Список використаних джерел.

1. Красноступ Г.М. Універсальна програмна послуга: визначення поняття та засади правового регулювання // Інформація і право : наук. фак. журнал. Вип. 2(14)/2015. – Київ: Вид-во НДІП НАПРН України, 2015. – С. 84-91.
2. Проект Закону України «Про медіа» // Верховна Рада України [Електронний ресурс] : 02 липня 2020 р. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69353
3. Універсальна програмна послуга: що, як і чому? // Детектор Медіа [Електронний ресурс] : 10 лютого 2016 р. – Режим доступу : <https://detector.media/rinok/article/112715/2016-02-10-universalna-programna-posluga-shcho-yak-i-pochomu/>
4. Ясиневич С.Л. Місце і роль мас-медіа в процесі формування соціально – комунікаційної сфери громадянського суспільства // Теорія і практика державного управління : зб. наук. пр. ХарПІДУ. Вип. 3-2018. – Харків: Вид-во «Магістр», 2018. – С. 138-146.

VRANCEANU ELENA SIMONA

Ph.D Lecturer Alexandru Ioan Cuza University of Iasi, Romania

THE DECISION-MAKING PROCESS In PUBLIC ADMINISTRATION

The entire spectrum of a society is reflected by the decision-making process of the institutional design. The paper's premise is that public administration has the main role in shaping the decision-making process as a result of legitimacy and it includes governmental and nongovernmental institutions, political and social actors, individuals. Therefore we propose a theoretical framework which reflects the strong correlation between decision-making process and public policy through the lens of a normative discourse.

Public policy emphasise the intervention or the lack of it and assumed it as an institutionalised framework of political and social actors. Public policies are fenced by different limits set by institutional actions, parties, implementation or the applicability process. Policies are public when government authorities, understood in a broad sense, are involved in the implementation process and they are reflected as the result of the activity of an authority endowed with public power and institutional legitimacy; when we have an intentional course of action assumed by political actors; when we find a course of action or inaction chosen by the public authorities; when we receive an answer to a specific problem or set of problems. We have multiple interpretations of the concept of public policy, such as: 'a public policy is the result of the activity of an authority endowed with public power and institutional legitimacy'⁴, a broader meaning given by Meny and Thoening in order to show the legitimacy of public policy action. More specifically, Meny and Thoening point out that 'a public policy is a form of a set of practices and directives starting from one or more public actor' – we have here a clarification on the action initiated by public decision-makers. James Anderson explain that public policies are those developed by governmental bodies and officials and describes them as a 'relatively stable, purposive course of action or inaction followed by an actor or set of actors in dealing with a problem or matter of concern'⁵. Public authorities are therefore the actors who play the role of managing public policies. Nevertheless – in their turn – citizens have an essential role by electing rulers, by influencing different types of decisions from local to national, regional or even European level, 'neither the political system, the government does not make sense in democracies in the absence of citizens and voters'⁶, states the Romanian political scientist Cristian Preda. Even clandestine action is considered a form of participation according to Weiner and LaPlombara.

We face here two fundamental questions:

Why is public policy needed?

Where, how broad and intense are the authorities entitled to intervene as direct actors and not only as regulators and arbitrators?

The first question emphasise especially the level of state intervention in the economy. Public policies are important tools for the state which acts in order to shape the socio-economic spectrum, so that in a free economy, the reasons to transform the state into an active actor can only be the limits of the free market and the express need of the community to fulfil certain values that culture, traditions, religion, denomination, morality make desirable. According to David Weimer and Vinning Aidan, there are two main reasons for the existence of public policies:

- correction of market failures to improve production efficiency;
- (re)allocation of resources and assets to achieve the objectives of the community⁷. Moreover, other authors consider that public policies 'never end'⁸, as opposed to this process they are reproduced by both the groups that benefited and the groups that implemented the set of public policies.

As for the second question, the public policy of a community is outlined by a number of important social actors: political parties, representatives of civil society: non-governmental organisations, business organisations, trade unions, employers, specialists, technicians of all societal fields, a whole universe of the pluralist representation, therefore. We admit the fact that 'needs can be manipulated by propaganda and advertising, which use the media and the artificial transformations of the environment and the social environment'⁹. Assuming Chombart de Lauwe's remark as a real risk to the way public policies are outlined, we note that the second question has an extremely important role in setting the limits of the authorities intervention and action. Classical liberalism sustained the need to support the restriction of state action by the classical thesis of individualism, productive egocentrism, self-regulatory market action, and the efficiency of laissez-faire theory of economic practice that promote government interference as minimal.

Correcting market imperfections which implies that 'the social product could be higher under certain allocations of resources which would result from the action of free market force'¹⁰ involves taking into account some indicators such as public goods, natural monopolies, externalities, information asymmetry. In any community there are certain categories of goods and services that can benefit several people and over which exclusive control cannot be held. It is also very important to take into account two principles: rivalry and exclusivity. Rivalry is the characteristic of a good to be used only by its owner without the possibility of being used by other actors at the same time. Exclusivity assume that the owner has total control over his property – private goods are those that are rival and exclusive. The whole community can have access to non-rival and non-exclusive goods, whether they are cultural or material goods, and are therefore public goods.

As a result of the arguments presented above we may conclude by saying that decision-making process in public administration is a very complex issues correlated with normative aspects, regulations, institutions, social/nongovernmental actors and nevertheless individuals involvement. A pluralist representation in the decisions-making process is a reflection of a democratic society and a premise for a justice and fair public administration.

References.

1. Anderson, J. E. *Public Policymaking: An Introduction*, 5th ed., Boston: Houghton Mifflin, 2003, p. 2.
2. Chombart de Lauwe, P., -H., *Cultura și puterea (Culture and power)*, Editura Politică, București, 1982, p. 270
3. Mény, Y., Thoening, J.-C., *Politiques publiques (Public policy)*, *Revue française de science politique*, 1990, 40-3 pp. 394-397

1 Mény, Y., Thoening, J.-C., *Politiques publiques (Public policy)*, *Revue française de science politique*, 1990, 40-3 pp. 394-397

2 Anderson, J. E. *Public Policymaking: An Introduction*, 5th ed., Boston: Houghton Mifflin, 2003, p. 2.

3 Preda, C. *Introducere în știința politică (Introduction to political science)*, ed. a II-a, Polirom, 2013, p. 199

4 Weimer, L. D. & Vinning, R. A., *Analiza politicilor publice – concepte și practică (Public policy analysis – concepts and practice)*, ed. a III-a, Editura Arc, București, 2004, p. 31

5 Pasquino, G., *Curs de știință politică (Political science course)*, Editura Institutul European, 2002, p. 262

6 Chombart de Lauwe, P., -H., *Cultura și puterea (Culture and power)*, Editura Politică, București, 1982, p. 270

7 Miroiu, A., *Introducere în analiza politicilor publice (Introduction to public policy analysis)*, Editura Punct, București, 2001, p. 29

4. Miroiu, A., *Introducere în analiza politicilor publice* (Introduction to public policy analysis), Editura Punct, București, 2001, p. 29
5. Pasquino, G., *Curs de știință politică* (Political science course), Editura Institutul European, 2002, p. 262
6. Preda, C. *Introducere în știința politică* (Introduction to political science), ed. a II-a, Polirom, 2013, p. 199
7. Weimer, L. D. & Vinning, R. A., *Analiza politicilor publice – concepte și practică* (Public policy analysis – concepts and practice), ed. a III-a, Editura Arc, București, 2004, p. 31

ZAHARIA OLGA

Ph.D. student of Academy of Public Administration, Republic of Moldova

THE STATE AS A GENERATOR OF PUBLIC POLICIES

The field of public policy research is interdisciplinary, tangent to political science, sociology, social psychology, legal science or economics. The study of public policies would represent a very current branch of political science. In terms of research techniques and methods, they are borrowed from various social disciplines and adapted to the needs of the instruments for each study.

A public policy is a specific social and political phenomenon, based on empirical data and at the same time it is an analytical product. A public policy refers to an action in the public domain understood as opposing the private domain. In Romanian there is a difficulty in using public political expression, usually the term politics refers to the activity of political parties and politicians. The term public policy is used in several ways:

- policies with label of some areas of activity in this case rather describe areas of activity and governmental implications.
- policies as expresses of the general purpose or a real condition desired in a document of a political party or government, the term policy is used to indicate the purpose of a governmental activity or in a certain field.
- policies as specific proposals, the term used to describe some specific actions that political organizations would like to see carried out.
- policies as an official organization, when the government has a policy in a matter its support is made in the sense that there are laws voted.
- policies as theory or models, all policies involve certain assumptions about what a government can do.

Why are public policies necessary? Through public policies, the state intervenes in economic and social activity by changing reality in a desired direction. They are divided into two categories.

Policies directed to correct free market action. Policies that promote socially accepted values. Correcting market imperfections is done through public goods, a public point that is accessible for everyone and no one can be prevented from benefiting from it. Natural monopolies – they exist when competition does not exist or is not efficient. Externalities are an impact that results from an action and affects someone who did not consent to it by participating in a currency exchange. The asymmetry of information, information is a public good, its consumption is characterized by non-rivalry.

Promoting socially accepted values: the need to promote policies has an important value in modern societies. Government intervention is meant to increase efficiency, where the free market fails to do it alone. The ideal of freedom of a society in which personal rights are represented, have motivated and motivate many of the government's actions.

The influence of the state on the implementation of public policies can be discussed in terms of three theories:

Pluralism: a theory that public policies largely express the preferences of groups in various fields for pluralists' diversity is a feature of modern societies. According to Schmitter, pluralism can be defined as a system of representation of interests in which constituent units are organized in an unspecified number of multiple, voluntary, competitive, orderly, self-determined categories that have not received a special license from the state, have not been recognized, created or controlled in any way in the selection of their management or in the interests they represent and which do not exercise the monopoly of representation in those categories.

Elitism: a theory according to which public policies reflect the power exercised by a small number of well-organized interests, able to achieve their goals. The basic idea of elitist theory is that power is not distributed in society but rather a characteristic of all societies is the concentration of power in the hands of a minority, the elites. For classical elitists, democracy is nothing more than a myth, a naive illusion. According to democratic elitists, the elite is not a coherent body, united by overlapping interests. It is fractured, there are rivalries between elites.

Marxism: a theory according to which public policies express the interests of certain interest groups, social classes, which have a dominant position in society and through which they ensure the maintenance of domination. In Marx's view, the mode of production of each society conditions all the other elements of society. In the existing capitalist society capitalist property causes a division between the bourgeoisie and the proletariat. These groups form what Marx called social class. The relations between them are conflicting. A different way of understanding the state of the state is produced by Marx in his studies of contemporary events.

The field of public policy research is a field of boundary between several classical disciplines such as political science, sociology, social psychology, legal science or economics. The study of public policy would be the most recent branch of political science. In terms of research techniques and methods, they are borrowed from various social disciplines and adapted to the instrumentation needs of each study.

Until the 1960s, political science was not particularly interested in studying what was going on inside the government and in studying the mechanisms of government. The specialized studies extensively presented the electoral process, the political organizations, the analysis of the framework concepts in political science, etc. After this date, the interest in finding out what is going on inside the government intensifies the concern for increasing the efficiency of

decisions on the allocation of public funds and hence the interest in studying the way in which political and administrative decisions are made. From the 80's it is starting to be discussed more and more in terms of government reform, the emphasis falling on increasing the performance in the management of public money, on improving the relationship between state and citizen, between government and civil society.

The field of public policies can be very well defined as dealing with the study of political-administrative decisions for the allocation of various forms of material, financial, symbolic resources. Public policies, the object of study of the discipline in question, represent actions carried out by the government (central or local) in response to problems coming from society. We talk about public policies when a public authority, central or local, tries with the help of a coordinated action program to change the economic, social, cultural environment of social actors.

Public policies are actions taken by the government (central or local) in response to problems that arise in society. We talk about public policies when a public authority, central or local, tries with the help of a coordinated action program to change the economic, social, cultural environment of social actors. At the national level, public policies can emerge from any of the major state institutions (Parliament, President, Central or Local Government).

In conclusion, we ask ourselves what are the ongoing transformations in contemporary states? Caught in multiple interdependencies, they are subject to both the external dynamics of change – globalization, various forms of regional/multilateral/transnational integration, changes in the economy, reconfigurations of the social and political field in a broad sense – and internal – decentralization and privatization reforms, mobilizations, pressures from political extremes, changes in the forms of public bureaucracies (for example, their neo-managerialization) and the introduction of new technologies.

In this context of profound change, contemporary states remain overwhelmingly political states, states generating public policies that operate a continuous work of selection and prioritization of public issues and, on the contrary, disinvestment / dismemberment of previous areas of public action, renewal of forms of instrumentation, but also states that are changing under the effect of public policies that they help to develop and that affect them in return. This phenomenon is not limited to nation states, but extends to other political systems, including supranational unions.

References.

1. Anderson James E., et. al. Public Policy and Politics in America. North Scituate, MA: Duxbury Press, 1989.
2. Bondar F. Public policies and public administration, Polirom Publishing House, Bucharest, 2007.
3. Hogwood B.W., Gunn L.A. Introduction to public policies. Bucharest: Trei Publishing House, 2000.
4. Miroiu A. Introduction to public policy analysis, Bucharest, 2001.
5. Moraru A., Bondar F., Alexandru V. Manual of public policies. Bucharest, 2019.

РЕГІОНАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА: АНАЛІЗ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ

АХЛАМОВ АНАТОЛІЙ ГЕННАДІЙОВИЧ

*професор кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентів України, д.е.н., професор*

АНАЛІЗ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНКИ РІВНЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

У сучасних умовах проблема оцінки рівня соціально-економічного розвитку регіону є одним із актуальних завдань регіональної економіки. Категорія соціально-економічного розвитку має на увазі прогресивну зміну економічної та соціальної сфери суб'єкта, яке можливо оцінити різними якісними і кількісними, абсолютними і відносними показниками. На рівень соціально-економічного розвитку регіонів впливає безліч факторів економічного, соціального, політичного, інституційного характеру. У зв'язку з цим, для підвищення ефективності управлінських рішень, визначення точок зростання, прихованих резервів і потенціалу розвитку необхідно проводити комплексну оцінку рівня соціально-економічного розвитку регіонів країни.

На сьогоднішній день у науковій літературі, а також нормативних документах на регіональному рівні розроблено безліч підходів до аналізу розвитку регіонів, які слід об'єднати в три основні групи:

- методики оцінки, що передбачають оцінку рівня соціально-економічного розвитку регіонів за одним показником, виділеного як ключового;
- методики оцінки, що передбачають застосування кількох пріоритетних показників для оцінки рівня соціально-економічного розвитку;
- методики оцінки, що передбачають побудови системи зведених показників рівня соціально-економічного розвитку.

У методиках використовуються різні показники, які можна об'єднати за трьома рівнями:

- первинні показники – показники зі статистичних джерел;
- індикатори – питомі і структурні показники, розраховані на підставі первинних показників;
- зведені індекси – показники, що характеризують комплексні параметри.

При цьому, автори методик оцінки рівня соціально-економічного розвитку регіону, застосовуючи найчастіше схожі показники і методи, переслідують різні цілі у своїх дослідженнях: оцінюють соціально-економічний потенціал регіонів, ступінь диференціації регіонів, рівень і динаміку досягнення загальнофедеральних цілей, інвестиційну привабливість регіонів, визначають відсталі і депресивні території і т.д.

Аналіз застосовуваних методик для оцінки рівня соціально-економічного розвитку регіону показав, що більшість авторів у своїх дослідженнях беруть за основу методику комплексної оцінки рівня соціально-економічного розвитку регіонів, розроблену Міністерством економіки і торгівлі України.

У даній методиці розрахунок інтегрального показника проводиться в три етапи, шляхом реалізації послідовності обчислювальних операцій, на основі розгляду дванадцяти базових оціночних показників. По кожному індикатору визначається ранг регіону і середньоросійського значення. Отримані ранги підсумовуються, і визначається інтегрований ранг по зведеному показнику рівня розвитку соціальної інфраструктури регіону і ранг середньоукраїнського значення. Після чого, отримують бальну оцінку по кожному з показників у регіоні.

Незаперечною перевагою розглянутої методики є комплексність оцінки. Однак, необхідність збору і обробки значної кількості статистичної інформації для оцінки показників, частина з яких тільки побічно свідчить про рівень соціально-економічного розвитку, ускладнює практичне застосування методики. Крім того, при зведенні ряду різномірних і різнорідних показників існує ризик виникнення труднощів інтерпретації отриманих суперечливих і непорівнянних значень цих показників.

Таким чином, аналіз наведених вище методичних підходів дозволяє зробити висновок про те, що на сьогоднішній день відсутня універсальна методика, яка містить перелік індикаторів, що дозволяють комплексно і в повному обсязі оцінити рівень соціально-економічного розвитку регіонів.

З огляду на переваги і недоліки проаналізованих методик, нами зроблена спроба удосконалення оцінки рівня соціально-економічного розвитку регіонів, орієнтованої на використання невеликої кількості показників, які повно відображають стан і динаміку протікання соціально-економічних процесів.

З точки зору практичної значущості дослідження оцінку соціально-економічного розвитку слід проводити з позиції ефективності функціонування інституційних структур регіону та моніторингу його динаміки для прийняття контрзаходів і коригувальних впливів системою регіонального управління. Тим самим, можливо провести оцінку рівня соціально-економічного розвитку в аспекті використання всіх об'єктів, що мають господарський оборот, в умовах, що визначають доступність і ефективність використання ресурсів.

Даний підхід дозволить виявити і визначити слабкі місця в розвитку регіону, резерви і перспективні точки зростання в економічній та соціальній сферах. При цьому, дослідження системи управління і розвитку регіону з позиції усунення втрат в його інституційних структурах, підвищення ефективності виробництва, раціонального використання ресурсного потенціалу, розвитку кадрових резервів, розкриття потенціалу внутрірегіональної взаємодії, а також безперервний моніторинг за ефективністю функціонування системи, сприяє застосуванню інструментів і методів бережного виробництва на регіональному рівні.

На підставі проведеного дослідження ми пропонуємо використовувати таку методику оцінки. Нами було визначено систему показників, що характеризують рівень ефективності соціально-економічного розвитку регіону (табл. 1).

Таблиця 1.

Система показників

Показники, що характеризують рівень ефективності економічного розвитку	Показники, що характеризують рівень ефективності соціального розвитку
валовий регіональний продукт на душу населення (тис. грн); обсяг інвестицій в основний капітал на душу населення (тис. грн); фінансова забезпеченість регіону з урахуванням паритету купівельної спроможності на душу населення (тис. грн); обсяг відвантажених товарів власного виробництва, виконаних робіт і послуг власними силами на душу населення (тис. грн); основні фонди галузей економіки (за залишковою балансовою вартістю в середньорічному обчисленні повної балансової вартості, з урахуванням ступеня подорожчання капітальних витрат) на душу населення (тис. грн).	середньорічна чисельність зайнятих в економіці; співвідношення середньодушових доходів і середньодушового прожиткового мінімуму; рівень зареєстрованого безробіття; зведений показник ефективності розвитку освіти: інвестиції регіону в освіту на душу населення, випуск фахівців професійними освітніми організаціями на 10 тис. чоловік населення, випуск бакалаврів, спеціалістів, магістрів освітніми організаціями на 10 тис. чоловік населення, зведений показник ефективності розвитку охорони здоров'я: потужність лікарських амбулаторно-поліклінічних установ регіону, інвестиції регіону в охорону здоров'я на душу населення, природний приріст населення.

З метою проведення кількісної оцінки регіонів за рівнем соціально-економічної ефективності розвитку пропонуємо застосувати співвідношення аналізованого показника по окремому регіону до середньої арифметичної його величини середньодержавного рівня. Розрахунок відповідного інтегрального коефіцієнта зробити як корінь п'ятого ступеня з добутку відносин кожного показника до середньої арифметичної його величини за середньодержавним значенням. За результатами проведеної кількісної оцінки рівня ефективності соціально-економічного розвитку необхідно провести типологізацію на основі методу одноінтервального розподілу за трьома категоріями: високий, середній, низький рівень ефективності соціального і економічного розвитку, що дозволяє розподілити регіони на дев'ять груп. По кожній групі при практичній апробації необхідно визначити першопричини відхилень і характер коригуючого впливу.

Застосування запропонованої методики дозволить визначити слабкі місця, виявити точки зростання для підвищення ефективності використання ресурсів, виявити цільові орієнтири, проблемні місця досліджуваного регіону. Тим самим, отримані висновки за результатами аналізу можуть стати основою для прийняття стратегічних рішень.

ГОЛИНСЬКА ОЛЕСЯ ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.держ.упр., доцент*

БЕЛОШАПКА ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА

*головний спеціаліст державного агентства рибного господарства України,
магістр публічного управління*

АКТУАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ В ЕКОЛОГІЧНІЙ СФЕРІ: СВІТОВИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ВИМІРИ

Незадовільний стан навколишнього природного середовища в світі та в Україні, а також усі ризики, загрози та небезпеки, які несуть погіршення стану довкілля, сьогодні є найактуальнішими питаннями публічного управління в розвинутих державах світу. Збереження довкілля та пошук ефективної природоохоронної політики є найгострішою проблемою людства. Посилюється загроза не тільки здоров'ю та добробуту людини, а й взагалі, життю на Землі.

Як свідчить досвід розвинутих країн світу, проводити ефективну екологічну політику в державі досить важко навіть за умов процвітаючої економіки в базисі цієї держави. Тому вдосконалення ратифікованого міжнародною спільнотою екологічного законодавства здійснюється не тільки на законодавчому, але й на рівні нормативно-правового регулювання відносин в галузі використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного

середовища та забезпечення екологічної безпеки. Виходячи з цих позицій, мета публічного управління природокористуванням полягає в реалізації положень природоохоронного законодавства, в налагодженні контролю за дотриманням вимог екологічної безпеки, забезпечення проведення ефективних і комплексних заходів з охорони природи, раціонального використання природних ресурсів.

Як вважає Н.А. Малиш, екологічна політика, – це сукупність засобів і заходів, пов'язаних із впливом суспільства на природу і спрямованих на забезпечення екологічно збалансованого розвитку і цивілізованості [4]. Тому екологічну політику, на нашу думку, треба розуміти як координуючу першооснову, яка формує і приводить у рух ресурси підприємства (організації), для досягнення цілей у сфері раціонального природокористування, охорони навколишнього середовища і забезпечення екологічної безпеки за допомогою політичних, економічних, юридичних, освітніх та інших заходів.

На думку Бакуменка В.Д. та Сосніна О.В., екологічна політика – це політика суспільства, спрямована на охорону навколишнього природного середовища, раціональне використання та відтворення природних ресурсів, збереження та розвиток довкілля забезпечення нормальної життєдіяльності й екологічної безпеки людини [2, с. 183-184].

Із цих авторських синтезів ми робимо висновок, що екологічна політика, як система, включає в себе такі елементи: принципи, пріоритети, цілі, суб'єкти, об'єкти, механізми реалізації, інструменти тощо. Це дає підстави зазначити, що публічна екологічна політика – це складова політики держави, що відображає сукупність її цілей і завдань у сфері екології, які формуються політичною системою публічного управління відповідно до її соціального призначення і реалізуються нею за допомогою певних механізмів.

Водночас, публічне управління в сфері екології ґрунтується на поєднанні форм і методів прямого і непрямого управління. Пряме управління з боку держави здійснюється шляхом встановлення екологічно обґрунтованих заборон, взаємних зобов'язань з утилізації відходів, вимог щодо рециркуляції матеріалів. Непряме управління здійснюється за допомогою економічних важелів: зборів мита, податків, пільг, субсидій, засобів фінансової дії тощо.

Відповідно до статті 16 Конституції України вбачається необхідність зміцнення екобезпеки шляхом екологізації публічного адміністрування, що безпосередньо стосується існування українського народу, здоров'я кожної людини, яка проживає на території України, майбутніх поколінь [3]. Отож, проблеми такого антропогенного впливу на природне навколишнє середовище України об'єктивно вимагають радикальної екологізації суспільно-політичної думки, посилення уваги до вирішення природоохоронних проблем на всіх рівнях організації суспільства, пошуку новітніх підходів до їхнього розв'язання на основі пріоритету екологічних законів і наукових знань, та екологізації публічного управління [1, с. 87].

Отже, вирішення екологічних проблем та безпеки людини вимагає негайних рішень з боку органів публічного управління, ці управлінські рішення мають бути направлені на успішне вирішення проблеми екологічного розвитку нашої держави.

Список використаних джерел.

1. Бикова Ю.Д. Екологізація публічного адміністрування в Україні як умова формування екологічної свідомості / Ю.Д. Бикова // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2018. – №4 (39). – С. 82-88.
2. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін.; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю.П. Сурміна. – НАДУ, 2010. – 820 С.
3. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р.: зі змінами згідно із законом України від 03.09.2019 р. – № 27-IX. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
4. Малиш Н. А. Ефективні механізми формування державної екологічної політики : монографія / Н. А. Малиш. – К. : К.І.С., 2011. – 348 с.

ГОЛУБ ТЕТЯНА ВІКТОРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Реалізація завдань сталого розвитку України, визначених Указом Президента України [1], вимагає від органів публічного управління переосмислення сучасних методів забезпечення ефективності діяльності інституцій публічного управління та переходу на клієнтоорієнтований підхід надання послуг.

Як свідчить світовий досвід, найбільш результативним механізмом підвищення якості діяльності органів публічного управління з точки зору потреб споживачів є впровадження в їх діяльність стандартів і процедур, які приводять системи управління в державному секторі до єдиних з бізнес-сектором. Одним з прикладів такої ефективної стандартизації є запровадження в органах державної влади та місцевого самоврядування системи управління якістю (СУЯ) на основі стандарту ISO 9001. СУЯ, відповідно до міжнародного стандарту ISO, успішно функціонує в органах державного управління та місцевого самоврядування більшості країн ЄС. Впровадження і сертифікація СУЯ в будь-яких організаціях приводить до підвищення результативності, узгодженості робіт, раціонального використання ресурсів, фокусування уваги на споживачах і, як наслідок, до підвищення задоволеності споживачів.

Сутність ISO 9001, як у вітчизняній, так і міжнародної інтерпретації полягає в оцінюванні ряду критеріїв системи управління контролю всередині конкретного підприємства для визначення відповідності кінцевої продукції запитам партнерів. Оновлений норматив використовується для оцінки відповідності задекларованим вимогам [2].

1. Клієнтоорієнтованість.
2. Гідний партнерський потенціал (надання необхідних документів, суворе дотримання договірних умов).
3. Технологічний розвиток (передові комп'ютерні, інформаційні технології).
4. Наявність постійного аналітичного моніторингу, спрямованого на модернізацію виробничої, а також кадрової політики.
5. Грамотно організована система реагування на скарги, опрацювання висновків, прийняття ефективних заходів щодо усунення недоліків.

ISO 9001:2015 не є свідченням якості певних товарів або послуг. За великим рахунком, міжнародна стандартизація – це відносно загальний збір правил і критеріїв, що передбачає універсальність лінії діючих стандартів, що описують загальні закони цивілізованого бізнесу.

При цьому, нормативи цієї категорії не виключають необхідність отримання сертифікатів відповідності, декларації на окремі товарні групи або послуги, якщо це передбачено чинним законодавством однієї з країн.

Установа, яка одержує сертифікат ISO володіє наступними перевагами:

- Перспектива виходу на міжнародний ринок;
- Зростання довіри покупців і партнерів до підприємства;
- Підвищення конкурентоспроможності діючих проектів;
- ISO 9001 оцінюється, як знаковий іміджевий інструмент, який позитивно впливає на професійну репутацію компанії;
- Додаткові преференції при участі в тендерах і державні закупівлі за рахунок впроваджених вимог нормативу.

Департамент охорони здоров'я Одеської міської ради перший з департаментів міста Одеси отримав міжнародний сертифікат системи менеджменту від імені DQS GmbH.

Отримання міжнародного сертифікату передувало низка підготовчих заходів проведених департаментом охорони здоров'я Одеської міської ради спільно з міжнародними експертами у сфері менеджменту якості з листопада 2018 року по цей час, у всіх напрямках роботи зроблені значні зрушення та відкриваються нові можливості у досягненні сучасних міжнародних стандартів.

Вдосконалення системи менеджменту і приведення її у відповідність з вимогами стандартів ISO 9001:2015, ДСТУ ISO 9001:2015 в департаменті охорони здоров'я Одеської міської ради розпочали з розробки плану удосконалення системи менеджменту ДООЗ та приведення її у відповідність до вимог стандартів ISO 9001:2015, ДСТУ ISO 9001:2015.

В рамках роботи над впровадженням системи управління якістю (СУЯ) були реалізовані такі заходи: розроблено схему управління документами вищого рівня, функціональну схему взаємодії структурних підрозділів ДООЗ, схему взаємодії персоналу в сфері менеджменту якості та управління ризиками, визначено місію, бачення, політику, стратегію, принципи менеджменту якості та принципи менеджменту ризиків та цілі ДООЗ; призначені за функціонування, удосконалення і підтримання цілісності СУЯ та визначений координатор СУЯ, розроблено схему взаємодії персоналу департаменту в процесі розробки, впровадження та підтримкою у робочому стані системи менеджменту, визначено та затверджено наказом функції і обов'язки персоналу у сфері СУЯ, персонал ознайомлено з еволюцією розвитку менеджменту, вимогами СУЯ ISO 9001:2015, рекомендації по впровадженню системного та процесного підходу в Департаменті та проведено навчання персоналу, визначено основні вимоги до удосконаленої СУЯ, структури її документації, обстежено поточний стан СУЯ та прийнято рішення з її приведення у відповідність до вимог стандарту ISO 9001:2015, визначений перелік послуг, що надаються громаді виконавчими органами міської ради, визначено основні процеси СУЯ, їх послідовність та взаємозв'язок; визначено зовнішні та внутрішні фактори (контексту організації), ризики та можливості організації; розроблено схему процесів надання послуг виконавчими органами міської ради, створено Програму з системи управління якістю та документи вищого рівня, розроблено Путівник по СУЯ у відповідності з основними процесами, визначеними в компанії – основний документ системи, вимоги якого поширюються на всі процеси та документи СУЯ, розроблено збірник документованої інформації про процеси та збірник форм, велика робота проведена з розробки методики процесу та визначені показники вимірювання результативності видів діяльності, проведено навчання внутрішніх аудиторів.

В грудні 2019 року видано міжнародний сертифікат системи менеджменту від імені DQS GmbH на відповідність вимогам стандарту ISO 9001:2015 під акредитацією DAKKS товариством з обмеженою відповідальністю «ДКС Сертифік Україна» (LLC «DQS Certific Ukraine») та сертифікат системи менеджменту на відповідність вимогам стандарту ISO 9001:2015 під акредитацією Національного агентства з акредитації України товариством з обмеженою відповідальністю «Міжгалузовий центр якості «Прирост».

В подальшому керівництво департаменту охорони здоров'я Одеської міської ради має намір підтверджувати відповідність вимогам стандарту ISO 9001:2015 та планує впровадження системи менеджменту ISO 9001:2015 у всіх закладах охорони здоров'я міста Одеси з подальшою сертифікацією всієї системи охорони здоров'я. Це сприятиме реалізації цілей 3 та 17 сталого розвитку на місцевому рівні [3].

Список використаних джерел.

1. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. Указ Президента України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
2. International Organization for Standardization. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.iso.org/>
3. Цілі сталого розвитку: Україна. Національна доповідь 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf

ГОРЯЧУК ВАЛЕРІЙ ФЕДОРОВИЧ

*професор кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.е.н., професор, с.н.с.*

НАЗАРЕНКО ЮЛІЯ АНДРІЙВНА

аспірант ІПРЕЕД НАН України

**ЕКОНОМІЧНА, АКЦІОНЕРНА І РИНКОВА ДОДАНА ВАРТІСТЬ
ТА ОЦІНКА ПРОДУКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ**

Дослідження літературних джерел свідчить про використання різних показників доданої вартості для оцінки результатів діяльності підприємств. Широке визнання отримав показник «економічна додана вартість» (EVA – Economic Value Added). EVA розраховується як різниця між чистим операційним прибутком після оподаткування (NOPAT – Net operating profit after tax) і витратами на залучення капіталу [2, с. 134]. Тобто EVA – це прибуток, що залишився після плати за капітал. Плата за капітал визначається шляхом множення середньозваженої ціни позикового і власного капіталу (WACC – Weighted Average Cost of Capital) і обсягу задіяного капіталу (Capital) [4].

$$EVA = NOPAT - WACC * Capital,$$

$$NOPAT = EBIT * (1 - T),$$

де: EBIT – прибуток до сплати процентів та податку на прибуток (Earnings Before Interest & Tax); T – ставка податку на прибуток.

Багато великих консалтингових компаній пропонують свої системи аналізу на основі EVA, шляхом використання додаткових показників, що уточнюють EVA. Наприклад, є моделі EVA від компаній KPMG, PWC, Accenture, AT&T. Родоначальник EVA компанія Stern, Stewart & Co публікує рейтинги, в яких компанії ранжовані за стандартизованим показником «Stern & Stewart Performance 1000».

У всіх моделях EVA виходять з того, що для створення вартості в і-му році має виконуватися одна з умов:

1) операційний прибуток компанії після сплати податку на прибуток (NOPAT) повинен перевищувати плату за власний і позиковий капітал

$$NOPAT > WACC * Capital,$$

а чистий прибуток компанії (EAT – Earnings After Tax) перевищувати плату за власний капітал.

2) рентабельність інвестованого в компанію капіталу повинна перевищувати вартість капіталу

$$ROC > WACC.$$

Різниця (ROC – WACC) називається спредом ефективності і є ключовим показником ранжування компаній.

Позитивне значення EVA характеризує ефективне використання капіталу і навпаки, негативне значення EVA свідчить про неефективне використання капіталу. Значення EVA, рівне нулю, характеризує прийнятність збереження такого бізнесу на ринку, так як інвестори отримують прибутковість, яка компенсує їм ризик вкладень.

Акціонерна додана вартість (SVA – Shareholder Value Added). SVA, означає зміну акціонерної вартості компанії за період. Висунута Раппапортом методика визначення акціонерної доданої вартості базується на концепції залишкового доходу і моделях дисконтування грошових потоків. SVA визначається як різниця між вартістю акціонерного капіталу після деякої операції та вартістю того ж капіталу до цієї операції [3]. Часто дається дещо інше трактування: SVA – це різниця між розрахунковою вартістю акціонерного капіталу та його балансовою вартістю [1, с. 50]. Незважаючи на істотні відмінності цих двох підходів між ними є спільне – для оцінки SVA необхідно визначити розрахункову вартість акціонерного капіталу. Для цього використовуються широко відомі методи оцінки вартості компанії шляхом дисконтування грошових потоків.

Розрахунок SVA здійснюється згідно формули

$$SVA = CF - SC,$$

де: CF – чиста приведена вартість майбутніх грошових потоків, дисконтованих по витратах залучення капіталу (вартості капіталу), SC (share capital) – балансова вартість акціонерного капіталу.

Основним недоліком SVA є трудомісткість розрахунків і складнощі, пов'язані з прогнозуванням грошових потоків.

Між показниками EVA і SVA є зв'язок. Якщо компанія сплачує дивіденди і їх обсяг дорівнює ціні власного капіталу, то

$$CF = PV(EVA),$$

відповідно

$$SVA = PV(EVA) - SC$$

де: PV(EVA) – приведена вартість майбутніх EVA дисконтованих по витратах залучення капіталу (вартості капіталу).

Ринкова додана вартість (MVA – Market Value Added). Показник MVA робить акцент на ринкову капіталізацію підприємства, яка більш значима для відкритих акціонерних товариств, акції яких котируються на фондових біржах. Ціна акцій більш точно визначає добробут акціонерів, ніж прибуток. У загальному вигляді MVA є різницю між ринковою вартістю капіталу, досягнутою за певний період, та вартістю власного капіталу згідно бухгалтерському балансу. Розрахунок MVA здійснюється за формулою

$$MVA = MV - IC,$$

де: MV (Market Value) – ринкова вартість підприємства, IC (Investment Capital) – вартість інвестованого капіталу у підприємство згідно бухгалтерського обліку. В Україні в умовах нерозвинутого фондового ринку використання показника MVA обмежено.

За результатами аналізу вищерозглянутих показників, можна зробити такі висновки:

- в їх назві необґрунтовано використовують словосполучення «додана вартість», бо EVA визначається на основі чистого операційного прибутку підприємства, SVA – на основі приведеної вартості майбутніх грошових потоків та балансової вартості акціонерного капіталу, MVA – на основі ринкової вартості підприємства та інвестованого капіталу у підприємство згідно бухгалтерського обліку;
- вони на відміну від показника «валова додана вартість» відображають інтереси тільки власників підприємств, а не суспільства в цілому.

Список використаних джерел.

1. Цибульська Е.І. Управління потенціалом підприємства : навч. посіб. – Х. : Вид-во НУА, 2011. – 384 с.
2. Черемушкин С. В. Экономическая добавленная стоимость и затраты на капитал: рыночный и бухгалтерские подходы / С. В. Черемушкин, Г. А. Понкрашкина // Управление финансами публичных компаний. 2008. – №6. – С. 128–138. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.finman.ru/articles/2008/6/5455.html>.
3. Черемушкин С. В. Оценка стоимости компании по модели Альфреда Раппапорта, 2017. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://sergei-cheremushkin.ru/category/business_valuation.
4. Экономическая добавленная стоимость [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://allfi.biz/financialmanagement/FinancialStatement/jekonomicheskaja-dobavlenaja-stoimost.php>.

ВАРЕЩЕНКО ВОЛОДИМИР ІГОРЕВИЧ

аспірант кафедри економічної та фінансової політики ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

КАРПЕНКО ЛІДІЯ МИКОЛАЇВНА

*професор кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, д.е.н., професор*

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ ТА СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ: ІНСТРУМЕНТАЛЬНЕ ПІДҐРУНТЯ РОЗБУДОВИ СТРАТЕГІЇ

Чисельні економічні дослідження, реалізація спільних бізнес-проектів та ментальність українського суспільства довели необхідність залучення іноземних інвестицій задля прогресивного майбутнього України та досягнення європейських стандартів життя. Іноземний капітал спроможний суттєво вплинути на впровадження технічних інновацій та прогресивних технологій у сфері виробництва, надання фінансових та не фінансових послуг та якість управління у реальному та фінансовому секторі економіки. Безумовно іноземні інвестиції, як джерело капіталу є більш привабливим, ніж кредитні ресурси, які помножують загальний державний борг. А обмеженість їх обсягу викликає необхідність концентрації на найбільш значущих проблемах та тенденціях, які мають бути враховані при покращенні інвестиційного клімату та оптимізації бізнес середовища [1].

Основною метою впровадження системи інвестиційного контролінгу є досягнення налагодженого та узгодженого взаємозв'язку інформаційних потоків для підвищення дієвості та ефективності управління, який полягає у зростанні ефективності в результаті координації роботи окремих підсистем в єдину систему. Важливим показником оцінки якісного рівня застосування контролінгу є оцінка якісних характеристик та ознак управлінської інформації, яка надається системою контролінгу для прийняття раціональних управлінських рішень. Беручи до уваги напрацювання низки науковців пропонуємо використовувати такі якісні показники оцінки ефективності побудови стратегії інвестиційного розвитку територій (табл. 1.). Особливого значення при оцінці доцільності та ефективності розробки стратегії важливу роль відіграють якісні показники.

Таким чином, при впровадженні системи контролінгу для оцінки ефективності необхідно провести аналіз всіх аспектів впливу системи контролінгу на вартість території. В даному випадку досліджується грошовий потік протягом функціонування системи контролінгу. Складовими цього потоку є витрати на розробку та впровадження системи контролінгу, витрати на його діяльність та підтримку, а також дохід від діяльності системи контролінгу [2].

Тому, комплексна оцінка ефективності доцільності та використання контролінгу крім якісних показників передбачає розрахунок кількісних показників. Кількісні показники – це показники, які виражають кількісну визначеність явищ, вони переважно характеризують розміри, які пов'язані з виміром величини. Найбільш актуальними є питання переліку показників оцінки ефективності інвестиційних проектів, які доцільно використовувати при оцінці ефективності впровадження системи контролінгу. У системі управління реальними інвестиціями оцінка ефективності інвестиційних проектів є одним з найвідповідальніших етапів [3]. Від того, наскільки об'єктивно та всебічно проведена ця оцінка, залежать строки повернення вкладеного капіталу, варіанти його альтернативного використання, додатковий потік прибутку галузі у наступному періоді. Ця об'єктивність і всебічність оцінки ефективності інвестиційних проектів значною мірою визначається використанням сучасних методів її проведення.

**Якісні показники оцінки ефективності побудови
стратегії у системі розвитку території (фрагмент дослідження)**

№ з/п	Назва показника	Ознаки оцінки	Показники оцінки
Інформаційні – забезпечення дотримання якісних показників інформації, яка надається для прийняття управлінських рішень			
1	Достовірність	Кількість запитів (перевірок) достовірності інформації, професійний рівень та відповідальність осіб, які надають інформацію	Кількість виявлених помилок в процесі перевірки наданої інформації
3	Релевантність	Корисність та своєчасність надання інформації для потреб управління різними структурними організацій	Вплив наданої інформації відділом контролінгу на прийняте управлінське рішення (суттєва, несуттєва)
2	Компаративність	Порівняння показників діяльності з метою встановлення відхилень	Своєчасність виявлення та усунення відхилень між фактичними та плановими показниками діяльності
	...		
Економіко-стратегічні			
3	Рівень досягнення економічних цілей діяльності підприємств галузі	Оцінка рівня рентабельності діяльності підприємств галузі	Приріст рентабельності діяльності за звітний період
4	Рівень досягнення обраної стратегії діяльності підприємств галузі	Чіткість та однозначність встановлених якісних і кількісних характеристики функціонування підприємства, до досягнення яких воно прагне; наявність тактичного планування, яке спрямоване на досягнення обраної стратегії розвитку території	Рівень досягнення реальних взаємопов'язаних цілей діяльності; забезпечення конкурентоспроможного рівня в довгостроковій перспективі (високий, низький)
Організаційно-управлінські			
5	Рівень координації діяльності різних рівнів управління	Своєчасність надання регулярних внутрішніх звітів в розрізі процесів та достовірність відображеної в них інформації	Легкість доступу до управлінської інформації
6	Уніфікація внутрішньої звітності та уникнення надлишку інформації	Наявність складаних та незрозумілих статей, однозначність відображення сильних та слабких сторін діяльності	Повнота та актуальність наданої інформації в розрізі запитів управлінського персоналу
7	Організація функціональних зв'язків між працівниками відділу контролінгу	Випадки порушення відповідальності працівників за невиконання функціональних обов'язків	Рівень дотримання дисципліни та відповідальності у всіх відділах, які приймають рішення

У світовій практиці особливу увагу приділено таким інструментам і механізмам державної інвестиційної політики, як спеціальні правові режими економічної діяльності, що передбачають застосування для частини суб'єктів господарювання впродовж визначеного часу особливих, відмінних від загальнонаціонального режиму, більш преференційних умов діяльності [4]. На найближчий період доцільно зосередитися на декількох пріоритетних напрямках інвестиційної політики, що здатні вплинути на збільшення обсягів інвестиційних ресурсів та підвищення ефективності їхнього використання. Серед цих напрямків:

– удосконалення інструментів державної політики, спрямованих на розширення інвестиційного потенціалу та активізацію інвестиційної діяльності;

– суттєве підвищення ефективності державного інвестування на основі чіткого визначення вичерпного переліку інвестиційних пріоритетів для уникнення розпорошення інвестиційних ресурсів, а також широкого запровадження реалізації проектів на засадах державно-приватного партнерства;

– поліпшення інвестиційного клімату у спосіб удосконалення загального (податкового, земельного, корпоративного, митного) та спеціального інвестиційного законодавства, підвищення рівня захисту інтересів приватних інвесторів, посилення заходів боротьби з корупцією у сфері інвестиційної діяльності.

Таким чином, сучасний стан економіки України потребує вирішення багатьох кардинальних проблем. Успішне проведення ринкових реформ в Україні неможливе без ефективної інноваційно-інвестиційної політики, перебудови економіки з метою створення сприятливого інвестиційного середовища. Одним із основних напрямів удосконалення територіально-організаційного механізму є створення певних преференційних умов на окремих територіях.

Список використаних джерел.

1. FABOZZI, J. (2008): Investment management. New Jersey: Prentice Hall, 2008. 837 p.
2. KARPENKO, L., PASHKO, P. (2019): Formation of the system of fair business practice of the company under conditions of corporate responsibility. In: Academy of Strategic Management Journal, 2018, London, vol.18, no 2, pp.1-8.
3. KARPENKO, L., ZHYLINSKA, O., DMYTRENKO, H., POPROZMAN, N., KOLTUN, V. (2020): Synergetic Management Tools For Enterprise Economic Security. Journal of Security and Sustainability Issues, Volume 9 (4), p.1-12 [https://doi.org/10.9770/jssi.2020.9.4\(25\)](https://doi.org/10.9770/jssi.2020.9.4(25))
4. KARPENKO, L. (2018): Base alternatives and the paradigm of impact investing development in the coordinates of globalization changes and euro integration. In: Proceedings of the 4th International Conference on European Integration 2018. Ostrava: VSB Technical University of Ostrava, 2018, pp.659-668.

КУРАНДА ЛЮДМИЛА ОЛЕКСІЙВНА

*доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н., доцент*

СУТНІСТЬ ТА НАУКОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

Взаємодія держави та бізнесу є об'єктивною потребою збалансованого розвитку суспільних відносин, а світова практика свідчить, що варіації моделей такої співпраці практично не обмежені.

Проекти державно-приватного партнерства (далі – ДПП) вважаються оптимальним способом довгострокової співпраці, який задовольняє ключові інтереси обох сторін. Окрім того, в рамках відносин ДПП можуть частково комбінуватися інструменти оренди, концесії, спільної діяльності, управління залежно від функцій, які передаються приватному партнеру.

В Україні ДПП регламентується Законом України «Про державно-приватне партнерство» [2], який регулює договірні відносини держави і приватного сектору у формі концесії, спільної діяльності та інших договорів.

На рисунку 1 представлено характер взаємодії учасників ДПП та механізм фінансування проектів.

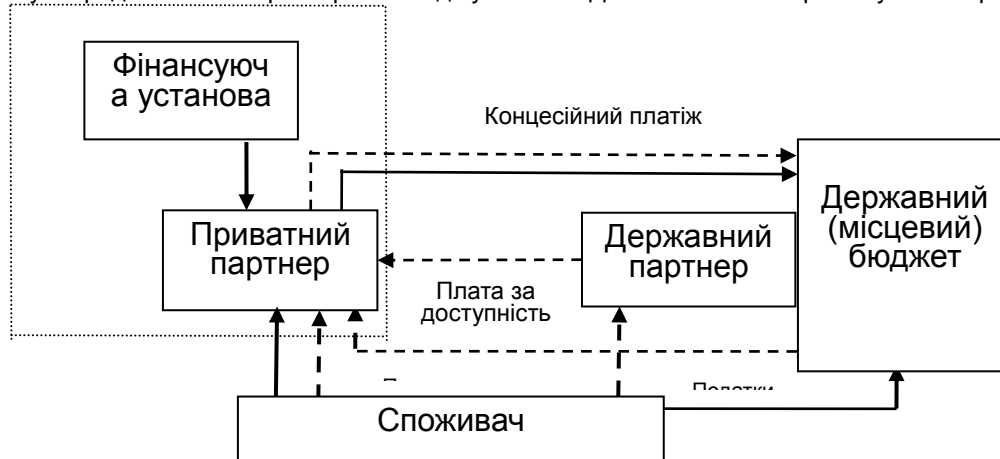

Рис.1 Механізм фінансування проектів ДПП [3]

Механізм взаємодії держави і приватного сектору на засадах ДПП регулюватиметься законодавством, гармонізованим із законодавством ЄС.

Укладення договору в рамках ДПП здійснюється органом, який, відповідно до статті 13 Закону України «Про державно-приватне партнерство», прийняв рішення про здійснення державно-приватного партнерства з переможцем конкурсу на умовах, встановлених конкурсом з визначення приватного партнера. Об'єктами ДПП є об'єкти, що перебувають у державній або комунальній власності [2].

Загалом, для співпраці на основі механізму ДПП характерним є те, що:

- головним завданням є створення нового об'єкта (або реновація об'єкта, що вже існує) для надання публічних послуг або підвищення рівня якості публічної послуги, яка надається;
- державний (публічний) і приватний партнери об'єднують свій досвід, активи, а також інші ресурси;
- державний і приватний партнери визначають і розподіляють потенційні ризики і надходження (доходи) за рахунок плати від користувачів публічних послуг.

Законодавством передбачена можливість державної підтримки проектів ДПП шляхом надання державних гарантій; фінансування за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів та інших джерел відповідно до загальнодержавних та місцевих програм.

У світовій практиці однією з найбільш зручних форм співробітництва юридичних осіб на засадах різних форм власності, вважається спільна діяльність. Однак її використання має низку обмежень, встановлених Господарським кодексом України (ст. 141). Зокрема, 1) не може бути вкладом у спільну діяльність майно, яке належить до основних фондів підприємств державної власності, що не підлягають приватизації; 2) під час укладення договорів про спільну діяльність розмір частки державних підприємств, установ і організацій, а також господарських товариств, у статутному капіталі яких частка держави перевищує 50%, має становити не менш як 50% спільного майна учасників спільної діяльності [2].

Той факт, що в процесі реалізації ДПП за державою зберігається функція надання профільних послуг, а функція (і відповідні ризики) володіння та забезпечення ефективного функціонування об'єктів нерухомості переходять приватним підприємцям, створює підґрунтя для участі у ДПП страхових компаній, роль яких полягає в управлінні ризиками.

Партнерство державного і приватного секторів може набувати різноманітних форм в залежності від ступеню залучення приватного та публічного секторів та відповідно до рівня ризику, який приймають на себе сторони:

- насамперед, це договори на виконання робіт та надання суспільних послуг, на поставку продукції для потреб територіальної громади, тощо;
- діяльність спільних підприємств (участь приватного сектору в капіталі спільного підприємства може передбачати акціонування (корпоратизацію) і створення спільних підприємств);
- у міжнародній практиці найбільш поширеною формою партнерства, що використовується при реалізації проектів ДПП, вважається концесія та оренда.

Приватний партнер зобов'язується надавати послуги відповідно до вимог, установлених державою, а також підтримувати наявні активи в належному чині, проводити необхідну модернізацію або створювати нові активи, необхідні для підтримання належної якості та обсягу медичних послуг. У міру використання будь-якої моделі ДПП держава і бізнес чекають ефекту, який може бути визначений трьома засобами:

- підвищується якість послуг, що надаються;
- частина ризиків передається приватному сектору;
- у результаті конкуренції досягається ефективніше використання ресурсів.

Існуючий потенціал приватного сектору, технології, інвестиційні ресурси, управлінський капітал дають можливість державному сектору реалізувати значну кількість завдань щодо розвитку місцевої інфраструктури, розбудови сфери житлово-комунального господарства, медицини, освіти, культури, впровадженні енергозберігаючих технологій.

Перспективним напрямом є створення туристично-рекреаційних кластерів, в основі яких лежить розвиток туристичної та рекреаційної інфраструктури на відповідних територіях місцевих рад, в межах яких сформовано кластер. В процесі реалізації кластерного проекту за рахунок залучення приватних інвесторів в межах ДПП створюються нові підприємства (сфера харчування, музейні заклади, об'єкти сільського туризму, сфера рекламних послуг), збільшуються фінансові надходження до місцевих бюджетів, стимулюється зайнятість населення. В процесі комплексних заходів поступово відбувається розбудова сільських територій [1].

Передбачається, що діяльність партнерів у рамках ДПП є взаємовигідною: державі – для вирішення складних проблем суспільного сектора за рахунок отримання додаткових джерел фінансування в умовах бюджетної економії за збереження контрольних функцій у соціально значущих секторах економіки; бізнесу – для збільшення вартості капіталу за рахунок зростання обсягів виробництва, розвитку нових ринків (містких, стійких і передбачуваних), стабільного збільшення прибутку, полегшення виходу на світові ринки, активізації залучення іноземних інвестицій у реальний сектор економіки.

Державно-приватне партнерство – досить складний комплекс юридичних, організаційних та інших відносин між владними органами та бізнес-структурами. Співпраця між державними та приватними партнерами може здійснюватися в рамках різних законодавчих структур, з різноманітним діапазоном сфер застосування, завдань і компетенцій.

Список використаних джерел.

1. Дубок І.П. Сутність та особливості державно-приватного партнерства. Збірник наукових праць НАДУ при Президентові України. 2014. Вип. 2. С. 139–149.
2. Закон України «Про державно-приватне партнерство». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17> (15.06.2019).
3. Захаріна О.В., Симоненко Л.І., Сайкевич М.І. Публічно-приватне партнерство як механізм розвитку інфраструктури регіону. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2018. № 2. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2018/32.pdf (10.06.2019).

**ПОВЫШЕНИЕ РОЛИ МЕСТНЫХ СООБЩЕСТВ В РЕШЕНИИ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ ВОПРОСОВ
КАК ГЕОПОЛИТИЧЕСКОЕ ПОСЛЕДСТВИЕ «ЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО ПЕРЕХОДА»**

Долговременные структурные изменения мировой энергетики последнего десятилетия, так называемый «энергетический переход», в значительной обусловлены обеспокоенностью мирового сообщества проблемой глобального изменения климата и, как следствие, быстрым ростом использования возобновляемых источников энергии (ВИЭ) – энергии солнца, ветра, естественного движения водных потоков, биоэнергии и т.д. Указанный переход не сводится исключительно к замене одних источников энергии другими, его ключевыми элементами, по мнению Международного агентства по возобновляемой энергии IRENA, являются энергетическая эффективность, возобновляемые источники энергии, а также повышение потребления электроэнергии [1]. Указанная трансформация имеет не только глубокие социально-экономические, но и существенные геополитические последствия.

Поскольку единичная мощность установок по использованию ВИЭ существенно меньше, чем у энергоустановок традиционной энергетики, их владельцами могут стать не только крупные энергетические компании, но и другие акторы – небольшие предприятия, индивидуальные предприниматели, частные лица. Децентрализация производства и потребления электроэнергии означает снижение ее потерь при передаче на большие расстояния, и, следовательно, повышение экологической эффективности. Так, по мнению Д. Схолтена с соавт., ВИЭ помогут облегчить переход к двухуровневой и более устойчивой энергетической системе, которая включает централизованные объекты, управляемые крупными энергетическими компаниями, и децентрализованные способы производства электроэнергии более разнообразным набором местных субъектов (домохозяйства, предприятия и местные сообщества) [2].

Большой интерес развитие ВИЭ представляет для развивающихся стран, которые не обладают 100%-ным доступом населения к электроэнергии, так использование ВИЭ дает возможность не просто получить доступ к современным энергетическим услугам, пользоваться благами современной цивилизации – мобильной связью, компьютерной техникой и т.д., но и получить дополнительные возможности для работы и учебы, развития местного предпринимательства. Примером реализации успешных инициатив в данной сфере является деятельность индийской компании The Social Work and Research Centre (SWRC), более известной как Barefoot College. Подход организации заключается в обучении женщин из сельской местности, как правило, неграмотных, основам создания систем солнечной энергетики, которые затем помогают электрифицировать свои деревни. По данным Barefoot college, с 2008 г. таким образом было подготовлено более 2200 человек из 93 стран мира, которые, в свою очередь, электрифицировали более 18 тыс. домов [3]. С 2012 году Barefoot College является партнером ЮНЕСКО по программе получения образования для девочек и женщин [4].

Примером региональных инициатив, связанных с продвижением устойчивости в энергетическом секторе Республики Беларусь, является г. Новогрудок (Гродненская область). Новогрудок стал вторым после Полоцка городом Беларуси, который присоединился к «Соглашению мэров» и взял на себя обязательства сократить выбросы парниковых газов к 2030 г. на 20%. В 2015–2020 гг. в регионе был реализован проект международной технической помощи «Развитие возобновляемых источников энергии в Новогрудском районе – дорожная карта для экологически чистой территории», призванный помочь районной исполнительной власти и местному сообществу развить накопленный опыт по внедрению ВИЭ и способствовать уменьшению нагрузки на экологию района. Проект финансировался Европейским Союзом и Новогрудским райисполкомом (бюджет 600 597,6 евро, в том числе вклад ЕС – 540 397,6 евро) [5]. В рамках проекта были разработаны стратегия и дорожная карта развития ВИЭ для Новогрудского района до 2030 года и выработаны рекомендации по их реализации, был введен в эксплуатацию ряд установок по использованию ВИЭ. Однако не менее важным результатом проекта стало повышение уровня информированности жителей района по вопросам энергосбережения, регулярно стали проводится Недели устойчивой энергетики. Аналогичные проекты в настоящее время реализуются в большинстве стран мира, что позволяет говорить об устойчивой тенденции участия местных сообществ в решении не только собственно энергетических проблем, но и рассматривать его как фактор, способствующий повышению роли регионов в экономической и политической жизни страны, а также как субъект геополитики.

Литература.

1. A New World. The Geopolitics of the Energy Transformation [Electronic resource] / International Renewable Energy Agency, 2019. – Mode of access: https://irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/Publication/2019/Jan/Global_commission_geopolitics_new_world_2019.pdf. – Date of access: 21.09.2020.
2. The geopolitics of renewables: New board, new game / D. Scholten [et al.] // Energy Policy. – 2020. – Vol. 138. – 111059.
3. At Barefoot, we harness the power of the sun [Electronic resource] / Barefoot College, 2020. – Mode of access: <https://www.barefootcollege.org/solution/solar/>. – Date of access: 15.09.2020.
4. India's Barefoot College and UNESCO join forces for Girls' and Women's Empowerment [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.unesco.org/new/en/member-states/single-view/news/indias_barefoot_college_and_unesco_join_forces_for_girls/. – Date of access: 01.09.2020.
5. Развитие возобновляемых источников энергии в Новогрудском районе – Дорожная карта для экологически чистой территории [Электронный ресурс] / Проекты в Беларуси при финансовой поддержке Европейского союза, 2020. – Режим доступа:

LIPKOVA LUDMILA

*Dr.h.c. Prof. Ing., CSc. Head of the Department of International Economics,
1 prodecan Faculty of International Relation University of Economics in Bratislava, Slovakia*

KARPENKO LIDIYA

*Professor of the Economic and Financial Policy Department,
ORIPA NAPA under the President of Ukraine, Doctor in Economics*

**INTERNATIONAL PRACTICE IN THE AREA OF STATE MANAGEMENT OF THE SEAPORTS DEVELOPMENT:
STRATEGIC IMPERATIVES AND INDICATORS**

The maritime transport complex is the multifunctional structure that meets the needs of the national economy in transport, promotes international trade and implements the obligations of Ukraine as a maritime state. Water transport served in seaports is the cheapest and relatively environmentally friendly compared to other modes of transport, making it competitive domestically for domestic and international trade. Seaports are the integral part of the transport and production infrastructure of the state due to their location on the roads of international transport corridors.

The most common form of organization of the functioning of seaports in Europe is the port-owner, and the tendency to move a form in the vast majority of European countries is growing, but the dominant form of organization is often not unique within a country. Thus, in Belgium there are both port-owners operating on the basis of an agreement between private companies and the municipality, and purely private port-owners (Antwerp, Ghent, Ostend) [1].

In the first case, a special legal act of local authorities distributes in detail the functions of organizing the activities of seaports between different structures. The regional authorities, as a rule, reserve the right to participate in the financing of the basic infrastructure of the port and ensure the development of the infrastructure necessary for the ports outside the port; the task of the port authorities is to invest in the development of port infrastructure (construction, reconstruction of berths, land reclamation measures); private port operators invest in the development of terminals, namely – the construction of necessary buildings, structures, warehouses, purchase and maintenance of port equipment. However, if the modernization of port infrastructure is extremely important for the development of the territory as a whole, the regional authorities may use direct economic support methods, such as subsidizing the development of port infrastructure and terminal infrastructure, as practiced by the Flemish Regional Government (Belgium).

Germany demonstrates a slightly different approach to financial support for port development by the state. Although funding for the development of its largest ports – Hamburg, Bremen – is also distributed between the federal government, the port and private operators, according to the authority and responsibility of the government is much broader: financing the construction and operation of public transport in the port, domestic and external roads (access roads, even those passing through the terminals, are either federally owned or owned by the city, and their funding is provided by the federal, and of local budgets), navigation equipment, facilities security facilities that protect the environment; the port authorities are responsible for preparing land plots for construction, construction of berth walls, dredging works, and for private companies – the construction and use of ground structures (for which state support is prohibited by law) [2].

These factors also affect the management system of seaports in the Netherlands. All major ports in the Netherlands are owner-private ports with a combination of public-private management (in particular, Rotterdam, Amsterdam), for which the state is responsible for financing the basic public port infrastructure (dams, breakwaters, railways, other roads, navigation equipment), port authorities – for financing the internal infrastructure of the port (construction of roads in the port, bridges, berths, berth walls and other facilities), private port operators – for the construction and modernization of infrastructure terminals (sidewalks, crane tracks, buildings, factories, cranes, railways and highways on the territory of terminals). It should be noted that the Treaty on the Functioning of the EU provides for a number of provisions aimed at preventing restrictions or distortions of competition through state aid and based on the general rule prohibiting direct state aid, including seaports. Exceptions are State aid that promotes an important project of common European interest or eliminates significant damage to the functioning of the economies of the Member States, as well as aid that promotes certain economic activities or certain sectors of the economy, provided that such aid does not adversely affect trade conditions, which is not contrary to the common interest. Therefore, the existing possibility in the Netherlands of joint financing by the state and private port operators for the construction of terminals provides compensation to the state of all costs associated with such financing.

Unlike Great Britain, Italy considers seaports a public property that is owned by the state and cannot be alienated. Large seaports are managed by the port administration, which is a non-economic state body operating under the laws of the country, which established 23 port administrations that manage 35 ports. A feature of the Italian port reform is the division of commercial ports into international, national and regional ports.

Summarizing foreign experience, it should be noted that attempts to determine the feasibility of choosing a certain type of modification of the seaport management structure depending on the combination of ownership in the scientific literature have been made repeatedly.

There are two approaches for management of the world's maritime countries:

– macroeconomic, when seaports are seen as a tool to achieve national or regional socio-economic goals, which justifies the intervention of public authorities in the creation and maintenance of infrastructure. Investments are seen as a

macroeconomic tool, and the private sector manages only part of the port infrastructure, which is mainly limited to stevedoring business at container terminals, and at the expense of private companies and cover the costs of infrastructure development and maintenance. This approach is typical of the United States and Japan;

– microeconomic, when the state competence of port administrations extends mainly to the maintenance and operation of the water area, the safety of navigation. At the same time, the administration of autonomous ports acts as a commercial organization that independently covers all costs associated with port infrastructure.

The next step of author's investigation is predictions of plumbing.

Sounds of the International Monetary Fund World Economic Outlook allows you to make estimates on how to develop the national economy (for additional indicators of the growth rate of GDP and the volume of international trade), and for this reason you must take into account (Table 1).

Table 1

Forecast Scenarios and its Indicators for 2022-2038

Forecast scenarios	Years	Indicators
An optimistic scenario with a growth rate at the level of countries with rapid GDP growth (average annual growth – 7.0%)	2022	202 million tons, including 870 thousand TEU
	2030	347 million tons, including 1494 thousand TEU
	2038	596 million tons, including 2567 thousand TEU
The pessimistic scenario combines cyclical periods of decline and growth of the national economy (average annual growth – 0.5%)	2022	139 million tons, including 597 thousand TEU
	2030	144 million tons, including 621 thousand TEU
	2038	150 million tons, including 647 thousand TEU
probable scenario according to which the average global economic growth rate is taken (2017-2022 – IMF forecast, further – average annual growth – 3.0%)	2022	165 million tons, including 710 thousand TEU
	2030	209 million tons, including 899 thousand TEU
	2038	265 million tons, including 1139 thousand TEU

Source: systematized by author on basic of Ukrstat (2020) [3]

The purpose of the strategy is to define the conceptual basis for the formation of state policy for planning and development of the port industry, aimed at increasing cargo turnover in seaports, meeting the country's foreign trade needs in quality sea transportation, improving the efficiency of existing facilities in seaports and balanced development of new land infrastructure, improving service in seaports and ensuring optimal cargo logistics.

References.

1. KARPENKO, L., PASHKO, P. (2019): Formation of the system of fair business practice of the company under conditions of corporate responsibility. In: Academy of Strategic Management Journal, 2018, London, vol.18, no 2, pp.1-8.
2. LIPKOVÁ, L. & BOHAC, R. (2016): Cataracts of globalization and the economic diplomacy of small states. In: Research Journal of Economic Annals-XXI, 2016, Vol. 159, No. 5-6, pp. 16-19.
3. UKRSTAT (2020). Statistics [online]. [cit.2020-09-02]. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2012/energ/en_bal/arh_2012.htm

МИКОЛАЙЧУК МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ

завідувач кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, д.держ.упр., професор

КАТРИЧ АНТОН АНАТОЛІЙОВИЧ

слухач заочної форми навчання ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

АКТУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Питання продовольчої безпеки мають загальносвітове значення. Стійке збільшення чисельності населення планети на тлі кліматичних змін та невпинному зменшенні природних ресурсів створює передумови виникнення економічних, соціальних, політичних, екологічних кризових явищ світового масштабу. В умовах глобалізації зростають не тільки можливості розвитку суверенних держав але й загрози їх безпеці.

Існують різні підходи щодо трактування сутності, завдань продовольчої безпеки та засобів її досягнення. У Звіті щодо стану справ у галузі продовольчої безпеки та харчування в світі продовольча безпека визначається як «...стан, коли для всіх людей забезпечено наявність постійного фізичного, соціального та економічного доступу до достатньої кількості безпечної та поживної їжі, яка дозволяє задовольнити їх харчові потреби та смакові вподобання для ведення активного та здорового способу життя». На підставі даного визначення виділяється чотири виміри продовольчої безпеки: наявність продовольства, економічна та фізична доступність продовольства, утилізація використаного продовольства та стабільність у часі. Відтак, причинами відсутності продовольчої безпеки, або її недостатності, можуть бути: відсутність або недостатність продовольства, недостатня купівельна спроможність, неналежний розподіл або ж неадекватне використання продовольства (**Ошибка! Источник ссылки не найден.**, с.107). Згідно з даними Звіту країни Європи разом з країнами Північної Америки мають показник нижче 2,5% населення, яке страждає від недоїдання. Це найкращий показник в світі, проте частина друга Звіту присвячена взаємозв'язку збройних конфліктів із продовольчою безпекою. Серед причин збройних конфліктів

виділимо зовнішні (агресія з боку Росії відносно Грузії в 2008 році та України з 2014 року по теперішній час) та внутрішні (боротьба за незалежність республік кавказького регіону в Росії). Хоча, на нашу думку, причинами внутрішніх конфліктів можуть бути й суттєві відмінності у соціально-економічному розвитку регіонів країни.

Групою аналітичного відділу економічної розвідки на замовлення компанії DuPont було розроблено Індекс глобальної продовольчої безпеки. З 2012 року цей показник враховував три основні складові: доступність за ціною (40,0 %), наявність (44,0 %), якість та безпеку (16,0 %). З 2017 року була додана четверта категорія, щоб відобразити вплив кліматичних та природних ресурсів. Загальна оцінка тепер обчислюється з простого середньозваженого балу основних трьох категорій, а категорія «Природні ресурси та стійкість» є коефіцієнтом коригування. Отже, четверта складова демонструє зміни загальної оцінки, якщо враховувати ризики, пов'язані з кліматом та природними ресурсами (2).

Індекс глобальної продовольчої безпеки розраховано для 113 країн світу. З них 26 країн відносяться до Європи. Євросоюз представлений 20 країнами, чисельність населення в яких перевищує 5 мільйонів осіб. У 2019 році в загальному рейтингу Україна з показником 57,1 зі 100 посіла 76 місце. Найближчими сусідами з країн Європи та ЄС, відповідно, є Сербія з показником 62,8 (59 місце) та Болгарія з показником 66,2 (51 місце). Така ситуація зберігається за всіма складовими, хоча у 2017 році в категорії якості та безпеки Україна на один щабель випереджала Сербію та на три – Болгарію (1). Слід відзначити, що в останні роки позиції України за Індексом глобальної продовольчої безпеки погіршувались: 48 місце у 2013 році, 52 – у 2014, 59 – у 2015 році, 63 – у 2016-2018 роках. (3).

В багатьох країнах світу з великою часткою сільського населення внаслідок негоди, збройних конфліктів мешканці цих територій втрачають доступ до продуктів харчування, що викликає збільшення міграції та виникнення проблем в інших країнах. Тому світове співтовариство звертає увагу на необхідність розвитку сільських територій.

З точки зору економічної безпеки України необхідно зменшувати відставання від розвинутих країн та розбіжності між рівнем соціально-економічного розвитку регіонів, забезпечити їх певну самодостатність у задоволенні первинних потреб населення, наданні соціальних послуг, створення умов для комфортного проживання та розвитку особистості, спрямування зусиль громади на підвищення конкурентоспроможності регіону та країни.

Список використаних джерел.

1. The State of Food Security and Nutrition in the World 2017. Building resilience for peace and food security. [Електронний ресурс]. / FAO, IFAD, UNICEF, WFP and WHO. 2019. Rome, FAO. Режим доступу: <http://www.fao.org/3/i7695en/i7695en.pdf>
2. Global Food Security Index. Download the index [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://foodsecurityindex.eiu.com/Downloads>
3. Global Food Security Index. Resource library [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://foodsecurityindex.eiu.com/Resources>

ОДНОСТАЛКО ДАНИІЛ ВОЛОДИМИРОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ДЕРЖАВИ

Ключовим елементом механізму забезпечення економічної безпеки держави є діяльність з виявлення та запобігання загрозам економічній безпеці держави.

Аналіз наукових напрацювань у сфері визначення наукової сутності та класифікації загроз довів, що загрози економічній безпеці держави слід розглядати як окрему категорію науки публічне управління.

К. Мердок у своєму науковому дослідженні в процесі аналізу відносить до об'єктивних чинників безпеки, зокрема, такі: зміни в обсягах доходів та їх розподілі, що погіршують стан економічних суб'єктів, різкі зміни рівня зайнятості, інфляції, доступу на ринок, скорочення постачання сировини та інші, які уповільнюють темпи економічного зростання [5, с. 67-98].

Визначаючи поняття «загроза», Г. Ситник констатує, що важливим при цьому є її сприйняття, бо саме від цього залежить вибір сил, засобів, форм, методів, способів реагування на неї. Очевидно, що ключову роль у визначенні загрози відіграє якість та повнота зібраної інформації про фактори (явища, події, процеси), які породжують загрози [4, с. 135].

Також загрози економічній безпеці трактуються як дія дестабілізуючих природних (об'єктивних) факторів і/або суб'єктивних, пов'язана з недобросовісною конкуренцією та порушенням законів і норм, що може спричинити потенційні або реальні втрати для організації [1, с. 35].

О. Голинська до переліку загроз, зокрема, відносить чи не найбільш критичні серед пострадянських та постсоціалістичних держав, наслідки переходу України до ліберальної економічної моделі у 90-х роках минулого століття. Вона також визнає, що ці наслідки в їх основній масі досі не нівельовані через відсутність ефективно збалансованої сукупності інституційно-економічних механізмів [3, с. 108].

Узагальнення наукових підходів до класифікації загроз економічній безпеці держави дозволяє зробити висновок, що найбільш поширеним є їх поділ за місцем виникнення на внутрішні та зовнішні по відношенню до об'єкта безпеки. Зовнішні загрози виникають у зовнішньому середовищі об'єкта, а внутрішні зумовлені станом самого об'єкта безпеки.

Загрози національній безпеці України та відповідні пріоритети державної політики у сферах національної безпеки і оборони визначаються у Стратегії національної безпеки України, Стратегії воєнної безпеки України, Стратегії кібербезпеки України, інших документах з питань національної безпеки і оборони, які схвалюються Радою національної безпеки і оборони України і затверджуються указами Президента України.

Актуальні загрози економічній безпеці України визначені у Стратегії національної безпеки України [3]. Найбільш гострими серед них, на нашу думку, є такі:

- корупція та неефективна система державного управління;
- економічна криза, виснаження фінансових ресурсів держави, зниження рівня життя населення;
- агресивні дії Росії, що здійснюються для виснаження української економіки і підризу суспільно-політичної стабільності;
- загрози енергетичній безпеці та критичній інфраструктурі.

Перелічені загрози є лише ключовими у системі економічної безпеки. В цілому ж загрози дуже мінливі і їх дуже важко передбачити. Вони тривалий час можуть не проявляти себе у відкритій формі, що обумовлює складність їх дослідження публічно-управлінською наукою. Ліквідація даних загроз за допомогою разових заходів неможлива, слід розробляти розраховану на тривалу перспективу стратегію.

З огляду на це, вважаємо, що шляхами подолання загроз економічній безпеці держави як на найближчу, так і на віддалену перспективу є:

- активізація наукових досліджень з питань боротьби в економічній сфері, можливих форм і способів її ведення, забезпечення стійкості національної економіки в умовах деструктивного впливу інших держав, а також системи керівництва силами і засобами, які залучаються до боротьби в економічній сфері;
- чітка фіксація загроз у державних документах найвищого рівня з відповідними заходами для їх нейтралізації допоможе усвідомити поточну складну ситуацію. Це розпочне і роботу з необхідними змінами у державній політиці для мінімізації негативного впливу загроз;
- створення відкритих та прозорих умов людського розвитку, що дозволить якнайшвидше пройти етап трансформації та перейти до суспільного порядку з відкритим доступом, інклюзивними економічними інститутами. А це – прямий поштовх для сталого економічного розвитку держави та гідного рівня життя українців;
- усунення можливостей для корупції та свавільного застосування законодавства на основі виявлення та виключення подвійного трактування норм та суперечностей між ними, підвищення прозорості, спрощення процедур та їх автоматизації, утворення інституційних стримувань та противаг, дерегуляції та звуження державного втручання до мінімально необхідних меж, приватизації державних підприємств;
- підвищення рівня захищеності права власності через удосконалення системи правосуддя;
- ліквідація соціально-економічної бази організованої злочинності у сфері економіки та її зрощування з органами державної влади (в тому числі, правоохоронними органами) та органами місцевого самоврядування.

Слід зважати на те, що збільшення кількості загроз, а також непродумані управлінські рішення можуть призвести до негативних змін в економіці країни. Таким чином, виявлені на ранній стадії загрози і подальша їх ліквідація забезпечать країні економічну безпеку.

Список використаних джерел.

1. Берляк Г.В. Інвестиційні ризики та невизначеність в умовах глобалізаційних змін: обліково-аналітичний підхід. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації: міжн. зб. наук. праць 20 квітня 2014 р. Кам'янець Подільський, 2014. С. 38-41.
2. Голинська О.В. Мережева взаємодія як методологічна основа багаторівневого публічного управління в Україні. Інвестиції: практика та досвід: серія Державне управління. 2019. № 3. С. 106 -112.
3. Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 трав. 2015 р. «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України від 26 трав. 2015 р. № 287/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 23.03.2020).
4. Ситник Г.П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади). Київ : НАДУ, 2011. 730 с.
5. Murdoch C. Knorr K., Trager F. Economic factors as objects of security: Economics security and vulnerability. Economics issues and national security. Lawrence, 1977. 867 p.

ОСАДЧУК СВІТЛАНА ВІКТОРІВНА

*доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент*

ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

В умовах сьогодення транскордонне співробітництво відіграє роль одного з основних факторів динамічного розвитку добросусідських відносин між європейськими країнами. Транскордонне співробітництво передбачає спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, наукових, технологічних, екологічних, культурних і інших відносин між суб'єктами і учасниками таких відносин в Україні і відповідними

суб'єктами і учасниками таких відносин із сусідніх держав у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством.

В Угоді про асоціацію[1] мова йде безпосередньо про транскордонне співробітництво, зокрема, в Главі 27 «Транскордонне та регіональне співробітництво» розділу V Угоди «Економічне та галузеве співробітництво». Відповідно до статті 447 Угоди про асоціацію сторони повинні підтримувати та посилювати залучення місцевих та регіональних органів влади до транскордонного та регіонального співробітництва та відповідних управлінських структур з метою посилення співробітництва шляхом створення сприятливої законодавчої бази, підтримки та нарощування потенціалу розвитку, а також забезпечення зміцнення транскордонних та регіональних економічних зв'язків та ділового партнерства. Стаття 448 вимагає, щоб при здійсненні співпраці у сферах, охоплених Угодою, сторони обов'язково зміцнювали та заохочували розвиток таких складових транскордонного та регіонального співробітництва, як транспорт, енергетика, комунікаційні мережі, культура, освіта, туризм, охорона здоров'я та інших сфер, охоплених Угодою, які містять елементи транскордонного та регіонального співробітництва.

В XX столітті, починаючи з 50-х років спостерігається суттєвий розвиток транскордонної співпраці суміжних прикордонних регіонів європейських держав, які все частіше обирають для побудови стосунків таку форму міжрегіональної співпраці як євро регіональне співробітництво. За період 1950-1980 роки відбулось створення перших євро регіонів на прикордонних територіях Німеччини та Нідерландів (1958), Німеччини та Швейцарії (1963) та спільного операційного органу транскордонного регіону. Причина створення полягала в необхідності найбільш вигідного розміщення виробництва з портами, залізничними вузлами, поєднання певних просторів, які змогли б зосередити в собі всі переваги законодавств прикордонних країн, в сою чергу мінімізувавши їх недоліки. Протягом останніх десятиріч було укладено значну кількість договорів про міждержавну співпрацю, а також про співробітництво між місцевими та регіональними владами. Транскордонне співробітництво, яке виникло, передусім, у формі співробітництва між містами та селами, поширилося на нові сфери (ринок праці, розвиток транскордонної транспортної мережі, спільне використання медичного устаткування, розробка узгодженої політики територіального планування, охорона довкілля), виникли інтегровані утворення типу «євро регіон».

В 1980-1990 роках відбулось формування правової бази транскордонного співробітництва. Зокрема, було прийнято Європейську рамкову конвенцію про транскордонне співробітництво – Мадридську конвенцію (1980р.), у якій було визначено основні правові й організаційні засади розвитку транскордонної співпраці. На додаток до конвенції було розроблено ряд типових міждержавних угод: про розвиток прикордонного співробітництва, про регіональні прикордонні консультації, про консультації місцевої влади. У 1985 році Рада Європи прийняла Європейську хартію місцевого самоврядування, у якій транскордонна співпраця була визначена як одна з цілей. За період, починаючи з 1990 року відбувалась розробка документів для фінансової підтримки та поширення ініціатив транскордонної співпраці. Було започатковано низку програм для співробітництва з країнами, які не є членами ЄС. Так, 9 листопада 1996 року Рада Європи прийняла Додатковий протокол до Мадридської конвенції (Перший протокол), який визначив правові засади транскордонної співпраці, а Другий протокол до конвенції від 5 травня 1998 р. поширив принципи транскордонного співробітництва і на міжрегіональну співпрацю, тобто на взаємини регіонів держав-учасниць конвенції, які навіть не межують безпосередньо один із одним [2].

Починаючи з початку 2000-х років і по теперішній час рівень транскордонної співпраці здійснюється в рамках євро регіонів, європейських угруповань територіальної співпраці, об'єднань євро регіонального співробітництва, завданням яких є полегшення та сприяння транскордонному, транснаціональному та міжрегіональному співробітництву.

В Україні діє Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2016-2020 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів № 554[3], є рамковим документом, який визначає стратегію ефективного використання внутрішніх факторів розвитку і підвищення рівня конкурентоспроможності прикордонних регіонів України. Зокрема програмою передбачено надання державної фінансової підтримки на виконання визначених заходів та проектів транскордонного співробітництва, спрямованих на розвиток інфраструктури, прикордонних регіонів України. Також в Україні діє низка двосторонніх угод між місцевою владою прикордонних регіонів України та територіями країн-сусідів. Деякі з них існували лише номінально. Відповідно до діючого законодавства видатки на реалізацію програм транскордонного співробітництва в Україні здійснюються за рахунок коштів Державного та місцевих бюджетів України. Для спільного фінансування програм транскордонного співробітництва може використовуватися міжнародна технічна допомога, кредитні ресурси міжнародних фінансових організацій, кошти Європейського Союзу згідно із законодавством України. Умовою надання державної фінансової підтримки є співфінансування у розмірі не менше 10 відсотків загального обсягу фінансування проекту транскордонного співробітництва за рахунок коштів місцевого бюджету.

Транскордонне співробітництво і надалі повинно відігравати роль одного з основних факторів динамічного розвитку добросусідських відносин між регіонами різних країн, сприяючи зміцненню їх зусиль щодо вирішення важливих спільних питань.

Список використаних джерел.

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Документ 984_011 в редакції від 30.11.2015 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
2. Мельник Л. А. Європейський досвід управління розвитком транскордонного співробітництва // Державне управління: удосконалення та розвиток. 2018. № 2. Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1189>
3. Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2016-2020 роки: Постанова КМУ від 23 серпня 2016 р. № 554: // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554-2016-%D0%BF#Text>

КАРПЕНКО ЛІДІЯ МИКОЛАЇВНА

*професор кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.е.н., професор*

РУДЕНЯ КОСТЯНТИН АРСЕНТІЙОВИЧ

аспірант кафедри економічної та фінансової політики ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СУЧАСНІ ПИТАННЯ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ЕФЕКТИВНИМ ТА РАЦІОНАЛЬНИМ ВИКОРИСТАННЯМ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ

Державний фінансовий контроль є одним із найважливіших видів фінансового контролю, що здійснюється державою. Взагалі ж на сучасному етапі економічного розвитку фінансові відносини пронизують усі сфери господарської діяльності держави і її економічних суб'єктів, всі стадії суспільного виробництва, а економічна ефективність в принципі є основою побудови кількісних критеріїв цінності прийнятих рішень у будь-яких сферах господарської діяльності на всіх рівнях. Отже, державний фінансовий контроль є об'єктивно необхідним елементом економічного механізму при будь-якому способі виробництва, функцією державного управління, проявом контрольної функції фінансів, через які реалізуються фінансові відносини.

Оцінка ефективності державного фінансового контролю повинна здійснюватися, враховуючи такі принципи:

- комплексного підходу, орієнтованого на кінцевий результат;
- функціональності (відповідальність контролю за конкретний процес і результат);
- орієнтованості контролю на майбутнє, а не тільки на минуле;
- концептуальності контролю (контроль всього процесу управління, а не окремих його частин).

Питання підвищення ефективності державного фінансового контролю сьогодні досить актуальне, адже Україна знаходиться в процесі соціально-економічної модернізації, вирішальним завданням якої є покращення якості життя населення до рівня європейських стандартів та підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Тому від системи державного фінансового контролю залежить ефективність соціально-економічного розвитку країни в цілому, її регіонів, та окремих суб'єктів господарювання [1].

Тому важливим і своєчасним кроком в умовах соціально-економічного розвитку держави, який характеризується динамічними процесами розвитку та реформ в усіх сферах суспільного життя, в тому числі державному управлінні, стала розробка Кабінетом Міністрів України та Державною аудиторською службою України Концепції реалізації державної політики у сфері реформування системи державного фінансового контролю до 2020 року (далі – Концепція 2020) та її схвалення Урядом 10 травня 2018 року [2].

Враховуючи складність виконання загальнонаціональних завдань і цілей, через обмежений обсяг необхідних фінансових ресурсів для задоволення високому рівні потреб суспільства та соціально-економічного розвитку країни, актуальності набувають питання підвищення прозорості, підзвітності та ефективності діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання державної і комунальної форми власності, якості управління і використання ними наявних ресурсів, належної системи контролю за цими процесами.

З метою ефективного подальшого розвитку системи державного фінансового контролю та розв'язання основних проблем визначених Концепцією 2020, 24 жовтня 2018 року розпорядженням Уряду затверджено відповідний План заходів з реалізації Концепції 2020 [13]. Враховуючи зміст Концепції 2020 мають бути вирішені такі проблеми:

1. Проблема недосконалості нормативно-правового, фінансового, інформаційного та методологічного забезпечення системи державного фінансового контролю, у тому числі для проведення органами Держаудитслужби різних видів і форм державного фінансового аудиту, таких як: аудит фінансової звітності, коштів (фондів і грантів) ЄС, інвестиційних проектів, державних (регіональних) цільових програм, ІТ-аудит, тощо, буде вирішено шляхом розбудови уніфікованої нормативно-методологічної бази та стандартизації наявних видів державного фінансового аудиту, що проводить Держаудитслужба, та запровадження в практику нових видів і форм аудиту.

2. Проблема недостатнього рівня переорієнтування інспектування на значні фінансові порушення та проведення ревізій винятково на основі ризиків, у зв'язку із спрямуванням зусиль на проведення дріб'язкових ревізій за зверненнями правоохоронних органів, передбачається вирішити шляхом зосередження зусиль на найбільших фінансових ризиках, та акцентування інспектувань на виявленні та документуванні порушень з ознаками шахрайства, для чого потрібно налагодити ефективну взаємодію Держаудитслужби з Європейським управлінням з питань запобігання зловживанням та шахрайству (OLAF).

3. Проблеми обмеженого доступу органів Держаудитслужби до інформаційних ресурсів (баз даних, реєстрів, автоматизованих систем) та недостатнього рівня розуміння органами державної влади та місцевого самоврядування, а також суб'єктами господарювання сутності аудиту, який проводиться Держаудитслужбою, як органом державного фінансового контролю, що перешкоджає якісній взаємодії між ними та формуванню партнерських відносин, планується розв'язати шляхом удосконалення інформаційного забезпечення Держаудитслужби, а також унормування механізму взаємодії та обміну інформацією між органами державної влади і місцевого самоврядування.

4. Проблема низького рівня охоплення контролем місцевих бюджетів органами Держаудитслужби через те, що не вистачає відповідного кадрового та фінансового ресурсу та проблему неспроможності розпорядників бюджетних коштів запровадити та розвивати в підвідомчих закладах внутрішнього контролю, що є наслідком нерозуміння самої сутності державного внутрішнього фінансового контролю та низьким рівнем відповідальності за

результати своєї роботи, зокрема перед громадою, передбачається вирішити шляхом здійснення належного контролю на місцевому та регіональному рівні.

Для цього Держаудитслужбі необхідно:

- удосконалити механізм здійснення контролю за місцевими бюджетами, зокрема шляхом розробки стандарту (методики) проведення аудиту місцевих бюджетів, дорожньої карти відбору теми такого аудиту, його планування, подальшої організації, проведення та моніторингу результатів впровадження наданих пропозицій та рекомендацій;

- систематично проводити навчання з підготовки кадрів для здійснення контролю за місцевими бюджетами та періодично контролювати рівень набутих знань через – тестування;

- провести організаційно-структурні зміни в органах Держаудитслужби;

- збільшувати щорічний обсяг охоплення контролем коштів місцевих бюджетів для посилення прозорості та ефективності їх використання органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої.

5. Одна із ключових проблем, а саме необхідності докорінної зміни системи навчання та підвищення кваліфікації державних аудиторів та інспекторів, має бути подолана шляхом зміцнення кадрового потенціалу Держаудитслужби для чого у вітчизняну практику потрібно запроваджувати нові моделі розвитку та підготовки висококваліфікованих кадрів на основі міжнародних підходів постійного професійного розвитку, зокрема Програм постійного професійного розвитку державних аудиторів; навчань, конференцій, брифінгів тощо.

Таким чином, концепцію 2020 окреслено низку основних проблем які потрібно вирішити для забезпечення побудови в державі цілісної та ефективної системи державного фінансового контролю, зміцнення фінансово-бюджетної дисципліни та мінімізації зловживання у сфері використання державних ресурсів, удосконалення управління та використання державних ресурсів органами державної влади, місцевого самоврядування та суб'єктами господарювання.

Список використаних джерел.

1. Karpenko L. Statement of Budgeting Management at Industrial Enterprises in Coordinates of the Financial and Economic Security System // L.Karpenko, P.Voronzhak // International Relations 2017: Current issues of world economy and politics: Conference proceedings 18th International Scientific Conference Smolenice Castle 30th November – 1st December 2017 [Volume of Scientific Papers]. – University of Economics in Bratislava, 2017, pp. 511-526

2. Звіти Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/data/files/131201.pdf>

KARPENKO LIDIYA

*Professor of the Economic and Financial Policy Department,
ORIPA NAPA under the President of Ukraine, Doctor in Economics*

FROLOV DENYS

FOREIGN EXPERIENCE OF STATE REGULATION OF SMALL AND MEDIUM-SIZED BUSINESS DEVELOPMENT: REGIONAL ASPECT

Small and medium-sized enterprises (SME) are the most dynamic component of a market economy that contributes to the development of innovative processes, strengthening the economic status of regions, increasing employment, increasing competition, filling the market with goods and services that are in high demand among consumers. Despite the formal availability of all the necessary laws and other governing instruments and institutes for entrepreneurship, Ukraine is a country where the number of small and medium-sized enterprises per thousand people is very low. Thus, according to the World Bank, the number of small businesses in Ukraine is 7.6 per thousand people, while in Poland – 22, the US – 74.2, EU countries – 45 [1].

Financial support for SME economic activity is the least researched issue in the management system of reformed domestic enterprises. If in the USA about 83%, and in Germany more than 92% of owners make the planned predictions, then in the southern region of Ukraine, according to a sample survey, their number is only 24%.

As the experience of developed countries shows, SME develop successfully there when it is conducted under the patronage of the state: using budgetary funds, political levers, capable of attracting funds from economic entities in small businesses. SME support policy in Europe is implemented through the activities of States and through specific programs implemented under EU auspices. Small business support measures are financed from the EU Structural Funds, in particular from the Regional Development Fund and the Social Fund. At the state level, financial assistance is provided with significant tax benefits in the first years of operation, loans on preferential terms to entities focused on innovation, environmental protection and environmental projects operating in backward regions, enterprises of high social importance [2]. It is worth noting the significant contribution of the Government of the countries to the financial support of organizations and foundations that help the development of small business. These funds are divided into joint venture companies and joint venture companies. National Chambers of Commerce and Small Business Associations also play an active role in the financial development of small businesses.

In Scandinavian countries, the main «donor» of financial «injections» to SME is the state. The governments of these countries provide grants and direct loans to start-ups. Promising and important projects of 50-75% can be financed by public funds. Ireland pays a monthly allowance of £ 50 to certain categories of start-up entrepreneurs. Preferential loans are allocated for the implementation of new projects and the modernization of SME, at a rate almost twice lower than the market rate. In Italy, a system of state financial support for small businesses has been developed through

subsidizing and preferential lending to the activities of certain small business areas and the activities of consortia and cooperatives uniting small businesses. The subsidy of such associations does not exceed 300 million lire a year or 800 million lire over a 3-year period.

An interesting form of non-governmental financial support for SME is widespread in Spain. Mutual Guarantee Societies are created there through voluntary contributions from entrepreneurs. The purpose of such partnerships is to provide guarantees to banks for their members in obtaining loans. In the event of a lack of own funds, the Spanish Government provides the companies with financial assistance. When accumulated by a company of a certain capital, it can turn into a mutual financing company, acquires the status of a financial institution and is engaged in direct investment of business activity. In the USA, SME support is mainly due to subsidies, direct guaranteed loans. In addition, state support programs are being implemented to support SME through non-government funding. In the event of insolvency of the borrower, the state fully compensates for the losses. Government guarantees reduce the risk of operations of financial institutions; promote the interest of SME lenders [3].

Therefore, analyzing the experience of developed countries, in particular the USA, Japan, Italy, etc., we can conclude that the regulatory support for financial planning in each country is properly worked out in accordance with the specifics of each country. According to the World Bank, small newly established small enterprises are approximately 50% operational in a year, some 7-8% in 3 years, and at most 3% in 5 years [4]. At the same time, the total number of small businesses generally increases or remains unchanged, with new ones being replaced by liquidated enterprises. Comparisons of the survival rates of small enterprises with the relative stability of their total size and production volumes (Table 1) indicate the high intensity of internal reorganization processes within the SME sector, which helps to optimize the utilization of their potential in a market economy.

So, in foreign companies, the internal corporate planning of small and medium-sized business structures is quite detailed and systematic, as they develop several types of plans for the respective hierarchy. Such planning is time-consuming, but also allows you to develop more options for the development of the enterprise in different types of circumstances. This is due to the pragmatic nature of entrepreneurs and the demanding legislation.

Table 1.

Key indicators of the role of SME and their public support and development systems

Indicator	USA	Canada	Japan	Germany	France	Italy	United Kingdom
Share of SME in the GDP of the country,%	52	43	51,6	57	49,8	55	52
Share of SMEs in total employment, %	54	47	69,5	69,3	56,6	71	55,5
SME share in the number of enterprises, %	97,6	99,8	99,2	99,3	97,6	99,2	99,1
Amount of SME financial support (billion dollar USA)							
For the infrastructure support	0,8	0,45	1,64	1,8	1,5	5,05	1,37
Credits:	21,6	22,8	39,9	61,9	9,2	15,2	6,3
Guarantees:	1,67	3,36	...	...	4,7	...	6,3
Government order	A nationwide search and bidding system is in place						
Services infrastructure for SME							
Credit and financial services	Credit and financial services Nationwide network of banks, funds, investment and insurance companies operates						
SME Development Centers	1100	521	313	374	600	1200	450
Information centers	1100	521	13	33	34	50	45
Business incubators and technoparks	330	186	11	182	216	26	471
Export Promotion Centers	20	15	Chain	Chain	26	123	60
Social Centers	118	41	186	90	41	...	98

Solving these problems of small business development in Ukraine should become one of the key directions of the state policy, because small business will contribute to a considerable increase of the efficiency of realization of domestic economic potential, optimization of participation of Ukraine in the international division of labour, strengthening of competitiveness of the national economy.

References.

1. PEARCE, J. (2008). Strategic Management: formulation, implementation and control / J.A. Pearce, R.B. Robinson // 8-th ed. – McGraw-Hill / Irwin, New York, 2008. – 1087 p.
2. KARPENKO, L., ZHYLINSKA, O., DMYTRENKO, H., POPROZMAN, N., KOLTUN, V. (2020). Synergetic Management Tools For Enterprise Economic Security. Journal of Security and Sustainability Issues, Volume 9 (4), p.1-12 [https://doi.org/10.9770/jssi.2020.9.4\(25\)](https://doi.org/10.9770/jssi.2020.9.4(25))

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ГУМАНІТАРНОЮ, СОЦІАЛЬНОЮ ТА ПОЛІТИЧНОЮ СФЕРАМИ

ПОПОВ СЕРГІЙ АФАНАСІЙОВИЧ

*завідувач кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, д. держ. упр., професор*

ВОШКО ІННА ВАСИЛІВНА

*слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, директор комунального некомерційного підприємства
«Центр первинної медико-санітарної допомоги» Новоград-Волинської міської ради*

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ПОТРЕБ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД

Сучасне українське суспільство зорієнтоване на досягнення цілей сталого розвитку[1, 2], що можливо здійснити шляхом проведення широкого спектру реформ, зокрема в кадровій політиці держави. Її першорядні засади зорієнтовані на підготовку і підвищення кваліфікації кадрів, особливо керівних кадрів, для задоволення потреб публічної влади. Чинна Концепція реформування системи професійного навчання публічних службовців (далі – Концепція) [3] актуалізує це питання на рівні держави і визначає принципи цього навчання, у т. ч.: визначення потреб у професійному розвитку; цілеспрямованість, прогностичність і випереджувальність; інноваційність і практична спрямованість. Наголошує на: необхідності періодичного (один раз на два роки) визначення реальних навчальних потреб на загальнодержавному і регіональному рівнях; їх відповідності реаліям практичної діяльності публічних службовців.

Реалізація цієї Концепції потребує розробки відповідного методологічного забезпечення, зокрема щодо визначення навчальних потреб. Фактично їх визначення зводиться до виявлення розриву між поточним рівнем професійних компетентностей і їх потенційно необхідним станом. Розуміння цих потреб вдало розкриває поняття «потреби професійного навчання», як невідповідність між знаннями, уміннями та навичками, які повинен мати персонал компанії для виконання її поточних (середньо- і довгострокових) цілей, та тими наявними знаннями, уміннями та навичками, які персонал має сьогодні[4].

Проблематика професійного навчання приваблює широке коло дослідників і практиків у різних галузях теорії і практики, яке дослідники НАДУ, її регіональних інститутів відображають циклічним процесом з відповідними етапами: 1) визначення навчальних потреб; 2) формування навчально-методичного забезпечення; 3) здійснення навчання; 4) оцінювання. Перший етап є рушійним і головним, оскільки відповідає на питання: чому навчати?; продукує змістовні передумови для здійснення наступного етапу. Останній відповідає на питання: як навчати?; продукує відповідне навчально-методичне забезпечення.

Виконання першого етапу потребує визначення переліку найбільш інформативних, достовірних і першорядних джерел, здатних забезпечити належне формування поля навчальних потреб. Раціональний їх відбір має забезпечуватися відповідними критеріями, які відповідають принципам Концепції. Поле потреб є сегментованим залежно від змісту виконання публічним службовцем функцій і завдань держави у медичній, або соціально-гуманітарній, або інших сферах на конкретному рівні управління. Наприклад, на регіональному рівні для визначення навчальних потреб керівних медичних кадрів можна запропонувати наступний перелік основних джерел:

- сучасні світові і вітчизняні концепції і кращі практики з публічного управління, е-урядування, е-врядування, е-демократії, а також запозиченні стандарти інших країн, як загалом для публічної влади, так і в аспекті системи охорони здоров'я (далі – СОЗ);
- стандарт з підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня освіти за спеціальністю 281 «публічне управління та адміністрування»;
- стратегічні завдання реформи СОЗ на найближчу і віддалену перспективу, поточні проблеми реформування СОЗ;
- стратегічні завдання реформи в інших сферах на найближчу і віддалену перспективу, які впливають на виконання медичної реформи на регіональному рівні. Приміром, децентралізація і реформа територіальної організації влади. Їх поточні проблеми і їх вплив на реформу СОЗ;
- стратегічні завдання сталого розвитку у вимірі конкретного регіону;
- виконання функцій і завдань держави департаментом охорони здоров'я, що визначені завданнями його положення. Важливо врахувати вихідні або ж проміжні форми продуктів, які продукують публічні службовці цього департаменту;
- офіційні вимоги до медичних керівників при призначенні їх на посаду в органи влади;
- експертні оцінки навчальних потреб, визначені керівником департаменту охорони здоров'я обласної державної адміністрації.

Цей перелік джерел можна доповнювати або / і уточнювати. Однак, для уникнення перевантаження інформацією доцільно обрати найбільш вагомі з них за рейтингом, опираючись на експертні оцінки надавачів освітніх послуг, їх замовників, представників громадськості: у даному випадку – медичної. Для цього необхідно розробити відповідні критерії відбору, які відповідатимуть принципам Концепції «місцевим» підходам для визначення навчальних потреб. Важливо обрати і застосувати адекватний методологічний інструментарій, придатний для належного виявлення і опрацювання інформації щодо навчальних потреб. Найбільш доцільними для використання є методи аналізу наукових праць і офіційних документів; опитування та проведення інтерв'ю, інші, які необхідно адаптувати до потреб проведення цього дослідження.

Логіку використання цих методів втілити у відповідну методику, яка має включати декілька етапів. Перший з них має забезпечити збір відповідної інформації, а наступний – її опрацювання шляхом систематизації, узагальнення і представлення її у зручному форматі для подальшої роботи експертів. За результатами цих етапів має бути сформоване загальне поле навчальних потреб, з якого формується основне поле. Останнє потрібно опрацювати, виходячи із критеріїв, що формуються, з наявних можливостей, обмежень і ресурсів щодо належного забезпечення професійного навчання, як замовником, так і надавачем послуг у визначені терміни. На всіх етапах необхідно виявити найбільш досвідчених експертів з поміж дослідників, викладачів і практиків. Потім залучити їх у якості компетентних експертів до етапу верифікації з метою підтвердження достовірності отриманих результатів дослідження.

Гострим питанням є кадровий відбір досвідчених дослідників, які володіють, як методологією дослідження так і предметом професійного навчання публічних службовців, та дотичні до особливостей їх діяльності. Нацдержслужба пропонує для цього проводити конкурсний відбір науково-дослідних установ. Знову ж таки постає питання про розробку методології цього відбору. Безумовно, першорядно до цих досліджень має бути залучена НАДУ при Президенті України і її регіональні інститути, оскільки вони мають довголітній досвід їх проведення, достатній обсяг методологічних напрацювань з цього приводу.

Список використаних джерел.

1. Про невідкладні заходи з проведення реформ та зміцнення держав : указ Президента України від 08.11. 2019 № 837.
2. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : указ Президента України від 12.01. 2015 р. № 5/2015.
3. Про схвалення Концепції реформування системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад / розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 грудня 2017 р. № 974-р.
4. Савченко В. Управління розвитком персоналу / навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2002. 351 с.

АУЛІН ОЛЕКСАНДР АНАТОЛІЙОВИЧ,

старший науковий співробітник Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського, к.філос.н.

СТРАТЕГІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ОПТИМІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ГУМАНІТАРНОЮ, СОЦІАЛЬНОЮ ТА ПОЛІТИЧНОЮ СФЕРАМИ

За роки незалежності робилося кілька спроб сформувати системний підхід до вирішення проблем у сфері захисту національних інтересів України. На жаль, такі спроби здебільшого базувалися на односторонньому розумінні загроз і викликів, що стояли перед українським суспільством. До того ж їх соціальна складова мала переважно декларативний характер. Нова Стратегія національної безпеки України стала найбільш досконалим за роки незалежності України документом, позбавленим багатьох недоліків попередників, проте вимагає серйозних змін у сфері публічного управління.

14.09.2020 року Президентом України Володимиром Зеленським був підписаний Указ №392/2020 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України». Соціальну спрямованість нової Стратегії підкреслює її назва: «Безпека людини – безпека країни». «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека – найвища соціальна цінність в Україні», йдеться у першому пункті. Водночас наріжним каменем зовнішньої політики залишається набуття Україною повноправного членства в Євросоюзі й Північно-Атлантичному альянсі. Задля цього планується суттєво активізувати реформи, зокрема, у рамках імплементації річних національних програм під егідою Комісії Україна – НАТО; отримати запрошення та приєднатися до Плану дій щодо членства в Альянсі.

У рамках реалізації політичних завдань на глобальному рівні стратегічний характер має співробітництво зі США, Великою Британією, Канадою, ФРН і Французькою Республікою. На регіональному – з Азербайджаном, Грузією, Литвою, Польщею та Туреччиною. Розвиток партнерських відносин з іншими країнами Балтії та Північної Європи доповнятимуть тісні добросусідські відносини з державами Центральної та Південно-Східної Європи, прагматичні – з Білоруссю та Молдовою.

Російська Федерація визначена як держава-агресор – джерело довгострокових системних загроз національній безпеці України. Це обумовлює необхідність запровадження моделі відносин з РФ, яка має забезпечити припинення агресії та відновлення територіальної цілісності України у межах її міжнародно визнаного державного кордону на основі міжнародного права. Офіційний Київ концентруватиме зусилля на вдосконаленні санкційної політики для збільшення ефективності впливу на РФ і мінімізації шкоди для своїх національних інтересів, поруч з цим вживатимуться заходи для запобігання ескалації конфлікту з Кремлем, шляхом збільшення

її потенційної ціни до неприйнятного для РФ рівня. Україна захищатиме права, свободи і законні інтереси своїх громадян на тимчасово окупованих територіях, реалізовуватиме ініціативи щодо їх реінтеграції, соціального захисту та підтримки населення, утримуватиме зазначені питання на міжнародному порядку денному. Продовжуватиметься позовна робота в міжнародних судових інстанціях із притягнення РФ до міжнародно-правової відповідальності. Серйозна увага приділяється протидії гуманітарній агресії, розвитку української культури як основи консолідації української нації та зміцнення її ідентичності.

Ефективним інструментом впровадження Стратегії повинен стати інклюзивний політичний діалог, який Україна розвиватиме через створення системи стратегічних комунікацій, публічне обговорення актуальних проблем суспільного розвитку, підвищення рівня медіакультури суспільства, гарантування безпеки журналістів під час виконання професійних обов'язків, розвиток конкуренції у сфері надання інформаційних послуг населенню.

Стратегією передбачені заходи із забезпечення прозорості, підзвітності державних органів, доброчесності посадових осіб, ефективного доступу до правосуддя, вдосконалення досудового і судового розгляду кримінальних проваджень та виконання призначених судами покарань. Водночас держава повинна виконувати лише необхідні функції, насамперед безпекову, зовнішньополітичну, соціальну, регуляторну. Україна має завершити процес децентралізації і сформувати спроможні об'єднані територіальні громади, вдосконалити законодавство про організацію судової влади та забезпечити справедливе правосуддя.

Державна політика спрямовуватиметься на модернізацію системи дошкільної, загальної середньої, професійної та вищої освіти, приведення освітніх стандартів до потреб суспільного розвитку та до найкращих світових зразків. У Стратегії йдеться про створення умов, необхідних для культурного розвитку та збагачення громадян України, популяризації українського та світового мистецтва, музики, літератури, масового спорту, забезпечення рівних можливостей жінкам і чоловікам для реалізації та розвитку їх здібностей й потенціалу, а також сприяння безбар'єрності у різних аспектах життя людини.

Серед інших питань приділяється увага забезпеченню зростання добробуту населення та надання адресної соціальної допомоги, зокрема багатодітним сім'ям і малозабезпеченим громадянам. Стратегією передбачено створити економічні та соціальні умови для підвищення рівня народжуваності та зниження рівня смертності шляхом впровадження ефективних соціальних механізмів підтримки дитини і сім'ї, розвитку сімейних форм виховання дітей, позбавлених батьківського піклування, підтримки послуг раннього розвитку дитини, материнства. Окремо прописано забезпечення особам з інвалідністю повної інклюзії у суспільство, рівності прав і можливостей на доступ до сервісів і послуг, роботи, відпочинку та активного соціального життя.

Великого значення набувають плани зробити Стратегію національної безпеки базою для документів, що конкретизують та уточнюють її окремі аспекти в рамках більш локальних стратегій людського розвитку, воєнної безпеки, громадської безпеки та цивільного захисту, розвитку оборонно-промислового комплексу, економічної безпеки, енергетичної безпеки, екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату, біобезпеки та біологічного захисту, продовольчої безпеки, інформаційної безпеки, кібербезпеки, зовнішньополітичної діяльності, забезпечення державної безпеки, інтегрованого управління кордонами, а також Національної розвідувальної програми України.

Отже, системний характер, який закладається Стратегією національної безпеки у заходи із забезпечення національних інтересів України, з одного боку формує чітку дорожню карту реформ у сфері державної політики. З іншого – вимагатиме кардинальних змін, які повинні зачепити всю структуру публічного управління, починаючи з місцевих органів виконавчої влади і, в значній мірі, повинні будуватися на ініціативах суб'єктів управлінської діяльності всіх рівнів.

Список використаних джерел.

1. Указ Президента України № 392/2020 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> (дата звернення: 14.09.2020).

БЕРНАЦЬКА ІРИНА ІВАНІВНА

Провідний фахівець відділу соціальної роботи Центру соціальних служб Одеської міської ради у Київському районі, здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ПРОБЛЕМА МАЛОЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ЯК ОБ'ЄКТ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Одне з основних завдань державної системи соціального захисту – підтримання рівня життя населення, в тому числі його фінансової стабільності: забезпечення прожитковим мінімумом, робочими місцями, доступом до медичних та освітніх ресурсів. Держава прагне до досягнення в суспільстві соціальної справедливості, ослаблення соціальної нерівності, формування сприятливого для людини життєвого середовища та задоволення соціальних потреб, застосовуючи дієвий інструмент соціальної політики – надання адресної соціальної допомоги.

В українському законодавстві закріплено, що державна соціальна допомога – щомісячна допомога, яка надається малозабезпеченим сім'ям у грошовій формі в розмірі, що залежить від величини середньомісячного сукупного доходу сім'ї.

Визначальними принципами соціальної допомоги В.Стрепко називає: універсальність, адресність, загальність реалізації права на соціальну допомогу, матеріальні виплати, не нижчі за прожитковий мінімум, а також добровільність і доступність допомоги [1, с. 5].

Однією із суттєвих підстав для отримання адресної соціальної допомоги згідно українського законодавства є малозабезпеченість.

М.Сокол визначає малозабезпеченість як матеріальний стан, при якому індивідуальний дохід особи чи середньомісячний сукупний дохід сім'ї із незалежних від них причин та з урахуванням коштів від використання майна є нижчим за прожитковий мінімум, встановлений державою. [2].

Вчені виділяють наступні критерії, які формують поняття малозабезпеченості: 1) дохід однієї особи чи середньомісячний сукупний дохід сім'ї; 2) майно як отримання одноразового чи регулярного доходу від його використання; 3) незалежні від особи причини настання такого матеріального становища.

Теоретичний аналіз дозволяє виділити основні ризики, що призводять до малозабезпеченості:

- 1) економічні – включають широку спільність складових: втрата майна, роботи;
- 2) соціальні – народження, смерть членів сім'ї, зміна місця проживання, залежність різного характеру;
- 3) психологічні чинники – труднощі в пошуку роботи, небажання працювати, конфліктні відносини в сім'ї. [3, с. 451-453].

Досліджуючи теоретичні та емпіричні аспекти соціальних ризиків, можна виділити фактори виникнення малозабезпечених сімей:

1. Економічні – представляють групу факторів, що включають безробіття, низьку заробітну плату, низьку продуктивність праці.

Безробіття – явище соціально-економічного характеру, що виступає як відсутність зайнятості у певній частині економічно активного населення, здатної працювати і такої, що прагне працювати. Безробіття настає з різних причин: відсутність потреби в робочій силі, звільнення з постійного місця роботи, наявність освіти за вузькою спеціалізованою професією. [4, с. 148].

Неофіційне працевлаштування породжує ряд проблем в соціальній сфері малозабезпеченої сім'ї, так як це – відсутність основних соціальних гарантій, пов'язаних з навчанням, вагітністю, народженням дитини, хворобою, травмами на робочому місці.

2. Соціально-медичні – група чинників, що відбивають фізіологічний стан членів сім'ї (інвалідність, старість, високий рівень захворюваності).

3. Демографічні – фактори, що відображають склад сім'ї (неповні сім'ї, велика кількість утриманців у родині).

Причиною виникнення неповних сімей є народження дитини поза шлюбом, смерть одного з батьків, розірвання шлюбу або окреме проживання батьків. У зв'язку з цим виділяються основні типи неповної сім'ї: позашлюбна, осиротіла, розлучена, така, що розпалася. Розрізняють також батьківську і материнську сім'ї. Останні становлять абсолютну більшість серед неповних сімей в Україні. [5, с. 107].

4. Освітньо-кваліфікаційні – фактори, що відображають рівень освіти членів сім'ї: недостатня професійна підготовка, відсутність середнього, середньо-спеціальної, вищої освіти, дороговартісна освіта.

5. Політичні фактори – вплив політичної обстановки в країні. На матеріальне становище сім'ї негативно впливають військові конфлікти, вимушена міграція.

6. Регіонально-географічні чинники, які залежать від нерівномірного розвитку регіонів.

Вище наведена класифікація є узагальненою, в ній причини малозабезпеченості сімей визначаються розглянутою сферою життєдіяльності. Однак необхідно брати до уваги чинники низхідної соціальної мобільності:

1. Кримінальність – злочинна поведінка: злочинство, вимагання, насильство, грабунки;

2. Приватне невезіння в житті – потрапляння на «соціальне дно» пояснюється хворобами, інвалідністю, долею, поганим вихованням в сім'ї;

3. Власна вина, схильність до пороків – процес низхідної соціальної мобільності пояснюється пияцтвом, наркоманією, токсикоманією, проституцією;

4. Соціальна ізоляція – низхідна мобільність обумовлена відмовою підкорятися соціальним нормам, відірваністю від суспільства, втратою зв'язків з родиною та близькими, відсутністю роботи.

Для України найбільш характерні наступні чинники виникнення малозабезпечених сімей:

1. Зниження середнього рівня грошових доходів населення;

2. Зростання нерівності в розподілі доходів;

3. Постійне підвищення межі бідності (або прожиткового мінімуму, особливо в ринкових умовах);

4. Чинний механізм компенсації зростання споживчих цін різним категоріям населення;

5. Самостійна адаптація населення до нових соціально-економічних умов.

Отже, малозабезпеченість – це явище, при якому з поважних або незалежних причин від особи або сім'ї їх середньомісячний дохід не відповідає встановленій межі бідності, внаслідок чого малозабезпечені верстви населення не мають можливості задовольняти власні матеріальні і духовні потреби в харчуванні, одязі, лікуванні, навчанні і потребують підтримки від суспільства і держави. Малозабезпеченість є тим видом соціального ризику, яка надає право особам або сім'ям на отримання адресної соціальної допомоги..

Список використаних джерел.

1. Стрепо В.Л. Правові засади регулювання соціальних допомог в Україні: автореф. дис.... канд. юрид. наук: спец. 12.00.05 / В.Л. Стрепо ; КНУ ім. Т. Шевченка. – К., 2007. – 14 с.
2. Сокол М. В. Малозабезпеченість як один із юридичних фактів виникнення відносин по соціальній допомозі / М. В. Сокол // Юрист України. – 2013. – № 2. – С. 115-118. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/uy_2013_2_19
3. Холостова Е.И. Социальная работа: история, теория, практика. М.: Изд-во ЮРАЙТ, 2011. 905 с
4. Лук'янова Л. Безробіття як соціально-економічна проблема України та шляхи її розв'язання / Л. Лук'янова // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія : Педагогіка. – 2016. – № 2. – С. 147-152. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdpu_2016_2_26

5. Маннапова К. р. Неповна сім'я як чинник, що впливає на формування життєздатності підлітків / К. р. Маннапова // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Психологія. – 2011. – № 959, вип. 46. – С. 105-108. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhIPC_2011_959_46_25

БИКОВСЬКА ОЛЬГА НАЗАРІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

МОДЕЛЬ 5P: ВІТЧИЗНЯНІ НАУКОВІ ПОГЛЯДИ

Моделювання концепцій, класифікацій, структурно-функціональних схем систем управління на основі моделі 5P (5П), будучи досить затребуваним у зарубіжних дослідників і практиків, привернуло увагу і низки вітчизняних вчених.

Перша розробка на основі моделі 5P в українській науці належить Т.М. Скоробогатовій (1999), авторкою представлено логістичний ланцюг 5P (provider, producer, promoter, pedlar, purchaser / постачальник, виробник, посередник при просуванні товару, торговець дрібним товаром, покупець) [4, с. 46-47].

Інший підхід, розроблений К.В. Колесниковою (2014), передбачає використання моделі 5П для моделювання варіантів ступенів досконалості портфельних проектів (Провальний портфель проектів, Предельный риск, Пограничный риск, Приемлемый риск, Пренебрежимый риск / Провальний портфель проектів, Надмірний ризик, Граничнодопустимий ризик, Прийнятний ризик, Знехтуваний ризик). За цією моделлю на основі концепції прийнятного (допустимого) ризику та відповідно до складових моделі діагностують стан управління в системі (відсутність формального підходу, реагування на події, стабільний формальний системний процес, зосередженість на постійному поліпшенні, найкращі показники). Наголошується, що ця модель 5П придатна для імплементації в проектах різного рівня, у тому числі на рівні портфельів проектів в цілому [2, с. 64-66].

В. М. Молоканова (2017) з метою реалізації проектного підходу в державному управлінні пропонує засновану на термінології системи знань стандартів Project Management Institute концепцію 5П (портфель – програма – проект – процес – продукт / Portfolio – Program – Project – Process – Product). Вважається, що модель 5П є досконалішою порівняно з моделями 3П та 4П та придатною для реалізації завдань гармонійного розвитку на мезо- та макрорівні (рівень організації або регіону), але водночас є найменш представленою в управлінні розвитком територій через недостатнє використання програмного управління і майже повну відсутність портфельного управління розвитком. Передбачається, що імплементації концепції 5П має передувати ціннісно-орієнтований підхід [3, с. 10-11].

Проблематиці моделі маркетинг-міксу 5P та її складових присвячені, зокрема, роботи: О. Жегус (2018) – модель 5P+S представлена як інструментальна складова системи маркетингу вищого навчального закладу [1, с. 25]; Z.Bochniarz, I. Lapshyna, O. Stepanova (2010) – теоретичні та методологічні положення концепції розширеного маркетингового комплексу 5P слугують базою для дослідження стану та перспектив розвитку української економічної спільноти [7, с. 36]; О.О. Тертичного (2017) – управління інтернет-маркетингом на основі елементів моделі 5P [5, с. 382-383]; І.В. Черемних (2013) – продемонстровано, що компонент моделі маркетинг-міксу «промоція» є важливою комунікативною та медійною складовою моделі маркетинг-міксу 5P [6, с. 72].

Підсумовуючи, можна констатувати, що науковий інтерес вітчизняних вчених до моделі 5P найбільше зосереджується у сферах методології проектного управління та в маркетингових дослідженнях. В окремих роботах українськими вченими виділені характерні риси моделі 5P, такі як універсальність [2] та масштабованість [2; 3]. Втім, потрібні подальші дослідження проблеми використання теоретичного і методологічного потенціалу моделі 5P для сфери публічного управління та адміністрування.

Список використаних джерел.

1. Жегус Е. Система маркетинга высшего учебного заведения: сущность и структура. / Е. Жегус. // Modern scientific researches. – 2018. – Т.3 № 04-03. – С. 23–27.
2. Колесникова Е. В. Развитие теории проектного управления: закон Ю.Л. Воробьева о влиянии риска на успешность портфеля проектов / Е. В. Колесникова. // Управление развитием сложных систем. – 2014. – №18. – С. 62–67.
3. Молоканова В. М. Впровадження ціннісно-орієнтованого проектного менеджменту у сфері державного управління / В. М. Молоканова // Аспекти публічного управління. – 2017. – Т. 5, № 11. – С. 5-18.
4. Скоробогатова Т. Н. Некоторые вопросы логистизации предприятий / Т. Н. Скоробогатова. // Культура народов Причерноморья. – 1999. – №7. – С. 43–48.
5. Тертичний О. Особливості маркетингу в мережі Інтернет/ О. Тертичний// Економіка та суспільство. – 2017. – №12. – С. 382–385.
6. Черемних І. В. Промоція як засіб просування маркетингових комунікацій. Комплекс «маркетинг-мікс» / І. В. Черемних // Наукові записки Інституту журналістики. – 2013. – Т. 50. – С. 69-73.
7. Bochniarz Z. The State of Economics in Ukraine in Comparative Perspective: Current Situation, Outlook, and Prospects for Forming a New Professional Association / Z. Bochniarz, I. Lapshyna, O. Stepanova. // Economics & Sociology. – 2010. – Т.3 №1. – С. 34–41.

**ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО У СФЕРІ СТОМАТОЛОГІЇ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД
ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ**

Пандемія COVID-19 зробила те, на що очікували медики впродовж багатьох років. Вона привернула увагу можновладців та громадськості до сфери охорони здоров'я (ОЗ). На час пандемії та всеукраїнського карантину припав початок другого етапу медичної реформи, який передбачав трансформацію вторинної та третинної ланки, тобто зміни у наданні спеціалізованої та високоспеціалізованої медичної допомоги, до якої відносять і стоматологію.

Трансформація стоматології у запропонованому у межах реформи форматі виявила свою неспроможність ще до початку. Так, НСЗУ оцінила стоматологію за найнижчим тарифом і пропонувала рахувати надання стоматологічної допомоги за коефіцієнтом 0,186, тобто за одну пломбу НСЗУ готово було відшкодувати 9 грн 19 коп. До переліку маніпуляцій, які має оплачувати держава, входило надання ургентної стоматологічної допомоги дітям та дорослим та надання планової стоматологічної допомоги дітям до 16-ти років. Ці тарифи неринкові та значно занижені, вони не перекривають навіть десятої частини коштів, витрачених на обладнання та матеріали!

При цьому потреба у стоматологічній допомозі вкрай висока. За кількістю відвідувань стоматологія посідає друге місце (більше 43 млн звернень протягом 2017 р.). При цьому добре здоров'я і благополуччя, в тому числі стоматологічне, – одні зі складових Цілей сталого розвитку. ВООЗ закликає включити здоров'я порожнини рота до національних програм комплексної профілактики й лікування хронічної неінфекційної патології.

Тому актуальним є пошук альтернативних варіантів реформування сфери надання стоматологічних послуг.

На сьогоднішній день держава неспроможна самостійно покривати витрати на всю систему ОЗ, в тому числі на стоматологію через велику вартість та ресурсозатратність даної галузі.

Перспективним та ефективним напрямком забезпечення змін у стоматології є залучення приватного сектору та взаємодія держави із ним, що має назву державно-приватного партнерства (ДПП). ДПП як механізм довгострокової взаємодії держави і бізнесу, у сучасних економічних умовах країни є єдиною можливістю вирішення окреслених вище проблем [5]. Щороку у світі реалізується сотні проектів ДПП в системі ОЗ, інфраструктури та житлово-комунального господарства [7]. Крім того, ДПП передбачає об'єднання у створенні необхідної нормативно-правової бази та стратегічного розвитку на довгостроковій основі надання якісного медичного обслуговування, необхідного населенню [6]. В світовій практиці виділяють наступні механізми ДПП: контракти; оренда в її традиційній формі та у формі лізингу; концесійна угода, яка реалізується за допомогою різних механізмів – BOT, BTO, BOO, DBFO, DBFM, DBB, BOOT, BOLB, які відрізняються один від одного кількістю наданих приватному партнеру прав щодо власності ДПП; угоди про розподіл продукції; спільні підприємства та контракти життєвого циклу [2,7]. Форми реалізації ДПП у ОЗ мають свої особливості, що довели багато країн світу. Найчастіше у медичній сфері ДПП реалізується у вигляді концесій, коли об'єкт на контрактній основі передається від державного до приватного сектору, який забезпечує управління певний проміжок часу. За рахунок такого договору у державний сектор спрямовуються фінансові потоки приватних інвесторів, новітні галузеві технології та інструмент управління, також може відбуватися проектування та будівництво певного об'єкту, проте приватному партнеру не делегується право надання медичних послуг і, таким чином, не змінюється обсяг державних гарантій в ОЗ [2].

Першою європейською країною, яка почала впроваджувати механізми ДПП для реалізації проектів у соціально значущих сферах таких як ОЗ та освіта, стала Великобританія, де у 1992 р. уряд Д.Мейджора оголосив про створення «Ініціатив приватного фінансування», згідно із якими, у рамках договорів та угод про ДПП передбачалося передання приватному сектору функції фінансування будівництва, експлуатації, реконструкції тощо об'єктів, які перебували у державній власності [1,6]. Успіх Великобританії дав поштовх для розвитку та впровадження ДПП у таких країнах як Франція, Німеччина, США, Іспанія, Португалія, Нідерланди тощо. Згідно із даними Казначейства Великобританії станом на 2014 р на у рамках даної моделі ДПП було реалізовано 728 проектів загальною сумою 56,6 млрд фунтів стерлінгів, із яких 123 проекти у сфері ОЗ на суму 12,1 млрд фунтів стерлінгів [1].

Головною державною структурою у сфері ОЗ у Великобританії є Національна система охорони здоров'я (НС ОЗ). Щодо стоматології. Основний обсяг стоматологічної допомоги населенню надається у НС ОЗ – за медичною стоматологічною страховкою, тобто пацієнти оплачують 80% від вартості лікування. Лікарі-стоматологи загальних стоматологічних клінік можуть надавати деякі види послуг на платній основі, вартість яких не відшкодовується медичною страховкою. З моменту впровадження ДПП у Великобританії спостерігається стійкий ріст участі приватного сектору у фінансуванні та забезпеченні системи ОЗ, що, за даними британського уряду, дозволяє зекономити до 17 % бюджетних коштів [1,4,8].

Німеччина – найбільша державі-член ЄС як за чисельністю населення, так і за кількістю стоматологів; там майже всі стоматологічні послуги надаються у рамках системи обов'язкового медичного страхування (ОМС), започаткованої ще Бісмарком у XIXст. В ФРН відповідальність за систему ОЗ розділена між центральним урядом, 16 федеральними землями та органами самоврядування лікарів, лікарень, стоматологів, психотерапевтів та державних лікарняних кас. У Німеччині виділяють дві системи медичного страхування: державна та приватна. Державне медичне страхування – Gesetzliche Krankenversicherung (GKV – SHI), займає центральне місце у німецькій системі ОЗ, що потребує обов'язкового членства у лікарняній касі, затвердженій державою. Більшість населення Німеччини є членами такого фонду, який відшкодовує визначені законом стандартні пакети медичних послуг, включаючи стоматологічну допомогу. На національному рівні надання стоматологічної допомоги організовано за системою SHI, яка покриває 100% витрат на клінічні та рентгенологічні дослідження, діагностику,

пародонтологію та ендодонтію. Розширене лікування підлягає компенсації із фонду держстрахування за системою фіксованих субсидій [9].

Для Німеччини характерною моделлю ДПП є модель DBFM – «дизайн – будівництво – фінансування – утримання». Більшість таких контрактів передбачає надання приватним партнером додаткових неклінічних послуг (прибирання, логістика, безпека, стерилізація, дезінфекція, зв'язок та інші) [2]. За такою моделлю партнерства у ФРН з 2003 р. було реалізовано проектів на 770 млн євро, з яких 132 млн витрачено на будівництво найбільшого центру протонної терапії в Ессені [3].

Іншою широко поширеною моделлю ДПП у багатьох країнах Європи останніми роками є модель DBFO («дизайн – будівництво – фінансування – управління»), згідно із якою приватний партнер знаходить фінансування, будує або реконструює об'єкт, здає його в експлуатацію, а в подальшому відповідає за технічний стан будівель. Об'єктами можуть бути не тільки лікувальні корпуси, але й будь-яка додаткова інфраструктура лікарняних містечок (парковка, басейн, житло для медичного персоналу тощо) [2].

Впровадження механізмів ДПП в діяльність стоматологічних закладів може бути дієвим інструментом покращення їх матеріально-технічного оснащення, підвищення якості та доступності послуг, що надаються, лояльності пацієнтів до лікарів-стоматологів, а вивчення іноземного досвіду впровадження ДПП необхідне для подальшого процесу перетворення відносин між державою та бізнесом у сфері ОЗ з єдиною метою надання якісної та кваліфікованої стоматологічної допомоги населенню.

Список використаних джерел.

1. Кредісов А.І. Державно-приватне партнерство: світовий досвід та його використання в Україні / А.І.Кредісов, А.О.Білоус // Науковий журнал «Економіка України». – 2016. – №2 (651). – С.4-15.
2. Курділь Н.В. Державно-приватне партнерство в охороні здоров'я України: перспективи швидкого розвитку інфраструктури закладів екстреної медичної допомоги / Н.В.Курділь // Медицина неотложных состояний. – 2013. – №2 (49). – С.129-130
3. Панова Т.В. Опыт развитых европейских стран в использовании форм и моделей ГЧП в здравоохранении / Т.В.Панова // Вопросы экономики и права. – 2015. – №11. – С.99-102.
4. Савчук О. В. Комплексне медико-соціальне обґрунтування реструктуризації муніципальної системи стоматологічної допомоги із залученням сучасних клінічних інноваційних технологій та менеджменту : дис. докт. мед. наук : 14. 01. 22 – стоматологія; 14. 02. 03. – соціальна медицина / Савчук Олег Володимирович – Ужгород, 2019. – 386 с.
5. Чопчик В. Державно-приватне партнерство – модель для реформування університетської клініки / В.Чопчик // Ukrainian scientific medical youth journal. – 2019. – №4 (112). – С.47-53.
6. Шаманина Э.А. Применение государственно-частного партнерства в отношении объектов здравоохранения в Великобритании / Э.А.Шаманина // Государственно-частное партнерство. – 2016. – Т.3. – №4. – С.247-264.
7. Ющенко Н.В. Публічно-приватне партнерство в Україні та європейських країнах / Н.В.Ющенко, В.В.Дячек, М.В.Ковтун // Державне управління: удосконалення і розвиток DOI: 10.32702/2307-2156-2019.9.80
8. Sinclair, E., Eaton, K. & Widström, E. The healthcare systems and provision of oral healthcare in European Union member states. Part 10: comparison of systems and with the United Kingdom // British Dental Journal. – 2019. – №227. – p.305–310 (2019). <https://doi.org/10.1038/s41415-019-0661-4>
9. Ziller S, Eaton KE, Widström E. The healthcare system and the provision of oral healthcare in European Union member states. Part 1: Germany // British Dental Journal. – 2015. – №218(4). p. 239-244. doi:10.1038/sj.bdj.2015.95

БРАШКО ІРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

*слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
медичний директор ТОВ «Амбулаторія сімейного лікаря»*

ПРИКЛАДИ ВПЛИВУ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЯЧИХ ЛІКАРЕНЬ В США

Вплив громадських організацій на діяльність клінічних дитячих лікарень в зарубіжних державах здійснюється по-різному і має відмінні формати. У даних тезах акцентуємо увагу на деяких з них. Аналіз публікацій та практичної діяльності клінічних лікарень різних держав продемонстрував домінування двох видів впливів: 1) вплив професійних громадських організацій на надання кваліфікованої медичної допомоги; 2) вплив законодавчих актів на розвиток соціальної відповідальності дитячих лікарень.

Так, в США найбільш ефективно проявили себе асоціації дитячих лікарень. Наприклад, Асоціація дитячих лікарень Огайо (ОСРА) об'єднує шість лікарень зі штатом у 40000 співробітників [6]. Партнерство у цьому контексті розглядається як вироблення рішень в сфері державної політики, інновацій та зусиль по забезпеченню якості та безпеки. Зазначається, що в Огайо найбільш сильна мережа дитячих лікарень в державі і вони надають якісну і повну допомогу дітям не залежно від можливостей родини сплачувати за наданий догляд. Їх основне гасло: «Немає нічого важливішого для майбутнього держави, нації та миру, аніж захист здоров'я і благополуччя наших дітей. Підтримка і збільшення наших інвестицій у спасіння, захист і поліпшення життя дітей – це гарні ліки і розумна державна політика» [6].

Асоціація дитячих лікарень (СНА) представляє більше 220 дитячих лікарень і їх місія бути голосом дитячих лікарень на національному рівні (офіси в Вашингтоні, округ Колумбія та Канзас-Сіті) [5]. Їх завдання просувати здоров'я дітей за рахунок інновацій в області якості, вартості і надання послуг в лікарнях, розвитку педіатричної

охорони здоров'я. Через партнерські відносини та альянси з іншими лікарнями, лікарями та організаціями з охорони здоров'я Асоціація посилює колективний вплив лікарень-учасників на систему охорони здоров'я в сфері педіатричної допомоги, проведення національних педіатричних програм. Увага концентрується на політиці, поліпшенні практики в області якості та безпеки, а також на аналітиці для інформування клініцистів, політиків, платників і постачальників медичних послуг при прийнятті управлінських рішень. Також асоціація створює середовище навчання, канали зв'язку, які дозволяють дитячим лікарням обмінюватись досвідом, навчатись один у одного, а також у новаторів в кожній лікарні. Асоціація установлює стандарти найвищої якості педіатричної допомоги і одночасно навчає педіатрів нового покоління. Асоціація спрямована на розповсюдження найкращого досвіду по всій державі.

Дейтонський альянс по боротьбі з астмою (штат Огайо) почав будувати партнерські відносини між дитячою лікарнею, відділом охорони здоров'я Дейтона і округу Монтгомері та державними школами Дейтона. До них приєдналась Legal Aid of Western Ohio задля допомоги дітям з астмою, яка поглиблюється через житлові проблеми. Legal Aid працює з домовласниками від імені родини і вирішують низку питань, наприклад: розірвати договір оренди без виплати штрафів родині тощо. Дейтонські державні школи надають програму, щоб навчити дітей лікуванню астми, попередженню нападів тощо. Асоціація проводить дослідження щодо потреб населення в медичній допомозі та елементарних умов для розвитку немовлят і надають інформацію іншим громадським об'єднанням. В цьому аспекті успішно вважається практика надання громадськими об'єднаннями дитячих ліжечок для малозабезпечених родин [3].

Дитяча лікарня Лос-Анджелеса (CHLA) є некомерційною установою, яка надає педіатричну допомогу і допомагає пацієнтам більше ніж 520000 разів на рік в умовах, які спеціально розроблені для їх потреб. Пропонується більше 350 спеціалізованих програм та послуг для дітей, щоб задовольнити їх потреби [4]. Лікарня реагує на всі проблеми спільноти і намагається їх вирішувати, щоб зняти навантаження з держави. Законодавство штату Каліфорнія щодо захисту пацієнтів і доступне медичне обслуговування вимагає від некомерційних лікарень проведення оцінки потреб спільноти в сфері охорони здоров'я і подальшої розробки стратегії кожні три роки і її запровадження. Лікарня оцінює свою стратегію реалізації соціальних пільг. Стратегія включає в себе компоненти збору первинних даних, аналізу вторинних даних, які зосереджені на медичних і соціальних потребах в зоні обслуговування.

Фахівці (Berkeley F., Cronin C. E.) зазначають, що на сучасному етапі все більше уваги звертається на роль закладів охорони здоров'я не тільки в наданні медичних послуг, але й в залученні цілих спільнот до поліпшення здоров'я населення і подолання нерівності. Одним з механізмів досягнення такого стану вважається благодійна діяльність, яку некомерційні лікарні (котрі складають практично дві третини лікарень в США) здійснюють в обмін на звільнення від податків. Окрім закону про доступне медичне обслуговування на некомерційні лікарні розповсюджуються правила щодо їх зусиль по забезпеченню суспільних благ. Лікарні можуть адаптувати свою громадську діяльність до конкретних груп населення в залежності від їх організаційної місії або інших місцевих факторів [1].

Інші фахівці (Chanturidze1 T., Obermann K.) констатують, що можуть створюватись моделі управління, які корисні різним верствам суспільства в отриманні медичних послуг. Йдеться про залучення громадських об'єднань, таких як асоціації пацієнтів чи асоціації постачальників послуг, до управління охороною здоров'я. Таке управління 21 століття має поєднуватись з культурними нормами [2].

Список використаних джерел.

1. Berkeley F. and Cronin C. E. Are Children's Hospitals Unique in the Community Benefits They Provide? Exploring Decisions to Prioritize Community Health Needs Among U.S. Children's and General Hospitals / F. Berkeley and C. E. Cronin. – Режим доступу : <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7056662/>
2. Chanturidze1 T., Obermann K. Governance in Health – The Need for Exchange and Evidence Comment on «Governance, Government, and the Search for New Provider Models» / T. Chanturidze1 and K. Obermann. – Режим доступу : https://www.ijhpm.com/article_3205_7cf9e9806ec57a2b0d0a9941a6b2a97c.pdf
3. Church K. Partnerships between children's hospitals and community organizations have demonstrated improvement in targeted populations / K. Church. – Режим доступу : <https://www.childrenshospitals.org/Newsroom/Childrens-Hospitals-Today/Winter-2020/Articles/Childrens-Hospitals-Partner-with-Community-Organizations>
4. Community Programs and Impact. – Режим доступу : <https://www.chla.org/community-programs-and-impact>
5. The Children's Hospital Association (CHA). – Режим доступу : <https://www.childrenshospitals.org/>
6. The Ohio Children's Hospital Association. – Режим доступу : <https://www.ohiochildrenshospitals.org/who-we-are/>

ВОРОНОВ ОЛЕКСАНДР ІГОРЕВИЧ,

*професор кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр, доцент*

ВПЛИВ КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ НА ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Культурні індустрії та креативне підприємництво – відносно нові поняття в українському контексті, проте не нові в історії (визначення «культурні індустрії» запровадили Т.Адорно та Хоркхаймер у 1947 року). У визначенні

ЮНЕСКО цей термін застосовується в тих галузях, які поєднують у собі створення, виробництво та комерціалізацію змістів, які є нематеріальними і мають культурний характер [3]. Дж. Браун виділяє 4 ключових елементи інтелектуальної концепції креативних індустрій: базуються на творчих, художніх можливостях особистостей; діють в спілці з менеджерами та технологами; створюють ринкові продукти; їх економічна цінність має культурне чи інтелектуальне походження.

Як свідчить європейський досвід, розширення прав громадян на те, щоб відігравати роль у прийнятті рішень не лише через обраних представників, але й через різноманітні механізми дозволяє враховувати думку та інтереси громадян в процесі формування культурної політики та наближає громадян до демократичного процесу розвитку держави через розвиток культурної та креативної сфери. Неурядові організації в сфері культури збагачують процес прийняття рішень щодо розвитку креативних та культурних індустрій знаннями та незалежним досвідом, виникають, коли є розмаїття інтересів в суспільстві та громаді щодо креативних та культурних індустрій, відображають інтереси в цій сфері та можуть діяти як основний канал залучення і участі громадян до визначеного процесу. Наприклад, голова Комітету гуманітарної та інформаційної політики Верховної Ради О.Ткаченко («Слуга народу») в березні 2020 року ініціював публічне звернення представників креативних індустрій до Президента України та Уряду, в якому закликають не допустити скорочення бюджету на розвиток сфери культури. На момент публікації новини звернення підписали 89 діячів культури. В ситуації, коли такі рішення приймаються таємно, без залучення до обговорення депутатів та Комітету в цілому, тільки публічність та підтримка представників індустрії може вберегти українську культуру та всю українську націю від драматичних наслідків. Без всього, що сфера культури створила за останні роки – Україна не має майбутнього.

Для органів публічного управління важливо скеровувати творчий потенціал підприємців через створення творчих осередків та середовищ у місцях, які часто називають креативними кластерами. Креативні кластери – це особливе місце, декілька підприємств, фірм, майстерень, офісів, які об'єднані в спільному просторі і зайняті в сфері культурного підприємництва [4]. В такому кластері виникає спільне, специфічне, відкрите і творче середовище для комунікації і співпраці, створюються нові форми взаємних стосунків як альтернатива соціальному капіталу. Головною рисою вказаних кластерів є спільна атмосфера творчості та бізнесу, яка сприяє виробництву нового продукту. Зазвичай визначені кластери допомагають формувати сферу публічного управління культурними індустріями.

Законодавче встановлення терміну «креативні індустрії», який широко застосовується в країнах ЄС, і є переліком видів економічної діяльності, що мають потенціал до створення доданої вартості та робочих місць через культурне (мистецьке) та/або креативне вираження. Продукти та послуги економічної діяльності в сфері культури є наслідком індивідуальної творчості, навичок і таланту, що уможливорює відповідні рішення органів публічного управління в сфері культури, спрямовані на заохочення розвитку нових секторів економіки, інноваційних творчих кластерів, формування підприємницьких умінь та навичок серед представників творчих професій[1].

Верховна Рада 16 червня 2020 року ухвалила закон про підтримку культури, туризму й креативних індустрій в умовах карантину. Він вносить зміни до 11 законів, зокрема про телебачення, рекламу, інформацію і підтримку кінематографу. За даними Міністерства культури України у креативній індустрії країни працює приблизно мільйон осіб. Пандемія коронавірусу боляче вдарила по галузі. Були закриті майже всі культурні установи, скасовані заходи, зупинені зйомки. За приблизними розрахунками, через карантинні обмеження доходи працівників впали на 75%. Як порахували в профільному комітеті Верховної Ради, втрати доходу в індустрії за період з березня по травень сягають 6-8 мільярдів гривень. Очікується скорочення працівників – до 20 тисяч осіб. Закон вперше визначає, що креативні індустрії, з правової точки зору це «...економічна діяльність, що створює додану вартість і робочі місця через культурне або креативне вираження». Закон дає визначення і креативного продукту в якому розуміється, що вказаний продукт це: «товари чи послуги, що створені за результатами культурного чи креативного вираження і мають високу додану вартість». Документ запроваджує процедуру підтримки і надання державних грантів у сфері культури, туризму та креативних індустрій, зокрема через Український культурний фонд та Український інститут книги[2]. Але креативна економіка набагато більша за прибуткову комерціалізацію й ефективний маркетинг. Це використання інновацій задля долання культурних дистанцій і налагодження діалогу; забезпечення життєвих можливостей для розвитку й реалізації людських талантів; побудова суспільства, де сила уяви долає будь-які фізичні й матеріальні обмеження, як вважає колишній міністр культури Є.Нищук.

На сьогодні, з точки зору фахівців з публічного управління, що розвиток креативних індустрій це прагматично. Але прагматизм може знищити «креативність» у креативних індустріях і перетворити їх на звичайні індустрії. Згідно з традиційним уявленням, мистецтво – це діяльність незалежного автора, творчого таланту. Іноді вважається, що з розвитком креативних індустрій незалежний творець поступово зникає, що не вірно. Якщо в минулому митець, як правило, мав прямий доступ до ринку, то тепер він чи вона використовує посередників: художні салони, галереї, музеї, арт-дилерів. Митець повинен вести діалог із суспільством та громадою, а органи публічного управління повинні прийняти відповідні рішення для сприяння цьому процесу[5].

Таким чином, однією з головних проблем формування ефективних управлінських рішень з розвитку креативних індустрій є брак професіоналів і спеціальних освітніх програм. Коли культура стає продуктом, потрібні фахівці ширшого профілю у сфері публічного управління культурою, прийняття управлінських рішень в сфері культури, культурного менеджменту і креативних індустрій. Нові культурні форми в інформаційному суспільстві (мода, телебачення, дизайн, медіа-арт, образотворче і виконавське мистецтво) стають дедалі більше комерційними й сприяють появі креативних спеціалістів публічного управління та культури, менеджерів у культурній сфері.

Список використаних джерел.

1. Верховна Рада визначила поняття «креативні індустрії». ZAXID.NET. 19 червня 2018 року. URL: reativni_industriyi_n1459zaxid.net/vr_viznachila_ponyattya_k540 (дата звернення 4.09.2020)
2. Культура важлива. Головне в законі про підтримку культурних індустрій. Офіційний сайт Переяславської міської ради та виконавчого комітету. 22.06.2020. URL: <http://phm.gov.ua/?p=92461> (дата звернення 4.09.2020)

3. Культурні індустрії в сучасному місті. Український центр культурних досліджень. 22 серпня 2018 року. URL: <http://uccs.org.ua/kreatyvni-industrii/nova-rol-mist/kulturni-industrii-v-suchasnomu-misti/> (дата звернення 4.09.2020)

4. Нищук Є. Креативні індустрії – важливий інструмент інтеграції сучасних цифрових тенденцій і технологій в культурний простір України. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. 4 червня 2019 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/kreativni-industriyi-vazhliiv-instrument-integraciyi-suchasnih-cifrovih-tendencij-i-tehnologij-v-kulturnij-prostir-ukrayini-yevgen-nishchuk> (дата звернення 4.09.2020)

5. Участь громадськості у процесі прийняття рішень на місцевому рівні: посіб. К. : Ленвіт, 2012. 64 с.

ОВЧАРЕНКО СВІТЛАНА ВОЛОДИМИРІВНА

*професор кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, доктор філософських наук, професор*

ГРИБАНОВ АНДРІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

студент ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОЕКТИ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В СИСТЕМІ ФІНАНСУВАННЯ ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ: СТРИМУЮЧІ ФАКТОРИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ.

Незважаючи на запровадження з 01.04.2020 реформи закладів (високо)спеціалізованої допомоги, яка передбачає перехід від субвенційного принципу фінансування до механізму оплати за надані послуги за Програмою медичних гарантій (ПМГ), значна частка закладів охорони здоров'я (ОЗ) продовжують функціонувати в умовах фінансового дефіциту. За даними Національної служби здоров'я України (НСЗУ) [4] та МОЗ [1], з 3066 закладів, які уклали договори з НСЗУ та фінансуються за новим принципом, 943 (30,8%) в 2020 році отримали фінансування за ПМГ на 10–50% менше, ніж було в 2019 за субвенцією, що спонукає до пошуку додаткових джерел співфінансування галузі, у тому числі залучення інвестиційних коштів через проекти державно-приватного партнерства (ДПП).

Згідно з діючим законодавством [2], ДПП в сфері ОЗ визначається як співробітництво між державою (в особі уряду, органів державної влади, самоврядування, державних установ, підприємств, організацій) та приватним сектором (в особі суб'єктів господарювання недержавної форми власності, громадськими організаціями, місцевими спільнотами) з приводу перерозподілу повноважень щодо створення інфраструктури загального використання, виробництва медичних товарів та послуг, які традиційно вважалися монополією держави, врегулювання між сторонами у зв'язку з цим питань розподілу відповідальностей, ризиків, зобов'язань щодо фінансового забезпечення, проектування, будівництва, утримання, експлуатації, права власності, участі в управлінні та розподілі прибутку.

Поступова комерціалізація медичної сфери сприяє зростанню її інвестиційної привабливості, що відобразилось в інтенсивному збільшенні кількості проектів ДПП та обсягу коштів, інвестованих в сектор ОЗ країн ЄС протягом останніх 3-х десятиріч: в 1990-1999 рр. – 17 проектів вартістю 1,02 млрд. євро; 2000-2009 рр. – 211 проектів та 13,56 млрд. євро; 2010 – 2020 рр. – 245 проектів та 18,61 млрд. євро [5]. Незважаючи на наявну нормативну базу, в Україні все ще недостатньо використовується даний інструмент залучення позабюджетних коштів: станом на 01.01.2020 на засадах ДПП укладено 187 договорів, з яких реалізовується 52 договори, та тільки 2 з них (3,8%) – в галузі ОЗ [3].

Серед специфічних факторів, які стримують ширше впровадження проектів ДПП в сфері ОЗ, можна було б зазначити:

- заборону скорочення мережі медичних закладів державного/комунального характеру (що обмежує можливості оптимізації витрат та підвищення ефективності проекту);
- недосконалість законодавства у визначенні платних медичних послуг, їх обсягу, ціноутворення;
- розбалансованість соціальної та бізнесової складової проектів (державі ніколи не розглядала проекти в сфері ОЗ як комерційні, що обмежує можливості закладів надавати медичну допомогу за ринковими тарифами, подовжує термін повернення коштів інвестору, знижує рентабельність та інвестиційну привабливість проектів);
- великі корупційні ризики.

Задля усунення зазначених перешкод необхідно впровадження наступних державно-управлінських заходів:

- осучаснення законодавства в сфері ОЗ;
- надання пільг на оподаткування (звільнення інвесторів від сплати ПДВ при закупівлі високотехнологічного медичного обладнання);
- полегшення механізмів повернення капіталовкладень (субсидування інвесторів із держбюджету на виплату частки відсотків за кредитами; розробка підвищених тарифів НСЗУ для закладів, які функціонують в рамках ДПП).

Список використаних літературних джерел.

1. Близько тисячі лікарень цього року будуть недофінансовані [Електронний ресурс] // Аналітичне інтернет-видання Zaxid.net. – Zaxid.net, 2020. – Режим доступу: http://www.zaxid.net/blizko_tisyachi_likaren_tsogorich_budut_nedofinansovanni_n1501217/amp. – Назва з титул. екрану.

2. Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 01.07.2010 №2404-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2010. – №40. – Ст. 524.

3. Проекти державно-приватного партнерства [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. – Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, 2020. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9fc90c5e-2f7b-44b2-8bf1-1ffb7ee1be26&title=StanZdiisnenniaDppVUkraini>. – Назва з титул. екрану.

4. Стан подання пропозицій на укладання договорів з НСЗУ щодо перехідного фінансового забезпечення комплексного надання медичних послуг закладами охорони здоров'я [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Національної служби здоров'я України. – НСЗУ, 2020. – Режим доступу: <http://www.nszu.gov.ua/e-data/dashboard/smd-32package-apply>. – Назва з титул. екрану.

5. Project: how we make a difference [Electronic resource] // Сайт European Investment Bank. – European Investment Bank, 2020. – Режим доступу: <http://www.eib.org/eng/projects/index.htm>. – Назва з титул екрану.

ДРАГОМИРЕЦЬКА НАТАЛІЯ МИХАЙЛІВНА

*професор кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор*

БАГАТОМІРНИСТЬ ДЕФІНІЦІЇ «ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ» В ЗАРУБІЖНІЙ АКАДЕМІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

На відміну від української академічної практики визначення публічної політики як поняття, зарубіжні наукові погляди мають достатньо широку практику досліджень (з 1950 р.), а також тлумачено даного поняття. Варто зазначити, що єдиної думки щодо розуміння публічної політики на існує. В Кембриджському словнику публічну політику розуміють як набір ідей або планів для діяльності в конкретних ситуаціях, які були офіційно узгоджені урядом для населення, бізнес-організацій, політичних партій; це урядова політика, яка стосується всіх у державні або політика в цілому [1]. Публічна політика розглядається як засіб, за допомогою якого уряд підтримує порядок або задовольняє потреби своїх громадян шляхом дій, визначених конституцією держави. Вона розглядається як нематеріальна річ, а термін, який використовується для опису сукупності законів, мандатів або нормативних актів, встановлених в межах політичного процесу. Вважається, що основною характеристикою публічної політики є її спрямованість на задоволення потреб людей [12].

Інші фахівці навпаки стверджують, що термін «Публічна політика» відноситься до дій уряду щодо вирішення суспільної проблеми. Державна політика створюється в інтересах великих груп людей і є результатом урядових процесів, які включають прийняття законів і нормативних актів, а також розподіл ресурсів. Деякі з питань публічної політики стосуються питань охорони здоров'я, освіти, соціального забезпечення, злочинів, транспорту та міжнародних відносин. Дослідники зазначають, що концепція публічної політики може бути розширена, щоб включити політичні рішення будь-якої організації поза урядом, яка займається суспільними питаннями, включаючи некомерційні організації, заклади культури і релігійні організації. Наголошується, що хоча ці організації не здатні приймати публічні закони, вони часто представляють вирішення проблем публічної політики шляхом вироблення внутрішніх політик, які відповідають місцевим та національним законам. Ці організації також використовують інформаційно-пропагандистську діяльність і освіту для просування змін державної політики, яка підтримує цілі їх організації. Публічну політику як академічну дисципліну відрізняють від економіки та політології. Акценти робляться на застосуванні теорії в практиці публічного управління [14].

В іншій традиції публічного управління вважається, що саме уряд має забезпечити для своїх громадян можливості доступу до множини товарів та послуг. Широке коло акторів з'ясовує як це зробити. Іноді цей процес ефективно забезпечує політику, яка приносить користь громадянам. Втім також часто процес вироблення політики викривлюється вимогами конкуруючих інтересів з різною думкою про потреби суспільства або про ту роль, яку уряд має відігравати в їх задоволенні [13].

Стверджується, що публічна політика є всюди і саме вона контролює те, що ми купуємо, де, що ми їмо, скільки що коштує, транспорт, оточуюче середовище, спорт тощо. Політика, яка обмальовує в загальних рисах соціально прийнятні норми і методи, щоб забезпечити деяку форму визначеності при розподіленні обмежених ресурсів, щоб ми могли досягти соціального результату. Публічна політика в цілому визначається як система законів, які регулюють заходи, спрямування дій і пріоритети фінансування певного напрямку суспільного життя, які обнародовані державним органом або його представниками [7].

Протилежним є тлумачення публічної політики як процесу вибору стратегії, що передбачає оцінку ситуації, щоб передбачити очікувані результати, передивитись існуючі та майбутні державні програми і проекти [8]. У багатьох випадках йдеться про розуміння публічної політики (за Андерсом) як відносно стабільного, цілеспрямованого курсу дій або бездіяльності, яким чітко слідує учасник або група діючих осіб при вирішенні проблеми або питання. Публічна політика розробляється урядовими органами та посадовими особами [9]. У деяких словниках публічна політика – це політика, яка стосується всього населення [6]. В іншому випадку вона розкривається як просто те, що уряд (будь-який державний чиновник, який впливає або визначає публічну політику, включаючи посадових осіб, членів місцевих рад, районних керівників тощо) робить або не робить по відношенню до проблем, які стоять перед ним для розгляду можливих дій [5].

Існує думка, що публічна політика забезпечує керівництво для урядів та зв'язки з громадянами. Більшість питань публічної політики пов'язані з глибокими цінностями, інтересами і великими сумами коштів, що робить політичні процеси достатньо складними [10]. Є тлумачення, в яких публічна політика розглядається в контексті загальної заможності і розвитку суспільства. Її забезпечують такі програми як створення можливостей для освіти

та працевлаштування, економічної стабілізації, забезпечення правопорядку, законодавства про боротьбу з забрудненням тощо. Публічна політика є результатом розробки основної політики [11]. Goodin R. E., Rein M., and Moran M. публічну політику трактують як інструмент контролю, формування миру [4]. У деяких випадках публічну політику відносять до законів, дій уряду, пріоритетам фінансування і нормативним актам, які відображають позиції, погляди, культурні ідеали або прийняття правил. Публічна політика впливає на те, як приймаються рішення [3]. В інших – це діяльність, в якій використовується державна влада для виділення ресурсів у підтримку переважного значення [2].

Список використаних джерел.

1. Значення Public Policy в англійській мові. – Режим доступу : <https://dictionary.cambridge.org/ru/%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%8C/%D0%B0%D0%B%D0%B3%D0%BB%D0%B8%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9/public-policy>
2. Definition and Classification of Policies/ – Режим доступу : https://www.env.go.jp/Meeting/_notes/RCC4
3. Examples of Public Policy. – Режим доступу : <https://examples.yourdictionary.com/examples-...>
4. Goodin R. E. The Oxford Handbook of Political Science / R. E. Goodin, M. Rein, and M. Moran. – Режим доступу : <https://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780199604456.001.0001/oxfordhb-9780199604456-e-043>
5. Public Policy – Center for Civic Education. – Режим доступу : www.civiced.org/instructional-component/pu...
6. Public Policy | Definition of Public Policy by Merriam-Webster. – Режим доступу : <https://www.merriam-webster.com/dictionary>
7. Public Policy 101 What is policy? – Parachute Canada. – Режим доступу : <https://www.parachutecanada.org/downloads>
8. Public Policy and Public Administration: Development, Structure and... – Режим доступу : <https://www3.mruni.eu/ojs/article/view>
9. Public policy basics. – Режим доступу : [myweb.astate.edu/fidel/classes/policy studies](http://myweb.astate.edu/fidel/classes/policy%20studies)
10. Understanding and Applying Basic Public Policy... – Politiци Publice. – Режим доступу : <https://www.politicipublice.ro/uploads/underst...>
11. What are the different types of public policy? – Quora. – Режим доступу : <https://www.quora.com/What-are-the-different-...>
12. What is Public Policy? – Definition, Types, Process & Examples. – Режим доступу : <https://study.com/academy/lesson/what-is-public-policy-definition-types-process-examples.html>
13. What Is Public Policy? | American Government – Lumen Learning/ – Режим доступу : <https://courses.lumenlearning.com/chapter/wh...>
14. What is Public Policy?- Public Policy Online/ – Режим доступу : <https://publicpolicyonline.com/what-is-public-p...>

ДРУЖИНІН СЕРГІЙ СЕРГІЙОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ДЕФІНІЦІЯ «КУЛЬТУРА» У КОНТЕКСТІ СТІЙКОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Пришвидшені темпи глобалізації, економічного, соціального та політичного розвитку країн висувають нові вимоги до поглядів на культуру та культурні системи. Культура постає чинником сталості соціальної системи. Проте, якщо із визначенням поняття культури стосовно діяльності людини чи видів мистецтва не виникає проблем, то зі сторони державного (публічного) управління культура постає досить невизначеним поняттям.

Культура як системне поняття набула поширення у антропології та багатьох споріднених науках, соціальних та гуманітарних. Незважаючи на це, антропологи не можуть точно визначити що маєтись на увазі під «культурою». Одне із пояснень труднощів у визначенні полягає в тому, що культура не визначена одним процесом або системою, але є поєднанням багатьох аспектів пізнання та організації людського життя.

Звертаючись до досліджень науковців, можна виокремити декілька концепцій щодо підходу до визначення терміну «культура» та теорії її розвитку: еволюціоністська (Л. Морган, Е. Тайлор); циклічна (Дж. Віко, М. Данилевський, О. Шпенглер, А. Тойнбі); антропологічна (Б.К. Малиновський, К. Леві-Строс, А. Кребер); соціологічна (П. Сорокін, Г. Маркузе, Т. Адорно), марксистська (К. Маркс, Ф. Енгельс); теологічна тощо [2, с. 327-329].

Щоб надати рівень концепту явищу культури у системі координат науки державного (публічного) управління, варто проявити характеристики культури які можуть стати об'єктами державного (публічного) управління.

Досліджуючи явище культури Тайлор (Edward Tylor) казав про те, що «культура – це складне ціле, яке включає знання, віру, мистецтво, мораль, закони, звичаї та будь – які інші можливості та звички набуті людиною як членом суспільства»] 6, с. 1]. Головною метою Тайлора було дослідження закономірностей розвитку культури. Він вважав, що розвиток культури тісно пов'язаний із розвитком суспільства, як процесі який протікає за об'єктивними законам, у переході від дикого до цивілізованого суспільства. Культура за Тайлором є тотальна людська поведінка (включаючи символічні та знакові продукти), яка не залежить від генетичної конституції та біологічних характеристик.

Якщо культура виникає тільки при спільній роботі, тобто це є соціальним явищем, і передається тільки через традицію, можливим є розглядати культуру як наслідок навчання. Роберт Редфілд (Robert Redfield) казав про те, що культура це організований масив традиційних розумінь, що виявляються в мистецтві та артефакті, який,

зберігаючи традицію, характеризує людську групу [5]. Підтвердженням цьому може бути збереження традицій наступними поколіннями. Набуття певного способу життя через традицію можливе лише тому, що люди здатні навчатись у групі.

Ерик Гобсбаум визначає традицію як «низку практик ритуального або символічного характеру, зазвичай зумовлених прямо чи опосередковано прийнятими правилами, які намагаються прищепити певні цінності й норми поведінки через повторюваність, що автоматично передбачає зв'язок з минулим [1, с. 13]». Отже одним із факторів визначення культури є наслідування цінностей через традиції соціальної групи. Проте, постає питання про те, чим є культурна цінність для соціальної групи та яким чином вона стає вагомою для членів соціальної групи?

Змоделюємо процес виникнення культурної цінності. Припустимо, що у полі зору соціальної групи виник об'єкт N. Цей об'єкт не був наданий соціальній групі через традицію. Члени соціальної групи мають визначити, чи цей об'єкт є вагомим для групи (чи буде він корисний). Як зазначає Т. Парсонс «зацікавленість [...] фундамент системи соціальних цінностей [3, с. 712]. Проявивши зацікавленість до об'єкту N, члени соціальної групи визначають критерії оцінки. У цьому випадку, коли об'єкт N як можлива культурна цінність, критеріями оцінки постають моральні принципи та стандарти членів соціальної групи які були набуті раніше. При співпадінні стандартів соціальної групи та якостей об'єкту N, соціальна група виражає прихильність до цього об'єкта. Варто зазначити, що із плином часу практична корисність об'єкта втрачається і він набуває символічного значення, оскільки, «центральне місце займає значення, а не емпіричні властивості об'єкта» [3, с. 709]. Прийняття об'єкта за культурну цінність визначається, також, за критерієм придатності традицій для вирішення проблем сьогодення.

Таким чином, виражаючи прихильність до об'єкта соціальна група ставить його наріжним каменем існування групи (об'єкт стає частиною соціальної групи/ соціальної системи). Т. Парсонс вважає, що «при наявності об'єктів загальної поваги встановлюються міцні зв'язки в організації колективу» [3, с. 709]. Признання об'єкта частиною культурної системи цінностей є вагомою причиною вважати його частиною системи контролю поведінки членів соціальної групи.

Екстраполюючи процес визнання об'єктів та виникнення культурних цінностей на рівень держави, варто вважати культурну цінність, як об'єкт наділений символічним значенням, прихильність до якого проявила соціальна група чи соціальна система. Визнання об'єкта культурною цінністю проходить тільки у тій соціальній групі, критерії оціночного комплексу якої співпадають із емпіричними властивостями об'єкта. П. Сорокін зазначає, що «усе людське населення поділяється на низку тісних груп, які виникають через взаємодію один з одним, одного із багатьма і однієї групи із іншою» [4, с. 219]. Об'єднавчим елементом для різних соціальних груп є різний набір культурних цінностей. Тобто, не усі об'єкти, які є культурною цінністю для певної соціальної групи, можуть стати культурними цінностями для іншої групи. Звідси висновок про те, що на рівні великих соціальних систем, як то держава, має бути генералізована культурна цінність, яка буде співпадати із оціночними комплексами багатьох соціальних груп.

На думку П. Сорокіна важливим фактором існування та підтримки соціальних груп є примус [4, с. 238]. Із цим твердженням можна погодитись лише у тому випадку, коли соціальні групи знаходяться на первісній ланці розвитку. У соціальних групах більш високого рівня розвитку, об'єкти наділені символічним значенням (культурні цінності) постають як стабілізатори системи у випадках коли під дією напружень у структурі особистості і суспільстві трапляється відчуження від зобов'язань реалізовувати ті чи інші інституціоналізовані цінності [3, с. 737]. Оскільки, суб'єкт який стає членом соціальної групи, через процес соціалізації, бере на себе зобов'язання із виконання та реалізації тих символічних значень об'єкта якими їх наділяють члени певної соціальної групи.

Т. Парсонс визначив три умови, за якими об'єкт, який став взірцем (культурною цінністю), стає основою контролю за діями членів соціальної групи [3, с. 732]:

- а) наявність предмета оцінки (критерії, стандарти, концепція об'єктів які оцінюються);
- б) готовність членів соціальної групи брати на себе зобов'язання із реалізації взірця;
- в) можливість мобілізації поведінкових ресурсів.

Звертаючи свою увагу на об'єкт (предмет чи процес), член соціальної групи для оцінки використовує набір культурних цінностей які притаманні його соціальній групі. При наявності взірця (культурної цінності) виникає акт визнання чи не визнання об'єкту як такого, властивості якого співпадають чи ні із культурними цінностями соціальної групи. Оскільки, взірці визначають структуру певної культурної системи (набір цінностей), а також, беручи до уваги те, що культурна система має здатність до кумулятивного розвитку, важливим фактором культурної системи є її здатність до поглиблення диференціації [3, с. 741— 743].

Як було зазначено вище, культура набувається тільки при спільному навчанні. Це твердження можливе лише за умови, коли члени соціальної групи взяли на себе зобов'язання із реалізації взірця. У процесі навчання молодшого покоління членів соціальної групи (соціалізації), через традицію, вони отримують критерії оцінки культурної системи. У випадку, коли члени певної соціальної групи не будуть брати на себе зобов'язання із реалізації взірця, ця соціальна група втратить культурну систему, або отримає риси іншої культурної системи. Сорокін зазначає, що «припинення колективної єдності призводить до зникнення її організації» [4, с. 240]. Оскільки культурні цінності є центром соціальної системи, то оціночний компонент є стратегічно важливим для суспільства.

Список використаних джерел.

1. Винайдення традиції / За ред. Е. Гобсбаума та Т. Рейнджера; Пер. з англ. М. Климчука. – К.: Ніка-Центр, 2015. – 444 с. – (Серія «Зміна парадигми»; Вип. 8).
2. Енциклопедія державного управління: у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. При Президенті України; наук. – ред. колегія: Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К.: НАДУ, 2011. Т.1: Теорія державного управління / наук. – ред. колегія: В. М. Князев (співголова), І. В. Розпутенко (співголова) та ін. – 2011. – 748 с.
3. Парсонс Т. О социальных системах / Под ред. В. Ф. Чесноковой и С. А. Белановского. – М.: Академический Проект, 2002. – 832 с.

4. Сорокин П.А. Популярныe очерки теории права, социологии и социальной педагогики / Сост., подгот. текста, вступ. ст. и коммент. В.В. Сапова. – Сыктывкар: ООО «Анбур», 2019. – 592 с. (Питирим Сорокин собрание сочинений).
5. Redfield R., & Wilcox C. (2008). Social anthropology. New Brunswick, N.J: Transaction Publishers.
6. Tylor E. B. й Primitive culture. Volume 1. London: John Murray, 1871.

ДУМИНСЬКА СВІТЛАНА ВІТАЛІЙВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ЩОДО РОЗВИТКУ БІБЛІОТЕЧНОЇ СПРАВИ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ ТА АДМІНІСТРУВАННІ ЗАРУБІЖНИХ ДЕРЖАВ. МІЖНАРОДНА ПРОГРАМА SWITL

Вивчаючи досвід зарубіжних держав, щодо сучасних підходів в публічному управлінні та адмініструванні розвитку бібліотечної справи, важливим є розуміння бібліотеки, як мультисервісного закладу.

Не можливо уявити собі розвиток сучасної бібліотеки без розвитку самого суспільства. Важливим пріоритетом розвитку, суспільство визначає для себе соціальну сферу. І саме бібліотеки беруть на себе відповідальність за надання і розширення соціальної складової цієї роботи. Бібліотеки стають закладами, які об'єднують суспільство в розв'язанні соціальних проблем. Досліджуючи розвиток сучасної бібліотеки, як мультисервісного закладу констатуємо той факт, що поряд зі звичними формами діяльності на бібліотечній платформі розвиваються унікальні моделі взаємодії інформаційного обслуговування та соціальних послуг для різних категорій населення, що передбачає розширення напрямів роботи, зокрема, і через надання спеціалізованої консультативної допомоги та появу нових інформаційних сервісів, здатних забезпечити мультипотреби сучасного користувача [1]. Вже сьогодні міжнародний досвід доводить, що інновації і розвиток відбувається більш активно і динамічно саме спільно. Молодіжний розвиток, проблеми біженців, переселенців, малозабезпечених, ув'язнених, інклюзія – це проблеми не одної окремої країни. Вони є міжнародними. Тож і вирішувати їх продуктивніше саме використовуючи досвід інших.

Яскравим прикладом є міжнародна програма SWITL (Social workers in the library), яка втілює в життя партнерські проекти бібліотек з професійними соціальними працівниками та спеціалістами інших галузей (освітнями, медиками, природоохоронцями, юристами, психологами).

В анотації до статті «Соціальні працівники в бібліотеці: інноваційний підхід до задоволення потреб відвідувачів бібліотеки в соціальних послугах», що міститься на сайті програми, надається характеристика програми Соціальний працівник в бібліотеці (SWITL) – це унікальна програма, в рамках якої соціальні робітники співпрацюють з бібліотекарями за для надання населенню інформаційних консультаційних послуг. Метою SWITL є підтримка соціальної справедливості шляхом розширення доступу до інформації про місцеві програми соціального обслуговування, особливо для традиційно знедолених прошарків населення [2].

Вивчаючи досвід роботи цієї міжнародної програми, Тетяна Миськевич зазначає, що головною метою програми став пошук шляхів розширення доступу до інформації про місцеві послуги соціального обслуговування для населення з можливістю отримання різного роду консультативної допомоги безпосередньо в приміщенні бібліотеки. При цьому бібліотечний персонал, як правило, виконує суто інформативну функцію, виступає в ролі промоутерів, доносячи інформацію про доступні соціальні сервіси в бібліотечному обслуговуванні, координує відповідну роботу, а також систематично проводить дослідження на предмет необхідності впровадження тієї чи іншої послуги, займається збором і обробкою відгуків користувачів. Консультаційні сервіси цієї програми спрямовано на надання допомоги в першу чергу емігрантам (за потреби, моголінгвальні відвідувачі отримують послугу перекладу), безробітним, інвалідам, безпритульним. На сторінці публічної бібліотеки Сан-Хосе, яка співпрацює з програмою SWITL, перераховуються категорії послуг, для тих, хто потребує допомоги або інформації про соціальні послуги:

пристосування від горя або втрат; працевлаштування та освіта; сімейні проблеми; сімейне насильство; проблеми зі здоров'ям та психічним здоров'ям; житло; голод; грамотність; юридичні питання (звернення до юристів у бібліотеці).

Це координація соціальної роботи з надання інформації про допомогу у розв'язанні проблем відсутності одягу, житла чи їжі; професійна психологічна допомога (консультації, групи підтримки та ін.); спеціалізована медична допомога (експрес-аналізи, обстеження, направлення до спеціалістів та ін.); правова допомога (значною популярністю користується проект «Адвокати в бібліотеці»); подолання наслідків стихійного лиха та втрат; навчання та працевлаштування [3].

Наведений перелік послуг не є вичерпним. Робота програми постійно вдосконалюється відповідно до конкретних запитів та вимог, що визначаються на основі систематичного вивчення діяльності програми, актуальності її проблематики. Наведемо кілька прикладів успішного втілення проекту SWITL:

- The Denver Public Library надає денний притулок безхатькам та жінкам з низьким заробітком, проводить інструктаж із працевлаштування та на предмет оволодіння необхідними навичками;
- New York's Queens Library поширює інформацію про притулки для безпритульних, регулярно проводить програмні родинні заходи, а також надає спеціальні послуги для допомоги безробітним;
- San Jose Public Library двічі на місяць запрошує до співпраці 2–3 професійних соціальних працівників, якими також можуть виступати волонтери та студенти;
- San Francisco Public Library, Pima County Public Library та Washington Public Library концентрують свою увагу на програмах з охорони здоров'я, тісно співпрацюючи з державними структурами;

- Dallas Public Library започаткувала ініціативу «Кава та бесіда», яка спрямована на пошуки шляхів контакту та порозуміння з безпритульними людьми; всім бажаючим надається можливість пройти тест на виявлення ВІЧ-інфекції;

- Oakland Public Library при партнерстві Alameda County Law Library організували програму надання безкоштовної юридичної допомоги та правової інформації.

Отже, аналіз зарубіжного досвіду втілення проекту SWITL доводить дієвість описаної моделі співпраці між спеціалістами-практиками та бібліотекарями. Зазначений формат бібліотечної роботи відповідає сучасному соціальному замовленню на функціонування спеціалізованих громадських центрів з надання кваліфікованого інформаційно-консультативного обслуговування населення, сприяє розширенню вільного доступу до суспільно важливих можливостей та ресурсів якнайширшого кола людей, відкриваючи нові перспективи в задоволенні суспільних потреб.

Ознакою часу є те, що наразі бібліотека стає установою, що може консолідувати громадскість у вирішенні соціально значущих завдань у громаді та країні.

Так у Національній бібліотеці Уелсу (National Library of Wales) розробляється ціла низка програм, які спрямовані на розвиток і популяризацію національного життя. Це програми на підтримку валійської мови та носіїв валійської мови; надання послуг валійською мовою. Цікавою є програма Словар валійських біографій, де кожна родина може скласти розповідь про своїх предків, підкріпивши інформацію фото, документами, навіть заповітами родини [4].

Бібліотека та архіви Канади (LAC) фінансують проекти по збереженню культури корінних народів та мовних записів «Слухайте, чуйте наші голоси» [5].

Отже, таких прикладів роботи бібліотек, як мультисервісних просторів на сьогодні в світі вже налічується багато. Вони працюють за різними напрямками, акцентуючи увагу на потребах своєї громади.

В багатьох країнах місцева влада виступає гарантом якості бібліотечних послуг для членів громад. Створюються інформаційно-аналітичні підрозділи; проходять міждисциплінарні дослідження, що являють собою вивчення основних національних політичних проблем, які потребують тривалого міжпредметного підходу; проводяться міждисциплінарні дослідження, що являють собою вивчення основних національних політичних проблем, які потребують тривалого міжпредметного підходу.

Таким чином, ми розглянули сучасні моделі розвитку бібліотек, що передбачають розширення напрямів їх роботи, зокрема, і через надання спеціалізованої консультативної допомоги та появу нових інформаційних сервісів, здатних забезпечити мультипотреби сучасного користувача.

Список використаних джерел.

1. Миськевич Т. Сучасна бібліотека як мультисервісний заклад [Електронний ресурс]. – Режим доступу URL http://www.nbuv.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3176:suchasna-biblioteka-yak-multiservisnij-zaklad&catid=81&Itemid=415. – Назва з екрана.
2. Качественные и количественные методы в библиотеках, [SI], v. 1, n. 1, стр. 73-82, май 2017. ISSN 2241-1925. Доступно по адресу: <<http://www.qqml-journal.net/index.php/qqml/article/view/45> >
3. Social Workers in the Library Providing Free Social Service Information and Referrals to the Community Through the San José Public Library <https://mlismsw.files.wordpress.com/2013/05/switl.pdf>
4. The National Library of Wales [Електронний ресурс] <http://www.llgc.org.uk/>
5. Library and Archives Canada (LAC) [Електронний ресурс] <https://www.bac-lac.gc.ca/eng/Pages/home.aspx>

ЗАЙЦЕВ АНДРІЙ СЕРГІЙОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

УДОСКОНАЛЕННЯ РОЛІ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БІОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

Запорожан В.М. [1], а також Юрченко В.В. [2] вважають, що розвиток публічного управління у сфері комунікативної діяльності в забезпеченні біологічної безпеки країни з урахуванням публічно-управлінського аспекту зумовлено існуючими проблемами міжнародних відносин, ситуацій у країнах Світу та в Україні, які підвищують ризики порушень біологічної безпеки для населення України. Тому необхідно провести дослідження, спрямовані на вирішуванні проблем удосконалення системи державного управління біологічною безпекою в Україні із урахуванням публічно-управлінських аспектів.

Метою дослідження є удосконалення діяльності органів влади через розробку нових та корегування існуючих нормативно-правових документів для забезпечення біологічної безпеки країни. Поставлену мету можна досягнути вирішуванням наступних завдань: вивченням стану і глибини розробленості теми систем державного управління біологічною безпекою в іноземних країнах; розробкою рекомендацій для впровадження в Україні досвіду функціонування систем державного управління біологічною безпекою в іноземних країнах. Об'єктами дослідження є загальні явища і процеси управлінської діяльності органів публічної влади при удосконаленні ролі комунікативної діяльності для забезпечення біологічної безпеки країни. Предметом дослідження є елементи системи державного управління біологічною безпекою та роль комунікативної діяльності із урахуванням публічно-управлінських аспектів.

У роботах [3, 4] наведена інформація про функціонування іноземних систем біологічної безпеки. Світовий досвід функціонування систем біологічної безпеки в іноземних державах досліджено в таких роботах, як: для

США [3–7], для Німеччини [8], для Канади [9], для Великобританії [6], для Японії – [6, 10], для Європейського Союзу [11], для Китаю [6, 12], для Молдови [13], для Нігерії [14]. Дрешпак В.М. вказав на основні проблеми, завдання та мету комунікаційної діяльності в публічному управлінні [15].

У дослідженнях [1–15] наведена інформація, що може бути застосована для виявлення: джерел біологічних загроз у Світі; гарантій реалізації права на біологічну безпеку в іноземних країнах; стану проблем комунікативної діяльності з урахуванням публічно-управлінських аспектів під час забезпечення заходів біологічної безпеки. Аналіз інформації, що наведена в роботах [1–14], про функціонування систем біологічної безпеки та комунікативної діяльності для забезпечення біологічної безпеки в іноземних країнах, показав, що: а) основною метою функціонування систем державного управління біологічною безпекою іноземних країн є забезпечення нормованого стану середовища життєдіяльності людини, при якому відсутній негативний вплив його чинників (біологічних, хімічних, фізичних) на біологічну структуру і функцію людської особи в теперішньому і майбутніх поколіннях, а також відсутній незворотний негативний вплив на біологічні об'єкти природного середовища та сільськогосподарські рослини і тварин; б) в іноземних країнах впроваджено та удосконалюється ризик-орієнтований підхід в системах державного управління біологічною безпекою країн, в тому числі у сфері запобігання біологічному тероризму; в) в іноземних країнах реалізацію державної політики у сфері забезпечення біологічної безпеки здійснюють шляхом створення та ефективного функціонування національних систем біологічної безпеки, які передбачають прогнозування, профілактику, ідентифікацію та протидію існуючим загрозам біологічного походження, ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій в результаті впливу небезпечних біологічних чинників довкілля, можливих актів біотероризму; г) розв'язання проблем біологічної безпеки виконують шляхом: удосконалення національних систем виявлення біологічних загроз, що передбачає створення Центрів у адміністративних одиницях країн; удосконалення законодавства країн, що регулює питання біологічної безпеки та механізм державного регулювання; здійснення контролю і забезпечення координації взаємодії центральних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, органів управління потенційно небезпечними об'єктами та суб'єктів господарювання підвищеного епідемічного ризику; удосконалення системи підготовки, перепідготовки фахівців з біологічної безпеки; розвитком нормативно-правової та методичної, науково-виробничої та матеріально-технічної бази інформаційного забезпечення заходів, зокрема підвищення рівня інформування населення; впровадження органами виконавчої влади інструментів управління ризиками негативного впливу небезпечних біологічних чинників на біосферу та навколишнє природне середовище. При цьому в іноземних державах системи державного управління біологічною безпекою відповідають таким принципам, як: раціональність; компетентність; оперативність і гнучкість; превентивність; принцип єдності; відкритість; наукова обґрунтованість; відсутність віддалених негативних наслідків. Для цих систем встановлені предмет, поняття, принципи, напрямки формування та функціонування на рівні держав; д) межі функціонування систем державного управління біологічною безпекою в іноземних державах можуть бути досліджені з урахуванням комунікативної діяльності. Новосельська Л.П. вказала на місце і роль управлінського та комунікативного аспектів як елементів систем державного управління, що може бути застосовано для розробки систем управління біологічною безпекою країн [16].

На підставі іноземного досвіду функціонування елементів систем біологічної безпеки, запропоновано удосконалити терміни та визначення, а саме: визначати систему біологічної безпеки країни як систему правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини при забезпеченні громадського здоров'я під час виконання заходів біологічної безпеки; «суб'єкт та об'єкт комунікативної діяльності» і «публічний та управлінський аспекти» при забезпеченні державного управління біологічною безпекою. Отримані та очікувані у майбутньому результати можна використовувати при розробці проектів нормативних документів для регламентування діяльності системи державного управління біологічною безпекою в Україні із урахуванням публічно-управлінських аспектів. При цьому потрібно в Україні застосовувати досвід функціонування систем державного управління біологічною безпекою та комунікативною діяльністю в іноземних країнах.

Список використаних джерел.

1. Біобезпека: практ. poradnik / В.М. Запорожан, М.І. Бадюк, М.А. Андрейчин, М.Л. Аряєв, Л.М. Бадюк [та ін.]; за ред. В.М. Запорожана, М.І. Бадюка. – Одеса: ОНМедУ, 2018. – 432 с.
2. Юрченко В.В. Введення в «Основи біобезпеки та біоетики»: Методичний посібник з навчальної дисципліни «Основи біобезпеки, біоетики та ветеринарної екології». – Х: ХДЗБА, 2012. – 131 с.
3. Biosecurity: An integrated approach to manage risk to human, animal and plant life and health. INFOSAN Information Note No. 1/2010 – Biosecurity, 3 March 2010. 4 p.
4. International Plant Protection Convention. The Biosecurity Approach. A review and evaluation of its application by FAO, internationally and in various countries. 08, 2016, 87 p.
5. Fact Sheet: Biosafety and Biosecurity in the United States [Електронний ресурс]. Назва з екрану. Режим доступу: <http://nih.gov/sites/default/files/research-training/usg...>
6. WHO Consultative Meeting on High/Maximum Containment (Biosafety Level 4) Laboratories Networking Venue: International Agency for Research on Cancer (IARC), Lyon, France, 13–15 December 2017. Meeting report. 66 p. Биобезопасность в лаборатории.
7. United States Government Global Health Security Strategy. USA. 2019. 32 p.
8. B.F. Edgerton. A review of international biosecurity policy development in relation to movements of freshwater crayfish. Bull. Fr. Pêche Piscic. (2002) 367: 805-812.
9. Biosecurity Plan for Western University. Reviewed and Approved by: Biohazards Subcommittee, April 7, 2017, 10 p.
10. K. Goka. Biosecurity measures to prevent the incursion of invasive alien species into Japan and to mitigate their impact. Rev. sci. tech. Off. int. Epiz., 2010, 29 (2), 299-310.

11. C. Henry, H.-W. Dehne, F. Suffert, J.D. Mumford. Plant and food biosecurity: A European Union Network of Excellence. Vol. 101, No. 6 (Supplement), 2011, S65
12. Wang Qian. Efforts to Strengthen Biosafety and Biosecurity in China [Електронний ресурс]. Назва з екрану. Режим доступу: <http://nonproliferation.org/wp-content/uploads/2014/02/...>
13. Trombitcaia Iulia, Trombitsky Ilya. Successes and Failures of Biosafety Law in Moldavia // ELNI Review (Environmental Law Network International, Freiburg, Germany), 2003, №. 1, P. 40-44.
14. Joint External Evaluation of IHR Core Capacities of the Federal Republic of Nigeria, Mission report: June 11-20, 2017, World Health Organization 2017, 75 p.
15. Дрешпак В.М. Комунікації в публічному управлінні: навчальний посібник / В.М. Дрешпак. – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2015, – 168 с.
16. Новосельська Л.П. Основи біобезпеки (екологічний складник): навч. посіб. / Л. П. Новосельська, Т. Г. Іващенко, В. П. Гандзюра, О. П. Кулінич; за заг. наук. ред. д.б.н. О. І. Бондаря. – К.: Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. – 180 с. (Бібліотека екологічних знань).

ЗЕЛІНСЬКА ОЛЬГА ГЕОРГІЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МУЗЕЙНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ

На сьогодні роль та значення музеїв в Україні є недооціненою, не зважаючи на значний потенціал музейної справи для збереження національної культури, ідентичності та духовності нації.

З урахуванням швидкісних світових глобалізаційних процесів музеї є не лише об'єктом національно-культурного надбання країни, вони є важливим чинником соціально-економічного розвитку та фактором формування її конкурентоспроможності.

Музейна справа є складовою складних економічних, політичних і соціально-культурних та освітніх процесів, що протікають в країні.

Сучасні музеї забезпечують зв'язок поколінь, зберігаючи національні надбання та культурну спадщину, доносячи їх до різних соціальних груп населення.

Вітчизняні музеї репрезентують Україну за кордоном, інформуючи світ про найкращі національні культурні пам'ятки.

За офіційної статистикою, в Україні (без врахування окупованого Росією Криму і частини Донбасу) діє понад 570 музейних закладів, в яких працює 12,7 тис. осіб і зберігається 11,6 млн. предметів державної частини Музейного фонду. Щороку ці музеї відвідують 16,4 млн. гостей, з яких 7,8 млн. (47,4%) складають учні і студенти [1].

Натомість основною проблемою музейної справи в Україні є їх недофінансування, а звідси, зношеність будівель, мізерні заробітні плати музейних працівників, відсутність належних умов для зберігання експонатів, недостатність коштів на проведення реставраційних робіт, неналежне поповнення фондів, слабка охорона вітчизняних пам'яток культури та як наслідок, їх розкрадання (особливо на периферійному рівні), відсутність коштів для організації закордонних експозицій та ін.

В умовах проведення реформи по децентралізації, наразі гострою є проблема державних та комунальних музеїв та відсутність у них повних комплектів правовстановлюючих документів на музейні приміщення та землі, що робить ці заклади об'єктом різноманітних рейдерських захоплень, незаконного репрофілювання закладу та продажу землі тощо.

Також, значним обмежуючим фактором, що негативно впливає на роботу вітчизняних музеїв є їх слабка комп'ютеризація та інформаційна репрезентативність у світовому інформаційному просторі.

При цьому у 2020 році ситуація в більшості вітчизняних музеїв значно погіршилася, оскільки у зв'язку з COVID-19 припинилися навіть ті мізерні фінансові надходження, що вдавалося залучати музеям за рахунок відвідувачів.

Відповідна тенденція є загальносвітовою, згідно з доповіддю ЮНЕСКО, пандемія викликала закриття більше 60 000 музеїв по всьому світу, хоча в останні роки такі об'єкти били рекорди популярності. Їх число швидко зростало за останні десять років. З 2012 року кількість музеїв в світі збільшилася на 60% [2].

Перспективним напрямом розвитку вітчизняних музеїв є розширення сфер їх діяльності та зміна підходів до надання музейних послуг.

Сучасний музей має розглядатися не лише як сховище давнини, а й як заклад, що надає широкий спектр послуг, організовує дозвілля і реалізує культурні та соціальні проекти.

У зв'язку з чим, пріоритетом у роботі вітчизняних музеїв має стати їх соціальна спрямованість та забезпечення широкого доступу громадськості до колекцій.

Музеї мають використовувати новітні технології для забезпечення доступності колекцій. Каталоги і ключові документи мають бути доступні в Інтернеті, для чого необхідно провести роботу по їх оцифровці.

Надання послуг має бути пріоритетом у роботі музеїв, в тому числі з урахуванням потреб відвідувачів з ризиком соціальної відчуженості.

По можливості, колекції та експозиції мають відображати культурне, соціальне і національне розмаїття реальної та потенціальної аудиторії.

Сучасні музеї мають стати не лише культурними осередками та центрами збереження національної спадщини, вони повинні бути переорієнтовані на освітні площадки та культурно-просвітницькі центри територіальних громад.

В таких умовах значно зростає значення комунікативної взаємодії в рамках триумвірату «музей-громада-бізнес».

Запорукою виживання сучасного музею є також лідерські якості його керівництва.

Оскільки держава та місцеві органи публічної влади не в змозі забезпечити фінансування вітчизняної музейної справи в повному обсязі, слід зосередити увагу на міжнародних грантах, організації благодійних вечорів та акцій, роботі по залученню громадських організацій, діаспори, ЗМІ тощо.

При цьому, всіх вищеперерахованих зусиль буде не достатньо, до того моменту, поки на ментальному рівні українців не буде сформовано належного ставлення до музею, як до осередку знань та історичного надбання і сформовано тренд, що ходити до музею це «модно».

Формування відповідного тренду це питання державної та місцевої інформаційної політики, громадськості та вітчизняних ЗМІ.

Таким чином, лише спільними зусиллями можливо не лише зберегти вітчизняну музейну галузь, а й забезпечити її подальший розвиток.

Список використаних джерел.

1. Музейний порядок денний. Травень, 2019. URL: [http:// prostir. museum/ ua/post/41899](http://prostir.museum.ua/post/41899)
2. COVID-19 і музеї: економічний вплив, цифровізація, комунікація, безпека // URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/covid19-i-muzeyi-ekonomichniy-vpliv-cifrovizaciya-komunikaciya-bezpeka.html>

ІВАНОВА ІРИНА ВІТАЛІЇВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОСНОВНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ НА РІВНІ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Відповідно до положень Конституції України дитинство в Україні охороняється державою. Кожна дитина рівна у своїх правах незалежно від походження, а також від того, народжена вона у шлюбі чи поза ним [1]. В умовах формування правової держави, становлення громадянського суспільства та проведення політики європейської інтеграції роль сфери захисту прав дітей значно підвищується. Закон України «Про охорону дитинства» визначає поняття «дитина», як особу віком до 18 років (повноліття), якщо згідно з законом, застосовуваним до неї, вона не набуває прав повнолітньої раніше [2].

Діти – найбільш вразлива категорія населення. Умови, які негативно впливають на життя, здоров'я та безпеку дитини, до яких, в першу чергу, слід відносити неналежну увагу до процесу розвитку дитини як особистості, підміна ідеалів, неспроможність держави належно реалізовувати права та свободи дітей, безпритульність, залучення до різних форм дитячої праці, жорстке поводження тощо, призводять до ускладнень співіснувати з суспільством, а також розвитку агресії, яка проявляється у поширенні дитячої злочинності.

Держава, як гарант дотримання прав, свобод та законних інтересів, повинна створювати належні умови для всебічного розвитку дитини, які будуть спрямовуватися на задоволення її індивідуальних потреб та забезпечувати захист її прав через систему державних та громадських заходів. Кожна дитина в будь-якому місті чи селі має право на соціальний захист, а також на будь-які послуги, які будуть доступними та якісними. Доступність – коли уповноважені органи на надання відповідних послуг знаходяться близько та мають досить широкі повноваження і кошти, щоб мати змогу вирішити якнайбільше питань на місцях та підвищити довіру населення до влади загалом.

В умовах проведення політики реформування місцевого самоврядування та територіальної влади в Україні, яка спирається на інтереси жителів територіальних громад, було створене нове законодавство, яке дало змогу сформувати нове розуміння місцевого самоврядування. Відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та Закону України «Про співробітництво територіальних громад» на території України були створені 982 об'єднані територіальні громади, які співпрацюють одна з одною з метою забезпечення соціально-економічного, культурного розвитку території, підвищення якості надання послуг населенню на основі спільних інтересів та цілей, ефективного виконання органами місцевого самоврядування їх повноважень [3].

Діти є членами громади та становлять п'яту-шосту частину всього її населення. Дитяче населення громади є визначальним щодо її перспектив і водночас надзвичайно значущим для сьогодення громади, її мешканців [4, с. 9]. Саме тому одним із пріоритетних напрямів реформування є співпраця між органами державної влади і новоствореними територіальними громадами стосовно захисту прав та інтересів дитини. Відповідно до законодавства України громади створюють власні інституції, які б мали змогу реалізовувати весь потенціал дітей – заклади освіти, культури та дозвілля. Питання щодо захисту прав дитини та удосконалення системи надання соціальних послуг є дуже актуальним на сьогодні.

Міністерство соціальної політики проводить активну політику, звертаючи увагу територіальних громад на вдосконалення діяльності щодо захисту прав дитини. Яскравим прикладом стали викладені у наказі Міністерства від 14.08.2018 р. №890 «Про деякі питання діяльності об'єднаної територіальної громади щодо соціальної підтримки населення та захисту прав дітей» розширені повноваження сільських, селищних рад об'єднаних територіальних громад з питання проведення ними діяльності, що стосується захисту прав дітей. Відповідно до цього, органи об'єднаних територіальних громад утворюють у своїй структурі служби у справах дітей для

забезпечення якісного соціального захисту дітей, у тому числі для належного виявлення дітей у небезпеці, їх тимчасового влаштування [5].

Законом України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» визначені правові основи діяльності уповноважених органів і служб у справах дітей та спеціальних установ для дітей, на які покладається здійснення соціального захисту і профілактики правопорушень серед осіб, які не досягли вісімнадцятирічного віку [6].

Для того, щоб об'єднані територіальні громади були ефективними під час здійснення своїх повноважень, недостатньо створити відповідний орган з питань захисту дітей, а й оволодіти процедурою застосування діючого законодавства у питаннях вирішення спорів між батьками дитини, обмеження або позбавлення батьківських прав, протидії насильству, у тому числі домашньому, представлення інтересів малолітніх, неповнолітніх дітей у разі відсутності законних представників у дитини тощо. Тобто, територіальна громада повинна забезпечити створення відповідних уповноважених органів відповідно до кількості дітей на її території, а центральний виконавчий орган – Міністерство соціальної політики, повинне надавати методичні рекомендації задля ефективного здійснення цими органами своїх повноважень.

Важливість захисту прав дитини органами об'єднаних територіальних громад обговорюється на рівні різноманітних нарад-семінарів, тематичних вебінарів, під час яких розглядаються актуальні питання під час роботи соціальних служб.

Об'єднана громада забезпечує захист прав кожної дитини, яка є її мешканцем. Саме в процесі децентралізації та створенні об'єднаних територіальних громад питанню захисту прав дітей зосереджено найбільшу увагу працівників служб у справах дітей.

Список використаних джерел.

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 року. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/JfPltqE>
2. Про охорону дитинства: Закон України від 21.04.2001 року. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/2fPlqvq>
3. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17.06.2014 року. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/DfPlphe>
4. Повноваження об'єднаних громад із питань забезпечення та дотримання прав дитини: розуміння витоків функцій. Громадська організація «Український кризовий медіа-центр за підтримки USAID. Київ. 2018. 42 с.
5. Про деякі питання діяльності об'єднаної територіальної громади щодо соціальної підтримки населення та захисту прав дітей: Наказ Міністерства соціальної політики від 14.08.2018 р. №890 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/YfPlapO>
6. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей»: Закон України від 24.01.1995 року. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/BfPlsij>

КОВАЛЕНКО ОЛЕНА АНАТОЛІЇВНА

проректор з НП та ВР Одеського державного аграрного університету, к.філол.н., доцент

РОЗВИТОК МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ НОВОВВЕДЕННЯМИ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

За майже тридцять років незалежності України цілеспрямовано та послідовно сформовано законодавче поле освітньої галузі та розроблено нормативно-правову базу для становлення й розвитку національної системи освіти. Ключовими інструментами нормативно-правових механізмів державного управління інноваційним розвитком в системі вищої освіти в Україні є нормативні документи, які прийняті на різних рівнях управління та визначають відносини у сфері вищої освіти, підтримуючи власне національні інтереси. С. Ніколаєнко визначає інноваційний розвиток як «механізм, який сприяє активному пошуку нових форм і методів управління і дає можливість забезпечити приєднання держави до високотехнологічних країн світу та підтримати процеси випереджального характеру в усіх галузях її життєдіяльності» [2, с. 416].

Правове регулювання діяльності національної системи освіти ґрунтується на Конституції України. Поряд із основними законодавчими актами у нормативно-правовому механізмі державного управління нововведеннями в системі вищої освіти сьогодні діють такі стратегічні документи: Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ століття») (1993 р.), «Концепція науково-технологічного й інноваційного розвитку України» (1999 р.), Національна доктрина розвитку вищої освіти (2002 р.), «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів», Закон України «Про вищу освіту» (2014). «Управління освітою повинно здійснюватися на засадах інноваційних стратегій відповідно до принципів сталого розвитку, створення сучасних систем освітніх проектів та їх моніторингу; розвитку моделі державно-громадського управління у сфері освіти, в якій особистість, суспільство та держава стають рівноправними суб'єктами і партнерами» [1, с. 3].

У 2002 році була прийнята Національна доктрина розвитку вищої освіти, реалізація якої передбачена до 2027 року. Зокрема вона орієнтує освітню галузь на нову інноваційну парадигму: прискорити випереджальний інноваційний розвиток вищої освіти, а також створити умови для розвитку, самоствердження та самореалізації особистості протягом життя. Також у червні 2009 року відбулися парламентські слухання «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів». Головна мета стратегії має конкретне завдання: забезпечити до 2020 року підвищення впливу інновацій на економічне зростання України в 1,5-2 рази. У цьому аспекті С. Попов акцентує увагу, що «комплексний механізм державно-управлінських нововведень має

логічно поєднувати механізми ініціювання нововведень, механізми функціонування системи ОПВ в режимі нововведень і цільові механізми. Перші формують державно-управлінські реформи щодо впровадження нововведень в системі ОПВ. Другі механізми забезпечують втілення нововведень у цій системі одночасно з її поточним функціонуванням. Треті механізми формують передумови щодо належного функціонування перших двох груп механізмів. У випадку масштабного впровадження нововведень в системі ОПВ комплексний механізм нововведень взаємозв'язано за цілями розгалужується за відповідними рівнями ієрархії цієї системи. При цьому механізми функціонування системи ОПВ в режимі нововведень і цільові механізми забезпечують здійснення інноваційних процесів на найнижчому рівні ієрархії та процесів поширення нововведень на її вищих рівнях» [3,с.27].

Інноваційний розвиток освіти як безперервний процес якісних змін в освіті стає об'єктом державного управління, а його основні функції повинні бути спрямованими на:

- по-перше, спробувати поєднати традиційну та інноваційну систему навчання в ЗВО;
- по-друге, проводити постійний моніторинг ефективності впровадження нормативно- правових документів з обов'язковим висвітленням його результатів в ЗМІ, на каналах державного телебачення (оскільки питання освіти торкають кожну особистість);
- по-третє, налагодити тісні партнерських зв'язків між ЗВО та науковими організаціями, державними установами, представниками бізнесу та виробництва;
- по-четверте, прагнути до здорової і справедливої конкуренції на ринку освітніх послуг, з переходом від системи держзамовлення до сучасних методів державного фінансування.

Процес впровадження інновацій в систему вищої освіти потребує системного, послідовного й цілеспрямованого впливу органів державної влади, тому що проблема державного управління інноваційним розвитком освіти набуває все більшої актуальності.

Детальне і послідовне вивчення механізмів органів державного управління нововведеннями в системі вищої освіти сприятиме утвердженню розвитку та становленню сучасного українського ЗВО.

Список використаних джерел.

1. Національна стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2012–2021 рр. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://tempus.org.ua/uk/news/823-nacionalna-strategija-rozvitku-osviti-v-ukrajini-na-2012-2021-r.html>.
2. Ніколаєнко С.М. Теоретико-методологічні основи управління інноваційним розвитком вищої освіти України : моногр. К.: 2008. -419 с.
3. Попов С.А., Панченко Г.О. Інноваційний розвиток системи органів публічної влади: стратегічний підхід : навч. посіб. / С. А. Попов, Г. О. Панченко. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2018. – 220 с.

КОСТОВ ОЛЕКСАНДР ДМИТРОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ, лікар педіатр КНП «Дитяча міська поліклініка 6» ОМР

ЗАРУБІЖНА ПРАКТИКА РОЗВИТКУ ПАРТНЕРСТВА У НАДАННІ ПЕДІАТРИЧНОЇ ДОПОМОГИ

У зарубіжних державах існує декілька видів партнерства у наданні педіатричної допомоги. Найбільш стійким є державно-приватне партнерство. Воно стосується багатьох аспектів, в тому числі і проектів довгострокової технічної допомоги на національному, регіональному і місцевому рівнях. Так, в США, на відміну від такого виду партнерства з бізнесом, у сфері надання педіатричної допомоги збільшується кількість партнерів, зокрема це: уряд, підприємства, благодійні організації, родини, постачальники послуг та ін. [1]. У випадку державно-приватного партнерства по догляду за дітьми, партнерства зазвичай зосереджені на нових засобах розширення та поліпшення можливостей держави або місцевого рівня задля задоволення потреб маленьких дітей та їх родин. У такому партнерстві поєднуються представники громадського сектору, які отримують свої повноваження від уряду штату або органу місцевого самоуправління та представників приватного сектору, таких як: бізнес, благодійні установи, батьки, громадські об'єднання, – задля досягнення загальних цілей. Прийняття рішень і відповідальність діляться між партнерами [1]. Такі партнерства є відмінними, але мають загальні цілі: підвищення якості догляду за дітьми; збільшення пропозицій високоякісних послуг по догляду за дітьми; надання технічної допомоги роботодавцям; створення та поліпшення державних і громадських дитячих закладів системи охорони здоров'я.

Деякі дослідники (Jayaratne K., Kelaheer M., Dunt D.) визначають, що такі партнерства виникають на сучасному етапі із-за необхідності впливати на соціальні детермінанти здоров'я. Це призводить до розробки інноваційних механізмів для поліпшення якості результатів щодо здоров'я дітей. Центральним елементом таких інновацій є партнерство між постачальниками послуг з різних секторів і громадськість є центральним елементом багатьох цих інновацій. Саме партнерство розглядається як динамічні відносини між різними учасниками, яке включає в себе взаємний вплив [5]. Виокремлюється також партнерство по охороні здоров'я дітей, що вимагає враховувати велику кількість соціальних і економічних факторів, які впливають на здоров'я та добробут. Прикладом такого партнерства є партнерські програми по охороні здоров'я дітей у Великобританії, США, Канаді, Австралії: Sure Start (Великобританія), Every Child Matters (Великобританія), First 5 California, Early Head Start, Healthy Child Manitoba (Канада) і Toronto First Duty (Канада). Австралія ініціювала програми втручання в області охорони здоров'я дітей, які діють спільно у всіх штатах і територіях. До них відносять: перш за все родини (Новий Південний Уельс); більш міцні родини і спільноти (Співдружність); кожен шанс для кожної дитини (Південна Австралія / Вікторія) та кращий старт (Вікторія).

Інший вид партнерства – корпоративний, який запроваджується в дитячій лікарні Філадельфії (СНОР). Корпорація підтримує широкий спектр передових педіатричних програм, включаючи дослідження, догляд за пацієнтами, ініціативи з підтримки життя дітей та сімей, програми соціальної допомоги, медична освіта та багато іншого. Зазначається, що переваги такого партнерства сприяють наступному: підвищенню морального духу співробітників за рахунок можливостей залучення співробітників, кампаній по збиранню засобів або програм корпоративного пошуку партнерів; укріплення корпоративного іміджу за допомогою засобів комунікації; підтримки самого історичного педіатричного закладу держави; визнання за допомогою благодійності та налагодження контактів серед фінансового донорського співтовариства [2].

Інший вид партнерства стосується створення культури здоров'я і воно залежить від ефективних і стійких відносин між лікарнею та спільнотою. Формування культури здоров'я пов'язується зі створення суспільства, яке дає всім людям рівні можливості вести максимально здоровий спосіб життя, незалежно від їх етнічної приналежності, географічного положення, расових, соціально-економічних або фізичних обставин [3]. Лікарні та громадські об'єднання починають оцінювати ефективність партнерства через опитування, оцінки членів коаліції тощо. Зазначається, що втім, партнерські відносини між лікарнею та спільнотою стикаються з деякими загальними перепонами і проблемами, у тому числі і обмеженнями, зокрема: регуляторне фінансування, відсутність структури, різні обмеження культури, різноплановий збір даних, обмеження операційними ресурсами і потреба в лідерства тощо.

Культура здоров'я вважається новим баченням, в якому: гарне здоров'я процвітає в географічному, демографічному та соціальному секторах; все суспільство цінує гарне здоров'я; у окремих осіб і родин є засоби і можливості робити вибір, що веде до максимально здорового життя; бізнес, уряди, окремі особи і організації працюють разом, що побудувати здорове суспільство і спосіб життя; кожен має доступ до недорогого і якісного медичного обслуговування; ніхто не має бути виключеним; охорона здоров'я має бути ефективною і здоровою; забезпечення максимального здоров'я кожного спрямовано на загальнодоступне і особисте прийняття рішення [3]. Таке партнерство може бути побудовано тільки на партнерстві лікарні та громадських об'єднань. Багато лікарень зробили опис розвитку відносин з нетрадиційними партнерами, такими як державні або муніципальні заклади тощо. Лікарні та громадські об'єднання можуть по різному структурувати своє бачення партнерства в залежності від проблеми, яка вирішується.

Також виокремлюють партнерство в сфері надання послуг для створення більш плавних систем догляду та підвищення якості в різних умовах. Партнерами тут є місцеві заклади по догляду за дітьми, центри і сімейні дитячі будинки тощо. Такий вид партнерства спрямований на підтримку якості та допомоги сім'ям з низьким забезпеченням [4].

Список використаних джерел.

1. A Guide to Successful Public-Private Partnerships for Child Care. The Child Care Partnership Project. – Режим доступу <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED432399.pdf>
2. Corporate Charitable Partnerships. The benefits of a charitable partnership. – Режим доступу : <https://www.chop.edu/giving/get-involved/corporate-charitable-partnerships>
3. Creating Effective Hospital-Community Partnerships to Build a Culture of Health. – Режим доступу : <http://www.hpoe.org/Reports-HPOE/2016/creating-effective-hospital-community-partnerships.pdf>
4. Early Care and Education Partnerships: A Review of the Literature. – Режим доступу: https://www.acf.hhs.gov/sites/default/files/opre/early_care_and_education_partnerships_a_review_of_the_literature.pdf
5. Jayaratne K. Child Health Partnerships: a review of program characteristics, outcomes and their relationship / [K. Jayaratne, M. Kelaher, D. Dunt]. – Режим доступу : <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2908613/>

КРАЙТОР ОКСАНА ВАСИЛІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ПУБЛІЧНОГО СЛУЖБОВЦЯ

На сьогодні проблема формування органу публічної влади та публічного службовця, зокрема, постає дуже гостро, оскільки за умов відкритості та прозорості діяльності органу публічної влади існує безліч чинників, здатних негативно вплинути на іміджеву реальність, як посадової особи, так і органу влади загалом.

Так, негативно на імідж посадової особи органу публічної влади можуть вплинути випадки корупції, виявлені в публічній установі, неналежне виконання власних функцій посадовою особою, не виважені дописи в соціальних мережах, оприлюднення недостовірних або неточних даних, неохайний зовнішній вигляд, надмірна жестикуляція, нечітка та нечестна вимова тощо.

Всі вищеперераховані фактори впливають на іміджеву реальність органу публічної влади та прямо чи опосередковано погіршують імідж конкретної посадової особи.

Загалом, за визначенням авторів «Енциклопедії державного управління», іміджева реальність – це сукупність певних стійких символів, асоціацій у свідомості людей, сформованих на основі оцінювання останніми штучно створеної реальності. При цьому може спостерігатися певний розрив з вірогідністю, який характеризується різною мірою абстрактності, правдоподібності, штучності й складності. Іміджева реальність формується у процесі взаємодії суб'єктів іміджу – потенційних носіїв його характеристик, іміджмейкерів, а також аудиторії – об'єктів іміджевого повідомлення (месиджу). Феномен іміджу виникає і функціонує в галузі соціальних комунікацій. Сучасні інформаційно-комунікативні технології створили нову реальність – медійну. Під впливом засобів мас-медіа

починають формуватися ціннісні установки людини, визначається характер сприйняття нею навколишнього середовища. Нова медійна реальність визначає попит аудиторії на певну інформацію, відповідно до домінантних у суспільстві уявлень. Цією інформацією виступає імідж, актуальність якого в сучасних умовах розвитку суспільства, дає підстави говорити про створення специфічної іміджевої реальності. [1, с. 252]

Також, варто зазначити, що останнім часом дуже часто відбувається підміна поняття іміджу та прийомів по його формуванню, бажанням наслідувати модним тенденціям.

Варто пам'ятати, що категорія іміджу носить ментальний характер, а отже у свідомості кожного народу існує своє уявлення про ідеальний імідж свого, характерного лише для нього (народу) – публічного службовця.

Сьогодні в Україні є непоодинокі спроби «загравання» із відповідними уявленнями. Так, неприпустимими є спроби створювати імідж, як публічного службовця так і органу публічної влади за допомогою модного нині хайпу (англ. «hype» – галас, лемент, шум, тощо).

Такі технології не лише не покращують імідж органу влади та його посадових осіб, а мають зворотну дію.

Використання відповідних технологій призводить до поверхневого розуміння сутності іміджу. Перш за все, до розуміння його як «цілісного образу», виходячи і дослівного перекладу слова «image» з англійської.

На нашу думку, за допомогою іміджу нереально створити «ідеального публічного службовця». Іміджування в процесі створення образу посадової особи є всього – на – всього допоміжною технологією, покликаною розв'язати конкретні завдання. Імідж сам по собі не є тотожним образу. Він є фасадною частиною, в якій поведінка (жести та міміка), стиль одягу, мова виступають найбільш виразними архітектурними елементами, таким чином, образ – це узагальнююча характеристика особи, її стійкі індивідуальні якості, обумовлені історичним проміжком розвитку, особистим досвідом, приналежністю до певної професійної та соціальної групи, рівнем освіти, типовими умовами життєдіяльності.

Подібне відокремлення категорій «образу» та «іміджу» має практичне значення. Воно допомагає більш глибоко зрозуміти їх взаємозв'язок.

Отже, чим різностороння особистість публічного службовця за своїми характеристиками, тим і багатше та багатогранніше її імідж.

Початковою детермінантою образу завжди виступає модель поведінки, яку обирає особистість протягом життя, відповідно до природних характеристик та життєвого досвіду.

Модель поведінки в даному випадку виступає в персоніфікованому вигляді, як ситуаційна роль, що виконується публічним службовцем.

Формування відповідних навичок по створенню належного «образу» публічного службовця – це тривалий процес, який потребує інтелектуальних та часових затрат, а також розробки власної іміджевої стратегії.

Елементами іміджевої стратегії є : зовнішній вигляд, комунікативна механіка, ділова риторика.

Робота публічного службовця по реалізації власної іміджевої стратегії може полягати, наприклад, у підвищенні професійних якостей, вивченні англійської мови, опануванні ораторського мистецтва, удосконаленні комунікативних умінь.

В сучасному «інформаційному світі», де поширення та обмін інформацією відбувається практично «в режимі реального часу», робота публічного службовця над власним іміджем має відбуватися в режимі «non stop».

Тобто, формування власного іміджу має включати його поведінку і за межами публічної установи в неробочий час та час відпочинку.

Знаходячись в умовах перманентної соціально-економічної кризи та постійної трансформації управлінської системи, під впливом численних соціальних потрясінь викликаних військовими діями в зоні АТО, чи поширенням коронавірусної інфекції, сучасне українське суспільство та медіапростір, в цілому, все приспівливіше ставиться до публічних службовців, оцінюючи їх ефективність та результативність, а також поведінку в суспільстві.

Іміджеві втрати від власної необачної поведінки під час літнього відпочинку чи відвідування ресторану тощо, можуть негативно вплинути не лише на його імідж, а й на подальшу кар'єру публічного службовця.

Отже, формування іміджу сучасного публічного службовця вимагає постійної та кропіткої праці по саморозвитку та самовдосконаленню особистості, здобуття відповідних високопрофесійних навичок та компетенцій, розробки власної іміджевої стратегії та її реалізації протягом усього часу перебування на публічній службі.

Список використаних джерел.

1. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президенті України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. Т. 6. – К. : НАДУ, 2011. – 732 с.

КУЗ СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

аспірант кафедри державознавства і права ОРІДУ НАДУ при Президенті України,

ДЕЯКІ АСПЕКТИ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНУ ЕПОХУ

Питання національно-патріотичного виховання продовжує займати чільне місце в інформаційному суспільстві, виходячи з того, що проти України ведеться безкомпромісна гібридна війна з регулярними переходами у її гарячу фазу.

Національно-патріотичне виховання передбачає вироблення у кожного громадянина України власного високого та стійкого ідеалу служіння народові, готовності до трудового та героїчного подвигу в ім'я процвітання Української держави. Конституція України вважати «Захист суверенітету і територіальної цілісності України,

забезпечення її економічної та інформаційної безпеки найважливішими функціями держави, справою усього Українського народу». [1] Тобто, у справі національно-патріотичного виховання щодо захисту суверенітету і територіальної цілісності України держава та весь Український народ об'єднані єдиним завданням. І таке правове об'єднання функцій держави та Українського народу в Конституції України є чи не єдиним випадком.

Національно-патріотичне виховання об'єктивно та діалектично поєднує в собі цілу низку складових: громадську, військову, правову, морально-культурну тощо. Проте кінцевим результатом процесу національно-патріотичного виховання повинна стати стійка та переконлива активна готовність кожного громадянина України до захисту своєї країни, до самовідданої праці на майбутнє її та всього Українського народу.

Національно-патріотичне виховання передбачає п'ять основних компонентів готовності людини-громадянина – освітньої, фізичної, психологічної, соціальної та духовної. Освітня готовність передбачає обсяг певних знань та вмінь, щодо перетворення своїх знань у стійкі національно-патріотичні переконання. Фізична готовність передбачає достатній рівень фізичного розвитку, який здатен забезпечити громадянину його витривалість, опірність, спритність, швидкість. Психологічна готовність в інформаційно-психологічну епоху включає в себе такі набуті якості як емоційна стійкість, розсудливість, сміливість, рішучість, мужність, цілеспрямованість, стійкість до деструктивного впливу, уміння у потоці інформації фільтрувати та відсіювати неголовне, сумнівне, провокативне. Соціальна готовність передбачає вірність бойовим та національно-історичним традиціям Українського народу, військовому обов'язку, військовій присязі, присязі державного службовця, посадової особи місцевого самоврядування, статутам, високу дисциплінованість, національно-громадську активність. Духовна готовність виявляється в наявності у індивіда ідеалу, життєвого смислу та цінностей, свого активного самоусвідомлення, самовдосконалення та альтруїзму.

Національно-патріотична активність в інформаційно-психологічну епоху – це внутрішня активна позиція молодого громадянина України щодо життя на благо та захисту своєї Батьківщини.

Національно-патріотичне виховання являє собою перманентний процес, який поєднує заходи інформаційно-психологічного, просвітницького та практичного характеру з глибоким усвідомленням їх значущості.

З цією метою в Україні розпочало роботу Держагенство розвитку молоді й громадянського суспільства. Держагенство реалізовуватиме державну політику в галузі національно-патріотичного виховання, зміцнення національної єдності, консолідації українського суспільства, взаємодії з громадськістю. Воно сприятиме розвитку громадянського суспільства, конкурентоспроможності та самостійності молоді, популяризуватиме здоровий спосіб життя, формуватиме громадянську позицію, підвищуватиме рівень правової культури. [2]

Таким чином, у сучасних умовах інформаційно-психологічної епохи національно-патріотичне виховання отримує свою додаткову важливість та актуальність. Воно повинно бути організованим та цілеспрямованим.

Список використаних джерел.

1. Конституція України // Харків «Одісей». – 2014.
2. «Мета – самостійна конкурентоспроможна молодь. Кадри. Держагенство розвитку молоді й громадянського суспільства отримало карт-бланш від уряду» // «Урядовий Кур'єр». – 12.02.2020 р. – С. 1.

КУРНОСЕНКО ЛАРИСА ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н., доцент*

СУХАРЕНКО ВЛАДИСЛАВ ВЛАДИСЛАВОВИЧ

*аспірант кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
здобувач ступені доктора філософії, директор державного закладу «Спеціалізований (спеціальний) санаторій
«Аркадія» Міністерства охорони здоров'я України»*

РЕСУРСНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКА В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Сучасний тип керівника в галузі охорони здоров'я, який прагне бути конкурентоспроможним на ринку праці, передбачає наявність ключових компетентностей.

Термін «компетентність» в науковий дискурс ввела Агенція стандартів тренінгу Великої Британії у 1988 р. для позначення спектра професійних стандартів, що можуть бути оцінені як набір параметрів певної спеціальності, зокрема менеджера. Відтоді, термін «компетенція» використовується для позначення «рис індивідуума», а «компетентність» – як позначення дії, поведінки, результату діяльності.

Найчастіше широке коло компетентностей, якими може оволодіти особистість, зарубіжні вчені розділяють на три великі групи: особистісні, соціальні та діяльнісні.

Професійна (діяльнісна) компетентність – це здатність (на основі базисних компетентностей – особистісних та соціальних) ефективно застосовувати сукупність набутих знань, умінь та навичок у практичній професійній діяльності.

Професійна компетентність керівника в системі охорони здоров'я – це здатності ефективно діяти і досягати результатів у конкретній сфері життєдіяльності людини, зокрема в управлінні в галузі охорони здоров'я. Ознаки професійної компетентності зазвичай прописують у стандартах (професійних кваліфікаціях).

Професійна компетентність розглядається як глибока обізнаність із предметом діяльності; сукупність професійних знань і професійно значущих якостей особи, що націлюють на самостійну та відповідальну діяльність; вміння та навички у виконанні професійних функцій; професійна культура.

Поняття «ресурсна складова професійної компетентності» ще не увійшло до академічних наукових праць, але вже є предметом досліджень.

В.М. Смирнов вважає за доцільне розглядати професійну компетентність як комплексну систему, що включає в себе змістовні, ресурсні і соціально-психологічні аспекти діяльності керівника [1, с.18].

Ресурсна складова компетентності керівника закладу охорони здоров'я включає набір знань, умінь, навичок керівника щодо оперативного та стратегічного управління обмеженими ресурсами, які здебільшого мають суспільний характер розподілу.

Ресурсна компетентність передбачає поінформованість керівника щодо складності розв'язуваних задач, що означає адекватну орієнтацію в переліку цілей і задач діяльності з урахуванням технічних і тимчасових ресурсів, необхідних для їх вирішення.[2, с.15].

Існує два загальноприйняті визначення ресурсу: 1) запас чого-небудь, який можна використати в разі потреби; 2) засіб, можливості, якими можна скористатися в разі необхідності. Під поняттям «ресурси» в контексті охорони здоров'я розуміють: людські, матеріальні, фінансові, інформаційні, електронні та інші види ресурсів.

Володіння ресурсною компетентністю від керівника в галузі охорони здоров'я вимагає той широкий спектр функцій, які виконують ресурси, а також різноманітність їх видів.

Серед функцій, які здійснюють ресурси галузі охорони здоров'я, є: захисна – реалізація права на медичну допомогу; превентивна – надання завчасної допомоги, профілактика захворювань; орієнтувальна – надання інформації про можливості медичного середовища, повідомлення етичних правил взаємодії учасників лікувального процесу; мотиваційна – стимулювання до взаємодії всіх учасників лікувального процесу; іміджева – створення уявлення про особливості закладу охорони здоров'я; здоров'язберігальна – збереження психофізичного й емоційного здоров'я; організаційна – створення умов для надання якісних медичних послуг; споживча – доступність медичної допомоги як суспільного блага; комунікативна – налагодження комунікації між усіма суб'єктами процесу надання медичної допомоги; застосування різних засобів комунікації; рекреаційна – забезпечення умовами психофізичного та емоційного відновлення; об'єднувальна – формування ефективної мультидисциплінарної команди медичних фахівців; виявлення і реалізація особистісного потенціалу фахівців команди; формування здатності швидко приймати командні рішення в критичних і нестандартних ситуаціях.

Ресурсні аспекти діяльності керівника закладу охорони здоров'я включають управління наступними різновидами ресурсів:

1. Ціннісноформувальні ресурси. Внутрішні: корпоративна культура (проголошені цінності, групові норми, стилі вирішення конфліктів, рівень сприйняття «інакшості», діюча система комунікації, положення індивіда в колективі, прийнята символіка (традиції, гасла, ритуали, правила гри), філософія закладу, етикет і правила взаємодії усіх суб'єктів, стереотипи поведінки, організаційний клімат, тип управління медичним закладом, світоглядна позиція та ціннісна орієнтація усіх суб'єктів процесу надання медичної допомоги та медичних послуг, їх емоційний інтелект). Зовнішні: суспільна ментальність, духовно-моральні цінності суспільства, престижність професії, державна ідеологія, рівень розвитку суспільства.

2. Людські ресурси. Внутрішні: колектив (менеджер закладу охорони здоров'я, працівники закладу). Зовнішні: державні органи (державні органи управління охороною здоров'я, органи соціального захисту населення, страхові інституції); громадські інституції (громадські організації, благодійні фонди).

3. Електронні ресурси. Внутрішні: електронний документообіг; представницькі ресурси (сайт закладу, персональні блоги медиків); зовнішні: портали відкритих даних, навчальні платформи для медичного персоналу.

4. Фізичні ресурси. Внутрішні: а) предметно-просторове наповнення: архітектурна доступність закладу (тактильна підлога, внутрішні пандуси, поручні, символічне та звукове інформування); функціональні приміщення (кабінет реабілітації, басейн, тематичний музей, рекреаційна зона, душові кабінки, гардеробні); облаштування приміщень (стілки, книжкові шафи, дошки оголошень, індивідуальні бокси, м'які меблі для відпочинку); інформаційно-розмовні засоби (графічні зображення, схеми розташування комплексів закладу, карти приміщення, розклад прийому лікарів, дошка оголошень, декор); б) технічні ресурси: засоби обслуговування (прилади освітлення та провітрювання, санітарна техніка, протипожежні прилади); в) змістова складова: нормативно правова документація, інструктивна документація. Зовнішні: а) предметно-просторова організація: зовнішнє облаштування ділянки закладу (зовнішні пандуси, зручний заїзд, автостоянка, відпочинкові зони); безбар'єрне середовище населеного пункту (доступний громадський транспорт, об'єкти соціального значення); б) технічні ресурси: транспорт (додатковий транспорт для пацієнтів з інвалідністю); індивідуальні компенсаторні засоби (інвалідні візки, протези, ортези, тростини, ходунки опорні, окуляри та ін.).

З огляду на різноманітність ресурсів та виконуваних ними функцій пропонуємо наступний зміст поняття «ресурсна компетентність керівника в галузі охорони здоров'я» – це його здатність виявляти, продукувати, залучати та застосовувати ресурси, необхідні для ефективного функціонування закладу охорони здоров'я. «Виявляти» передбачає уміння діагностувати рівень та обсяг задіяних і потенційних ресурсів; «продувати» – здатність самостійно та командно виготовляти ресурси (застосування інноваційних форм і методів в процесі надання медичної допомоги та медичних послуг); «залучати» – віднаходити необхідні ресурси та засоби їх використання; «застосовувати» – уміти користуватися різноманітними ресурсами, їх поєднувати, добувати з них необхідні корисні властивості.

Список використаних джерел.

1. Смирнов В. Н. Профессиональная компетентность и стиль управления командира в экстремальных условиях / В. Н. Смирнов // Психопедагогика в правоохранительных органах. – 2007. – № 4 (31). – С. 17–20.
2. Борисюк О. М. Сутність та структура управлінської компетентності керівника / О. М. Борисюк // Проблеми екстремальної та кризової психології. – 2014. – Вип. 16. – С. 11–21.

ПРОЦЕСНИЙ ПІДХІД В АДМІНІСТРУВАННІ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ

Підвищення ефективності та результативності управління системою надання адміністративних послуг органами публічної влади є важливим чинником забезпечення належного врядування. Для вирішення цілей і завдань публічного управління в європейських країнах застосовується практика запозичення підходів до управління із комерційного в державний сектор. Авторитарне державне управління змінює сервісний характер надання послуг, механізм бюрократичного відношення до громадян змінюють клієнтські взаємовідносини із отримувачами публічних послуг.

Поняття «підхід до управління» уособлює собою спосіб передачі повноважень, основні прийоми і характер комунікацій у процесі управлінської діяльності. Виділяють наступні підходи до управління: системний, функціональний, нормативний, ситуаційний, стратегічний, процесний.

Запровадження «процесного підходу» в управлінні – це застосування у межах організації системи процесів разом з їх визначенням та взаємодіями, а також управління ними. В рамках процесного підходу процес управління представляється як безперервний зв'язок дій зі стратегічного маркетингу, бюджетування, організаційних процесів, обліку на всіх стадіях, організації праці та контролю. На перший план, в цьому випадку, виступають питання координації процесів відповідно до цілей організації. Він зміщує фокус уваги на процеси, що протікають в організації, і проходять на всіх стадіях вироблення послуг, залучають всі підрозділи і орієнтуються на кінцевий результат.

З точки зору процесного підходу, організація є набором процесів і, відповідно, управління організацією є управління певними процесами. На кожному етапі процес має свою ціль, ступінь виконання якої є показником, що визначає його ефективність.

Одним з прикладів ефективного запозичення із комерційної сфери в сферу публічного управління процесного підходу є запровадження в органах публічної влади стандарту управління якістю ISO 9001:2000. Цей стандарт з 2001 року діє в Україні як національний ДСТУ ISO 9004:2001.

Перший стандарт ISO було розроблено у 1986 р., цей стандарт є моделлю процесного підходу до управлінської діяльності [1]. Він містить вимоги до усіх процесів організації, що впливають на якість її кінцевих послуг. Запровадивши систему управління, що відповідає вимогам стандарту управління якістю ISO 9001:2000, організація отримує підтвердження своєї керованості, спроможності надавати якісні послуги, бути прозорою та зрозумілою для інших суб'єктів управління.

Рекомендації ISO 9001:2000 передбачають розробку стандартів надання послуг.

Стандарт ДСТУ ISO 9001:2001 вимагає від організацій визначити процеси, які необхідні для досягнення встановлених цілей і задоволення споживачів, і для кожного процесу визначити та задокументувати:

відповідальність за виконання;

порядок виконання (з потрібним рівнем деталізації);

взаємодію з іншими процесами (щодо передачі інформації);

порядок аналізування та управління з боку керівництва.

Ці вимоги поширюються на такі види діяльності (процеси):

цикл управління організацією (визначення політики та цілей організації, розробка стратегічних та оперативних планів для досягнення цілей, проведення моніторингу та аналізу діяльності, розробка заходів з удосконалення);

життєвий цикл продукції та послуг (взаємодія зі споживачами, створення нових видів послуг у випадках, коли в суспільстві існує запит на нову послугу, закупівлі, виробництво продукції та надання послуг, взаємодія зі споживачами після надання послуги);

забезпечення ресурсами (персонал, інфраструктура, інформаційні ресурси).

Т.Маматовою були сформульовані загальносистемні принципи методології процесного підходу: спрямованість на споживача процесу; акцент на досягненні результату процесу, а не на діяльності окремого підрозділу; пріоритетність процесів, що додають вартість; поєднання постійного й проривного вдосконалення на основі «вимірюваності» процесу; об'єднання персоналу в команди процесів.[2, с.98].

У світі інтерес до впровадження стандартів якості управління ISO 9000:2000 у діяльність органів муніципального управління постійно підвищується. Це призвело до створення спеціальної настанови ISO: IWA 4: Системи управління якістю – Настанови щодо впровадження ISO 9001:2000 у місцевому самоврядуванні (Quality Management Systems – Guidelines for the application of ISO 9001:2000 on Local Governments).

З 1992 р. відповідно до результатів розробок на замовлення Європейської Комісії в державному секторі розвинених країн почала поширюватись самооцінка за моделлю CAF (Common Assessment Framework – CAF), яка базується на описі «ідеальної організації» у вигляді сукупності критеріїв діяльності та досягнутих результатів. Самооцінка відбувається шляхом зіставлення реальної організації з таким ідеалом, на основі чого визначаються сфери удосконалення для поступового наближення до певного «ідеального стану». [3].

Метою CAF є чотири основні цілі: впровадити в державне управління принципи загального управління якістю (Total Quality Management) і поступово розвивати їх через використання та розуміння необхідності самооцінювання, перехід від послідовності дій «плануй-виконуй» («plan-do») до повного циклу «плануй-виконуй-перевірй-дій» («plan-do-check-act»); полегшити самооцінювання організації публічного сектору з метою діагностування та вдосконалення діяльності; налагодити зв'язок між різними моделями управління якістю; полегшити взаємне (порівняльне) навчання (bench learning) між організаціями публічного сектору.

CAF базується на принципах Моделі досконалості Європейської фундації управління якістю (EFQM): досягнення збалансованих результатів; додана вартість для споживачів; лідерство; управління, що ґрунтується на процесах; досягнення успіху за допомогою людських ресурсів; культивування творчого підходу та інновацій; розвиток партнерства; відповідальність за стабільне майбутнє.

Порівнюючи принципи управління, на яких базується ISO, з одного боку, та Моделі досконалості EFQM і CAF з другого, можна констатувати, що спільними для них є такі принципи: орієнтація на споживача або замовника; лідерство; процесний підхід; активне залучення співробітників для досягнення успіху; розвиток партнерства та взаємовигідних стосунків із постачальниками. ДСТУ ISO 9004-2001 передбачає також принцип постійного вдосконалення та прийняття рішень на підставі фактів. EFQM та CAF відрізняються від ISO зосередженням на принципах досягнення збалансованих результатів, стимулювання творчого підходу та інновацій, відповідальності за стабільне майбутнє. [4].

Визначення управлінських процесів забезпечення якості надання адміністративних послуг є передумовою застосування ефективних механізмів їх реалізації.

Список використаних джерел.

1. Система управління якістю: Настанови щодо поліпшення діяльності: ДСТУ ISO 9004-2001 від 27 черв. 2001 р.
2. Маматова Т. Управління на основі якості в органах державного контролю: методологічні аспекти // Актуальні проблеми державного управління: Зб. наук. пр. – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2004. – Вип. 1 (15). – С. 97-110.
3. Общая схема оценки (CAF) (версия 2006). – Режим доступа : <http://www.eipa.eu/files/File/CAF/Brochure2006/RUS-CAF-2009.pdf>
4. Сухінін, Д. В. Процесний підхід до організації діяльності з надання муніципальних послуг / Д. В. Сухінін, Т. В. Маматова // Державне управління: теорія та практика. – 2005. – № 2 // Режим доступу <http://www.academy.kiev.ua/ej2/txts/techno/05sdvnmp.pdf>.

ЛАГУНІН МИКИТА СЕРГІЙОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТИТУЦІЙ

Глобалізація світової економіки сприяла зміцненню позицій міжнародних інвесторів, що діють одночасно в цілому ряді країн і здатні впливати на економічну ситуацію в цих країнах. У багатьох випадках їх діяльність призводила до негативних наслідків. Це пов'язано з невідповідністю між високим рівнем розвитку міжнародного фінансового ринку і відсутністю належної інституційної структури його регулювання. Україна не стала винятком із даної ситуації.

Починаючи з 2014 року в Україні відбуваються ключові перетворення в податковій, адміністративній, соціальній сферах, а також у сфері земельних відносин, які покликані сприяти зростанню рівня економіки. Однак в Україні зберігається відносно високий рівень інфляції, досить низький рівень доходів більшої частини населення і їх значна диференціація, слабкість і вразливість товарних ринків і банківської системи, недооцінка і нерозвиненість фондового ринку, високі адміністративні бар'єри, гостра потреба в реформі житлово-комунального господарства (ЖКГ), освіти, охорони здоров'я, культури, зниження податкового навантаження на підприємства, боротьба з тіньовою економікою, вдосконалення технологічної структури вітчизняної промисловості, перебудова структури експорту і т.д. В основі вирішення зазначених проблем лежить необхідність подальшого прискорення економічного зростання і реформування реального сектора економіки, що вимагає вдосконалення методів і механізмів співпраці нашої країни з міжнародними фінансовими організаціями (МФО). До найбільш впливових з них можна віднести Міжнародний валютний фонд (МВФ), членів групи Світового банку (СБ), Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) тощо.

Аналізуючи діяльність МФО зазначимо, що для України можливість кредитувати проекти соціально-економічного розвитку у МФО є однією з найкращих і найдешевших. Акцентуємо увагу на зацікавленості України у співробітництві у напрямі забезпечення національних інтересів держави як рівноправного учасника міжнародного поділу праці, суб'єкта глобальних економічних і фінансових ринків; залучення та впровадження нових виробничих технологій, інвестицій та інформації; отримання безпосередньої фінансової допомоги [2, с.5].

З вересня 1992 року відповідно до Закону України «Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій» від 3 травня 1992 року № 2402-XII [1] Україна стала повноправним членом Міжнародного валютного фонду.

Міжнародний валютний фонд – це валютно-фінансова організація міжурядового співробітництва. Його політика і діяльність регулюються статутом «Статті угоди Міжнародного Валютного Фонду» [4]. Специфіка Фонду у порівнянні з іншими міжурядовими організаціями полягає в тому, що в своїй діяльності він об'єднує функції регулювання, фінансування, нагляду та консультування держав-членів у сфері валютно-фінансових відносин.

Розглянемо основні наслідки співпраці України з МВФ. Співпраця України з МВФ має ряд позитивних і негативних наслідків.

Позитивними, на нашу думку, наслідками є:

- впровадження реформ, метою яких є стабілізація української економіки і повернення на шлях зростання;

- зменшення дефіциту державного бюджету і поліпшення ситуації з платіжним балансом;
- стабілізація валютно-обмінного курсу гривні і посилення банківської системи, яка дасть можливість економіці розвиватися;
- збільшення золотовалютних резервів Національного банку України, що дозволить суттєво покривати імпорт;
- зростання міжнародного авторитету України, що дозволить доступ до засобів інших міжнародних фінансових організацій і приватних інвесторів;
- полегшення тягаря з обслуговування зовнішнього боргу держави;
- реструктуризація частини зовнішнього боргу.

Негативними результатами співпраці України з МВФ можна назвати наступні:

- кошти від МВФ можуть бути витрачені не на структурні реформи;
- витрачання коштів на фінансування дефіциту державного бюджету;
- зростання зовнішнього боргу держави;
- наявність корупційних схем при використанні даних коштів у вищих ешелонах влади;
- підвищення тарифів, які платять населення, у тому числі за газ і ін.

На нашу думку, у співпраці України з МВФ переважають позитивні результати. За різні періоди спостерігається неповне використання коштів, які виділяє МВФ відповідно до затверджених програм і механізмів кредитування. Це негативно позначається на кредитній історії нашої держави і є вагомим резервним ресурсом по фінансуванню проведення як економічних, так і соціальних реформ. Тому Україні необхідно звертати більше уваги на розробку і виконання програм економічних дій, узгоджених з МВФ.

Напрямами активізації подальшої взаємодії України з МВФ мають стати:

- забезпечення можливості реструктуризації державного боргу;
- вчасне виконання договірних умов у процесі реалізації інвестиційних проектів;
- підвищення ефективності використання кредитних ресурсів МВФ шляхом запровадження середньострокового бюджетного планування;
- забезпечення прозорості використання коштів МВФ;
- ефективне використання співпраці з МВФ для активізації співробітництва з іншими МФО [3].

Більш глибокий аналіз співпраці України з Міжнародним валютним фондом в подальшому дозволить запропонувати шляхи підвищення ефективності використання кредитів цієї міжнародної фінансової організації.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-12#Text>
2. Колосова В. П. Фінансові ресурси міжнародних інституцій у системі бюджетного планування України : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.08. Київ, 2017. 35 с.
3. Концепція щодо підвищення ефективності впровадження спільних з МФО проектів. URL: <https://mof.gov.ua/uk/spivrobotnictvo-shhodo-zaluchannja-finsuvannja-mfo>
4. Статті угоди Міжнародного Валютного Фонду. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_921#Text

ЛИСЮК ІРИНА ЄВГЕНІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ВІТЧИЗНЯНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЩОДО РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО ПАРТНЕРСТВА

Аналіз останніх подій у громадянському суспільстві та дій влади доводить, що не зважаючи на обмеження, які з'явилися в умовах розповсюдження COVID-19 представники різноманітних інституцій української влади продовжують робити кроки щодо розвитку вітчизняного громадянського партнерства.

Так, Кабінет Міністрів затвердив план заходів з реалізації у 2020 році Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні. План заходів націлений на вирішення проблемних питань у сфері діяльності інститутів громадянського суспільства та їх взаємодії з органами влади. Серед завдань, які передбачені у плані заходів є: удосконалення законодавчого регулювання питань щодо участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики та вирішенні питань місцевого значення; навчання, як представників органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, так і інститутів громадянського суспільства; забезпечення підвищення рівня поінформованості громадян, інститутів громадянського суспільства. Як зазначено організаторами заходу, реалізація складових плану передбачає партнерство відповідних органів виконавчої влади та інститутів громадянського суспільства під час виконання визначених завдань [6].

Наприклад, 17 липня Конгресом місцевих та регіональних влад Ради Європи було організовано проведення вебінару «Співробітництво центральних органів державної влади та органів місцевого самоврядування у впровадженні відкритого урядування в Україні». Де, як зазначено, представники органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства, Секретаріату Кабінету Міністрів, члени Координаційної ради з питань реалізації в Україні Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд», міжнародні експерти мали можливість поділитися успішними практиками відкритого урядування на місцевому рівні [2].

Так, серед учасників заходу був Руді Борман, представник міжнародної організації «Партнерства «Відкритий Уряд» – місцевий рівень» (Open Government Partnership Local). На даний час членами цієї організації є 78 країн,

які співпрацюють з багаточисленними організаціями громадянського суспільства у світі. До сфери інтересів OGP належать: право на інформацію, гендер і інклюзивність, цифрове управління і права, захист цивільного простору і природних ресурсів, а також корупція. Як зазначено на офіційному сайті, щоб приєднатися до OGP, майбутні члени повинні відповісти критеріям відбору, брати на себе зобов'язання щодо створення планів дій, що містять конкретні реформи – в консультації з громадянським суспільством [3].

В рамках підготовки плану дій Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» впродовж останніх місяців відбувалися онлайн зустрічі. Темі обговорення були присвячені напрацюванню пропозицій до нового національного плану дій в контексті вирішення проблемних питань економічної нерівності, соціального захисту, протидії дискримінації, міграційної політики. До обговорення були залучені представники інститутів громадянського суспільства, експертних, наукових установ та організацій, представники міністерств, та інші представники влади. Також пропозиції до нового плану дій можна подати онлайн [3].

Черговим кроком щодо створення сприятливого середовища для розвитку громадського сектору стала онлайн-зустріч представників Секретаріату КМ України, органів виконавчої влади та інститутів громадянського суспільства і міжнародних організацій. Як повідомляється, зустріч стала початком розроблення нової Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства. Під час онлайн-зустрічі було обговорено проект плану дій з розроблення нової Стратегії. Передбачається, що у її розробці крім робочої групи, яка була утворена в Секретаріаті Кабінету Міністрів України матимуть змогу взяти участь представники громадськості, яким вже запропоновано долучитися до широкої платформи, члени якої зможуть подавати свої пропозиції, брати участь у засіданнях робочої групи та у громадських обговореннях [5].

Обговорення щодо технічних вимог до згаданої вище Єдиної онлайн-платформи для взаємодії органів влади та інститутів громадянського суспільства «Взаємодія» відбулися на початку серпня 2020 року. До участі у обговореннях долучилися представники Уряду, громадськості та міжнародних організацій. Платформа має стати єдиним майданчиком, за допомогою якого з'явиться можливість долучатися до обговорення державних рішень, подавати звернення та петиції, брати участь у конкурсах різноманітних проектів інститутів громадянського суспільства тощо [1].

Отже можна бачити, що органи державної влади зацікавлені у налагодженні зв'язку з громадянським суспільством, сучасна політика націлена на удосконалення комунікації в публічному діалозі та створенні громадських партнерств за участю багатьох зацікавлених сторін.

Список використаних джерел.

1. «Взаємодія» на старті: Уряд разом з партнерами створює Єдину онлайн-платформу для взаємодії органів влади та інститутів громадянського суспільства, – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/news/vzayemodiya-na-starti-uryad-razom-z-partnerami-stvoryuye-yedinu-onlajn-platformu-dlya-vzayemodiyi-organiv-vladi-ta-institutiv-gromadyanskogo-suspilstva> 18.09.2020 р.
2. Відбулися чергові онлайн-зустрічі в рамках підготовки плану дій Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/news/vidbulisya-chergovi-onlajn-zustrichi-v-ramkah-pidgotovki-planu-dij-iniciativi-partnerstvo-vidkritij-uryad> 18.09.2020 р.
3. Open Government Partnership, – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.opengovpartnership.org> 18.09.2020 р.
4. Представники органів державної влади, органів місцевого самоврядування та громадянського суспільства обговорили механізми співпраці в рамках Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/news/predstavniki-organiv-derzhavnoyi-vladi-organiv-miscevogo-samovryaduvannya-ta-gromadyanskogo-suspilstva-obgovorili-mehanizmi-spivpraci-v-ramkah-iniciativi-partnerstvo-vidkritij-uryad> 18.09.2020 р.
5. Розпочато розроблення нової Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства, – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/news/rozpochato-rozroblennya-novoyi-nacionalnoyi-strategiyi-spriyannya-rozvitku-gromadyanskogo-suspilstva> 18.09.2020 р.
6. Уряд затвердив план заходів з реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні у 2020 р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-zatverdiv-plan-zahodiv-z-realizaciyi-nacionalnoyi-strategiyi-spriyannya-rozvitku-gromadyanskogo-suspilstva-v-ukrayini-u-2020-roci> 18.09.2020 р.

ЛІТВАК АКИМ ІЗРАЇЛОВИЧ

*доцент кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.мед.н., доцент*

ОЦІНКА ДЕРЖАВНИМИ СЛУЖБОВЦЯМИ СВОЇХ КЕРІВНИКІВ

Керівник, в першу чергу, мусить бути спеціалістом в тій справі, за яку він береться. Оточуючі його співробітники та громадськість мусять бачити в керівникові спеціаліста компетентного і здібного вирішувати проблеми, які можуть виникнути перед співтовариством, що забезпечить авторитет і довіру персоналу, бажання оточуючих людей слідувати за своїм керівником. Важливим завданням керівника на різних рівнях управління є організувати спільну працю людей, об'єднати зусилля всіх учасників справи задля досягнення мети. Керівник досягає результату за допомогою праці інших людей, яких він націлює на це. Щоб це сталося керівник повинен створити умови для своїх співробітників, забезпечити їх всім необхідним, пробудити в кожному бажання діяти

активно, творчо вирішувати покладені на працівника завдання, проявляти ініціативу. Керівник мусить мати особисту зацікавленість і мотивацію, тобто бажання, яке він має продемонструвати іншим, підтвердити для співробітників свій інтерес у результатах роботи організації, групи, підрозділу, адже він є орієнтиром для поведінки і ентузіазму інших співробітників.

Актуальність проблеми управлінської компетентності державних службовців, які часто-густо виконують управлінські функції, легко підтверджує той факт, що в 2014 році наша держава посіла 130 місце із 144 країн у рейтингу глобальної конкурентоспроможності за показником якості державних інституцій. А без кваліфікованих, вмотивованих та об'єднаних навколо єдиної мети, чесних чиновників провести реформи в країні буде просто неможливо [2].

Метою нашого дослідження стало визначення ступеня оцінки своїх керівників державними службовцями. Об'єктом дослідження виступив керівник на державній службі. Предметом дослідження було визначення ступеня довіри, поваги і оцінки підлеглими своїх керівників на державній службі.

Завдання нашим респондентам полягало в необхідності заповнити тест «Незакінчених речень оцінки поведінки керівника», у якому необхідно було оцінити своїх керівників (начальників) закінчивши запропоновані десять речень. За позитивне продовження нараховувався один позитивний бал, за негативне продовження – негативний бал і, якщо продовження було нейтральним, нараховувався нуль. Далі визначалася математична сума за всіма реченнями, яка характеризувала поведінку керівника, за оцінкою підлеглого. Максимальне значення цієї оцінки могло досягати 10 балів, а мінімальне таке саме значення із знаком мінус [1, с. 56].

До дослідження було залучено 24 особи слухачів, що займають посади держслужбовців, що було засвідчено категорією і рангом державної служби, Групу ми назвали «державні службовці». Серед них було порівну чоловіків і жінок по 12 осіб. В цій групі було 16 керівників органів управління і їх заступників, 2 завідувачі структурних підрозділів і 6 спеціалістів. Середній вік цієї групи склав 34,3 років.

Середнє значення оцінки своїх керівників у групі «державних службовців» виявилось найнижчим серед інших груп – 4,5 балів із максимально можливих 10 балів. Оцінка підлеглими своїх начальників в системі державної служби виявилась не тільки меншою за оцінки в інших групах дослідження, але й менше половини максимально можливої оцінки за значенням, що можна трактувати як узагальнюючу незадовільну оцінку. Ця узагальнююча оцінка керівників в системі державної служби їхніми підлеглими опинилась десь між оцінками задовільно і не задовільно. Низька оцінка своїх керівників в групі державних службовців пов'язана з тим, що у двох випадках оцінка набувала від'ємного значення, в одному випадку була нульова оцінка, зустрічалися оцінки дуже низького значення від 1,0 до 2,0 балів і не один раз у різних респондентів.

Як відомо, керівник виступає центральною фігурою організації, її обличчям, від діяльності якого залежить результативність роботи всього колективу, той психологічний клімат, який складається в організації. Оцінка діяльності керівника його підлеглими націлена на забезпечення ефективності роботи всього колективу через використання зворотного зв'язку і корекції керівником своїх недоліків у поведінці, у спілкуванні, у відносинах із підлеглими співробітниками. Наявність вкрай незадовільних оцінок підлеглими своїх керівників є свідченням загальних недоліків у підборі керівного складу організації і структурних підрозділів в системі державної служби, група із яких отримала нижчу за інших середню оцінку. Це свідчення недостатнього професіоналізму і компетентності керівного складу організацій. Це прояв недостатньої підготовки у сфері комунікації. Це сигнал про необхідність наполегливого навчання і вишкілу керівного складу організацій. Керівників треба створювати, виховувати і пестувати, бо це золотий фонд державної служби і економіки держави незалежно від сфери діяльності і галузі народного господарства, це люди від яких залежить успіх всіх співробітників організації.

Список використаних джерел.

1. Літвак А.І. Дослідження систем управління медичного закладу. Навчальний посібник. / А. І. Літвак. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2005. – 142 с.
2. Пилипенко В. Новий закон про державну службу: диверсія, направлена на підриг української державності. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://blogs.lb.ua/volodymyr_pylypenko/303561_noviy_zakon_pro_derzhavnu_sluzhbu.html

ЛУЖЕЦЬКА НАДІЯ АНАТОЛІЙВНА

*доцент кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.*

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ВСЕСВІТНЬОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ЩОДО ЯКОСТІ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ

Якість медичної допомоги, особливо щодо безпеки пацієнтів, важливі для формування довіри до послуг охорони здоров'я. За визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) якість є ключовою умовою глобальної безпеки громадського здоров'я, яка починається з безпеки громадського здоров'я на локальному рівні, що, в свою чергу, залежить від якості послуг, що надаються на рівні безпосереднього контакту з пацієнтом [2].

У документі ВООЗ (2019) «Надання якісних послуг охорони здоров'я: обов'язкова умова загального охоплення послугами охорони здоров'я на світовому рівні» йдеться про важливу роль якості в наданні послуг охорони здоров'я. Зокрема наголошено, що держави світу висловили готовність забезпечити загальне охоплення послугами охорони здоров'я до 2030 року, і в зв'язку з цим зростає розуміння, що досягти оптимального рівня медико-санітарної допомоги неможливо тільки за рахунок створення комплексу необхідної інфраструктури,

поставок медичного обладнання та лікарських засобів і постачальників медико-санітарної допомоги. Покращення процесів надання медико-санітарної допомоги потребують уваги до якості медичних послуг, що має на увазі надання ефективної, безпечної медико-санітарної допомоги, орієнтованої на потреби людей, своєчасно, справедливо, інтегровано і раціональним чином. Як зазначено в вищевказаному документі, якість медико-санітарної допомоги визначається ступенем, в якій послуги охорони здоров'я для окремих осіб і населення підвищують ймовірність досягнення бажаних результатів щодо здоров'я і відображають існуючі професійні знання.

У словникові «Єдиний термінологічний словник (Глосарій) з питань управління якістю медичної допомоги» [3] представлені визначення основних, найбільш поширених термінів в сфері якості, запозичених із загального менеджменту, менеджменту якості та з менеджменту в охороні здоров'я, з використанням таких джерел, як, зокрема, міжнародні стандарти на системи управління якістю ISO 9000:2000 та наукові медичні видання, визнані на світовому рівні. Словник надав можливість спілкуватись керівникам різних рівнів управління медичною допомогою і медичним працівникам на зрозумілій для всіх мові з питань якості, але власне терміни, що відносились до управління, не могли знайти свого застосування, оскільки система управління якістю на галузевому рівні не була формалізована у завершеному вигляді.

На сучасному етапі реформування медичної галузі в Україні якість медичної допомоги вважається основною цільовою функцією та одночасно критерієм діяльності системи охорони здоров'я. Якість надання медичних послуг є складовою формування конкурентоспроможності закладів охорони здоров'я. У вітчизняній системі охорони здоров'я запроваджено такі державні механізми управління якістю: ліцензування медичної практики; акредитація закладів охорони здоров'я; стандартизація лікувально-діагностичного процесу на основі міжнародних доказових технологій; стандартизація системи управління якістю відповідно до вимог Державного стандарту України ISO 9001:2015 «Системи управління якістю. Вимоги»; безперервний професійний розвиток фахівців. Стандарти системи управління якістю, зокрема серії ISO-9000 встановлюють вимоги і рекомендації до управлінських процесів як складової загальної системи управління підприємством і мають позитивний досвід використання в системах охорони здоров'я розвинених країн світу [1].

Таким чином, у поліпшенні якості надання медичної допомоги зацікавлені всі: уряд, населення, медичні працівники, органи місцевого самоврядування, керівники МОЗ, роботодавці. Регулярне вивчення громадської думки про стан і якість медичної допомоги населенню дозволить підвищити ефективність діяльності системи охорони здоров'я. Тому для отримання кращих результатів необхідно об'єднати зусилля представників різних сторін при наданні медичної допомоги: медичних працівників, пацієнтів, фармацевтичних фірм і менеджерів СОЗ. Включення їх у одну команду дає змогу використати детальні знання кожного про відповідний елемент системи, що є принципово важливим для знаходження оптимального рішення зміни системи в цілому.

В Україні створені передумови розробки та впровадження системи управління якістю: ліцензування господарчої практики в сфері охорони здоров'я, акредитація закладів охорони здоров'я, стандартизація медичної допомоги, сертифікація спеціалістів, що сприяє реалізації політики ВООЗ щодо якості надання медичних послуг.

Список використаних джерел.

1. Практичні аспекти імплементації вимог ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015 IDT) у сфері охорони здоров'я: організаційно-методичні вказівки / за ред. А.С. Котуза, І.П. Семенів. – Київ: «Видавництво Людмила», 2018. – 342 с.
2. Предоставление качественных услуг здравоохранения: обязательное условие всеобщего охвата услугами здравоохранения на мировом уровне [Delivering quality health services: a global imperative for universal health coverage]. Женева: Всемирная организация здравоохранения, Организация экономического сотрудничества и развития и Международный банк реконструкции и развития / Всемирный банк; 2019.
3. Про затвердження Єдиного термінологічного словника (Глосарій) з питань управління якістю медичної допомоги [Електронний ресурс] : Наказ МОЗ України від 20.07.2011 р. № 427 – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0427282-11/print>

ОВЧАРЕНКО ЮРІЙ ОЛЕКСІЙОВИЧ

*доцент кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, к.психол.н.*

БОНДАРЕНКО НАТАЛЯ ЛЕОНІДІВНА

слухач ОРИДУ НАДУ при Президентіві України

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвитку системи охорони здоров'я якість медичної допомоги вважається основною цільовою функцією і водночас критерієм діяльності системи охорони здоров'я від нижньої її ланки – лікувально-профілактичного закладу, до верхньої – Міністерства охорони здоров'я України. Забезпечення якості при наданні медичної допомоги у більшості країн розглядається як основа національної політики в сфері охорони здоров'я. В багатьох країнах прийняті і діють програми забезпечення якості медичної допомоги. Незважаючи на певні зусилля державних, галузевих і суспільних інституцій, якість медичної допомоги залишається актуальною проблемою як для сфери охорони здоров'я, зокрема, закладів охорони здоров'я, – надавачів медичних послуг, так і для громадян України як споживачів цих послуг [1, с. 24].

Вирішення проблеми знаходиться, зокрема, у площині розвитку регуляторних механізмів забезпечення якості, одним з яких є сертифікація системи управління якістю закладу охорони здоров'я на відповідність вимогам національного стандарту ДСТУ ISO серії 9000 [2].

Однак у нашій країні за умов добровільного проходження акредитації, слабого розвитку ринку і культури відносин між замовниками і надавачами медичних послуг цілком можливе зниження або й повна втрата зацікавленості керівників медичних установ у сертифікації своїх систем управління. Водночас використання стандартів на системи управління якістю надає можливість менеджерам керувати системою не на свій розсуд, спираючись лише на власні знання та досвід і поради оточуючих, а шляхом застосування такого сучасного і досконалого інструменту, як стандарт управлінської діяльності.

Якість медичної допомоги населенню дозволяє оцінити ступінь дотримання заявлених державою (медичною установою) гарантії відповідно до встановлених критеріїв і показників якості з урахуванням задоволеності населення в отриманні медичної допомоги. Деякі з характеристик якості медичних послуг погано піддаються оцінці і до цих пір сприймаються неоднозначно. Це, в першу чергу, стосується задоволеності пацієнтів медичною допомогою. Є відмінність між об'єктивними потребами, які можуть бути не до кінця зрозумілі самому пацієнтові, і його суб'єктивними очікуваннями [3, с. 5].

Проте орієнтація на споживача є ключовим принципом системи управління якістю, хоча задоволеність очікувань пацієнтів не може служити єдиним або основним показником якості медичної допомоги, оскільки складається під впливом безлічі чинників: ефективності лікування, ставлення персоналу, умови надання допомоги, особисті переваги і очікування пацієнтів тощо. Контроль якості медичної допомоги в нашій країні здійснюється на різних рівнях: медичними установами, органами охорони здоров'я, страховими медичними організаціями. Але враховуючи що медичне страхування у нашій країні не набуло широкого розповсюдження, система контролю за якістю медичних послуг зберігається тотальною командній економіці.

На даний час в Україні система охорони здоров'я не забезпечує рівного безкоштовного доступу населення до якісних медичних послуг. Це виявляється в наступних проблемах:

- низька якість медичних послуг. Очікувана тривалість життя населення України складає 68,2 року, що в середньому на 10 років нижче, ніж у країнах ЄС. Коефіцієнт дитячої смертності в 2,5 рази вища, ніж у «старих» країнах ЄС. Рівень передчасної смертності втричі перевищує показник ЄС, рівень смертності від туберкульозу – в 20 разів вищий;

- нерівний доступ до послуг охорони здоров'я. Бідні верстви населення страждають через відсутність можливості одержання необхідної медичної допомоги. Відомча медицина ускладнює досягнення мети рівного доступу. Існують диспропорції у доступі до медичних послуг міських і сільських мешканців [4, с.83].

Тому причинами виникнення зазначених проблем є:

- відсутність зв'язку між якістю медичних послуг й видатками на її фінансування, а також відсутність мотивації медичних кадрів до якісної праці;

- низький рівень профілактики й частки первинної медико-санітарної допомоги у структурі медичних послуг;

- неефективне використання бюджетних коштів на охорону здоров'я.

- дублювання медичних послуг на різних рівнях надання медичної допомоги, відсутність механізму управління потоками пацієнтів на різних рівнях надання медичних послуг;

- низька самостійність медичних закладів при використанні фінансових ресурсів [3, с. 5].

Сучасний етап розвитку охорони здоров'я потребує переходу від контролю якості до її забезпечення. Сьогодні проблема забезпечення якості медичної допомоги є основою для цілеспрямованого удосконалення української охорони здоров'я. Правова база гарантованої якісної медичної допомоги не досконала. Не розроблені стандарти структури та технології надання медичної допомоги на рівні закладів різного типу. Ліцензування та акредитація не досягли рівня, що гарантує забезпечення адекватного рівня медичної допомоги. Система стандартів не пов'язана з ліцензуванням і акредитацією.

Практично не вирішена проблема диференційованої, з урахуванням якості роботи, оплати праці медичного персоналу – не введені економічні механізми стимулювання якості. Використання принципів доказової медицини, як і впровадження протоколів лікування пацієнтів на всіх рівнях, залишається недосяжним завданням для великої кількості закладів охорони здоров'я. В умовах різких фінансових обмежень залишається невирішеною проблема забезпечення гарантованого рівня медичної допомоги. Громадяни – споживачі медичних послуг – не стали рівноправними учасниками процесу реформування охорони здоров'я [4, с.84].

Таким чином, впровадження системи безперервного поліпшення якості на основі стандартизації медичної допомоги, ліцензування та акредитації, втілення чітких механізмів оплати праці медичних працівників за показниками якості лікування за допомогою індикаторів структури, процесу та результату, що має затверджувати МОЗ України в своїх нормативах, дозволить змінити сучасну систему забезпечення якості медичної допомоги в Україні. Тому вдосконалення та забезпечення високого рівня якості медичних послуг в медичній галузі України потребує негайного вирішення з використанням найсучасніших управлінських та організаційно-економічних заходів.

Список використаних джерел.

1. Дзяк Г. Підходи до управління якістю медичного обслуговування в Україні / Г. Дзяк, В. Лехан, Я. Березницький // Здоров'я України. – 2017. – № 8 (237). – С. 24–25.
2. Системи управління якістю. Вимоги (ISO 9001:2015, IDT) : ДСТУ ISO 7000:2004 [Електронний ресурс]. – К. : ДП «УкрНДНЦ», 2016 (Національний стандарт України). – Режим доступу : <http://khoda.gov.ua/image/catalog/les/%209001.pdf>
3. Сміянов В. А. Проблеми забезпечення якості медичної допомоги в системі охорони здоров'я України / В. А. Сміянов // Актуальні проблеми клінічної та профілактичної медицини. – 2018. – Т. 2, № 1. – С. 5-10.
4. Степурко Т. Г. Задоволеність доступністю та якістю медичної допомоги в Україні, Польщі та Угорщині / Т. Г. Степурко // Наукові записки НаУКМА. – 2016. – Т. 187. Соціологічні науки. – С. 82–89.

ОЛЕКСІЄНКО ОЛЕКСАНДРА МИКОЛАЇВНА

*заступник директора ЗОШ №6 1-3 ступенів м.Бровари, Київської області,
академік Міжнародної академії культури безпеки, екології та здоров'я,
аспірант кафедри публічного управління та адміністрування Міжрегіональна
академія управління персоналом
ORCID <https://orcid.org/0000-0003-1130-3210>*

ДЕРЖАВНІ МЕХАНІЗМИ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ ЯК ПОКАЗНИКИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Збереження та зміцнення здоров'я, створення комфортних умов життя та праці людей завжди має бути в центрі уваги держави, її соціальної політики. Людський фактор державотворення був і залишається визначальним.

Державні механізми створення здоров'язбережувального простору в Україні є інтегральним показником якості життя громадян. На жаль, на початок XXI століття людство прийшло «...в хворому стані...», що підтверджують дані про скорочення чисельності населення, тривалості життя, зростання дитячої смертності, розповсюдження захворювань тощо (Державна доповідь міністра охорони здоров'я України). Такий стан засвідчує неефективність впровадження здоров'язбережувальних управлінських рішень серед різних верств населення.

Метою запропонованих тез є окреслення необхідності впровадження державних механізмів здоров'язбереження в управлінську діяльність на основі розуміння сутності механізму державного управління процесом створення спроможних громад та визначається його місце в системі механізмів державного управління [3; 4, С.200].

Предметом наукових дискусій щодо державних механізмів здоров'язбереження є визначення надійних критеріїв його оцінки, найбільш значущими з яких є особисті властивості сучасного управлінця, його соціально-психологічна адаптація, показники творчих досягнень.

Рід вітчизняних і зарубіжних учених указують на такі показники, як здатність управлінських кадрів до саморозвитку, спроможність реалізувати актуальні потреби, розвиток корисних знань і навичок; позитивне ставлення до вдосконалення управлінської діяльності; наявність позитивно орієнтованих життєвих планів; прояви колективізму; адекватне ставлення до впливів; критичність, здатність належним чином оцінювати інших; самокритичність, самоконтроль, самоаналіз; здатність до співчуття, емпатія; вольові якості; зовнішня культура поведінки; відмова від шкідливих звичок [4, С.20; 5, С. 26-31]. До цього слід додати наявність глибоких моральних переконань, готовність до подолання життєвих випробувань, вміння адекватно використовувати власні ресурси [2, С.206-210].

Головними діючими особами в соціальних системах є люди. Вікіпедія дає таке визначення: соціальна система – цілісна єдність, основним елементом якої є люди, їх взаємодії, відносини та зв'язки. Зазначені зв'язки, взаємодії і відносини носять стійкий характер і відтворюються на різних етапах історичного процесу, на основі спільної діяльності людей, переходячи з покоління в покоління.

Але, якщо розглядати перелічені права як складові системи здоров'я людини, то стає очевидною потреба саме у системоутворюючій категорії – праві на здоров'язбереження як такому [1, С.187; 6, С. 155–166].

Висновок. Для державних механізмів управління здоров'язбереження в просторі України поняття «здоров'язбереження» ще недостатньо вживане. Формулювання і запровадження понять «здоров'язбереження» і «державні механізми здоров'язбереження» та з'ясування їх місця у категоріальному апараті управлінської науки є необхідними. Зазначений процес передбачає пізнання об'єктивної логіки реального історичного процесу, закономірностей його відображення у теорії та методології, законодавчої вертикалі ще не досягли розвитку. Таким чином, у наш час склалися певні теоретичні та практичні передумови для розв'язання проблеми державних механізмів здоров'язбереження в простір України, насамперед, управлінського, здоров'яорієнтованого, здоров'ятворчого та здоров'язбережувального компонентів та їх взаємодію.

Список використаних джерел.

1. Горяна Л. Г. Інтеграція підготовки педагогічних працівників до управління створенням здоров'язбережувального середовища в системі післядипломної освіти. В кн.: Вища освіта України: ризики, сподівання, успіхи: монографічні учинки до збереження і зміцнення професійного здоров'я: монографія. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2012. 468 с.
2. Ефимова В. М. О здоров'єсберегающих подходах при координации управления системами здравоохранения и образования региона. Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Механізми реалізації регіональної політики. 2003. Частина 2. Випуск 2(XL). С. 206-210.
3. Концепція Загальнодержавної програми «Здоров'я 2020 – український вимір». [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/nras/244717787>
4. Пархоменко-Куцевіл, О. Формування, розвиток та модернізація державних посад: концептуально-методологічні засади : монографія / О. Пархоменко-Куцевіл. – К. : ФАДА, ЛТД, 2010. – 295 с.
5. Семенец-Орлова І. Альтернативні класифікації освітніх змін. Збірник ОРІДУ НАДУ «Актуальні проблеми державного управління». 2015. № 3. С. 26-31.
6. Співак М. В. Державна політика здоров'язбереження: збереження здоров'я здорових і відносно здорових людей / Держава і право: Збірник наукових праць. Серія Політичні науки. Випуск 73 / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2016. С. 155–166.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ЯК КРИТЕРІЙ СТАНУ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ

Серед системи прав, соціальні права належать до прав другого покоління, тобто такі, які засновані на ідеях рівності і гарантованого доступу до основних соціальних і економічних благ, можливостей і послуг. Проте, забезпечення соціальних прав має прямий вплив щодо ступеня реалізації прав першого покоління, оскільки без задоволення відповідних соціальних та економічних потреб неможливе повноцінне існування людини з її гарантованими політичними правами та особистими. Реалізація і забезпечення соціальних прав створює сприятливе соціальне середовище в суспільстві та в державі в цілому, тим самим покращує якість життя безпосередньо. Забезпеченні та реалізовані соціальні права виявляються у міжособистісній довірі та довірі громадян до держави та державних інституцій. На сьогоднішній день, проблема забезпечення соціальних прав виражається у відсутності систематизованого складу та структури, що призводить до нерозуміння людиною меж своїх гарантованих Конституцією прав та можливостей на їх захист. Ситуація в Україні щодо соціальних прав є складною, проте за останні роки, державою обраний напрям щодо покращення соціального розвитку: приєднання до європейських програм, спрямованих на розвиток політики щодо створення умов для реалізації соціальних прав, застосування європейського досвіду в сфері державної політики забезпечення соціальних прав, використання міжнародних концепцій в реформуванні державної політики в сфері забезпечення та реалізації соціальних прав.

Узагальнюючи різні підходи до визначення соціальних прав, доходимо висновку про те, що предметом соціальних прав у широкому розумінні цього поняття є права людини у системі загальносуспільних відносин, таких як: економічні, соціальні, політичні, духовні. Поняття соціальні права у його вузькому розумінні охоплюють права людини у сфері соціальних відносин, що складаються з приводу розподілу соціальних ролей та статусів [3].

На сьогоднішній день рівень забезпечення соціальних прав в Україні вимірюється показниками обсягу валового національного доходу на душу населення та показником індексу розвитку людського потенціалу.

За даними Державної служби статистики України відсоток національного валового доходу України за 2018 рік збільшився на 19,3% та становить 3,64 трлн гривень [1]. За рахунок зростання ВВП на 3,6% у 2019 за статистичними даними Світового банку зафіксовано зниження рівня бідності в Україні до 16,8% порівняно з 29-30% у 2015-2016 роках. Ці зміни пов'язані зі зростанням заробітної плати на 9,5 % в річному обчисленні у січні-вересні 2019 року. Але на сьогоднішній день великою проблемою в Україні є і залишається трудова міграція, пов'язана з відсутністю відповідних трудових та фінансових вимог та перспектив [5].

За даними Доповіді про стан людського розвитку за 2019 рік Програми розвитку ООН в Україні «За межами доходів, за межами середніх показників, за межами сьогодення: нерівність людського розвитку 21 століття», індекс людського розвитку в Україні становить 0,750, що відносить Україну до країн з високим рівнем індексу людського розвитку. За оцінюваний період з 1990 року по 2018 значення індексу людського розвитку в Україні зріс на 6,3% [2].

Показником забезпечення та реалізації соціальних прав також можна вважати індекс щастя. У світовому рейтингу щастя World Happiness Report 2020 [6] Україна посіла 123 позицію, що свідчить про відповідні позитивні зміни за шістьма змінними: ВВП на душу населення, соціальна підтримка, тривалість життя, свобода, щедрість та рівень свободи. За даними незалежних дослідницьких агентств Gallup International [4] індекс щастя в Україні становить 33%, що свідчить про те, що 51% українців вважають себе щасливими. Статистика засвідчує, що індекс щастя в Україні зростає, наприклад значення даного індексу у 2017 році становив лише 8%.

Посилаючись на звіти Державної служби статистики та використовуючи дані Доповіді ПРООН про стан людського розвитку за 2019 рік «За межами доходів, за межами середніх показників, за межами сьогодення: нерівність людського розвитку в 21 столітті», спостерігаються позитивні зміни в порівнянні з попередніми показниками за минулі роки, що свідчить про стабілізування соціальної політики держави. Зокрема, за такими показниками як індекс людського розвитку, збільшення індексу щастя, підвищення значення індексу здоров'я, значно виросла соціально-економічна стійкість населення, в порівнянні з попереднім роком на 20%. Проте, існує таке протиріччя поряд з такою позитивною динамікою, як збільшення розриву показника нерівності в суспільстві, зниження відсотку зайнятого населення, задоволеність якістю медичних та освітніх послуг.

Незважаючи на позитивні зміни соціального життя населення, в Україні залишається проблема забезпечення соціальних прав. Невирішеними факторами, які мають прямий вплив на реалізацію соціальних прав людини є неофіційна та нестабільна зайнятість, яка пов'язана з економічною та рівнем розвитку диференціацією міст та регіонів, проблеми соціального захисту, що мають вираз у відсутності дієвих механізмів державної політики, еміграція кваліфікованих спеціалістів, скорочення середнього класу і як наслідок зростання відчуття соціальної нерівності.

Держава є гарантом забезпечення прав людини, тому ступінь реалізації державної політики щодо забезпечення соціальних прав людини є основою справедливого соціального розвитку. Таким чином, необхідною умовою забезпечення справедливого соціального розвитку є ряд перспективних напрямків роботи. Основоположим для них є ідентифікація та імплементація системи сучасних соціальних прав, встановлення відповідних соціальних стандартів і гарантій, створення умов для їх забезпечення шляхом зміни та адаптації законодавчої бази, створення новітніх програм по розвитку соціальної політики в Україні, запровадження нових систем та публічних інституцій в соціальній сфері.

Аналіз сучасної ситуації забезпечення соціальних прав людини в Україні дасть змогу виокремити найбільш проблемні ділянки даного питання та зосередити увагу на першочергових та найнеобхідніших сферах життя людини. Визначити напрями державної політики для більш ефективного розвитку діяльності органів державної влади щодо забезпечення соціальних прав людини.

Список використаних джерел.

1. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: https://ukrstat.org/uk/operativ/menu/menu_u/nas_r.htm (дата звернення 11.05.20)
2. Доповідь про стан людського розвитку за 2019 рік Програми розвитку ООН в Україні «За межами доходів, за межами середніх показників, за межами сьогодення: нерівність людського розвитку 21 століття». URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/presscenter/pressreleases/2019/ukraine-ranks-mid-table-in-undps-2019-human-development-report.html> (дата звернення 11.05.2020)
3. Олещенко В. Соціальні права людини: теоретичні інтерпретації та офіційні класифікації / В. Олещенко // Збірник наукових праць ДРІДУ НАДУ при Президентові України «Державне управління та місцеве самоврядування». – 2013. – Вип. 2(17). – С. 56-63.
4. The Gallup Global Emotion report. Звіт незалежної дослідницької агенції Gallup. URL: <https://news.gallup.com/poll/266057/gallup-global-happiness-center.aspx> (дата звернення 14.05.2020)
5. World Bank Ukraine Economic. URL: <http://pubdocs.worldbank.org/en/937141574161088504/Ukraine-economic-update-Fall-2019-uk.pdf> (дата звернення 11.05.2020)
6. World happiness report 2020. URL: <https://worldhappiness.report/ed/2020/#read> (дата звернення 11.05.2020)

ПОЛЮЛЯХ ОКСАНА АНАТОЛІЙВНА

*слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України, завідувач відділенням,
Комунальне некомерційне підприємство Пологовий будинок №5, д.мед.н.*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАПРОВАДЖЕННЯ НОВОГО ПУБЛІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Багато авторів вивчають проблеми впливу нового публічного менеджменту на систему охорони здоров'я. Кожна з публікацій демонструє загальні та відмінні особливості такого процесу. Реформи, пов'язані з його запровадженням, як наголошують науковці (Simonet D., 2013), впливають на охорону здоров'я, на роботу організацій охорони здоров'я та на пацієнтів у Великобританії [6].

Імплементация нового публічного менеджменту в системі охорони здоров'я Норвегії та Німеччини стосувалась декількох реформ в різних системах соціального забезпечення, які було проведено задля пристосування до нових обставин [7].

У деяких публікаціях (J. Mei, I. Kirkpatrick, 2018) йдеться про вплив нового публічного менеджменту на модернізацію управління лікарнями в Китаї та його кореляції з глобальною моделлю нового державного управління [3]. Зазначається, що попри наявність великих ознак реформування державних лікарень в Китаї, є два ключових аспекти, які відрізняють його від інших практик, в інших державах. Це пов'язано з суспільною орієнтацією державних лікарень та розривом між «риторикою і реальністю розширення прав і можливостей менеджерів та їх вивільнення від політичного контролю» [3].

У Португалії (Correia T., 2011) при запровадженні нового публічного менеджменту в системі охорони здоров'я стратегія виробляється та приймається централізовано і залежить від прийняття політичних рішень і від національних інституціональних характеристик. Тут було виділено декілька основних факторів: децентралізація, фінансування, підзвітність, раціоналізація витрат, дерегулювання ринку праці, внутрішня конкуренція [1]. Новий публічний менеджмент в таких публікаціях розглядається в контексті його первинного значення (1980-ті рр., Великобританія), як реалізація сектору охорони здоров'я в умовах суспільства загального добробуту. Втім, вважається, що на ефективність цього процесу впливає багато факторів: демографічні, фінансові, економічні тощо, – що ускладнює забезпечення умов існування держав всеосяжного добробуту. Відповідно і надання медичних послуг стає нестійким. Теоретично цю концепцію розглядають як результат концепції соціальних функцій держави і є спробою зробити державний сектор більш пристосованим до різних контекстів за умов нестачі наявних ресурсів.

В інших публікаціях розглядаються елементи системи охорони здоров'я і інфраструктури, які підходять для запровадження нового публічного менеджменту в Ірані. Основними елементами такого менеджменту в іранському контексті вважають: менеджмент; децентралізація; використання ринкових механізмів; управління результативністю, орієнтація на клієнта; складання бюджету. Найбільш важливими інфраструктури для реалізації такої реформи були: освіта; навчання; інформаційні технології; правильне використання людських ресурсів; системи підтримки прийняття рішень; організаційна культура; гнучкість правил; відновлення старіючих інфраструктур та розширення мережі послуг [4].

Франція новий публічний менеджмент імплементує в межах національної школи державного управління. Наголошується (Simonet D.), що приватні лікарні і лікарняні бюрократи розглядають ці реформи як законні та раціональні, оскільки вони дають більш ефективно і раціонально розподілити ресурси. Втім, медичні працівники чинять спротив реформам нового публічного менеджменту із-за зростаючого розділення профспілок лікарів. Місцеві публічні управлінці (мери, їх представники) виступають проти закриття невеликих лікарень в сільській місцевості і піддають сумніву доцільність нового публічного менеджменту в сфері охорони здоров'я [5]. Для уряду такі реформи пропонують ефективну бюджетну дисципліну і упор на більш низькі витрати. Для приватних операторів – це збільшення долі ринку. Для пацієнтів – це скорочення часу очікування.

У Швеції запровадження нового публічного менеджменту пов'язано з запровадженням електронної медицини. Уряд, державні агенції сприяли розширенню електронної охорони здоров'я. Мета полягала в тому, щоб впоратись зі зростаючою державною адміністрацією з кута зору розміру та вартості. В охороні здоров'я

спостерігались різні ефекти: скорочення штату, структурна трансформація і нові реформи управління. Значущим для реформ були: децентралізація повноважень і прийняття рішень суб'єктами виробничої діяльності [2].

Список використаних джерел.

1. Correia T. New Public Management in the Portuguese health sector: a comprehensive reading / T. Correia. – Режим доступу : <https://revista.aps.pt/pt/new-public-management-in-the-portuguese-health-sector-a-comprehensive-reading/>
2. Erlingsdottir G. eHealth encounters New Public Management in Swedish Healthcare / G. Erlingsdottir, C. Lindholm. – Режим доступу : <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:CLRZHYrxO0IJ:portal.research.lu.se/ws/files/5540184/4275891.pdf+&cd=15&hl=uk&ct=clnk&gl=ua>
3. Mei J. Public hospital reforms in China: towards a model of new public management? / J. Mei, I. Kirkpatrick. – Режим доступу : <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/IJPSM-03-2018-0063/full/html>
4. New public management in Iran's health complex: a management framework for primary health care system. – Режим доступу : <https://www.cambridge.org/core/journals/primary-health-care-research-and-development/article/new-public-management-in-irans-health-complex-a-management-framework-for-primary-health-care-system/D1A2404E75A5DE38409CBB7655078D28/core-reader>
5. Simonet D. Assessment of new public management in health care: the French case / D. Simonet. – Режим доступу : <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4271340/>
6. Simonet D. The New Public Management Theory in the British Health Care System: A Critical Review / Simonet D. – Режим доступу : <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0095399713485001>
7. The implementation of New Public Management in the Health Care Sector of Norway and Germany : A comparison via a literature and reform review. – Режим доступу : <https://www.duo.uio.no/handle/10852/30358>

ПРУТКЕВИЧ НАТАЛІЯ АНАТОЛІЇВНА

*начальник управління соціального захисту населення Вітовської райдержадміністрації,
здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

Взаємодія органів публічної влади в сфері соціального захисту населення націлена на вирішення соціальних завдань держави, реалізацію основних положень соціальної політики, реалізацію соціально-гуманітарних прав громадян, закріплених конституційно.

Взаємовідносини охоплюють всі закріплені нормативно-правовими актами сфери діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. При цьому в процесі взаємодії специфічні особливості контактів між органами публічної влади визначаються в формі конкретних механізмів діяльності для досягнення мети в суспільно значущих сферах, зокрема в сфері соціального захисту населення.

Результат взаємодії у системі соціального захисту населення має надзвичайне значення, оскільки безпосередньо впливає на такі її системні характеристики, як ефективність, стабільність, розвиток.

Соціальний захист населення – державна підтримка певних категорій населення, які можуть зазнавати негативного впливу ринкових процесів, забезпечення відповідного рівня життя шляхом надання правової, фінансової, матеріальної допомоги окремим громадянам (найбільш вразливим верствам населення), а також створення соціальних гарантій для економічно активної частини населення, забезпечення прийнятних для країни умов життя та праці громадян, у тому числі через установавання соціальних стандартів. [1, с. 23].

В.Скуратівський, О.Палій, Е.Лібанова підкреслюють, що «соціальний захист – це комплекс організаційно-правових та економічних заходів, спрямованих на захист добробуту кожного члена суспільства в конкретних економічних умовах» [2, с. 104].

Організація соціального захисту населення органами державної влади і органами місцевого самоврядування являє собою встановлений нормативно-правовими актами порядок реалізації державної підтримки певних категорій населення, які можуть зазнавати негативного впливу ринкових процесів, забезпечення відповідного рівня життя шляхом надання правової, фінансової, матеріальної допомоги окремим громадянам (найбільш вразливим верствам населення), а також створення соціальних гарантій для економічно активної частини населення, забезпечення прийнятних для країни умов життя та праці громадян, у тому числі через установавання соціальних стандартів.

Взаємодія в цій сфері діяльності передбачає: правове регулювання суспільних відносин, що виникають у процесі діяльності суб'єктів соціального захисту населення; розроблення цільових програм і планів соціально-гуманітарного розвитку територій; розвиток соціальної інфраструктури; організацію роботи комунальних підприємств соціальної сфери; визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці/територіальної громади у соціальному захисті; організацію та фінансування системи соціального захисту населення; здійснення моніторингу надання соціальних послуг, оцінки їх якості та контролю за дотриманням вимог, встановлених законодавством про соціальні послуги; залучення громадських об'єднань, благодійних та релігійних організацій до участі в системі соціального захисту населення тощо.

В умовах реформи децентралізації специфіка взаємодії органів публічної влади в сфері соціального захисту населення обумовлюється зростанням ролі органів місцевого самоврядування у вирішенні соціальних проблем, що обумовлено цілою низкою факторів:

1) масштабами країни, які визначають необхідність адаптації соціального захисту до різноманітності місцевих умов;

2) у віданні органів місцевого самоврядування містяться питання утримання і розвитку соціальної сфери, до яких у тому ж числі відносять організацію, утримання і розвиток установ освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення; соціальну підтримку і сприяння зайнятості населення;

3) органи місцевого самоврядування здійснюють місцеві програми соціальної підтримки населення додатково до виплат пільг і допомоги, передбачених законодавством – від разової допомоги в грошовій і натуральній формі до створення комплексних центрів соціального обслуговування;

4) з місцевими органами влади багато в чому пов'язані очікування населення у сфері соціального захисту.

Взаємодія між органами публічної влади в сфері соціального захисту населення обумовлена необхідністю виконання Законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації», «Про соціальні послуги» та інших. Аналіз зазначених законів показує, що вказані напрями організації соціального захисту населення частково відображено в переліку питань, які повинні вирішувати органи місцевої державної влади та місцевого самоврядування.

Взаємодія у системі публічного управління між органами державної влади або управління та органами місцевого самоврядування може здійснюватися під управлінням іншого органу державної влади або управління, безпосередньо між ними та опосередковано з використанням органів чи організацій-посередників.

Порядок взаємодії суб'єктів системи соціального захисту населення затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у соціальній сфері. Таким центральним органом виконавчої влади є Міністерство соціальної політики України.

Для організації взаємодії у системі публічного управління створюються координаційні органи та комісії, робота яких носить постійний або тимчасовий характер.

Взаємодія місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування в сфері соціального захисту населення є видом публічного управління шляхом спільного регулювання діяльності органів соціального захисту населення – суб'єктів, якими стосовно організації соціального захисту населення є структурні підрозділи з питань соціального захисту населення районних, районних у містах, міських державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад.

Об'єктом взаємодії органів державної влади і органів місцевого самоврядування є суспільні відносини, що виникають у процесі організації соціального захисту населення, а метою – створення умов для реалізації громадянами конституційних прав на соціальний захист.

Підставами для здійснення взаємодії місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування є те, що вони мають загальну політико-правову природу, спираються на загальну конституційно-правову основу, функціонують у сферах діяльності, які збігаються, використовуючи при цьому близькі за своєю природою методи досягнення відповідної мети для об'єднання кадрових, фінансових і матеріальних ресурсів.

Список використаних джерел.

1. Дідківська Л.І., Головка Л.С. Державне регулювання економіки: Навч. посіб. – К.: Знання-Прес, 2000. – 209 с.
2. Скуратівський В., Палій О., Лібанова Е. Соціальна політика. – К.: Вид-во УАДУ, 2003. – 265 с.

РОБОЧИЙ ВІКТОР ВАЛЕНТИНОВИЧ,

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ГАРАНТОВАНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ ТОВАРАМИ ПЕРШОЇ НЕОБХІДНОСТІ

В умовах розпочатих процесів інтеграції до європейського співтовариства, в умовах коли ціни в Україні вже досягли рівня європейських, а деякі навіть перевищують їх, все більшої актуальності набувають питання щодо виконання соціальних гарантій і дієвості механізмів державного управління щодо реалізації задекларованих норм і стандартів життя.

Фізична та економічна доступність життєво важливих продуктів харчування, питної води та предметів повсякденного вжитку є найважливішою метою соціально-економічної політики більшості країн світу. Нами у статті [9, с. 79-82] наведені обґрунтування щодо необхідності введення до понятійно-категорійного апарату поняття «товари першої необхідності» та надано відповідне їх визначення.

Правовою основою гарантованого забезпечення населення такими товарами є Конституція України, Закони України, Постанови Кабінету Міністрів України та інші нормативно-правові акти, які встановлюють порядок забезпечення доступності найнеобхідніших товарів і послуг та регламентують діяльність органів публічної влади щодо вирішення зазначених питань.

Показником такої доступності у мирний час є співвідношення фактичного та бажаного споживання зазначених товарів. Таке співвідношення врегульовується Законом України «Про прожитковий мінімум» [8]. Зокрема, цей Закон дає визначення прожитковому мінімуму (далі – ПрМ) – це вартісна величина достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я набору продуктів харчування (далі – набір продуктів харчування), а також мінімального набору непродовольчих товарів (далі – набір непродовольчих товарів) та мінімального набору послуг (далі – набір послуг), необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості. Фактично Законом [8] визначено три складові гарантованого забезпечення населення, які складають основу при проведенні розрахунків прожиткового мінімуму у розрахунку на

місяць на одну особу, а також окремо для тих, хто відноситься до основних соціальних і демографічних груп: забезпечення продуктами харчування; забезпечення непродовольчими товарами; забезпечення мінімальним набором послуг. Тобто Закон [8] соціальними стандартами встановлює мінімальні норми споживання.

Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» від 2015 року, крім іншого, визначила мету – впровадження в Україні європейських стандартів життя ... [12]. На виконання вимог та положень зазначеної Стратегії було прийнято Державну стратегію регіонального розвитку на період до 2020 року, метою якої, в свою чергу, є «...додержання гарантованих державою соціальних та інших стандартів для кожного громадянина незалежно від місця проживання»[1].

У цьому контексті доцільно зробити висновок про відповідальність держави перед своїми громадянами за створення належних умов життєдіяльності у будь-яких умовах обстановки, що складається у державі та/або в окремому її регіоні чи території. На наш погляд, саме задекларовані у основному Законі держави гарантії передбачають не просте виконання завдань, що спрямовані на забезпечення тих чи інших встановлених на виконання Конституції законодавчими та нормативно-правовими актами норм і положень, а «гарантоване їх забезпечення». Зазначене словосполучення потребує певних роз'яснень. Так, словник синонімів Караванського[10] дорівнює слова «забезпечення» та «гарантування», тлумачення яких, зокрема, в розрізі цієї теми не є рівнозначним. Узагальнюючи зміст наявних у різних словниках [4 с.237, 11, с.17] визначення терміну «забезпечення», застосовуємо його як діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, юридичних і фізичних осіб, національних і міжнародних громадських організацій, об'єднань, рухів, політичних партій та інших некомерційних організацій, що спрямована на створення таких умов у державі, за яких населення країни буде забезпечено товарами першої необхідності в необхідній кількості та належної якості. за будь-яких умов обстановки, що може скластися на той чи інший час в країні, окремій її території (місцевості) або регіоні.

Однак, така діяльність, навіть послідовна, не завжди призводить до кінцевого результату. Наприклад, на державному і відомчому рівні прийняті законодавчі та нормативно-правові акти, які намагаються виконати визначені їм завдання, але належних умов забезпечення населення товарами першої необхідності не створено. Свідченням тому чисельні матеріали у науковій літературі, публікаціях та інформації центральних органів влади та ЗМІ. Так, за інформацією Міністерства соціальної політики і Держстату [2,3] показники встановленого законодавством прожиткового мінімуму, в останній час, майже у двічі менші ніж фактичний прожитковий мінімум:

- на перше півріччя 2019 року прожитковий мінімум було встановлено на рівні 1853 грн., в той же час розміри фактичного прожиткового мінімуму склали: січень – 3443,24 грн., лютий – 3553,02 грн., березень – 3586, 30 грн., квітень – 3639,02 грн., травень – 3690,97 грн., червень – 3760,65 грн.;
- на друге півріччя 2019 року прожитковий мінімум було встановлено на рівні

1936 грн., при цьому показники фактичного прожиткового мінімуму мали значення: липень – 3706,25 грн., серпень – 3669,04 грн., вересень – 3678, 28 грн., жовтень, листопад – 3728, 75 грн. 3 грудня 2019 року по червень 2020 року – прожитковий мінімум – згідно бюджету 2027 грн., а фактичний прожитковий мінімум за місяцями склав: грудень 2019 року – 3747,01 грн., січень – 3780, 21 грн., лютий – 3774, 62 грн., березень – 3794,69 грн.

Таким чином, навіть встановлені законодавчими та нормативно-правовими актами мінімальні доходи громадян не забезпечують мінімальних норм споживання в повному обсязі.

Разом з цим, навіть в умовах мирного часу можуть виникати ситуації та події надзвичайного характеру, які призводять до порушення нормальної життєдіяльності населення, загибелі людей, руйнування та/або знищення матеріальних цінностей, засобів виробництва, продуктів харчування та непродовольчих товарів, що призначені для особистого користування. Наочних прикладів цьому чи мало (аварія на Чорнобильській АЕС; великі пожежі та лісові пожежі, які виникали та продовжують мати місце в регіонах нашої держави; вибухи на військових арсеналах і складах; події на Сході нашої держави, наявні проблеми забезпечення населення окупованих територій усім необхідним, що виникли внаслідок анексії окремих районів держави та військових дій на її території; проблеми пов'язані з розповсюдженням світом і територією України пандемії COVID-19).

Зазначене вказує на те, що виконання заходів щодо забезпечення населенню гарантованих норм і стандартів має бути безумовним і відповідальним, тобто «гарантованим» – таким, що забезпечує кінцевий результат. У нашому випадку – це доступність товарів першої необхідності згідно встановлених норм та відповідної якості будь-якому громадянину, незалежно від місця його проживання.

Вищезазначене вимагає вироблення нових теоретичних і практичних підходів до модернізації діючої системи публічного управління та вдосконалення діючих механізмів публічного управління у соціальній сфері, зокрема процесами забезпечення населення товарами першої необхідності.

Список використаних джерел.

1. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року, що введена в дію Постановою Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385
2. [Електронний ресурс]. – URL: <https://index.minfin.com.ua/labour/wagemin/> дата звернення 05.05.2020
3. [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.msp.gov.ua/news/12286.html> дата звернення 20.05.2020
4. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трошинського, Ю. П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.
5. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254 к / 96-ВР / База даних «Законодавство України» / ВР України. – [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
6. Про Державний бюджет України на 2019 рік: Закон України від 26.11.2018 № 2629-VIII / База даних «Законодавство України» / ВР України. – [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19#Text>
7. Про Державний бюджет України на 2020 рік: Закон України від 14.11.2019 № 294-IX / База даних «Законодавство України» / ВР України. – [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20#Text>

8. Про прожитковий мінімум: Закон України 966-XIV в редакції 20.01.2018 / База даних «Законодавство України» / ВР України. – [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-14#Text>

9. Робочий В.В. Товари першої необхідності, визначення та структура в сучасних ринкових умовах//Актуальні проблеми державного управління / Збірник наукових праць ОРІДУ, випуск 4(72), Одеса, 2017 – 131с. стор.79-82

10. Словник синонімів Караванського – [Електронний ресурс]. – URL: <http://slovopedia.org.ua/41/53399/264786.html> дата звернення 25.10.2019

11. Словник української мови: в 11 томах. – Том 3, 1972.

12. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», що введена в дію Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015/ База даних «Законодавство України» / ВР України. – [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text>

РУСЯЄВА МАРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент культурології ОНМА ім. А.В. Нежданової, директор КЗПСО «МШ № 1 ім. Е.Г. Гігельса м.Одеси»,
слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України канд. мистецтвознавства*

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ СИСТЕМИ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ УКРАЇНИ

Культурна політика держави є складовою «м'якої сили», а також одним із чинників гармонізації її відносин з навколишнім світом. Культурний потенціал дозволяє країні розширювати можливості її міждержавного діалогу і формувати сприятливе середовище для досягнення бажаних цілей у політичній, економічній, безпековій та інших сферах [3]. Вважається, що в сучасній історії першою до практики цілеспрямованого використання культурної дипломатії звернулась Франція. В 1883 році завдяки зусиллям французького дипломата П. Кабмона було утворено Alliance Francaise (з філіалом у Барселоні), який мав на меті просування французької мови. Під час Першої світової війни у структурі Міністерства закордонних справ Франції з'явилися аташе з культури, а пізніше окремий Директорат з культурних відносин. Потрібно зауважити, що культурна дипломатія – це напрям дій, що базується на обміні ідеями, цінностями, традиціями та іншими аспектами культури чи ідентичності. Культурна дипломатія спрямована на зміцнення відносин та поліпшення соціокультурної співпраці, на просування національних інтересів на зовнішній арені [1].

Міністерством закордонних справ України у 2016 році розпочалося системне інституційне становлення нового виміру його діяльності – культурної дипломатії. Було створено відділ культурної дипломатії при Управлінні публічної дипломатії, як профільний підрозділ, що у своїй роботі активно застосовує новаторські підходи і креативні рішення для просування української культури за кордоном та залучає до співпраці різні сегменти культурної сфери держави. Виступаючи одним із найбільш дієвих інструментів зовнішньої комунікації, культурна дипломатія охоплює мистецтво, науку, туризм, освітні проекти. Плани відділу культурної дипломатії отримали стратегічного забарвлення. Формується стабільна і безперервно діюча державна система позитивної презентації України у світі на довгострокову перспективу. Визначена система повинна бути максимально незалежною від політичної кон'юнктури, волі та впливів окремих політиків та установ. Такий підхід потребує модернізації усього механізму зовнішніх культурних зв'язків, у тому числі підготовки фахових кадрів, внесення відчутних змін до українського законодавства та вдосконалення процедур формування відповідного бюджету. Одним із ключових передумов успішності цієї роботи є залучення до співпраці сучасних культурних форм та креативних індустрій. Визначену ситуацію значно покращило прийняття постанови Кабінету Міністрів від 22 березня 2017 року №165 [4].

Закордонні українці виступають як потенційні партнери у процесі розвитку культурної дипломатії, вони є важливим джерелом знань і корисних контактів для роботи Українського інституту. На першому етапі філії Українського інституту розгорнути у складі центрального офісу у Києві та 5 закордонних відділень в Парижі, Берліні, Римі, Варшаві та Нью-Йорку. Що стосується місця культурної дипломатії в загальній системі стратегічних комунікацій держави, то вона має безпосереднє відношення до впровадження стратегічного нарративу як форми метаоповідання. Зважаючи на те, що стратегічний нарратив має бути не лише розроблений, а й належним чином «оформлений» для різних цільових груп, це зумовлює потребу активного залучення механізмів культурної дипломатії щонайменше у двох ключових елементах: створення належного контенту для реалізації стратегічного нарративу; адаптування цього контенту до різних культурних традицій цільових аудиторій. Це потребує найтіснішого зв'язку відповідальних державних структур (перш за все, профільних відомств, що відповідають за стратегічні комунікації) із представниками культурного простору як української держави, так і з представниками закордонних культурних просторів (які, з одного боку, самі є цільовими аудиторіями для донесення українського нарративу, а з іншого – вони є каналом, через який цей нарратив поширюється в інших цільових аудиторіях).

Вражає різноманітність форм активності «народних дипломатів» України. Власними зусиллями активісти культури, волонтерські рухи та громадські організації проводять дні культури, покази фільмів, театральні вистави, митці самостійно організовують культурні обміни та виставки, конференції, виступи дитячих колективів, фестивалі, форуми, книжкові ярмарки, тижні моди. Участь державних інституцій України у таких проектах мінімальна, немає єдиної стратегії та бачення напрямку розвитку культурної дипломатії на визначений період. Дослідження таких формуваль, як Британська Рада, Французький Інститут, Гете-Інститут показує, що це визнані лідери і піонери культурної дипломатії з глобальними культурними проектами. Всі інституції мають різну структуру і правила фінансових надходжень. Функції державних установ і інституцій не дублюються, так як існує процес планування та розробки стратегії з урахуванням різних стейкхолдерів процесу просування інтересів країни на території інших

держав з метою налагодження міжкультурного діалогу. Наявність у країнах представників інших культур та традицій потребує присутності культурної дипломатії [5].

Провідні зарубіжні держави виділяють значні кошти і залучають найкращих фахівців до реалізації масштабних культурних проектів і для збільшення своєї присутності в світі. Водночас зовнішня культурна політика України поки не має єдиної дієвої стратегії, яка дозволила б сконцентрувати зусилля всіх учасників культурного сектору для реалізації єдиної мети. Державні, бізнес та неурядові організації і навчальні заклади, окремі митці і діячі розрізнені, однак, мають об'єднати свої зусилля та налагодити взаємодію. Це має стати складовою нової міжнародної культурної політики України. Удосконалена, дієва стратегія в галузі культури стане орієнтиром для ефективної реалізації завдань, що ставить перед нами сьогодні [2].

Таким чином, можна зробити висновки, що культурна дипломатія в системі стратегічних комунікацій держави є сьогодні одним з важливих напрямів консолідації комунікативних спроможностей держави для досягнення національних інтересів. Публічне управління розвитком культурної дипломатії відіграє в цьому процесі важливу роль, забезпечуючи роботу із зовнішніми цільовими аудиторіями, залучаючи творчу громадськість до процесу вироблення адекватного стратегічного контенту для впливу на інші цільові аудиторії.

Список використаних джерел.

1. Дубов Д., Дубова С. Політика культурної дипломатії як механізм реалізації стратегічних комунікацій держави. Центр дослідження соціальних комунікацій НБУВ. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3064:politik-a-kulturnoji-diplomatiji-yak-mekhanizm-realizatsiji-strategichnikh-komunikatsij-derzhav-i&catid=81&Itemid=415 (дата звернення 2.09.2020)
2. Монько Т.С. Міжнародні відносини як складова культурної політики України на сучасному етапі. Вісник НАДУ керівних кадрів культури і мистецтв 2017. № 2. С.52-55. URL: <file:///C:/Users/ADMIN/Downloads/138628-297101-2-PB.pdf> (дата звернення 4.09.2020)
3. Про розвиток культурної дипломатії в Україні. Fashion of Diplomacy. 20 грудня 2017 року. URL: <https://fashion-diplomacy.com/exclusive/pro-rozvitok-kulturnoi-diplomatii-v/> (дата звернення 5.09.2020)
4. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки забезпечення міжнародного позитивного іміджу України, забезпечення діяльності Українського інституту та здійснення заходів щодо підтримки зв'язків з українцями, які проживають за межами України: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 березня 2017 року №165. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/165-2017-p#Text> (дата звернення 6.09.2020)
5. Ржевська Н.Ф. Культурна дипломатія України: сучасний стан та перспективи. International relations, part «Political sciences». 2018. №18-19. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3377/3055 (дата звернення 3.09.2020)

КАРПЕНКО ЛІДІЯ МИКОЛАЇВНА

*професор кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, д.е.н., професор*

СМОГЛА ІРИНА ІВАНІВНА

магістр кафедри економічної та фінансової політики ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

НАПРЯМКИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ЗМІН

Успішність будь-якої країни визначають не тільки за економічними показниками, але й за рівнем розвитку культури, яка формує завтрашній день і надає людям відчуття гідності. Розвиток сфери культури має безпосереднє відношення до поліпшення якості життя, створення комфортних умов для мешканців та гостей міста, забезпечує соціальну стабільність і гармонізацію міжнаціональних відносин, сприяє розкриттю творчого потенціалу, духовному розвитку особистості і громади в цілому. Європейський вибір України потребує, у тому числі, вироблення нових механізмів здійснення культурної політики, зміни парадигми культури. Сучасне суспільство вимагає наповнення культурної складової життя громади новим змістом, зокрема через оновлення закладів культури, яка змістовно, так і функціонально.

Віще зазначений розгляд проблематики дослідження, доводить до висновку, що досягненню соціально-орієнтованих цілей сприятиме зростання активів підприємств, організацій та установ сфери культури, розвиток творчого підходу до вирішення нагальних проблем, покращення якості послуг, активне освоєння інновацій, зменшення відтоку кадрів, зміцнення солідарності в колективі, зростання позитивної репутації закладів сфери культури в суспільстві [1].

Економічна політика держави відносно розвитку та модернізації цих процесів в Україні повинна забезпечувати економічні гарантії існування процесу постійного виробництва продукції організацій сфери культури, розвитку культурного та мистецького потенціалу. Держава повинна сприяти розвитку сфери культури, встановлюючи через відповідні нормативні акти податкові пільги при фінансуванні закладів через систему юридичних чи приватних осіб, благодійних організацій, меценатів, спонсорів. На законодавчому рівні в багатьох країнах світу закріплена норма, коли кошти, спрямовані з благодійною метою до організацій соціально-культурної сфери надають можливість меценату зменшити податкове навантаження на своє підприємство. Державна політика у сфері культури багато в чому залишається інерційною, а бюджетна підтримка культури – недостатньою за обсягами, нечіткою за пріоритетами та недосконалою за механізмами. В бюджетних видатках на культуру надто

низькою є частка видатків розвитку. Слабко стимулюється діяльність меценатів та інвесторів у сфері культури. Не набули значного розвитку інструменти державно-приватного партнерства у підтримці культурних ініціатив.

У цілому, удосконалення діючих механізмів реалізації державної політики та правових відносин у сфері культури передбачає:

- правове окреслення принципів, цілей, основних механізмів державної підтримки розвитку культури
- визначення основних прав громадян у сфері культури та шляхів їх забезпечення з боку держави
- окреслення специфічних для культурної сфери правових підстав діяльності закладів, підприємств, організацій культури різних форм власності, а також діяльності професійних творчих працівників та працівників культури, зокрема – засад та механізмів соціального захисту цих категорій трудящих
- окреслення правових засад участі громадськості у формуванні та здійсненні культурної політики, а також основних засад, цілей та механізмів міжнародного культурного співробітництва [2].

Обґрунтована економічна політика модернізації та розвитку сфери культури в координатах сучасних вимог передбачає низку відносних показників аналізу, а саме:

- цілісність культурного простору України;
- сформованість базової мережі закладів культури в даному регіоні і в Україні в цілому;
- наявність дорадчого колегіального органу (ради) при органі управління галуззю чи органі влади в регіоні, що представляє інтереси культурно-мистецької громадськості у формуванні й реалізації культурної політики в регіоні.

Для аналізу використання цільових програм культурної політики держави пропонується використання наступних кількісних показників:

- темпи зростання оплати праці працівників галузі
- темпи зростання обсягів надання культурно-мистецьких послуг закладами культури різних форм власності, в тому числі – недержавними, неприбутковими
- рівень зростання пенсійного забезпечення працівників галузі
- темпи зростання обсягів вітчизняної культурно-мистецької продукції та збільшення її питомої частки на вітчизняному ринку (по галузях, жанрах, по доходах тощо).

Практичною стороною роботи є економічний аналіз існуючої міської цільової програми «Культура Білгород-Дністровського 2018-2020 роки», обґрунтування шляхів і засобів розв'язання проблеми фінансування та внесення пропозицій та рекомендацій на наступні програми розвитку галузі культури м. Білгород-Дністровський.

Напрямки розв'язання проблем з фінансування та розподілу бюджетних коштів за критерієм оптимального соціально-економічного розвитку території :

- удосконалення умов діяльності комунальних установ культури, формування цілісного інформаційно-культурного простору, модернізація управління та кадрового забезпечення;
- продовження капітальних ремонтів закладів культури, придбання сучасного технічного обладнання та устаткування;
- формування системи духовних цінностей, виховання патріотизму, поваги до символів та традицій, що є важливою соціальною складовою, шляхом організації та проведення культурно-мистецьких заходів, осучаснення їх змісту;
- підтримка творчих колективів, талановитих дітей та молоді, діяльності національних спільнот та творчих об'єднань, розвиток культурного обміну;
- забезпечення естетичного виховання молоді шляхом підтримки культурно-освітніх закладів, участі у різноманітних конкурсах і фестивалях обласного, всеукраїнського та міжнародного рівня.

Найближчою перспективою для системи державного управління у сфері культури в Україні передбачається максимальне впровадження елементів державно-громадського управління. У такій моделі управління важливу роль мають відігравати органи державної влади і управління, які покликані ініціювати співпрацю з громадськістю щодо формування і реалізації державної політики у сфері культури і перетворити її на плідне партнерство. У процесі набуття досвіду поглиблення демократизації управління у сфері культури стане можливим модернізація державно-громадської моделі управління [2].

Таким чином, модернізації державної політики у сфері культури передбачає вирішення питань обмеженості фінансових ресурсів. Існуючі принципи, методи і форми бюджетного фінансування культурної сфери, підходи до нього не відповідають її потребам. Водночас позабюджетний механізм фінансування є малорозвиненим, що зумовлюється не розробленістю відповідної нормативно-правової бази, яка б стимулювала благодійну, меценатську діяльність і сприяла залученню інвестицій у сферу культури.

Список використаних джерел.

1. Абанкина Т. Многоканальное финансирование культуры и искусства: зарубежный опыт / Т. Абанкина // Журнал Новой экономической ассоциации. – М.: ОАО «Первая образцовая типография». – 2012. – № 2 (14). – С. 138–141.
2. Карлова В. Державна політика України у сфері культури в контексті європейських інтеграційних процесів // Державне управління в умовах інтеграції України в Європейський Союз: Матеріали наук.-практ. конф. за міжнародною участю (29 трав. 2002 р., Київ) / За заг. ред В.І.Лугового, В.М.Князева. – К.: Вид-во УАДУ, 2012. – Т.2. – С. 132-133

СОКУР НАТАЛЯ ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук,
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.політ.н., доцент*

ДИКА ЛАРИСА МИКОЛАЇВНА

заступник начальника Головного управління Пенсійного Фонду України у Вінницькій області

СТОРОНИ СОЦІАЛЬНОГО ДІАЛОГУ ТА ФОРМИ ЇХ СПІВПРАЦІ

Запорукою економічного зростання України є захист інтересів найманих працівників, задля стримання відтоку трудового населення України за кордон, що може привести до економічного занепаду.

У сучасних умовах питання забезпечення соціальної злагоди набуває першочергового значення, а його вирішення неможливе без ефективного та всебічного захисту інтересів усіх учасників соціально-трудових відносин. І саме тому, роль держави полягає у створенні такої системи на базі соціального партнерства, організації соціального діалогу між профспілками і роботодавцями у сфері врегулювання соціально-трудових відносин.

Соціальний діалог – процес визначення та зближення позицій, досягнення спільних домовленостей та прийняття узгоджених рішень сторонами соціального діалогу, які представляють інтереси працівників, роботодавців та органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування, з питань формування та реалізації державної соціальної та економічної політики, регулювання трудових, соціальних, економічних відносин.

Завдяки соціальному діалогу у влади є можливість приділити увагу інтересам різних соціальних груп при прийнятті рішень, встановленні стратегічних цілей і розробленні економічних і соціальних програм на різних рівнях розвитку – від загальнонаціонального до рівня окремого підприємства. Зміст діалогу змінився і розширився від регулювання трудових відносин до формування економічної та соціальної політики. [3, с.47].

Термін «соціальний діалог» вказує на взаємну комунікацію між соціальними партнерами: профспілками, організаціями роботодавців та органами влади. Вироблення консолідованої позиції, досягнення спільних домовленостей та прийняття узгоджених рішень сторонами соціального діалогу (соціальними партнерами) з питань формування та реалізації державної соціально- економічної політики, регулювання трудових, соціальних, економічних відносин і визначає суть соціального діалогу. [2, с.78]

Принципи соціального діалогу досліджувала Г. Чанишева [6, с. 101], яка торкається цієї проблеми, висвітлюючи її юридичні аспекти у сфері праці. Науковець порівнює принципи соціального діалогу, закріплені у міжнародних актах, починаючи з 1948 р., та принципи, що закріплені у національному законодавчому просторі, а саме у ст. 3 Закону України «Про соціальний діалог в Україні» [1]. Г. Чанишева, юрист за фахом, схилиється до думки, що принципи соціального діалогу, закріплені у зазначеному Законі України (законність та верховенство права, репрезентативність і правоможність сторін, їх незалежність і рівноправність, конструктивність та добровільність у прийнятті рішень, пріоритетність узгоджених процедур, відкритість та гласність, обов'язковість дотримання досягнутих домовленостей), відповідають загальноприйнятим міжнародним стандартам.

У широкому розумінні соціальний діалог – це паритетна конструктивна співпраця між громадянським суспільством (як окремою формою суспільних відносин, в якій реалізуються приватні інтереси громадян та їхніх груп, котра існує паралельно з державою, однак прямо їй не підпорядкована) та державою (як виразником загальносуспільних інтересів). У вузькому – замикається в рамках традиційної форми ведення консультацій, переговорів та інших форм соціально – політичних контактів, що відбувається між виконавчою владою, профспілками та роботодавцями. Соціальний діалог виступає чинником стабільного поступального розвитку сучасного суспільства як динамічно збалансованої цілісної системи [4].

Світовий і український досвід переконливо свідчить, що численні проблеми економіки й суспільного життя, зокрема й ефективного управління персоналом, можна вирішувати швидше й краще, якщо соціальні партнери орієнтуватимуться не на конфронтацію, а на об'єднання зусиль, на творчу співпрацю.

Соціальний діалог в умовах глобального (мінливого) світу, слугує, з одного боку, важливим інструментом, що був і надалі здатен забезпечити соціально-економічне зростання. Водночас соціальний діалог зазнає змін з точки зору своїх масштабів, змісту й учасників. Деякі з цих змін можуть бути доцільними з урахуванням мінливих умов, а інші можуть кидати виклик самому існуванню соціального діалогу в той час, коли він особливо необхідний для розв'язання різномірних проблем, зумовлених глобалізацією [5, с. 18].

Закон України «Про соціальний діалог в Україні» встановлює, що сторонами соціального діалогу на територіальному рівні (регіональному) – є профспілкова сторона, суб'єктами якої є профспілки відповідного рівня та їх об'єднання, що діють на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці; сторона роботодавців, суб'єктами якої є організації роботодавців та їх об'єднання, що діють на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці; сторона органів виконавчої влади, суб'єктами якої є місцеві органи виконавчої влади, що діють на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці. На території відповідної адміністративно-територіальної одиниці стороною соціального діалогу можуть бути органи місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених законодавством [1].

Досвід регулювання соціально-трудових відносин у розвинених країнах свідчить, що розвиток персоналу, шляхи його фінансування, налагодження безперервного навчання та підвищення трудового потенціалу є одними з головних питань соціального діалогу.

Отже, можна стверджувати, що розвиток соціального діалогу на регіональному рівні відбувається в напрямку як поширення, так і поглиблення. Проте, соціальний діалог ефективний лише тоді, коли є конкретний результат, а взяті сторонами зобов'язання виконуються.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про соціальний діалог в Україні» від 23.12.2010 р., № 2862-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2862-17>
2. Кудряченко А. М. Інститут соціального партнерства як чинник демократичного розвитку суспільства: світовий досвід та висновки для України [Електронний ресурс] / А. Кудряченко / Національний інститут стратегічних досліджень. – 2015. Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/monitor/juli08/19.htm>
3. Мамутов В.К. Компетенція місцевих органів виконавчої влади, регіональних і міських органів місцевого самоврядування у сфері господарювання. – К.: Юрінком Інтер, 2015. – 320 с.
4. Сидоренко І. О. Реалії ринку праці в Україні: тенденції та проблеми// Вісник АПСВТ. – 2018. – № 3. – С.92-94 Режим доступу : https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Visnyk_3_2018-92-94.pdf
5. Співак В. М. Соціальний діалог в умовах глобалізації / В. М. Співак / Вісник АПСВТ. – 2016. – № 3–4. – С. 16–22.
6. Чанишева Г. І. Основні принципи соціального діалогу в сфері праці / Г. І. Чанишева // Вісник Південного регіонального центру НАДУ правових наук України. – 2014. – № 1. – С. 100–106.

СТАНІШЕВСЬКИЙ ВАЛЕНТИН ЮРІЙОВИЧ

аспірант Міжрегіональної Академії управління персоналом

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

Державно-приватне партнерство представляє собою комплекс організаційно-правових відносин та дій органів публічної влади, представників бізнес-спільноти, який націлений на розвиток інноваційної сфери на всіх рівнях економіки держави за допомогою реалізації інноваційних проєктів.

Основна особливість співпраці держави і приватного сектора полягає у розкритті всіх переваг та можливостей сторін, при об'єднанні яких з'являється синергетичний ефект і, відповідно, можливість здійснювати діяльність ефективніше та досягти більших результатів у тих галузях економіки, де публічне адміністрування є не достатньо дієвим та результативним [1, с. 91].

На мій погляд, застосування механізму державно-приватного партнерства дає поштовх до розвитку та впровадження проєктів у інноваційну сферу, фінансово малопривабливі програми та напрями.

Також, позитивними сторонами застосування механізмів державно-приватного партнерства є: збільшення рівня ефективності реалізації інноваційних проєктів за рахунок залучення у них інвестицій від бізнесу, створення сприятливих умов для зменшення тягаря на державний бюджет шляхом використання приватних коштів, впровадження конкурсної основи на відбір менеджерів управлінського персоналу, підвищення якості обслуговування покупців тощо.

М. Вілісов рекомендує державно-приватне партнерство розуміти у двох значеннях:

- державно-приватне партнерство як принцип взаємодії державного та приватного секторів;
- державно-приватне партнерство як правова форма такої взаємодії.

Іншими словами, на його думку, існують дві наукові концепції розуміння сутності державно-приватного партнерства: «державно-приватне партнерство – форма» (механізм) та «державно-приватне партнерство – принцип».

Останній вид розглядається як набір принципових правил та положень у процесі співпраці держави і бізнесу в багатьох сферах діяльності людей.

Сутність державно-приватного партнерства – принципу полягає у наявності таких ознак, як: система взаємних обов'язків і правил щодо забезпечення інтересів держави та бізнесу, а, також, взаємовигідний для обох сторін характер кооперації.

У свою чергу, «державно-приватне партнерство – форма» складається з певних типів, форм, схем і механізмів кооперації державного та приватного секторів, що мають правове забезпечення.

З наукової точки зору М. Вилисова, державно-приватне партнерство виступає як правовий механізм узгодження інтересів держави та бізнесу шляхом забезпечення їх рівноправності в процесі реалізації проєктів та програм, направлених на досягнення поставлених цілей публічного адміністрування [2, с. 22-23].

Дане визначення, на мою думку, розкриває політичний зміст явища державно-приватного партнерства, одночасно акцентуючи увагу на різнонаправленості та суперечливості інтересів держави та бізнесу. Тому, можна говорити про правове закріплення даного виду співпраці як комплексу принципів та умов взаємодії державного та приватного сектору.

Таку концепцію визначення поняття «державно-приватне партнерство» в своїх наукових працях використовують, також, і інші автори.

Зокрема, пропонується розглядати сутність державно-приватного партнерства в розрізі таких аспектів як: засіб, система, принципи, форми та методи взаємодії державного та приватного сектору.

Державно-приватне партнерство як засіб передбачає розуміння даного поняття у ракурсі відносин держави з представниками бізнес-товариства, де актуальними та дієвими є адміністративні та економічні засоби впливу на приватних підприємців з боку держави. «Державно-приватне партнерство – засіб» розглядається як необхідність використання наявних ресурсів з метою розв'язання соціально-значущих завдань та способів виведення приватних коштів із тіні.

«Державно-приватне партнерство – принцип» передбачає використання комплексу норм та правил співпраці, які засновані на взаємних інтересах партнерів, рівноправному розподілі ризиків, відповідальності та зобов'язань сторін та включає створення системи переваг та пільг для його учасників.

«Державно-приватне партнерство – система» наголошує на присутності правових форм та схем взаємодії влади і приватного сектору.

«Державно-приватне партнерство – метод», на нашу думку, може розглядатися як засіб впливу на економічну сферу та ринкові відносини для стимулювання розвитку інфраструктури і ефективнішого надання соціальних послуг [2].

На мою думку, останнє визначення поняття «державно-приватне партнерство» дає більш детальне представлення про його зміст, а, також, розкриває його багатоаспектність і складну будову. Акцитування уваги на «державно-приватному партнерстві – принципі» та «державно-приватному партнерстві – формі» дає поштовх до глибокого переосмислення ознак та характерних особливостей ідеальної моделі державно-приватного партнерства [3].

Список використаних джерел.

1. Розум Г. М. Державно-приватне партнерство як ефективний інструмент реалізації інноваційної політики регіонів / Г. М. Розум // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 20. – С. 90-92. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2017_20_20

2. А. С. Заскалкін / Механізми розвитку державно-приватного партнерства на регіональному рівні. дис. канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / Заскалкін Артем Сергійович ; Нац. акад. держ. упр. при Президенті України, Харків. регіон. ін-т держ. упр. – Харків, 2017., С. 226.

3. Романенко Є.О. Чаплай І.В. Забезпечення розбудови громадянського потенціалу в Україні / І.В. Чаплай Є.О. Романенко // «Експерт: парадигми юридичних наук та державного управління». – 2018. – №2- (2018). – Режим доступу: <http://maup.com.ua/assets/files/expert/2/zabezpechennya-rozbudovi-gromadyanskogo-potencialu-v-ukraini.pdf>

СТОЯН РУСТАМ ГЕОРГІЙОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президенті України

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПРОБЛЕМА ЗБЕРЕЖЕННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ

Проблема збереження людського капіталу в Україні та забезпечення його подальшого розвитку на сьогодні є питанням конкурентоздатності країни та її національної безпеки.

Рівень розвитку людського капіталу в країні це не лише запорука її економічного процвітання, він є гарантом майбутнього добробуту держави, самовідтворення та збереження нації.

Сьогодні за рівнем людського розвитку за даними ПРООН Україна посіла 88 позицію з 189 країн і територій, які представлені в «Доповіді про стан людського розвитку за 2019 рік», а отже Україну віднесено до високої категорії людського розвитку зі значенням Індексу людського розвитку (ІЛР) 0,750 [1].

Одним із основних показників, що визначають на стан людського капіталу в країні є рівень освіти. На сьогодні за рівнем охоплення освітою Україна входить до п'ятірки світових лідерів, разом з тим, за якісними показниками вона значно відстає від них.

Більше того, існує значний якісний розрив в підготовці учнів, що проживають в містах і сільській місцевості, про що свідчать результати останніх ЗНО [2].

До того ж, показник якості початкової освіти тісно корелюється з соціально-економічним статусом учня та його родини. Отже, чим вищий достаток у родині, тим більше можливостей має учень у здобутті знань.

Особливого гостро ця проблема постає в частині цифрової нерівності між учнями в сільській та міській місцевості на фоні впровадження дистанційної освіти. Так, на сьогодні в Україні 30% сільських шкіл не мають жодного комп'ютера, підключеного до Інтернету, натомість більшість міських шкіл комп'ютеризовано [2].

Проблемою є не лише здобути якісні знання, а й в подальшому реалізувати отриманні знання на практиці, оскільки рівень здобутої кваліфікації випускників закладів вищої освіти, в більшості не відповідає потребам роботодавців.

Для України характерною є значна диспропорція між запитами ринку праці та пропозицією вищих навчальних закладів, що призводить до надлишкової пропозиції одних професій та нестачі інших. Так, за результатами вступної компанії у 2020 році найбільшим попитом серед абітурієнтів користуються такі спеціальності, як філологія, право та менеджмент [4], при цьому за даними Державної служби зайнятості [3] в країні є постійний попит на високопрофесійних фахівців робітничих професій. При цьому, кількість професійно-технічних училищ в Україні з 1990 по 2013 рік скоротилася на 22 відсотки, а кількість учнів у них на 40 %. [5]

Розбіжність рейтингу популярності спеціальностей із розподілом гарантованого працевлаштування призводить до того, що абітурієнти при виборі навчального закладу мало враховують фактор подальшого його працевлаштування. Ринок освітніх послуг не може повністю задовольнити попит роботодавців та оперативно реагувати на зміни, що відбуваються на ринку праці. Звідси – різні оцінки якості підготовки в навчальних закладах, з одного боку, та роботодавців – з іншого.

Нова парадигма розвитку ринкових відносин у сфері освіти вимагає відповідного рівня розвитку взаємопов'язаних елементів, що забезпечують її функціонування. Оскільки у більшості випадків замовником освітніх послуг є держава, кошти які вона витрачає на підготовку одного абітурієнта у випадку його непрофільного працевлаштування витрачаються марно. Натомість витрати держави пов'язані із підвищенням якості людського

капіталу це її інвестиції в майбутній економічний розвиток, з економічної токи зору вони розглядаються як виробничі, оскільки передбачається, що вони мають окупитися в процесі трудової діяльності індивіда. У разі необхідності повторного перенавчання індивіда, прямі інвестиції держави в людський капітал відповідно зростають.

У разі ж трудової міграції чи еміграції, відповідні втрати є незворотними. Так, за оцінками фахівців обсяги міграції з України на сьогодні складають приблизно 3-3,5 млн. осіб [6]. Прикметно, що навіть публічні службовці вищого рівня на сьогодні пропагують ідею трудової міграції, яка в переважній більшості переростає в еміграцію, керуючись короткостроковою економічною вигодою, при цьому забуваючи про інтелектуальні та ресурсні втрати держави в майбутньому.

На мою думку, такий відтік населення завдає не лише прямі збитки державі, а й в найближчій перспективі негативно вплине на якість людського капіталу, оскільки емігрує найбільш кваліфікована та соціально активна частина населення.

Отже, не зважаючи на те, що Україна має позитивні тенденції, щодо оцінок людського капіталу, першочерговим завданням публічних органів влади на сьогодні є забезпечення рівного доступу до освітніх послуг; збалансування системи підготовки кадрів; підвищення якості освітніх послуг; налагодження взаємодії між роботодавцями та майбутніми спеціалістами; створення позитивного іміджу «фахівця-професіонала» та ін.

З метою попередження міграційних втрат населення органи публічної влади мають скорегувати систему оплати праці та поступово підвищувати рівень та якість життя в Україні, в тому числі, здійснити переорієнтацію від матеріально-споживчого до людино центричного підходу економічного розвитку.

Список використаних джерел.

1. Україна посередині рейтингу в Доповіді ПРООН про стан людського розвитку за 2019 рік URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/presscenter/pressreleases/2019/ukraine-ranks-mid-table-in-undps-2019-human-development-report.html> (дата звернення 16.09.2020).
2. Смохін І. Демографічна криза та нерівність в українській шкільній системі: аналіз нової бази даних «Шкільна карта України». URL: <https://www.cedos.org.ua/edustat/graph> (дата звернення 16.09.2020).
3. Ситуація на ринку праці та діяльність Державної служби зайнятості у січні-серпні 2020 року. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/all> (дата звернення 16.09.2020).
4. Офіційний сайт Міністерства освіти та науки України URL: <https://mon.gov.ua/> (дата звернення 16.09.2020).
5. У режимі виживання. URL: <https://zn.ua/ukr/ukraina-1991-2020/u-rezhimi-vizhivannja.html>
6. Лібанова Є. Скільки нас і чому? / Дзеркало тижня, 22 серпня 2020 р. // URL: <https://zn.ua/ukr/ukraina-1991-2020/skilki-nas-i-chomu.html> (дата звернення 16.09.2020).

ТИТАРЕНКО ЛЮБОВ МИКОЛАЇВНА

*доцент кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.політ.н., доцент*

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОЮ ТА ПОЛІТИЧНОЮ СФЕРАМИ: ПРІОРИТЕТНІСТЬ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

В умовах реалій вітчизняного розвитку, важливо окреслити пріоритети спрямовані на реалізацію ефективних форм та методів сучасної управлінської діяльності.

Слід зазначити, що проблематика державно-управлінських заходів, рішень і дій, публічного управління в цілому досліджується у працях українських учених: В. Авер'янова, Г. Атаманчука, В. Бакуменка, М. Головатого, В. Горбатенко, П. І. Надолішнього В. Ребкала, М. М. Іжї, С. А. Попова, П. Трошинського, П. К. Ситника, О. Якубовського та інших. Загальнонаукова думка полягає у тому, що сила держави визначається її спроможністю створювати і підтримувати умови для її розвитку, зокрема такі як: реалізація державної політики в соціогуманітарній сфері, соціально – економічна стабільність, прозорість правил і процедур ведення бізнесу, наявність ефективного механізму розв'язання проблем у взаємовідносинах між різними суб'єктами, справедливий доступ до ресурсів тощо[4;6;8;9].

Крім того, надзвичайно важливими є й сучасні умови, що характеризують якість взаємовідносин держави і громад, розвиток місцевого самоврядування. Глибинний зміст має одночасне реформування двох складових системи публічного управління (державної і самоврядної) як єдиної системи.

Як бачимо, в розробці та реалізації публічного управління соціально-гуманітарною та політичною сферами в країні величезна роль належить державі. Саме вона покликана забезпечити права та свободи громадян, гуманне відношення до людини, свободу слова, думки та достойного життєвого рівня.

Варто наголосити, що в останній час, виходячи з європейського вибору, Україна започаткувала процес змін, поділяючи основні ідеї і принципи Конвенції про захист прав людини та її основоположних свобод[4;6;8;9].

У системі публічного управління у сфері соціально-політичного і гуманітарного розвитку необхідно розрізняти окремі і взаємозалежні проблеми пізнання соціальної сутності. Саме держава створює умови, при яких кожний громадянин зміг би реалізувати соціально-політичну та громадянську активність. Спираючись на цей підхід, Україні необхідно змінити бачення ролі людини в політичному, економічному і соціальному житті країни. На сьогодні українській державі необхідна цілісна політика гуманітарного розвитку, співвідносна модернізаційним змінам[1; 2; 6; 8].

В такому контексті в країні розпочато фундаментальні за масштабом та змістом реформи в усіх сферах суспільного життя. Вони відбуваються у надзвичайно складних умовах (спричинених не лише об'єктивними обставинами глобалізаційного процесу), а й боротьбою за цілісність країни, протидією пандемії, невістишим наслідків – зниженням темпів соціально-економічного розвитку, культурною кризою, безробіттям, бідністю населення тощо.

Особливість нинішнього періоду полягає в тому, що всі ці, по суті, випробувальні для українського суспільства виклики потрібно долати одночасно, ефективно реалізуючи стан речей в публічному управлінні соціально-гуманітарною та політичною сферами.

Якісно новий зміст державної політики в публічному управлінні визначає мета – розбудова демократичного, соціально-орієнтованого громадянського суспільства.

Варто наголосити, що державна політика публічного управління реалізується за допомогою соціально-спрямованих заходів і програм, що проводяться центральними та місцевими органами влади. Практична реалізація найважливіших аспектів організації відповідних заходів передбачає розв'язання головного завдання – досягнення відповідного рівня та якості життя громадян країни.

Тому пріоритетність розвитку держави спрямовується до механізмів управлінського забезпечення економічної, соціально-політичної та духовно-культурної модернізації України, досягнення належного рівня національної безпеки, прискорення євроінтеграційного процесу, розкриття інтелектуально-творчого потенціалу української нації, створення умов для розвитку країни на інноваційних засадах і, зрештою, утвердження європейських стандартів життя.

На сьогодні держава визначає низку актуальних проблем соціально-гуманітарного спрямування. Україна має стати повноцінним регулятором підвищення добробуту громадян, зниження бідності, досягнення соціальної справедливості в розподілі доходів, підвищення державних соціальних стандартів та гарантій; забезпечення гідної праці; формування стійкої системи пенсійного забезпечення; забезпечення якості надання соціальних послуг (у тому числі соціальний захист нових категорій громадян-учасників АТО і їх сімей), переміщених осіб тощо визначатиме домінуючий для найближчого майбутнього і якісно відмінний критерій оцінки ефективності держави та зрілості її суспільних інститутів.

Список використаних джерел.

1. Авер'янов В.Б. Державне управління проблеми адміністративно -правової теорії та практики/ За заг. ред. В. Б.Аверьянова. – К.: Факт, 2003. – 108 с.
2. Атаманчук Г. В. Теорія державного управління: Курс лекцій. – М.: Юридична Академія України при Президенті України, 1977. – 434с.
3. Бакуменко В.Д. Державне управління: основи теорії, історія та практика: навч. посібник / В.Д.Бакуменко, П.І.Надолішній, М.М.Іжа, Г.І.Арабаджи; за заг.ред. П.І.Надолішнього, В.Д.Бакуменка. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2009. – 394 с.
4. Бутирська Т.О, Якубовський О.П. Державне будівництво: навч. посібн. – Одеса: PostScriptum, 2013. – 207 с.
5. Інститут держави і права імені В. М. Корецького Нац.академії наук України STUDIA POLITOLOGICA UCRAINO-POLONA. Випуск четвертий// за ред. В. Горбатенка та Ірени Ставови-Кавки.–Житомир-Київ-Краків : ФОП., 2014. –313 с.
6. Попов С.А., Панченко Г.О. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СИСТЕМИ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: СТРАТЕГІЧНИЙ ПІДХІД: Навч-метод. посібн – Одеса., 2018. –313 с.
7. Прес служба Міністерства регіонального розвитку. Урядовий портал. [Електронний ресурс]. <http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article>
8. Соціальна і гуманітарна політика: підручник [автор. кол.; за заг. ред. Ю.В.Ковбасюка, В.П.Трощинського]. – К.: Вид-во НАДУ, 2016.– 392 с.
9. Трощинський В. П. Історичні передумови й джерела формування державних підходів до розвитку гуманітарної сфери в Україні та спроба їх практичної реалізації в добу національно-визвольної боротьби 1917 – 1920 рр. / В. П. Трощинський, П. К. Ситник, В. М. Купрійчук // Вісник НАДУ. 2016. No 2. С. 107. (Серія: Державне управління).

ЧОРНИЙ ВІКТОР ІВАНОВИЧ

аспірант Міжрегіональної Академії управління персоналом

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Корупція перебуває у прямій залежності із демократизмом як суспільно-політичною течією та демократією як проявом правопорядку у державі. Корупційогенні чинники символізують закостенілу та непластичну систему органів державної влади, а, також, апарату державного управління, загалом. Традиції та погляди Європейського Союзу на це питання є іншими: відсутність корупції розцінюється як засадниче та основоположне завдання владних інституцій та органів.

В Україні, на жаль, не спостерігається явного наближення до норм та стандартів антикорупційної політики, закладених у Європі ще з часів укладення Маастрихтського договору. Тенденції показують, що ретроспективно, у 2014-2020 рр., рівень корупції збільшився, а не зменшився. Задля порівняння, варто взяти дослідження

міжнародного співтовариства Transparency International: у 2015 році, Україна знаходилась на 130 місці серед держав з високим рівнем корупції, у 2019 – на 137. Рівень корупції, відтак, є критичним: тенденція до ескалації, всупереч необхідному нівелюванню корупційних детермінантів, демонструє це наочно.

Корупція є причиною негативного та спотвореного сприйняття державними службовцями структури та специфіки механізмів державного управління. Варто зазначити, що дослідження, проведене групою Global Insight Country Risk Ratings, у 2018-2019 роках, показало, що в Україні ризик корупційності присутній не лише на державно-владному рівні, але й під час гіпотетичних відносин робочого та професійного характерів, ведення ділових перемовин тощо [1].

Виходячи з вищезазначеного, логічним є висновок про те, що корупція як політико-соціальне явище, будучи з тих, або інших, причин «вживаною» та «популярною» у державі Україна, створює негативний фундамент для формування тенденцій, звичаїв та очікувань щодо безперешкодного отримання неправомірної вигоди (офіційне тлумачення корупції Кримінальним Кодексом України) представниками не лише органів державної влади, але й бізнес-працівниками та іншими.

На проблему корупційності державно-владної системи України потрібно дивитися у форматі комплексності. Так, звернувшись до досліджень за період 2017-2020 років, можна зробити висновок про наявність умовно створених перешкод, які спотворено обмежували повноцінне, незалежне та гнучке функціонування антикорупційних органів. Національне агентство з запобігання корупції, відтак, має досить високий рівень політичної залежності; реформи в органах правопорядку, загалом, відсутні, а початок роботи Вищого антикорупційного суду було відкладено через удавані державно-управлінські обмеження [2].

У даному випадку, спостерігається протиріччя між нормативно встановленим політико-державним курсом України та ситуацією, що знаходить своє відображення на практиці. Тенденції показують: хоч, порівняно із 2013 роком, ситуація із антикорупційною кампанією зазнала значних поліпшень, державно-управлінські корупційні чинники продовжують зберігатися. Наприклад, період 2017-2019 років продемонстрував чітке «відкладання» державного антикорупційного курсу.

Загалом, проєвропейські та євроатлантичні підходи, закладені Революцією Гідності у 2013-2014 роках, не знайшли вагомого підтвердження на практиці – як і зростання рівня державної «добročесності». Особливо показовим, у даному випадку, є штучне та удаване обмеження незалежності органів з протидії та запобігання корупції (2017-2018 роки) з одночасним позиціонуванням державного курсу до європеїзації, євроінтеграції держави Україна та українських владних та соціальних інституцій [3; 4].

Також, варто зазначити, що, у 2019 році, та ж дослідницька компанія Transparency International надала рекомендації щодо покращення загального рівня антикорупційності у галузі державного управління в Україні. Зокрема, Службу безпеки України та Національну поліцію варто було б позбавити наданого їм рівня монополії у питаннях розслідування економічної злочинності. Антикорупційний активістський рух, у свою чергу, владі держави України рекомендовано заохочувати, а не придушувати. Із рекомендацій, що були надані Transparency International, виконано лише деякі, зокрема: монополія Служби безпеки України на прослуховування більше не діє.

Список використаних джерел.

1. Індекс сприйняття корупції-2019, Transparency International. – Режим доступу : <https://ti-ukraine.org/research/index-sprinyattya-korupsiyi-2019/>
2. Щодо необхідності створення Вищого антикорупційного суду, Ігор Ліщишин. – Режим доступу : <https://radako.com.ua/news/shchodo-neobhidnosti-stvorenniya-vishchogo-antikorupciynogo-sudu>
3. Боротьба зі злочинністю : проблеми теорії та практики/ Черней В.В., Шаповалов О.О./ – Режим доступу : <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/1497/2/1.pdf>
4. Романенко Є.О. Чаплай І.В. Забезпечення розбудови громадянського потенціалу в Україні / І.В. Чаплай Є.О. Романенко // «Експерт: парадигми юридичних наук та державного управління». – 2018. – №2- (2018). – Режим доступу: <http://maup.com.ua/assets/files/expert/2/zabezpechennya-rozbudovi-gromadyanskogo-potencialu-v-ukraini.pdf>

ЯЦЕНКО ВОЛОДИМИР АРХИПОВИЧ

*доцент кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.*

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОГРАМ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ ЯК ЕЛЕМЕНТ СТРАТЕГУВАННЯ

Стратегування – це, власне, застосування стратегії. Не завжди наявність стратегії означає безпосередньо і наявність стратегування. Стратегування – це особливий процес колективної довготривалої роботи зі стратегічно осмисленою перспективою в групі, корпорації, державі, сукупності держав, цивілізації і т.ін.

На сьогодні в Україні здійснюється децентралізація щодо процесів формування і витрачання обласних бюджетів. Отже, регіони мають право самостійно підтримувати розвиток тих чи інших соціально значущих сфер діяльності шляхом розробки, реалізації та фінансування стратегічних програм у сфері культури. Децентралізація управління надала державним і приватним установам культури право на свободу у визначенні змісту стратегування культурної діяльності [1].

Використання стратегічних програм у сфері культури дозволяє ефективно пов'язувати механізми взаємодії різних рівнів управління в єдину конструкцію, дає можливості трансформувати базові елементи старої адміністративної моделі управління соціокультурними процесами, підвищувати ефективність управління розвитком культурного потенціалу в регіонах. З 2004 року в Україні діє Закон «Про державні цільові програми»,

який визначає засади розроблення, затвердження та виконання державних цільових програм. З прийняттям Закону в соціокультурній сфері мова йде, як правило, про цільові програми [2]. Цільова програма зазвичай створюється на основі існуючої організаційної структури, або для неї формується спеціальна організаційна структура.

Для сучасного менеджменту культури пильна увага до соціокультурного програмування має свої обґрунтовані причини. Розробка програм або участь в реалізації програм дозволяє використовувати можливості додаткового, цільового фінансування з коштів державного бюджету. Цільова програма є підставою для залучення додаткових фінансових коштів з різних джерел. Донорами культурних програм можуть бути як органи влади, так і комерційні структури, фонди, меценати і багато інших. Програмування в сфері культури доповнює розробку галузевих і територіальних планів, дозволяючи координувати зусилля різних партнерів і співвиконавців, незалежно від їх галузевої належності та місця розташування. Отримання фінансових коштів на програму розвитку культури на конкретній території може забезпечити підвищену зацікавленість партнерів і співвиконавців (організацій, громадськості, творчих ініціатив, органів влади).

Ефективність програмування в сфері культури проявляється в постановці святкових, концертних програм, проведенні фестивалів, виставок, цільових гастрольних турів творчих колективів та окремих виконавців, постановці театральних вистав.

Програмно-цільова форма діяльності має переваги:

- цільове програмування дозволяє творчо поєднати переваги вертикальних і горизонтальних рівнів управління і координації, що дає можливість зосередитися на вирішенні поставленого завдання;
- структурне програмування сприяє успішному інтегруванню різномірних видів творчої діяльності, підвищує мотивацію її суб'єктів;
- цільове фінансування кожної програми дозволяє значно скоротити накладні витрати;
- традиційна структура установи культури за рахунок впровадження таких програм перетворюється в більш гнучку форму, яка дозволяє працівникам різних функціональних підрозділів співпрацювати в міждисциплінарних проектах, реалізуючи нові організаційно-змістовні ідеї і проекти.

Реалізовані на рівні регіонів цільові культурні програми виконують дуже важливу роль, пов'язану з вирішенням міжгалузевих проблем у сфері культури (музейна галузь, індустрія дозвілля, охорона пам'яток, бібліотечна мережа та інші галузі).

Програмно-цільовий підхід доповнює територіальне планування у сфері культури, акцентує роль і значення культури та культурного потенціалу для кожного регіону. У регіональних культурних програмах нерідко підкреслюється важливість збереження і розвитку культурного потенціалу регіону, розвитку і вдосконалення науково-інформаційної бази, необхідність конструктивної взаємодії всіх гілок влади і суб'єктів культурної діяльності в регіонах.

Об'єктивна оцінка ситуації, виявлення основних проблем, прогнозування тенденцій і варіантів розвитку соціокультурної ситуації дозволять безпомилково визначити мету майбутньої програми, передбачити варіативність напрямків динамічних соціокультурних процесів.

Якісна діагностика проблемної ситуації дозволяє сформулювати цілі і завдання програми, а також прогнозувати її конкретні результати. У зв'язку з цим потрібне об'єктивне експертне опрацювання проблемної ситуації, прояснення обсягів і джерел фінансування, нормативно-правової бази, наявності відповідного матеріально-технічного стану інфраструктури програми, кадрового забезпечення.

Список використаних джерел.

1. Довгострокова концепція розвитку Української культури 2025 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://195.78.68.75/mincult/uk/publish/category/404868>
2. Про державні цільові програми: Закон України № 1621-IV від 18 березня 2004 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1621-15>.

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ В КОНТЕКСТІ СВІТОВИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

БАЗЕНКО ГРИГОРІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АКВАКУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ З УРАХУВАННЯМ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ

Споживання риби на душу населення в світі виросло з 9,9 кг в середньому в 1960-ті роки до 14,4 кг в 1990-ті роки і вперше перевищила 20 кг в 2016 році. За результатами 2019 року середнє споживання риби в світі на людину в рік склало 20,9 кг (щорічний приріст становить близько 0,3 кг). При цьому, найбільше споживання риби на людину в рік традиційно спостерігається в Океанії – 27,5 кг, далі йде Азія – 25,1 кг, Північна Америка – 23,7 кг, Європа – 21,6 кг, Південна Америка – 10,7 кг і Африка – 9,8 кг. В Україні цей показник близько 14 кг риби на рік [1]. Значне зростання споживання риби і морепродуктів сприяло поліпшенню раціону населення в усьому світі за рахунок різноманітних і поживних продуктів.

В контексті цього особливої актуальності набуває розвиток аквакультури. Аквакультура – це сільськогосподарська діяльність із штучного розведення, утримання та вирощування об'єктів аквакультури у повністю або частково контрольованих умовах для одержання сільськогосподарської продукції (продукції аквакультури) та її реалізації, виробництва кормів, відтворення біоресурсів, ведення селекційно-племінної роботи, інтродукції, переселення, акліматизації та реакліматизації гідробіонтів, поповнення запасів водних біоресурсів, збереження їх біорізноманіття, а також надання рекреаційних послуг. За темпами розвитку аквакультура випереджає інші сектори рибної галузі.

Рибна галузь в Україні перебуває у кризовому стані. Хоча Україна володіє достатнім ресурсним потенціалом для розвитку аквакультури, на базі якого необхідно збільшувати обсяги вирощування та вилову товарної риби з метою забезпечення потреб споживачів продукцією вітчизняного виробництва. Риба та інші водні біоресурси є високопоживною харчовою продукцією, необхідною для повноцінного функціонування й життєдіяльності людини, тому попит на неї буде постійним, і разом із підвищенням рівня доходів населення він буде лише збільшуватися.

Протягом 1988-1990 років аквакультура в Україні, зростала швидкими темпами завдяки значній урядовій підтримці. На той час діяльність у сфері аквакультури в Україні була однією із найбільш розвинених серед інших республік Радянського Союзу. У 1990-х роках після розпаду СРСР відбулося становлення України, як держави з ринковою економікою. Внаслідок зміни економічної системи із планової до ринкової було повністю скасовано усі привілеї для рибної галузі, що в свою чергу спричинило різкий спад рівнів промислового вилову риби та виробництва в аквакультурі. Визначений дисбаланс в економіці держави спричинив зменшення оборотних активів підприємств, значне погіршення їхньої матеріально – технічної бази. Імпорт став основним джерелом надходження риби та морепродуктів для українського населення. Через послаблення державної підтримки розвитку рибництва в Україні значно погіршилось використання природних та штучних водойм, скоротились обсяги вирощування і вилову риби. При вирішенні цих проблем велике значення має надаватись раціональному використанню внутрішніх водойм.

З метою раціонального використання рибогосподарських водних об'єктів, територія України поділена на чотири Зони аквакультури: Полісся, Лісостеп Прикарпаття, Північний степ та Південний степ. При використанні водних об'єктів (їх частин) для риборозведення суб'єкти господарювання повинні дотримуватись норм зон аквакультури (рибництва) та зональної рибопродуктивності.

Споживання риби і морепродуктів в Україні має яскраво виражений «сезонний» характер. У літні місяці імпорту і споживання знижуються більш ніж 2 рази відносно осінньо-зимового періоду. Слід брати до уваги, що в Україні зберігається проблема браконьєрства і так званого ННН-рибальства (неконтрольоване, непідзвітне, незаконне) і тому частина продукції залишається в тіні, не потрапляючи в офіційну статистику.

Для розвитку аквакультури в Україні необхідно реалізувати комплекс заходів щодо відновлення ресурсного та виробничого потенціалу рибної галузі з урахуванням європейського досвіду.

Створення сприятливого економічного середовища для залучення інвестицій у впровадження інноваційних технологій інтенсивного вирощування риби у ставках, річках, басейнах та садках.

Наявність зростаючого споживчого попиту на прісноводні види риб слід задовольнити за рахунок розкриття потенціалу аквакультури.

Одночасно з розвитком рибогосподарських підприємств, нарощенням вилову і переробки рибної продукції доцільно суттєво підвищити рівень контролю за її якістю. Насамперед, необхідно заборонити ввезення нелегальної риби та сировини для переробки, яка не пройшла сертифікацію. Слід посилити контроль за мережами супермаркетів, магазинів, особливо ринків і стихійних точок продажу. При виявленні не сертифікованої продукції на продавців слід накладати значні штрафні санкції, включаючи позбавлення свідоцтва на відповідний вид діяльності.

Разом із цим, необхідно збільшити кількість центрів сертифікації та якісної оцінки продукції як державного, так і приватного характеру, при цьому державні центри слід обладнувати сучасними засобами вимірювання за кошти державного бюджету, а при ринкових – за рахунок відсотка з орендної плати за місце торгівлі. Підвищувати якість продукції на підприємстві безпосередньо слід за рахунок впровадження інноваційних технологій, насамперед, у процес обробки продукції та її пакування.

Впровадження системи HACCP, яка діє в ЄС та інших розвинених країнах, дасть змогу ідентифікувати, оцінити і проконтролювати систему харчової безпеки. Вказана система полягає в дотриманні постійно діючих документально зафіксованих правил (процедурах) на харчовому підприємстві.

Для сприяння розвитку аквакультури слід звернути увагу на розширення інфраструктури збуту та можливості забезпечення модернізації власного підприємства за рахунок забезпечення державою пільгового цільового кредитування підприємств рибної галузі спрямованого на оновлення основних виробничих засобів та відновлення водних об'єктів придатних для вирощування риби.

Сприяння встановленню інтеграційних процесів між підприємствами рибної галузі та господарствами галузей рослинництва, тваринництва, харчової промисловості, які забезпечують сировинними ресурсами розвиток аквакультури в Україні.

Надання державних замовлень машинобудівним підприємствам для забезпечення основних засобів виробництва за доступними цінами та на умовах лізингу.

Підготовка у профільних ВНЗ висококваліфікованих спеціалістів із знанням технології та економіки ведення ефективного рибництва.

Реалізація запропонованих заходів сприятиме розвитку виробництва продукції аквакультури в Україні, підвищенню конкурентоспроможності рибних господарств, в плані збільшення асортименту та якості продукції, а також зменшення цінової політики, що задовольнить потреби кінцевого споживача та призведе до зниження залежності України від імпорту в продовольчому секторі економіки. Досить важливим є той факт, що розвиток аквакультури в значній мірі, за рахунок скорочення обсягів вилову водних біоресурсів у водоймах загальнодержавного значення, сприятиме зменшенню антропогенного навантаження на ці водойми та матиме позитивне відображення у покращенні екологічного стану довкілля.

Список використаних джерел.

1. Публічний звіт т.в.о. Голови Держрибагентства Андрія Яцури про роботу Державного агентства рибного господарства за 2019 рік/ Державне агентство рибного господарства України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://darg.gov.ua/_24_ljutogo_2020_roku_0_0_0_9464_1.html

БОГЯН ВАСИЛЕ

*аспірант Академії публічного управління Республіки Молдова,
Генеральний секретарь коммуны Горбэнешть, Ботошань, Румыни*

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ СЛУЖБЫ И ГОСУДАРСТВЕННОГО СЛУЖАЩЕГО В ЕВРОПЕ

Анализ государственной службы в некоторых европейских странах, на основе правовых документов регулирующих ее построение, мы обратимся к юридическим аспектам государственной службы и к тенденциям ограничений для государственных должностных лиц.

С этой точки зрения можно сказать, что в Европе есть две группы стран, где ситуация различна. Первая группа состоит из государств-членов ЕС, и других стран, расположенных в так называемой европейской экономической зоне, со стабильными традициями профессиональной государственной службы, которые относительно независимы от политики.

Вторая группа стран – это страны, которые стремятся создать системы государственной службы, чтобы приблизиться к первой группе государств. Это бывшие коммунистические страны, где нет явных различий между аппаратом политических партий, государственным управлением и представлением о государстве как реальности. независимости.

Общие точки между двумя упомянутыми выше группами состоят в определении ответственности государства в меняющемся мире, в котором традиционная легитимность государства ставится под сомнение. Эта потребность связана с желанием сократить операционные расходы сектора государственного управления, которые считаются обременительными и неэффективными.

Большинство стран Восточной и Центральной Европы приняли законы о государственной службе, а другие готовят законопроекты – широко признано, что постоянная и стабильная государственная служба необходима для выполнения государственных функций, перенос этого предположения в правовые положения, касающиеся государственной службы. Это особенно важно в тех странах, где трудовое законодательство регулирует всю систему найма и не проводится различий между сторонами, администрацией и государством. Таким образом, в этих странах основные усилия заключаются в создании нового государственного аппарата, разрушая старые концепции.

Вопрос о том, как далеко должна зайти постоянная госслужба, является наиболее актуальным и часто поднимаемым в странах Восточной Европы. В этом плане единодушно принимается идея о том, что каждое правительство имеет постоянную государственную администрацию для реализации своей политики. В целях поощрения и поддержания институциональных знаний и профессионализма, необходимых для выполнения сложной политики и правоприменения в современных обществах, государственное управление должно быть

постоянным. Основным компонентом государственного управления является персонал, поэтому определение качественных характеристик государственных должностей становится наиболее обсуждаемой стороной проблемы.

Поэтому мы считаем, что важной задачей является определение параметров государственной службы, необходимых для реализации государственной политики, осуществления государственной власти и управления государственными фондами, без содействия дорогостоящему государственному управлению.

Обзор правовых решений, принятых некоторыми странами, позволяет нам констатировать, что государственная служба рассматривает государственного служащего как часть механизма исполнения статуса (широкое понятие государственной службы), в то время как другие государства ограничивают понятие государственной службы таким образом, называется «центральное публичное управление» (узкое понятие публичной должности).

Мы можем наблюдать доминирующую тенденцию во многих странах, которые выбирают узкую концепцию государственной службы, где государственными служащими являются только те, кто обладает государственной властью или непосредственно участвует в разработке политики, разработке законодательства или имплементации законодательства.

Основным политическим мотивом этих выборов, по-видимому, являются процессы приватизации и реструктуризации их государственного сектора. Известно, что многие виды деятельности, формально выполняемые государством и органами местного самоуправления, в будущем будут выполняться частным сектором.

Сокращение или приватизация упомянутых компонентов в государственном секторе проще, если работники местной публичной администрации имеют трудовой договор в соответствии с трудовым законодательством.

Другими положениями в области государственной службы и государственных служащих, в отношении которых мы можем выявить сходства и различия, являются те положения, которые касаются карьеры государственного служащего (структура, условия доступа к государственной службе, отбор, продвижение по службе), права и обязанности государственных служащих перед категориями государственных должностей и государственных служащих, а также их дисциплинарная ответственность.

Способы проверки выполнения этих условий сильно различаются от страны к стране, как с точки зрения органов, имеющих полномочия в этой области, так и с точки зрения формы и временных рамок, в которых она выполняется. [2, с.349].

Сходство государственной службы с административным персоналом наблюдается в Бельгии, Греции, Испании, Франции, Нидерландах, Ирландии и Португалии. В других странах, таких как Германия и Люксембург, существует разграничение между государственными служащими, с одной стороны, и служащими и административными работниками, которые подпадают под действие норм трудового права, с другой. В Соединенном Королевстве государственная служба ограничена государственными служащими государства, представляющими лишь небольшую часть административного персонала [1, с.156].

В Италии, особенно в последние два десятилетия, лишь небольшой процент государственных служащих может быть включен в категорию государственных служащих в узком смысле этого понятия. В 1993 году было принято положение о приватизации государственной службы, цель которого заключалась в регулировании трудовых отношений государственного служащего в соответствии с режимом местной автономии регионов и провинций, а также принципами права сообщества.

В этом постановлении предлагалось ввести дисциплину публичной деятельности в секторе частной деятельности и рационализировать стоимость публичной деятельности. При анализе основных положений, касающихся государственной службы и государственных служащих из разных европейских государств, обнаруживается ряд сходств, но также и существенные различия.

Сравнивая способы, которыми государства понимают, чтобы установить правила, применимые к государственной службе и государственным служащим, мы задаемся вопросом, существует ли идеальная модель для регулирования государственной службы, модель, которую можно было бы применять в максимально возможном количестве европейских административных систем, особенно в тех системах, которые они нацелены на проведение реформ в сфере государственной службы и государственных служащих.

Аспекты государственной службы и государственного служащего, характерные для других европейских правовых систем, представляют собой настоящие модели для процесса реформирования и модернизации государственной службы и государственного служащего в румынской системе. В румынской системе основные меры по реформированию государственной службы и государственного служащего, но не только после 1989 г., были сосредоточены в основном на создании правовой базы (принятие нормативных актов), учитывая отсутствие нормативных положений, отражающих новые реалии в этой области и ее доработка, где это необходимо.

Меры по реформированию государственной службы и государственного служащего направлены на достижение следующих целей: разработка нормативно-правовой базы в данной сфере, завершение нормативно-правовой базы в этой области по вопросам, требующим пересмотра, развитие человеческих ресурсов путем обеспечения стабильности и деполитизации государственной службы, профессионалов, создание системы карьерного роста государственного служащего и системы непрерывного и специализированного обучения, а также адекватного вознаграждения государственных служащих, создание механизмов и институтов для контроля за применением законодательства в данной сфере государственными учреждениями и органами власти; обеспечение прозрачности принятия решений в административной деятельности.

До сих пор, как отражено в национальных отчетах, подготовленных Комиссией Европейского союза, реформа государственного управления и косвенно реформа государственной службы заключалась не только в изменении законодательства, создании европейских департаментов или подавление других. Самая важная часть этой реформы состоит в изменении менталитета, видения государственных служащих относительно их роли в обществе.

Процесс реформирования государственного управления имел место с целью создания профессиональных государственных служащих, или, точнее, для привлечения молодых специалистов, хорошо подготовленных в области государственного управления в Румынии.

Для достижения этой цели была разработана мера по созданию новой конкретной государственной должности с особым статусом, называемой государственным менеджером, которая выиграла бы от специальной системы продвижения по службе и мотивационного уровня заработной платы, важным компонентом которого является создание и развитие профессионального органа. государственные служащие, нейтральные и сопоставимые с существующими в странах Европейского Союза.

Реформа продвигается медленно, и ее практическое воздействие часто подвергается сомнению. Изменения достигнут своей цели только в том случае, если лица, принимающие решения, будут выполнять свои обязательства по поддержке реформы.

Румыния должна иметь конкурентоспособную административную систему, чтобы подняться до уровня других государств-членов Европейского Союза, поэтому реформа государственного управления и, косвенно, реформа государственной службы всегда является важной целью каждого правительства, и эта реформа ясно, что она должна начинаться с те, кто занимается администрированием, соответственно с госслужащими.

Литература.

1. Apostol Tofan, D., Instituții administrative europene, București: CH Beck, 2006.
2. Jacques Ziller, Administrations comparées, Monchrestien, Paris, 1993.

ВАСИЛИШЕН СЕРГІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

*аспірант кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ПРИЄДНАННЯ УКРАЇНИ ДО КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ДІТЕЙ ТА СПІВРОБІТНИЦТВО З ПИТАНЬ МІЖДЕРЖАВНОГО УСИНОВЛЕННЯ

В нашій державі реалізація комплексу заходів, які спрямовані на охорону дитинства є одним із основних напрямків державної соціальної політики. З приєднанням України до Конвенції ООН «Про права дитини» перед нами постає завдання забезпечити виконання вимог зазначеної конвенції на території України, а це, у свою чергу, вимагає від керівництва держави приведення національного законодавства до основних положень конвенції, зокрема щодо міждержавного усиновлення [2].

Одним з провідних документів, яким на міжнародному рівні регулюється процес усиновлення є Гаазька конвенція про захист дітей та співпрацю з питань міждержавного усиновлення від 29 травня 1993 року, яка вступила в силу 1 травня 1995 року і на сьогоднішній день набула чинності у 89 державах (включно з основними приймаючими державами). Гаазька конвенція визнається міжнародною правовою базою, що регламентує міждержавне усиновлення, захищає дітей та сім'ї до та в процесі усиновлення. Конвенцією встановлюються гарантії щодо недопущення викрадення, продажу або торгівлі дітьми, які можуть усиновлюватися, та забезпечуються міжнародні стандарти, якими гарантується безпека процедури для дітей, що не можуть бути влаштовані в сім'ї у країні походження.

Регулювання правових відносин усиновлення дітей іноземними громадянами в Україні здійснюється на основі низки нормативно-правових актів та міжнародних договорів, що визначають правові стандарти з усиновлення. Проте, Гаазька конвенція про захист прав дітей та співробітництво в галузі міждержавного усиновлення на даний момент Україною не ратифікована.

Кожного року в Україні відбувається усиновлення дітей іноземними громадянами, водночас, як зазначає Н.В. Погорєцька, «... виникає низка проблемних питань, які потребують вирішення в науковому та правовому аспектах»[4].

На сьогодні в регіонах України на обліку перебуває понад 17 тисяч дітей, які можуть бути усиновлені. У 2018 році таких дітей було 16 тисяч. Протягом 2019 року в Україні було усиновлено 1 797 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, з них: громадянами України – 1 419 дітей, іноземцями – 378 дітей. У 2018 році усиновлено 1 730 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, з них: громадянами України – 1 358, іноземцями – 372 [5].

Державна політика щодо надання переваги вихованню дитини в сім'ях громадян України закріпила перевагу національного усиновлення над міждержавним. Так, на сьогодні національне усиновлення майже в 4 рази переважає над міждержавним. Проте, приєднання до Гаазької конвенції може змінити ці пропорції, що має як свої позитивні, так і свої негативні наслідки.

Слід погодитись із думкою В.В. Заборовського про три проблемних фактори міждержавного усиновлення, які можуть виникати: перший фактор – усиновителі звертаються за допомогою до посередників; другий фактор – зміна культурного середовища для дитини та втрата української ідентичності; третій фактор – відсутність нормативної урегульованості щодо механізму здійснення нагляду за долею усиновленої дитини [1].

Відповідно до механізму, який пропонує Гаазька конвенція про захист дітей та співробітництво держав щодо міждержавного усиновлення, 1993 року, процедура міжнародного усиновлення складається з трьох головних етапів: а), визначення можливості бути усиновлювачами, б), визначення можливості бути усиновленим, в) визначення того, які пари кандидатів в усиновлювачі і дітей, що можуть бути усиновлені, найбільш підходять один одному за більшістю характеристик[3].

В Україні, основна перевага усиновлення, здійсненого іноземними громадянами, полягає в тому, що воно є одним із головних та дієвих способів влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в сім'ю. Адже, як правило, іноземці всиновлюють важкохворих дітей, дітей-інвалідів, яким неможливо забезпечити належну лікування в Україні. Найчастіше українські сім'ї не бажають усиновлювати таких дітей, тому держава не може позбавити дитину шансу жити в родині.

Однак, при здійсненні міжнародного усиновлення існує загроза порушення процедури його встановлення. В Україні на даний момент фактично немає можливості відстеження подальшої долі українських дітей в ряді країн, відсутній механізм повернення їх на Батьківщину. Це безумовно є недоліками міждержавного усиновлення, які потребують виправлення.

Отже, для вирішення проблемних питань які пов'язані з міжнародним усиновленням, на нашу думку слід ратифікувати Гаазьку конвенцію про захист дітей та співробітництво з питань міждержавного усиновлення. Для ратифікування Гаазької конвенції слід здійснити наступні дії:

- вивчити варіанти реалізації Гаазької конвенції про захист дітей та співробітництво з питань міждержавного усиновлення;
- розробити деталізований план реалізації, в якому необхідні заходи розподілити на 3 категорії: термінові заходи (наприклад, боротьба з викраденнями, торгівлею дітьми); короткострокові або тимчасові заходи (виконання поточних справ); довгострокові заходи (розробити багаторічний план діяльності уповноважених органів).

Список використаних джерел.

1. Заборовський В. В. Міжнародне усиновлення дітей: проблемні аспекти / В. В. Заборовський, К. В. Гечка // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер.: Право. – 2015. – Вип. 25. – С. 274-277. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2014_25_70.
2. Конвенція ООН про права дитини (Конвенція ратифікована Постановою ВР №789-XII (789-12) від 27 лютого 1991 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021
3. Конвенція про захист дітей та співробітництво в галузі міждержавного усиновлення, схвалена Гаазькою конференцією з міжнародного приватного права 29 трав. 1993 р. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_365/page.
4. Погорецька Н. В. Міжнародне усиновлення: проблемні питання / Н. В. Погорецька // Форум права. – 2011. – № 3. – С. 612-617. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index
5. Соціальний звіт за 2019 рік Міністерства соціальної політики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.msp.gov.ua/news/18746.html>

ГОГОНЯНЦ СПАРТАК ЮРІЙОВИЧ

*начальник науково-дослідного відділу перспектив розвитку електронних засобів навчання
Наукового центру дистанційного навчання Національного університету оборони України
імені Івана Черняхівського (НЦДН НУОУ), к.військ.н., с.н.с.*

КУЦЕНКО ІГОР ВОЛОДИМИРОВИЧ

заступник начальника Кадрового центру ВМС ЗС України, магістр державного управління

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ У ВІДПОВІДНОСТІ ДО СТАНДАРТІВ НАТО

Ефективність військового управління, як частини державного управління в Україні, значною мірою залежить від кадрів, підготовлених до активної професійної роботи за посадовим призначенням. Сучасні тенденції розвитку освітніх технологій, з урахуванням епідеміологічної обстановки в світі, потребують спрямування зусиль на розвиток дистанційного навчання (далі – ДН).

Одним із вирішальних факторів успішної трансформації та модернізації ЗС України на нинішньому етапі їх функціонування є широкомасштабна реформа системи військової освіти, яка тісно пов'язана з реформуванням системи професійного навчання публічних службовців. Метою реформи є наближення військової освіти до сучасних вимог та перспектив розвитку теорії і практики збройної боротьби за стандартами НАТО. Світовий досвід свідчить, що виконання цього завдання можливе лише завдяки впровадженню безперервної ступеневої системи навчання військових фахівців «протягом усього життя». Впровадження цієї моделі навчання має забезпечити: виникнення нових можливостей для оновлення змісту навчання, методів викладання дисциплін і поширення знань; розширення доступу до навчальних ресурсів, реалізацію можливості навчання без обмежень за просторовою та часовою ознаками з мінімальним відривом від виконання професійних обов'язків; індивідуалізацію навчання [4].

Тенденції розвитку дистанційного навчання у збройних силах передових країн світу та країн-членів НАТО вказують на намагання забезпечити, з одного боку, наближення віртуального навчального середовища до реального життя через використання технологій імітаційного моделювання та «серйозних ігор», з іншого – здійснення навчання з урахуванням індивідуальних можливостей та наявних знань тих, хто навчається. Розглядаються можливості використання результатів проходження дистанційних навчальних курсів з метою відбору персоналу для участі у конкретних операціях (місіях) із урахуванням відповідних вимог [4; 2].

Технології ДН можуть бути використані в інших формах навчання військових фахівців: очній, заочній та різноманітних комбінаціях з цими формами (змішаних формах навчання); системи перепідготовки та підвищення кваліфікації; системи індивідуальної підготовки під час вивчення окремих дисциплін (тем) або блоків дисциплін і базуються на ряді нормативних документів [5]. Можна стверджувати, що передумовою для досягнення мети ефективного функціонування системи дистанційного навчання (далі – СДН) є виконання вимог до ВНЗ та ЗПО, наукових, освітньо-наукових установ, що надають освітні послуги за дистанційною формою навчання за акредитованими напрямками і спеціальностями. Ці вимоги розроблено відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Положення про дистанційне навчання, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 25 квітня 2013 року № 466, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30 квітня 2013 року за №703/23235.

Взагалі СДН являє собою спеціалізовану інформаційно-освітню систему із системно організованою сукупністю підрозділів дистанційного навчання та користувачів СДН різних категорій. Підрозділ дистанційного навчання – центральний, системоутворюючий елемент СДН військового навчального закладу, який, у свою чергу, становить інформаційну систему, призначену для задоволення інформаційних потреб користувачів СДН [3].

Проведений аналіз існуючих СДН показав, що їх можна класифікувати за цілями функціонування на консультаційні, діагностуючі, керуючі, супроводжуючі. Набуття ними комбінації нових функцій дало можливість їх трансформації у електронні навчальні системи із спроможністю контролю засвоєння навчального матеріалу, аналізу помилок і досягнень, психофізичного стану, тощо, а на цій основі, вироблення рекомендацій щодо удосконалення процесу навчання з урахуванням індивідуальних і колективних особливостей слухачів в СДН. Порівняння платформ ДН для організації електронного навчання показали, що на сьогоднішній день найбільш досконалі з них Moodle, ILIAS, Dokeos. [1]

Стрімке вдосконалення та зміна державних стратегій і технологій їх реалізації потребує не лише зростання якості знань нової генерації офіцерів, але й суттєвого удосконалення методики оцінювання ефективності їх підготовки на курсах підвищення кваліфікації за дистанційною формою навчання. Аналіз науково-педагогічної літератури показав, що лише незначна кількість досліджень аналізує саме методи оцінювання ефективності підготовки за дистанційною формою навчання, що посилює актуальність цього питання.

Розглядаючи вимоги до ефективності СДН ЗС України доцільно розглянути результати її розгортання, що очікуються. Перспективні засоби ДН мають забезпечити ефективну індивідуальну та професійну підготовку особового складу, з урахуванням службової необхідності та можливостей військовослужбовців і працівників, впровадження рейтингової системи їх оцінювання на рівні ЗС України, дистанційне підвищення кваліфікації, зростання професійної мобільності військових кадрів, їх ділової та соціальної активності, формування єдиного освітнього простору в рамках безперервної ступеневої системи навчання військових фахівців «протягом усього життя» [3].

Результати досліджень показали, що зменшення вартості, часу навчання, підвищення якості ДН мають бути скеровані на задоволення потреб визначеної кількості споживачів освітніх послуг. Саме на основі цього показника формується критеріальне значення для оцінювання ефективності функціонування СДН ЗС України. На прикладі деяких курсів підвищення кваліфікації, які проводяться у Національному університеті оборони України, була розрахована потенційна економія коштів за умови проведення цих курсів за дистанційною формою навчання.

Аналіз можливостей існуючої СДН ЗС України показав, що її існуючий стан потребує удосконалення, зокрема, в частині, що стосується підсистем: нормативно-правового, організаційного, науково-методичного, інформаційно-телекомунікаційного, математичного та програмного, матеріально-технічного, кадрового, фінансово-економічного забезпечень. Цей факт сформував невирішене завдання в практиці удосконалення військової освіти і актуалізував проведення досліджень ефективності функціонування СДН ЗС України з використанням відповідних наукових методів.

В інтересах вирішення удосконалення СДН Науковим центром дистанційного навчання НУОУ обґрунтовано систему показників і критеріїв оцінювання ефективності функціонування системи дистанційного навчання, які описують результат спільного функціонування її підсистем з урахуванням важливості їх контрибуції, а також запропонована єдиний методика, що базується на методах аналізу ієрархій та аналітичного моделювання процесів надання освітніх послуг і забезпечує комплексне урахування внесків підсистем СДН у результат її функціонування.

За результатами проведеного аналізу застосування розробленої методики оцінювання ефективності функціонування СДН обґрунтовані методичні рекомендації, практична реалізація яких може забезпечити підвищення ефективності СДН на 27%, а прогнозоване значення задоволення споживачів становитиме близько 82% від їх заявленої кількості.

Перспективними напрямками подальших досліджень може бути широкіше коло питань щодо розвитку системи дистанційного навчання ЗС України та удосконалення інформаційної технології в інтересах розвитку професійних компетентностей споживачів інформаційного ресурсу в процесі електронного навчання.

Список використаних джерел.

1. Інформаційна технологія управління підготовкою конкурентоздатного випускника вищого навчального закладу на основі когнітивного моделювання. За заг. ред. О.О. Ільїн. – К.: Логос, 2017. – 334 с.
2. Ленков С.В., Гахович С.В., Гунченко Ю.О., Лукін В.Є., Шворов С.А. Побудова та використання систем дистанційного навчання з елементами штучного інтелекту: Монографія. – Одеса, Вид-во ВМВ, 2014. – 324 с.
3. Наказ Міністерства Оборони України від 21.12.2015 № 744 Про затвердження Концепції дистанційного навчання у Збройних Силах України – Режим доступу: <http://adl.nuou.org.ua/kerivni-dokumentu/>
4. Організація та використання технологій дистанційного навчання у Збройних Силах України: навч.-метод. посіб./ колектив авторів; за заг. ред. С. М. Салкуцана. – К. : НУОУ, 2017. – 124 с.

ГУРЄЄВА ОЛЕНА СТАНІСЛАВІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

Визначальним чинником у зовнішній та внутрішній політиці України на тривалу перспективу є курс на європейську інтеграцію. Неухильна реалізація цього курсу забезпечить гарантії прав людини та розвиток громадянського суспільства в Україні. Ступивши на шлях євроінтеграції, Україна розпочала низку реформ, у тому числі реформу місцевого самоврядування. Сьогодні її називають децентралізацією влади з максимальною передачею функцій на місцевий рівень, аби якомога більше повноважень мали ті органи, які стоять ближче до людей, де такі повноваження можна реалізовувати найбільш успішно.

Перерозподіл владних повноважень із посиленням управлінської ролі муніципальних органів є одним із завдань системних реформ у різних сферах суспільного життя. Децентралізація, як процес перерозподілу владних повноважень безпосередньо пов'язана з розширенням функціонально-компетенційної сфери місцевого самоврядування. Так, до органів місцевого самоврядування відійшло виконання таких важливих функцій, які раніше виконували окремі юридичні особи: Державна Міграційна Служба України (щодо реєстрації/зняття місця проживання осіб); Міністерство юстиції України (щодо державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, а також з державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців).

Завдання підвищення ефективності надання адміністративних послуг стоять перед державою на найвищих управлінських щаблях. Сьогодні можна констатувати, що для України характерна системна недостатність задоволення потреб людини та суспільства в цілому. Проблема взаємодії управлінських структур на місцях потребує належного законодавчого регулювання. Координаційна функція і повноваження місцевих органів виконавчої влади щодо органів місцевого самоврядування штучно породжують зайві протиріччя між ними. Функціями з контролю і нагляду визначена діяльність, що здійснюється у формі перевірок, моніторингу реєстраційних дій державних реєстраторів та пов'язана з встановленням відповідності діяльності посадових осіб органу місцевого самоврядування вимогам закону. Так, є контроль за роботою структурних підрозділів управління, з боку державних органів, які наділені такими повноваженнями: Міністерство юстиції України та Державна Міграційна Служба України.

Відповідно до Постанови КМУ «Про затвердження Правил реєстрації місця проживання та Порядку передачі органами реєстрації інформації до Єдиного державного демографічного реєстру» [3], Державна Міграційна Служба України (далі – ДМС) та її територіальні органи контролюють дотримання органами реєстрації вимог законодавства з питань реєстрації місця проживання, а також їх діяльності у сфері реєстрації/зняття з реєстрації місця проживання/перебування осіб. За результатами проведених перевірок ДМС та її територіальні органи надсилають органу реєстрації акт щодо врахування рекомендацій (пропозицій) чи усунення виявлених недоліків, порушень. У разі виявлення ознак кримінального або адміністративного правопорушення орган, що виявив зазначені порушення, інформує про них відповідні правоохоронні органи. На нашу думку, визначений порядок контролю та повноваження контролюючого органу є достатнім та таким, що відповідає демократичним тенденціям в державі та принципам децентралізації.

Разом з цим, Мін'юстом та його територіальними органами здійснюється розгляд скарг на рішення, дії або бездіяльність державного реєстратора, суб'єктів державної реєстрації, територіальних органів Мін'юсту (далі – скарги у сфері державної реєстрації). Процедура здійснення Мін'юстом контролю за діяльністю у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень і державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань (далі – сфера державної реєстрації), критерії, за якими здійснюється моніторинг реєстраційних дій в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно та Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань (далі – реєстри), та визначається ступінь відповідальності за порушення у сфері державної реєстрації врегульовано Порядком здійснення Міністерством юстиції контролю за діяльністю у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень і державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань [2]. Основними завданнями контролю за діяльністю у сфері державної реєстрації є: – перевірка стану дотримання визначених законами порядків державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень та/або державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань державними реєстраторами, уповноваженими особами суб'єктів державної реєстрації під час здійснення ними повноважень; – запобігання, виявлення та вжиття заходів до усунення виявлених порушень вимог законів; – визначення професійної компетентності осіб, які мають намір виконувати функції державного реєстратора та не перебували на посаді державного реєстратора або не виконували функції державного реєстратора; – аналіз практики застосування законодавства у сфері державної реєстрації, надання відповідних узагальнених роз'яснень.

Контроль за діяльністю у сфері державної реєстрації, зокрема щодо відповідності державних реєстраторів кваліфікаційним вимогам, визначеним законодавством, здійснюється шляхом розгляду скарг відповідно до Закону України «Про звернення громадян», звернень інших осіб відповідно до закону, депутатських звернень, аналізу інформації, опублікованої в засобах масової інформації чи оприлюдненої в Інтернеті, перевірки відомостей,

отриманих Мін'юстом під час реалізації повноважень у сфері державної реєстрації, моніторингу реєстраційних дій в реєстрах, а також шляхом проведення спеціальної перевірки діяльності державного реєстратора в реєстрах.

Відповідно до п.6 ст.37 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» [1] за результатами розгляду скарги Мінюст та його територіальні органи приймають мотивоване рішення про: а) тимчасове блокування доступу державного реєстратора до Державного реєстру прав; б) анулювання доступу державного реєстратора до Державного реєстру прав; в) притягнення до дисциплінарної відповідальності посадової особи територіального органу Міністерства юстиції України. Тобто, Мінюст фактично взяв на себе права судової гілки влади, сам встановив факт порушення та сам визначив ступінь відповідальності відносно осіб які не є працівниками Мінюсту. Рішення про тимчасове блокування по своїй природі тотожне відстороненню від виконання обов'язків, яке відповідно до КЗпП України можливе тільки керівником на час службового розслідування не більш ніж на 30 діб, або в кримінальному провадженні підозрюваної особи за рішенням суду. Таким чином, повноваження Мінюсту викладені в зазначеному законі не відповідають демократичним принципам та є не співмірними з повноваженнями посадових осіб органів місцевого самоврядування, не відповідають Конституції України, несуть корупційні ризики. Таким чином, з метою вирішення колізійних ситуацій, було б доцільно виключити із законодавства України переліки повноважень, які можуть делегуватися і остаточно закріпити їх за одним органом влади.

Список використаних джерел.

1. Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 1 липня 2004 року № 1952-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text>
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення Міністерством юстиції контролю за діяльністю у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень і державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» від 21 грудня 2016 р. № 990 (в редакції від 4 грудня 2019 р. № 1125) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/990-2016-%D0%BF#Text>
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил реєстрації місця проживання та Порядку передачі органами реєстрації інформації до Єдиного державного демографічного реєстру» від 2 березня 2016 р. № 207 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/207-2016-%D0%BF#Text>

ДЕЙНЕКО СЕРГІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

здобувач Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України

ПИТАННЯ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИКОРДОННОЇ БЕЗПЕКИ

Глобальні виклики та загрози сучасного світу, особливо такі як міжнародний тероризм, незаконна міграція, організована транскордонна злочинність, контрабанда тощо, спонукають кожну державу до формування власної національної політики у сфері забезпечення прикордонної безпеки. Відомо, що 28 держав Європейського Союзу вживають заходів із забезпечення прикордонної безпеки як на національному, так і наднаціональному рівнях шляхом прийняття скоординованих рішень європейської спільноти у сфері управління кордонами ЄС.

Головним інструментарієм у здійсненні спільних завдань у сфері прикордонної безпеки Європейського Союзу є організація роботи Європейської агенції з питань управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах країн – учасниць Європейського Союзу ФРОНТЕКС (FRONTEX).

FRONTEX – агенція Європейського Союзу, яка займається охороною зовнішніх кордонів, є відповідальною за координацію діяльності національних прикордонних служб та забезпечує надійність кордонів країн-членів ЄС з іншими країнами. Відповідно до Рішення від 26 квітня 2005 року № 2005/358/ЄС «Про визначення місцезнаходження штаб-квартири Європейської агенції з питань управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах країн-учасниць Європейського Союзу» штаб-квартира агентства знаходиться у Варшаві [1].

FRONTEX розпочав справно працювати з 03 жовтня 2005 року та став першим з агентств Європейського Союзу, яке базується в одній з нових країн-членів ЄС з 2004 року. Відповідно до Регламенту ЄС № 2007/2004 Ради FRONTEX сприяє, координує і розвиває управління європейськими кордонами у відповідності з основним законом ЄС щодо права застосування концепції Комплексного Управління Кордонами. Агентство було створено для зміцнення і оптимізації співпраці між національними органами кордону ЄС [2].

На сьогодні Агенція FRONTEX є головним суб'єктом та інструментарієм забезпечення прикордонної безпеки зовнішніх кордонів ЄС, основною метою якої є розширення формату існуючого двостороннього та багатостороннього співробітництва між державами-членами ЄС та їх сусідами у сфері забезпечення безпеки кордонів.

Вважаємо, що концептуально-організаційна модель Європейської системи нагляду за кордонами спрямована на розв'язання таких питань: скорочення числа незаконних мігрантів, які перетинають кордони ЄС незаконним шляхом; зменшення кількості жертв серед незаконних мігрантів; проведення рятувальних операцій на морських кордонах (останнім часом значно зросла кількість жертв серед осіб, що намагаються потрапити до ЄС морським шляхом, особливо з африканських країн); зміцнення внутрішньої безпеки країн ЄС шляхом протидії транскордонній злочинності та ін.

Характеризуючи прикордонну складову регіональної європейської безпеки можна зробити висновок, що Європейська система безпеки кордонів створює спільну основу для оптимізації повсякденного співробітництва і зв'язку між органами влади держав-членів ЄС і сприяє використанню сучасних технологій з метою нагляду за

кордонами. Основною оперативною метою є обмін інформацією, за виключенням особистих даних, між існуючими національними і європейськими системами та аналіз ризиків.

Таким чином, проведений нами аналіз спільних управлінських рішень країн-членів Європейського Союзу у сфері прикордонної безпеки засвідчив про те, що європейськими державами впроваджуються виважені, консолідовані та системні заходи з протидії транскордонним викликам та загрозам у прикордонній сфері. Отже, Європейська система безпеки кордонів створює спільну основу для оптимізації повсякденного співробітництва і зв'язку між органами влади держав – членів ЄС і сприяє використанню сучасних технологій з метою нагляду за кордонами в межах усього європейського простору.

Водночас за підтримки Президента України та Міністра внутрішніх справ України Держприкордонслужба успішно реалізує Стратегію розвитку прикордонного відомства у рамках загальної реформи сектору безпеки і оборони України та забезпечує не лише охорону, а й захист державного кордону. Цей процес відбувається на основі концептуальних документів, які затверджені Кабінетом Міністрів України. Так відповідно до взятого Україною вектору на євроатлантичну інтеграцію та запровадження кращих європейських практик управління кордонами розпорядженням Уряду від 24 липня 2019 р. № 687-р схвалено Стратегію інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року та затверджено план її реалізації на перші три роки.

На сьогодні впровадження інтегрованого управління кордонами є одним з головних пріоритетів реалізації державної політики у сфері охорони державного кордону. Для його координації створено міжвідомчу робочу групу високого рівня, її робочим органом є Віртуальний контактний аналітичний центр.

Слід відзначити, що задля посилення прикордонної безпеки спільне патрулювання поширено на весь кордон з країнами ЄС та Республікою Молдова, покращено якість контрольних процедур. Спільний контроль осіб, товарів і транспортних засобів вже запроваджено у десяти пунктах пропуску на українсько-молдовській та українсько-польській ділянках кордону.

Також налагоджено ефективну співпрацю з прикордонними і правоохоронними відомствами суміжних держав, Європейською агенцією прикордонної та берегової охорони (FRONTEX), Групою Європейської Комісії з підтримки України, Консультативною місією Європейського Союзу з реформування сектору цивільної безпеки України (EUAM) та Місією Європейської Комісії з надання допомоги в питаннях кордону в Україні та Республіці Молдова (EUBAM).

З урахуванням цього в Україні ефективно працює прикордонно-представницький апарат та функціонує апарат перших секретарів з прикордонних питань Посольств України за кордоном в Республіці Молдова, Республіці Польща, Республіці Білорусь, Словацькій Республіці, Румунії та РФ. З Угорщиною вирішується питання щодо можливості збереження такої посади, відповідний запит направлено на розгляд до МЗС України.

Список використаних джерел.

1. COUNCIL DECISION of 26 April 2005 designating the seat of the European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union [Електронний ресурс] : COUNCIL DECISION 2005/358/EC. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32005D0358>.

2. EUROSUR FRONTEX [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://frontex.europa.eu/intelligence/eurosur>.

ДЕМ'ЯНЧУК ІГОР ЯКОВЛЕВИЧ

*аспірант кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

СИСТЕМА ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ФРАНЦІЇ ЗА РІВНЯМИ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ

Франція – президентсько-парламентська республіка з главою уряду – прем'єр-міністром, що призначається президентом, який є безпосередньо обраним главою держави. Територія Франції складається з 18 адміністративних областей – 13 столичних (тобто Європейська Франція) та 5 заморських регіонів. [4]. Станом на 1 січня 2020 року кількість населення Франції складає 67 млн. 98,8 тис. чоловік [2].

Франція є унітарною державою та має трирівневу систему організації влади на місцях: комуна, департамент, регіон.

Хоча публічна влада на рівні комуни представлена виключно інститутом місцевого самоврядування, але мер виступає в подвійному статусі – як головна посадова особа комуни і як представник державної влади в комуні. Як представник державної адміністрації мер здійснює роботу з актами громадянського стану, забезпечує виконання законів та інших нормативних актів держави, проведення виборів, переписів, надає на запити державних органів різного роду інформацію тощо. Мер не підпорядковується вищестоящим органам державної влади, але в межах державних повноважень є підконтрольним їм, що здійснюється, однак, через рішення суду.

На рівні департаменту публічна влада представлена інститутом місцевого самоврядування у вигляді генеральної ради та інститутом державної виконавчої влади в особі префекта. Префект призначається в кожний департамент декретом Президента, прийнятим у Раді Міністрів за представленням Прем'єр-міністра та міністра внутрішніх справ. Префект представляє уряд у цілому, Прем'єр-міністра, а також окремо кожного міністра. За протоколом він є першою по ієрархії посадовою особою департаменту. Виступаючи від імені держави, префект контролює дотримання національних інтересів, забезпечує здійснення в департаменті повноважень центральних державних органів, тримає уряд у курсі політичної ситуації в департаменті, несе відповідальність за управління майном, що належить державі. Префект втілює в життя урядову політику, здійснює нагляд за виконанням у

департаменті нормативних актів центральної влади, для забезпечення порядку він має право приймати рішення про використання поліцейських сил. Якщо на території департаменту здійснюється суттєве правопорушення, що підриває національну безпеку, префект надає допомогу правоохоронним органам у пошуку винних та в цій ролі має право підписувати постанову про арешт, обшук тощо. В межах адміністративного контролю за діяльністю департаменту префект може передавати на розгляд адміністративного суду рішення органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб. Префект здійснює загальне керівництво діяльністю периферійних урядових служб у департаменті (таких як управління соціальними та санітарними справами, сільського господарства, ветеринарії, архітектури, архівів, мір та ваг тощо), а також виступає посередником у відносинах між периферійними службами та їх міністерствами. Однак деякі служби не контролюються префектом. Так, за межами його контролю функціонують периферійні служби міністерства оборони, фінансів, освіти, юстиції, а також інспекція праці.

Найвищою територіальною одиницею Франції є регіони, на рівні яких існують органи місцевого самоврядування – генеральна рада департаменту, а також органи державної виконавчої влади в особі комісара республіки. Комісар республіки є одночасно префектом департаменту, на території якого розташований центр регіону. Головним завданням комісара республіки є координація діяльності префектур щодо втілення в життя регіональних програм. Координація здійснюється через адміністративну конференцію регіону, до складу якої входять місцеві префекти та інші керівники органів державної влади в департаментах [1].

Структура цивільного захисту організована на національному, зональному та відомчому рівнях.

На національному рівні міністр внутрішніх справ готує рятувальні заходи та координує надзвичайні ресурси, що використовуються державою, територіальними громадами та громадськими установами на всій території. Йому допомагають вищі державні службовці оборони та Міжвідомчий центр управління кризовими ситуаціями, які виконують свої завдання з координації надзвичайних ресурсів.

На зональному рівні префект зони координує надзвичайні ресурси в зоні оборони. Він має у своєму розпорядженні Міжрегіональний центр координації оперативної цивільної безпеки для виконання цього завдання. Допомогу у підготовці рятувальних заходів йому надають Генеральний секретаріат оборонної зони та штаб цивільної безпеки.

На відомчому рівні префект відомства реалізує державні та приватні ресурси надзвичайних ситуацій і координує ці ресурси. У його розпорядженні перебуває відокремлений оперативний центр пожежної та надзвичайної служби. Якщо виникла криза, активізуються три нові операційні центри; один – в Міністерстві внутрішніх справ, а інші два: на зональному (Центр оперативно-оборонних операцій) та відомчому рівнях (Відомчий оперативний центр).

На національному рівні загальним завданням Управління цивільної оборони та безпеки (УЦО) є захист держави, людей та власності у відповідь на загрози агресії виникаючими небезпеками та проти ризиків, стихійних лих та катастроф. Нарешті, воно також бере участь у охороні навколишнього середовища.

На рівні міністрів УЦО приєднується до Міністерства внутрішніх справ. Його національний оперативний центр забезпечує цілодобовий моніторинг масштабних рятувальних операцій на національному рівні у Франції та за кордоном. Він несе відповідальність за інформування Міністра внутрішніх справ та органів державної влади щодо нещасних випадків та катастроф.

Зональні оперативні центри громадської безпеки (ЦГБ) створені в Марселі, Ліоні, Ренні, Бордо, Меці та Парижі. Всередині кожної оборонної зони ЦГБ забезпечує координацію допомоги та рятувальних операцій під керівництвом префекта району.

Громадська безпека – це компетенція, яка ділиться між місцевою владою та державою. Міський голова кожного муніципалітету (комуни) та префект департаменту несуть відповідальність за забезпечення запобігання ризикам та розподілу допомоги та порятунку. Префект приймає відомчий план або будь-який інший план допомоги та порятунку (наприклад, червоний план, що реалізує ланцюжок медичної допомоги у випадку численних жертв). Префекти мають у своєму розпорядженні міжвідомчу службу з питань економічної та цивільної оборони та цивільного захисту.

Щоденно заходи громадської безпеки проводять 238 тис. професійних та добровільних пожежних.

Пожежні належать до муніципальних, міжмуніципальних чи відомчих органів. У кожному відділі (крім Парижа та його трьох навколишніх районів, де працює Паризька пожежна команда) відомчі пожежно-рятувальні служби, громадські відомчі установи, фінансуються місцевими органами влади та очолюються президентом загальної ради, але залучають повноваження префекта щодо оперативного впровадження засобів допомоги [3].

Список використаних джерел.

1. Система державного управління Республіки Франція: досвід для України / авт.-уклад. Л. А. Пустовойт ; за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка. – К. : НАДУ, 2010. – 56 с. – (Серія видань з міжнародного досвіду державного управління) (с.10-11).

2. Eurostat. Country profiles [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat/guip/themeAction.do>.

3. France – Disaster management structure [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/echo/files/civil_protection/vademecum/fr/2-fr-1.html#over.

4. France. Overview [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/france_en.

**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ
В КОНТЕКСТІ СТРАТЕГІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ 2020 РОКУ**

Слід зазначити, що 14 вересня 2020 року Указом Президента України було затверджено Стратегію національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни» [3]. Відповідно до статті 26 Закону України «Про національну безпеку України», Стратегія національної безпеки є основним документом довгострокового планування, яким визначаються основні напрями державної політики у сфері національної безпеки, що розробляється за дорученням Президента України протягом шести місяців після його вступу на пост [2].

Незважаючи на те, що цей документ з'явився з істотним запізненням, він є важливим тому що згідно статті 102 Конституції України, саме Президент є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина, а також є гарантом реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору [1]. Реалізація зовнішньополітичного курсу на європейську інтеграцію вимагає скоординованих дій органів публічної влади на різних щаблях та у різних сферах, тому перспективи розвитку євроінтеграційних процесів в Україні в контексті Стратегії національної безпеки України 2020 р. набуває особливої актуальності.

Стратегія національної безпеки України (далі Стратегія) ґрунтується на таких основних засадах: стримування – розвиток оборонних і безпекових спроможностей для унеможливлення збройної агресії проти України; стійкість – здатність суспільства та держави швидко адаптуватися до змін безпекового середовища й підтримувати стає функціонування, зокрема шляхом мінімізації зовнішніх і внутрішніх уразливостей; взаємодія – розвиток стратегічних відносин із ключовими іноземними партнерами, насамперед з Європейським Союзом і НАТО та їх державами-членами, Сполученими Штатами Америки, прагматичне співробітництво з іншими державами та міжнародними організаціями на основі національних інтересів України [3]. Таким чином, слід відзначити, що питання забезпечення національної безпеки нашої держави розглядається, у тому числі, крізь призму розвитку співробітництва з ЄС.

Разом з тим, європейська інтеграція визначається у Стратегії одним з пріоритетів національних інтересів України та забезпечення національної безпеки України.

Реалізація цього пріоритету забезпечуватиметься, зокрема, шляхом повної імплементації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом та модернізацією її параметрів там, де необхідно, за результатами всебічного огляду досягнення цілей Угоди відповідно до статті 481, з метою набуття повноправного членства України у Європейському Союзі [3].

У іншій частині Стратегії також наголошується, що для реалізації стратегічного курсу на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі має бути забезпечено повну імплементацію та подальшу адаптацію Угоди про асоціацію, інтеграцію національної економіки до європейського економічного простору, досягнення Україною відповідності Копенгагенським критеріям членства в ЄС [3].

Розуміючи, що реалізація євроінтеграційного курсу України лежить не тільки в площині відносин по лінії Київ-Брюссель, в Стратегії визначено формат відносин з країнами-членами ЄС, хоча із різними пріоритетами співробітництва.

Зокрема, в Стратегії передбачено всебічне співробітництво зі Федеративною Республікою Німеччина та Французькою Республікою, яке має для України пріоритетний стратегічний характер та спрямовується на зміцнення гарантій незалежності й суверенітету, сприяння демократичному поступу та розвитку України.

А метою захисту власних національних інтересів та зміцнення регіональної безпеки Україна розвиватиме стратегічне партнерство з такими членами ЄС як Литовська Республіка та Республікою Польща, а також партнерські відносини з іншими державами Балтії та державами Північної Європи, а також тісні добросусідські відносини з державами Центральної та Південно-Східної Європи.

В заключних положеннях Стратегії зазначено, що вона є основою для розроблення низки документів щодо планування у сферах національної безпеки і оборони (14 стратегій і 1 національна програма), які визначатимуть шляхи та інструменти її реалізації. На особливу увагу, на наш погляд, заслуговує Стратегія зовнішньополітичної діяльності, якої раніше в нашій державі не було.

Таким чином, Стратегія національної безпеки 2020 р. закріплює прагнення набуття членства в ЄС серед пріоритетів зовнішньої політики нашої держави, що сприятиме розвитку євроінтеграційних процесів, та пов'язує їх із забезпеченням національної безпеки України.

Список використаних джерел.

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року (із змінами) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Закон України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 року № 2469-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
3. Стратегія національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни», затверджено Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#n7>

**ВІДНОВЛЕННЯ МУНІЦИПАЛЬНОГО РЕФОРМАТОРСЬКОГО РУХУ:
«ПЕРЕВИНАЙДЕННЯ» МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В КАНАДІ**

Сучасна система місцевого самоврядування в Канаді сформувалася в результаті широкомасштабного реформування в ряді провінцій у період після другої світової війни. В другій половині XX ст. розпочалася сучасна ера реформування місцевого самоврядування в Канаді, значні перетворення мали місце в більшості провінцій країни. Труднощі полягають у чіткому визначенні початку періоду реформ, оскільки від свого заснування система місцевого самоврядування зазнала значних змін. За приклади можна навести перенесення окремих функцій «вгору» до органів влади вищого рівня, створення міжмуниципальних органів спеціального призначення, міжмуниципальні угоди про спільне обслуговування, розширення меж територіальних одиниць через анексії й об'єднання, збільшення цільової фінансової допомоги з боку провінційних і федерального урядів, використання муніципалітетів як агентів здійснення провінційної урядової політики.

Вже в 30-40-х рр. XX ст. в провінції Альберта уряд включився в питання укрупнення не лише сільських муніципальних районів, а й шкільних районів. Подальша консолідація сільських освітніх і муніципальних адміністративних одиниць в одnorусні окружні одиниці почалася в 1950 р. Проте в рамках завдання нашого дослідження відлік реформи місцевого самоврядування слід починати з 1953 р., а саме заснування Метрополійного Торонто (т. зв. Метро). Наступне десятиліття характеризується як період «метрополійної реформи для окремого випадку», що на початку 60-х рр. XX ст. поширився на міста Монреаль і Вінніпег. Реформи «в кожному окремому випадку» означали те, що вони репрезентували «унікальні відповіді на серйозні проблеми обслуговування в трьох міських ареалах, радше ніж були результатом будь-якого всебічного аналізу місцевого самоврядування в конкретній провінції» [3, с. 89].

Навпаки, десятиріччя 1960-их можна виокремити не тільки через значне зростання реформаторської активності, а й також через застосування у кількох провінціях більш комплексних підходів до розв'язання проблем. Наприклад, фундаментальні дослідження провінційно-місцевих відносин були виконані в Нью-Брансуїці в 1963 р і в Манітобі у 1964 р. (хоча тільки в Нью-Брансуїці послідували виробленим рекомендаціям). Ініціативи з реформи впроваджувалися в Британській Колумбії і Квебеці в 1965 р., з особливим акцентом на створенні для міських територій органів влади верхнього ярусу і впровадженням добровільного об'єднання невеликих муніципалітетів у випадку Квебека. Головною особливістю спроб реформи місцевого самоврядування Онтаріо в даний період було створення регіональних органів влади.

Реформаторські ініціативи пішли на спад з початку 1970-х рр. Основними структурними перетвореннями надалі стали створення Вінніпег-Юнісіті («одномісто») у 1972 р. і впровадження регіональних окружних муніципалітетів у Квебеці в 1979 р. Дослідження проблем місцевого самоврядування у Новій Шотландії і Ньюфаундленді було завершено в 1974 р., але без подальших конкретних дій, за виключенням певних поступових змін у Ньюфаундленді в середині 1990-х рр.

З кінця 80-х рр. XX ст., особливо перед настанням нового, III тисячоліття, діяльність у сфері реформування місцевого самоврядування відновилася. Процеси регіонального укрупнення, розпочаті в Атлантичних провінціях, особливо в Ньюфанленді й Лабрадорі, і завершені формуванням мега-міст Торонто й Монреалю, лягли в основу «другої хвилі» регіонально-муніципального реформування. Кожна провінція розробила й виконувала власну програму укрупнень. Позаяк перша хвиля муніципальної реформи була викликана необхідністю забезпечення інфраструктури для зростання, друга хвиля була мотивована бажанням зменшити витрати в період фінансових обмежень шляхом раціоналізації системи місцевого самоврядування, забезпечення умов для ефекту масштабу в наданні громадських послуг.

Що ж до принципів проведення реорганізації, то дослідник муніципальної політики Д.Хіггінз відзначив, що «рішення про зміни є політичним: воно торкається політичного вибору і використання політичних процесів у переслідуванні чиїхось політичних інтересів. Наприклад:

- бізнесові інтереси у сфері нагромадження капіталу й економічного розвитку обслуговуються через централізацію, громадське забезпечення інфраструктури;
- провінційні політичні діячі і бюрократи обслуговуються через перенесення фінансового тягаря на плечі муніципалітетів;
- місцеві політичні і бюрократичні інтереси обслуговуються через переадресування спірних питань до верхнього ярусу управління чи органів спеціального призначення;
- інтереси місцевої громадськості й приватного сектора обслуговуються через заміну великих [адміністративно-територіальних] одиниць на менші (чи навпаки)
- професійні кола (наприклад планувальники, інженери, працівники соціального забезпечення й охорони здоров'я) обслуговуються через агенції спеціального призначення чи централізацію» [2, с. 241-242].

Розпочаті наприкінці XX ст. перетворення законодавчого, фінансового, організаційного характеру призводять до радикальної зміни відносин між різними рівнями влади і змушують знову говорити про «перевинайдення місцевого самоврядування» відповідно до вимог часу, нову хвилю муніципального реформування [1].

Список використаних джерел.

1. Bish R. Local Government Amalgamations: Discredited Nineteenth-Century Ideals Alive in the Twenty-First. Toronto: C.D. Howe Institute, 2001. 36 p. (Urban Papers. № 150).

2. Higgins D. The Processes of Reorganizing Local Government in Canada. Canadian Journal of Political Science. 1986. P. 241-243.
3. Tindal C.R., Tindal S.N. Local Government in Canada. 4th ed. Toronto: McGraw-Hill Ryerson Limited, 1995. 399 p.
4. Козюра І. В. Місцеве самоврядування: канадський досвід для України: монографія. Полтава : ТОВ «АСМІ», 2013. 368 с.

КРИВЦОВА ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА

*доцент кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.*

КОНВЕРГЕНЦІЯ І РОЗБІЖНІСТЬ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ РЕФОРМАХ

Адміністративна реформа в Європі зазнає багато варіацій у різних державах та в часі. Тоді як деякі країни вважаються піонерами реформ і мають надзвичайно поважний та ефективний державний сектор, інші розглядаються як відстаючі та неефективні урядові адміністрації, які страждають від політизації та надмірного застосування моделей патронажу.

Маємо зазначити, що адміністративні реформи ґрунтовно аналізувались та досліджувались в одних країнах більш інтенсивно, ніж в інших. У деяких країнах новий публічний менеджмент (НПМ) все ще переживає підйом, тоді як інші вже сприйняли безліч ідей пост-НПМ. Іноді ярлики НПМ відхиляються публічно, але впроваджені реформи демонструють неабияку схожість із тими, що пов'язані саме з цим управлінським напрямом. Різниця в проведенні сучасних адміністративних реформ є значною і залежить не тільки від адміністративної культури, але й від різних вихідних точок певних державних систем [1, 2]. Термінологія реформ, що застосовується в різних країнах, також дуже різниться, або, якщо це не так, співзвучні та подібні концепти можуть маскувати дуже різні реформи. Навіть базуючись на схожих ідеях та теоретичних підходах, реформи національної системи управління значно відрізняються. Ця різноманітність реформ, взаємодіючи з ще більшим розмаїттям адміністративних систем та адміністративних культур, призвела до значної неоднорідності в практиці адміністративного реформування у Європі.

Сьогодні ведеться жвава дискусія щодо того, чи відбувається конвергенція в національних траєкторіях реформ державного сектору [3], особливо на європейському рівні через посилення інтеграції та можливу появу так званого «Європейського адміністративного простору» [4, 5]. Дослідники відмічають, що в цілому простежуються деякі загальні тенденції, але значно помітніші національні варіації [6], а спільних рис та конвергенції суттєво менше, ніж прийнято вважати [3]. Британські вчені спочатку виявили чіткі відмінності між основною групою країн-прихильниць ринкового підходу НПМ, що включає Австралію, Нову Зеландію, Великобританію, а іноді і США, та другою групою європейських модернізаторів, такими як Фінляндія, Швеція та Нідерланди, які залишались на позиціях провідної ролі держави [2]. Але досить швидко ці угруповання еволюціонували, виявивши недостатність таких однобічних підходів та необхідність більш гнучкої реформаторської діяльності.

Саме тому процеси конвергенції та розбіжностей у реформі національних систем управління досі привертають значну дослідницьку увагу. Розширення ЄС та необхідність виведення управління та адміністрування в нових державах-членах на певний прийнятний рівень у поєднанні з вимушеною жорсткою економією в Європі чітко поставили на порядок денний центральну роль публічного управління в економічному розвитку країн. Наявність дієвого та ефективного публічного управління розглядається як вирішальна для успішного економічного зростання. Отже, інтерес до адміністративної реформи значно зріс, особливо на європейському рівні. У 2014 році Європейська Комісія вперше включила як тематичну ціль «посилення інституційного потенціалу та ефективне публічне управління» у свою поточну стратегію ЄС-2020 на період 2014–2020 років. У 2015 році в ЄС також був опублікований документ під назвою «Якість інструментів публічного управління для практиків», щоб підтримати, направити та заохотити модернізацію системи управління в державах-членах ЄС. Такі нові пріоритети та події на європейському рівні однозначно сигналізують про необхідність отримання більше емпіричних доказів щодо порівняння адміністративних реформ.

Список використаних джерел.

1. Torres L., Pina V. Reshaping public administration: the Spanish experience compared to the UK /L.Torres, V. Pina // Public Administration. – 2004. – 82 (2). – P. 445–464.
2. Pollitt C., Bouckaert G. Public Management Reform: A Comparative Analysis: New Public Management, Governance, and the Neo- Weberian State, 3rd edition. – Oxford: Oxford University Press, 2011. – 392 p.
3. Pollitt C. Convergence or divergence: what has been happening in Europe? // C. Pollitt, S. van Thiel and V. Homburg (eds), New Public Management in Europe: Adaptation and Alternatives, Basingstoke: Palgrave. – 2007. – P. 10–25.
4. Olsen J.P. Governing Through Institution Building: Institutional Theory and Recent European Experiments In Democratic Organization. – Oxford/New York: Oxford University Press, 2010. – 272 p.
5. Sager F., Overeem P. The European Public Servant. A Shared Administrative Identity?. – Colchester: ECPR Studies, 2015.-326p.
6. Kettl, D. The Global Public Management Revolution: A Report on the Transformation of Governance, Washington, DC: Brookings Institution Press., 2000. – 96 p.

МАЙМЕСКУЛ ОЛЕКСАНДР ВАСИЛЬОВИЧ

*аспірант кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ 2020

Відомо, що згідно постанови Верховної Ради України від 15.07.2020 № 795-IX на 25 жовтня 2020 року в нашій державі призначено місцеві вибори.

Однак нині на проведення виборів може вплинути ще один, не передбачений чинник – кількість людей в Україні, які захворіли на коронавірус. У десятках країн світу на тлі пандемії COVID-19 вже перенесено вибори різного масштабу – президентські (Польща, Молдова, Ісландія), парламентські (Чорногорія, Литва, Грузія, Румунія, Хорватія) та місцеві (Іспанія, Австрія, Велика Британія, Франція). Ці країни переносили здебільшого вибори, які мали б відбутися найближчим часом. В Україні єдиними умовами перенесення чергових місцевих виборів можуть бути: введення воєнного/надзвичайного стану або внесення змін у Конституцію щодо визначення іншого терміну повноважень зазначених вище суб'єктів.

Слід відзначити, що місцеві вибори відбуватимуться за новим Виборчим кодексом, який набув чинності 1 січня 2020 р. Кодекс частково усуває проблеми попереднього закону про місцеві вибори, але потребує доопрацювання. Він частково вирішує питання округів без депутатів та партизації місцевих рад через запровадження відкритих виборчих партійних списків.

Разом з тим, нововведенням у чергових місцевих виборах є те, що вони організовуватимуться на новій територіальній основі. Згідно з Постановою Верховної Ради України від 17 липня 2020 року № 807-IX «Про утворення та ліквідацію районів» було утворено укрупнені райони.

Відповідно до приписів Виборчого кодексу України у рік проведення чергових місцевих виборів, перші місцеві вибори призначаються та проводяться разом з черговими. Таким чином, 25 жовтня 2020 року разом з черговими місцевими виборами проводитимуться і перші вибори.

Крім того, цьогорічні чергові та перші вибори депутатів місцевих рад організовуватимуться і проводитимуться за новими виборчими системами. А саме:

- вибори депутатів сільської, селищної, міської ради (територіальних громад з кількістю виборців до 10 тисяч) проводяться за мажоритарною системою відносно більшості в багатомандатних виборчих округах, на які поділяється територія відповідної територіальної громади. У кожному такому окрузі може бути обрано не менше двох і не більше чотирьох депутатів;

- вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, районних у місті рад, а також депутатів міських, сільських, селищних рад (територіальних громад з кількістю виборців 10 тисяч і більше) проводяться за системою пропорційного представництва за відкритими виборчими списками місцевих організацій політичних партій у територіальних виборчих округах, на які поділяється єдиний багатомандатний виборчий округ, що збігається з територією відповідно Автономної Республіки Крим, області, району, міста, району в місті, села, селища згідно з адміністративно-територіальним устроєм або територією міської, сільської, селищної територіальної громади.

При цьому організація підготовки і проведення виборів депутатів місцевих рад за зазначеними виборчими системами передбачає нову систему висування кандидатів у депутати організаціями політичних партій. А також – формування нових видів виборчих списків кандидатів, а саме: єдиного та територіальних виборчих списків на виборах депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, районних у місті рад, а також кандидатів у депутати міських, сільських, селищних рад (територіальних громад з кількістю виборців 10 тисяч і більше).

Особливо складною для розуміння організаціями політичних партій та виборцями, а також для адміністрування територіальними та дільничними виборчими комісіями видається організація підготовки і проведення зазначених виборів за системою пропорційного представництва за відкритими виборчими списками.

Також, на виборах 25 жовтня 2020 року буде обов'язковим дотримання гендерної квоти під час формування виборчих списків місцевих організацій політичних партій, за якою серед кожних п'яти кандидатів у виборчому списку має бути щонайменше дві жінки. Недотримання гендерної квоти у виборчому списку може слугувати підставою для відмови в реєстрації кандидатів у депутати від відповідної місцевої організації політичної партії.

Значна кількість новацій у виборчому законодавстві є серйозним викликом для всіх суб'єктів виборчого процесу.

До основних переваг оновлення виборчого законодавства в процесі реформи вересня 2019 – липня 2020 року належать:

Врегулювання проблемних аспектів реалізації виборчого права внутрішньо переміщеними особами та іншими мобільними групами виборців (зокрема, трудовими мігрантами) та виборцями, які вибули з місця попередньої реєстрації.

Посилення ефективності законодавства з питань протидії виборчим злочинам, їхнього розслідування та застосування відповідних санкцій до порушників.

Покращення умови для забезпечення виборчих прав людей з інвалідністю, які досі зіштовхуються із суттєвими перешкодами із доступом до приміщень дільниць, участі у роботі виборчих комісій та під час ознайомлення із матеріалами передвиборної агітації.

Закріплення вимог до гендерного представництва під час формування списків кандидатів та висування переліку кандидатів у багатомандатних мажоритарних округах.

Ключовими недоліками виборчого законодавства на сьогодні є:

Поширення пропорційної виборчої системи на територіальні громади із кількістю 10 тис. виборців і більше, внаслідок чого кардинально скорочено можливості для самовисування, скасування виборності старост у ОТГ

менше ніж за два місяці до початку виборчого процесу, що не відповідає міжнародно визнаним стандартам демократичних виборів.

Встановлення мінімальної кількості голосів виборців, необхідних кандидату для просування у першу частину територіального виборчого списку (25% від виборчої квоти), що зменшує вплив голосів виборців на обрання кандидата, тобто на забезпечення справжньої відкритості виборчих списків.

Неврегульованість процедури прийняття висновків обласних військово-цивільних адміністрацій про неможливість проведення перших місцевих виборів в окремих громадах Донецької та Луганської областей.

Наявність у тексті Кодексу суттєвих термінологічних розбіжностей, що породжують неможливість застосування норм закону, зокрема, встановлення внаслідок недоліків техніко-юридичного доопрацювання, розміру заборони розповсюдження брендіваних матеріалів передвиборної агітації, виготовленої з виборчого фонду.

Таким чином, підготовка та проведення місцевих виборів 2020 в Україні має низку особливостей, які викликані до життя таким обставинами як: ситуація навколо пандемії COVID-19, набуття чинності Виборчого кодексу із значною кількістю нововведень, а також нова територіальна основа місцевих виборів.

НІКОЛАЄВА ДАРІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

аспірант Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

ЗЛЕТИ ТА ПАДІННЯ У ВІДНОСИНАХ ТУРЕЧЧИНА-ЄС

Історичний розвиток відносин Туреччина-ЄС свідчить про те, що на ці відносини безпосередньо вплинули зміни у міжнародній системі та процесах європейської інтеграції. Холодна війна та її наслідки були визначальними чинниками відносин між ними в минулому. Так само сьогодні на відносини Туреччини з ЄС впливають трансформації міжнародної системи, нещодавні події у Близькосхідному регіоні та кризи, з якими зіткнувся ЄС. Отримання у 1999 р. Туреччиною статусу кандидата на членство в ЄС, стало величезним поштовхом для розвитку Республіки у 2000-х роках. Вона швидко провела важливі реформи, аби відповідати Копенгагенським критеріям, включаючи скасування смертної кари, перегляд складу і повноважень Ради національної безпеки, розширення культурних прав і зняття обмежень щодо основних свобод. Попри всі заборони і культурні аргументи проти вступу Туреччини, держави-члени ЄС змогли досягти згоди щодо початку з нею переговорів про вступ з 3 жовтня 2005 року.

В контексті цього було створено низку інституцій для підтримання та розвитку турецько-європейських відносин. Так, структура Міністерства закордонних справ включає в себе Дирекцію у справах Європейського Союзу. Заступником Міністра Турецької Республіки у справах ЄС нині є Фарук Каймакчі. До складу Дирекції у справах ЄС входять такі основні департаменти: Департамент із політичних питань, який контролює і координує діяльність органів державної влади, спрямовану на приведення законодавства Туреччини у відповідність до положеннями Acquis ЄС у сфері політичних критеріїв, правосуддя, свободи, безпеки, судової системи та основних прав. Департамент політики приєднання, який координує і контролює хід переговорного процесу з вступу до ЄС, а також роботу з підготовки, застосування, контролю і звітності Національної програми імплементації законодавства ЄС. Департамент галузевої політики, який контролює і координує зусилля органів державної влади та організацій для узгодження з Acquis ЄС наступних тем: «Транспорт», «Навколишнє середовище та зміна клімату», «Енергетика», «Транс'європейські мережі», «Сільське господарство та розвиток сільських районів» тощо. Департамент економічної, фінансової та соціальної політики, який контролює і координує діяльність органів державної влади у сфері приведення турецького законодавства у відповідність до вимог ЄС в галузі економічних критеріїв, руху капіталу, фінансових послуг, оподаткування, економічної і грошово-кредитної політики, статистики, соціальної політики та зайнятості, політики підприємств і промисловості, регіональної політики і координація структурних інструментів, науки й досліджень, освіти та культури, фінансового контролю і бюджетного забезпечення. Департамент права та перекладу з питань ЄС, що розглядає і дає висновки за законопроектами щодо їх відповідності законодавству ЄС, а також проводить дослідження законодавства ЄС і законодавства про асоціацію між Туреччиною й ЄС, прецедентному праву Суду ЄС і стежить за розвитком у цих галузях; й, за необхідності, дає висновки. Крім цього, координує роботу, пов'язану з перекладом законодавства ЄС і законодавства Туреччини, необхідного у межах переговорів про вступ, перевіряє точність перекладів у цьому контексті і виконує відповідну інфраструктурну і інвентаризаційну роботу.

Крім цього, для підтримки та розвитку відносин створено спільні інституції Турецької Республіки і ЄС: 1. Комітет асоціації, який готує порядок денний Ради асоціації та оцінює технічні проблеми, що виникають у партнерських відносинах. Комітет складається з технічних фахівців із обох сторін. 2. Спільний парламентський комітет Туреччина-ЄС, що відповідає за оцінку питань, що впливають із Анкарської угоди (підписаної 12 вересня 1963 р., між Туреччиною й ЄЕС) і складається з рівної кількості членів від Великих національних зборів Туреччини і Європейського парламенту. 3. Спільний консультативний комітет Туреччина-ЄС, створений з метою зміцнення співробітництва та інституціоналізації соціально-економічного діалогу між двома сторонами. Комітет збирається двічі на рік і складається з рівного числа членів від Соціально-економічного Комітету ЄС та різних груп, які представляють економічні та соціальні інтереси Туреччини. Завдання Комітету – зміцнити порозуміння і інформування, а також розширити можливості для співробітництва в інтересах обох сторін. 4. Комітет митного співробітництва, який відповідає за адміністративне співробітництво між сторонами-підписантами належного і однакового застосування митних положень Угоди про асоціацію і за виконання будь-яких інших обов'язків, які Комітет асоціації може покласти нього на митної сфері. Він складається з митних експертів держав-членів і

посадових осіб служб Європейської комісії, а також турецьких митних експертів. 5. Об'єднаний комітет Митного союзу (МС), створений відповідно до Рішення Ради асоціації №1/95 про реалізацію МС між Туреччиною й ЄС для обговорення та обміну думками про рівень відповідності турецького законодавства законодавству ЄС і з проблем, які безпосередньо пов'язані з функціонуванням МС (спільна комерційна політика, політика конкуренції, митне законодавство тощо). Цей комітет складається з представників сторін та приймає консультативні рішення.

У 2006 р. Рада ЄС вирішила не відкривати 8 пунктів у переговорах і тимчасово не закривати будь-які пункти до того часу, поки Туреччина не виконає свої зобов'язання у межах МС. Це була санкція проти Туреччини, щоб здійснити тиск на країну аби вона відкрила свої порти і аеропорти для транспортних засобів з Республіки Кіпр. Пізніше Франція за президентства Ніколя Саркозі також запровадила одностороннє вето, заблокувавши відкриття ще 5 глав з тієї причини, що ці глави були безпосередньо пов'язані з вимогами членства. Оскільки президент Саркозі був проти членства Туреччини з цивілізаційних причин, він вважав, що немає сенсу відкривати такі глави, як регіональна політика та координація структурних інструментів. Третій удар був нанесений, коли кіпріоти-греки в односторонньому порядку заблокували відкриття додаткових розділів у 2009 р. Отже, через невирішене кіпрське питання, супротиву деяких держав-членів з культурних та стратегічних міркувань і уповільнення реформ, ініційованих ЄС, процес приєднання Туреччини, незважаючи на те, що він починався з високих очікувань, швидко загальмувався.

Але Туреччина так само залишається важливим регіональним партнером для ЄС. Про це, зокрема, свідчать події 2015 року, коли конфлікт у Сирії призвів до кризи біженців до ЄС. Завдяки єдності Туреччини та ЄС і Заяві від 18 березня ЄС зміг перебороти кризу. Відносини між Туреччиною й ЄС, які залишалися незмінними до 2015 р., знову набрали обертів. Масовий відтік мігрантів з Сирії через загострення конфлікту створив міграційний тиск на кордонах ЄС, особливо вздовж узбережжя Егейського моря між Туреччиною й Грецією. Результатом стали переговори між офіційними особами ЄС і Туреччини з метою попередження небезпечних потоків нелегальної міграції на грецькі острови Фіджі і припинення діяльності мереж торгівлі людьми. План спільних дій, ухвалений 29 листопада 2015 р., і Заява між ЄС й Туреччиною, прийнята 18 березня 2016 р., створили умови для тісного співробітництва з цього питання. У результаті кількість мігрантів, які перетинають Егейське море, знизилася. Відбулися саміти Туреччина-ЄС 29 листопада 2015 р., 7 березня 2016 р. і 18 березня 2016 р., які сприяли прийняттю важливих рішень, як-от активізація переговорів про вступ, зміцнення діалогу на високому рівні у найважливіших областях, зокрема, діалогу у політичній, економічній та енергетичній сферах, співробітництво у боротьбі з тероризмом, прискорення видачі візи, лібералізація і вдосконалення МС.

Протягом кількох років відносини Туреччини з ЄС також переживають процес часткового відновлення після напружених і дуже проблематичних подій після невдалої спроби державного перевороту в Туреччині 2016 року. Слабка підтримка, надана турецькому уряду лідерами ЄС після спроби державного перевороту, була розцінена у Туреччині вкрай негативно. Тоді як ЄС різко критикував тривалий надзвичайний стан з огляду на його вплив на процес європеїзації Туреччини, у Анкари виникли напружені стосунки й суперечки з кількома країнами-членами, включаючи Німеччину. Наприкінці 2016 р. переговори щодо приєднання практично заморозились через рішення Ради ЄС не відкривати ніяких нових розділів із Туреччиною. Незважаючи на тривалу критику політичної ситуації у Туреччині, як от резолюція Європарламенту про ситуацію із правами людини в Туреччині, ЄС висловив підтримку турецької операції «Оливкова гілка» у Сирії.

Найважливішим кроком задля подолання цього періоду й нормалізації відносин став Варненський саміт. Саміт Туреччина-ЄС відбувся 26 березня 2018 р. з участю президента Реджепа Ердогана, президента Європейської Ради Дональда Туска, президента Європейської Комісії Жан-Клода Юнкера і прем'єр-міністра Болгарії Бойко Борисова. Варненський саміт був корисний для відновлення довіри у відносинах між Туреччиною й ЄС. Важливість зближення між ними було підтверджено лідерами, а статус Туреччини як країни-кандидата було підкреслено у найвищому рівні. З іншого боку, на саміті Туреччина нагадала про зобов'язання ЄС, взяті у Заяві 18 березня, і заявила про свої очікування щодо перспектив повного членства, боротьби з міжнародним тероризмом, діалогу про лібералізацію візового режиму, добровільної гуманітарної допомоги, механізму для біженців, модернізації МС і кіпрського питання. Однак у Висновках Ради ЄС з загальних питань від 26 червня 2018 р. було зазначено, що Туреччина дедалі більше віддаляється від Європейського союзу. Тому перемовини про вступ Туреччини фактично зайшли у глухий кут, і не можна розглядати подальші глави для відкриття чи закриття, і ніякий подальшої роботи з модернізації митного союзу ЄС-Туреччина не передбачається. Хоча статус кандидата Туреччини був підкреслений у преамбулі, цей висновок зашкодив відносинам між ними. З іншого боку, Рада ЄС з питань закордонних справ від 15 липня 2019 р. ухвалила прийняти деякі заходи щодо діяльності Туреччини у Східному Середземномор'ї, і це рішення також негативно вплинуло на відносини між Туреччиною й ЄС. Проте, Туреччина продовжує працювати в напрямі членства в ЄС, попри всі політичні перешкоди. Туреччина продовжує свою роботу щодо діалогу про лібералізацію візового режиму і технологічної модернізації МС, що вигідно, як для Туреччини, так ЄС. Процес лібералізації візового режиму, який був не лише практичним, а й символічним виміром для турецьких громадян, також став частиною угоди, що була укладена між Туреччиною й ЄС щодо кризи з біженцями. Хоча Туреччина виконала 65 критеріїв, встановлених у дорожній карті лібералізації візового режиму, до кінця квітня 2016 р., розбіжності щодо решти критеріїв, що стосуються перегляду антитерористичного законодавства Туреччини, не дозволили завершити цей процес.

Модернізація МС також сприятиме вирівнюванню і інтеграції Туреччини у єдиний ринок ЄС шляхом гармонізації із стандартами та нормами ЄС не тільки у сфері промислового виробництва, а й послуг, сільського господарства і введення державних закупівель. Незважаючи на труднощі й проблеми, які цей процес неминуче створить для економіки Туреччини, такі зміни сприятимуть виходу Туреччини з «пастки середньорівневого статку» і дозволять їй приєднатися до ліги країн із вищої доданої вартістю виробництва й експорту. Діалоги між Туреччиною й ЄС тривають у всіх сферах і на всіх щаблях. Діалоги на високому рівні з ключових політичних напрямів, таких як економіка, енергетика, транспорт, боротьби з тероризмом і політика, розглядаються як платформи для розширення і вивчення величезного потенціалу відносин між Туреччиною й ЄС, які підтримуватимуть процес

приєднання. Більш того, асоціативні органи, що складають інституціональну структуру відносин Туреччина-ЄС, є важливими платформами задля зміцнення відносин між ними.

У світлі поточної політичної ситуації у Туреччині стосунки із ЄС у межах приєднання стають дедалі більше складними. Однак це, не означає, що приєднання повністю зупинено або що Туреччина не бере участь у інтеграційному проєкті ЄС: членство в ЄС є істотним напрямом в зовнішній політиці Туреччини.

ОВЧАРЕНКО СВІТЛАНА ВОЛОДИМИРІВНА

*професор кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, д.філос.н., професор*

МОДЕРНІЗАЦІЯ КУЛЬТУРНИХ ПРАКТИК: ГЛОБАЛЬНІ ТРЕНДИ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Публічне управління в сфері культури має два підґрунтя, які складно об'єднати як у професійній діяльності публічних службовців, так і в професійній діяльності дослідників двох дотичних до цього наукових галузей – культурології та, власне, публічного управління. Ця складність стає виразно зрозумілою, якщо подивитися на об'єкт управління – сферу культури як таку, що одночасно і формується публічним управлінням, і впливає на його стан і зміст. Саме тому постійний моніторинг сучасного наукового тлумачення культурних процесів у різних наукових ракурсах є необхідною умовою не тільки для подальшого розвитку наукових знань, але і для відповідних зрушень у системі публічного управління та адміністрування в цій сфері.

Культурні практики є феноменом, який описується і вивчається на перетині соціологічних і культурологічних досліджень. Поняття культурних практик не є усталеним для та широковживаним в сфері публічного управління, проте культурні практики можуть бути чітко окреслені, кількісно виміряні та враховані у стратегічних планах розвитку сфери культури на різних рівнях публічного управління – від центрального до місцевого. Особливо актуальними питання, що пов'язані з утворенням, функціонуванням та розповсюдженням культурних практик стають при формуванні публічно-управлінського бачення розвитку місцевих громад, що проходять шлях оновленого адміністративного становлення та переосмислення сенсу свого існування.

В загальному плані, під культурною практикою можна розуміти форми безпосередньої активності людини в процесі створення та споживання культурних продуктів. Культурні практики потребують відповідної культурної інфраструктури, на базі якої відбувається практикування культурної активності. Трансформація культурних практик пов'язана з трансформацією культурної інфраструктури, з її модернізацією та осучасненням. Тому можна констатувати, що часто дослідження культурної інфраструктури опосередковано надають дані про культурні практики, і навпаки.

Нові культурні практики виникають як відповідь на зміни в соціальній структурі суспільства, як відповідь на технологічні оновлення та цивілізаційні виклики. Всі ці фактори впливу на модернізацію культурних практик виразно оновилися за часи незалежності України, що потребує переосмислення стратегій публічного управління в сфері культури з огляду на глобальні тенденції в цій царині.

Пандемія Covid -19 стала тригером, який вивів на перший план питання культурних практик в загальному політичному та безпековому плані. Це стосується культурних практик як в нашому повсякденні, так і в наших виокремлених з повсякденності ситуаціях – святкуваннях, колективних мистецьких акціях, ритуальних діях різного характеру. Проблеми, що виникають, різноманітні, але в тому числі і пов'язані зі складністю їх публічного упорядкування та адміністративно-правового забезпечення їх реалізації. І Україна опинилася в ситуації, яку вона поділяє зі всім світом, і в якій вона має вчасно осмислити глобальні трансформації в сфері культурних практик для адекватних реакцій публічного управління в державі.

До глобальних тенденцій, які будуть формувати простір сучасних культурних практик як на теперішній час, так і у середньостроковому майбутньому, можна віднести наступні:

1. Підвищення різноманітності культурних практик, складу їх учасників та локацій для їх реалізації;
2. Активне використання цифрових технологій як для онлайн-практик, так і для офлайн-практик;
3. Віртуалізація простору та інфраструктури для культурних практик;
4. Демасовізація та індивідуалізація вибору культурних практик;
5. Децентралізація інфраструктури для культурних практик (місцева локалізація);
6. Екстенсивне розповсюдження наддержавних (глобальних) осередків культурних практик.

Ці тенденції мають бути враховані при формуванні критеріїв ефективності публічно-управлінської діяльності в сфері культури. Процес розповсюдження нових культурних практик потребує як відповідних рішень щодо адміністративно-управлінської підтримки права на їх використання в країні, так і відповідних рішень щодо переформатування звітної документації, на підставі якої аналізується загальна ситуація розвитку культури в державі.

Список використаних джерел.

1. Меднікова, Г. С. Концепт "культурні практики" та його роль в трансформації сучасної культури / Г. С. Меднікова // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 7 : Релігієзнавство. Культурологія. Філософія : зб. наук. праць. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. – Вип. 37(50). – С. 30-39.

ПЕТРОВ ІГОР ЛЕОНІДОВИЧ

старший викладач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

САЗИКІНА ТЕТЯНА ПАВЛІВНА

доцент Одеського національного морського університету

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА ЯК ЗРАЗОК УСПІШНОГО ПРОВЕДЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Вивчення зарубіжного досвіду функціонування державного управління посідає одне з центральних місць у процесі реформування України. Тому досить актуальним і важливим питанням сьогодення є вивчення досвіду Республіки Польща, нашого найближчого європейського сусіда. Республіка досягла значних успіхів та зайняла перше місце серед пост комуністичних країн Східної Європи, які вступили до ЄС, завдяки реформуванню державного управління. Як визначено у Конституції цієї країни, Польща є парламентською республікою і реалізує принципи суверенітету народу, незалежності і суверенітету держави, законної демократичної держави, громадянського суспільства, поділу влади на три гілки, плюралізму, легалізму, суспільної ринкової економіки, а також вродженої гідності людини. За формою державного устрою Польща визначена також як унітарна держава [3, с.3].

Вивчення зарубіжного досвіду функціонування державної служби посідає одне з центральних місць у процесі реформування України. Розвиток державного управління та державної служби в Польщі вивчали такі українські вчені, як: М. Лахижа, Л. Мосора, Х. Дейнега, А. Чаркіна, К. Проскурякова, Т. Витко, О. Гада та польські вчені: Д. Длугош, Я. Чапутович, Є. Гауснер, З. Долецький, А. Міхалак, А. Лукашук.

Поява такого чинника, як європейська інтеграція, істотно вплинула на реформування країн Центральної та Східної Європи, зокрема Польщі. Намір інтегруватись до ЄС визначив критерії та стандарти функціонування системи державної адміністрації в Польщі. Польща є прикладом країни, в якій протягом останніх 20 років було здійснено радикальні зміни в усій системі державної адміністрації з метою вступу до Європейського Союзу [1, с. 18]. Приведення публічної адміністрації до стандартів, які є обов'язковими для держав-членів ЄС, було необхідним елементом реалізації євро інтеграційної політики Польщі.

Адміністративна реформа у Польщі базувалася на таких принципах стратегії розвитку країн-членів Європейського Союзу: 1) побудова громадянського суспільства; 2) субсидіарність; 3) ефективність; 4) відкритість і підзвітність; 5) гнучкість. Реформа державної адміністрації складалася з двох взаємно пов'язаних реформ, які проводилися одночасно, – реформи територіального устрою та реформи місцевого самоврядування (децентралізації). Пізніше було проведено певне реформування у центральному уряді [2, с. 70].

Польські реформи розпочались ще в 1989 р. після підписання Угоди Круглого Столу між урядом і проурядовими політичними силами та опозицією, яку репрезентували представники «Солідарності» [1, с.18]. Реформа в галузі територіальної організації місцевих органів влади відбувалася у три етапи: 1) 1989–1993 рр.; 2) 1994–1997 рр.; 3) 1998–1999 рр. На першому етапі сталося відродження самоврядування на рівні гмін шляхом прийняття Закону від 8 березня 1990 р. «Про територіальне самоврядування». Другий етап передбачав реалізацію програми розширення повноважень великих міст. Третій етап реформи місцевого самоврядування передбачав створення сучасного адміністративно-територіального устрою країни. Реформування зазнали не тільки органи державної влади, але й органи місцевого самоврядування.

Список використаних джерел.

1. Гонціж Я. Державне управління в контексті європейської інтеграції. К., 2015. 27 с.
2. Проскурякова К. С. Європейські стандарти державної служби: досвід Польської республіки // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Державне управління. 2014. Вип. 1. С. 69–72.
3. Система державного управління Республіки Польща: досвід для України / авт.-уклад. Х. М. Дейнега ; за заг. Ред. Ю. В. Ковбасюка. К. : НАДУ, 2010. 48 с.

СІМЕЙКІН СЕРГІЙ МИХАЙЛОВИЧ

*аспірант кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

СПІВРОБІТНИЦТВО

Попередні спроби надати ЄС більше геополітичного впливу в цілому були безрезультатними. Чесно кажучи, велика частина цих зусиль була зроблена окремими державами-членами, а не інститутами ЄС. Тому вони мали обмежений вплив на колективне мислення всього союзу. Останнім часом в колективному мисленні ЄС не спостерігається реальної мобілізації на користь більш інтегрованої зовнішньої політики.

Низькопрофільний підхід з найменшим спільним знаменником, який переважав досі, позбавлений необхідних амбіцій для оновлення системи. Такий спосіб роботи не вирішить проблему, якщо члени профспілки не погодяться з новим світоглядом і не визнають необхідність того, щоб Європа поліпшила свою гру і не визнає наслідки діяльності в якості глобального гравця. ЄС повинен рішуче взяти на себе відповідальність за вирішення багатьох глобальних проблем і при необхідності очолити.

Це має на увазі більш гнучкий, більш мінливий мобільний ЄС, який зможе просувати свої інтереси і адаптувати свої союзи до різноманітності своїх численних партнерів. Захищаючи свої принципи і цінності, цей перейменований союз повинен знайти спосіб відстоювати свою позицію, не викликаючи ворожості до тих, хто не поділяє його позиції. Він повинен проявляти ясність, більше відповідати новим реаліям зовнішнього світу і прислухатися до різноманітних вимог різних партнерів. Коротше кажучи, ЄС повинен прагнути до того, щоб бути менш месіанським, більш гнучким і відповідати новим викликам глобалізованого світу.

Оновлене мислення повинно йти рука об руку з підвищенням ефективності. З цього питання вже є багато розумних порад, але варто вивчити непрямі наслідки для поточного функціонування профспілки. Зовнішнє сприйняття організації ЄС пропонує кілька важливих рекомендацій про те, як Європа могла б поліпшити свої дії у зовнішній політиці.

Універсальний характер політики ЄС - одна з критичних зауважень, які найчастіше можна почути від сторонніх. Стратегії, орієнтовані на дії, і більш швидка доставка займають одне з перших місць в списку вимог. Для інсайдерів з Брюсселя ці рекомендації знайомі, і в минулому було безліч спроб реалізації цих пропозицій, але без особливого успіху. Новому керівництву ЄС потрібно спробувати ще раз.

Один із способів подолання минулих перешкод може виникати з нових глобальних амбіцій щодо Європи. Якщо новим лідерам ЄС вдасться впровадити цей оновлений наратив у всю інституційну мережу, це може стимулювати новаторські методи роботи і енергію в адміністративній системі, яка занадто часто чревата тиранією прецедентів і надмірно обов'язкових правових норм. Більший політичний вплив і більш стратегічне мислення, пристосоване до глобальних реалій, можуть сприяти більш ефективній європейській дипломатії.

З цієї точки зору нова глобальна стратегія в моделі, опублікованій в 2003 і 2016 роках, може не спрацювати. Дорогоцінний час і енергія, ймовірно, були б втрачені з невеликою вигодою. На даний момент потрібні негайні дії з чіткої стратегічної спрямованістю. Якщо Європа має намір відповідати новому глобальному профілем, їй необхідно буде поліпшити свої стратегічні бачення і ввести в дію. Будь то обговорення європейської безпеки і її необхідності доповнювати НАТО, поточні кризи, такі як кризи в Сирії або Лівії, або такі багатосторонні переговори зі зміни клімату, глобальне лідерство передбачає нові обов'язки. Коротше кажучи, члени та інститути ЄС повинні виробити спільне стратегічне бачення, яке вони можуть просувати на міжнародній арені.

Список використаних джерел.

1. Глобальна на національна безпека: Підручник / За ред. Г.П. Ситника, Ю.В. Ковбасюка. – К.: НАДУ, 2016. – 1133 с.(електронна бібліотека)
2. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. №2469-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua/go/2469-19.
3. Глобальна та національна безпека: Словник-довідник / Укл.: Г.П.Ситник, О.І.Пошедін, М.М.Шевченко, С.П.Завгородня, М.Г.Орел / За ред. Г.П.Ситника. – К.: НАДУ, 2016. – 140 с.

СЛОБОДЯНЮК ЮРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Згідно з Конституцією України, життя і здоров'я людини, її безпека визнаються найвищою соціальною цінністю.

Держава бере на себе функції захисту населення, території, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій, шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків та надання допомоги постраждалим у мирний час та особливий період [1].

Сучасний стан техногенного навантаження, природного та екологічного стану в Україні спричиняє підвищення ризику виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру. Збройний конфлікт на Сході нашої держави, анексія Криму та зростання соціально-політичної напруженості, що зумовлена пандемією та необхідністю проведення місцевих виборів в країні, істотно збільшує загрозу виникнення надзвичайних ситуацій соціального та воєнного характеру. В цих умовах особливої уваги потребує сфера забезпечення належного рівня цивільного захисту та формування адекватного нинішнім вимогам правового поля в цій сфері.

За роки незалежності в Україні проведена значна робота щодо розвитку та упорядкування законодавчої бази що регулює функціонування системи цивільного захисту. Прийнятий у 2012 р. Кодекс цивільного захисту України [2] включив в себе основні положення з побудови та організації діяльності державної системи цивільного захисту її органів управління, визначив повноваження центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання, визначив принципи побудови цивільного захисту й завдання єдиної державної системи та сил цивільного захисту (далі ЄДСЦЗ), склад сил цивільного захисту, порядок їх утворення, врегулював ряд інших питань пов'язаних з діяльністю у цій сфері. Кодекс обумовив прийняття низки підзаконних та інших нормативно-правових актів, спрямованих на забезпечення реалізації законодавства з питань цивільного захисту [3–5]. Разом з тим, на сьогоднішній, з урахуванням ситуації, яка склалася, та з появою нових викликів і загроз. Кодекс потребує суттєвого доопрацювання та коригування. Особливо це стосується питань, пов'язаних із функціонуванням ЄДСЦЗ в особливому періоді, визначенням пріоритетних цілей і завдань, регулюванням взаємовідносин між суб'єктами сфери цивільного захисту, підвищенням рівня відповідальності керівників усіх гілок влади за виконання вимог законодавства у цій сфері, уточненням і конкретизацією ролі й місця

ДСНС України в загальній структурі ЄДСЦЗ, її повноважень і функцій. Підлягають перегляду ряд прийнятих раніш підзаконних актів, серед них і Положення про ЄДСЦЗ [3], які повинні максимально повно і зрозуміло розкривати механізми реалізації державної політики у сфері цивільного захисту, конкретизувати цілі та задачі цивільного захисту та способи їх досягнення.

Особлива значущість зазначеної проблематики знайшла своє відображення У нещодавно прийнятій Стратегії національної безпеки України (Указ № 392/2020 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»).

У Стратегії визначено, що Україна прагне миру, який є запорукою розвитку держави, а людина, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека – найвища соціальна цінність. В документі враховані останні зміни ситуації у сфері національної безпеки та оборони, що пов'язані з кризовими явищами у світовій економіці, появою нових чинників, що впливають на стан міжнародного безпекового середовища, поширенням хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, а також посиленням небезпеки виникнення надзвичайних ситуацій природного й техногенного характеру.

Стратегія національної безпеки України має стати основою для розробки інших документів стратегічного планування, які визначатимуть шляхи та інструменти її реалізації, серед яких і Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України.

Список використаних джерел.

Конституція України. – К.: Комітет виборців України, 1996. – 56 с.

Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 року № 5403-17 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17/paran1292#n1292>

Постанова КМУ № 11 від 9 січня 2014 р. «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF#Text>

Указ Президента України № 392/2020 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>

УСЕНКО ІННА ОЛЕКСАНДРІВНА

*аспірантка кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ МОРСЬКОЇ СПРАВИ ТА РИБАЛЬСТВА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Законом № 2680-VIII від 07.02.2019 Україна остаточно затвердила свій курс до Європейського Союзу та Організації Північноатлантичного договору (Північноатлантичного альянсу, НАТО).

Згідно з Главою 18 «Політика у галузі рибальства та морська політика» Розділу V Економічне та галузеве співробітництво Угоди про асоціацію, Україна та Сторона ЄС спільно працюють над збереженням і управлінням водними живими ресурсами, проводять боротьбу з невідповідним та нерегульованим рибальством, а також розширюють міжнародне співробітництво в Чорному морі [1].

Європейська Комісія є виконавчим органом Європейського Союзу. Вона приймає рішення щодо політичного та стратегічного напрямку Союзу.

Генеральний Директорат MARE (GD MARE) Європейської Комісії розробляє та здійснює політику Європейської Комісії щодо морської справи та рибальства. Та працює з метою: забезпечення сталого використання ресурсів океану та благополучного майбутнього прибережних спільнот та риболовного сектору, сприяння морській політиці та стимулювання стійкої блакитної економіки, просування управління океаном на міжнародному рівні [2].

Європейський фонд морського та рибного господарства: допомагає рибалкам у переході до стійкого риболовлі; підтримує прибережні громади в диверсифікації економіки; фінансує проекти, що створюють нові робочі місця та покращують якість життя на європейських узбережжях; підтримує сталий розвиток аквакультури; полегшує заявникам доступ до фінансування [3].

Генеральний директор з охорони навколишнього середовища – це відділ Європейської комісії, відповідальний за політику у галузі навколишнього середовища. Вона спрямована на захист, збереження та покращення навколишнього середовища для сучасних і майбутніх поколінь, пропонуючи і впроваджуючи політику, яка забезпечує високий рівень охорони навколишнього середовища Він також гарантує, що держави-члени правильно застосовують екологічну службу безпеки ЄС і представляє Європейський Союз по питаннях докільця на міжнародних зустрічах [4].

Спільна рибна політика Європейського Союзу (CFP) – це набір правил управління європейськими риболовними флотами та збереження рибних запасів. Розроблений для управління загальним ресурсом, він надає всім європейським риболовним флотам рівний доступ до вод ЄС та риболовецьких угідь та дозволяє рибалкам чесно конкурувати.

CFP має на меті забезпечити екологічну, економічну та соціальну стійкість риболовлі та аквакультури та забезпечити джерелом здорової їжі для громадян ЄС. Його мета – сприяти розвитку динамічної рибної галузі та забезпеченню рівного рівня життя рибальських громад. [5].

Консультативні ради (ОК) є організаціями, що керуються зацікавленими сторонами, які надають Комісії та країнам ЄС рекомендації з питань управління рибним господарством. Це може включати поради щодо збереження та соціально-економічних аспектів управління, а також щодо спрощення правил. Консультації з консультативними радами здійснюються в контексті регіоналізації. Консультативні ради також повинні брати участь у даних щодо управління рибогосподарськими заходами.

Дорадчі ради складаються з представників галузі та інших зацікавлених груп (з 60% – 40% розподілом місць у загальних зборах та виконавчому комітеті). Вони отримують фінансову допомогу ЄС як органи, які переслідують мету загального європейського інтересу [6].

FARNET – Європейська мережа рибних територій – це спільнота людей, які впроваджують місцевий розвиток під керівництвом громад (CLLD) в рамках Європейського фонду морського та рибного господарства (EMFF). Ця мережа об'єднує місцеві рибогосподарські групи (FLAG), керівні органи, громадян та експертів з усіх країн ЄС [7].

FAME – Моніторинг та оцінка рибного господарства та аквакультури в рамках Європейського фонду морського та рибного господарства (EMFF). Метою FAME є сприяння розвитку Спільної системи моніторингу та оцінки (CMES), встановленої статтею 107 Регламенту про EMFF [8].

Німецький фонд Маршалла США (GMF) зміцнює трансатлантичне співробітництво щодо регіональних, національних та глобальних викликів та можливостей у дусі Плану Маршалла.

GMF сприяє дослідженням та аналізу та скликає лідерів з трансатлантичних питань, що стосуються політиків. GMF пропонує можливостям лідерів, що розвиваються, розвивати свої навички та мережі за допомогою трансатлантичного обміну та підтримує громадянське суспільство на Балканах та у Чорноморському регіоні, сприяючи демократичним ініціативам, верховенству права та регіональній співпраці [9].

Чорноморський трест регіонального співробітництва (BST) – це ініціатива з надання грантів, що базується в Бухаресті, Румунія. Він був створений у 2007 році Німецьким фондом Маршалла США за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID), Фонду Чарльза Стюарта Мотта, Міністерства закордонних справ Румунії, Уряду Латвії та Фонд Лінде та Гаррі Бредлі, Фонд Роберта Боша та Фонд Галуста Гюльбенкяна та Європейська комісія.

Вже більше десяти років BST зміцнює регіональне співробітництво, громадянське суспільство та демократичні основи в країнах Чорноморського регіону. Зокрема, BST зосередився на побудові довіри серед громадян та до державних установ, підтверджуючи цінність участі громадян у демократичному процесі, сприяючи залученню громадянського суспільства до вирішення конфліктів та сприяючи розвитку регіональних транскордонних зв'язків у державному, приватному та некомерційній сектори. У зв'язку з цим він організовує регулярні навчальні поїздки до країн регіону та інші події, що цікавлять регіональний політичний клімат, та координує дослідження. [10].

Чорноморська консультативна рада (BISAC) – це неприбуткова юридична особа в суспільних інтересах, створена 20.07.2015 відповідно до положень Закону про неприбуткові юридичні особи. Товариство зареєстроване відповідно до болгарського законодавства зі штаб-квартирою у м. Варна – Республіка Болгарія. Товариство створило другий офіс у Констанці – Румунія. Сприяє збалансованому представництву всіх зацікавлених сторін у галузі рибного господарства та аквакультури та сприятиме досягненню цілей Спільної рибної політики [11].

Список використаних джерел.

1. Рибальство та морська політика, Ріка Дунай [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://eu-ua.org/jevointehratsiia/rybalstvo-ta-morska-polityka-rika-dunai>
2. Обов'язки DG MARE [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://ec.europa.eu/info/departments/maritime-affairs-and-fisheries_en
3. Європейський фонд морського та рибного господарства [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/emff_en
4. Генеральний директор з охорони навколишнього середовища ЄС [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://translate.googleusercontent.com/translate_c?depth=1&pto=aue&rurl=translate.google.com&sl=en&sp=nmt4&tl=uk&u=https://ec.europa.eu/dgs/environment/index_en.htm&usg=ALkJrhHhNKY5inaRZH3GCIqL-3JN84Pvn0g
5. Спільна рибна політика Європейського Союзу [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://ec.europa.eu/fisheries/cfp_en
6. Консультативні ради з питань управління рибним господарством [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://ec.europa.eu/fisheries/partners/advisory-councils_en
7. FARNET – Європейська мережа рибних територій [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/eff/farnet_en
8. FAME – Моніторинг та оцінка рибного господарства та аквакультури в рамках Європейського фонду морського та рибного господарства (EMFF) [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/emff/fame_en
9. Німецький фонд Маршалла США (GMF) [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.gmfus.org/about-gmf>
10. Чорноморський трест регіональної співробітництва [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.gmfus.org/program/black-sea-trust-regional-cooperation>
11. Чорноморська консультативна рада (BISAC) [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.blsaceu.eu/en/index.php?page=mission>

ОСОБЛИВОСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО НАПРЯМКУ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ПІСЛЯ 2014 р.

Актуальність. З часу проголошення незалежності України розпочався новий етап державного будівництва та активне формування оновленої стратегії розвитку і пошук стратегічних партнерів на міжнародній арені, гарантій миру і безпеки. Відтоді започатковані і принципово нові відносини з Європейським Союзом та країнами-сусідами, які згодом стали членами цього інтеграційного утворення. Хронологія подій характеризує плавний перехід від політичних декларацій, надання технічної, економічної і фінансової допомоги до динамічної співпраці у всіх сферах буття. Європейський Союз розділяє свої досягнення і цінності з країнами та людьми за межами своїх кордонів. Співпраця з Європейським Союзом має стратегічне значення для становлення України як повноцінного суб'єкта міжнародних відносин та активного члена світового співтовариства. Особливу актуальність набув процес європейської інтеграції України після Революції гідності і чіткого закріплення курсу нашої країни на приєднання до Європейського Союзу. Також актуальності додає і процес імплементації Угоди про асоціацію, який теж вимагає ґрунтовного наукового аналізу.

На сьогодні, євроінтеграційний курс України – це одна з найбільш актуальних проблем вітчизняної зовнішньої політики. Метою даної публікації є здійснення ретроспективного аналізу особливостей процесу європейської інтеграції України. Хронологічні рамки окреслені 2014-2020 рр. Таким чином дослідження охоплює період який починається завершенням Революції гідності в Україні і завершується теперішнім часом.

Для України зміни в системі європейської інтеграції є одночасно і новими можливостями, і новими викликами. Слід враховувати можливість виникнення конфлікту нових інституційних форматів з Угодою про асоціацію між Україною та ЄС як з позиції формальних, так і неформальних інституційних засад. Інтенсивний процес змін у механізмах ЄС може призвести до прогресуючого відставання змісту Угоди від регулятивної системи ЄС в умовах, коли темп інституційних змін в ЄС перевищує темп інституційних змін в Україні.

Основні ризики для України, що виникають із переформатування європейської інтеграції, пов'язані з можливістю фрагментації європейського простору та, як наслідок, виникненням складних політичних дилем вибору та додаткових фінансових витрат, певним звуженням можливостей доступу до коштів ЄС, загостренням проблем з мігрантами та можливістю руйнації Шенгенського режиму, ускладненням умов у сфері безпеки через зменшення підтримки з боку ЄС. При цьому і суттєве поглиблення процесу європейської інтеграції, і можливі явища дезінтеграції постануть викликом для України, її процесу соціально-економічних перетворень та взаємодії в рамках Угоди про асоціацію з ЄС.

У процесі адаптації до змін, що відбуваються в ЄС, необхідно враховувати як власний досвід реформ на основі адаптації до європейських норм, так і аналогічний досвід країн Центральної та Східної Європи. Цей досвід свідчить, що висувачи на порядок денний завдання, для реалізації яких немає достатніх передумов, країна може наразитися на ризик можливої дискредитації усього політичного курсу. Відтак, слід виключити механічне перенесення європейських інститутів на український лад, а створювати умови для прогресуючого піднесення рівня цивілізованості соціально-економічних і політичних процесів у межах України на основі імперативів, укорінених у національній культурі.

Результати дослідження дозволили сформулювати для України пропозиції щодо євроінтеграційної політики:

- активізувати дослідження стосовно можливого приєднання України (на умовах асоціації) до механізмів Банківського союзу ЄС з метою пошуку нових рішень «оздоровлення» української банківської системи;
- проводити дослідження щодо можливого використання Україною ряду фінансових механізмів, що сприяють надходженню інвестицій та реалізації національних програм економічного розвитку, передбачені різними складовими ЄВР;
- Україні разом з європейськими партнерами доцільно вивчити можливості посилення взаємодії України та ЄС у сфері енергетики та кліматичної політики, в т.ч. у контексті європейської політики прискореного розвитку «зеленої» енергетики, з акцентом на впровадження більш високих рівнів податку на вуглецеві викиди та імплементацію в Україні передового досвіду ЄС у фінансуванні заходів з кліматичної політики та «зеленої» енергетики, включаючи поширення сучасних фінансових інститутів та ринкових фінансових інструментів;
- органам державного управління, що займаються питанням асоціації, слід утворити робочу групу для опрацювання теми активізації та диверсифікації механізмів регулювання міжнародної міграції. Винести на порядок денний асоціації і питання еміграції з України до ЄС молоді та висококваліфікованих фахівців, і можливість запровадження компенсаційних механізмів для відшкодування частини витрат бюджету України на освіту тих фахівців, які залишають Україну на тривалий термін часу;
- органи державного управління, що займаються питанням асоціації, мають вжити додаткових заходів щодо посилення взаємодії у сфері безпеки в контексті нових можливостей, які надають нові підходи в рамках Багаторічних фінансових перспектив ЄС на 2021-2027рр., орієнтуючись на інтеграцію системи забезпечення обороноздатності України в європейський простір;
- створити постійно діючу систему з комплексного науково-аналітичного супроводу процесів розвитку Європи та європейської інтеграції. Цій меті могло б слугувати створення мережі незалежних аналітичних центрів та консорціуму провідних аналітичних центрів, які досліджують проблеми європейської інтеграції, із запрошенням до нього представників авторитетних європейських дослідницьких центрів;
- заохотити український бізнес до активного фінансування фахових досліджень стратегічних питань розвитку країни та шляхів оптимізації місця України в Європі, зокрема через висунення української довгострокової дослідницької ініціативи з питань євроінтеграції;

- посилити якість механізмів формування урядових рішень з питань євроінтеграції, приділивши особливу увагу якості інтернет-порталів органів управління євроінтеграційним процесом, створення платформи для обговорення ключових проблемних питань розвитку європейської інтеграції, розширення практики залучення незалежних аналітичних центрів для деталізованої розробки рішень у сфері євроінтеграційної політики;

- створити багаторівневу систему управління процесом євроінтеграції – із залученням до неї представників урядових структур, провідних українських союзів та асоціацій бізнесу, недержавних організацій та академічної сфери на основі постійно діючого механізму комунікації у процесі підготовки ключових рішень стосовно розвитку євроінтеграції.

Список використаних джерел.

1. Асоціація з ЄС: за перше півріччя 2018 року Україна виконала 41% зобов'язань / Інформаційне агентство. Київ, 2018. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1753037-asotsiatsiya-z-yes-za-pershe-pivrichchya-2018-roku-ukrayina-vikonala-41zobovuyazan>.

2. Звіт про виконання угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом у 2017 році / Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції за підтримки Представництва ЄС в Україні та проекту Association4U, що фінансується Європейським Союзом. Київ, 2018. URL: https://eu-ua.org/sites/default/files/imce/layout_16_02_final.pdf.

3. Різник Н.П. Український вибір – євроінтеграція: економічні вигоди та історичні засади. Проблеми міжнародних відносин. 2016. № 8. С. 430–438.

4. Угода про асоціацію. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади. Київ, 2018. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/ yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu>.

ЯКОВЛЄВ ІГОР ВАСИЛЬОВИЧ

*старший викладач кафедри міжнародних відносин та права
Одеського національного політехнічного університету, к.і.н.*

ЩОДО РІЗНИХ АСПЕКТІВ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ІНСТИТУТУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ

Починаючи з 1991 року, а саме з моменту здобуття Україною незалежності, країна була розділена на два ідеологічні табори, де перші бажали продовжувати рух до Європи і позбуватись радянського минулого як в культурно-духовному плані так і в правовому. Інші ж бачили своє майбутнє в підтриманні тісних стосунків зі східним сусідом України, та відстоюванні радянських традицій у повсякденному житті та в державотворчих процесах.

Ці дві групи громадян України практично рівні в кількісному показнику, а крім того відображають абсолютно різні точки зору щодо поглядів на історію, культуру та зручну мову для вжитку. І такий розподіл співпадає з двома концептуальними підходами до управління розвитком муніципальних утворень: 1) підхід, який базується на адміністративно-управлінській реалізації владних повноважень та нормативно-правових актів. Такий підхід був характерним для системи Рад народних депутатів, яка існувала в СРСР, та відповідає державницькій теорії місцевого самоврядування. Його елементи продовжують домінувати в країнах пострадянського простору; 2) підхід, який ґрунтується на концепції муніципального менеджменту. Такий підхід характерний для країн Західної Європи та США.

Враховуючи що в європейському розумінні державного управління охоплюється три виміри, а саме: Урядування, тобто процес колективного вироблення та реалізації стратегічних рішень на основі механізмів консенсусу формування й узгодження політики та координації дій ключових учасників; Адміністрування, що являє собою розподіл повноважень обов'язків між учасниками процесу та суб'єктами врядування; Менеджмент, тобто сукупність процесів, що спираються на інституційну основу адміністрування і спрямовані на забезпечення стратегічних рішень. То можна стверджувати, що європейський підхід публічного управління є більш прагматичним за свого конкурента. І як вважає професор Шаров Ю. в своєму дослідженні «якість вітчизняної системи муніципального управління все ще залишається в зачатковому стані, а отже, потребує подальшого дослідження для доведення до європейських стандартів[2]

Впродовж всього періоду незалежності України, українські політики з числа Народних Депутатів України неодноразово підіймали питання реформування системи публічного управління, для переходу на методику Європейського Союзу, і практично завжди вони піддавались критиці з боку опонентів євроінтеграції, яких завжди було вдосталь в стінах Верховної Ради України.

Звісно, як би бажання стати європейською країною, підтримувала абсолютна більшість громадян нашої держави, то звичайним демократичним шляхом, вже давно можна було б покласти край пережиткам радянщини. Проте такої більшості в країні просто не існує, не існує через те що громадянами України є представниками різних народів, з різними поглядами на геополітичне життя нашої країни. І той факт що в головний закон країни були внесені тези, про «європейську ідентичність Українського народу і незворотність європейського та євроатлантичного курсу України», не говорить про тотожність поглядів інших народів що проживають в ній. [1]

Отже, головною перепорою, що стоїть на шляху повномірної євроінтеграції інституту публічного управління України є небажання значної частини населення України, яка прагне жити в правовій державі старого зразка, радянського зразка. Саме вони своєю громадянсько-політичною позицією заважають євроінтеграційним процесам в Україні та становленню на її території повноцінної європейської держави.

Список використаних джерел

1. Конституція України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. – с. 141. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Шаров, Ю., & Чикаренко, І. (2010). Європейські стандарти публічного управління: проєкція на муніципальний рівень. Режим доступу: www.nbuv.gov.ua.

STEFANACHI BOGDAN

*PhD. Habil. Associate professor «Alexandru Ioan Cuza» University of Iasi
Faculty of Philosophy and Social-Political Sciences
Department of Political Sciences, International Relations and European Studies*

GEOSTRATEGIC INTERESTS AND THE INTERNATIONAL BALANCE OF POWER. THE STATE OF THE EUROPEAN UNION IN THE CURRENT INTERNATIONAL CONTEXT

The contemporary transformations epitomized in the process of globalization offer the conditions to rethink the traditional way of understanding the central role of the state as (the only) relevant international actor. From this bright perspective on globalization, the world has transformed and is still transforming itself into a huge stage no longer divided by barriers or unnecessary sets, into a world within «we all form part of a giant troupe of interdependent actors and actresses. We don't all recite the same lines or even perform similar repertory pieces, but none of us is entirely independent» (Ohmae 2005, 5). The direct implication of this central aspect of contemporary history (Ohmae 1995, 15) is represented by the diffusion of power, which, at least at horizontal level, had shifted from states to markets and thus to non-state authorities (Strange 1996, 189). In other words, on the background of global interdependencies, international organizations and transnational organizations and movements challenges more and more the traditional status of state, generating authority crises at the state level because of the transfer of loyalty from state to non-state actors. In this light, Susan Strange pointed very well that, in a globalized world, authority in society is legitimately exercised by agents other than states and, in the same time, «power over outcomes is exercised impersonally by markets and often unintentionally by those who buy and sell and deal in markets» (Strange 1996, 12).

On the other hand, from a dark perspective on globalization, a series of clashes between values, cultures and political spaces is becoming more and more obvious, the contemporary world being described in a tripartite way: with globalized areas (first world), partially globalized (second world) and non-globalized (third world) (Khana, 2008). Within this increasingly sophisticated relationship, the importance of this interaction as well as the potential of the second world to approach the center of the system is translated into economic and political terms, and through threats of insecurity in the third world can be structured major threats to international stability. As a result of these developments, in today's globalized world, peace and stability seem increasingly difficult to ensure (Ischinger, 2019, 39-46). A first reason for structuring this difficulty is the major shift in terms of power politics, given that the Western values and institutions that ensure the liberal world order are increasingly being offset by various alternatives. At the same time, a major problem concerns the massive decline in trust between states and the establishment of different narratives about the truth (the European Union is an eloquent example of the chronic distrust of citizens in relation to supranational decision-making bodies). With the loss of mutual trust, the problem of loss of forecasting capacity must be managed so that the unpredictable and the surprise become integral parts of the international relations stage, whose axiom can be translated into the formula expect the unexpected. Last but not least, the fundamental change in the nature of conflicts, given that most contemporary conflicts are closer to the anatomy of civil wars than to the classic wars of the past, which blurs the classical boundary between domestic and foreign policy.

In terms of strategic interests, the international space is becoming increasingly clear a "big chessboard" (Brezinski, 1998) facing the West on the one hand, Russia on the other from the perspective of recovering a strategic area of influence (given that the demise of the Soviet Union was „the greatest geopolitical catastrophe of the twentieth century») and, not least China, all the more significant as a possible «post-American world» is structured. Thus, the geopolitics of today's world can be transposed in terms of Zbigniew Brzezinski's "geostrategic triad" (Brezinski, 2000), which summarizes the coexistence of the United States with China, Europe and Russia; the roadmap for such a geostrategic engagement requires a well-structured strategy with reference to the two "triangles of Eurasian power": United States, Japan and China, and United States, Europe and Russia, respectively. The global geopolitical equation is all the more relevant as something resembling an incipient hegemonic war seems to be emerging in the conditions in which, on the one hand, a breach has arisen in the Western world, as Dominique Moisi suggested – "the configuration during the War Cold with one West, but with two Europes» was replaced «by one Europe, but with two Westerns.» On the other hand, in this context of a polyphonic West, the emergence of China imposes an alternative model, as the Middle Kingdom is more interested in stability and less in virtue as it is conceived in the West; at the same time, being a demographic Leviathan and having a highly performing economy in recent decades, China, unlike Russia, is expanding its territorial influence much more through trade than coercion. Moreover, in the subsidiary of the idea launched by Larry Diamond in *Ill Winds: Saving Democracy from Russian Rage, Chinese Ambition, and American Complacency* (Diamond, 2019), against the background of the global democratic recession, the paper aims to analyze the strategic position of the European Union as part of the effort to diagnose what happens to freedom and democracy, given that "democracy is about the world that was and not about the world we are heading for." As Diamond notes, we seem to be at a turning point in history: the post-war world order dominated by human rights and democracy values is subject, in normative terms, to an assault by authoritarian regimes represented by China and Russia. supported by discrediting the fundamental principles of freedom

and democracy. The rapid rise of China and Russia is also reflected in the fact that, through underground / illicit means, it is trying to penetrate and undermine the institutions of the democratic world. From these positions, without describing only implicitly "Russian Rage" and "Chinese Ambition", respectively, the paper provides relevant data to understand and correct "American Complacency", through a possible compensatory response proposed by Europe.

In the absence of an obvious alternative solution, the alchemy of which lacks the ingredients of radicalism and populism, the repositioning of the EU and the avoidance of marginalization in global governance is only the extent to which the iron law of European integration will prove operational again: a closer union which will bring the European Union out of the crisis stronger and more mature (Emmanouilidis, Ivan, 2014). In the inaugural address of the first edition of the „China International Import Expo», Chinese President Xi Jinping (Jinping, 2017) said that the Chinese economy is like an ocean: periods of calm alternate with periods of strong winds, without which the ocean would not be what it is. And, these storms can always disturb the pond, never the ocean! In his State of the Union address in 2017 (Juncker, 2017, 4), Jean Claude Juncker said that "the wind is blowing again in the sails of European integration", only in the meantime the wind has gained the intensity of a real storm. It remains to be seen whether the European ship will emerge from the storm as it always does with the ocean, and given that "Europe is our common future" (European Council), a new legitimizing discourse for the European project will be absolutely necessary to be able to design and supports solidarity and convergence of interests.

In her first speech on the State of the Union (von der Leyen, 2020), Ursula von der Leyen argued that to enable Europe to become green, digital and more resilient, the European Commission will focus on: protecting lives and livelihoods in Europe, reinforcing the building blocks of the European Green Deal, leading the digital transformation, making the most of our single market, continuing to rally global response as the world awaits an accessible, affordable and safe vaccine against COVID-19, responding more assertively to global events and deepening our relations with EU's closest neighbors and global partners and taking a new approach to migration. Starting from the international context as well as from the evaluation of the relevance and functionality of these guidelines, the paper aims to analyze the main coordinates of a possible revitalization of the European Union in the aftermath of Brexit.

Keywords: geostrategic interest, power, balance of power, globalization, European Union.

References.

1. Brzezinski, Zbigniew, *The Geostrategic Triad: Living with China, Europe and Russia*, Center for Strategic & International Studies, 2000.
2. Brzezinski, Zbigniew, *The Grand Chessboard: American Primacy and Its Geostrategic Imperatives*, New York: Basic Books, 1998.
3. Diamond, Larry, *Ill Winds: Saving Democracy from Russian Rage, Chinese Ambition, and American Complacency*, New York: Penguin Books, 2019.
4. Emmanouilidis, Janis A., Ivan, Paul, *State of the Union and Key Challenges for Europe's Future*, Brussels: European Policy Center, 2014.
5. European Council, *Declarația de la Roma*, available at <http://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2017/03/25-rome-declaration/>.
6. Ischinger, Wolfgang, *Lumea în pericol. Germania și Europa în vremuri nesigure*, București: Curtea Veche, 2019.
7. Jinping, Xi, *Work Together for an Open Global Economy. That is Innovative and Inclusive (Keynote Speech)*, available at http://www.xinhuanet.com/english/2018-11/05/c_137583815.htm.
8. Juncker, Jean Claude. *State of the Union 2017*, Brussels, 13 September 2017, available at http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-17-3165_en.htm.
9. Khana, Parag, *Lumea a doua. Imperii si influenta in noua ordine globala*, Iași: Polirom, 2008.
10. Ohmae, Kenichi, *The End of the Nation State: The Rise of Regional Economies*. New York: Free Press Paperbacks, 1995.
11. Ohmae, Kenichi, *The Next Global Stage. Challenges and Opportunities in Our Borderless World*, New Jersey: Pearson Education, 2005.
12. Strange, Susan, *The Retreat of the State. The Diffusion of Power in the World Economy*, Cambridge: Cambridge University Press, 1996.
13. Von der Leyen, Ursula, *State of the Union 2020*, Brussels, 16 September 2020, available at https://ec.europa.eu/info/strategy/strategic-planning/state-union-addresses/state-union-2020_en.

VOYGER MARK

Senior Fellow, Center for European Political Analysis (CEPA), Washington, D.C., USA

PUBLIC ADMINISTRATION PROGRAMS IN UKRAINE AS PLATFORMS FOR THE STUDY OF RUSSIAN LAWFARE (LEGAL WARFARE): DEMONSTRATED NECESSITIES AND FUTURE OPPORTUNITIES

Public Administration is a complex discipline that fuses the study of multiple political and social spheres into an overarching system that is meant to match this diverse academic knowledge with the multiple practical needs of societies and their governments. The primary goal of this theoretical-practical synthesis is to find solutions to the most urgent needs of each respective political system and improve the lives and well-beings of its citizens. The system of laws is, undoubtedly, one of the central tenets of a successful public administration within every state.

Ukraine is unique among other nations, in that it has been the victim of a multi-vector, multi-domain aggression on the part of Russia that has been dubbed «hybrid warfare» in the post-2014 period. Together with information warfare, Russian legal warfare or «lawfare» forms the backbone of the hybrid warfare efforts against Ukraine. Therefore, it should be the task of Ukraine's public administration academies to join the efforts, or even lead in establishing programs designed to analyze academically and find practical solutions to this gravest of all threats to Ukraine's polity and society. This process will be long-term and complex, involving the participation of multiple departments within those academies, within different universities, especially their law departments, as well as the military academies. Those programs should be aimed at examining the essential fields of international law as the basis of the current Russia's lawfare against Ukraine.

The main problem that makes Lawfare such a threat to Ukraine is the fact that it uses international law to sanction and justify the invasion and annexation of more and more territories. Given that customary international law derives from the practices of states, it is, in many ways, what states make of it. This fluid, interpretative aspect of international law is being used by Russia extensively to assert its numerous territorial, political, economic and humanitarian claims against Ukraine, as well as to harass Russia's neighbors in its perceived post-Soviet sphere of influence. A complex challenge of this nature, therefore requires a comprehensive academic and practical response.

Given that lawfare is a pivotal element of Russia's hybrid warfare strategies against Ukraine and the West, the response must be holistic and comprehensive in nature. It would require the building of a network of lawfare study programs (a Lawfare Defense Network) at various universities and think tanks. ORIDU, with its strategic mission for promoting civil society development through the teaching of public administration for students from Ukraine and its southern regions, can serve as the pioneer in Ukraine in bridging the potential of the future lawfare studies with the practical aspects of public administration teaching. It is especially relevant for Ukraine as a nation to be at the forefront of this initiative, given that the country has been the primary target of Russian lawfare for decades, even centuries. Even more so, in practical terms, the uniquely qualified Ukrainian experts and scholars can perform the main body of research and analysis of Russia's ongoing lawfare activities, and find practical solutions and ways of countering them.

The objective of the Lawfare Studies program is to provide the students with the in-depth knowledge and competencies, which would allow them to fully understand the fundamentals of the domestic security law, international law, in the context of their manipulation in the framework of Russia's hybrid warfare against Ukraine.

The specific competencies of the students developed during the Lawfare Studies Program shall be designed according to the needs of the current public administration and national/international security environment.

References.

1. Mark Voyger, «Russian Lawfare: The Weaponization of International and Domestic Law against Ukraine», The Riga Conference Papers, Riga, Latvia, 2018

POPOVICI ANGELA

Associate Prof., Ph.D. Academy of Public Administration, Republic of Moldova

EUROPEAN SOLIDARITY IN THE FACE OF CRISIS AND GLOBAL CHALLENGES

European solidarity is a multi-faceted concept, which is contained in the founding texts of European integration, starting from the Schuman Declaration of 19 May 1950, but also the famous passage from the preamble of the Treaty of Paris establishing the European Coal and Steel Community (1951): "Europe will not be built all at once or as a result of a single plan, but through concrete achievements that to create, first of all, a *de facto* solidarity». In 2007, Article 2 of the Lisbon Treaty confirms the importance of solidarity and raises it to the rank of value common to the Member States [5]. The Charter of Fundamental Rights devotes an entire chapter to it [1], and the case law of the Court of Justice of the European Union specifies the conditions for it's application. Solidarity is thus a legal obligation, which was initially represented as a condition and means of guaranteeing peace between European states and which made it possible to justify the supranational orientation of the European Community. However, this definition of solidarity is incomplete because it doesn't take into account the social dimension that is intrinsic to it and which organizes the balance of coexistence.

But Jacques Delors, but also the founding parents of Europe in general, may be disappointed that the implementation of mutual solidarity has not created a greater affection between peoples. In 2005, France and the Netherlands rejected the draft European Constitution (the "Constitutional Treaty"), one of the most ambitious European projects, along with the enlargement and launch of the euro. In 2008, a majority of Irish citizens have spoken out against the Lisbon Treaty, which aimed to deepen the European Union, while the country benefited greatly from European structural assistance. Only on the second try, in 2009, that Ireland ratified the Treaty aimed at facilitating decision-making in an enlarged European Union.

It is essential that the European Union be placed in a global framework in order to better understand how solidarity within the European Community works at different levels. In this context, are being explored three forms of solidarity that are fundamental in the European Union. First of all, transnational solidarity between Europeans; international solidarity between Member States; and, finally, national solidarity in European countries and societies [3, p.165].

European solidarity is also a tool for responding to crises. It should be noted that, although economic and monetary solidarity is indeed present in the EU Treaties, it has appeared especially in a negative dimension, which has subsequently been strengthened by successive crises. On the other hand, the crises the EU gone through affected European solidarity. The repeated crises that Europeans have faced in the last ten years, including the current crisis

generated by the COVID-19 pandemic, call into question the idea of a convergence between the national interest and the common European interest. European construction sublimated national rivalries by rejecting the policy of power. But this construction was, at the same time, the result of a compromise between national visions, each Member State projecting on it a particular political strategy and specific national interests. The project for a united Europe involved a fundamental convergence of Member States' national interests around a common European interest. From a historical perspective, it can be seen that this convergence took place in exceptional circumstances: the Cold War, decolonization, the Suez Crisis, the fall of the Berlin Wall, the collapse of the Soviet Union.

Of course, European integration didn't make the interests of EU Member States disappear or merge completely. The successive enlargements of the EU took to a proliferation of national interests related to different situations, levels of economic development and geopolitical situations. However, "de facto solidarity" has developed among Europeans, in other words, the possibility for them to count on the support of their partners, especially when faced with major challenges and exceptional circumstances.

The EU gone through several crises, which have highlighted the need to activate European solidarity. Following the terrorist attacks of 13 November 2015, France applied for the support of its European partners for the first time, referring to Article 42.7 of the Treaty on European Union which provides for a mutual defense clause [6]; these attacks also prompted Germany to get involved in Syria to help fight terrorism.

The issue of European solidarity must also be examined in connection with the phenomenon of Euroscepticism. This phenomenon is explained by the fact that some EU Member States have a perception insufficient solidarity in the face of crises: the cost perceived as disproportionate of economic and budgetary adjustment requested in exchange for European financial support (Greece), but also the difficulties encountered by the EU in regulating migratory flows (Italy, Greece, Spain). In the countries of the central, northern and eastern EU, on the other hand, the refusal of excessive solidarity that fuels the Euroscepticism of part of the population and certain government policies, whether it's financial problems (Germany, Finland) or the refugee matter (Visegrád group: Hungary, Poland, Czech Republic and Slovakia).

The cultural differences between Eastern and Western countries, the feeling of abandonment of the Southern countries – alone in the face of an unprecedented wave of migration – and the inability of the European institutions to propose concrete and effective solutions, were the ingredients of a political crisis, of a crisis of solidarity.

The COVID-19 pandemic put European solidarity to the test. In the face of this major crisis, the EU's decision-making machinery initially reacted with difficulty. There were no mechanisms dedicated to the health protection of Europeans and the rapid, coordinated and unified counteraction of epidemiological dangers of this magnitude. European solidarity between the EU and the Member States, but first and foremost between the Member States, has been challenged by the rise of the national interest. Some European governments have been overwhelmed by the rapid transmission of the virus, and others resorted to uncoordinated actions, such as restricting the marketing of medical equipment or free interstate movement [2].

The pandemic demonstrated that EU member states not ready to sacrifice self interests for pan-European. At one point, European solidarity was just a slogan, and the European Commission failed to fulfill its coordination mission. Gradually the mechanisms of European coordination, exchange of information, advanced experience and crisis management have been activated. European Commission President Ursula Von der Leyen made an unusual gesture, apologizing to the Italians on behalf of Europe. She acknowledged that the Union not demonstrated enough solidarity when northern Italy was hit by the coronavirus epidemic.

A test stone proved to be the proposals for fiscal measures to counter the socio-economic impact of the closure of European economies as a result of isolation measures. The main reason for the division started from the creation of a common debt instrument, in the form of Eurobonds, intended to revive the economy after the end of the crisis. Some heavily indebted countries, such as Spain and Italy, they demanded European solidarity and distribution of debts. Instead, more financially stable countries such as Germany, the Netherlands, Austria or Finland they rejected a division of national debt for fear that they will have to save less economically developed members of the bloc. As German Chancellor Angela Merkel mentioned, "Europe's well-being is not a matter of solidarity, but a matter of national interest." However, a compromise was finally reached, following a video conference of EU heads of state and European institutions on 23 April 2020, as Europe, as Jacques Delors said, is a machine for generating compromises. It should be noted, however, that the crisis has been deepened by national selfishness and increased feelings of distrust of the EU's central institutions.

If the deficit of solidarity and trust between EU Member States is not reduced by implementing reforms that will make it possible to remedy current national and European failures, European openness will leave room for national, even nationalist, withdrawal, with the UK case being relevant.

The unrest and sometimes even the panic surrounding the future of European construction are signs of a deep crisis of solidarity. Because if Europe is one of the most spectacular manifestations of this crisis, this is not the only breeding ground for it: European states have faced a crisis of solidarity for years and its corollary, the breakdown of political society. Indeed, the rise of individualism, the rise of communitarianism, the resurgence of corporatism are elements that contributed to the fragmentation of national communities and even more so, of the "European community".

Successive crises revealed a disturbing truth: solidarity between the nations of Europe has weakened. Social solidarity is limited to the intra-national scale. Europe, on the other hand, is not a homogeneous or a united political reality. This reality destabilizes the EU and represents a real threat to the future of its existence.

In conclusion, we can say, that the Europe is facing a crisis of solidarity, both in its political dimension (between Member States) and in its social dimension (towards European citizens). States are increasingly opposed to the principle of pooling risks and resources, and compensation and redistribution mechanisms remain national prerogatives. In this context, only the creation of a real European "political and social community", which involves deepening integration, can create the bonds of solidarity in Europe. We must not forget that solidarity is the heart of European construction. For the first time since its creation, this solidarity is jeopardized by the proliferation of crises. The rule of law is openly questioned, especially by Poland and Hungary. In the face of international challenges (climate, migration, security challenges, the health crisis etc.), Europe must be able to take on and defend its own destiny. Solidarity establishes first of all a relationship of collaboration, bilateral and mutual support in the interest of each state. Moreover, global challenges

are also transnational and can only be solved at European level, thanks to solidarity. Attempts by states to govern international phenomena on their own, especially globalization, the digital revolution and migration, can only lead to political failure. By continuing political integration, the European Union can unite states and peoples around a common vision, while (re) finding intra-European solidarity and establishing a democratic Europe.

References.

1. Charter of Fundamental Rights of the European Union. In: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:12012P/TXT>
2. Cenușă D. Efectele pandemiei – între solidaritatea UE și reziliența vecinilor estici. In: https://www.ipn.md/ro/revista-ipn-a-evenimentelor-si-tendintelor-politice-16-22-7978_1072368.html#ixzz6Mi2vuoUp
3. Coman R., Fromont L., Weyembergh A. Les solidarités européennes: entre enjeux, tensions et reconfigurations. Ed. Bruylant, 2019, 448 p.
4. L'Europe a une obligation de compromis sur la dette commune. In: <https://www.franceinter.fr/emissions/geopolitique/geopolitique-24-avril-2020>
5. Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, signed at Lisbon, 13 December 2007. In: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:12007L/TXT&from=EN>
6. Treaty on European Union. In: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0023.02/DOC_1&format=PDF

M.A. TOMASZ WOJSZ

faculty of Law University of Białystok [Poland]

ENVIRONMENTAL PROTECTION AS A CONTEMPORARY CHALLENGE TO THE STRUCTURE OF ADMINISTRATIVE LAW IN POLAND AND ITS LOCAL AUTHORITIES.

The modern civilization is dynamic, complex, but also oriented towards continuous development in various spheres (scientific, technological, industrial). Global progress has a strong impact on the harmony and well-being of the environment. Many of the basic material goods have been produced by using a very large amount of water, generating carbon dioxide and ozone into the atmosphere, negatively affecting on health and life of all beings on Earth. Nowadays, everyone knows that there is a great problem with plastic raw materials and its storage, processing, inadequate segregation of waste etc. The phenomenon of so-called "global warming", affects on human consciousness and what negative consequences it brings to the order and harmony of life on earth. Global warming is the main topic on meetings of representatives of countries from all over the world, also around this topic there are world debates, deliberations aimed at reducing the negative factors influencing the deterioration of the atmosphere and environment on Earth. The local government administration carries out its own and commissioned tasks innovatively, also in an individual manner.

The issues of environment protection in local and regional terms, which relate to water, land, as well as animated and inanimated nature, have been developed by individual states in the implementation of their internal legislation. And the global issue is covered by the essence of international law, while all dilemmas are solved through individual international agreements, various conventions, specific agreements, also through resolutions of international organizations [1]. As a result of the political changes in Poland, there were a lot of changes in the legislative environment, so in March 8, 1990, three normative acts of a political nature were passed – the Act on the amendment of the Constitution of the Republic of Poland, as well as the Act on local government and the Act on the election law of the municipal council [2].

The normative act, concerning local government, has given it powers in the field of legal personality, and also performs public tasks in an independent manner, as well as on its own behalf and on its own responsibility, using the judicial protection assigned to them. The scope of tasks carried out by communes is very extensive due to their public character, mainly taking into account the implementation of tasks for the benefit of the local community – it is classified as a commune own task [3].

As a result of innovative activities in terms of ecology, Białystok, taking advantage of the excellent environmental conditions, i.e. city parks, forest reserve, undertakes activities to promote the movement of city bikes and specially prepared bicycle paths, which are connected to nearby towns, but also creates quite innovative solutions such as flower meadows or ecological bus stops.

Summary:

Currently, there are many campaigns and discussions in Poland, which aim to make every person in the world aware of the problem related to environmental and atmosphere pollution. Local government bodies have to protect the environment not only because of the legal regulations and tasks imposed, but also because of the respect and care for their local citizens, as this has an impact on other agglomerations, and also gives a positive reception to the whole world regarding to environmental awareness for future generations through their own environmental policy.

References.

1. J. Menkes, Środowisko naturalne w świetle prawa międzynarodowego – aspekty teoretyczne, [w:] Prawomiędzynarodowa ochrona środowiska naturalnego, red. J. Gilas, Warszawa 1991, s. 49-77.
2. Journal of Laws from 1990, No 16, item 94-96.
3. Z. Niewiadomski, W. Grzelczak, Umowa o samorządzie terytorialnym z komentarzem oraz teksty innych ustaw samorządowych, Warszawa 1990, s. 12.

ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

ПІГАРЄВ ЮРІЙ БОРИСОВИЧ

*завідувач кафедри електронного урядування та інформаційних систем
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.ф.-м.н., доцент*

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ У СТАНДАРТІ ДРУГОГО РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 281 «ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»

04 серпня 2020 року Міністерством освіти і науки України затверджено стандарт вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» для другого (магістерського) рівня вищої освіти [1].

До розділу IV «Перелік компетентностей випускника» включені компетентності, які безпосередньо стосуються здатності використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології як для комунікацій та спільної праці, прийняття обґрунтованих рішень, так і організовувати інформаційно-аналітичний супровід управлінської діяльності та розробляти заходи щодо впровадження інструментів електронного урядування. При цьому ці здатності віднесено як до загальних, так і спеціальних (фахових, предметних) компетентностей. Це дало поштовх включення до освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування» у розділ «Обов'язкові компоненти освітньої програми» відповідну дисципліну.

Проведений аналіз розділу V «Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання» Стандарту показав, що безпосередньо з IT-сферою пов'язані наступні результати навчання, а саме: РН04, РН05 та РН08. При цьому, якщо згадати, що інформаційна та кібербезпека є складовими національної безпеки, то стає зрозумілим, що і РН03 також відноситься до вищезазначеної групи результатів навчання. Таким чином, маємо наступну підмножину результатів навчання, яка безпосередньо пов'язана з IT-сферою.

$RN\ IT\text{-сфери} = \{RN03, RN04, RN05, RN08\}$

Аналіз складових підмножини РН IT-сфери приводить до того, що в зону нашої уваги підпадають два напрямки IT-сфери, а саме: цифрові технології та електронне урядування (е-урядування), при цьому інформаційну та кібербезпеку без серйозних припущень можна віднести до напрямку е-урядування. Виходячи з цього, можна запропонувати дисципліну «Електронне урядування та цифрові технології» у складі обов'язкової компоненти освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування» другого рівня вищої освіти.

На рис. 1 наведений зв'язок підмножини РН IT-сфери та відповідних предметних напрямків.

Рис. 1. Зв'язок між підмножиною результатів навчання та предметним полем IT-сфери.

Подальший аналіз підмножини РН IT-сфери дозволив уточнити склад напрямків. На рис. 2 наведені складові напрямків «Електронне урядування» та «Цифрові технології».

Рис. 2. Уточнений склад напрямків «Електронне урядування» та «Цифрові технології».

На основі матриці відповідності визначених Стандартом результатів навчання та компетентностей, з одного боку, та сформованої підмножини РН ІТ-сфери, отримуємо підмножину компетентностей дисципліни «Електронне урядування та цифрові технології».

КМ ІТ-сфери = {ІК, ЗК01, ЗК02, ЗК05, СК03}

Враховуючи спрямованість компетентностей Стандарту та зміст сучасної системи знань щодо розвитку електронного урядування, електронної демократії та інформаційного суспільства в Україні, дисципліна обов'язкової компоненти «Електронне урядування та цифрові технології» складається з 5 модулів.

На рис. 1 наведені складові дисципліни «Електронне урядування та цифрові технології».

На превеликий жаль в Стандарті використовуються терміни щодо трактування технологій, а саме: сучасні технології, цифрові технології, сучасні комунікаційні технології, сучасні інформаційні технології, хоча зараз усі ці терміни об'єднує термін цифрові технології для підкреслення того факту, що ера аналогових технологій та її елементів закінчилася.

Рис. 3. Складові дисципліни «Електронне урядування та цифрові технології»

Теж саме можна сказати про електронне урядування. Прийняття Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання цифрового розвитку» від 30 січня 2019 року № 56, котра визначила принципи реалізації органами виконавчої влади державної політики цифрового розвитку, які забезпечуються органами виконавчої влади в процесі підготовки проектів нових нормативно-правових актів або внесення змін до нормативно-правових актів і реалізації владних повноважень шляхом застосування цифрових технологій, розглядається як точка «цифрового» неповернення у сфері електронного урядування та переходу до цифровізації сфери публічного управління [2]. Виходячи з цього в [3] вводиться новий термін – цифрове врядування, який характеризує новий етап розвитку публічного управління.

Список використаних джерел.

1. Наказ Міністерства освіти і науки України «Стандарт вищої освіти України другого (магістерського) рівня вищої освіти ступеня «магістр» галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування» від 04 серпня 2020 року № 1001 [Електронний ресурс] / Офіційний портал Міністерства освіти і науки України. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2020/08/05/281publichne-upravlinnya-ta-administruvannya-magistr.pdf>

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 січня 2019 року № 56 «Деякі питання цифрового розвитку» [Електронний ресурс] / Офіційний портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56-2019-%D0%BF>

3. Публічне управління : термінол. слов. / уклад. : В. С. Куйбіда, М. М. Білинська, О. М. Петроє та ін. ; за заг. ред. В. С. Куйбіди, М. М. Білинської, О. М. Петроє. – Київ : НАДУ, 2018. – 224 с.

БОЙКО НАДІЯ ДМИТРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦИФРОВІЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА

Електронне судочинство, у тому числі кримінальне, поряд з іншими сервісами державних владних та управлінських послуг є одним із елементів електронної демократії, яка впроваджується з метою забезпечення доступності, підзвітності, ефективності зворотного зв'язку, інклюзивності, прозорості в діяльності органів державної влади.

Правова регламентація електронного судочинства в Україні розпочалася у 2012 р. з розробки Концепції «Електронного суду»[4] на розвиток положень Закону України «Про судоустрій та статус суддів» від 07.07.2010 р.[1], «Про доступ до судових рішень» від 22.12.2005 р. [2], «Про Національну програму інформатизації» від 04.02.1998 р.[3] та інших, а також Концепції галузевої програми інформатизації судів загальної юрисдикції, інших органів та установ судової системи [5] та Стратегічного плану розвитку судової влади в Україні на 2013–2015 рр. [6].

11.12.2014 р. Радою суддів України затверджена нова Стратегія розвитку судової системи в Україні на 2015–2020 рр. [7], один з напрямів якої присвячено розвитку електронного правосуддя. В ньому визначено план заходів, спрямованих на вирішення двох основних стратегічних питань. Перше – доступ до правосуддя. Друге – використання інноваційних технологій та поліпшення судового процесу.

Водночас, на теперішній час немає чіткого визначення змісту «Електронного суду», що призводить до відсутності розуміння того, чи буде він застосовним для потреб кримінального судочинства, адже кримінальне судочинство має особливості, які суттєво відрізняють його від інших юрисдикцій. Саме тому окрему увагу необхідно приділити процесу цифровізації кримінального провадження.

30.04.2020 р. в Україні стартував запуск пілотного проекту системи електронного кримінального провадження eCase, розробка якого розпочалася ще у 2014 р. за підтримки Антикорупційної ініціативи ЄС (EUACI). Правову основу запровадження електронного кримінального провадження становлять Конституція України та Кримінально-процесуальний кодекс України, інші закони України, а також чинні міжнародні конвенції, договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, які згідно зі ст. 9 Конституції є частиною національного законодавства [8, с.17].

ІАС еКейс є інформаційно-телекомунікаційною системою досудового розслідування, яка утворена відповідно до вимог КПК України, що забезпечує функціонування документообігу та обмін інформацією між Національним антикорупційним бюро України (далі – НАБУ), Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою Офісу Генерального прокурора (далі – САП) та Вищим антикорупційним судом (далі – ВАКС) при здійсненні досудових розслідувань у кримінальних провадженнях. Таким чином, ІАС еКейс повинна забезпечити ефективну взаємодію суб'єктів, що беруть участь у досудовому розслідуванні.

Функціональним призначенням Системи є: обмін матеріалами досудового розслідування між НАБУ, САП, ВАКС та іншими учасниками кримінального провадження; автоматизація процесів обліку отриманої під час досудового розслідування НАБУ інформації; збір, обробка, зберігання, пошук та узагальнення інформації; ведення кримінального провадження (на стадії досудового розслідування) в електронній формі; формалізація технологічних процесів обробки інформації, визначення типових маршрутних технологічних схем для їх виконання; забезпечення інтеграційних процесів взаємодії автоматизованих інформаційних і довідкових систем, реєстрів та банків даних, держателем (адміністратором) яких є НАБУ, САП, ВАКС; забезпечення надійного зберігання відомостей, що містяться в Системі та їх систематизація.

Проект передбачає інтеграцію eCase з системами судових органів та Єдиним реєстром досудових розслідувань, що працює в Україні з 2012 р.

Впровадження eCase в Україні є черговим та закономірним кроком в рамках загальнонаціонального процесу цифрової трансформації, але беручи до уваги специфіку кримінального правосуддя застосовування загальних підходів до цифровізації має бути обережним. Потрібно реально оцінювати потенційні ризики, пов'язані з забезпеченням прав людини, гарантій достовірності інформації, забезпечення її збереження та незмінності.

Наразі норми чинного права не відповідають сучасним викликам, оскільки не врегульованими залишаються багато правових питань, пов'язаних із практикою включення до слідчих дій цифрових технологій та необхідністю оперування віртуальними даними. Тому, належне функціонування системи електронного кримінального провадження неможливе без удосконалення положень чинного КПК України та інших законодавчих актів України, що регулюють правові відносини, пов'язані із запровадженням eCase. Зазначене потребує концептуального оновлення електронного сегмента кримінальної юстиції, передумовою якого є вивчення провідного світового досвіду в цій сфері.

Список використаних джерел.

1. Про судоустрій і статус суддів [Електронний ресурс] : Закон України від 07.07.2010 №2453-VI. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2453-17>.
2. Про доступ до судових рішень [Електронний ресурс] : Закон України від 22.12.2005 №3262-IV. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3262-15>. 34
3. Про Національну програму інформатизації [Електронний ресурс] : Закон України від 04.02.1998 № 74/98-BP. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/74/>.
4. Концепція електронного суду України [Електронний ресурс] : розроблена ДП «Інформаційні судові системи». – К., 2012. – Режим доступу: http://www.kbs.org.ua/files/koncept_d.pdf.
5. Концепція галузевої програми інформатизації судів загальної юрисдикції, інших органів та установ судової системи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://od.court.gov.ua/tu16/info_suddi/conzepsia/.
6. Стратегічний план розвитку судової влади в Україні на 2013–2015 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://court.gov.ua/969076/rsusp/>
7. Стратегія розвитку судової системи в Україні на 2015–2020 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://court.gov.ua/142663/>.
8. Каменєва Т. Можливості та межі використання цифрових технологій в сфері кримінально-процесуальної діяльності [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nbuviar.gov.ua/images/dumka/2020/8.pdf>.

БОНДАРЕНКО ДМИТРО АНАТОЛІЙОВИЧ

слухач другого курсу заочної форми навчання ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

СЕРВІСНО-ОРІЄНТОВАНА АРХІТЕКТУРА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ МОДЕЛІ Е-УРЯДУВАННЯ

Сервісно-орієнтована архітектура (Service Oriented Architecture – SOA) може бути визначена як група послуг, які об'єднуються (поєднуються) між собою за допомогою передачі даних службами, що координують певну діяльність [1].

Послуги громадянам надаються урядовими структурами. Наприклад, заповнення онлайн-заявки на посвідчення водія, перегляд електронної форми або подання скарги чи запиту. Для задоволення існуючих або нових вимог бізнесу послуги поєднуються та вибудовуються у послідовний процес, відомий як оркестрація (orchestration). Веб-сервіси роблять ці функціональні блоки доступними за допомогою стандартних інтернет-протоколів незалежно від платформ та мов програмування. Усі сервіси реалізуються технологічною платформою, яка має такі архітектурні складові: Веб-сервер, Сервер додатків, Проміжне програмне забезпечення, Сервер каталогів, Сервер SMTP.

Етапи, які слід враховувати для успішного функціонування електронного управління, включають:

- ідентифікація послуги;
- ідентифікація форм надання послуги;
- реінжиніринг бізнес-процесів;
- архітектура послуги;
- інтеграція до різних державних установ;
- розгортання (централізоване/децентралізоване).

За допомогою SOE можна автоматизувати робочі процеси підрозділів, використовуючи стандартний веб-робочий процес, а також будуючи робочі процеси за допомогою електронної пошти/SMS/IVRS.

Громадяни (як клієнти), користувачі комп'ютерних технологій та уряд є зацікавленими сторонами запровадження Порталу електронного урядування, який формує так званий клієнтський рівень (Client layer). Клієнтський рівень складається з веб-клієнтів. Заінтересовані сторони можуть отримувати інформацію/результати послуг за допомогою різних служб надання послуг.

Рівень презентації (Presentation layer). Служби презентаційного рівня займаються управлінням клієнтами (користувачами), виконують функції персоналізації. Виходячи з типу входу користувача, цей рівень спрямовує запит до відповідних служб Порталу електронного урядування. Веб-портал надає інформацію для заінтересованих сторін через Інтернет за допомогою веб-браузера. Визначені розділи порталу, які є доступними для всіх користувачів, називаються "публічною" частиною Порталу електронного урядування.

Рівень безпеки (Security Layer). Захищений сервер гарантує заінтересованим сторонам безпеку кожного разу, коли вони здійснюють доступ до інформації. URL-адреса перенаправляється на цей компонент, де він ідентифікує користувача задля отримання доступу до захищеної інформації.

Бізнес-логістичний рівень (Business Logic Layer) бізнес-послуги. Бізнес-послуги надаються урядовими та різними додатками, використовуючи компоненти комунікаційних служб.

Управління користувачами (User Management). Функція управління користувачами займається такими питаннями: реєстрація користувачів, підтримка або скасування даних користувачів після припинення надання послуги.

Компонент самообслуговування (Self-Service component). «Самообслуговування» надає громадянам інтерфейс для управління їх власною профільною інформацією, такою як реєстрація користувача, фіксація паролів, оновлення контактної інформації та запит на доступ до державних установ і т.ін.

Послуги робочого процесу (Workflow Services). Служба робочого процесу займається: поданням документу, відстеженням його статусу, перевіркою документів, наявністю послуги. Служба «Пошук» Порталу електронного урядування забезпечує швидкий доступ до інформації, включаючи документи, HTML-сторінки, зображення,

аудіофайли, відеофайли тощо. На Порталі електронного урядування є можливість надсилати повідомлення – попередження своїм зареєстрованим користувачам.

Рівень інфраструктурних служб (Infrastructure Services Layer). Портал електронного урядування містить такий перелік служб для обслуговування та управління додатком Порталу електронного урядування: введення документу; обробка документів; повідомлення.

Інтеграційний рівень. Інфраструктура комунікаційного сервісу забезпечує обмін повідомленнями і виступає інтелектуальним вузлом, що спрямовує запити на обслуговування від того, хто потребує послугу (користувача послуг) до постачальника послуг (як правило, орган публічної влади, що надає послугу) і надсилає відповідь запитувачеві послуги.

Рівень управління та моніторингу. Компоненти інфраструктури порталу електронного урядування керують та контролюють стан програм, мереж, апаратного забезпечення, програмного забезпечення тощо для управління стандартними архітектурними вимогами.

Інтеграція різних підрозділів. Стратегія інтеграції в електронному управлінні дуже важлива, оскільки більшість структурних підрозділів (департаментів, відділів) мають власну е-програму. Для кращого обслуговування громадян ці підрозділи необхідно інтегрувати в Портал E-Governance. Портал електронного урядування працює як єдине джерело інформації для всього урядового контенту та забезпечує початковий пункт для всіх державних послуг, що надаються різними урядовими підрозділами. Впровадження транзакційних урядових послуг на основі веб-сервісу зробить їх багаторазовими, легкими для інтеграції, сумісними та легкодоступними.

Визначена архітектура може мати централізований та децентралізований характер [2].

Централізована архітектура стандартизує IT-послуги в усіх урядових структурах (охоплює різні відділи з централізованим механізмом розподілу ресурсів). Централізована модель максимізує вигоду від інвестицій та сприяє більшій інтеграції між різними підрозділами та Порталом електронного урядування. Конкретні переваги включають таке: команда з управління може зосередитись на своїх основних повноваженнях та отриманні доходів, а також на покращенні послуг для громадян.

Децентралізована архітектура є ефективнішою, коли державні установи надають окремі послуги в окремих урядових структурах. Конкретні переваги включають таке: простіша інтеграція з основними бізнес-програмами в рамках урядових установ; різні підрозділи вже мають власну систему надання послуг; високо-автономний підхід; гнучкість; відносно низькі витрати (враховуючи поточні інвестиції відділів); мінімізація ризику поломки всієї системи (порівняно з централізованою).

Таким чином, сервісно-орієнтована архітектура електронного урядування забезпечує прозоре управління шляхом використання IT, що дозволяє різним органам влади функціонувати ефективніше. Використання SOA та веб-сервісів оптимізує ефективність реалізації урядових програм.

Список використаних джерел.

1. Gopala K. B., Vishnu V. V., Madhusudhana R. Service Oriented Architecture for E-Governance. BPTrends. October 2009. SOA for E-Governance.URL: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.225.9904&rep=rep1&type=pdf>
2. Riley Th. B., Sheridan W. Electronic Government in Developing and Developed Countries: The Basics by Thomas B. Riley and William Sheridan. Commonwealth Centre for eGovernance. Ottawa, Canada. October 20, 2006.

БОНДАРЕНКО МИХАЙЛО ОЛЕКСАНДРОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

РІЗНОВИДИ АМЕРИКАНСЬКОЇ МОДЕЛІ СИСТЕМИ Е-УРЯДУВАННЯ

Модель сформованого порталу електронного уряду – це сукупність етапів (від базових до просунутих), що визначають сформованість електронного уряду (його е-порталу) [4]. Розглянемо різновиди американської моделі електронного уряду.

1. Модель розвитку уряду Лейна та Лі (2000 р.) була розроблена на основі Концепції зі створення інтегрованої інформації для громадян, наданні їм необхідних послуг та інтеграції процесів і функцій через різні рівні влади. Все це називалося принципом «єдиного вікна» [1]. Їхні напрацювання стали основою моніторингу електронних ініціатив уряду в Сполучених Штатах [6]. У моделі електронного уряду К.Лейн і Дж.Лі розробили чотири рівня сформованості таким чином [8]:

1. Каталог є першим етапом. На цьому етапі в Інтернеті представляється орган публічної влади. Можливий тільки односторонній зв'язок між урядом та громадянами. Електронні документи організовані таким чином, щоб громадянин міг шукати та знаходити потрібну інформацію та заповнювати необхідні форми.

2. "Транзакція" є другим етапом, коли громадськість вже може співпрацювати з урядом. Саме це забезпечує економію часу на оформлення документів, поїздки до урядових установ та час очікування у чергах. На цьому етапі між урядовою установою та користувачем послуги формується двосторонній контакт.

3. "Вертикальна інтеграція" – третя стадія, яка включає інтеграцію з системами вищого рівня. На цьому етапі акцент робиться на урядових послугах.

4. "Горизонтальна інтеграція" – четверта стадія, що передбачає, що бази даних, сформовані різними органами влади, обмінюються між собою інформацією. Системи на цьому етапі поєднуються з вирішення питань різної юридичної сили, оскільки громадяни звертаються за послугою та допомогою, що є сферою діяльності більш ніж однієї служби.

2. Модель Баума і Ді Майо (2000 р.). Баум і Ді Майо передбачили, що електронний уряд перейде від присутності в Інтернеті (коли уряди надають основну інформацію) до наступного етапу, який продукує інтерактивність або можливість громадянам контактувати з урядовими установами та посадовими особами в Інтернеті [3]. Ця модель має чотири етапи, а саме [2].

1. Перший етап "Присутність в Інтернеті": на цьому етапі розміщується основна інформація в Мережі державними установами для громадськості; розпочинаються дії щодо створення віртуального середовища в Інтернеті, щоб забезпечити громадськості доступ до інформації.

2. Другий етап "Взаємодія": на цьому етапі користувачі мають можливість зв'язуватися з установами через веб-сайти (наприклад, за допомогою електронної пошти) або вони можуть «самообслуговуватися» (наприклад, самостійно завантажити документ) тощо.

3. Третій етап "Трансакція": на цьому етапі клієнти та користувачі можуть здійснити будь-яку кількість операцій в Інтернеті (наприклад, заповнити заявку на ліцензію та закупівлі); державні служби в онлайн-режимі здійснюють їх виконання.

4. Четвертий етап "Трансформація": на цьому етапі уряди трансформують поточні операційні процеси для забезпечення більш ефективних послуг.

3. Модель ООН (2001 р.) складається з п'яти етапів: [7].

1. Перший етап "Наявна присутність": один або кілька автономних веб-сайтів уряду надають формальну, обмежену та статичну інформацію.

2. Другий етап "Посилена присутність": урядові веб-сайти надають спеціалізовану, динамічну та таку, що регулярно оновлюється, інформацію.

3. Третій етап "Інтерактивна присутність": веб-сайти уряду виступають в якості воріт для підключення користувачів та постачальників послуг, а взаємодія відбувається на більш просунутому рівні.

4. Четвертий етап «Трансакційна присутність»: користувачі мають можливість проводити повні та безпечні трансакції, наприклад, такі як поновлення віз, отримання паспортів та оновлення записів про народження та смерть через єдиний урядовий веб-сайт.

5. П'ятий етап "Безшовна або повністю інтегрована присутність": уряди використовують єдиний і універсальний веб-сайт, щоб забезпечити єдиний портал, на якому користувачі можуть миттєво і комфортно отримати доступ до всіх видів послуг.

4. Модель Гіллера і Белангера (2001 р.) У цій моделі є п'ять етапів, а саме [5]:

1. Перший етап – "Інформація", розповсюдження інформації розглядається як основна форма електронного уряду, де уряд просто розміщує інформацію на веб-сайтах.

2. Другий етап – "Двостороння комунікація": урядові сайти дозволяють учасникам спільноти спілкуватися з урядом і робити прості запити; вносити пропозиції щодо вдосконалення сайту.

3. Третій етап – «Трансакція»: уряд має доступні сайти для фактичних трансакцій з виборцями.

4. Четвертий етап – «Інтеграція»: всі послуги підключені, єдиний е-портал може бути використаний для доступу до всіх електронних державних послуг (усі державні служби інтегровані) [4].

5. П'ятий етап – «Участь»: урядові сайти забезпечують голосування, реєстрацію чи розміщення коментарів в Інтернеті (з огляду на вплив проблем конфіденційності) [5].

5. Модель Векотта (2001 р.) У цій моделі електронного уряду є шість етапів [10].

1. «Встановлення внутрішньої системи електронного листування та мережі». Більшість урядів починають зі створення систем, орієнтуючись переважно на внутрішні процеси.

2. "Включення міжорганізаційного та публічного доступу до інформації": розробка систем для організації, забезпечення кращого міжорганізаційного та публічного доступу до інформації.

3. "Дозвіл на двостороннє спілкування": и можуть "вносити пропозиції щодо розвитку території або критикувати роботу органу публічної влади, якою незадоволені».

4. «Дозвіл на фінансові операції»: нарахування податків та поновлення ліцензій, здійснення безпечних платежів на веб-сайті [4].

5. «Сприяння цифровій демократії»: організації громадянського суспільства і громадяни висловлюють думки та голосують через Інтернет.

6. «Дозвіл на приєднання до уряду»: відбувається інтеграція надання послуг, як вертикально, так і горизонтально.

Таким чином, описані моделі передбачають поступовий і лінійний розвиток електронного уряду, головним чином, щоб показати етапи електронного урядування за допомогою веб-сайту та таких кроків, як-от: трансакції, взаємодія, інтеграція, доступ до електронного уряду, надання урядом постійної інформації та забезпечення надання послуг, електронна демократія, електронна участь, трансформація уряду, або різні варіанти поєднання вищезазначеного.

Список використаних джерел.

1. Al-Khouri A., Bal J. Electronic government in the GCC countries. International Journal of Social Sciences. 2007. № 1 (2). P. 83-98.
2. Azab N.A. Assessing electronic government readiness of public organizations. Communications of the IBIMA. 2009. № 8 (13). P. 95-106.
3. Coursey D., Norris D.F. Models of e- government: Are they correct? An empirical assessment. Public administration review. 2008. № 68 (3). P. 523-536.
4. Fath-Allah A. E-Government Maturity Models: A Comparative Study. International Journal of Software Engineering and Applications. 2014. № 5 (3). P. 71.
5. Hiller J.S., Belanger F. Privacy strategies for electronic government. E-government. 2001. P. 162-198.
6. Layne K., Lee J. Developing fully functional E-government: A four stage model. Government Information Quarterly. 2001. № 18. P. 122-136.

7. Ronaghan S.A. Benchmarking E-Government: A Global Perspective. New York: United Nations Division for Public Economics and Public Administration and American Society for Public Administration. 2001. 81 p.
8. Yildiz M. E-government research: Reviewing the literature, limitations, and ways forward. Government Information Quarterly. 2007. № 24 (3). P. 646-665.
9. Szeremeta J. Benchmarking e-government: a global perspective. International congress on government on line. 2002. URL: <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/English.pdf>
10. Wescott C.G. E- Government in the Asia- pacific region. Asian Journal of Political Science. 2001. № 9 (2). P. 1-24.

БУТЕНКО ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА

*доцент кафедри електронного урядування та інформаційних систем
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, К.е.н., доцент*

ЕФІМЕНКО ПАВЛО ПАВЛОВИЧ

студент ОРІДУ НАДУ при Президентові України, ПрАТ «Нова Лінія»

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НОВОЇ ЦИФРОВОЇ ПАРАДИГМИ ОПОДАТКУВАННЯ

Цифрові трансформації в суспільстві мають визначальний вплив на характер взаємодії між людьми, на підходи у веденні бізнесу в еру інтернету та за умов зростання соціальних комунікацій. Найціннішим активом в сучасному світі постає інформація. Значна кількість великих корпорацій вже не виробляють і не продають товари, не оперують у сфері нерухомості, а створюють та обслуговують інтернет-платформи, комунікаційні майданчики, збирають, обробляють та зберігають інформацію, надають інноваційні рекламні послуги в інформаційних та соціальних мережах.

Діджитал (англ. Digitization) – переведення інформації в цифрову форму. Слово «діджиталізація» широко увійшло до української мови – цей неологізм (через літеру «і») зустрічався в офіційних пресс-матеріалах. Словник сучасної української мови та сленгу «Мислово» називає його словом 2019 року. Наведене значення – «зміни в усіх сферах суспільного життя, пов'язанні з використанням цифрових технологій»[1].

Діджитал-епоха запропонувала нову податкову процедуру, так звану «попередню» або «первісну декларацію» (від англ. «pre-population») [4]. При попередньому заповненні декларації працівниками податкової служби в інформаційну еру цей потік податкової інформації інвертується, розвертається в зворотному напрямку. Ключовими в процесі стають не дані обліку платника, а інформація, зібрана податковим офісом від контрагентів платника податку.

У сфері змін управлінських стратегій – це: пробне навчання електронним сервісам (апробація або пілот), поетапне запровадження електронних сервісів для окремих груп платників податків (за розміром, за галузями, територіями, видами податків та ін.); інтенсифікація залучення третіх осіб (постачальників та споживачів, контрагентів), симуляційні моделі податкової поведінки, спрощення (уніфікація) податкових правил.

Втілення процесів діджиталізації надає такі переваги у адмініструванні оподаткування, рисунок 1.

Прикладом успішної діджиталізації фіску, як не дивно, слугує і Україна. Пілотне випробування електронної податкової накладної по ПДВ стартувало ще у 2014 році, а із запровадженням у промислову експлуатацію скоротило прояви податкового шахрайства із фіктивними накладними і фірмами, істотно збільшило податкові зобов'язання бізнесу з ПДВ.

Електронний портал платника податку успішно функціонує з 2016 року, його використовує більше мільйона осіб [3]. У 2019 році стартувала і функція попереднього заповнення податкової декларації фізичних осіб про доходи та майновий стан. База даних Державного реєстру фізичних осіб України містить широкий спектр записів про доходи громадян у формі зарплати від роботодавців, доходи підприємців, стипендії, інші виплати і продуктивно функціонує з 1998 року.

У 2019 році започаткований пілот електронного реєстратора розрахункових операцій (E-receipt), який має на меті упорядкування готівкових розрахунків.

Цифровізація процедур оподаткування вимагає від платників податків подання інформації у встановленому форматі даних. Для задоволення цих потреб, платники податків – як фізичні особи, так і невеликі організації – можуть покладатися на спеціальне програмне забезпечення для автоматичного перетворення наявної бухгалтерської та іншої аналітичної інформації у податкові звіти та декларації. Хоча національний податковий офіс може надавати безкоштовний софт для цього, його можливостей часто недостатньо. Тому платники податків потребують додаткового програмного забезпечення від третіх сторін – софтверних компаній. Це може бути окреме програмне забезпечення, плагіни або функціонали, вбудовані в існуючі бухгалтерські програми[1].

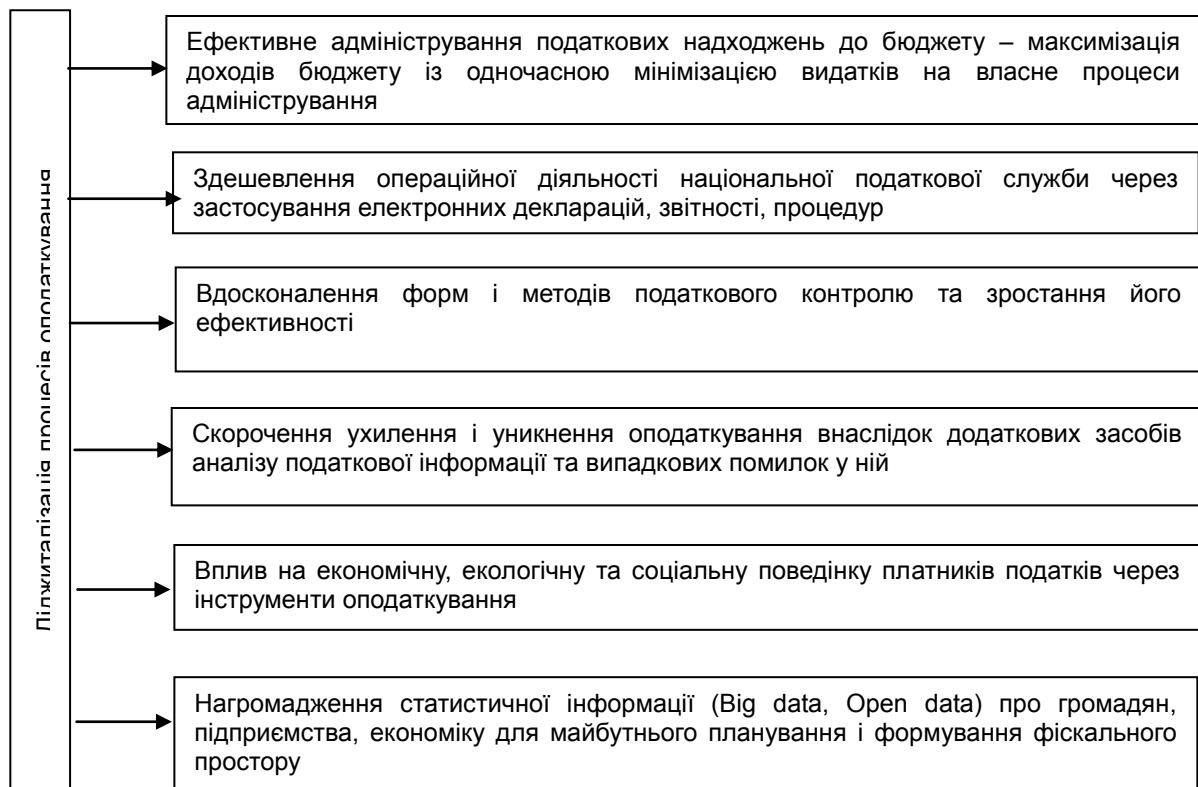

Рисунок 1— Діджиталізація процесів оподаткування

Діджитал-трансформація оподаткування та податкових процедур є непростим та затратним завданням для національних податкових офісів, тому має як переваги, так і недоліки. Цифровізація переформатовує процеси оподаткування шляхом інверсії податкових потоків, послаблює інформаційні обмеження в оподаткуванні через оновлені процедури і технології для виявлення справжніх економічних результатів діяльності платників податків. Водночас не можна ігнорувати або недооцінювати явище цифрового виключення. Діджиталізація полегшує роботу фіскальних служб у систематизації наявної інформації в різних підрозділах податкової системи, а отже, кращому виявленню уникнень та ухилень від оподаткування. Загалом застосування інформаційного ресурсу при вдосконаленні податкових систем внаслідок діджиталізації зможе в такий спосіб полегшити компроміс ефективності-справедливості оподаткування.

Список використаних джерел.

1. Срипнік, В. / Діджиталізація/ онлайн-словник/ «Мислово» (ua). «ІТС».
2. Синютка, Н.. Трансформація оподаткування та податкових процедур в інформаційному суспільстві: теоретичний концепт / Облік і фінанси, № 3 (85)' 2019 – С.14-15. 1
3. Податковий кодекс України: Закон України №2755-VI від 02.12.2010 р. [Електронний ресурс] // ВВР. – 2011. – №№13-17. – ст.112 – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17> -11
4. Digitalization of Tax: International Perspectives /Editor: Paul Aplin. 2017. ISAEV, London. 34 p.

ВАСИЛЬЄВА АННА ІВАНІВНА

аспірант Запорізького національного університету

ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКІ МЕХАНІЗМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Із розвитком сучасних інформаційних технологій важливого значення набуває система електронного урядування, яка з кінця ХХ століття активно впроваджується в провідних країнах світу. Водночас, розвиток та використання інформаційно-комунікаційних технологій розширює можливості органів державної влади своєчасно доводити власні рішення до широких верств населення, отримувати якісний зворотний зв'язок від громадян. Громадяни, в свою чергу, отримали змогу брати участь у політичному процесі. В результаті поєднання даних технологій з політичною сферою в ХХ ст. виникає явище електронної демократії, розгляд якого є актуальним в наш час, оскільки виникає багато питань та проблем щодо його реалізації належним чином.

Розробкою теоретичних та практичних аспектів механізмів впровадження електронної демократії країн світу займаються такі вітчизняні науковці: А.А. Барікова, Н.В. Грицяк, Н.В. Васильєва, С.А. Чукут, С.Г. Соловйов. Проте, нашими дослідниками ще не повністю висвітлені досягнення країн світу в електронній демократії.

Згідно зі світовим рейтингом електронного урядування ООН за 2020 рік (UNE-Government Survey 2020 – United Nations) трійка лідерів представлена наступним чином: Данія, Південна Корея, Естонія. Україна з 82 позиції (рейтинг 2018 року) перемістилась на 69. Це один з кращих показників за 2019 – 2020 роки. Україна опинилася в групі країн з високим рівнем готовності до впровадження електронного урядування (e-Government Development Index, EGI) [6].

Проблемними моментами у забезпеченні розвитку електронної демократії України на сьогодні залишаються: нерозвинена інфраструктура інформаційного суспільства; недосконала нормативно-правова база; низький рівень впровадження і використання електронного документообігу; початкова стадія надання електронних послуг; недовіра і необізнаність громадян стосовно електронної взаємодії з органами влади і т.д. [3]. Саме тому для нашої держави важливо використати досвід країн-лідерів в сфері електронної взаємодії.

Головною причиною лідерства Данії в сфері електронної демократії є те, що ця країна розпочала розбудову інформаційного суспільства однією з перших в світі. Ще у березні 1994 р. уряд Данії створив спеціальний Комітет, метою якого була підготовка програми «Інформаційне суспільство до 2000 року». Дана програма сприяла створенню системи електронного уряду, завдяки залученню ІКТ в усі сфери життєдіяльності і на всіх рівнях прийняття рішень [5].

Станом на сьогодні, управління впровадженням електронного урядування в Данії здійснюється за досить складною структурою державного механізму, залучені різні міністерства та департаменти, кожен з яких виконує свою функцію. Активно діє «Стратегія електронного добробуту на 2016 – 2020 рр.» для загального державного сектору [1]. Завдяки реалізації цієї стратегії відбувається активне впровадження електронних послуг добробуту (охорона здоров'я, догляд за літніми людьми, соціальні послуги та освіта), застосування ІКТ в освітньому процесі та підвищення ІКТ-компетенцій педагогів. Також в Данії обов'язковим є цифрове самообслуговування та цифрова пошта в єдиній електронній поштової скриньці на borger.dk – l virk.dk [5].

Електронна демократія Південної Кореї вважається найкращою азіатською моделлю електронного урядування яка, починаючи з 2010 року, в рейтингу ООН займає першу або другу позиції за світовим рівнем розвитку електронного урядування. Важлива складова успіху – показники довіри і популярності серед громадян та висока середня швидкість Інтернету, ступінь охоплення широкопasmовою мережею населення [1].

Завдяки електронним сервісам жителі країни можуть здійснювати майже всі операції, не виходячи з дому: починаючи від оплати рахунків, штрафів і закінчуючи оформленням документів. На той випадок, якщо у громадянина немає доступу до Інтернету, у громадських місцях у великій кількості розміщені спеціальні термінали, в яких легко знайти потрібну інформацію або роздрукувати будь-яку довідку [1].

На пострадянському просторі лідером з впровадження електронної демократії є Естонія, яка будівництво своєї незалежності розпочала з розвитку інформаційних технологій, якісного покриття швидкісним Інтернетом і проекту інтеграції інформаційних технологій в систему загальної освіти «Стрибок тигра» (1996 р.) [2].

Естонська Республіка стала першою країною в світі, яка надала можливість громадянам скористатися перевагами електронної демократії: провела онлайн-вибори (2005 р.), перший в світі електронний перепис населення (2012 р.), і першою запропонувала іноземцям отримати її цифрове громадянство (2014 р.) [2].

Всі естонці, віком від 15 років, отримують електронну ID-карту, яка є к обов'язковим ідентифікаційним документом кожного громадянина. Усі державні послуги в Естонії працюють у системі X-Road, де дані шифруються та передаються до різних відомств. Завдяки цьому інформацію неможливо перехопити [4].

Таким чином, розглянувши кращі світові практики електронної демократії, ми можемо зробити висновок, що при формуванні даної системи в Україні цей досвід має бути одним із пріоритетних напрямів оптимізації державних механізмів для її впровадження.

Влада Данії при впровадженні електронної демократії головну увагу зосередила на складному державному трьохрівневому рівні управління і чітко розмежувала повноваження між центральними, муніципальними та регіональними органами влади. Успішний розвиток електронної взаємодії серед громадян Південної Кореї спричинений широкою доступністю онлайн послуг не лише через Інтернет, але й через мобільні додатки та спеціальні термінали. Цінність досвіду Естонії полягає в тому, що ця країна, перш ніж впровадити систему е-демократії, навчила своїх громадян різного віку основним навичкам цифрової грамотності і забезпечила якісне покриття Інтернет-мережею всієї країни.

Список використаних джерел.

1. Барікова А. А. Електронна держава: нова ефективність урядування : монографія / А. А. Барікова ; – Київ : Юрінком Інтер, 2016. – 224 с.
2. Васильєва Н. В. Досвід Естонії у наданні електронних послуг населенню / Н. В. Васильєва // Державне управління: удосконалення та розвиток – 2013. № 11. – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=650>
3. Грицяк Н. В. Електронна демократія як механізм політичної взаємодії : навч.-метод. рек. / Н. В. Грицяк, С. Г. Соловйов ; – Київ : НАДУ, 2013. – 44 с.
4. Кращі практики впровадження електронного урядування: зарубіжний досвід. Методичні матеріали до навчальної дисципліни : «Теоретико-методологічні, організаційні та інституційні основи електронного урядування» / за заг. ред.. С. А. Чукут, О. В. Загвойської; – Київ, 2010. – 166 с.
5. Чукут С. А., Полярна В. Л. Кращі європейські практики впровадження електронного урядування: досвід Данії / С. А. Чукут, В. Л. Полярна // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 24. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2016_24_31
6. E-Government Survey 2020. Digital Government in the Decade of Action for Sustainable Development. – United Nations / Department of Economic and Social Affairs [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2020Survey/2020%20UN%20E-Government%20Survey%20\(Full%20Report\).pdf](https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2020Survey/2020%20UN%20E-Government%20Survey%20(Full%20Report).pdf)

**ЦИФРОВІ КОМПЕТЕНЦІЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
ЯК УМОВА БРЕНДУ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ**

Актуальність розвитку цифровізації охоплює майже всі сфери життя. Критерієм, зокрема, у прийнятті на роботу є володіння людиною цифровими навичками, які дають можливість якісно та ефективно виконувати поставлені завдання, бути успішною та використовувати потенційні можливості. Тому особливого значення в системі освіти набуває питання, як забезпечити навчальний процес відповідними навчально-методичними засобами та навчальними програмами, щоб і заклад вищої освіти і викладач і система підвищення кваліфікації викладачів відповідала сучасним глобальним і національним викликам й надавала сучасну підтримку у сфері цифрових технологій, розвивала та формувала сучасні цифрові компетенції. Цифрова компетентність – багатогранний еволюційний процес, що постійно змінюється при появі нових технологій [4].

Разом з тим в Україні відсутній стандарт цифрової компетентності керівника закладу освіти, викладача та студентів, на державному рівні не розроблено вимоги щодо оцінювання цифровізації закладів освіти, і як результат – низький рівень цифрової компетентності всього населення, включаючи молодь, яка навчається в фахових передвищих та вищих закладах освіти. Проведені Міністерством цифрової трансформації України [3] дослідження свідчать про важливість дослідження шляхів здійснення цифрової трансформації освіти.

В 2020 році світова освітня спільнота зіткнулася з глобальним викликом, зумовленим пандемією, спричиненою поширенням коронавірусу SARS-CoV-2. Уряди більшості країн виявилися не готовими до такої масштабної пандемії, їхні практичні заходи формувалися ситуативно. Для протидії поширенню COVID-19 практично в усьому світі заклади освіти були тимчасово закриті. В Україні, за практикою зарубіжних країн, заклади освіти також були тимчасово закриті, навчальний рік було завершено у дистанційному режимі.

Дистанційний режим навчання, нові вимоги до забезпечення освітнього процесу стали викликом для вітчизняної системи освіти. І якщо для дистанційного навчання школярів МОН врахувало фактор відсутності домашніх комп'ютерів із доступом до мережі Інтернет у частини учнів, особливо в малозабезпечених родинах та сільській місцевості, то було прийнято рішення про запровадження трансляції уроків для всіх класів з використанням можливостей телебачення [1]. А от заклади передфахової та вищої освіти, у яких раніше не було впроваджене дистанційне навчання, організовували освітній процес самотужки, за допомогою електронної пошти, сервісу для організації онлайн-конференцій та відеозв'язку ZOOM, месенжерами Telegram, Viber та іншими. Серед основних труднощів за таких умов дистанційного навчання під час карантину, виокремлено такі:

- неузгодженість розкладу;
- неуніфікованість онлайн-трансляцій та комунікацій;
- незбалансований обсяг завдань і онлайн-уроків (забагато/замало);
- недостатній час для виконання завдань;
- відсутність чи застарілість комп'ютерного обладнання та програмного забезпечення як у студентах, так і в викладачів;
- недостатній рівень інформаційно – комунікаційних компетенцій у керівників, викладачів та студентів;
- відсутність стандартизованої онлайн-платформи для дистанційного навчання.

Дотримання прав в освіті в таких умовах вимагає системних змін не лише в чинній законодавчій базі, але й у підходах до її оновлення. На часі рішуча зміна парадигми роботи органів управління освітою щодо дотримання прав в освіті. Тому актуальним є пошук дієвих шляхів підвищення цифрової компетенції викладачів та керівників задля ефективної діяльності освітньої системи.

Педагогічні працівники мають критично оцінювати достовірність, надійність інформаційних джерел, вплив відомостей та даних на свідомість та розвиток особистості, на прийняття рішень та усвідомлювати юридичні та етичні аспекти, пов'язані з використанням цифрових технологій.

Цифрові компетентності включають в себе вміння використовувати, фільтрувати, оцінювати, створювати, проектувати та поширювати цифрові освітні ресурси.

Педагогічні працівники повинні вміти захищати вміст, дані та цифрові ідентичності, а також визнавати та ефективно працювати з цифровими засобами та технологіями. Робота з цифровими технологіями та цифровим контентом вимагає рефлексивного та критичного, і водночас допитливого, відкритого та перспективного ставлення до їх розвитку [2].

Розроблений опис цифрової компетентності керівником закладу освіти орієнтовано на його застосування на всіх етапах підготовки як майбутніх вчителів, так і підвищення кваліфікації працюючих педагогів.

Опис цифрової компетентності педагогічного працівника:

1. Використання цифрових технологій та сервісів для:

- підтримки та участі у електронному урядуванні;
- здійснення, забезпечення освітнього врядування та документообігу.

2. Використання цифрових сервісів та технологій для:

- роботи з «цифровим робочим місцем» викладача та його формування, розбудови, функціонування;
- створення «цифрового робочого місця» здобувача освіти;
- розбудови цифрового освітнього середовища закладу.

3. Використання цифрових сервісів та технологій для:

- навчання впродовж життя (для самоосвіти та підвищення кваліфікації, професійного мережевого спілкування, тощо);
- електронного навчання здобувачів освіти;
- організації та управління освітнім процесом студентів;

- інтерактивного та активного навчання здобувачів освіти.

Напрями застосування опису цифрової компетентності педагогічного працівника:

1. Оцінювання рівня сформованості цифрової компетентності педагогічних працівників.
2. Створення, аналіз і вдосконалення навчальних планів і навчальних програм підготовки педагогічних кадрів та підвищення кваліфікації відповідно до вимог та в умовах пандемії.
3. Виявлення та проектування заходів, шляхів, планів, програм подолання цифрового розриву професійного розвитку й професійних деструкцій (криз, деформацій, пандемій) педагогів щодо цифровізації освітнього процесу.
4. Формування індивідуальних програм професійного розвитку та професійної поведінки педагогічних працівників в цифровому суспільстві.

Опис цифрової компетентності педагогічного працівника може бути використаним в Законі України «Про освіту», і педагоги, які щороку проходять курси з підвищення кваліфікації за своїм напрямом, разом з цим, проходили б курси з набуттям цифрової компетенції в незалежності від їх сфери освітньої діяльності.

Список використаних джерел.

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти / Міністерство освіти і науки України. 2016. – 40 с. Режим доступу до ресурсу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>
2. Україна 2030E – країна з розвинутою цифровою економікою. 6.2.2 Цифрові тренди. Виклики та можливості для України. Режим доступу до ресурсу: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html#6-2-2>
3. Цифрова грамотність населення України. Міністерство та Комітет цифрової трансформації України. 2019. 111с. Режим доступу до ресурсу: <https://thedigital.gov.ua/>
4. Цифрові компетенції як умова формування якості людського капіталу : аналіт. зап. / [В. С. Куйбіда, О. М. Петроє, Л. І. Федулова, Г. О. Андрощук]. – Київ : НАДУ, 2019. – 28 с.

ГРУЩИНСЬКА НАТАЛІЯ МИКОЛАЇВНА

*завідувач кафедри публічного управління та адміністрування
Навчально-наукового інституту неперервної освіти
Національного авіаційного університету, д.е.н., доцент*

ПОЛІЩУК ОКСАНА ВОЛОДИМИРІВНА

*завідувач кафедри технологій управління
Навчально-наукового інституту неперервної освіти
Національного авіаційного університету, к.е.н., доцент,*

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРАХ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СОЦІУМУ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Процеси трансформації суспільства набувають особливої уваги в умовах світових процесів покликаних карантинними заходами щодо Covid-19. Становлення мережевої економіки як каталізатора геоекономічних процесів з акцентом на широкій інформатизації глобалізація, відкриває перед людством величезні можливості для розширення масштабів обміну товарами, послугами, інформацією, технологіями і капіталом, взаємодії в гуманітарній сфері та духовного збагачення особистості. На сьогодні, модернізація української промисловості є питанням уже не для обговорення, а для конкретних дій та висновків, нагальним є об'єднання з ІТ-сектором, іншими хай-тек спільнотами та спільне спрямування загального руху на прискорену модернізацію української промисловості, масово та швидко впроваджуючи нові технології 4.0. У публічному управлінні діджиталізація передбачає використання цифрових технологій для оптимізації управлінських і бізнесових процесів, підвищення продуктивності праці і покращення досвіду взаємодії між управліннями та суспільством. На сьогодні метою цифрових технологій є, задоволення потреб населення, які змінюються разом з розвитком ІТ-розробок, зокрема – створення більш комфортної й оперативної взаємодії громадськості та системи управління. Інформаційні технології спрямовані на вдосконалення якості, привабливості та зручності надання послуг, спрощення внутрішніх і зовнішніх комунікацій та зміну управлінської діяльності під потреби суспільства. Позитивними рисами діджиталізації публічного управління є економія коштів, спрощенні роботи, легкий доступ до публічної інформації, швидшому наданні адміністративних послуг. Крім того, діджиталізація публічного управління є інструментом в подоланні корупції.

Разом з тим, потрібно наголосити, що цифрова трансформація передбачає не лише технологічну складову, а ефективне оперування знаннями та навичками, наявність інформаційно-цифрової компетентності. При неготовності до запровадження інноваційних тенденцій, діджиталізація сприятиме скороченню робочої сили, розриву в доходах тощо. Серед загальних негативних наслідків, четвертої промислової революції можна виділити наступні: виникнення безробіття та розподілу світового багатства – бідні країни можуть все ж стати ще біднішими, але й багаті країни можуть очікувати значні потрясіння в зв'язку з масовою роботизацією виробництва; перетік кваліфікованих кадрів до багатих країн, відповідно володіння всіма новими технологіями. Та зростання «значимості» бідних країн як сировинних та кадрових придатків для заможних; зростання загроз кібер-безпеки – чимало опитувань в світі вказують на занепокоєння керівників щодо нових загроз кібер-атак.

Відповідно, деякі професії зникатимуть, інші будуть активно розвиватися. Людина повинна буде вміти підлаштовуватись до зміни ситуації і розвивати свої навички відповідно прогресу. Основними навичками, які

будуть найбільш необхідні після 2020 року: рішення комплексних завдань, критичне мислення, творчі здібності, управлінські таланти, координація з іншими, емоційний інтелект, здатність міркувати і приймати рішення, орієнтація на обслуговування, навички ведення переговорів, когнітивна гнучкість. Творчість стане одним з трьох найбільш затребуваних навичок. Нові продукти, технології та способи роботи будуть змушувати людину бути більш творчим і придумувати, як застосовувати ці технології, створювати нові продукти і послуги. Цікавим фактором є зменшення значимості навички ведення переговорів, оскільки рішення за людину робитимуть машини за допомогою масивів даних. Опитування, проведене Радою з питань розвитку майбутнього програмного забезпечення і суспільства Всесвітнього економічного форуму показав, що до 2026 року деякі директори компаній може замінити штучний інтелект. Крім того, зміни в професіях та призначенні людини спонукатимуть до необхідності перекваліфікації, здобуття нових навичок та саморозвитку, тобто передбачає процес безперервної освіти, освіти протягом життя.

Крім того, умови, які виникли на початку 2020 року продиктовані COVID-19 кардинально вплинули на розвиток всіх сфер життя, в тому числі на стан освіти. Широке та вимушене застосування онлайн-навчання розкрило простоту деяких питань в отриманні знань, воно дає можливість отримати інформацію швидше, скомпонувати, в зручний час і місці. І в той же час, вимагає більшої підготовки та зосередженості. Разом з тим, дистанційне навчання як основна форма реалізації освітніх послуг на сьогодні, на жаль, не доступне кожному учню/студенту- викладачу/вчителю. Крім відсутності технічного забезпечення процесу, в Україні рівень покриття інтернетом доходить до приблизно 70%. Крім того, наявна значна частина непідготовленого науково-педагогічного персоналу для роботи в таких умовах і більш того, частина з нього не виявляє і бажання здійснювати таку підготовку. Це і є першим кроком до очищення, скорочення сфери освіти, таким чином, формуючи її конкурентоспроможність. Скорочення кількості годин дисциплін, які можна замінити на роботу онлайн, та загальне скорочення терміну навчання. Система навчання має не нав'язувати, а пропонувати освітні послуги, які будуть цікаві слухачеві /студенту, які, в свою чергу, він зможе обирати і прослуховувати в зручний для себе час та, обов'язково застосує на практиці. В умовах, коли в світі домінуючі ролі належать великим корпораціям на кшталт Google, Amazon, Facebook, та розробляються проривні, іноді фантастичні технології, відповідним питанням постає і попит на робочу силу, підготовку якої ринок вимагає здійснювати в швидших і якісних термінах та з урахуванням вимог роботодавця, якому в кінці кінців може бути не важлива назва ВНЗ чи, взагалі, наявність диплому. Результат – знання і вміння – це показник того, влаштується випускник на роботу чи ні. Дуальна освіта- саме ця форма навчання набуває актуальності, при якій роботодавець замовляє освітні послуги і готує для себе спеціаліста через ВНЗ. Проблеми з дуальною освітою в Україні відомі, відсутнє законодавче підґрунття. Впровадження онлайн-освіти в правильній оптимальній формі, є зручною у використанні, значно звільняє адміністративне обтяження науково-педагогічного працівника, натомість створюючи умови та вимагаючи від нього вивчення та вдосконалення іноземних мов, опрацювання зарубіжної літератури, поглибленої роботи над своєю науковою проблематикою, яка не просто відірвана від навчання, а є певним направленням, школою викладача, яку він подає студентам. А студенти, в свою чергу, обирають викладача, тому що їм цікаві його напрацювання та діяльність, а не тому, що іншого не має або вони поставлені перед фактом. Не можна не погодитись, з прогнозами Українського Інституту майбутнього щодо «асортименту» майбутніх професій, змінність та інформатизація сучасності, скасовує існування більшості професій, загалом, крім того, молода людина має бути готова то необхідності змінити не 1-2 професії, а 4-5, тобто навчатися все життя! Тільки пластичність мислення, креативність і свобода вибору може зробити конкурентоздатних спеціалістів на ринку. В умовах, коли економічні наслідки від Covid-19 негативно гігантські, змінені соціальні пріоритети суспільства, смурно «нависає» питання щодо подальшого стану цього суспільства, з високим рівнем безробіття, відсутністю доходів, тощо, і чи не впаде воно в маргінальність. Саме тут рівень освіти і науки в суспільстві і проявиться на практиці.

Список використаних джерел.

1. Нічуговська Л. І. Економіка освіти в контексті глобалізації //Л. І. Нічуговська, О. Г. Фомкіна //Постметодика. – 2007. – №1. – С.15–23.
2. Козарь Т. П. Основні засади державної політики на ринку освітніх посл уг у контексті особливостей глобалізації [Електронний ресурс] /Т. П. Козарь. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/portal/>
3. Огаренко В. М. Державне регулювання діяльності вищих навчальних закладів на ринку освітніх послуг: [монографія] / В. М. Огаренко – К. : Вид-во НАДУ, 2005. – 328 с.
4. Вельчева Н. І. Науково-теоретичні основи державного регулювання вищої освіти [Електронний ресурс] /Н. І. Вельчева. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2009-2/doc/1/11.pdf>
5. Каленюк І. С. Гонта О. І., Вербовий М. П. Холяк Н. І. Інтеграція вищої освіти України в Європейський та світовий освітній простір : економічний вимір : Монографія. – Чернівці : РВК «Деснянська правда», 2011. – 165 с.
6. Human development report: 2013. New York, Oxford University Press. 2013. – 216 p.
7. Program Erasmus // <http://www.europa.eu.int/comm/education/erasmus.html>
8. Program Socrates // www.europa.eu.int

**УПРАВЛЕНИЕ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМ КАПИТАЛОМ ГОСУДАРСТВЕННОГО СТРАХОВОГО ПРЕДПРИЯТИЯ
В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВЫХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ**

Основным фактором социально-экономического развития страхования является человеческий капитал, что особенно актуально в условиях активной цифровизации экономических отношений, с учетом их трансформации в сторону нематериальной сферы. Данные изменения требуют реализации принципиально новых подходов к управлению человеческим капиталом в том числе на государственном уровне, что позволит увеличить эффективность его использования в новых условиях хозяйствования.

В рамках идеи «цифровизации» экономики за исключением «цифровой» торговли преследуется увеличение производительности труда и снижение издержек производства за счет применения информационно-коммуникационных технологий.

Однако, применение ИКТ выявило ряд проблем практического применения. До перехода к цифровой экономике, процесс взаимодействия клиентов со страховыми агентами государственного страхового предприятия протекал по определенному усредненному алгоритму:

- клиент самостоятельно осуществлял поиск страховой компании, с учетом собственных потребностей, стоимости страховых услуг и качества обслуживания;
- страховой агент самостоятельно осуществлял поиск клиента, используя все возможные средства коммуникации.

С момента внедрения в страховую отрасль технологических процессов «цифровизации», на законодательном уровне было разрешено осуществлять заключение договоров страхования в режиме онлайн посредством личного кабинета на сайте страховой организации. Таким образом, с точки зрения государственного регулятора, нововведение должно сократить временные и финансовые издержки страхователей, страховщиков и их инвесторов, а также повысить уровень социальной справедливости и защищенности потребителей страховых услуг (в первую очередь граждан) и тем самым привлечь более широкие слои населения и организаций в сферу страхования.

В действительности, в результате вышеуказанного нововведения произошло снижение мотивационной активности агентской сети страховых организаций, в том числе государственных, поскольку не все агенты обладают знаниями в области ИКТ, и не представляют взаимодействия с клиентом вне поля личного (живого) общения.

Для повышения эффективности деятельности государственного страхового предприятия в условиях цифровой экономики, в том числе повышения производительности труда, необходимо адаптировать механизм управления человеческим капиталом государственного страхового предприятия к новым условиям хозяйствования. Суть адаптации сводится к трансформации человеческого капитала из сформированного состояния в качественно новое состояние, позволяющее максимально использовать человеческий капитал в новых условиях. Адаптация механизма управления человеческим капиталом государственного страхового предприятия состоит из следующих этапов:

- комплексная оценка человеческого капитала;
- прогнозирование человеческого капитала;
- принятие соответствующего управленческого решения с учетом результатов прогнозирования;
- разработка и внедрение в текущую деятельность государственного страхового предприятия собственной CRM-системы с учетом специфики страхового бизнеса и государственной направленности.

Для оценки человеческого капитала и человеческого потенциала предлагается использовать теорию нечетких множеств, которая представляет собой современный аппарат формализации различных видов неопределенностей, возникающих при моделировании широчайшего класса объектов любой природы [1].

Для прогнозирования человеческого капитала можно предложить использование механизма построенного на основании теории искусственных нейронных сетей. Поскольку прогнозирование экономических процессов, с применением экономико-математических методов предполагает разработку модели, проведение анализа экспериментальных данных, сопоставление прогнозных результатов, полученных на основании построенной модели, с фактическими данными процесса, корректировку и само уточнение модели. Но в силу специфики человеческого капитала и его связей («неосвязаемость») применение классических методов математической статистики и моделирования не дает возможности при прогнозировании получить адекватные оценки [2].

Внедрение CRM-системы с учетом специфики страхового бизнеса позволит:

- создать единое информационное пространство, взаимодействующее с клиентом, которое будет обеспечивать одинаково высокий уровень обслуживания независимо от того, к какому каналу связи он обратился (колл-центр, веб-сайт, личный контакт, электронная почта и т. д.);
- автоматизировать и стандартизировать бизнес-процессы при работе с клиентами с целью увеличения продаж, сокращения времени обслуживания, снижения возможных ошибок с участием человеческого фактора и повышения общего качества услуг;
- обеспечить прозрачность и управляемость, а точнее предсказуемость бизнеса;
- предоставление полных отчетов, позволяющих оценить эффективность персонала (человеческого капитала) / подразделения / компании в целом, а также создать прогнозные модели, проанализировать поведение и предпочтения потребителей и возможные их потребности [3]. Одновременно внедрение CRM-системы позволит сократить трудоемкость процессов и увеличит выработку, что в конечном итоге приведет к увеличению производительности труда.

Таким образом, в результате проведения адаптации механизма управления человеческим капиталом государственного страхового предприятия произойдет формирование дополнительных компетенций и навыков, в том числе междисциплинарных компетенций, которые позволят специалистам и страховым агентам, приобрести знания не только в области менеджмента, экономики, финансов, но и в области цифровых технологий, что в конечном итоге приведет к повышению эффективности деятельности государственного страхового предприятия, в том числе увеличению производительности труда.

Литература.

1. Доброхотов, Д.Я. Модель оценки человеческого капитала / Д.Я. Доброхотов, А.Н. Демянов, Д.Ю. Бусыгин, В.В. Данилов // Современные инновационные технологии и проблемы устойчивого развития общества: сб. материалов VIII междунар. науч.-практич. конф., Минск, 14 мая 2015г. / Минский филиал МЭСИ / сост. Кривцов В.Н., Горбачёв Н.Н. – Минск: «Ковчег», 2015. – 254 с.: ил. – С. 203-204.
2. Данилов, В.В. Прогнозирование развития человеческого капитала страховой организации / В.В. Данилов // Финансы, Учет, Аудит. – Мн., 2019. – № 5. – С. 42-44.
3. Данилов, В.В. Управление человеческим капиталом как фактор совершенствования бизнес-процессов страхового предприятия / В.В. Данилов // Актуальные проблемы экономической деятельности и образования в современных условиях: сб. науч. трудов Четырнадцатой Междунар. науч.-практич. конф. (г. Оренбург, 22 апреля 2019 г.) / отв. ред. О.С. Лазарева; ред. кол.: А.А. Снатенков, Л.В. Зотова, Е.В. Лаптева; Минобрнауки России, Оренбургский филиал РЭУ им. Г.В. Плеханова. Красноярск: Научно-инновационный центр, 2019 – 441 с. – С. 344-349.

СМЕТАНІНА ЛЮДМИЛА СЕРГІЇВНА

*доцент кафедри електронного урядування та інформаційних систем
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.пед.н, доцент*

ДАНИЛЮК МИХАЙЛО ЯРОСЛАВОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПРИКЛАДІ БАШТАНСЬКОЇ ОТГ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Інформаційні технології стали невід'ємною частиною сьогодення і значною мірою визначають подальший економічний та суспільний розвиток людства. Протягом останнього десятиріччя ІТ-галузь стрімко розвивається і в нашій країні. Тому, застосування інформаційних технологій для ефективного функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування з метою задоволення потреб громадян є одним із пріоритетних напрямів розвитку в Баштанській об'єднаній територіальній громаді. Баштанська ОТГ має на меті розширити асортимент та підвищити якість публічних послуг, наблизити пересічного громадянина до прийняття управлінських рішень, підвищити обізнаність громадян у царині інвестиційних технологій.

За умов становлення інформаційного суспільства в будь-якій сфері діяльності складно та й недоцільно обходитися без сучасних інформаційних технологій. У зв'язку з цим, застосування Баштанською об'єднаною територіальною громадою інформаційних систем та технологій для вирішення потреб територіальних громад є актуальним та відповідає вимогам часу. Громадою розроблена ІТ-Програма на 2020-2022 роки [1], яка визначає комплекс пріоритетних завдань щодо інформаційного, організаційно-технічного, нормативно-правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування, її соціально-економічного розвитку шляхом упровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери життєдіяльності об'єднаної територіальної громади.

Саме ІТ відіграє ключову роль у функціонуванні е-демократії в Баштанській ОТГ завдячуючи офіційному сайту, створеному на ІТ-платформі Dosvit за підтримки програми DOBRE. Він виконує функцію інформування суспільства про роботу міської ради та її органів, забезпечує доступ громади до відкритих даних та державних послуг.

На місцевому рівні жителі громади користуються наступними сервісами: електронні петиції; громадський (бюджет участі); система контролю державних закупівель PROZORO; облік об'єктів нерухомості та землі; запит на інформацію; електронні звернення; відкритий бюджет (публікації всіх витрат і надходжень міської ради їх візуалізація на Е-Дата); електронний запис до дитячого садочка; сервіси для консультацій з громадськістю.

Баштанська ОТГ має офіційну сторінку в Facebook, Instagram. Офіційний сайт міської ради інтегрований до Єдиного державного порталу адміністративних послуг. Результатом позитивних змін у прозорості громади стали перемоги у рейтингу «Кришталі року» серед українських об'єднаних громад та міст (2018, 2019) [2, 3].

Але громаді є ще куди розвиватися. Відповідно до законодавчих ініціатив Уряду щодо подальшої децентралізації влади та фінансів, незабаром в кожній об'єднаній територіальній громаді має з'явитися Центр надання адміністративних послуг (ЦНАП) [4]. Баштанська ОТГ ще не має власного ЦНАПу, але працює над цим питанням. У планах громади створення в організаційній структурі ОТГ ЦНАПу з метою набуття можливостей надавати адміністративні послуги жителям громади не тільки при особистому зверненні, а й в електронній формі. Також важливим елементом є перехід до електронного документообігу.

Окрім автоматизації ЦНАПУ (використання систем: «електронна черга»; електронного документообігу та обліку адміністративних послуг; відеонагляду за співробітниками ЦНАП; звукозапису розмов адміністраторів та суб'єктів звернень при наданні останнім адміністративних послуг; оцінки якості надання адміністративних послуг; інтеграції фронт- та бек-офісних систем) існує необхідність: підключення та використання порталу державних послуг iGOV (<https://igov.gov.ua/>); використання в громаді геоінформаційних систем ГІС; використання в громаді е-сервісу повідомлення про проблему в ОТГ; використання в громаді е-сервісу розкладу руху громадського транспорту.

Але все ж таки, попри великі напрацювання у розвитку ІТ Баштанської ОТГ, громадою виділено шляхи розв'язання власних ІТ-проблем [1], а саме:

- розширення системи електронного документообігу з використанням електронного цифрового підпису з метою скорочення витрат на організацію внутрішнього документообігу та створення єдиного інформаційного простору;
- забезпечення посадових осіб сучасними засобами обчислювальної техніки та периферійним обладнанням, адекватним за продуктивністю впроваджуваним програмно-апаратним комплексам;
- зниження рівня використання неліцензійних примірників комп'ютерних програм;
- впровадження ефективних механізмів надання електронних адміністративних послуг населенню та суб'єктам господарювання;
- розвиток технологічної інфраструктури мережі Інтернет, систем он-лайн навчання для мешканців, забезпечення інформаційної підтримки управлінських процесів, що дозволить створити умови для самозайнятості населення у сфері інформатизації та зменшити рівень регіональної цифрової нерівності;
- розширення можливостей навчальних закладів у сфері підготовки й підвищення кваліфікації ІТ-спеціалістів та запровадження нових освітніх програм та авторських курсів у ІТ-галузі відповідно до вимог часу;
- забезпечення рівного доступу до публічної інформації в усіх населених пунктах громади, створення інформаційно-ресурсних центрів доступу до соціально значущої інформації, у тому числі на базі бібліотек;
- підтримка доступу до Wi-Fi у громадських місцях тощо;
- -впровадження інформаційно-комп'ютерних технологій у сферу культури, запровадження інформаційно-комп'ютерних технологій у бібліотеках, архівах, музеях та інших закладах культури, що сприятиме забезпеченню повного і постійного доступу населення до надбань культури, писемності, традицій та звичаїв усіх корінних народів і національних меншин ОТГ, переведення в електронну форму національних надбань у сфері культури та мистецтва;
- створення комплексних систем захисту інформації для зменшення ризиків викрадення, знищення, порушення достовірності інформації, зменшення кількості комп'ютерних вірусів та зовнішнього втручання, яке спрямовується на спотворення вебсторінок.

Список використаних джерел.

1. ІТ-Програма Баштанської об'єднаної територіальної громади [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bashtanskaotg.gov.ua/storage/documents/attachments/ea38a1186529830b73aa705e9c827f3c.pdf>.
2. Громадські ініціативи – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ngonetnetwork.org.ua/vyznacheno-peremozhitsiv-rejtyngu-byudzhethnoyi-prozorosti-kryshthal-roku-sered-mist-ta-gromad/>
3. Портал ГУРТ: Премія «Кришталь року 2019»: громади-переможці та прорив у бюджетній прозорості [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://gurt.org.ua/news/informator/56859/>.
4. Урядовий портал: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/v-kozhnij-otg-maye-buti-centr-nadannya-adminposlug-klyuchove-pitannya-dostupnist-premyer-ministr-denis-shmigal>.

ДИННИК ІРИНА ПЕТРІВНА

*провідний фахівець відділу конкурсного відбору здобувачів вищої освіти
Інституту публічного управління та адміністрування,*

здобувачів Інституту публічного управління та адміністрування НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.,

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ КРАУДСОРСИНГУ В РЕГІОНАЛЬНОМУ УПРАВЛІННІ

На сьогоднішній день особливо актуальною є проблема забезпечення ефективної взаємодії між регіональною владою та населенням, від чого залежить якісний розвиток регіону і формування активного місцевої громади. З появою і розвитком сучасних інноваційних технологій відкривається більше нових можливостей для взаємодії між органами державної влади та населенням. Однією з найбільш доступних і ефективних є технологія краудсорсингу.

Технологія краудсорсингу активно розвивається в якості моделі для вирішення будь-якого виду проблем і завдань, що стоять як перед державою, так і суспільством загалом. Існує багато способів застосування краудсорсингу, які розрізняють як за тематикою і видом одержуваного результату, так і за категорією залученням людей. Звісно, краудсорсинг не був би можливим без інтернету – саме через мережу люди можуть координувати свої дії, обговорювати шляхи вирішення проблем та збиратись у спільноти. Ніхто не може змусити вас виконувати

те, чого ви не хочете. У той же час саме завдяки волонтерам зазвичай втілюються наймасштабніші проекти. І лише коли робота розділена на чіткі етапи, спільнота зможе реалізувати проект.

Поняття краудсорсингу вперше було використано в 2006 році американським журналістом Дж. Хау. У своїй роботі він визначає краудсорсинг «як процес, під час якого компанія або установа передає частину функцій своїх співробітників зовнішньому виконавцеві, представленому групою осіб в мережі в форматі відкритого заклику». Дж. Хау говорить про те, що сучасне суспільство бажає брати участь в розробці і в створенні важливих для них товарів. Краудсорсинг в такому разі є елементом прояви демократизації і децентралізації процесів у всіх сферах суспільства, обумовленим масовим поширенням інформаційно-комунікативних технологій [3, с. 25-30].

Краудсорсинг є відносно молодим поняттям, тому в науковій літературі представлена велика кількість визначень терміну. Узагальнюючи їх, краудсорсинг можна визначити як мобілізація ресурсів людей за допомогою сучасних інтернет-технологій з метою вирішення завдань, що стоять перед бізнесом, державою і суспільством.

Застосування краудсорсингу в публічному управлінні, як правило, здійснюється за допомогою соціальних мереж або діалогових інтернет-майданчиків. Така взаємодія дозволяє органам влади залучати до участі громадян з метою прийняття певних управлінських рішень через надання можливості оцінювати і обговорювати пропозиції владних органів, висловлювати власні думки і пропозиції в питаннях, що безпосередньо стосуються самого населення країни, регіону, міста і т.п. У контексті публічного управління краудсорсинг визначається як доступний у фінансовому плані спосіб вирішення поставлених завдань і підвищення ефективності діяльності державних органів, основа якого полягає в залученні громадськості до обговорення різних проектів. Технологія краудсорсингу в регіональному управлінні в основному здійснюється для розробки цілей і завдань соціально-економічної політики регіону, способів досягнення намічених цілей відповідно до інтересів суспільства, створення об'єктивних критеріїв оцінки ефективності діяльності органів регіональної влади, контроль над виконанням прийнятих рішень, а також збір, аналіз і систематизація даних на регіональному рівні [2, с. 109-112]. Також поширеним є напрямок, пов'язаний з залучення до регіонального управління волонтерів та благодійних коштів.

Використання соціальної технології краудсорсингу може бути використано і цивільною спільнотою щодо органів державної влади з метою гармонізації відносин «суспільство – держава» або «громадянського опору». Органи державного управління залучають населення в якості споживачів державних послуг для вирішення пріоритетних проблем соціально-економічного розвитку на різних інтернет-майданчиках, частіше на безоплатній основі. Також краудсорсингові проекти часто розглядаються як доповнення концепції електронного уряду [4, с. 205-210].

Важливо відзначити, що в основі краудсорсингу, крім умови широкого поширення інтернет-доступу, лежить принцип, згідно з яким учасники мають певні знання і таланти, які можуть виявитися потрібними і корисними суспільству, добровільно готові витратити особистий час і сили на обговорення актуальних питань регіону, і мотивація яких полягає в моральному задоволенні від цієї діяльності. Однак формування і розвиток громадянського суспільства, що складається з активних і креативних людей, трудомісткий і тривалий процес.

Водночас реалізація краудсорсингу в Україні стоїть на етапі ефективного розвитку через так звані «низові» проекти та локальні громадські ініціативи. В Україні завдяки застосуванню краудсорсингової платформи популярними електронними ресурсами є: «Tabletochki», «Суспільна ланка», «УкрЯма», «Добродел», «Idea-X». Саме такі краудсорсингові проекти можуть показати, які наявні актуальні проблеми у громадян на місцях. Впровадження краудсорсингових проектів має на меті усунути проблеми та вирішити питання, які турбують суспільство в даний період часу, тут громадяни покладаються на свої сили для того, щоб задовольнити власні потреби та покращити комфортні умови [1].

Можна зробити висновок, що використання технології краудсорсингу, сприятимуть вирішенню головних проблем України – це непрозорість, закритість та високий рівень корумпованості органів влади та повернення довіри громадськості до влади. Але недоліки ресурсу є – це не врегульованість питання електронної ідентифікації, відсутність електронної взаємодії між органами влади, брак довіри до електронного середовища серед суспільства та скептичне ставлення користувачів до ресурсу. Отже, вирішити проблеми локального рівня, з якими стикаються мешканці великих міст та регіональних центрів, все частіше дозволяють проекти, засновані на краудсорсингових технологіях. Зокрема, в Україні спостерігається тенденція до розвитку саме громадських ініціатив і платформ локального рівня, а не національних та державних, яких практично немає або ж їх популярність є незначною.

Таким чином, інформаційно-комунікативні технології прогресивно сприяють поширенню інформації, обговоренню політичних питань, широкій демократичній участі окремих осіб та груп, більшій прозорості та підзвітності демократичних інститутів і процесів, залучають громадян у способи, які приносять користь демократії і суспільству.

Список використаних джерел.

1. Пальчевська В. Реалізація краудсорсингу в українському суспільно-політичному діалозі / Науковий блог Національного університету «Острозька академія», 25.05.2015. URL : <https://naub.ua.edu.ua/> (дата звернення : 21.08.2020).
2. Суковатова О. П., Чернобродова Л. А. Оценка и перспективы использования краудсорсинга как инструмента эффективного государственного управления. Экономика, статистика и информатика. Вестник УМО. 2014. № 4. С. 109-112.
3. Хау Дж. Краудсорсинг. Коллективный разум как инструмент развития бизнеса. М.: Альпина Паблишер, 2012. 288 с.
4. Шаповал Ж. А. Социологическая оценка краудсорсинговых практик населения региона. Теоретические и прикладные аспекты современной науки. 2014. № 1. С. 205-210.

ОБЩЕГОСУДАРСТВЕННАЯ АВТОМАТИЗИРОВАННАЯ ИНФОРМАЦИОННАЯ СИСТЕМА

Актуальность создания системы работы государственных органов в формате «электронного правительства», его сопровождения и развития обусловило создание общегосударственной автоматизированной информационной системы согласно Указу Президента Республики Беларусь от 16.12.2019 № 460 «Об общегосударственной автоматизированной информационной системе». Общегосударственная автоматизированная информационная система предназначена для обеспечения эффективного электронного информационного взаимодействия в автоматическом и (или) автоматизированном режимах государственных организаций между собой, а также с иными организациями, нотариусами и гражданами посредством защищенной информационно-коммуникационной инфраструктуры (п.1 Указа).

Указ направлен на совершенствование порядка информационного взаимодействия государственных органов, организаций, механизмов оказания электронных услуг, в том числе и в рамках осуществления административных процедур в электронной форме, сокращение бумажного документооборота при оказании услуг на основе эффективного использования государственных информационных ресурсов (систем), иных информационных ресурсов (систем), установление правовых основ использования информации, полученной в результате оказания электронных услуг посредством ОАИС, а также на реализацию прав граждан и организаций на получение полной, достоверной и своевременной информации в электронной форме.

Общегосударственная автоматизированная информационная система определена как базовый компонент государственной системы оказания электронных услуг (п.2 Положения об общегосударственной автоматизированной информационной системе, утвержденного постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 09.08.2011 № 1074). Необходимость интеграции (подключения) в ОАИС принадлежащих государственным органам и организациям государственных информационных ресурсов (систем) обусловлена постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 26.05.2009 № 673 «О некоторых мерах по реализации Закона Республики Беларусь «Об информации, информатизации и защите информации» и о признании утратившими силу некоторых постановлений Совета Министров Республики Беларусь». Также к определяющим приоритетную значимость ОАИС в создании электронного правительства можно отнести следующие постановления Совета Министров Республики Беларусь:

- от 10.02.2012 № 138 «О базовых электронных услугах»;

- от 31.05.2012 № 509 «Об электронных услугах, оказываемых республиканским унитарным предприятием «Национальный центр электронных услуг» государственным органам, иным организациям и гражданам на безвозмездной основе, и некоторых мерах по организации предоставления электронных услуг».

В целях расширения практики автоматического оказания электронных услуг посредством ОАИС информационным посредникам и уполномоченным работникам государственных органов (организаций), нотариусам предоставлено право заверения распечатанного электронного документа. После заверения в установленном порядке данный документ может использоваться третьими лицами.

Органы и организации, работники которых наделяются соответствующими полномочиями распечатывать на бумажном носителе информацию, полученную посредством ОАИС, и подтверждать пользователям ее целостность и подлинность при условии заверения даты и способа получения такой информации, установлены в п.5 Указа. К ним относятся организации, реализующие в соответствии с законодательством государственные функции. Так, государственный орган – образованная в соответствии с Конституцией Республики Беларусь, иными законодательными актами организация, осуществляющая государственно-властные полномочия в соответствующей сфере (области) государственной деятельности (п.1 ст.3 Закона Республики Беларусь от 14.06.2003 № 204-З «О государственной службе в Республике Беларусь»). В то же время в ряде законодательных актов закреплены нормы, наделяющие иные организации правом осуществлять деятельность в целях непосредственной реализации государственно-властных полномочий и (или) обеспечения выполнения функций государственных органов (например: таможенная и пограничная службы, государственная автоинспекция и др.).

По решению Главы государства при Совете Министров Республики Беларусь создан Совет по развитию цифровой экономики – постоянно действующий консультативный орган, осуществляющий координацию деятельности по реализации государственной политики в сфере цифровой трансформации экономики и развития информационно-коммуникационных технологий (постановление Совета Министров Республики Беларусь от 28.02.2018 № 167 «О создании Совета по развитию цифровой экономики»). В целях исключения дублирования функций Совета по развитию цифровой экономики и Совета по развитию информационного общества при Президенте Республики Беларусь Указом из Указа Президента Республики Беларусь от 08.11.2011 № 515 «О некоторых вопросах развития информационного общества в Республике Беларусь» исключены нормы о создании Совета по развитию информационного общества при Президенте Республики Беларусь и утверждении Положения об указанном Совете.

Оперативно-аналитический центр наделен правом утверждать перечень межведомственных информационных систем, которые в настоящее время в соответствии с Государственной программой развития цифровой экономики и информационного общества на 2016-2020 годы, утвержденной постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 23.03.2016 № 235, находятся в стадии переработки и будут изменены их названия, а также усовершенствованы их функциональные возможности, в том числе путем объединения нескольких систем в одну. Данный процесс носит постоянный характер, поскольку государственные информационные системы периодически модернизируются и совершенствуются под воздействием внешних факторов и запросов государственных органов и организаций.

Таким образом, с изданием Указа большинство государственных органов и организаций, в том числе судов, должны осуществлять информационное взаимодействие через ОАИС. Нормы Указа направлены на создание в том числе необходимых условий для реализации норм Директивы Президента Республики Беларусь от 27.12.2006 № 2 «О дебюрократизации государственного аппарата и повышении качества обеспечения жизнедеятельности населения» и, как следствие, заметного роста в стране услуг электронного правительства, ускорение темпов перевода административных процедур в электронную форму.

Литература.

1. О развитии цифровой экономики [Электронный ресурс] : Декрет Президента Респ. Беларусь, 21 дек. 2017 г., № 8 // ЭТАЛОН. Законодательство Республики Беларусь / Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2020.
2. Об общегосударственной автоматизированной информационной системе [Электронный ресурс] : Указ Президента Респ. Беларусь, 16 дек. 2019 г., № 460 // ЭТАЛОН. Законодательство Республики Беларусь / Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2020.
3. Тищенко, Л.И. Цифровая трансформация экономики ЕАЭС как новый этап интеграции в условиях внедрения передовых технологий / Л.И. Тищенко, Н.А. Антипенко, И.В. Кузьменчук // Цифровая экономика – экономика будущего: исторические предпосылки, правовая основа и экономический эффект: сб. ст. междунар. науч.-практ. конф., Минск, 28 февраля 2019 г./ Минский филиал РЭУ им.Г.В. Плеханова; А.Б.Елисеєв, И.А.Маньковский (гл.ред.) [и др.].– Минск: СтройМедиаПроект, 2019. – 177 с. – с.90-93

ЮАННО ІНГА ОЛЕКСАНДРІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ РІШЕНЬ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

В епоху глобальної діджиталізації уряди країн впроваджують цифрові механізми для вдосконалення надання державних послуг громадянам, але використання більш ширшого спектру цифрового інструментарію матиме позитивні наслідки для публічного управління та забезпечить створення нових інноваційних проєктів, комунікаційних платформ, електронних кабінетів, освітніх майданчиків тощо. Для цього потрібно: вивчення досвіду цифрової трансформації, ознайомлення з передовими науковими дослідженнями у сфері електронного врядування та аналіз ефективності реалізованих цифровізаційних процесів.

Цифрові трансформації сприяють «стрибоподібному» розвитку, тобто переходу не тільки окремої організації чи галузі, а й суспільства, держави на більш високий рівень розвитку, іноді минаючи його проміжні стадії. Для України цифрові трансформації можуть сприяти стрибоподібному розвитку в багатьох сферах і стати реальною альтернативою «наздоганяю чому» розвитку. Щодо органів публічної влади, то цей інструмент замінить електронне врядування [2].

Томаш Яновський у своїй статті розповідає про сферу електронного врядування (The Digital Government), яка постійно змінюється, він досліджує, як уряди намагаються знайти інноваційні цифрові рішення для соціального, економічного, політичного та іншого впливу, і як вони трансформуються в процесі.

Представлена чотирьох ступенева модель еволюції The Digital Government, що включає етапи:

Оцифрування або «Технології в Уряді», цей етап не передбачає внутрішньої трансформації Уряду, також відсутня трансформація зовнішніх зв'язків.

Трансформацію або «Електронний Уряд» характеризується внутрішньою трансформацією Уряду, але відсутністю трансформації зовнішніх відносин.

Залучення або «Електронне врядування» передбачає як трансформацію внутрішнього Уряду, так і трансформацію зовнішніх відносин.

Контекстуалізація або "Електронне врядування, яке керується політикою", передбачає як трансформацію внутрішнього Уряду, так і трансформацію зовнішніх відносин і залежить від контексту застосування.

Дослідник зазначає, що не існує універсальної моделі, яка б інформувала про зусилля Уряду щодо оцифрування в різних (національних, місцевих та галузевих) контекстах, прогресу можна досягти лише одночасним проведенням мультидисциплінарних досліджень, котрі самі походять із адміністративних, економічних, інженерних, правових, соціальних, та інших дисциплін, політики та практики. Ця взаємодія між практикою та дослідженнями дає напрямки і прогрес у тому, що називається The Digital Government [1].

Слід згадати, що у 2016 році Мінекономрозвитку разом з ХайТек Офіс Україна представило політику у сфері «цифровізації», а саме концептуальні засади проєкту «Цифрова адженда України – 2020», основними цілями, якої були стимулювання економіки та залучення інвестицій, закладання основ для трансформації секторів економіки в конкурентоспроможні та ефективні (цифрова економіка, цифровізація бізнесу, промисловості), зроблення цифрових технологій доступними; створення нових можливостей для реалізації людського капіталу, розвитку інноваційних, креативних та цифрових індустрій та бізнесу; світове лідерство щодо експорту цифрової продукції та послуг [4].

Ідея полягала у створенні так званого «Цифрового кодексу», який визначав, що при системному державному підході цифрові технології мали б значно стимулювати розвиток відкритого інформаційного суспільства як одного з істотних факторів розвитку демократії в Україні, підвищення продуктивності, економічного зростання, створення робочих місць, а також підвищення якості життя громадян України.

Цифровізація також сприятиме розвитку інформаційного суспільства, засобів масової інформації, «креативного» середовища та «креативного» ринку тощо [4].

В Україні вже впроваджуються цифровізаційні процеси і цим займається Міністерство цифрової трансформації. Мінцифри забезпечує формування та реалізацію державної політики, зокрема, у сфері цифровізації, цифрової економіки, цифрових інновацій, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства; розвитку цифрових навичок та цифрових прав громадян; відкритих даних, розвитку національних електронних інформаційних ресурсів та інтероперабельності, розвитку інфраструктури широкопasmового доступу до Інтернету та телекомунікацій, електронної комерції та бізнесу. А також Мінцифри забезпечує створення умов для функціонування суб'єктів правових відносин у сфері електронних довірчих послуг [3].

Суспільство очікує від Уряду, органів виконавчої влади та місцевого самоврядування пришвидшення цифрової трансформації, електронне урядування та електронну демократію. Публічне управління стає клієнтоорієнтованим та впроваджує нові цифрові рішення, а дослідники у свою чергу пропонують управлінцям важливі наукові та практичні розробки.

Список використаних джерел.

1. Janowski T. Digital government evolution: From transformation to contextualization. – 2015.
2. Куйбіда В. С., Карпенко О. В., Наместнік В. В. Цифрове врядування в Україні: базові дефініції понятійно-категоріального апарату // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія: Державне управління. – 2018. – №. 1. – С. 5-10.
3. Постанова Кабінету міністрів України від 18 вересня 2019 р. № 856 «Питання Міністерства цифрової трансформації».
4. Проект «Цифрова адженда України – 2020». Концептуальні засади. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uccr.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>.

КЛОПОТ ВАЛЕНТИНА МИКОЛАЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

«ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ» ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ НА ШЛЯХУ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Інформація сьогодні стає основним джерелом моделювання менталітету і поведінки людей. Суспільна інформаційна інтеграція об'єднує цілі сталого розвитку, засновані на соціальній справедливості та рівності шансів. Водночас, доступ до публічної інформації дає прозорість процесу управління і безумовно підтримує розвиток суспільства в цьому ансамблі. Збір, обробка, передача та зберігання даних мають важливе значення для якості управлінських рішень і їх результативності. Для глибоких, системних та докорінних змін, що сприятимуть розвитку України, актуальності набуває готовність до впровадження діджиталізованого публічного управління та формування цифрових компетентностей.

Важливу роль при врегулюванні аспектів цифрового розвитку, які об'єктивно наявні в нашій державі, відіграє вивчення політики європейського та світового досвіду. В Плані дій ЄС на 2016-2020 роки «Прискорення цифрової трансформації уряду» передбачено, що державні адміністрації та установи в Європейському Союзі повинні стати повністю відкритими та ефективними на основі переходу на цифрові державні послуги [1]. На світовому рівні, з метою аналізу стану розвитку електронного врядування, Організацією Об'єднаних Націй було розроблено спеціальну систему індексації «Цифрові сервіси та технології», за якою в десятку лідерів увійшли Данія, Австралія, Корея, Великобританія, Швеція, Фінляндія, Сінгапур, Нова Зеландія, Франція та Японія [2].

Переймаючи європейський досвід, слід розуміти – задля того, щоб інформаційні технології принесли користь всім, вони повинні розвиватися в національному контексті, але відповідно як до національного, так і до міжнародного середовища. Відтак, у рамках євроінтеграції публічне управління в Україні має продовжувати і нарощувати заходи з реструктуризації, модернізації і навіть переосмислення ролі і способу функціонування, особливо в умовах, необхідних інформаційному суспільству.

Україна визначила стратегії та програми, спрямовані на всі сфери життя, щоб зробити перехід до інформаційного суспільства, який має ґрунтуватися на інструментах і передових практиках в процесі прийняття рішень. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 року схвалено Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затверджено план заходів щодо її реалізації [5]. Цей документ передбачає синхронізацію з європейськими цифровими ініціативами за трьома наступними напрямками: інтероперабельність (Interoperability) та електронні сервіси (e – Services), електронна ідентифікація (e – ID), відкриті дані. Також Постановою Кабінету Міністрів України «Про деякі питання електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів» [3] та Концепцією розвитку електронного урядування в Україні [4] передбачено запровадження системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів відповідно до вимог ЄС. Практично кожний державний орган стикається з необхідністю доступу до того чи іншого державного реєстру або бази даних [6, с. 182-184].

Позитивні зрушення в розвитку електронних інформаційних ресурсів та інструментів України відбулися після затвердження 18 вересня 2019 року Кабінетом Міністрів України постанови щодо діяльності Міністерства цифрової трансформації [7].

Наразі Україна вже має позитивні приклади використання «цифрових» технологій, наприклад, у сфері державних закупівель, системі електронних декларацій, єдиного митного вікна, наповнення цифрових платформ, запровадження у 2019–2020 роках, зокрема «ДІА», «Дія. Бізнес» та «Дія. Цифрова освіта».

Міністерство та Комітет цифрової трансформації України визначили основні свої цілі до 2024 року, а саме: 100% публічних послуг мають бути доступні громадянам та бізнесу онлайн, 95% транспортної інфраструктури, населених пунктів та їхні соціальні об'єкти мають мати доступ до високошвидкісного інтернету, 6 млн українців мають бути залучені до програми розвитку цифрових навичок, також заплановано 10% долі ІТ у ВВП країни [8].

Слід зазначити, що 2020 став роком прискорення діджиталізації країни. Це прискорення пов'язане зі запровадженням карантинного режиму, викликаного пандемією COVID-19. Урядом було вжито низку швидких заходів, щоб забезпечити безперервність діяльності державних установ, впроваджуючи комунікаційні рішення та інформаційні технології, які дозволяють віддалену роботу. У цьому процесі виникли деякі труднощі, по-перше, спричинені бюрократією, яка по праву вважається основною перешкодою в технологічних інноваціях, адже нове творіння становить загрозу для зручного статус-кво. По-друге, труднощі діджиталізації спричинені недостатнім рівнем цифрової грамотності серед населення України.

Отже, нагальною є необхідність підвищення цифрових компетентностей, особливо серед державних службовців, що буде базуватися не лише на онлайн-серіалах, але й навчальних дисциплінах у середній та вищій школах, курсах підвищення кваліфікації та безперервного навчання.

Саму «цифровізацію» або «діджиталізацію» на державному рівні слід розглядати як інструмент, а не як самоціль. При системному державному підході цифрові технології будуть значно стимулювати розвиток відкритого інформаційного суспільства, тим самим підвищуючи їх діяльність безпосередньо шляхом поліпшення відносин між громадянами і адміністрацією.

Список використаних джерел.

1. Communication from the commission to the European Parliament, the Council, the European economic and social committee and the committee of the regions EU. E – government action plan 2016-2020. Accelerating the digital transformation of government URL: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/european-egovernment-action-plan-2016-2020>.
2. United Nations. Department of economic and social affairs. E-government Survey 2018. Gearing e-government to support transformation towards sustainable and resilient societies URL: <https://publicadministration.un.org>.
3. Деякі питання електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів: постанова Кабінету Міністрів України від 08 вересня 2016 р. № 606. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/249309026>.
4. Концепція розвитку електронного урядування в Україні, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України № 649-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/250287124>.
5. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2010 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>.
6. Сиволапенко Т.Л. Механізми стратегічного управління в сервісно-орієнтованій державі. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління. – Харків, 2019. – 244 с.
7. Уряд затвердив Положення про Міністерство цифрової трансформації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/uryad-zatverdiv-polozhennya-pro-ministerstvo-cifrovoyi-transformaciyi>.
8. Цілі до 2024 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://thedigital.gov.ua/ministry>.

КОБИСЯ МИКОЛА ВОЛОДИМИРОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

СМЕТАНІНА ЛЮДМИЛА СЕРГІЇВНА

*доцент кафедри електронного урядування та інформаційних систем
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.пед.н., доцент*

ЕЛЕКТРОННІ ІНСТРУМЕНТИ УЧАСТІ МОЛОДІЖНОЇ СПІЛЬНОТИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Активна участь молодих громадян у житті суспільства та в процесах творення рішень забезпечує запровадження дієвої демократії в будь-якій країні. Ефективність молодіжної політики в Україні в умовах децентралізації значною мірою залежить від єдності та координованості дій виконавчої влади, місцевого самоврядування і молодіжного представництва. Молодь завжди робить значний внесок у життя суспільства та громади, а іноді стає рушійною та вирішальною силою. Найкращим експертом у вирішенні проблем молоді є сама молодь. Саме вона може висувати нестандартні ідеї та пропозиції, про які не здогадуються дорослі або керівники.

З 2014 року, уряд у партнерстві з громадськістю розробляє і впроваджує комплекс заходів щодо реформування молодіжної сфери. Головною метою цих реформ є створення умов, за яких молодь могла б реалізувати свій інтелектуальний, творчий та соціальний потенціал за місцем проживання і не мала би бажання полишати свої громади. Для досягнення цієї мети були виокремлені такі стратегічні завдання:

1. Опрацювання концепції реалізації молодіжної політики в умовах децентралізації;

2. Розробка методології формування єдиного молодіжного простору, що сприятиме поширенню кращих практик, які існують у різних громадах і за кордоном;

3. Побудова моделі функціонування округу, в якій молодіжна політика займатиме центральну позицію [2].

У середині 90-х років минулого століття Рада Європи прийняла Європейську Хартію участі молоді в місцевому та регіональному житті, яка лягла в основу розробки відповідних законодавчих актів цілого ряду країн Європи. Хартія визначає принципи та шляхи участі молоді в житті суспільства (громади) та спонукає владу забезпечити необхідні умови для розвитку повноцінної участі та інтеграції молоді в сучасне життя та її участь у розбудові майбутнього їх громади та регіону [1].

Україна теж має певні зрушення у вирішенні проблем участі молоді у житті суспільства, але досвід демонструє чимало невирішених проблем. Виокремимо принципи створення належних умов участі молоді:

Участь молоді в житті громади уможливилює самостійний вибір;

Завдяки участі молоді політика загалом краще враховує її потреби;

Якщо проблеми молоді громада сприймає серйозно, то й молодь усвідомлює свою частку відповідальності в житті громади;

Молоді люди мають самі визначити, яку саме участь у житті громади вони можуть брати, а не виконувати вказівки дорослих [1].

Поняття «участь» є основним у будь-якій демократичній системі. Участь може бути прямою і непрямую, але вона надає молоді більших повноважень, можливостей більшого впливу та ваги в суспільстві.

У загальному визначенні форми участі громадян – є сукупність засобів та технологій реалізації компетенції (прав та можливостей) громадян [1]. Існує безліч форм участі молоді в процесах вирішення соціально-політичних і економічних питань, але кожна з них має свій потенціал і свої обмеження. Участь молоді у процесах прийняття рішень здійснюється у формах визначених законодавством, нормативно-правовими актами місцевої влади, а також відповідно до практики, що склалася, у межах компетенції конкретної територіальної громади.

Виокремлюють такі форми участі молоді.

1. Класичні форми участі (громадські роботи, створення мереж однолітків, участь в молодіжних радах і т. ін.)

2. Альтернативні форми участі (участь у флеш-мобах, акції прямої дії, створення тематичних груп у соціальних мережах тощо)

3. Форми участі молоді на рівні територіальної громади.

Саме на останній формі зупинимось детальніше. До форм участі молоді на рівні територіальних громад можна віднести: місцеві вибори, місцевий референдум, колективні та індивідуальні звернення, петиції жителів до органів і посадових осіб місцевого самоврядування, громадські слухання та ініціативи.

Сучасні молоді люди здебільшого спілкуються у мережі Інтернет. Там вони організують тематичні групи, домовляються про флеш-моби та акції прямої дії тощо. Рівень розвитку інформаційних технологій сьогодні дозволяє усі перелічені форми участі молоді на рівні територіальних громад реалізувати засобами електронних інструментів або сформувані інтереси молоді до тих форм участі, які не є популярними. Зокрема колективні звернення та петиції, громадські ініціативи можуть бути організовані на сайтах об'єднаних територіальних громад. Завдяки створенню електронних мереж однолітків, тематичних груп у соціальних мережах легше донести до молоді інформацію про всі види громадських робіт, зробити їх ближче до молоді та привернути увагу чим забезпечити її реальну активність.

Існує певна кількість наукових напрацювань і щодо організації електронних громадських слухань засобами інформаційної системи на основі створення web-форумів та муніципальних геоінформаційних систем, які не тільки дозволяють молоді проявляти ініціативу у середовищі найбільш зручному для них, а й вирішувати низку проблем організації класичних громадських слухань на рівні територіальних громад [3].

Таким чином, електронні інструменти участі молоді у житті територіальної громади мають великий потенціал і потребують великої уваги з боку керівництва громади.

Список використаних джерел.

1. Участь молоді в управлінні громадами / авт.-уклад. О.В. Кулініч, Д.С. Барінова, В.В. Нестеренко. – Х. : Харківський відокремлений підрозділ Центру розвитку місцевого самоврядування, 2018. – 48 с.

2. Посібник учасника навчального семінару «Молодіжна політика в об'єднаних територіальних громадах». – Київ, 2018. Режим доступу: <https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/DG/ManualYW-1.pdf>

3. Габрінець В. Електронні громадські слухання як інноваційний інструмент розвитку місцевої демократії / В. Габрінець, С. Кандзюба, О. Кравцов // Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_01\(4\)/10gvarmd.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_01(4)/10gvarmd.pdf)

КОСТЕНЮК НАТАЛЯ ІВАНІВНА

*старший викладач кафедри електронного урядування
та інформаційних систем ОРИДУ НАДУ при Президентіві України*

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Технологічні винаходи майбутнього у сфері цифрової економіки, використання інформаційно-комунікаційних технологій, альтернативних видів енергії, біотехнологій, автоматизованого виробництва, збільшення, урізноманітнення та вдосконалення робіт мають здешевити продукування суспільно необхідних благ, що може зменшити соціальну нерівність у суспільстві. Основною умовою досягнення цієї мети є впровадження державної

політики, спрямованої на забезпечення добробуту населення та людського розвитку в усіх регіонах світу. Виходячи з цілей державної політики цифрової трансформації, наявних цифрових трендів та перспектив розвитку глобальної економіки, виділяємо ключові аспекти державного управління цифровим розвитком. Задля формування належної стратегії розбудови нового цифрового суспільства та сталого соціально-економічного зростання необхідно орієнтуватись на перспективні, тривалі тенденції розвитку цивілізації, а особливу увагу слід приділяти гідному місцю людини в цьому процесі [1].

В Україні на державному рівні визнається необхідність формування цифрової держави, тому цифрові технології у публічному управлінні розглядаються в якості одного із ключових елементів сталого розвитку держави. В той же час, розбудова цифрової держави актуалізує багато питань регіональної політики, які необхідно не лише чітко ставити, але й потрібно системно вирішувати. Підвищення ефективності та прозорості, вдосконалення та узгодження управлінських процесів, розумне управління та розумні міста, залучення нових інвесторів, подолання цифрового розриву, трансформація органів публічного управління, кращий доступ до інформації та управління нею, підвищення задоволеності та довіри громадян: все це відіграє роль у цифровій трансформації в публічному управлінні.

Враховуючи можливості, що надає цифрова трансформація публічного управління, на регіональному рівні особлива увага повинна бути приділена таким питанням як: сучасні тенденції розвитку цифрової трансформації в регіоні та підвищення якості життя населення як умови формування комфортного середовища; розбудова цифрового екосередовища в регіоні; підтримка стартапів у сфері цифрової економіки; цифрове майбутнє і регіональна економічна безпека [4].

Тому, цифрова трансформація публічного управління надає наступні вигоди:

- для держави відбуваються зниження рівня витрат на загальнодержавні витрати ВВП;
- вбудовування даних у процеси ухвалення рішень, автоматичні алгоритми ухвалення рішень, принциповий реінжиніринг процесів, моніторинг ситуації в режимі реального часу;
- для громадян досягаються високий рівень задоволеності якістю надання державних і муніципальних послуг;
- підвищення швидкості та якості надання послуг і мінімізація очного контакту з держорганами; висока частка цифрових послуг, що надаються в проактивному режимі;
- персоналізація державних послуг;
- для державної служби спостерігаються розвиток цифрової культури (прийняття цифрової реальності, уміння в ній ефективно працювати, цифрові навички і персональний розвиток); формування єдиної цифрової платформи взаємодії для державних службовців, бізнесу й громадян; аналіз і штучний інтелект, що стануть помічниками для виконання рутинних операцій, фокусування державних службовців на висновках, а не на рутині [2, с. 5].

Але крім вигоди на даний час існують наступні проблеми цифрової трансформації:

- відсутність концепцій, програм цифрового розвитку економіки, ринків товарів, послуг, капіталу і робочої сили;
- відсутність механізмів управління інтеграційними процесами в умовах цифрової трансформації;
- низький рівень розвитку цифрової інфраструктури та забезпечення захищеності цифрових процесів;
- відсутність системи державної підтримки організацій, що здійснюють впровадження цифрових технологій в регіонах;
- не вирішеними залишаються питання щодо встановлення податкових пільг;
- низький рівень сприяння в пошуку і залученні інвесторів для ІТ-підприємств [3, с. 17].

Отже, в Україні процеси розвитку цифрової трансформації відбуваються досить повільно й до того ж із запізненням щодо прийняття адекватних викликам світових трендів політичних дій як на державному рівні, та і на регіональному рівні. Зазначене вимагає розробки відповідних стратегічних документів, зокрема, науковцям, учасникам ІТ-бізнесу спільно з представниками регіональних властей належить сформувати стратегії та розробити індивідуальні дорожні карти регіонів у напрямі розвитку цифрової трансформації і досягнення ключових соціально-економічних показників.

Тому, роль публічного управління в забезпеченні цифрового розвитку має бути суттєво посилена шляхом реалізації активної державної політики та реальної ефективної роботи всіх державних інституцій. Ключовими аспектами публічного управління цифровим розвитком є цифровізація в усіх сферах життєдіяльності, сприяння розвитку інформаційного суспільства та прискорення економічного зростання за допомогою цифрових технологій, стимулювання міжнародного цифрового співробітництва, забезпечення всіх верств населення інформаційно-комунікацією.

Саме цифровий стан стає звичайним станом функціонування та розвитку багатьох систем, сфер, організацій, індустрій та економік. Масштаб і темп цифрових трансформацій мають стати ключовими характеристиками нашого розвитку. При системному державному підході цифрові технології будуть значно стимулювати розвиток відкритого інформаційного суспільства як одного з істотних факторів розвитку демократії в країні, підвищення продуктивності, економічного зростання, а також підвищення якості життя громадян України.

Список використаних джерел.

1. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 року № 67-р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>.
2. Куйбіда В., Карпенко О., Наместнік В. Цифрове врядування в Україні: базові дефініції понятійно-категоріального апарату. Вісник НАДУ при Президентові України. Серія «Державне управління». 2018. № 1. С. 5–10.
3. Олешко А., Гороховець Є. Інформаційно-комунікаційні технології та людський розвиток. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 16. С. 16–19.
4. Цифрова адженда України – 2020. URL: <https://uccr.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>.

КУСПЛЯК ІГОР СЕРГІЙОВИЧ

*доцент кафедри електронного урядування та інформаційних систем
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.політ.н., доцент*

КОНСТАНТИНОВА ІРИНА АНАТОЛІЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ПЕРЕДУМОВИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

В останні десятиліття XX століття інформаційно-телекомунікаційні технології (ІКТ) стають каталізатором радикальних змін в житті суспільства, змінюючи традиційні уявлення про політичні та культурні цінності. В результаті цих глобальних змін відбувається поступальний рух до цифрового суспільства, де визначна роль належить інформації та виробленим на основі неї знанням. В свою чергу цифрове суспільство трансформує сучасну політичну реальність та управлінський процес шляхом зміни їх ролі та функцій.

Інтернет став середовищем всесвітньої комунікації, який формує принципово новий інформаційний простір політичної сфери. За даними звіту "Цифрові технології 2020" (Digital 2020) кількість користувачів Інтернетом у світі понад 4,5 мільярда людей. Багаторазово зросла та продовжує зростати швидкість обміну даними завдяки оновленню телекомунікаційних мереж і вдосконаленню комп'ютерної техніки та розповсюдження мобільних пристроїв [3].

Все це стало основою появи нових теорій розвитку суспільства, економіки та трансформаційних процесів в управлінні. А трансформаційні процеси, в свою чергу, змінюють не тільки інформаційне середовище та слугують поштовхом до розвитку нового виду економіки (Digital Economy), а й є певним поступовим переходом до нових типів соціальної організації суспільства та концепцій управління.

Розглядаючи суспільний розвиток як «зміну стадій», дослідники пов'язують його становлення з домінуванням «четвертого» інформаційного сектору економіки, який слідує за трьома відомими: сільським господарством, промисловістю та економікою послуг (Е. Тофлер). Основним продуктом виробництва в інформаційному суспільстві є знання та інформація (М. Кастельс).

Серед основних рис такого суспільства можна визначити:

- наявність інформаційного простору без кордонів, здатного забезпечити нову якість життя;
- ІКТ та вироблені на їх основі послуги і продукти займають вагомий частку у валовому внутрішньому продукті держави;
- стрімкий розвиток нових форм комунікацій та інформаційної взаємодії.

Потенціал цифрового суспільства дав змогу забезпечити деяким країнам світу, які взяли на озброєння інформацію як потужний владний ресурс, гідне місце в світовому поділі праці та ресурсів.

Але мають місце і скептичні точки зору. Так, К. Мей у своїй праці «Інформаційне суспільство: скептичний погляд» стверджує, що ІКТ, типовим прикладом яких є Інтернет, можливо і змінюють форми та практики людської діяльності, але наше життя у багатьох проявах залишається відносно незмінним, суть людської діяльності є такою ж, як і раніше: потреба в засобах існування, потреба в спілкуванні, потреба в праці заради життя [1, с. 203].

Поряд з скептичними підходами існують і контрастні точки зору. Наприклад, одні дослідники вважають, що інформаційні технології сприяють виникненню суспільств нового типу (Д. Белл, М. Кастельс), а інші відстоюють протилежну позицію, що «розповсюдження Інтернету, телебачення і інших засобів інформації призводять до зниження суспільної активності, небажанню людей брати участь в демократичному процесі і спробам сховатися у власному замкнутому маленькому світі». А це, в свою чергу, на думку Ю. Хабермаса, призведе до упаду «публічної сфери» через те, що інформація «...створюється швидше за все, щоб відвернути, розважити, щоб приховати дійсний стан речей або навіть просто обдурити. Коротше кажучи, значна її частина – це дезінформація...» [2, с. 217].

Але більшість дослідників вважає, що нові цифрові технології через свою всеохопленість, стають чинником формування нової соціальної структури суспільства та нових моделей управління, каталізатором перетворень в системі освіти, рушійною силою науково-технічного прогресу, якісно нового етапу розвитку економіки, коли домінуючу роль буде відігравати сфера інформаційних послуг.

Список використаних джерел.

1. Мей К. Інформаційне суспільство: скептичний погляд / К. Мей; [пер. з англійської]. – К. : «К.І.С.», 2004. – 220 с.
2. Уэбстер Ф. Теории информационного общества / Ф. Уэбстер. – М. : Аспект Пресс, 2004. – 400 с.
3. "Цифрові технології 2020" (Digital 2020). URL: <https://wearesocial.com/digital-2020>

ВИКЛИКИ УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Цифровізація економіки та різних сфер суспільного життя сьогодні є глобальним світовим трендом. На державному рівні в Україні також є розуміння необхідності формування цифрової економіки і суспільства, та важливої ролі цифрових технологій як одного із ключових драйверів сталого розвитку. В сфері публічного управління також все частіше йде мова про перехід від електронного урядування до цифрового. Але, якщо питання електронного урядування достатньо розроблені як на законодавчому рівні так і в працях багатьох науковців, то в поглядах на цифровізацію взагалі та цифрове управління поки що спостерігається значна різниця.

Якщо термін «електронне урядування» на законодавчому рівні закріплено як «форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій (ІТК) для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян» [3], то навколо цифрового урядування ще точаться наукові дискусії. Куйбіда В. С., Карпенко О. В. та Наместнік В. В. звертають увагу на стрімкоподібний характер цифровізації та пропонують трактувати цифрове урядування як «сервісно-орієнтовану організацію функціонування системи публічного урядування (управління) на основі цифрових технологій» [1]. Наместнік В. В. та Павлов М. М. визначають цифрове управління як «процес створення та використання нових, цифрових за замовчуванням (digital-by-default), інтероперабельних, стандартизованих інформаційних систем у публічному управлінні, які дають змогу не лише оцифрувати й автоматизувати наявні управлінські процеси за допомогою електронних інструментів, а й визначати певні «критичні точки» управлінського процесу, співвідношення між ними та приймати рішення з їх урахуванням» [2].

Проте законодавча база не тільки цифрового урядування, а й в сфері цифровізації взагалі в Україні майже відсутня. Єдиним ще чинним нормативно-правовим актом у цій сфері є Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації [4], де визначено, що цифровізація державних установ має відбуватися за рахунок використання таких технологічних концепцій як: цифрове робоче місце, багатоканальне інформування та залучення громадян, відкриті дані, Інтернет речей, цифрові державні платформи та блокчейн.

Практична відсутність законодавчої бази, невідповідність національних, регіональних, галузевих стратегій та програм розвитку цифровим можливостям, низька зацікавленість державних установ в розвитку цифрової економіки та незадовільний рівень цифрових компетенцій державних службовців є суттєвими перешкодами як переходу до цифрового управління, так і розбудові цифрової економіки України взагалі.

Також потрібні значні інфраструктурні зрушення. Перш за все це повне покриття території України широкосмуговим доступом до Інтернету, доступом до мобільного Інтернету, розбудова інфраструктури громадського доступу до Wi-Fi. Значну увагу також потрібно приділити розбудові хмарної інфраструктури.

На рівні міськ вже є досить прикладів впровадження елементів smart-сіті. Але втілення концепції smart-сіті потребує розвинутої інфраструктури Інтернету речей, аналізу великих даних, застосування повсюдної аналітики, штучного інтелекту та інших передових технологій. На жаль в багатьох випадках наявна застаріла інфраструктура міст не дає змогу розвивати концепцію smart-сіті.

Процес цифровізації публічного управління буде успішним і призведе до справжньої цифрової трансформації лише за умови розвитку за прискореним сценарієм. Щоб заощадити час та кошти, потрібно напрацювати стандартизовані рішення, а не розробляти велику кількість систем, що дублюють одна одну, втілювати сучасні моделі державно-приватного партнерства. Також необхідно терміново усунути законодавчі перешкоди, що гальмують розвиток цифровізації, привести законодавчу базу у відповідність до вимог цифрового суспільства взагалі та цифрової трансформації публічного управління з урахуванням європейського та світового досвіду.

Це далеко не вичерпний перелік викликів, що постають перед публічним управлінням в процесі цифровізації, але за умови успішної цифровізації це має привести не тільки до цифрової трансформації публічного управління та переходу до цифрового урядування, але й стати значним поштовхом для стрімкого розвитку ефективної та конкурентоспроможної економіки України, значних змін в суспільному житті.

Список використаних джерел.

1. Куйбіда В. С. Цифрове урядування в Україні: базові дефініції понятійно-категоріального апарату / Куйбіда В. С., Карпенко О. В., Наместнік В. В. // Вісн. НАДУ. Серія "Державне управління". – 2018. – № 1. – С. 5-11. URL : <http://academy.gov.ua/infpol/pages/dop/2/files/974f8478-cfe8-4d31-971b-d5116eff458.pdf>
2. Наместнік В. В., Електронне, цифрове та smart-управління: сутність та співвідношення термінів / В. В. Наместнік, М. М. Павлов // Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України. Державне управління. – 2020. – N 1(96). – С. 115-121
3. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядж. Каб. Міністрів України від 20.09.2017 № 649-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-%D1%80>
4. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 року № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>

ДІАГНОСТИКА ПОКАЗНИКІВ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В УКРАЇНІ

Цифрова трансформація покликана забезпечувати кожному громадянину рівний доступ до послуг, інформації та знань, що надаються на основі цифрових технологій. Впровадження цифрових технологій позитивно впливає на результативність та ефективність, якість та вартість публічної, громадської та особистої діяльності. Цифрові технології відкривають нові можливості для соціально-політичної інклюзії громадян.

З метою аналізу процесу запровадження «цифрової» платформи рівня держави/регіони/територіальні громади, досягнення поставлених цілей і виконання функціональних завдань та визначення результатів діяльності публічних інституцій щодо цифровізації повинно здійснюватися оцінювання.

Динаміку показників цифрових трансформацій в Україні можна відслідкувати і на основі глобального індексу інновацій GII (The Global Innovation Index) та глобального індексу підключення GCI (The Global Connectivity Index) (табл. 1), і ґрунтуючись на результатах вимірювання індексу розвитку електронного урядування EGDІ (E-Government Development Index) та індексу електронної участі EPI (E-Participation Index) (табл. 2).

Таблиця 1.

**Динаміка глобальних індексів інновацій та підключення для України
впродовж 2016-2020 рр.**

Назва показника	2016	2017	2018	2019	2020	Динаміка тренду
Global Innovation Index позиція в рейтингу серед 131 країни	56	50	43	47	45	
The Global Connectivity Index, позиція в рейтингу серед 79 країн	55	55	54	50	-	

Глобальний індекс інновацій GII оприлюднюється за підтримки світової організації інтелектуальної власності, на основі 80 показників [1].

Україна продемонструвала загальне зростання в рейтингу інноваційного індексу та субіндексах. Серед 131 країни, в якій поводитьсь міжнародне вимірювання, Україна зайняла 45 позицію в рейтингу «Глобальний інноваційний індекс 2020», покращивши показник 2019 року на дві позиції.

Глобальний індекс підключення GCI був створений для аналізу широкого спектру показників інфраструктури цифрових технологій [2]. Даний показник розраховується щорічно на основі 40 показників, що відстежують вплив цифрових технологій на цифрову конкурентоспроможність та майбутнє зростання, за даними 79 країн світу з 2014 року. За останніх п'ять років Україна зросла на 6 позицій в рейтингу і зайняла 50 позицію у 2019 р. Позитивна динаміка значення індексу свідчить про стабільний розвиток цифрової інфраструктури. Україна має доступну мобільну широкопasmову мережу для своїх людей, а тарифи на передплату мобільних широкопasmових мереж набрали максимальний показник індексу GCI у 2019. Проте існує необхідність у постійному зростанні послуг та інвестицій у цифрову інфраструктуру, що дасть змогу Україні наздогнати інші європейські країни. У зв'язку з цим для України важливо розвивати свої волоконно-оптичні мережі.

Рівень розвитку цифрового урядування країн оцінюється Департаментом з економічних і соціальних питань ООН (UNDESA), починаючи з 2003 р. за індексом розвитку електронного урядування EGDІ, вимірювання проводиться раз на два роки з урахуванням показників 193 країн світу. Індекс EGDІ є композитним індексом, що утворюється через сукупність інших субіндексів та використовується для вимірювання готовності та потужності національних адміністрацій у використанні інформаційно-комунікаційних технологій для надання інформаційних послуг населенню, бізнесу та застосування самими органами влади [3].

Порівняючи дані інших країн з даними України, зауважимо, що найбільше відхилення мають субіндекс людського капіталу та субіндекс телекомунікаційної інфраструктури, тобто для покращення позицій України у загальному рейтингу потрібно звернути особливу увагу на ці фактори. Загальна динаміка індексу EGDІ для України є нестабільною: впродовж 2018-2020 рр. спостерігався спад та зростання (табл. 2).

Таблиця 2.

**Динаміка глобальних індексів розвитку електронного урядування та електронної участі
для України впродовж 2016-2020 рр.**

Назва показника	2012	2014	2016	2018	2020	Динаміка
E-Government Development Index, позиція в рейтингу серед 193 країн	68	87	62	82	69	
E-Participation Index, позиція в рейтингу серед 193 країн	83	77	32	75	46	

Україна у 2020 році піднялась в рейтингу на 13 позицій порівняно з 2018 роком. Тренд індексу EGDІ з урахуванням субіндексів для України впродовж останніх восьми років (табл. 2) свідчить про позитивну динаміку: EGDІ зріс на 0,1466 одиниць, субіндекс онлайн-сервісів OSI зріс на 0,4376 одиниць, субіндекс телекомунікаційної інфраструктури TII зріс на 0,2407 одиниць, проте субіндекс телекомунікаційної інфраструктури HCI зменшився на 0,0585 одиниці.

Індекс електронної участі EPI обраховується експертами ООН поряд з індексом EGDІ. Заохочення участі громадян до цифрової взаємодії є наріжним каменем соціально-політичної інклюзії. Завданнями держави щодо електронної участі громадян, з одного боку, є покращення доступу громадян до інформації та публічних послуг; з іншого – сприяння участі у прийнятті громадських рішень. EPI розширює аспект опитування щодо цифрового врядування, зосереджуючи увагу на використанні онлайн-сервісів для полегшення надання громадянами інформації, взаємодії із зацікавленими сторонами та участі у прийнятті рішень [4].

За даними дослідження ООН за період 2016-2020 рр. вдвічі зросла кількість країн з дуже високим індексом електронної участі EPI (з 31 країни у 2016 р. до 64 країн в 2020 р.). В той же час кількість країн з високим та середнім рівнем електронної участі дещо зменшилася, оскільки багато з них перейшли до групи країн вищого рівня електронної участі. Спостерігається позитивна тенденція до використання урядами механізмів електронної участі, оскільки відбулося скорочення кількості країн з низьким індексом електронної участі EPI.

Аналіз тренду EPI для України свідчить, що відбулося зростання значення індексу за 8 років з 0,1579 до 0,8095, що дозволило зайняти в 2020 р. 46 позицію у рейтингу в порівнянні з 75 місцем у 2018 р серед 193 та увійти в групу країн з високим рівнем е-участі (табл. 2).

Проведений аналіз тренду цифрової трансформації в Україні на основі міжнародних досліджень показав, що держава продемонструвала загальне зростання.

Список використаних джерел.

1. E-Government Development Index. United Nation E-Government Knowledgebase. 2018. URL: <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Data/CountryInformation/id/180-Ukraine> (дата звернення: 11.09.2020).
2. E-Participation Index. United Nation E-Government Knowledgebase. 2018. URL: <https://publicadministration.un.org/> (дата звернення: 11.09.2020).
3. Global Innovation Index Ukraine. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2019/ua.pdf (дата звернення: 11.09.2020).
4. The Global Connectivity Index. URL: <https://www.huawei.com/minisite/gci/en/index.html> (дата звернення: 11.09.2020).

ОДОБЕЦЬКА ІРИНА СЕРГІЇВНА

здобувач со магістр Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

ЕЛЕКТРОННЕ ВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: АСПЕКТ (НЕ) ДОВЕРШЕНОСТІ

На сучасному етапі суспільного розвитку у провідних країнах світу реалізуються національні стратегії адаптації публічного управління до умов інформаційного суспільства, що передбачають впровадження електронного урядування, як нової форми взаємодії влади і суспільства. Запровадження європейських норм і стандартів реалізації державної інформаційної політики, використання зарубіжного досвіду впровадження електронного урядування набувають особливого значення у контексті євроінтеграційних прагнень України. Спільним для зазначених процесів є їх орієнтованість на розбудову нової організації суспільно – політичної діяльності, зокрема, системи публічного управління, за допомогою широкого застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій. Використання ІКТ розширює можливості органів державної влади оперативно доводити власні рішення до широких верств населення, отримувати якісний зворотній зв'язок від громадян, а громадяни мають можливість брати участь у політичному процесі.

Важливим кроком до запровадження електронного урядування в Україні стало схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні, яка визначає напрями, механізми і строки формування ефективної системи електронного урядування в Україні для задоволення інтересів та потреб фізичних і юридичних осіб, вдосконалення системи державного управління, підвищення конкурентоспроможності та стимулювання соціально – економічного розвитку держави. Реалізація Концепції передбачена до 2020 року [2].

Відповідно до Концепції, передбачалися зміни, які торкалися провідних сфер системи державного управління. Відтак, очікувалося, що при впровадженні електронного урядування, в політичній сфері відбудеться трансформація внутрішніх та зовнішніх взаємовідносин та оптимізація роботи адміністративного апарату держави на основі використання ІКТ – відкритість та прозорість діяльності органів влади з метою зробити їх більш гнучкими, менш ієрархічними та зрегульованими. У соціальній сфері основним завданням є підвищення рівня задоволеності громадян державними послугами, що сприятиме розширенню можливостей для самообслуговування громадян, спрощенню та прискоренню адміністративних процедур, практичному зникненню дублювання різних видів робіт, збільшенню можливостей для отримання освіти (дистанційне навчання), зросту технологічної обізнаності та кваліфікації громадянина, довіри до органів влади. У технологічній сфері очікування від впровадження технологій електронного урядування – це створення якісного сучасного ринку інтелектуальних послуг, розвиток інфраструктури телекомунікацій та успішної роботи в конкурентному середовищі з використанням найсучасніших досягнень науки і техніки. В економічній сфері зміни відбудуться, в першу чергу, в зменшенні кількості урядових видатків та видатків громадян, і бізнесових структур, оскільки скорочення часових витрат на

отримання послуги та кількості звернень прямо пропорційне зменшенню матеріальних ресурсів для її отримання [4, с. 15 – 20].

Аналізуючи результати впровадження електронного урядування, можна виявити ряд факторів, що стають на заваді повноцінного функціонування е – врядування. Серед них: дефіцит фінансових, кадрових та матеріально – технічних ресурсів; відсутність «політичної волі»; відсутність розуміння як з боку громадян, так і з боку представників влади у нагальності використання системи електронного врядування; цифрова нерівність; відсутність нормативно-правової бази [1, с. 94]; низька комп'ютерна грамотність населення; відсутність мотивації у громадян брати активну участь в управлінні та пропонувати власні проекти, що пояснюється недовірою населення до інновацій, пропонованих владою, і невірою у значення власної ролі у прийнятті рішень; повільні темпи реорганізації адміністративного апарату; нерозвиненість ринкових відносин у багатьох секторах економіки; низька купівельна спроможність населення; недоступність послуг Інтернет для переважної більшості населення і, як наслідок, вкрай мала кількість користувачів Інтернет; консерватизм і бюрократизм чиновників [3]; некоординованість проектів, що призводить до дублювання заходів та, як наслідок, до неефективного використання ресурсів по кожному з них [2].

Таким чином, впровадження електронного урядування супроводжується серйозними змінами практично у всіх сферах життя суспільства. Однак, для того, щоб отримати максимальну перевагу від цих технологій, слід детально вивчити та оцінити реальні можливості нашої країни і, виходячи з цього, сформувати програму подальшого розвитку електронного врядування, в якому поєднувалися б наявні ресурси, цілі, завдання та потреби суспільства.

Список використаних джерел.

1. Доступ до інформації та електронне урядування / [авт.–упор. М. С. Демкова, М. В. Фігель]. – К. : Факт, 2004. – 336 с.
2. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.12.2010 р. № 2250-р // Урядовий кур'єр. – 05.01.2011. – №1.
3. Семенченко А. І. Електронне урядування в Україні: проблеми та шляхи вирішення [Електронний ресурс] / А. І. Семенченко. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu/2009_4/5.pdf
4. Електронне урядування та електронна демократія: навч. посіб.: у 15 ч. / за заг. ред. А.І. Семенченка, В.М. Дрешпака. – К., 2017

БУТЕНКО ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА

*доцент кафедри електронного урядування та інформаційних систем
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н., доцент*

ПАЛЯНИЦЯ ДЕНІС ОЛЕГОВИЧ

студент ОРІДУ НАДУ при Президентові України, ПАТ «Українська залізниця»

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ БІЗНЕСУ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Сьогодні цифрова економіка істотно змінює традиційні бізнес-процеси. Нова цифрова економіка впливає на всі види господарської діяльності.

Компанії, які не зуміли переосмислити свій бізнес, можуть утратити всі конкурентні переваги, які вони мають на ринку.

Сьогодні вплив діджиталу в Україні найбільше проявляється у молодому малому бізнесі, тому що він найшвидше трансформується. У нього, на відміну від великих корпорацій, процедура змін дуже проста. І тому тут швидше впроваджують інновації, які допомагають вирізнятися з-поміж інших та шукати більш дешеві засоби залучення клієнтів, популяризації своїх послуг та надавання клієнтського сервісу онлайн.

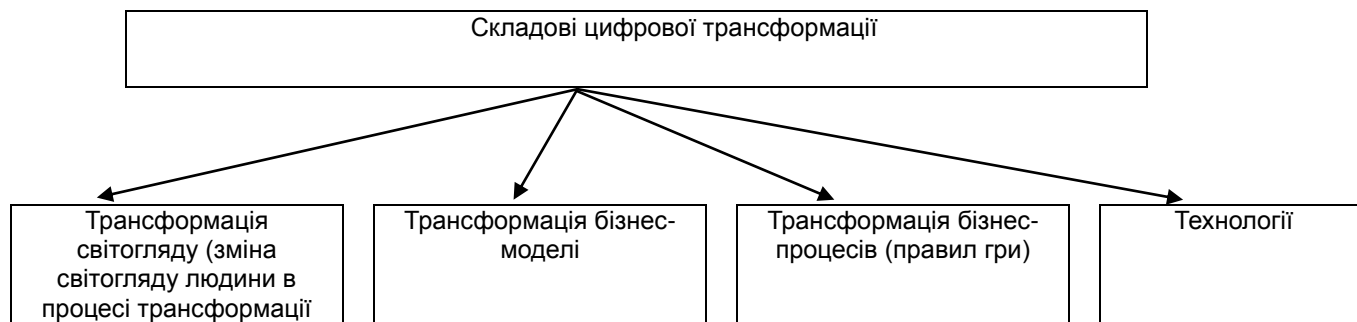
Цифрова трансформація (англ. digital transformation) – це трансформація бізнесу шляхом перегляду бізнес-стратегії або цифрової стратегії, моделей, операцій, продуктів, маркетингового підходу, цілей тощо, шляхом прийняття цифрових технологій. Це прискорить продаж і зростання бізнесу [1].

У цифровій трансформації бізнесу варто виділити чотири аспекти. Всі ці аспекти пов'язані між собою і потрібно одночасно досліджувати і управляти змінами кожного з компонентів, рисунок 1.

Що є свідченням того, що компанія здійснює цифрову трансформацію?

По перше – це те, як компанія працює з процесами, наскільки вона здатна об'єднувати в один процес людей і комп'ютери. Наприклад, коли банк переходить до формату відділень, де взагалі співробітників немає і вся робота комп'ютеризована й автоматизована.

Це приклад цифрової трансформації, коли ми рутинні активності, які виконують люди, автоматизуємо, а людей переміщуємо на більш інтелектуальну роботу.

По друге – люди з бізнесу починають цікавитися інформаційними технологіями в широкому сенсі. Це даність, що сьогодні всі ми повинні бути трішки ІТ-шниками. Всім працівникам потрібно цю компетенцію здобувати, щоб прибрати бар'єр, які є між бізнесом і інформаційними технологіями.

З чого потрібно починати трансформування власного бізнесу?

Починати потрібно з людей.

В першу чергу – з клієнтів, потім – співробітників та розробників, і закінчувати менеджментом. Підходи можуть відрізнятися для кожної окремої компанії, але для початку необхідно зрозуміти свого клієнта, поставити його досвід в центр свого бізнесу.

Багато експертів бачать трансформацію в 4 етапи:

1. Розуміння, аналітика, відстеження клієнтського досвіду.

2. Робота з командою – залучення співробітників у цифрову трансформацію, формування сучасної корпоративної культури, навчання роботі з цифровими інструментами.

3. Побудова ефективної операційної моделі. На цьому етапі впроваджуються нові системи, перебудовується ключова архітектура, модернізуються бізнес-додатки і процеси – все направлено на оптимізацію, підвищення продуктивності, усунення технічного боргу.

4. На останньому етапі формується нова бізнес-модель або серйозно оновлюється існуюча: компанія створює новий продукт або перебудовує логістику, змінює підходи до власного позиціонування і т. ін.

Цифрова трансформація бізнес-моделей має велике значення, тому що дає такі переваги [5]:

- Більше клієнтів (75%). Digital-трансформація збільшує інтерес і покращує досвід клієнтів. За допомогою онлайн-каналів і комунікації з клієнтами будь-яка компанія може дізнатися не тільки про те, що думають і чого хочуть покупці, а й вплинути на їхні рішення.

- Підвищення задоволеності клієнтів (63%). Люди стали частіше використовувати технології не тільки в цілях пошуку і навчання, а й для порівняння продуктів і послуг.

- Збільшення лідогенерації (49%). Лідогенерація – це генерація інтересу споживача або клієнта до продуктів або послуг підприємства[1]. З початком роботи у цифровому середовищі більша кількість людей зможе про компанію дізнатися і зв'язатися з нею.

- Зростання трафіку (53%) – використовуючи в бізнесі цифрові канали, багато клієнтів і споживачів почнуть з'являтися через них. Більшість споживачів шукає необхідні продукти і послуги в Інтернеті, і digital-трансформація є ключем до залучення нових клієнтів.

Цифровизація процесів актуальна не тільки на рівні окремих підприємств: цілі галузі вибирають для себе цей шлях розвитку як єдину можливість відповідати стрімко мінливих умов навколишнього світу. Завдяки цьому цифрова трансформація промисловості, роздрібною торгівлі, державного сектора і інших сфер вже сьогодні змінює життя кожної людини і кожної компанії.

Близько 400 digital-стартапів з'являється в Україні щороку, 20 із них, які виживають, стають стабільними компаніями і лише один-два перетворюються на дуже успішні бізнеси. Такими є результати дослідження міжнародної дослідницької компанії A.T. Kearney «Digital-64 підприємництво в Україні. Як Україна може створити екосистему світового рівня» [6]. Активний розвиток цифрової економіки сприяє збільшенню ВВП країни, доказом цього є успішний досвід Швеції, Південної Кореї, Естонії, Ірландії та Ізраїлю, які збільшили ВВП до 20% за п'ять років завдяки активному розвитку цифрової економіки.

Список використаних джерел.

1. Революция платформ. Как сетевые рынки меняют экономику – и как заставит их работать на вас / Дж. Паркер, М. Ван Альстин, С. Чаудари. М.: Манн, Иванов и Фербер, 2017. 304 с.

Stolterman, Erik; Croon Fors, Anna (2004). "Information Technology and the Good Life". Informatio.

6 Щороку в Україні з'являється 400 digital-стартапів. URL: <http://watcher.com.ua/2016/06/17/schoroku-vukrayini-zyavlyayetsya-400-digital-startapiv/>. Назва з екрану. 7. Игнатов n systems research: relevant theory and informed practice. p. 689. ISBN 1-4020-8094-8.

5. Про тренди digital-маркетингу для малого бізнесу 2017. URL: <https://psm7.com/blogs/otrendaxdigitalmarketinga-dlya-malogo-biznesa-v-2017-godu.html>. Назва з екрану.

**ПОЛИТИЧЕСКАЯ ИДЕНТИЧНОСТЬ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ:
УГРОЗЫ И ВЫЗОВЫ ГОСУДАРСТВЕННОМУ УПРАВЛЕНИЮ И ГРАЖДАНСКОМУ ОБЩЕСТВУ**

Тематика политической идентичности в условиях цифровизации неразрывно связана как с социально-психологическими аспектами восприятия широкими народными массами векторов развития политической системы, так и с представлением о том, что успешность и конкурентоспособность национальной политической модели государственного управления обуславливается опорой общества и элиты на устоявшиеся представления о политике, укоренённые в политическом менталитете. Страны постсоветского пространства в процессе становления и совершенствования национальных политических моделей обращались не только к реальным образцам успешно функционирующих государств, но и к идеальным образам, мифам, архетипам, представлениям, характер, форма и репрезентация которых неразрывно связана с политической идентичностью.

В этой связи одной из важнейших задач национальной безопасности Республики Беларусь выступает сохранение и защита политической идентичности в условиях цифровизации. Виртуализация политического пространства пробуждает новую политическую цифровую реальность, «включающую расширенный инструментарий коммуникаций, ресурсы и технологии Big Data, искусственный интеллект и нейросетевые алгоритмы работы с цифровыми данными, технологии наблюдения и распознавания визуальных образов, модели профилирования граждан на основе их персональных цифровых следов» [1, с. 7].

Виртуализация политической коммуникации и неконтролируемый процесс политической социализации молодёжи в сети Интернет порождает проблему кризиса государственной и национальной идентичности, а также целенаправленное таргетирование социальных групп пользователей с целью деструктивного на них воздействия. Особую роль в этом процессе играют специализированные политботы, которых российский политолог С.В.Володенков обозначал термином «киберсимулякры» – искусственно сконструированные псевдоличности, имитирующие существование реального интернет-пользователя в оффлайн-пространстве [2, с. 17-18].

С учетом широких возможностей симуляции в интернет-пространстве, продвинутые нейросети могут обладать практически любыми социокультурными и демографическими характеристиками, что обеспечивает как трудоёмкость определения их истинной идентичности, так и высокую эффективность информационно-коммуникационного пропагандистского воздействия. В результате их деятельности интернет-пользователь сталкивается с массовой ложной артикуляцией общественного мнения, за которой в реальном пространстве могут стоять всего несколько человек, представляющих организованную группу.

Подобное воздействие приводит к изменению ценностных ориентаций молодёжи, её политической культуры, политического и социального поведения. Как следствие планомерного использования манипулятивных политических технологий у молодых людей формируются негативные представления о собственной стране, что является реальным вызовом существованию суверенитета Беларуси. Особенно настораживает тот факт, что число киберсимулякров уже сопоставимо с числом реально существующих интернет-пользователей, т.е. доля нейросетей в пользовательской структуре интернет-пространства крайне велика. По состоянию на конец 2013 г., 61,5 % всего трафика в сети генерировалось не реальными людьми, а политботами [2, с. 19].

Не смотря на то, что сетевое политическое пространство характеризуется множественностью, гипертекстуальностью, полинарративностью, виртуальная идентичность глубоко вторична и лишена уникальности, так как её ризоматическая структура, содержание, а также знаковое наполнение целиком выстраивается из готового набора символического материала. Подобная репост-идентичность в условиях сегментизации сети Интернет неизбежно тяготеет к унификации в связи с тем, что специфической чертой современных социальных платформ является их капсуляция.

Процесс капсуляции как виртуальных социальных платформ так и виртуальной идентичности можно представить как формирование информационно-коммуникационной структуры, в рамках которой «циркулирующие в её закрытом пространстве идеи, символы, смыслы, убеждения, мнения не изменяются за счет критического осмысления информации и восприятия альтернативных объяснительных моделей, а наоборот – лишь сохраняются, самоподдерживаются, закрепляются и даже усиливаются за счет многократного повторения, обсуждения, одобрения среди единомышленников» [3, с. 191].

В ситуации целенаправленной передачи и систематического повторения устойчивых общественно-политических смыслов, а также повсеместного исключения из политического дискурса любого альтернативного мнения в рамках т.н. «культуры отмены» («cancel culture») политическая идентичность в виртуальном пространстве теряет свою текучую фрагментарность и становится жёсткой ригидной трансверсальной символической структурой, не допускающей никакой критики доминирующего на платформе символического универсума.

Противодействие подобным процессам является одной из функциональных обязанностей при эффективном выполнении и реализации идеологической работы. Отсутствие у учителей современной массовой школы навыков и механизмов противодействия новым угрозам, появившихся при реализации и углублении процесса цифровизации, не только приводит к вовлечению школьников, студенческой и рабочей молодёжи в противоправную деятельность но и угрожает самому суверенитету Республики Беларусь в связи с манипулятивной трансформацией и деконструкцией политической идентичности.

Литература.

1. Володенков С.В. Трансформация современных политических процессов в условиях цифровизации общества: ключевые сценарии /С.В. Володенков // Контурь глобальных трансформаций: политика, экономика, право. – 2020. – Т. 13, № 2. – С. 6-24.
2. Володенков С.В. Интернет-технологии как современный инструмент виртуализации массовой политической реальности / С. В. Володенков // Вестник Московского университета. Серия 12: Политические науки (ранее: Теория научного коммунизма; Социально-политические исследования). – 2017. – № 2. – С. 15–23.
3. Володенков С.В., Артамонова Ю.Д. Информационные капсулы как структурный компонент современной политической Интернет-коммуникации /С.В. Володенков Ю.Д.Артамонова // Вестник Томского государственного университета. Философия. Социология. Политология. – 2020. – Т. 53, № 1. – С. 188–196.

ШАПКИНА ЮЛИЯ

аспирант Академии управления при Президенте Республики Беларусь

ДАННЫЕ КАК ИСТОЧНИК ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА СОВРЕМЕННОГО ГОСУДАРСТВА

Данные сегодня – это тот актив, который по своим возможностям и степени влияния на экономическое развитие государства не уступает потенциалу природных ресурсов. Скорость и эффективность внедрения технологий их обработки определяет экономический облик каждой страны в мире. При этом в отличие от природных ресурсов данные как ресурс неисчерпаемы и пригодны к многократному использованию. В этом контексте стоит говорить о современной экономике как об «экономике данных» (или «data-driven economy»).

Ведущие мировые консалтинговые и исследовательские центры, включая компании International Data Corporation (IDC) и Seagate Technology, делают оптимистичные прогнозы развития этого направления и определяют данные как ключевой фактор успешного развития современной экономики.

Распространение компьютеров и мобильных устройств, развитие информационных технологий привели к тому, что скорость коммуникаций, принятия решений, оформления сделок, осуществления различных операций выросла в разы. Обладание данными, инструментами их обработки и анализа позволяет оперативно получать необходимую информацию, которая выступает в современном мире важным конкурентным преимуществом, позволяющим ее владельцам повышать точность прогнозирования и, как следствие, эффективность принимаемых ими решений и действий.

По оценкам экспертов, сегодня более 5 миллиардов потребителей взаимодействуют с данными каждый день. К 2025 году их число вырастет до 6 миллиардов, что составит около 75 % населения Земли, а каждый пользователь сети Интернет будет взаимодействовать с цифровыми данными порядка 4,9 тыс. раз в день (примерно один раз каждые 18 секунд). Пятая часть всех генерируемых к 2025 году цифровых данных будут состоять из данных, поступающих в режиме реального времени (в основном от устройств, работающих по технологии интернета-вещей) [1].

IDC определила три основные «точки» генерации (накопления) данных: базовая инфраструктура (традиционные и облачные центры обработки данных), периферийная инфраструктура (корпоративная информационная инфраструктура, включая базовые станции мобильной связи) и конечные устройства (компьютеры, смартфоны и устройства, работающие по технологии интернета вещей). В целом данные, которые создаются, хранятся и реплицируются в этих ключевых «точках», определены как глобальная сфера данных или инфосфера, и в настоящее время она растет очень быстрыми темпами. IDC прогнозирует, что глобальная сфера данных вырастет с 33 ЗБ (примечание: один зеттабайт соответствует триллиону гигабайт) в 2017 году до 175 ЗБ в 2025 году [1].

В результате, имея такое количество источников данных, а также учитывая стремительное развитие технологий и рост скорости их обработки, экономика меняет свою структуру, принципы работы, включая требования к участникам мирового рынка.

Данные и средства их обработки способствуют росту производительности предприятий посредством их прямого влияния на сокращение издержек, повышение эффективности управления бизнес-процессами, кастомизацию продукции и услуг, сокращение сроков их разработки, вывода на рынок и на иные аспекты деятельности.

Наибольший эффект в настоящее время «экономика данных» приносит для ИКТ-сектора, финансовой и банковской сфер, электронной торговли, промышленности, транспортной, логистической, энергетической и других отраслей, ориентированных на работу с данными и технологиями их обработки [2].

Помимо изменения самой структуры рынка, заключающегося в том числе в переносе центров создания добавленной стоимости в сферу формирования информационных ресурсов и цифровых процессов [3], развиваются новые экономические инструменты и категории. Так появились новые разновидности крупных сделок – сделок слияний и поглощений, основанных на данных (data-driven M&A). Например, компания Facebook приобрела в 2014 году компанию Whatsapp за 19 миллиардов долларов США, основным активом которой была огромная база пользователей (600 миллионов человек – 2014 год, порядка 2 млрд. человек – в 2020 году) [2, 4].

По мнению экспертов, при оценке в мировом масштабе сегодня анализируется менее 1% накапливаемых данных [2], это свидетельствует о том, что потенциал развития «экономики данных» еще до конца не исследован и не раскрыт в полной мере. Внедрение новых экономических инструментов в современных реалиях должно

стать основной задачей экономической политики в целях обеспечения конкурентоспособности государства и закрепления им прочных позиций на мировом рынке.

Литература.

1. Сфера данных США будет расти самыми медленными в мире темпами // Интернет-издание о высоких технологиях Cnews [Электронный ресурс]. – 2020. – Режим доступа : https://data.cnews.ru/news/top/2018-11-27_sfera_dannyh_ssha_budet_rasti_samymi_medlennymi. – Дата доступа : 15.04.2020.
2. Юдина, Т.Н. «Экономика данных»: Big Data, цифровые платформы и цифровая рента / Т.Н. Юдина, И.З. Гелисханов / Цифровая экономика и Индустрия 4.0: проблемы, возможности, перспективы развития [Электронный ресурс]. – 2020. – Режим доступа : https://www.academia.edu/37593321/_ЭКОНОМИКА_ДАННЫХ_BIG_DATA_ЦИФРОВЫЕ_ПЛАТФОРМЫ_И_ЦИФРОВАЯ_РЕНТА. – Дата доступа : 15.04.2020.
3. Толковый словарь терминов и понятий по вопросам цифровой трансформации // Официальный сайт Государственного комитета по науке и технологиям Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – 2020. – Режим доступа : http://www.gknt.gov.by/deyatelnost/informatsionnye-resursy-i-izdaniya/tolkovyy_slovar_terminov_i_ponyatiy_po_voprosam_tsifrovoy_transformatsii/. – Дата доступа : 15.04.2020.
4. Количество пользователей WhatsApp достигло 2 млрд человек // Известия – новости политики, экономики, спорта, культуры [Электронный ресурс]. – 2020. – Режим доступа : <https://iz.ru/975509/2020-02-12/kolichestvo-polzovatelei-whatsapp-dostiglo-2-mldr-chelovek>. – Дата доступа : 12.06.2020.

ЯРУЛІНА НАТАЛІА ОЛЕКСІІВНА

аспірант кафедри української та іноземних мов ОРІДУ НАДУ при Президентів України

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ БОРЬБИ З ПАНДЕМІЄЮ COVID-19

Пандемія Covid-19 змушує органи публічної влади та суспільство звернутися до цифрових технологій для реагування на кризу, і все частіше вимагає від урядовців застосовувати політику відкритості та використовувати цифрові канали зв'язку для надання надійної інформації про світові та національні події, пов'язані з Covid-19. З огляду на блокування та інші заходи соціального дистанціювання, що діють у багатьох країнах, і враховуючи, що все більше громадян покладається на інтернет для отримання інформації та консультацій, уряди країн застосовують цифрові технології для стримування спалаху вірусу. Дослідження досвіду боротьби країн з пандемією коронавірусу на сьогодні є актуальним для України.

Згідно із даними ООН, близько 86 % із 193 держав-членів даної організації включили інформацію та вказівки щодо Covid-19 на свої урядові веб-портали до 8 квітня поточного року. Однак на кінець березня 40 % країн не надали жодної інформації, 57 % країн частково висвітлили дане питання [5]. Тому Департамент з економічних та соціальних питань ООН (UN DESA) звертає увагу на те, що для керівництва країн вкрай важливо надавати громадянам точну, корисну та актуальну інформацію, особливо під час кризи. Надійна інформація від урядовців допомагає громадськості приймати обґрунтовані рішення щодо своїх повсякденних справ, формувати довіру до органів публічної влади, а останнім діяти рішуче в складних непередбачуваних обставинах.

Для вирішення даної проблеми багато губернаторів у США пропонують оновлення через вебсайти, які майже у всіх випадках також дублюються як центральні центри для пошуку ресурсів у менших державних установах, включаючи освіту, охорону здоров'я, працевлаштування тощо. Наприклад, в Сан-Хосе, Каліфорнії, створено локалізований сайт відповідей для своїх громадян із веб-сторінкою «Silicon Valley Strong» [4]. Цей вебсайт містить багато тих самих інформаційних ресурсів, що й відповідні сайти на державному рівні, а також посилання, спрямовані на сприяння жертвам на допомогу громаді та її найбільш вразливим групам населення.

Уряд Нової Зеландії згрупував релевантну інформацію про Covid-19 на одному вебсайті та вийшов за рамки основних вимог щодо інформування своїх громадян [2]. Його основний веб-сайт Covid-19 є розширенням веб-сторінки центрального уряду і служить універсальним центром для всіх послуг, пов'язаних з пандемією, таких як фінансова підтримка або охорона здоров'я. Примітно, що він містить узагальнюючий перелік усіх заходів, здійснених державою, а також можливість прослухати це в аудіоверсії та читати веб-сторінку на 28 різних мовах.

Завдяки тому, що в Естонії 99 % державних послуг надаються онлайн, а 90% домогосподарств мають широкопasmовий доступ до інтернету, незважаючи на закриття установ та ізоляцію людей, країна повністю функціонує. Наявність налагодженої цифрової інфраструктури допомагає швидко адаптувати роботу, якщо це можливо, та освіту, яка здійснюється віддалено. Наприклад, школи перейшли на дистанційне навчання з 16 березня поточного року завдяки тому, що 87 % цих закладів вже використовують цифрове навчальне забезпечення [1].

Цифрові послуги в охороні здоров'я мають вирішальне значення у такі часи. Наприклад, завдяки цифровим медичним картам та електронному рецепту не потрібно відвідувати кабінет лікарів, щоб заповнити рецепт, обмежуючи непотрібні контакти між лікарями та пацієнтами. Зовсім нещодавно естонська компанія протягом двох днів розробила рішення, яке дозволить людям тимчасово відкривати власні лікарні в цифровому форматі – досі це було з ініціативи лікаря після дзвінка або зустрічі з пацієнтом. Пільги та надбавки також не залежать від заявок на папері. На них можна подати заявку в цифровій формі, а в деяких випадках, таких як сімейні виплати – вони спрацьовують автоматично внаслідок певних життєвих подій, таких як народження дитини.

Уряд США веде активні переговори з «Facebook», «Google» та широким спектром технічних компаній та медичних експертів щодо того, як вони можуть використовувати дані про місцезнаходження, зібрані з телефонів

американців, для боротьби з новим коронавірусом, включаючи відстеження того, чи люди тримають один одного на безпечній відстані. Керівники «Facebook» наголошують, що Уряд США особливо зацікавлений у розумінні закономірностей руху людей, які можна отримати на основі даних, які компанія збирає від користувачів, які це дозволяють. Раніше технічний гігант передавав цю інформацію дослідникам у вигляді статистики, яка у випадку коронавірусу може допомогти чиновникам передбачити наступну точку спалаху вірусу або вирішити, як краще розподілити досить обмежені ресурси охорони здоров'я.

«Facebook» заповнює карти за допомогою своїх користувачів, які надали компанії дозвіл збирати дані про їхнє місцезнаходження за допомогою смартфонів у той час як ця програма працює у фоновому режимі. Потім ці місця об'єднуються та обробляються інженерами «Facebook», які можуть вирахувати ймовірність того, що люди з одного міста чи селища відвідають інший район, потенційно поширюючи спалах там [3].

Однак, крім очевидних переваг, повний перехід на цифрові технології містить в собі ряд серйозних загроз та викликів для суспільства, таких як «хвиля фальшивих новин та вірусних підступів», що загрожує довірі суспільства до технологій та створює перешкоди при наданні державних послуг. ООН попереджує про те, що щодня з'являються тисячі сайтів шахрайства та зловмисного програмного забезпечення COVID-19, таких як продаж підроблених хірургічних масок, підроблених комплектів для самотестування тощо. У відповідь деякі уряди запустили підрозділи реагування або кампанії для координації боротьби з дезінформацією в інтернеті щодо COVID-19 [5].

Загалом, технології електронного урядування будуть життєво важливими для захисту громад після кризи, а цифрові інструменти зможуть забезпечувати захист прав громадян, а також служити для подолання соціально-економічного розриву та сприяти трансформації, необхідній для досягнення глобальних програм. Більше того, місцеві та регіональні органи влади повинні забезпечити, щоб цифрова революція не залишала нікого або будь-яке місце позаду в умовах, коли існуюча нерівність у розвинених країнах та країнах, що розвиваються, може поглиблюватися ще більше.

Отже, пандемія коронавірусу стала справжнім викликом для суспільства та певною перевіркою на ефективність технологій електронного урядування країн. Рівень розвитку технологій на сьогодні дійсно відкриває нові можливості для взаємодії органів публічної влади з громадськістю дистанційно, тому Україні слід якомога швидше розвивати цифрові технології, особливо у сфері охорони здоров'я, що безумовно підвищить якість обслуговування, а головне мінімізує контакти лікарів та пацієнтів, що в даній ситуації допоможе зберегти життя тисячам українців.

Список використаних джерел.

1. Krusten Mari. What happens to a fully digitalised society during a pandemic lock-down? From march 2020– Режим доступу: <https://e-estonia.com/digital-society-during-covid-19-lock-down>.
2. Popovic Pavle, Dindic Milos. COVID-19 Reminds Us of the Government's Perpetual Communication Flaws from 20.05.2020 – Режим доступу: <https://cep.org.rs/en/blogs/covid-19-reminds-us-of-the-governments-perpetual-communication-flaws>.
3. Romm Tony, Dwoskin Elizabeth, Timberg Craig. U.S. government, tech industry discussing ways to use smartphone location data to combat coronavirus from 18.03.2020. – Режим доступу: <https://www.washingtonpost.com/technology/2020/03/17/white-house-location-data-coronavirus/>.
4. Quaintance Zack. What's New in Civic Tech: Communities Respond to COVID-19 from 19.03.2020. – Режим доступу: <https://www.govtech.com/health/Whats-New-in-Civic-Tech-Communities-Respond-to-COVID-19.html>.
5. United Nations Division for Public Institutions and Digital Government. UN/DESA Policy Brief #61: COVID-19: Embracing digital government during the pandemic and beyond from 14.09.2020. – Режим доступу: <https://www.un.org/development/desa/dpad/publication/un-desa-policy-brief-61-Covid-19-embracing-digital-government-during-the-pandemic-and-beyond>.

ПРОЕКТНО-ОРІЄНТОВАНЕ ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

АЗАРОВА ІРИНА БОРИСІВНА

доцент кафедри проектного менеджменту ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.т.н.

ЕКОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОЕКТІВ ТА ПРОГРАМ В СФЕРІ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ

Актуальність досліджень методології проведення екологічного аналізу проектів та програм в сфері просторового розвитку обумовлена, перш за все, значним техногенним навантаженням та негативними процесами в екологічному середовищі, що спостерігаються останнім часом. Зокрема, фахівці відмічають погіршення стану всіх компонентів природних ландшафтів, порушення їх основних соціально-економічних функцій, активізацію несприятливих природно-техногенних процесів та вичерпання екологічної ємності природних ландшафтів. Нераціональне господарське освоєння територій, вирубка лісів, штучне обводнення ґрунтів призвели до активізації повеней, процесів зсуву і осідання, підтоплення і засолення значних територій, а також до зникнення майже 1000 малих річок України. Все це ставить під загрозу екологічну безпеку функціонування багатьох населених пунктів та інших територій нашої держави [2]. У той же час, як пріоритети охорони, використання і відтворення природних ресурсів, запобігання і ліквідації негативного впливу господарської та іншої діяльності на навколишнє природне середовище, збереження генетичного фонду живої природи, ландшафтів та інших природних комплексів – закріплені в нашій країні на законодавчому рівні [1]. Тому, наряду із стратегічною екологічною оцінкою, одним з обов'язкових напрямків проведення проектного аналізу проектів та програм, спрямованих на розвиток територій нашої держави, повинен стати екологічний аналіз, методологія проведення якого і є предметом даного дослідження.

За визначенням вітчизняних науковців, метою екологічного аналізу інвестиційного проекту є встановлення його впливу на навколишнє середовище, оцінка всіх вигід і витрат, отриманих в результаті цього впливу, а також формування заходів щодо запобігання або пом'якшення шкоди навколишньому середовищу від дії проекту. В рамках екологічного аналізу навколишнє середовище досліджується і відстежується на всіх стадіях життєвого циклу проекту [8, с. 73]. Означеними науковцями розроблено специфічну типологію проектів в залежності від їхнього впливу на екологію. Ними було також виділено окремий тип проектної діяльності, спрямованої на оточуюче середовище: проекти розвитку лісового господарства, охорони природи та створення національних парків. Проте, основним пропонованим науковцями підходом екологічного аналізу проектів залишається аналіз антропогенного забруднення навколишнього середовища та його економічних наслідків. Нажаль, такий підхід не дозволяє оцінити позитивний екологічний ефект розглянутого ними ж типу проектів, спрямованих на оточуюче середовище, тому що в подібних проектах антропогенне забруднення майже (або повністю) відсутнє.

В дослідженнях І.В. Войтова [6], присвячених оцінці ефективності охорони оточуючого середовища, для оцінки природоохоронних витрат як суспільно необхідних витрат на підтримку якості середовища проживання людей, пропонується застосування методу аналізу «витрат-вигід». Витрати, пов'язані з впливом людської діяльності на навколишнє середовище, автор пропонує поділяти на поточні та капітальні, а також на: витрати запобігання; економічний збиток; витрати безпосередньо на ліквідацію і компенсацію збитку. Тож знову мова йде про методи визначення економічної компенсації екологічних збитків при реалізації проектів в промисловій та виробничій сфері. Аналогічній тематиці також присвячені публікації таких українських науковців, як О.І. Амоша [4], А.Ю. Жулавський [7], та деяких інших. Методологія визначення екологічних збитків ретельно розроблена і на загальнодержавному рівні, де діє ряд методичних документів для визначення розмірів відшкодування збитків, заподіяних природному оточенню внаслідок здійснення господарської діяльності [10].

Оцінкою ефективності природоохоронних заходів та проектів займалися дослідники Ю.В. Кравчик, Є.О. Варивода, В.П. Садковий, та інші. Першим дослідником було запропоновано загальний алгоритм комплексної оцінки ефективності екологічних проектів, без визначення будь-яких конкретних методів відповідної оцінки [9]. Друга група науковців досліджувала переважно методи проведення стратегічної екологічної оцінки [5]. Для оцінки ефективності реалізації регіональних природоохоронних та державних (загальнодержавних) цільових екологічних програм Міністерством екології та природних ресурсів України було затверджено відповідну методику [3], в основу якої покладено індикативний підхід аналізу стану довкілля та навантаження на природне середовище, а також експертний та рейтинговий метод для оцінки ефективності виконання програм. Запропоновані в останньому документі методи оцінки ґрунтуються на великому обсязі даних щодо стану природного довкілля, а також на залученні значної кількості експертів.

В результаті проведеного дослідження було встановлено, що наявний методологічний інструментарій проектного аналізу, призначений для проведення екологічного аналізу проектів та програм, представлений переважно методами визначення економічних збитків від негативного впливу діяльності промислових та виробничих підприємств на довкілля. Оцінка позитивних наслідків проектів та програм природоохоронної спрямованості розглядається лише на рівні регіональних природоохоронних та загальнодержавних цільових

екологічних програм. Що майже позбавляє можливості оцінити в рамках проектного аналізу позитивні екологічні наслідки реалізації таких локальних проектів природоохоронної спрямованості, як створення сміттєпереробних заводів, риборозплідних господарств, лісових розплідників та ін. Тому методологія проведення екологічного аналізу проектів та програм просторового розвитку потребує подальшого доопрацювання та вдосконалення, що може бути обрано напрямом наступних досліджень.

Список використаних джерел.

1. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
2. Про Концепцію сталого розвитку населених пунктів: Постанова Верховної Ради України від 24.12.1999 № 1359-XIV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1359-14>
3. Про затвердження Методики оцінки ефективності реалізації регіональних природоохоронних та державних (загальнодержавних) цільових екологічних програм: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 15.10.2012 № 491. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2146-12#Text>
4. Амоша О.І. Людина та навколишнє середовище: економічні проблеми екологічної безпеки виробництва. – К.: Наук. думка, 2002. – 306 с.
5. Варивода Є.О., Садковий В.П. Управління природоохоронними територіями на засадах стратегічної екологічної оцінки: монографія. – Х.: НУЦЗУ, 2017. – 102 с.
6. Войтов І. В. Анализ и оценка природоохранных мероприятий и показателей эффективности охраны окружающей среды в развитых странах мира (России и Беларуси) // Труды БГТУ. Серия 2: Химические технологии, биотехнология, геоэкология. 2017. №1 (193). – С. 120-126.
7. Жулавський А.Ю., Зубко К.Ю. Економічна оцінка екологічно обумовлених збитків від підприємств будівельної галузі // Вісник Сумського державного університету. Серія: Економіка. – 2015. – № 4. – С. 17-25.
8. Заика С.А., Харчевникова Л.С. Проектный анализ: конспект лекций [для иностранных студентов экономических специальностей]. Харьков: «Міськдрук», 2012. – 108с.
9. Кравчик Ю.В. Методологічні підходи до оцінки ефективності реалізації природоохоронних заходів // Ефективна економіка № 10, 2012. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1505>
10. Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі. URL: <https://menr.gov.ua/content/metodiki-rozrahunku-rozmiriv-vidshkoduvannya-zbitkiv.html>

АНТОЩУК МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Запровадження системи e-Health є одним з пріоритетних напрямів реформування системи охорони здоров'я України, що повністю узгоджується з державною політикою діджиталізації та зменшення паперової звітності. Фактично ця зміна в системі охорони здоров'я України втілює рух нашої держави до максимального впровадження електронних послуг, тобто створення так званої «електронної держави». Розвиток електронної системи охорони здоров'я (eHealth) в Україні та світі є вкрай актуальним. Цією проблемою опікуються як представники державних організацій, експерти медичних інформаційних систем (MIC), так і розробники програмного забезпечення.

ВООЗ тлумачить електронну охорону здоров'я як економічно ефективну й надійну форму використання інформаційно-комунікаційних технологій в інтересах охорони здоров'я та пов'язаних з нею галузей, у тому числі служби медико-санітарної допомоги, медичного нагляду, медичної літератури, медичної освіти, знань і наукових досліджень у галузі охорони здоров'я [3]. Електронна система охорони здоров'я (eHealth) – це система, що забезпечує обмін медичною інформацією та реалізацію програми медичних гарантій населення; це система, яка допомагає пацієнтам отримувати, а лікарям – надавати якісні медичні послуги; дозволяє контролювати, наскільки ефективно витрачаються виділені на охорону здоров'я державні кошти і запобігати зловживанням, планувати та проваджувати державну політику на основі достовірних статистичних даних [1].

Напрямами інформатизації галузі охорони здоров'я в Україні є створення відповідної інформаційної інфраструктури щодо формування єдиного інформаційного простору; впровадження медичних інформаційних систем закладів охорони здоров'я (ЗОЗ); розробка та впровадження стандартів щодо використання електронних історій хвороб, іншої електронної документації; використання телемедичних технологій [2]. Саме інформаційне забезпечення сучасного медичного закладу є необхідною умовою для підписання договору з Національною службою здоров'я України (НСЗУ).

Система eHealth є складною багаторівневою системою, в якій є центральний компонент (ядро), що включає національні медичні реєстри Міністерства охорони здоров'я України (МОЗ), класифікатори, зберігання даних, інтероперабельність, та периферійний компонент, до якого належать медичні інформаційні системи (MIC), лабораторні інформаційні системи, пацієнтські системи та інформаційна система НСЗУ [1]. Таким чином, Система eHealth в Україні складається з Центральної бази даних – ЦБД (адміністратор ДП «Електронне здоров'я») та Електронних медичних інформаційних систем – MIC (системи, які дають змогу автоматизувати роботу закладів охорони здоров'я з ЦБД). МОЗ України регулює впровадження eHealth на нормативно-правовому рівні.

Умови, які необхідно забезпечити для функціонування інформаційної системи ЗОЗ:

Присутність на ринку програмного забезпечення готових комп'ютерних рішень – MIC, які можна використовувати в діяльності ЗОЗ.

Наявність постачальників програмного забезпечення, які можуть проводити навчання персоналу ЗОЗ та тривалий супровід програм.

Наявність відповідної нормативно-правової бази, яка формує стратегію інформаційної політики.

Зосередження саме на рівні інформації, що стосується саме ЗОЗ.

Загальні принципи оптимізації системи інформаційного забезпечення, які стоять перед ЗОЗ України: комп'ютеризація ЗОЗ; зміна облікової документації; зміна системи збору статистичної інформації; функціональна орієнтація інформація за рівнями менеджменту.

Ефективне управління будь-якою галуззю у сучасних умовах неможливе без широкого застосування сучасних інструментів електронного урядування, у тому числі автоматизації обробки великих об'ємів даних та інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень, оптимізації та автоматизації адміністративних процесів, запровадження електронних форм взаємодії. Галузь охорони здоров'я безумовно не є виключенням. Запровадження електронного документообігу в ЗОЗ з використанням системи eHealth як високотехнологічна зміна має особливості та складнощі впровадження в медичних закладах в обмежених ресурсних умовах нашої країни, що потребує ретельного вивчення.

Список використаних джерел.

1. Деякі питання електронної системи охорони здоров'я [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2018 р. № 411 / Законодавство України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/411-2018-%D0%BF>
2. Про схвалення Концепції інформатизації охорони здоров'я України [Електронний ресурс] : Проект розпорядження КМУ / Газета Аптека, 2019. – Режим доступу: <https://www.apteka.ua/article/503988>
3. Atlas of eHealth country profiles: the use of eHealth in support of universal health coverage: based on the findings of the third global survey on eHealth 2015 / WHO. – 2016. – 392 p. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/204523/9789241565219_eng.pdf?sequence=1

АПОЛЛОНОВА КРИСТИНА ПАНТЕЛІЙВНА

студент ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ШЛЯХИ РОЗВИТКУ B2B БІЗНЕСУ У ПЕРІОД ГЛОБАЛЬНОЇ КРИЗИ. ТРАНСФОРМАЦІЯ КАНАЛІВ ПРОДАЖУ У ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРІ

Тема криз у економіці не перестає бути актуальною. Кризи продовжують завдавати шкоди багатьом підприємствам та проектам. Особливо гостро ця проблема постає перед економіками країн, які розвиваються.

Глобальна фінансово-економічна криза показала, що держави не в повній мірі були готові до її настання. Незважаючи на безліч теорій і концепцій про причини настання економічних криз, людство ще не виробило таких підходів до згладжування циклів, щоб запобігати кризам.

Нинішня криза також не є виключенням. Ситуація ускладнюється ще і тим, що в Україні держава аж ніяк не допомагає підприємствам боротися із наслідками криз, не пропонує ані повноцінних кредитних канікул, ані зменшення податкового навантаження, ані фінансової допомоги. Керівники та власники підприємств залишилися один на один із проблемою, та намагаються здолати їх самотужки. Ситуація в Україні ускладнюється ще і тим, що ми маємо дві кризи – локальну та глобальну: політичну нестабільність та конфлікт на Донбасі – по-перше, COVID-19 по-друге.

Є три категорії криз:

Структурні (криза 2008 року із вторинною іпотекою, великий дисбаланс фінансово-економічної системи із драматичними наслідками для економіки). Зараз таких критичних структурних змін немає. Так, є певні «бульбашки», наприклад, студентський борг у \$1,7 трлн, федеральний борг США \$22,7 трлн, розрив у пенсійному забезпеченні, проблеми у фінансуванні системи охорони здоров'я США, ринок акцій поки недешевий, але критичних чинників ще немає. Єдине, що може вплинути на продовження кризи, – це корпоративний борг.

Циклічні. Економіка і ринки циклічні. Зростання в новому циклі починається з більш високої точки, ніж в попередньому, і цим створюється нова додана вартість. Це і є фундамент ринку акцій. Тому в довгостроковій перспективі є сенс вкладатися в ринок акцій, бо він – відображення розвитку людства.

Подієві. Яскравий приклад – подієва криза, що настигла після руйнування веж-близнюків (11 вересня 2001 року).

Нинішня криза – комбінація циклічної і подієвої криз [4].

Велика турбулентність призводить до того, що керівники підприємств не мають можливості стратегічного та планового керування, а концентруються на ручному управлінні, наразі приймаючи рішення зараз та тут.

Що з цим робити, як не загубити нарощений потенціал та знайти шляхи для зросту?

Яка існує найбільш ефективна методологія роботи? Такі питання є наразі найбільш актуальним для нашої економіки.

Кризи, як регулярно повторювані явища в економіці, були і продовжують бути об'єктом дослідження багатьох шкіл і напрямів економічної думки не одного покоління вчених. Коло теорій обмежено найбільш відомими, положення яких, в тій чи іншій мірі, на мій погляд, не втратило актуальності і в наш час.

Проблематику різних аспектів промислових криз в капіталістичній системі господарювання присвячені праці видатних зарубіжних економістів XIX – першої половини XX століття, і, перш за все, фундаментальні праці К. Жюльєра, К. Маркса, У. Мітчелла, Дж.М. Кейнса, Ф. Хайєка, І. Фішера, І. Шумпетера та інших відомих економістів.

Також важливими є дослідження різних аспектів сучасного сектору B2B продажів (business-to-business), якими займається велика кількість як українських, так і закордонних авторів, серед яких: М.А. Бек, р. Райт, С. Минетт, Ф. Котлер, М. Харісон, Д.Є. Шульц, С.І. Танненбаум, р.Ф. Лаутерборн, Ф. Уэбстер, Ж.-Ж. Ламбен, Е. Нельсон, В. Новак, О.В. Кендюхов, О. Юдін, А. Саммер, Гр. Дункан, Л. Пономаренко, А. Береза, Н. Васильева, С. Лазарев, М. Макарова, Н. Меджибовська, І. Балабанов, В. Царьов, А. Кантарович, Д. Козьє, І. Успенський та інші.

У західних країнах, діяльність підприємства, що функціонує на засадах B2B, полягає в забезпеченні інших виробничих фірм супровідними послугами, додатковим обладнанням, комплектуючими виробами, допоміжним устаткуванням і т.д. Однак, в загальному, під визначення B2B відповідає будь-яка діяльність, спрямована на клієнтів, які є юридичними особами [1].

Діяльність компаній на ринку B2B зводиться до того, що вони працюють не на кінцевого споживача, а на інших юридичних осіб різних сфер і галузей діяльності (державні, приватні, комерційні і некомерційні), а також осіб, які купують товари та послуги в промислових цілях. Крім того, під терміном B2B часто маються на увазі системи електронної комерції, або системи електронної торгівлі – програмні-апаратні комплекси, які є інструментами для здійснення торгово-закупівельної діяльності через мережу Інтернет.

Сьогодні обидві моделі [3] широко використовуються і розвиваються з новими технологіями та бізнес-моделлями, що дозволяють онлайн-бізнесу всіх видів швидко перетворитись в стійке підприємство [2].

У докризовий період, а саме – до введення карантину та багатьох обмежень, сучасний бізнес характеризувався постійним зростанням можливостей компаній, що, у свою чергу, призводило до посилення глобальної конкуренції та поліпшення якості товарів та послуг.

Зараз відбуваються зміни способів організації та керування бізнесом, реінжиніринг (модернізація) бізнес-процесів та впровадження систем автоматизації, розширення каналів у цифровому просторі. Особливо це актуально для підприємств, що працюють в сфері B2B, так як доводиться переглядати традиційні підходи до організації своєї діяльності, розробляти ефективніші методи пошуку клієнтів та заходи щодо їх утримання із залученням комп'ютерних систем та мереж. Саме ці види антикризової діяльності можуть бути обрані як перспективні напрями дослідження застосування проектного підходу для забезпечення розвитку підприємств та досягнення стратегічних цілей в умовах невизначеності бізнесового оточення.

У результаті проведеного дослідження зроблено аналіз макроекономічного оточення бізнесу нашої країни в умовах кризи. Встановлено вид поточної кризи в Україні та деякі джерела її виникнення. Визначено цілі, завдання, функції на макро- і мікрорівні, на підставі яких сформована характеристика системи управління та принципи організації управління сучасним сектором B2B онлайн-продажів як інструменту підвищення стійкості бізнесу в умовах кризи.

Список використаних джерел.

1. Що таке B2B, B2C, B2G? ITF studio – розширюйте свій бізнес з нами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://itfstudio.ru/content/materials/b2b>
2. Marketingterms. The digitalmarketingreference [Electronicresource]. – Mode of access: <http://www.marketingterms.com/dictionary/b2b/>
3. Зигрій О. В. Методичні підходи до оцінки ефективності підприємств переробної промисловості / О. В. Зигрій // Стан та передумови стійкого розвитку аграрного сектора в умовах трансформаційних процесів у світовій економіці : колективна монографія під ред. д.е.н., професора Ю. О. Нестерчук (Частина 2) – Умань : Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2013. – С. 93-99.
4. <https://mind.ua/publications/20209036-ekonomika-koronavirusu-pro-majbutnyu-krizu-ta-perspektivi-dlya-investoriv>
5. Ігнатюк А. Вертикально-інтегровані структури на галузевих ринках України / А. Ігнатюк // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2009. – Вип. 109. – С. – 19-23.
6. Электронные торговые площадки. Бизнес-публикации. – 2015 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://msb.aval.ua/ru/news/?id=24825>
7. Яценко В. В. Формування збутової політики підприємств за умов використання методів електронної комерції / В. В. Яценко // Коммунальное хозяйство городов. – 2008. Вип. 85. – С. 349-358.
8. Шалева О. І. Електронна комерція. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 216 с.
9. Минет С. B2B-маркетинг: разные подходы к разным типам клиентов. Полное руководство: Пер. с англ. – М.: Издат. Дом «Вильямс». 2004. – 208 с. 30.
10. Минетт С. Маркетинг B2B и промышленный брендинг / С. Минет. М.: Вильямс, 2008 – 207 с. 31.

БАБОВА ІРИНА КОСТЯНТИНІВНА

професор кафедри проектного менеджменту ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.мед.н., с.н.с

УПРАВЛІННЯ КУРОРТНИМИ ТЕРИТОРІЯМИ УКРАЇНИ З ПОЗИЦІЙ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ШЛЯХОМ СТВОРЕННЯ ОБСЕРВАТОРІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ

Дотримання принципів сталого розвитку в Україні ґрунтується на забезпеченні національних інтересів та виконанні міжнародних зобов'язань. Стратегією сталого розвитку України до 2030 року, зокрема, передбачено подолання дисбалансів в економічній, соціальній та екологічній сферах; трансформацію економічної діяльності, перехід на засади «зеленої економіки»; повну зайнятість населення; підтримання довкілля в належному стані,

який забезпечуватиме якісне життя та благополуччя теперішнього і майбутніх поколінь; децентралізацію та впровадження регіональної політики, яка передбачає гармонійне поєднання загальнонаціональних і регіональних інтересів; збереження національних культурних цінностей і традицій, тощо [5].

Згідно ст. 9 Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» [1] основними засадами внутрішньої політики в екологічній сфері є: забезпечення конституційних прав громадян на безпечне довкілля, створення екологічно і техногенно безпечних умов життєдіяльності населення, посилення просвітницької діяльності з інформування населення про екологічні норми і стандарти; збереження навколишнього природного середовища; впровадження системи екологічно збалансованого використання природних ресурсів, тощо.

Україну по праву можна віднести до провідних країн Європи щодо розмаїття, кількості та розповсюдженості природних лікувальних ресурсів на курортних територіях. Згідно Стратегії розвитку туризму та курортів України на період до 2026 року особливе значення приділяється розвитку курортів, рекреації, лікувально-оздоровчому та медичному туризму [3]. Саме проектний підхід в управлінні курортно-туристичними DESTINAЦІЯМИ є запорукою їх конкурентоспроможності [4].

Згідно Закону України «Про курорти» (ст. 3) принципи державної політики в курортній справі з поміж іншого будуються на економічному та раціональному використанні природних лікувальних ресурсів і забезпечення їх належної охорони [2].

В Україні екологічним моніторингом опікуються різноманітні відомства: Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів, Міністерство охорони здоров'я (в місцях мешкання та відпочинку населення, зокрема на природних територіях курортів), Міністерство надзвичайних ситуацій, Державні агентства лісових, водних та земельних ресурсів тощо, що значно ускладнює отримання адекватної інформації про екобезпеку курортних територій та вчасне прийняття управлінських рішень.

З початку 90-х років Всесвітня туристична організація (UNWTO) започаткувала проект створення обсерваторій сталого розвитку туризму, які здійснюють моніторинг за дев'ятьма обов'язковими напрямками: сезонність; зайнятість; економічні внески DESTINAЦІЙ; управління (контроль, регулювання, громадське управління); задоволення місцевого населення; управління енергоспоживанням, водними ресурсами, стічними водами, твердими відходами. Станом на 2019 р. у світі працюють 30 обсерваторій: 9 в Китаї, 5 в Індонезії, 3 в Португалії, по одній в Греції, Італії, Іспанії, Хорватії, США, Канаді, Мексиці, Бразилії, Аргентині, Гватемалі, Панамі, Австралії, Новій Зеландії [6].

Створення в Україні обсерваторії сталого розвитку туризму є запорукою екологічно безпечного розвитку курортних територій, їх економічного зростання, залучення інвестицій, забезпечення зайнятості (насамперед за рахунок створення нових цілорічних робочих місць), покращення транспортної інфраструктури, раціонального природокористування, охорони навколишнього середовища та природних лікувальних ресурсів, наповнення бюджетів всіх рівнів.

Список використаних джерел.

1. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI з поточною редакцією від 08.07.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>
2. Про курорти: Закон України від 05.10.2000 № 2026-14 з поточною редакцією від 18.12.2017. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2026-14>.
3. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року: Розпорядження КМУ від 16.03.2017 № 168-р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80>.
4. Регіональний туристичний продукт: проектний підхід до забезпечення конкурентоспроможності : монографія / За заг. ред. М.М. Їжі, К.Д. Бабова, Т. М. Безверхнюк. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2016. 626 с.
5. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. Проект-2017. URL: [file:///C:/Users/PC/Downloads/UNDP_Strategy_v06-optimized%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/PC/Downloads/UNDP_Strategy_v06-optimized%20(1).pdf)
6. The World Tourism Organization (UNWTO) International Network of Sustainable Tourism Observatories (INSTO) URL: <http://insto.unwto.org/>

БАЗОВСЬКА АННА ВАСИЛІВНА

*студент інституту гуманітарної підготовки та державного управління
Івано-Франківського національного технічного університету Нафти і газу*

КУЛЬТУРНІ ПРОЄКТИ ЯК ДЖЕРЕЛО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ МІСТА

За період останніх років Україна свідомо обрала для себе напрямок розвитку та ціль – майбутній вступ до ЄС. Безумовно, на шляху до досягнення цієї мети, в житті українського народу повинно відбутися чимало змін, як і в самій державі.

Змінюючи державу, опираючись на нові еталонні норми життя Європейських держав надзвичайно важливе значення має, вважаю, саме інноваційний розвиток міст. Адже, як із усього найменшого твориться велике та загальне, так і життя усього українського суспільства залежить від кожного та навіть віднайменшого міста зокрема. А позитивні зміни у цих містах безсумнівно призведуть і до бажаних покращень у цілій державі.

Сфера культури, на мій погляд, являється не менш важливою в питаннях розвитку міст, оскільки, саме культура являється візитівкою міського побуту та рівня розвитку суспільства. Думаю, саме в культурі знаходять відображення людські цінності, моральні орієнтири народу і самобутність самої нації.

За словами директора Івано-Франківського департаменту культури – Надії Лаврівни Загурської : «Культура людини залежить від побуту, а побут від культури» [1].

Тож, будучи нерозривно пов'язаною із суспільним життям, в культурі, на мій погляд, знаходять відображення й усі зміни, що в ньому відбуваються. Вона, наче складається із поєднання у собі традицій давнини та класичної естетики разом із новими потребами та вимогами, котрі диктує час.

Найкращим, за моїми роздумами, втіленням саме такого поєднання являються культурні проекти, завдяки яким у буденне життя міста можливо немов би вдихнути нові сили, наповнити його новими різноманітними барвами, збільшивши водночас і загальну цікавість з боку мешканців інших міст, піднявши тим самим туристичну привабливість регіону.

На даному етапі європейського розвитку, аналізуючи культурно-мистецьке життя мого рідного міста Івано-Франківська, можу стверджувати, що місто переживає значний культурний підйом порівняно з минулими десятиліттями.

Окрім активної концертної діяльності філармонії, не беручи до уваги тимчасові обмеження пов'язані із пандемією, надзвичайно прогресивної діяльності Івано-Франківського музично-драматичного театру та ряду інших муніципальних осередків культурного розвитку, у нашому місті проходять кілька цікавих та досить масштабних культурних проєктів.

Це міжнародний культурно-мистецький фестиваль «Карпатський простір», який, за інформацією міністерства культури України, має на меті передати автентичність української культури Карпат.

«Карпатський регіон завжди мав свою етнічну унікальність і фольклорну самобутність, мовну неповторність і культурне розмаїття, спричинене географією «Карпатського простору». Під час мистецьких дійств відбувається надзвичайно важливе обговорення культурного потенціалу Карпатського краю. На фестивалі щороку беруть участь представники різних країн, Надзвичайні і Поважні Посли країн-партнерів, які прагнуть сприяти культурно-географічному розвитку регіону, який заявив про себе потужним міжнародним проєктом. «Карпатський простір» стає частиною міжнародної культурної політики, популяризуючи водночас питома українське» [2].

Розділяючи погляди організаторів даного фестивалю на значення для нашого міста та й для всієї України культурно-мистецької активності, хотіла б додати, що саме завдяки високому рівню культурного розвитку можливо здобути й підтвердити власний національний авторитет на міжнародній арені, долучаючи, безумовно, до уже наявних споконвічних багатих традицій і сучасні світові естетичні принципи.

А пишаючись власними традиціями, власною самобутньою культурою, можливо утверджувати свою незалежність не лише на територіальному рівні, а й на інтелектуально-ментальному. А народ, котрий підіймає та розвиває власну культуру на професійному рівні, вважаю, по праву гідний називатися незалежною нацією.

Не менш вражаючим за своїми масштабами є також міжнародний фестиваль «Porto Franko», котрий опирається здебільшого на сучасне мистецтво та пошук його нових форм, що не завжди є зрозумілим та прийнятним для тих, кому близькі більш традиційні мистецькі форми та моральне забарвлення мистецького продукту. Тим не менше, такий фестиваль існує, на мій погляд, як певний виклик суспільству, що беззаперечно, не завжди може знаходити позитивний відгук у публіки, а його метою є скоріше руйнація стереотипів.

Надзвичайно сприятливим для духовного розвитку суспільства та збереження духовних традицій є проведення щорічного, уже також міжнародного, фестивалю «Коляда на Майзлях». Цей фестиваль, окрім головної мети – прославлення Божого Сина думаю, допомагає встановлювати зв'язки між регіонами України та іншими державами, в яких також досі живе традиція Різдвяної коляди.

Як висловився наш міський голова Руслан Марцінків : « Ми християнське місто, яке шанує свою історію, свої традиції Коляда на Різдво – це наше повернення у дитинство. Коли ми разом з хлопцями та дівчатами з сусідніх дворів, перевдягалися у персонажів вертепу та ходили від хати до хати, сповіщаючи радісну новину – Син Божий народився. Завжди тішуся, коли нині бачу на вулицях перевдягнену дівчату. Адже, це означає, що наші традиції живуть. Й ми пишаємося нашим фестивалем «Коляда на Майзлях». Він вже став нашою зимовою візитівкою й лише розширює свої горизонти» [3].

Окрім названих фестивалів, в Івано-Франківську проводиться ще безліч фестивалів та конкурсів, що беззаперечно дає можливість стверджувати, що наше місто може пишатися своїм культурним розвитком і з гідністю представляти Прикарпатський регіон. Також, поряд із мистецтвом, популяризуються і наші давні ремесла, до прикладу ковальське, що також дає підстави стверджувати про всебічний культурний розвиток міста.

Отже, гадаю, культурні проекти являються певним каталізатором змін, мобілізацією творчої енергії та мистецького потенціалу міста. А позитивні зміни у суспільному житті та рух у відповідності до ритму часу залежить, як я уже зазначала, від прагнення розвивати власну культуру, опираючись на глибини давніх національних традицій у поєднанні із новими цікавими формами сучасності, що, наче вдихають у вже сформоване віками та рідне новий подих, котрий стає зрозумілішим та сприйнятливим новим поколінням, завдяки яким і продовжує жити наша культура та наше мистецтво.

Список використаних джерел.

1. Департамент культури: веб-сайт. URL: <http://www.mvk.if.ua/ukm>.
2. Міністерство культури та інформаційної політики України: веб-сайт. URL: <http://minkult.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article>
3. Фестивалі: офіційний сайт міста. URL: <http://www.mvk.if.ua/ukm>

СИСТЕМА МЕНЕДЖМЕНТУ ЯКОСТІ В МЕДИЧНІЙ УСТАНОВІ: ПРОЦЕСНИЙ ПІДХІД

Для ефективного і результативного функціонування будь-якої організації, в тому числі і медичної, необхідно, щоб численні взаємопов'язані процеси управлялися системно, і саме у цьому полягає суть процесного підходу, перевагами якого є безперервність управління, що забезпечується на стику окремих процесів, а також при їх декомпозиції, комбінації та взаємодії.

У межах системи менеджменту якості (далі – СМЯ) закладу охорони здоров'я результати лікувальних, діагностичних та інших клінічних заходів поєднуються у двох взаємопов'язаних процесах: організаційному та лікувальному. Такий взаємозв'язок є одним із елементів стратегічного розвитку організації [2].

Наявність СМЯ за вимогами ДСТУ ISO 9001:2009 [1] надає закладам сфери охорони здоров'я значні конкурентні переваги. Один із важливих моментів – це підвищення чіткості та прозорості діяльності, яка забезпечує тісний зв'язок між зацікавленими сторонами через поширення каналів інформації. Для розуміння суті СМЯ вважається за доцільне розробити модель СМЯ з огляду на особливості процесного підходу (рис. 1).

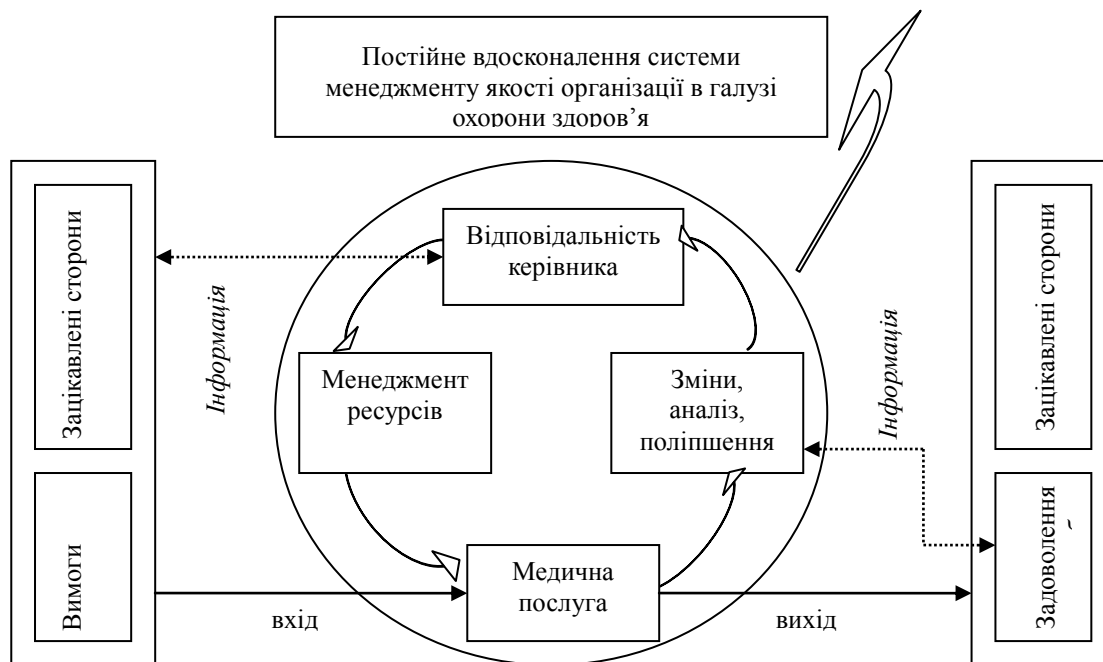

Рис. 1. Модель системи менеджменту якості, що заснована на процесному підході

Особливості застосування процесного підходу в системі менеджменту якості (СМЯ) медичної організації визначаються наступним:

- чітке розуміння і виконання вимог і запитів споживачів та інших зацікавлених сторін;
- розгляд процесів з точки зору їх корисності (доданої цінності);
- досягнення запланованих проміжних і кінцевих результатів процесів, забезпечення їх результативності та ефективності;
- постійне поліпшення (вдосконалення) процесів.

До всіх процесів може бути застосований цикл «Plan – Do – Check – Act» (PDCA), який трактується як:

- планування (plan) – розробка цілей і процесів, необхідних для досягнення результатів з огляду на вимоги споживача та політику організації;
- здійснення (do) – впровадження процесів;
- перевірка (check) – постійні контроль і вимірювання процесів і продукції (послуг) в порівнянні з політикою, цілями і вимогами на медичні послуги і повідомлення про результати;
- дія (act) – прийняття дій щодо постійного поліпшення загальних процесів.

Політика і цілі у сфері якості встановлюють як головний напрям для установи охорони здоров'я. Вони визначають бажані результати і сприяють раціональному використанню організацією необхідних ресурсів для досягнення цих результатів.

Політика в області якості забезпечує основу для розробки і перегляду цілей у сфері якості. Вона відображає загальні наміри та напрямки діяльності закладу охорони здоров'я в області якості, офіційно сформульовані керівництвом установи.

Політика в області якості спрямована на підвищення задоволеності споживачів медичних та інших послуг, інших зацікавлених сторін шляхом надання високоякісної медичної допомоги на основі виконання встановлених обов'язкових вимог, оптимального використання матеріальних, фінансових і кадрових ресурсів, застосування принципів і методів менеджменту якості, сучасних медичних та інформаційних технологій.

З огляду на політику організації, стратегічною метою в області якості є задоволення споживачів та інших зацікавлених сторін високоякісними медичними послугами на основі постійного підвищення результативності та ефективності системи менеджменту якості.

Найвище керівництво повинне створити в закладі охорони здоров'я атмосферу, що сприяє залученню його працівників в процес розробки, впровадження та удосконалення СМЯ.

Принципи управління якістю можуть використовуватися керівництвом як основа для виконання своєї ролі при:

- розробці та підтримці політики і цілей закладу охорони здоров'я в області якості;
- популяризації політики і цілей в області якості у всій організації для підвищення усвідомлення, мотивації та залучення персоналу;
- орієнтації всіх працівників закладу охорони здоров'я на виконання вимог і запитів споживачів та інших зацікавлених сторін;
- впровадженні та постійному вдосконаленні відповідних процесів в їх взаємодії, що дозволяють виконувати вимоги споживачів та інших зацікавлених сторін і досягати цілей в області якості;
- розробці, впровадженні та підтримці в робочому стані результативної та ефективної СМЯ для досягнення поставлених цілей в області якості;
- забезпеченні основних і допоміжних процесів необхідними ресурсами;
- проведенні періодичного аналізу СМЯ;
- прийнятті управлінських рішень про коригування політики та цілей у сфері якості з огляду на зміни зовнішнього середовища;
- прийнятті управлінських рішень щодо заходів поліпшення СМЯ.

Список використаних джерел.

1. ДСТУ ISO 9001:2009. Системи управління якістю. Вимоги: (ISO 9001:2008, IDT). К.: Держспоживстандарт України, 2009. 26 с.

2. Заков О. Л. Обґрунтування структурно-процесного підходу до управління якістю стаціонарної медичної допомоги онкологічним хворим в Україні: автореф. дис... д-ра мед. Наук: 14.02.03. Нац. мед. ун-т ім. О. О. Богомольця МОЗ України. К., 2009. 36 с.

БИКОВ ІГОР ГЕННАДІЙОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ МЕДИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ В УКРАЇНІ: ПРОЕКТНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД

Насьогодні в умовах глобального постаріння населення, високого рівня захворюваності та інвалідизації, зростання кількості поранених у зв'язку з проведенням військових дій на сході України розбудова дієвої системи медичної реабілітації є одним з першочергових завдань реформування системи охорони здоров'я. В ініціативі Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) «Реабілітація 2030: Заклик до дії» з поміж 10 напрямків для зменшення незадоволених потреб у реабілітації визначено необхідність посилення лідерства та планування, включення реабілітаційних послуг до гарантованого обсягу медичного обслуговування та інтеграція даних в інформаційні системи охорони здоров'я [3].

Згідно ст. 4 Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» від 19.10.2017р. № 2168-VIII [2] до програми медичних гарантій в Україні з 2020 року входять послуги з медичної реабілітації. Вимоги Національної служби здоров'я України (НСЗУ) до послуг з медичної реабілітації передбачають надання стаціонарної чи амбулаторної медичної реабілітації пацієнтам при захворюваннях у підгострому та відновному періодах, тобто поза межами гострого періоду, зокрема [1] за пакетами медичних послуг 25, 26, 27:

- дітям, які народились передчасно та/або хворими, упродовж перших трьох років життя;
- дорослим і дітям від трьох років з ураженнями опорно-рухового апарату;
- дорослим і дітям від трьох років з ураженнями нервової системи.

Послуги з медичної реабілітації пацієнтам у гострому періоді захворювання передбачено в пакетах послуг, які надаються в стаціонарних умовах та фінансуються НСЗУ, зокрема щодо гострого коронарного синдрому, гострого порушення мозкового кровообігу, тощо.

ВООЗ запропонував проектний підхід до вдосконалення системи реабілітації в межах системи охорони здоров'я країни як чотирифазний процес, кожна фаза з якого, в свою чергу, складається з окремих кроків [3]:

Фаза 1 – оцінка ситуації: підготовка до оцінки, збір даних та інформації, виконання оцінки в межах країни, оформлення звіту, його розповсюдження;

Фаза 2 – стратегічне планування: підготовка, визначення пріоритетів, консультивання, підготовка та розповсюдження стратегічного плану;

Фаза 3 – розробка системи моніторингу, процесів оцінки;

Фаза 4 – реалізація стратегічного плану: встановити цикл періодичної реалізації «плануй, роби, оцінюй», збільшити спроможність реабілітаційного керівництва та управління.

Для успішної реалізації запропонованого підходу ВООЗ закликає брати до уваги національні особливості вже існуючих в країнах систем реабілітації в рамках національних систем охорони здоров'я.

Дотримання основних рекомендацій ВООЗ в розбудові системи медичної реабілітації, принципів реабілітації, налагодження міжетапних та міждисциплінарних зв'язків, впровадження стандартів та сучасних методів оцінки стану хворих, формування мультидисциплінарних реабілітаційних команд, тощо, сприятимуть створенню дієвої загальнодержавної системи медичної реабілітації в Україні.

Список використаних джерел.

1. Вимоги ПМГ 2020. URL: <https://nszu.gov.ua/likar-2020>
2. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення: Закон України від 19.10.2017 № 2168-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#n19>
3. Rehabilitation in health systems: guide for action. Geneva: World Health Organization; 2019. Licence: CC BY-NC-SA 3.0IGO.

БОЛГАРОВА ІННА ОЛЕКСАНДРІВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЕЛЕКТРОННА КОМЕРЦІЯ: ПРОБЛЕМИ ТА МОЖЛИВОСТІ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙНИХ КАМПАНІЙ

У сучасному суспільстві значення середовища мереж Інтернет є глобальним, що зумовлює формування відповідних навичок володіння процесами електронної комерції. Електронна комерція – комерційна взаємодія суб'єктів бізнесу з приводу купівлі-продажу товарів та послуг (матеріальних та інформаційних) з використанням інформаційних мереж (Internet, мережа стільникового зв'язку, внутрішні локальні мережі фірм) [3].

Електронна комерція – це один із елементів бізнесу, для якого характерними є особливі моделі комунікаційної взаємодії. Важливо зазначити, що кількість робочих місць, створених прямо або опосередковано завдяки сектору B2C електронної комерції в Європі оцінюється майже в 2,5 мільйони, і ця цифра буде зростати в контексті все більшого проникнення Інтернету в європейському суспільстві, а також прогнозованого зростання електронної комерції [1, 2].

За останні роки в Україні склалися сприятливі передумови для розвитку електронної комерції. Серед основних тенденцій варто виділити: збільшення кількості Інтернет-магазинів; удосконалення процесів надходження товарів до покупців (швидкий зворотній зв'язок); підвищення довіри покупців. Проте, існує ряд проблем, які гальмують розвиток електронної торгівлі як інструменту просування товарів, серед них: впевнена позиція лідерів, які «блокують» вихід на ринок «молодим» Інтернет-магазинам; високі ризики невідповідності товару описам та втрати матеріальних ресурсів, проблеми з постійним доступом до швидкісного Інтернету; ризик «зламання» сайту зловмисниками та ін.

Прогнози щодо перспективи просування медичних товарів за допомогою електронної комерції здебільшого позитивні, але основним завданням залишається пошук методів усунення наявних проблем шляхом переймання міжнародного досвіду, удосконалення процесів комунікації з потенційними покупцями, маркетингових інструментів надання інформації. Зараз Інтернет-магазини – це невід'ємна частина життя будь-якого мешканця мегаполіса чи навіть маленького містечка, адже вони дозволяють економити час та кошти (Інтернет-магазини, як правило, пропонують ціни нижчі від рітейлерів). Щодо ринку міста Одеси, то кількість Інтернет-магазинів швидко збільшується. Найбільше їх з'являється у сфері продажу побутової техніки, одягу та аксесуарів. І чим більше їх з'являється, тим активніше йде боротьба за кожного покупця в мережі. Так, почався новий шлях розвитку маркетингових комунікацій.

Для подальшого аналізу проблем і можливостей організації маркетингових комунікаційних кампаній, визначимося, що ми будемо розуміти під поняттям «маркетингові комунікації». Це дуже важливо в аспекті нашого дослідження, адже більшість аналітичних досліджень використовує маркетингові комунікації як синонім просування, що потребує пояснення для об'єктивного формулювання у подальшому комунікаційних складових кампанії. Маркетингові комунікації – це формування двосторонніх зв'язків між суб'єктами на ринку за допомогою певного маркетингового повідомлення до аудиторії, шляхом інформування, переконування та нагадування, з метою досягнення маркетингових цілей фірми та реалізації обраної стратегії на ринку.

Маркетингові комунікації, як один з елементів комплексу маркетингу, націлені на досягнення стратегічних і маркетингових цілей компанії. Комунікаційні цілі мають ієрархічний характер та створюють складну систему. Базовими цілями інтегрованих маркетингових комунікацій є: формування попиту, стимулювання збуту, покращення іміджу. До додаткових цілей можна віднести: мотивацію споживача; формування хорошого ставлення до товару, фірмового знаку; представлення інформації про товар, виробника; формування позитивного іміджу фірми; пропаганду репутації та традицій фірми; ознайомлення; підтримку повторних покупок; формування споживчих привычек; стимулювання покупця; формування потреби; стимулювання дії покупки; формування переконання в необхідності товару, надання переваг марці; нагадування про фірму та її товар тощо [4].

Розмаїття у засобах маркетингових комунікацій викликане перш за все змінами, що відбуваються безпосередньо в маркетингу (перехід від масового маркетингу до концентричного, тобто маркетингу, пов'язаного з обслуговуванням окремих сегментів; зросла конкуренція між товарами-образами тощо). Кожна зі складових системи маркетингових комунікацій (реклама, персональний продаж, стимулювання збуту, пропаганда, публік рилейшинс, директ-маркетинг) як напрямок соціально-психологічного аспекту має однаково класифікацію. Але їх слід розглядати ще й з економічного погляду, тобто як форми самостійного впливу на суб'єктів зовнішнього та внутрішнього середовища з метою формування економічно вигідного положення інтернет-магазину на ринку.

Відносно новою формою комунікацій є латеральні (приховані) комунікації. Один з найбільш використовуваних видів таких комунікацій – це «product placement». В цьому випадку відбувається приховане рекламне звернення до споживачів через перегляд фільмів, серіалів, відео кліпів, в яких зображується використання брендів товарів.

Однією з нових форм особистісних латентних комунікацій є так званий вірусний маркетинг. Вірусний маркетинг – форма маркетингових комунікацій, яка передбачає розповсюдження комерційної корисної для компанії реклами від одного суб'єкта до іншого в процесі особистого чи колективного спілкування. В ході реалізації ідеї вірусного маркетингу можуть використовуватись такі види каналів: торгові канали (інформація розповсюджується як в самій дистрибуторській мережі, так і в процесі спілкування з потенційними споживачами); експертні канали (інформація розповсюджується від експертів, спеціалістів через їх заяви, звернення до представників цільової аудиторії); соціальні канали (інформація розповсюджується в процесі щоденного соціального спілкування – сім'я, друзі, співробітники, спілкування в транспорті тощо); інформаційні канали (інформація поширюється в процесі інформаційних комунікацій між представниками цільової аудиторії).

Кожний з видів маркетингових комунікацій має чіткі відмінні характеристики, свої переваги і недоліки та, відповідно, певні умови використання. Власник інтернет-магазину залежно від конкретних умов намагається створити свій індивідуальний комплекс заходів, щоб викликати відповідну бажану реакцію цільового ринку.

Список використаних джерел.

1. Аналитический отчёт «Global B2C E-commerce Report 2016» / Ecommerce Foundation, GFK, Asendia, Ingenico, MarketShare : [Електронний ресурс]. URL: <https://www.ecommercewiki.org>.
2. Аналитический отчёт «Retail e-commerce sales worldwide from 2014 to 2020 (in billion U.S. dollars)» / Statista (Нью-Йорк) : [Електронний ресурс]. URL: <https://www.statista.com/statistics/379046/worldwide-retail-e-commerce-sales/>.
3. Васильев Ю.Ю. Електронна комерція як інструмент просування товарів на ринку. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2017. № 1 (23). С. 29-34.
4. Дубовик Т.В. Інтеграція інтернет-маркетингових комунікацій. Економічний часопис XXI : Економіка та управління підприємствами. 2014. № 11-12. С.116-119.

БОНДАР НАТАЛІЯ БОРИСІВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентів України

ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ПАЛІАТИВНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ: СТАН ПРОБЛЕМИ

В Україні зростає потреба в якісній паліативній допомозі. За даними Міністерства охорони здоров'я (МОЗ) України щороку понад 1,5 млн осіб потребують паліативної допомоги, супроводу та підтримки потребують члени їх родин [2].

Система паліативної допомоги в нашій країні знаходиться на етапі становлення та розвитку. Значним кроком в удосконаленні системи паліативної допомоги та запровадженні нових організаційних механізмів, що регламентують роботу закладів паліативної допомоги, є затвердження МОЗ України 04.06.2020 року Наказу № 1308 «Про удосконалення організації надання паліативної допомоги населенню» [3].

В наказі надано визначення, зокрема [3]: паліативна допомога – це комплекс заходів спрямованих на покращення якості життя пацієнта з захворюваннями, що обмежують життя, або з захворюваннями, що загрожують життю, відповідно до критеріїв визначення пацієнта, що потребує паліативної допомоги, шляхом запобігання та полегшення фізичних, психологічних, духовних страждань і допомоги членам його сім'ї, іншим особам, що здійснюють за ним догляд; пацієнт, який потребує паліативної допомоги – пацієнт будь-якого віку із захворюванням, що обмежує та загрожує життю.

Основними змінами, які оголошені МОЗ України в наданні паліативної допомоги є наступні [2]:

паліативну допомогу можуть надавати як комунальні заклади охорони здоров'я, так і приватні, а також фізичні особи-підприємці, які отримали відповідну ліцензію на медичну практику. Для закладів, які надають стаціонарну паліативну допомогу обов'язковою є ліцензія на діяльність з обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Фізичні особи-підприємці без вказаної ліцензії зможуть надавати послуги, наприклад, з зондового харчування, респіраторної підтримки;

в основі надання паліативної допомоги стоїть мультидисциплінарний підхід, який передбачає залучення мультидисциплінарної команди (МК), склад якої залежності від стану пацієнта, обсягів допомоги, розміру території обслуговування. Всі лікарі МК повинні мати підготовку з паліативної допомоги відповідно до вимог МОЗ України, проходити підвищення кваліфікації; у класифікаторі професій з'явиться нова професія – лікар паліативної допомоги. Крім медичних спеціалістів до складу МК можуть входити фахівці з інших галузей: соціальні працівники, психологи, волонтери, юристи, священнослужителі та інші, за потребами пацієнта та його родини.

надання паліативної допомоги має ґрунтуватися на принципах доступності, планування, безперервності та наступності. Пацієнт сам може обрати місце надання паліативної допомоги та місце смерті, разом з тим пацієнт має право отримати і лікування паралельно із паліативною допомогою. Пацієнт має право на етичне і гуманне ставлення до себе та до членів своєї сім'ї або інших осіб, які здійснюють догляд за ним. Паліативна допомога може надаватись різними шляхами: стаціонарно, мобільними відділами, відділами респіраторної підтримки, в кабінеті лікування хронічного болю.

Згідно Вимог до медичних послуг Національної служби здоров'я України (НСЗУ), вимоги до паліативної медичної допомоги включають: надання паліативної допомоги дорослим та дітям, що надаються в стаціонарних умовах; надання паліативної допомоги дорослим і дітям, які знаходяться вдома, мобільними паліативними бригадами [1]. Ці вимоги не включають паліативну допомогу, надання якої передбачено Наказом МОЗ України № 504 від 19.03.2018 р. «Про затвердження Порядку надання первинної медичної допомоги».

Розбудова системи паліативної допомоги населенню є пріоритетом державної політики в сфері охорони здоров'я, а удосконалення організаційно-економічних механізмів управління закладами паліативної допомоги – вкрай актуальною проблемою.

Список використаних джерел.

1. Вимоги ПМГ 2020. URL: <https://nszu.gov.ua/likar-2020>
2. Офіційний сайт Міністерства охорони здоров'я України URL: <https://moz.gov.ua/article/health/paliativna-dopomoga-v-ukraini-budut-stvoreni-centri-medichnoi-reabilitacii-ta-paliativnoi-dopomogi-ditjam>
3. Про удосконалення організації надання паліативної допомоги населенню. Наказ МОЗ України від 04.06.2020 № 1308. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE34892.html

БОЧЕРОВА ГАЛИНА СЕРГІЙВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ОХОРОНИ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ: ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ МЕДИКО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ

В екстремальних умовах населення підпадає під вплив низки психотравмуючих факторів, які обумовлені як самою загрозою для життя (бойові дії), так і страхом перед майбутньою небезпекою, переживанням за постраждалих рідних, що може викладати розвиток посттравматичного стресового розладу (ПТСР).

За статистичними даними досліджень, проведених в США та Австралії щодо стану психічного здоров'я дорослих (як ветеранів військових конфліктів, так і цивільного населення), частота розвитку ПТСР у осіб, які зазнали психотравмуючих подій, складає 10-15%; 15 % у ветеранів-чоловіків та 9% у ветеранів-жінок, які брали участь у бойових діях. За даними статистичних досліджень США, 20% ветеранів Іраку та Афганістану мали ПТСР та/або депресію, 9% мали ПТСР одразу після повернення до 31% через рік; частота ПТСР більше, ніж після попередніх військових конфліктів. Огляд 29 досліджень показав, що близько 50% хворих уникали лікування, а тільки від 5% до 20% не уникали його. ПТСР стоїть на третьому місці серед психіатричних діагнозів серед ветеранів в військових госпіталях [2]. В мирний час біля 4% (3,6%) загальної популяції (за рік) мали ПТСР внаслідок стихійних природних катаклізмів, автомобільних аварій, техногенних катастроф, насильства тощо [3].

В зв'язку з цим питання медико-психологічної реабілітації постраждалих внаслідок надзвичайних ситуацій та бойових дій, як військових незалежно від роду військ, так і мирного населення, є вкрай актуальними для збереження здоров'я нації в складний для нашої Держави період.

На відміну від загальноприйнятої схеми медичної реабілітації хворих, надання психологічної допомоги в комплексній реабілітації повинно посідати перше місце. Наявність коморбідних стресобумовлених станів (психосоматичних захворювань) та наслідків травм та поранень обґрунтовує комплексний підхід в реабілітації таких хворих із залученням спеціалістів різного профілю та формуванням міждисциплінарної реабілітаційної команди, збереженням тісних зв'язків між етапами реабілітації [1].

Первинний діагноз ПТСР встановлюється на етапі надання первинної, вторинної та третинної медичної допомоги згідно критеріїв та діагностичних заходів, затверджених в Уніфікованих клінічних протоколах медичної допомоги.

На етап медико-психологічної реабілітації в санаторно-курортних умовах хворі з попередньо встановленим діагнозом ПТСР, або розлад адаптації, спрямовуються поза гострою фазою захворювання одразу після проведеного стаціонарного або амбулаторного лікування або в період диспансерного спостереження [1]. Підставою для медико-психологічної реабілітації в санаторно-курортних умовах хворих на ПТСР є збереження після стаціонарного або амбулаторного лікування вегето-судинних та когнітивних порушень, порушень у емоційно-вольовій сфері, порушень адаптації, фази сну. Метою медико-психологічної реабілітації в санаторно-курортних умовах є використання засобів реабілітації (медичної, фізичної, психологічної) з залученням природних лікувальних ресурсів, преформованих засобів та фізичних чинників в процесі відновного лікування, динамічний контроль за станом пацієнта (особливо в оцінці якості життя), зокрема за специфічними опитувальниками.

Медико-психологічна реабілітація на санаторно-курортному етапі приводить до розвантаження стаціонарних ліжок, що є економічно вигідним, дозволяє залучати до процесу відновлювального лікування широкий спектр природних лікувальних ресурсів, на які так багата Україна, апаратних методів лікування і засобів фізичної реабілітації як місцевих санаторіїв, так і курортів загальнодержавного значення, дає можливість хворому більш тривалий час отримувати висококваліфіковану медичну допомогу.

Список використаних джерел.

1. Реабілітація постраждалих в умовах надзвичайних ситуацій та бойових дій. Посттравматичний стресовий розлад. За ред. К.Д. Бабова, І.Я. Пінчук, В.В. Стеблюка. Одеса: «ПОЛІГРАФ», 2015. 240 с.

2. Posttraumatic stress disorder in the US veteran population: results from the National Health and Resilience in Veterans Study. J. Clin. Psychiatry. 2014.75(12):1338-46

3. World Health Organization (2010). mhGAP Intervention Guide for Mental Health, Neurological and Substance Use Disorders in Non-specialized Health Settings. Geneva: WHO Mental Health Gap Action Programme. <http://www.who.int/mental health/mhgap>.

БРОВКОВА ОЛЕНА ГЕОРГІЇВНА

доцент кафедри менеджменту Одеського національного політехнічного університету

БРОВКОВА КАТЕРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

магістр Одеський національний політехнічний університет

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Актуальність подальшого розвитку управління розвитком держави полягає в тому, щоб досягти головної цілі соціально-економічного розвитку України подвоїти ВВП і довести його до 500 млрд.дол. у найближчі десять років.

Метою стратегії публічного управління є розвиток держави та окремого регіону. Основа стратегії є державні програми, складові якої є система заходів державної політики.

Державні програми України спираються на стратегічне планування з використанням інструментарію стратегічного менеджменту.

Впровадження механізмів стратегічного управління у публічне управління будуть сприяти досягненню стратегічних цілей розвитку регіонів.

Стратегії публічного управління повинні передбачати певні управлінські рішення, які формують основу для прогнозування та планування, чітко визначити перспективи розвитку.

Основними методами прогнозування, що використовуються в стратегічному плануванні є: методи екстраполяції, експертні методи, методи моделювання.

Методи екстраполяції – базуються на припущенні про незмінність наявних тенденцій розвитку держави чи окремого регіону.

Експертні методи базуються на досвіді спеціалістів різної кваліфікації.

Методи моделювання – досить широкий спектр економіко-математичних, економетричних моделей, які мають спільну рису – спробу побудувати моделі об'єктів реальної дійсності, щоб на її основі відпрацювати оптимальні управлінські рішення.[3]

Комбінація методів може дати надійне передбачення подій.

У стратегічному управлінні практикують розробки сценаріїв розвитку подій. Вони займають проміжне положення між експертними методами та методами моделювання.

На практиці сценарії розвитку подій можуть використовуватися для формування стратегій, розробки стратегічних планів і програм публічного управління.

Для ефективного публічного управління доцільно розробляти систему сценаріїв, що відрізняються між собою переліком припущень і оцінкою взаємодії факторів, досліджуваних у сценарії.

Управлінські рішення – це універсальний інструмент стратегічного менеджменту.

У ході прийняття управлінських рішень необхідно розглянути такі етапи:

- виявити проблему;
- постановка задачі;
- формування альтернативних рішень;
- вибір рішення;
- реалізація рішення.

Стратегічні рішення включають спосіб розвитку потенціалу, можливості використання сильних сторін, зниження негативних наслідків слабких і загроз зовнішнього середовища конкретного регіону.

Стратегічний характер мають ділові процеси, проекти розвитку.

Досвід показує, що важливо систематизований порядок прийняття і реалізації стратегічних рішень. Але фахівці і керівники не володіють методологією і технологією стратегічного управління.

Реалізація стратегічних планів здійснюється, якщо розроблена політика, виконуються процедури, правила.

Політика – це загальні орієнтири для дій та прийняття рішень, які забезпечують досягнення поставленої стратегічної мети.

Процедура – це розпорядження щодо дій, які необхідно зробити в конкретній ситуації.

Правила – це точне визначення того, що має бути зроблено в конкретній ситуації.

Ефективне управління розвитком держави та окремих регіонів потребує формування стратегії публічного управління.

Список використаних джерел.

Берданова О.Ємельяненко Ресурсне забезпечення регіонального та місцевого розвитку / О.Берданова – К.: Прогресс, 2014 – 37 с.

Бровкова О.Г. Стратегічне управління / О.Г.Бровкова – Одеса: ВМВ, 2018 – 200 с.

3. Немцов В.Д., Довгань Л.Є. Стратегічний менеджмент / В.Д.Немцов, Л.Є.Довгань – К.:Знання, 2010. – 560 с.

4.Ткачук А. Стратегічне планування у громаді / А. Ткачук, В. Кашевський, П. Мавко. – К.: ІКЦ «Легальний статус», 2016. – 96 с.

БРУСНІЦІН ІГОР ГРИГОРОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України,

АНАЛІЗ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ОРГАНІЗАЦІЇ МЕДИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ЯК СКЛАДОВОЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Упродовж останніх 5 років відбувається інтенсивна реорганізація системи охорони здоров'я, у тому числі, й за напрямом налагоджування системи медичної реабілітації на рівні світових стандартів в Україні. Зокрема: Законом України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» [3] визначено, що до програми медичних гарантій входять, серед інших, й послуги з медичної реабілітації (ст.4) – на 2020 рік на медичну реабілітацію виділено 0,5 млрд грн.; МОЗ України започаткувало розроблення комплексного підходу до надання послуг з медичної реабілітації: впроваджується Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ); підготовлено проект Концепції реформування медико-соціальної експертизи, яка змінює підхід до встановлення інвалідності; розробляється проект наказу «Про порядок організації мультидисциплінарного підходу з надання реабілітаційних послуг у закладах охорони здоров'я», що визначає механізм організації мультидисциплінарних реабілітаційних команд.

Незважаючи на зрушення, які відбуваються в нашій країні в рамках реформи охорони здоров'я, процес формування реабілітаційної інфраструктури в Україні значно відстає від потреби і не відповідає вимогам сьогодення. В Україні, на законодавчому рівні, термін «медична реабілітація» тлумачиться в наступних нормативно-правових документах:

- Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII в редакції від 01.01.2019, стаття 35 – вид медичної допомоги, що надається пацієнтам в амбулаторних або стаціонарних умовах і включає систему медичних та інших заходів, спрямованих на відновлення порушених чи втрачених функцій організму особи, на виявлення та активізацію компенсаторних можливостей організму з метою створення умов для повернення особи до нормальної життєдіяльності, на профілактику ускладнень та рецидивів захворювання [2];

- Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 06.10.2006 № 2961-IV в редакції від 03.07.2019 [5]; Положення про організацію лікування, медичної реабілітації та забезпечення потерпілих внаслідок нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання лікарськими засобами та виробами медичного призначення: Постанова Правління Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України від 09.06.2010 № 18; Про затвердження Порядку пільгового реабілітаційного, санаторно-курортного лікування, оздоровлення та відпочинку в медичних реабілітаційних центрах, санаторіях, будинках відпочинку, пансіонатах та оздоровчих закладах Міністерства внутрішніх справ України поліцейських, деяких інших категорій осіб та членів їх сімей: Наказ МВС України від 14.12.2015 № 1568 – система лікувальних заходів, що спрямовані на відновлення порушених чи втрачених функцій організму особи, на виявлення та активізацію компенсаторних можливостей організму з метою забезпечення умов для повернення особи до нормальної життєдіяльності, на профілактику ускладнень та рецидивів захворювання;

- Імплементаційна Угода між Кабінетом Міністрів України та Організацією НАТО з підтримки та постачання про реалізацію співпраці у сфері медичної реабілітації: Постанова КМУ від 03.02.2016 № 49 – процес, спрямований на відновлення або якомога можливе зниження обмежень щодо здійснення активної діяльності особами, що постраждали внаслідок травм, а також отримання такими особами більшої незалежності та максимально можливої якості життя у фізичному, психологічному, соціальному та професійному вимірах. З цією метою, залежно від типу вади, можливо буде необхідна реалізація відповідних заходів, таких як медичне лікування, фізична реабілітація, професійна підготовка, підтримка соціального та психологічного стану або допомога у набутті економічної самодостатності [1];

- Про затвердження Інструкції про організацію санаторно-курортного лікування, медичної та медико-психологічної реабілітації у Збройних Силах України: Наказ Міністерства оборони України від 04.11.2016 № 591 – система лікувальних заходів, спрямованих на відновлення порушених чи втрачених унаслідок захворювання (травми) функцій та активізацію компенсаторних можливостей організму людини з метою забезпечення оптимальних умов для її повернення до нормальної життєдіяльності та роботи (військової служби) [4].

Аналізуючи вищезазначені нормативно-правові документи щодо медичної реабілітації доцільно звернути увагу на те, що жодний із них не вирішує загальний порядок організації, напрямки, завдання, принципи проведення медичної реабілітації та стандартні умови забезпечення її успішності й ефективності. Адже, згідно із законодавчо визнаними тлумаченнями терміну «медична реабілітація», вона, як складова системи реабілітації, має бути побудована таким чином, щоб була можливою у повному обсязі проводити необхідні реабілітаційно-відновлювальні заходи. У цьому аспекті важливим є проект Закону України «Про систему реабілітації в Україні», який визначає правові, організаційні та економічні засади проведення реабілітації з метою відновлення та підтримки оптимальних фізичних, інтелектуальних, психічних, та/або соціальних аспектів життя осіб з обмеженнями життєдіяльності під час їх взаємодії з навколишнім середовищем.

Реабілітація хворих, неповносправних та постраждалих під час бойових дій – процес довготривалий, потребує кваліфікованих фахівців різного профілю, розширення державних програм, активного залучення сучасних технологій в реабілітаційний процес та створення сучасних універсальних реабілітаційних центрів. Багатогранність завдань медичної реабілітації потребує ефективного функціонування цієї системи як самостійного напрямку клінічної та соціальної медицини. У Міністерстві охорони здоров'я (МОЗ) України в 2016 році утворено окремий відділ медичної реабілітації, паліативної та хоспісної допомоги управління медико-соціальної допомоги населенню, який відповідає за організацію цього напрямку для дорослого населення.

Підвищення ефективності лікувально-профілактичних і оздоровчо-реабілітаційних процесів неможливе без скоординованих дій різних державних структур і відомств, завданням яких має бути формування стратегії і тактики, організація і забезпечення заходів, спрямованих на збереження і укріплення здоров'я населення. Оскільки реабілітація є найважливішою складовою стратегії охорони здоров'я та водночас вимагає тісної координації послуг з різних секторів (медичний, соціальний, освітній, правовий), оптимальним варіантом вирішення вищезазначених проблем є формування нових механізмів публічного управління, що актуалізує питання дослідження сучасного наукового доробку з організації ефективної системи медичної реабілітації.

Список використаних джерел.

1. Імплементативна Угода між Кабінетом Міністрів України та Організацією НАТО з підтримки та постачання про реалізацію співпраці у сфері медичної реабілітації: Постанова КМУ від 03.02.2016 № 49. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_034/ed20150917#n11
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України № 2801-XII від 19.11.1992 в редакції від 01.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>
3. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення: Закон України від 19 жовтня 2017 р. № 2168-VIII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#n137>
4. Про затвердження Інструкції про організацію санаторно-курортного лікування, медичної та медико-психологічної реабілітації у Збройних Силах України: Наказ Міністерства оборони України від 04.11.2016 р. № 591 в редакції від 28.08.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1538-16>
5. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 06 жовтня 2005 р. № 2961-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15>

БУЗОВСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ПЕТРОВИЧ

магістрант кафедри проектного менеджменту ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ДИТЯЧОЇ КАРДІОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

Вроджені вади серця – одна з найчастіших вад розвитку, з частотою від 7 до 9 випадків на 1000 дітей, народжених живими, з яких майже третина складають так звані критичні вроджені вади серця, у яких клінічні прояви починаються одразу після народження. Щорічно в Україні народжується більше 5,5 тисяч дітей із вродженими вадами серця та магістральних судин, більшість із яких потребує кардіохірургічної допомоги [1]. У структурі вроджених аномалій у дітей 23,8 % складають вроджені аномалії системи кровообігу, темп зростання яких у порівнянні з 2010 роком складає майже 3,5 %, збільшується питомої ваги більш важких клінічних та поєднаних форм вроджених вад серця [1].

Незважаючи на значні можливості та досягнення медичної науки та впровадження новітніх кардіохірургічних технологій, сотні дітей не отримують належної допомоги внаслідок низької та невчасної діагностики патології. Протягом 25 років смертність дітей із вродженими вадами розвитку серця на першому році життя становила 90% і, на жаль, цей показник залишається стабільно високим [2]. Щороку в Науково-практичному центрі дитячої кардіології та кардіохірургії проводять близько 200 оперативних втручань із приводу вроджених вад розвитку серця, а, відповідно до статистичних даних, показник народжуваності таких дітей сягає 1500 на рік [2].

Відсутність фетальних кардіологів, здатних встановити правильний діагноз ще у пренатальний період, незадовільна постнатальна діагностика – фактори, що спричиняють критичний стан дитячої кардіохірургії. Всі ці негативні фактори обумовлюють необхідність розробки стратегії розвитку дитячої кардіохірургічної служби України.

Основними стратегічними пріоритетами розвитку дитячої кардіохірургічної служби України, на наш погляд, є: профілактична спрямованість, рання діагностика, доступність, наступність та безоплатність, якість надання медичної допомоги, поєднання методологічних підходів науки та практики при наданні кардіохірургічної допомоги, підготовка медичних кадрів, зокрема фетальних кардіологів.

Комплекс заходів, спрямованих на підвищення якості та ефективності надання медичної допомоги дітям з хворобами системи кровообігу, зокрема вродженими вадами серця, в українських реаліях повинен включати 5 груп заходів:

1. Заходи, спрямовані на профілактику хвороб системи кровообігу, раннє виявлення та облік.
2. Забезпечення умов для ефективного лікування (вдосконалення інфраструктури кардіологічної служби, поліпшення її матеріально-технічної бази, будівництво кардіохірургічних центрів, впровадження телемедичних технологій, повноцінне медикаментозне забезпечення).
3. Оптимізація системи профілактики вродженої патології при наданні первинної медико-санітарної допомоги і проведення комплексної медичної реабілітації.

4. Підготовка висококваліфікованих медичних кадрів для кардіологічних і кардіохірургічних підрозділів і підвищення кваліфікації лікарів первинної ланки з питань профілактики, діагностики, лікування і реабілітації.

5. Контроль якості медичної допомоги дітям з хворобами системи кровообігу, наданої на всіх етапах діагностики та лікування.

Стратегічні цілі доцільно розділити за сферами: соціально-економічна, медична сфера, медіа супровід. На національному рівні доцільним є впровадження Національної програми профілактики, лікування та реабілітації дітей, хворих на серцево-судинні захворювання, зокрема після кардіохірургічного лікування.

Список використаних джерел.

1. Кардіохірургія в Україні: проблеми і перспективи прогресивної галузі. Національна академія медичних наук України. 04.07.2019 URL: <http://amnu.gov.ua/kardiohirurgiya-v-ukrayini-problemy-i-perspektyvy-progresyvnoyi-galuzi/>

2. Шаргородська Є. Б. Вроджені вади серця серед новонароджених дітей: генетичні аспекти (огляд літератури). Journal of V. N. Karazin` KhNU. 2019 Series «Medicine». Issue 38. С. 79-95.

ВАСЮТИНСКА ЛЮДМИЛА АНАТОЛІЙВНА

доцент кафедри проектного менеджменту ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ЕКОЛОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ, ЙОГО РОЛЬ ТА РОЗВИТОК У КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ

Швидкий розвиток індустріалізації є причиною загроз щодо здатності держав підтримувати екологічний баланс. І хоча розвиток індустріалізації, з одного боку, – впливовий чинник економічного зростання будь-якої країни, але, з іншого, – це чинник нарощення викидів промислових відходів, що має своїм наслідком забруднення або погіршення стану навколишнього середовища. Доведено, що економічний розвиток без врахування екологічної перемінної призводить до спалаху екологічних криз.

Екологічні процеси становлять основу управління економічним розвитком, а деградація або забруднення навколишнього середовища вимагає застосування передових управлінських технологій. У цьому полі зору питання деструктивного впливу господарської діяльності на екологічну систему держави через призму менеджменту набувають значного сенсу. Саме тому визнання важливості екологічних проблем послужили стимулом для розвитку нової галузі управління, відомої як «корпоративний екологічний менеджмент», який пов'язаний з управлінням навколишнім середовищем, що охоплює бізнес. Він являє собою організаційну структуру, послідовність обов'язків, процеси і передумови для реалізації корпоративної політики в галузі навколишнього середовища. Основні функції успішного управління навколишнім середовищем полягають у: постановці цілей; управлінні інформацією; організації і плануванні діяльності в сфері екології; програми управління навколишнім середовищем; пілотування; впровадження та контроль; комунікації; внутрішній і зовнішній аудит та ін.

За допомогою екологічного менеджменту вирішуються еко-економічні проблеми компаній. Нині такий крок здійснюється шляхом зменшення обсягів використання первинних природних ресурсів. Але перехід до еко-економіки не має на меті скорочувати промислове виробництво. Тут мова йде про зміну пріоритетів компаній, які повинні фокусуватися на вирішенні проблематики щодо незалежності виробництва від природного ресурсу. Досить суттєве питання у сенсі менеджменту виникає у зв'язку з вибором альтернатив при прийнятті управлінських рішень. Наприклад, коли менеджеру необхідно визначитися з вибором, куди спрямовувати інвестиції: на придбання альтернативних ресурсозберігаючих засобів або на придбання засобів виробництва.

Екологічний менеджмент привертає увагу до відповідальності бізнесу щодо управління промисловим розвитком, посилення економічного прогресу і підвищення соціального благополуччя. У цьому сенсі одним з найважливіших аспектів бізнес-природокористування є екологічна складова корпоративної соціальної відповідальності, яка реалізується через суспільні відносини, що об'єднують в собі ініціативні і добровільні зобов'язання корпорацій (компаній) з екологічного супроводу бізнесу. Це спонукає корпоративні сектори виконувати свої зобов'язання щодо впровадження змін у веденні бізнесу, зокрема з огляду реагування на вплив екологічних факторів.

Запровадження екологічної відповідальності бізнесу з метою досягнення сталого економічного розвитку має стати стратегічним рішенням, яке вплине на внутрішній розвиток організації, відносини між стейкхолдерами. Таким чином, фірми мають зосередитися на всіх аспектах сталого розвитку, враховуючи економічному, екологічному і соціальному складову [1]. Зокрема, йдеться про мінімізацію екологічного навантаження від розвитку та зростання підприємства [2]. Таким чином, на шляху до сталого розвитку екологічна відповідальність повинна бути не просто атрибутом, що забезпечує відповідний імідж на міжнародній арені або вітчизняному ринку, прихильність споживачів, додаткові конкурентні переваги, популярність, а стати життєвою філософією для всіх людей, країн, урядів, корпорацій та компаній [3].

Організації різних країн, а також всі зацікавлені сторони, стали все більше піднімати питання щодо впровадження екологічного управління з огляду на використання практик соціальної відповідальності бізнесу, враховуючи екологічний фактор та еко-орієнтоване управління ризиками, а також підвищення продуктивності виробництва на основі технологій ресурсозбереження. Це посилює роль міжнародних стандартів для розвитку еко-орієнтованих виробничих систем та інструментів державного регулювання економічним розвитком. Органи

влади мають звертатися до ISO стандартів, щоб забезпечити основу для рівноважного і послідовного контролю за збалансуванням еко-системи як окремих територій, регіонів, так і загалом держави.

В Україні низька екологічна відповідальність бізнесу виявляється, перш за все, в слабкій економічній зацікавленості природокористувачів щодо вирішення екологічних проблем. Про що свідчить, зокрема, слабе застосування компаніями в своїй виробничій діяльності таких апробованих світовим досвідом елементів системи управління як екологічний менеджмент, екологічний аудит, екологічна сертифікація, екологічне страхування та ін., а ігнорування етичних аспектів в управлінні екологічними процесами, низька екологічна культура та екологічна свідомість вітчизняних суб'єктів господарювання стала причиною їх низької інвестиційної активності щодо забезпечення фінансовими ресурсами природоохоронних заходів на всіх рівнях економічної системи. Однак для залучення суб'єктів господарювання до екологічних проблем потрібно сприяти створенню привабливого інвестиційного клімату. В особливості це торкається компаній, виробництво яких є загрозливим або небезпечним для регіональних екосистем, але необхідним для соціально-економічного розвитку регіонів. Інструментами для цього можуть бути податкові пільги, державні та місцеві позики, зони вільного економічного розвитку (особливо на території ведення портового господарства), венчурний капітал та ін. Не менш важливим є відповідне нормативно-правове та методичне забезпечення, а також ініціювання національних, регіональних та локальних пілотних проєктів. У свою чергу, екологічно орієнтоване управління на макрорівні має підвищувати свою екологічну відповідальність шляхом:

- проведення політики охорони навколишнього середовища як одного з головних мейнстримів стратегії виробничого розвитку;
- забезпечення відповідності виробничих процесів граничним рівням викидів та міжнародним екологічним стандартам;
- здійснення моніторингу і оцінювання навантаження екологічної компоненти системи виробництва на навколишнє середовище;
- впровадження альтернативних технологій з метою зниження ресурсоемкості виробництва та підвищення його функціональності;
- формування та розвитку системи аудиту екологічного менеджменту.

Список використаних джерел.

1. Грішнова О. А. Екологічний вектор соціальної відповідальності / О. А. Грішнова, В. П. Думанська // *Економіка и управление*. – 2011. – № 3. – С. 32-41.
2. Hart Stuart L. A natural resource-based view of the firm / Stuart L. Hart // *Academy of Management Review*. – 1995. – Vol. 20. – P. 986-1014.
3. Szekely F. Responsible leadership and corporate social responsibility: metrics for sustainable performance / F. Szekely, M. Knirsch // *European Management Journal*. – 2005. – Vol. 23, No. 6. – P. 628-647.

ВИШНЕВСЬКА ВІОЛЕТА МИХАЙЛІВНА

доцент кафедри проектного менеджменту ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.т.н., доцент

ІНДИКАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ПРОВЕДЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ПРОЄКТІВ

Проектний аналіз фахівці визначають як «...один з основних видів робіт (метод дослідження), що виконується ініціатором проєкту на передінвестиційній стадії проєкту з метою визначення соціально-економічної ефективності проєкту, комплексу ризиків, доцільності реалізації проєкту і організації його фінансування» [1]. Крім того, при проведенні аналізу інвестиційних проєктів, обов'язковою нормою є вивчення та аналіз планованого антропогенного забруднення навколишнього середовища (АЗД) і його економічних наслідків. Тому одним з рекомендованих видів проектного аналізу інвестиційних проєктів є також екологічний аналіз, метою якого є оцінка впливу проєкту на навколишнє середовище і умови життя людей. При цьому дослідження аспектів проведення екологічного аналізу доводить, що основний методологічний апарат цього виду аналізу зараз у вітчизняному проектному менеджменті знаходиться в стадії свого формування. Тому актуальною метою дослідження може стати пошук методологічних основ проведення екологічного аналізу проєктів та програм, що мають взаємні впливи на оточуюче природне середовище, зокрема, таких як проєкти розвитку туризму чи програми розвитку курортів.

Серед традиційних та найбільш перспективних інструментів оцінки стану природного середовища слід виділити індикативний підхід. Сутність цього підходу полягає в оцінці стану природного середовища за результатами моніторингу певної системи характеристик, що отримали назву індикаторів – показників, що репрезентують певну якість, характеристику чи властивість системи, яка, в даному випадку, представлена природним оточенням [2].

Так, метод оцінки природного стану за системою індикаторів рекомендовано використовувати при розробці екологічних паспортів міст [3]. Основними пропонованими індикаторами для побудови дієвої системи моніторингу стану довкілля у містах є показники якості атмосферного повітря та джерел його забруднення; гідрологічні та гідрохімічні характеристики водних об'єктів; показники якості води з джерел централізованого та нецентралізованого питного водопостачання; обсяги скидів стічних вод у міську каналізацію та поверхневі водні об'єкти; індикатори стану зелених насаджень; санітарний стан дворів, вулиць, площ та інших міських територій тощо. Для відстеження значень відповідних показників створюються спеціалізовані станції моніторингу стану атмосферного повітря, виконуються регулярні забори проб води, і так далі. Результати моніторингу системи показників відображаються у статистичній звітності, що розміщується в публічному доступі за регіонами України,

обласними центрами та населеними пунктами [4]. Ці дані використовуються при складанні аналітичних документів та доповідей про стан навколишнього середовища [5], а також можуть служити основою для прогнозування впливу проектної діяльності на стан природного оточення території реалізації проекту. Для використання індикативного підходу при проведенні екологічної оцінки, методом сценарного моделювання або експертних оцінок необхідно визначити перелік та прогнозні значення відповідних індикаторів, на які впливатиме проектна діяльність та/або її результати. Порівняння поточних та прогнозованих значень з цільовими показниками розвитку регіону в екологічній сфері може стати об'єктивною основою обґрунтування доцільності реалізації проекту з точки зору екологічного аналізу.

В рамках дослідження індикативного підходу до проведення екологічного аналізу проектів, слід також розглянути систему цільових індикаторів в екологічній сфері, визначену в національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна», затвердженій у вересні 2015 року на Саміті ООН зі сталого розвитку в рамках проведення 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН, до якої приєдналась Україна [6]. Визначена в цьому документі Ціль 6 встановлює цільові показники забезпечення сталого розвитку нашої країни щодо забезпечення населення чистою водою та належними санітарними умовами, Ціль 14 визначає цільові показники збереження морських ресурсів, Ціль 15 стосується захисту та відновлення екосистем суші, і так далі. Аналіз цього документу показує, що поряд із традиційними показниками якості вод, повітря та іншими характеристиками, спрямованими на контроль рівню антропогенного забруднення навколишнього середовища, в перелік цільових показників відтепер необхідно включати принципово інші характеристики, такі як частка адміністративно-територіальних одиниць (районів), де запроваджено інтегроване управління прибережними територіями (індикатор 14.2.1), або кількість річкових басейнів, для яких затверджені плани управління (індикатор 6.5.1). Запровадження подібних показників не лише розширює перелік оцінюваних в рамках екологічного аналізу індикаторів, але й змушує доповнювати традиційні напрями екологічного аналізу проектів оцінкою відповідності планованої діяльності положенням затверджених місцевих документів, що регулюють діяльність в екологічній сфері.

В результаті проведеного дослідження було визначено, що індикативний підхід є зручною основою об'єктивного вимірного обґрунтування доцільності реалізації проекту в екологічній сфері. Індикативний підхід як методологічна основа екологічного аналізу проектів та програм, які мають взаємні впливи на оточуюче природне середовище, здатен також розширити напрями виконання екологічного аналізу за рахунок встановлюваних нових цільових індикаторів в екологічній сфері.

Список використаних джерел.

1. Никонова И.А. Проектный анализ и проектное финансирование / И.А. Никонова. – М.: Альпина Паблишер, 2012. – 154 с.
2. Gallopin, G.C. Indicators and their use: Information for decision-making. In Sustainability Indicators, Report of the Project on Indicators of Sustainable Development; Moldan, B., Billharz, S., Eds.; John Wiley & Sons: Chichester, UK, 1997. Pp. 257-273.
3. Ігнатенко О., Марушевський Г., Рябуха, О. Екологічний паспорт міста. Методичні рекомендації. Практичний посібник для посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Київ, 2020. – 36 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2020/04/Methodological-Recommendations-On-Ecopassport-Development-For-Cities.pdf>
4. Економічна статистика / Навколишнє природне середовище. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/operativ/menu/menu_u/ns.htm
5. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Одеській області у 2016 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://menr.gov.ua/files/docs/%D0%9E%D0%94%D0%95%D0%A1%D0%AC%D0%9A%D0%90%20%D0%9E%D0%91%D0%9B%D0%90%D0%A1%D0%A2%D0%AC.pdf>
6. Цілі сталого розвитку: Україна: Національна доповідь 2017. – 2017. – 176 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf

ЖЕЗЛОВА ІРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

студент ОРІДУ НАДУ при Президентові України

АНАЛІЗ АКТУАЛЬНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СФЕРІ ОСВІТИ ТА ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Актуальність дослідження використання інформаційних технологій обумовлена тим, що за останні кілька років спостерігається колосальний бум ринку онлайн-навчання, і на те є безліч причин. Цей напрямок є прибутковим і затребуваним; працювати в форматі онлайн просто і зручно як засновникам школи, так і вчителям. А для учнів тут теж є величезна кількість переваг: можливість навчання за зручним графіком з будь-якої точки світу, економія часу і грошей, комфорт, викладачі на будь-який смак і програма – на вибір. Також в умовах реалій сьогодення, пов'язаних із пандемією, засіб отримувати освіту, використовуючи сучасні технології, стає безумовно найпопулярнішим, а іноді – єдиним можливим.

Саме освітня сфера, забезпечуючи виховання, навчання і розвиток майбутніх поколінь, по суті, формує інтелектуальний потенціал суспільства, який у подальшому зможе забезпечити інноваційність у будь-якій сфері людської життєдіяльності. У той же час, освітня сфера, як жодна інша, потребує широкого запровадження

інноваційних технологій. Тобто освітня система є і об'єктом запровадження інноваційних технологій, і умовою їх розробки і запровадження в суспільстві. [1]

Запровадження інноваційних технологій в освітній сфері має забезпечити подолання так званої освітньої кризи, суть якої полягає в тому, що сучасна освітня система, зорієнтована на передачу і засвоєння знань, катастрофічно відстає від темпів нарощування наукової інформації, породжених інформаційною революцією. Таким чином, безумовно актуальною буде переорієнтація від традиційної системи навчання як засвоєння знань, до інноваційної, зорієнтованої, в першу чергу, на сам процес навчання.

Уперше ідеї необхідності переходу від традиційного до інноваційного навчання були підняті в доповіді Римському клубу Дж. Боткіна, Е. Ельманджара та М. Маліца «Не існує меж освіти» у 1979 р. [2]. Саме інноваційне навчання представляється авторами як необхідна перебудова освітньої системи у зв'язку з переходом суспільства на більш високий щабель розвитку. Основними ознаками інноваційного навчання автори вважають створення і запровадження нововведень, відповідну перебудову педагогічних підходів та педагогічного мислення, побудовану на діяльнісному підході, здатність застосовувати передбачення та співучасть на кожному з етапів навчального процесу.[1]

На початку дослідження використання онлайн технологій у вивченні іноземних мов, звернемося до статистики. За даними EF EPI – це всесвітній рейтинг рівню володіння англійською мовою, який складається на основі даних, зібраних компанією «EducationFirst», в 2019 році Україна посіла 49 місце. В цілому, рівень володіння англійською мовою населенням був оцінений як низький. Якщо брати до уваги тенденцію розвитку за останні 7 років, то можна спостерігати зниження позицій України в загальному рейтингу: в 2013 році це було 27 місце, а вже в 2018 – 43. [3]

Дослідники EF відзначили, що існує явна залежність рівня знання англійської мови в країні від числа років, які студент проводить в державних школах. Рівень володіння англійською мовою пов'язаний з інноваціями і економічним розвитком. Країни з кращими інтернет-з'єднаннями, інвестиціями в дослідження і експорт послуг мають більш високий рівень знання англійської мови. Крім того, чим вище в країні Індекс людського розвитку HDI, тим вище там рівень володіння англійською мовою. HDI використовує ООН для оцінки якості життя в країні, що залежить від очікуваної тривалості життя, освіти та доходу на душу населення.[4]

Тому актуальність питання вивчення іноземних мов в Україні дуже висока. Рейтинг EF EPI детально проаналізував як впливають знання англійської на рівень освіти. Чим вище показники володіння англійською, тим вище показники того, що в країні розвивається наука, фахівці конкурентоспроможні, талановиті. У таких країнах розвиваються технології, вчені створюють унікальні проекти, які корисні не тільки жителям їх країни, а й жителям всього світу. Чому високий показник рівня освіти та інновацій у тих країн, рівень володіння англійською мовою в яких вище середнього? Тому що фахівці і вчені мають можливість спілкуватися з людьми з інших країн, черпати нові ідеї і натхнення, вислуховувати різні думки на ті чи інші ситуації. Вони можуть легко читати іноземну літературу, знайомлячись з думкою провідних світових вчених. Світ відкритий перед ними, і вони творять для світу.[3]

Незважаючи на необхідність знання іноземної мови фахівцями різних сфер діяльності і розуміння його значимості, випускники немовних вузів недостатньо добре нею володіють. Причин, що пояснюють це явище, багато, але однією з основних є низька мотивація вивчення цього предмета.[5]

До цієї проблеми у вивченні іноземних мов можна додати низький економічно-соціальний рівень населення, де розвиток та навчання дітей обмежується рамками обов'язкової шкільної освіти. Особливо це стосується сімей, які знаходяться в скрутних життєвих умовах постійно або періодично. Це такі категорії населення, як неповні сім'ї, багатодітні сім'ї, діти без батьків та ін.. Чому саме правильна мотивація та сучасні технології зможуть прийти на допомогу в цьому питанні? Багато таких сімей живуть не тільки в місті, але й обласних центрах та селищах. Вивчення іноземних мов – це додатковий напрямок освіти, який передбачає додаткові витрати. До того ж, викладачі, а серед них можуть бути й ті, для кого іноземна мова є рідною, територіально можуть знаходитися у різних місцях та навіть куточках світу.

В результаті проведеного дослідження сучасних інформаційних технологій як інструменту підвищення рівня володіння іноземними мовами було встановлено перспективність їх використання для навчання в дистанційному форматі різних верств населення, особливо тих, що за умовами проживання не мають доступу до очного мовного навчання. Напрямок подальших магістерських досліджень обрано розробку соціально-освітніх проектів з використанням інформаційних технологій на прикладі проекту SviTu, який передбачає надання освітніх послуг «вразливим» соціальним категоріям.

писок використаних джерел.

1. Легенький М. І. Інноваційні технології у сфері освіти: організаційно-правовий аспект / М. І. Легенький // Право та інновації. – 2017. – № 1. – С. 103-110.
2. Botkin J. W. No Limits to Learning. A Report to the Club of Rome / J. W. Botkin, M. Elmadjra, M. Malitza. – Oxford etc. – 1979. – р. 25–30.
3. Динамика владения английским языком в Украине за последних 7 лет. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://enguide.ua/magazine/dinamika-vladieniya-angliyskim-yazykom-v-ukraine-za-7-let>
4. Информационный портал Сегодня. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://ukraine.segodnya.ua>
5. Касаткина, Н.Н. Формирование мотивации изучения иностранного языка у студентов неязыковых специальностей: автореф. дисс.... канд. пед. наук: 13.00.08 / Н.Н. Касаткина. – Ярославль, 2003. – 22 с.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО МАРКЕТИНГУ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Національні системи регулювання продажів лікарських засобів відображають принципове відношення, яке демонструють держави до надання медичної допомоги своєму населенню і до її фінансування. Для країн, регулюючих ціну продажу лікарських препаратів, традиційно характерний прямий вплив держави на економічну діяльність господарюючих суб'єктів. У таких країнах, особливо до недавнього часу, контроль за цінами, широко охоплював й решту галузей.

Очевидно, що фармацевтична індустрія не схожа ні інші. В структуру її життєдіяльності, на всьому протязі відрізка між фармацевтичним виробником і кінцевим споживачем нового лікарського засобу, залучено ще декілька третіх сторін, в чю зону відповідальності входять розповсюдження, оплата і забезпечення доступності препаратів на ринку. До них відносяться:

- сторонні платники (уряди, статутні фонди медичного страхування, приватні страховики), які відповідають за оплату препаратів вони виступають від імені споживачів;
- оптові торгові організації забезпечують постачання медикаментів від їх джерел в аптеки, рід їхньої діяльності сам по собі визначає зацікавленість в отриманні продукції з найбільш дешевих джерел;
- призначаючи ліки лікарі ухвалюють рішення, виходячи з інтересів своїх пацієнтів, оскільки останні не мають в своєму розпорядженні ні знань, ні інформації для визначення того, які ліки найбільш показані при їх стані;
- фармацевти, які відпускають ліки, як правило, дотримуються розпоряджень лікаря щодо рекомендації препарату, проте на практиці можуть випробовувати на собі стимулюючий вплив, обумовлений структурою прийнятого методу оплати;
- міністерства фінансів часто оподатковують лікарські засоби на додану вартість (ПДВ) як правило, нижчої ставки, ніж для товарів інших категорій, або вводять інші можливі споживчі податки на призначені препарати.

Загальні витрати на лікарські засоби в тій або іншій країні, це сума всіх реалізованих препаратів, помножена на їх ціну. Відповідно, витрати зростають, якщо: підвищуються ціни; збільшується обсяг або міняється структура реалізованих препаратів.

Потреби в медичній допомозі, а особливо в лікарських засобах, залежать від економічних, соціальних, демографічних чинників і зростають, випереджаючи зростання чисельності населення. Тому навіть якщо ціни зберігатимуться на одному рівні, загальні витрати зростатимуть. Як правило, ціна препаратів після їх виведення на ринок не підвищується, проте на практиці номінальна ціна препарату після початку продажів все ж таки зростає, а мікс-структура фармацевтичного ринку в цілому неухильно міняється на користь превалювання сучасніших і дорожчих продуктів. Попит на медикаменти взагалі також росте значними темпами.

Уряди різних держав та їх уповноважені органи з регулювання лікарського обороту впровадили цілий ряд різних втручань як стримуючого, так і стимулюючого характеру, пов'язаних як з постачаннями медикаментів, так і з попитом на них: одні країни роблять більший акцент на постачання, інші на попит.

Регулювання з акцентом на постачання націлене на обмеження вартості препаратів шляхом регулювання їх цін або відшкодування вартості, а також на обмеження їх доступності з використанням переліків позитивного (список препаратів, які належать відшкодуванню вартості) і негативного (препарати, які не належать відшкодуванню вартості).

Контроль над цінами проводиться прямим або непрямим шляхами: прямим встановленням ринкової ціни (з використанням відповідної методології ціноутворення); непрямим регулюванням рівня прибутку з інвестованих засобів або прибутку з продажів [1].

У країнах ЄС зонайпершим критерієм для вибору препарату є терапевтична потреба, і свобода їх вибору знаходиться під ревним захистом. Тим часом, хоча вартість далеко не кожного препарату відшкодовується пацієнту, при виписуванні ліків існує ряд обмежень. Звичайно тривалість призначеної фармакотерапії, а в деяких випадках і призначення певних препаратів підлягають регулюванню. На виписування лікарями лікарських препаратів головний вплив роблять три основні методи регуляторної дії. Поєднання двох з них загальноприйнята практика, а в деяких країнах використовуються і всі три. К яким відносяться наступні: найбільша фундаментальна категорія такого впливу, це обмеження числа лікарських засобів, які можуть бути призначені, або тих, вартість яких буде відшкодована, за допомогою позитивного і негативного переліків; друга, поширеніша категорія видання керівництва, що базується перш за все на терапевтичних міркуваннях; таке керівництво визначає, яку медикаментозну терапію призначає лікар, а в деяких країнах містять і інформацію про правила виписування рецептів; третя категорія включає бюджети, призначення яких, спонукати лікарів брати до уваги вартісний чинник при виборі між альтернативними терапевтичними схемами.

За визначенням всі лікарські засоби до впровадження на ринок, повинні пройти процедуру регуляторного схвалення тобто одержати дозвіл на маркетинг. Проте, отримання препаратом реєстраційного свідоцтва зовсім не синонімічно його підпаданню під дію системи медико-соціального забезпечення.

Росте значущість моніторингу практики призначень, який необхідний для визначення, наскільки вартість лікування, що призначається ними, узгоджується з середніми показниками. Поза сумнівом, одержувані результати більш інформативні в тих системах, які передбачають закріплення пацієнта за одним лікарем. Лікар повинен ухвалити рішення: лікувати пацієнта самому, направити до фахівця або госпіталізувати. Круг патологічних станів, які дозволяють лікувати в рамках системи первинної медичної допомоги, неухильно розширюється. Проте якщо бюджети охоплюють, скажімо, тільки лікування в хірургічних стаціонарах і рецептурні препарати, це може створювати для лікаря стимул переправляти найбільш «високовартісних» пацієнтів до вузьких фахівців або в

лікарню. У деяких країнах ЄС у розпорядженні лікарів є спеціальний бюджет призначень; у інших бюджет, відпущений на рецептурні препарати, є складовою частиною загального бюджету практикуючого лікаря. З теоретичної точки зору, повинні існувати механізми, що дозволяють оцінити альтернативні схеми лікування і зіставити їх між собою в рамках єдиного бюджету. Проте на практиці включення всіх рівнів лікування до одного лікарського бюджету надзвичайно ускладнює і здорожує ведення хворих, а крім того, може підірвати основи колегіальної лікарської солідарності. Якщо саме від лікарів головним чином залежить, які саме споживаються препарати і в яких кількостях, не може не дивувати той факт, наскільки другорядна увага приділяється в більшості країн ЄС чинникам, які можуть впливати на практику і структуру лікарських призначень. В той же час це свідчить про чималу «політичну вагу» лікарів і служить підкресленим показником високого авторитету, яким користується лікарське професійне співтовариство в розвинених європейських країнах

Список використаних джерел.

1. Орлов А.С. Возможности применения различных формул ценовых индексов для анализа динамики цен на фармацевтическом рынке и его отдельных сегментах. Маркетинг в России и за рубежом. 2007. № 5 (61). С. 3-15
2. Окландер М.А., Чукурна О.П. Маркетингова цінова політика: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2012. 240 с.
3. Chukurna O.P Standardization and certification system of goods in the European Union: progressive experience. Економіка: реалії часу. 2016. № 5 (27). С. 82-89.

КОНЦЕВА ЕЛІНА МИКОЛАЇВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

НАПРЯМИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЕКТНОГО ПІДХОДУ В СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Актуальність застосування проектного підходу як головної методологічної основи забезпечення розвитку знаходить свого підтвердження в багатьох сучасних стандартах в галузі менеджменту. Зокрема, в розробленому американським Інститутом управління проектами (англ. – Project Management Institute) Керівництві РМВок® [1, с.6], проекти проголошено рушійною силою змін. Керівництво також визначає, що проекти є засобом досягнення стратегічних цілей організації, а результатом успішного завершення проекту є перехід організації від початкового до майбутнього стану із досягненням конкретної поставленої мети. Проекти як основа інноваційного розвитку розглядаються в стандарті Р2М Японської асоціації проектних менеджерів РМАJ [2]. Проектний підхід згадується як основа розвитку також і в Керівництві з методів надання допомоги, розробленому Європейською Комісією [3, с. 18].

Тому актуальною метою дослідження може бути обрано визначення напрямків застосування проектного підходу в галузі охорони здоров'я України з метою забезпечення безперервного розвитку системи охорони здоров'я та мережі відповідних закладів, підвищення якості медичного обслуговування, а також дотримання основних принципів охорони здоров'я, викладених у чинних нормативних документах [4].

Першим розглянутим напрямом використання проектного менеджменту в означеній галузі може бути реформування і реорганізація закладів охорони здоров'я (далі – ЗОЗ), що викликана появою інновацій та нових технологій у галузі, зміною нормативних вимог до процесів надання медичних послуг чи вимогами споживачів. Приклад застосування проектного підходу для забезпечення підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів ЗОЗ та задоволення попиту споживачів послуг амбулаторної хірургії в гінекології, розглянуто в дослідженнях російських науковців [5]. За отриманими результатами реалізації проекту було зроблено висновок щодо доцільності застосування методики проектного управління в державних ЗОЗ та можливості забезпечення в результаті реалізації проекту підвищення показників економічної ефективності роботи закладу та якості медичних послуг.

Окрім реформування існуючих установ, проектний менеджмент успішно може бути застосований для розширення мережі ЗОЗ. Зокрема, з метою оптимізації фази розробки проектної документації для будівництва при управлінні проектами створення сучасних ЗОЗ в сільській місцевості, Мінрегіон розробив типові проекти амбулаторій [6], що містять будівельні креслення, розрахунок потреб в обладнанні та кадрах та календарний план виконання робіт проекту.

Розглянуті вище приклади стосувались проектної діяльності на локальному рівні, реалізованої в окремих закладах та установах. Якщо розглянути застосування проектного підходу на регіональному або загальнодержавному рівні, то проектний підхід активно використовується для вирішення питань реформування галузі в цілому [7], включаючи надання міжнародної допомоги в сфері охорони здоров'я, що спрямовується на удосконалення послуг, розвиток електронної системи охорони здоров'я (eHealth) [8], проведення навчання та перепідготовки медичних кадрів, а також вирішення багатьох інших актуальних проблем у галузі. Успішність реалізації таких проектів є сферою національних інтересів України, а використовувана методологія їх виконання та показники оцінки ефективності ретельно контролюються і відстежуються як вітчизняними і закордонними державними органами, так і представниками громадськості.

Проте, проектний підхід застосовується і на найвищому рівні охорони здоров'я, в масштабі усієї людської цивілізації. Найскладніший виклик останніх часів – пандемія вірусу SARS-CoV-2, був прийнятий світовою спільнотою через запровадження низки дослідницьких проектів з пошуку вакцини від вірусу, моніторингу поширення хвороби, розробки діагностичних і лікувальних засобів, реабілітації хворих [9]. Важливість і цінність

реалізації таких проектів для суспільства зараз складно виміряти будь-якими фінансовими показниками, але від успішності їх виконання, без перебільшення, залежить стан світової економіки та майбутнє людства.

За результатами проведеного дослідження було встановлено, що проектний підхід є дієвим засобом досягнення цілей в сфері охорони здоров'я та забезпечення розвитку відповідної галузі на всіх рівнях – від створення або реформування локальних ЗОЗ, до вирішення питань сфери охорони здоров'я на рівні держав та їх спільнот. Подальше удосконалення методології проектного управління в означеній сфері може бути обрано перспективним напрямом магістерських досліджень з менеджменту в галузі охорони здоров'я.

Список використаних джерел.

1. A Guide to the Project Management Body of Knowledge (PMBOK guide) – 6 Ed. / Project Management Institute, Inc. // Independent Publishers Group. Chicago, IL. – 2017. – 756 с.
2. Р2М. Руководство по управлению инновационными проектами и программами организаций / Под ред. Ярошенко Ф. А. – К.: Новый друк, 2010. – 160 с.
3. Управління проектом циклом / Керівництво з методів надання допомоги. Європейська Комісія. – 2004. – 171 с.
4. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
5. Комличенко Э.В., Кутуева Ф.Р., Иванов А.В. Использование метода проектного управления в условиях амбулаторного государственного учреждения здравоохранения на примере СПб ГУЗ «Женская консультация № 22» // Менеджер здравоохранения. 2010. – №9. – С.23-28.
6. Мінрегіон розробив типові проекти будівництва сучасних медамбулаторій у сільській місцевості. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/8570>
7. Реформа фінансування системи охорони здоров'я. URL: <http://healthreform.in.ua/>
8. Устінов А. Проект Світового банку: подробиці впровадження. URL: <https://www.umj.com.ua/article/87937/proekt-svitovogo-banku-podrobici-vprovadzhennya>
9. Дослідницькі проекти Європейської комісії з питань коронавірусу. URL: https://ec.europa.eu/info/files/new-research-actions-coronavirus_en

КОРНЄЄВА МАРИНА БОРИСІВНА

студент ОРІДУ НАДУ при Президентові України

УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Проблема управління змінами у середовищі будь-якого підприємства не так давно набула важливого значення. Тобто комерсанти почали розуміти, що зміни на підприємстві стосуються не тільки особисто власника, але торкаються кожного працівника. Тому тема управління змінами в організаційних структурах є досить актуальною. Поняття та прийняття змін на підприємстві робітниками сприяє не тільки позитивній атмосфері у колективі, а також має вплив на лояльне відношення кожного з них до самого підприємства, а також до виконання своїх обов'язків.

Науковці С.Р. Дзяна та р.Б. Дзяний [1, с. 31] вважають, що «трансформаційні процеси, що відбуваються в Україні, вимагають на сьогодні від управлінців переосмислення форми і сутності проблеми адаптації до змін та вироблення нових підходів до управління нею. Незацікавленість та недостатня обізнаність керівників в сутності організаційних змін гальмують процес їх впровадження. Стабільні умови, умови поступових трансформацій, модернізацій і модифікацій та кризові ситуації, які потребують негайних змін – це ті обставини, які вимагають від управлінців застосування різних методів і підходів управління процесами організаційних змін».

Питання управління організаційними змінами на підприємстві висвітлювались у наукових дослідженнях вітчизняних та зарубіжних фахівців: С. р. Дзяна, р. Б. Дзяний, Н. В. Дикань, І. І. Борисенко, О. Кузьмін, О. Мельник, М. Мескон, М. Альберт, Ф. М. Хедоурі, Л. Скібіцька, О. Скібіцький, Л. І. Федулова, І. В. Сокирник, В. В. Стадник, М. А. Йохна, О. С. Новикова та інших.

На початку дослідження визначимось з поняттям «організаційної структури», тому що, в першу чергу, всі зміни в більшості своїй стосуються безпосередньо переміщення працівників та створення нових структурних одиниць на підприємстві. Отже, наведемо погляди провідних вчених на це поняття з різних точок зору. Л. Скібіцька та О. Скібіцький [5, с. 96] вважають, що організаційна структура як форма взаємодії елементів управління, це «форма системи управління, яка визначає склад, взаємодію та підпорядкованість її елементів». В цьому ж аспекті науковці Н. Дикань та І. Борисенко [2, с. 150] вважають, що це «категорія менеджменту, що відображає організаційний аспект зв'язків управління й становить єдність рівнів та ланок управління, а також їх взаємозв'язку». Автори [2, с. 151] також наголошують, що як система елементів для досягнення певних цілей, організаційна структура – це «склад, взаємозв'язки та супорядність організаційних одиниць апарату управління, які виконують різні функції управління організацією». О. Кузьмін, О. Мельник [3, с. 331] визначають, що організаційна структура – це «упорядкована сукупність підрозділів, які формують рівні управління, їх взаємозв'язки та забезпечують управління організацією». М. Мескон, Ф. Хедоурі та М. Альберт [4, с. 456] стверджують, що «найкраща структура – це така структура, яка дає змогу організації найкращим способом взаємодіяти із зовнішнім середовищем, продуктивно й доцільно розподіляти та спрямовувати зусилля своїх співробітників, отже, задовольняти потреби клієнтів і досягати своїх цілей з високою ефективністю».

Команда науковців Л. І. Федулова, І. В. Сокирник, В. В. Стадник, М. А. Йохна та О. С. Новикова [6, с. 305] вважають, що «будь-які зміни організаційної структури управління мають здійснюватися з урахуванням того, що вони забезпечать кращі умови для досягнення організацією своїх цілей, підвищать ефективність управління нею. Але слід зазначити, що зміна організаційної структури будівельного підприємства не є самоціллю. Сучасна філософія управління будівельним підприємством спрямовується на створення його несуперечливого, позитивного образу у зовнішньому середовищі».

На думку О. Кузьміна та О. Мельник [3, с. 9], «управління є цілеспрямованою дією на об'єкт з метою змінити його стан або поведінку через зміну обставин. Авторами пропонується розглядати загальні функції менеджменту (планування, організування, мотивування, контролювання та регулювання) як базу реалізації будь-якого процесу управління». У своїх роботах автори вбачають управління організаційними змінами як конкретну функцію менеджменту, тому технологію управління ними пропонують реалізувати через загальні функції менеджменту, охоплюючи такі етапи:

- планування організаційних змін, що означають як вид управлінської діяльності, який визначає перспективу і майбутній стан організації. Так, на цьому етапі планування різних змін потрібно збирати необхідну інформацію, аналізувати фактори внутрішнього та зовнішнього середовища, робити прогноз на майбутнє і тоді у вигляді планів представляти очікувані зміни;
- організування колективів працівників та окремих виконавців – учасників організаційних змін, що є видом управлінської діяльності, який відображає процес створення основних засад управління змінами. На етапі організування змін треба чітко визначити повноваження та відповідальність кожної посадової особи та підрозділу щодо впровадження цих самих змін;
- мотивування працівників – учасників організаційних змін, забезпечує процес спонукання працівників на діяльність, що спрямована на досягнення ефекту від впровадження змін. Вважається, що найефективніше на діяльність працівників та на їх продуктивність впливають матеріальні та моральні стимули, що є дієвими способами подолання опору змінам;
- контролювання результатів від змін, з допомогою якого керівництво організації визначає, наскільки правильні його управлінські рішення та чи існує потреба у здійсненні певних корективів. Саме на цьому етапі перевіряється те, щоб фактичні результати від впроваджених змін найбільше відповідали очікуванім, які ми поставили перед собою на етапі планування цих самих змін;
- регулювання відхилень, збоїв тощо, виявлених у процесі організаційних змін, яке спрямоване на усунення тих відхилень чи збоїв, які були виявлені у процесі контролювання. Цей етап займає важливе місце у процесі управління змінами, оскільки регулюючі заходи, які полягають в усуненні відхилень, перегляді стандартів та критеріїв тощо, можуть здійснюватися на усіх попередніх етапах;

Проаналізувавши вищенаведене, слід підтримати зазначене бачення управління організаційними змінами та враховувати запропоновані етапи у ході подальших досліджень щодо формулювання сутності управління змінами, що здійснюються на базі проектного підходу. Зважаючи на це, термін «управління змінами» необхідно розглядати як цілеспрямований вплив на пристосування певної системи та її окремих суб'єктів до умов внутрішнього та зовнішнього середовища, що змінюються.

В результаті проведеного дослідження, можна зробити висновки, що необхідність змін в організаціях рано чи пізно виникає незалежно від того, якої ідеології дотримується організація. Однак від того, як будуть здійснюватися ці зміни в організаціях, як керуюча підсистема управлятиме змінами керованої підсистеми, залежить ефективність її функціонування.

Список використаних джерел.

1. Дзяна, С. р. Теоретичні засади управління змінами в сучасних умовах [Тест] / С. р. Дзяна, р. Б. Дзяний // Ефективність державного управління. – 2013. – Випуск 34. – С. 31–40.
2. Дикань Н. В. Менеджмент [Текст]: навчальний посібник / Н. В. Дикань, І. І. Борисенко. – Київ: Знання, 2008. – 389 с.
3. Кузьмін О. Основи менеджменту [Текст] / О. Кузьмін, О. Мельник. – Київ: Академвидав, 2007. – 416 с.
4. Мескон М. Основы менеджмента [Текст] / М. Мескон, М. Альберт, Ф. М. Хедоури: Дело, 1997. – 704 с.
5. Скібцька, Л. Менеджмент [Текст] / Л. Скібцька, О. Скібіцький. – Київ: Центр учбової літератури, 2007. – 416 с.
6. Федулова, Л. І. Менеджмент організацій [Текст]: підручник / Л. І. Федулова, І. В. Сокирник, В. В. Стадник, М. А. Йохна, О. С. Новикова. – Київ: Либідь, 2004 – 446 с.

КРИЛОВ ЄВГЕН МИКОЛАЙОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

АЛЬТЕРНАТИВНІ ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Засади для здійснення колективного фінансування різноманітних напрямів діяльності було закладено в 2006 році Джефом Хау в статті під назвою «Схід краудсорсінгу». Подальший розвиток концепції краудсорсінгу призвів до появи таких явищ, як краудфандінг, що означає збір коштів для реалізації проектів без подальшої участі в акціонерному капіталі; краудлендінг, який є кредитуванням фізичними особами інших фізичних або юридичних осіб через спеціальні інтернет-майданчики; краудінвестинг що є інструментом збору коштів для реалізації проектів з подальшою участю в акціонерному капіталі [1], краудассесмент, та ін.

Незважаючи на те, що краудсорсінг і краудфандінг є відносно новими поняттями, їм присвячено велику кількість закордонних наукових досліджень. Так, побудові моделей краудфандінгу присвячені роботи Belleamte P., Lambert T., Mollick E., впливу різних чинників на успіх краудфандінгу – Agrawal A.K., Catalini C., Goldfarb A., Pitschner-Finn S. Серед вітчизняних науковців використання краудсорсінгу в публічному управлінні досліджувала Кіреєва О. [2], краудфандінг як джерело розвитку малого та середнього бізнесу вивчала Меджибовська Н.С. [3]. Проте, в Україні майже не досліджувались перспективи та практичні інструменти використання краудфандінгу як одного з альтернативних джерел фінансування закладів охорони здоров'я, що і було обрано актуальною метою дослідження.

За даними Європейської комісії, у 2012 році у світі налічувалося 700 краудфандінгових інтернет-майданчиків. В 2016 році їх чисельність зросла майже утричі, досягнувши 2000 [4]. Найбільш популярними та відомими з них на даний момент залишаються два лідери: IndieGoGo та Kickstarter. Щодо обсягів фінансових ресурсів, що залучаються у різноманітні проекти по всьому світу через механізм краудфандінгу, то їх обсяг лише за декілька останніх років зріс майже у 16 разів: з 8,5 млрд. євро у 2013 році до 133,62 млрд. євро у 2015 році. Сума інвестицій залежить від використовуваної моделі. В середньому, для краудфандінгу сума пожертвування сягає 1054 євро; для краудлендінгу – 1732 євро; і для краудінвестингу – 3540 євро [5]. Ці цифри викликають резонанс питання – чому саме краудфандінг, а не традиційні інструменти фінансування з державного бюджету, з банківських кредитів тощо.

По-перше – тому, що краудфандінг є дуже гнучким інструментом залучення коштів, без «зайвих ускладнень» у вигляді складання паспортів програм, узгоджень з численними інстанціями, довготривалих тендерних процедур і такого іншого. Надзвичайну важливість мати змогу прийняти та швидко реалізувати управлінське рішення складно переоцінити, коли мова йде про життя за здоров'я людей. І те, що такі можливості успішно реалізуються в медичній галузі на засадах краудфандінгу, підтверджується на практиці у вітчизняних реаліях [6]. Однак, в цієї медалі є й «зворотна сторона», яку відмічають дослідники: відсутність узгоджень та комунікацій часто призводить до втрати «зворотного зв'язку» з інвесторами. Часто жертводавець не має змоги дізнатись про долю тих грошей, які він перевів. Але саме на принципах прозорості та довіри будується система «громадського фінансування» [7].

Наступною істотною перевагою краудфандінгу є можливість залучення громадян не тільки в процеси фінансування, а й в процеси прийняття ефективних управлінських рішень з урахуванням думок, вимог та пропозицій населення, яке і є кінцевим споживачем послуг закладів охорони здоров'я. Тож краудфандінг, як жоден інший інструмент, здатен надати змогу оцінити життєздатність та затребуваність обраних стратегічних напрямків розвитку як окремих закладів, так і галузі охорони здоров'я в цілому. Але і тут є свої негаразди. Якщо принаймні 75 % американців у 2016 році вже знали що таке краудфандінг та інвестували власні кошти хоча б в один проект, то за даними опитування, в Україні в 2019 році регулярні пожертви на підтримку благодійних, волонтерських чи громадських організацій зробили 3-5 % населення. Епізодично це робили 5-10 % населення [8]. Причинами такої низької залученості українців було названо відсутність у донорів довіри до доброчинного сектору.

На думку автора цього дослідження, перспективним напрямом налагодження більш продуктивного краудфандінгового діалогу між громадою та закладами охорони здоров'я можуть стати акції, що проводяться відомими представниками бізнесу, зокрема – в рамках запровадження концепції корпоративної соціальної відповідальності. Прикладом такої взаємодії може стати благодійна програма «долонька щастя» фундації «Дім Рональда МакДональда», що спрямована на облаштування сімейних кімнат в Українських лікарнях [9]. В такому разі, сформована роками довіра до відомої торгової марки в свідомості людей переноситься і на здійснювану компанією доброчинну діяльність, що сприяє як збільшенню обсягів залучених на доброчинність коштів, що зменшують обсягів прибутків компанії, так і покращенню іміджу компанії як такої, що піклується про своїх споживачів та їх здоров'я.

Але, з урахуванням існуючого рівню соціальної свідомості більшості представників вітчизняного бізнесу, основним форматом роботи для краудфандінгу в Україні будуть залишатись он-лайн ресурси. Огляд ряду подібних вже працюючих в Україні краудфандінгових ресурсів та їх проблем зроблено в публікації [10]. Розглянуто правовий статус краудфандінгу в Україні та систему оподаткування внесків донорів, що становить 5 % – для коштів від резидентів і 18 % – для нерезидентів. У той же час, за кордоном благодійні внески звільняються від оподаткування та надають донорам ряд привілеїв. Іншими дослідниками було відмічено також проблему відсутності зручних платіжних систем, високі комісії і нерозвиненість віртуальних грошей, що робить систему фінансування онлайн незручною (і недоступною) для користування. Розвитку краудфандінгу в Україні заважає ще й те, що автори проектів не завжди бажають відкривати інформацію про свій проект потенційним інвесторам. А якщо і мають намір це робити – не завжди здатні чітко донести до інвестора інформацію про свій проект та обґрунтувати суму необхідних грошей. Юридичним аспектам взаємовідносин з інвесторами приділяється недостатньо уваги авторами, часто схема залучення інвестицій юридично не визначена та проблемна.

Висновком проведеного дослідження є те, що не зважаючи на низку юридичних, організаційних та технічних проблем, а також порівняно низьку доброчинну активність українців, краудфандінг має широкі перспективи свого використання для фінансування діяльності вітчизняних лікувальних закладів. Тому цей інструмент потребує подальшого методологічного розвитку для застосування в системі менеджменту закладів охорони здоров'я України.

Список використаних джерел.

1. Попова И.В., Безвесельная А.С. Использование краудфандинговых платформ в России и за рубежом. Молодой исследователь Дона. 2017. № 6 (9). С. 182-189.
2. Кіреєва О. Краудсорсінг як інноваційний інструмент участі громадськості в публічному управлінні. Державне управління та місцеве самоврядування. 2016. № 3. С. 72-78.
3. Меджибовська Н. С. Краудфандінг як джерело розвитку малого і мікробізнесу. Економічний вісник університету. 2015. № 26/2. С. 54-60.

4. Гуляєва Л. Краудфандінг в дії: в АПСВТ навчали як реалізувати соціальний або комерційний проект завдяки колективному фінансуванню! URL: <http://www.fpsu.org.ua/nasha-borotba/zagalni-novini/13435-kraudfanding-v-diji-v-apsvt-navchali-yak-realizuvati-sotsialnij-abo-komertsijnij-proekt-zavdyaki-kolektivnomu-finansuvanniu>
5. Кондратенко О.О. Краудфандінг у фінансуванні регіональних проектів соціально-економічного розвитку. URL: <https://conferencekneu.wordpress.com/2017/04/20/747/>
6. Зміни лікарню. БФ «Корпорація монстрів» URL: <http://monstrov.org/izmeni-bolnitsu/>
7. Алексеева Д. 13 інструментів для общественно-ориєнтованого краудфандінга. URL: https://habr.com/ru/company/te_st/blog/142587/
8. Експертне опитування «Стан розвитку доброчинності в Україні – 2019». URL: <https://www.prostir.ua/?news=opytuvannya-stan-rozvytku-dobrochynnosti-v-ukrajini-2019>
9. Купуй долоньки, бо дітям #без_батьків_нія! URL: <https://rmhc.org.ua/>
10. Пантюхіна Т., Криворот Н. Краудфандінг: сутність, стан та особливості діяльності в Україні. URL: <https://www.businesslaw.org.ua/craundfunding-v-ukraini-t/>

МОРОЗОВА ГАННА ДМИТРІВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СВІТОВИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ СИСТЕМ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Охорона здоров'я в багатьох країнах світу є однією з пріоритетних сфер розвитку економіки, що обумовлено очевидним внеском цієї галузі у функціонування соціально-економічної системи. Якісний і кількісний аналіз різних конкурентних переваг і недоліків системи охорони здоров'я, які потребують особливої уваги з боку держави, є основою дослідження глобальних трендів її розвитку.

Протягом останніх десятиліть спостерігається тенденція щодо збільшення витрат на утримання медичної галузі. Так, за останні двадцять років такі витрати в Південній Кореї зросли більш, ніж в 5 разів, у Польщі, Ірландії, Норвегії – більш, ніж в 4 рази; в Нідерландах, Великобританії і Іспанії – більш, ніж в 3 рази, а в США і Німеччині більш ніж в 2,5 рази. Один з найбільших показників витрат на душу населення належить США, на медичне обслуговування одного мешканця цієї країни приходить 7960 доларів США [1].

Аналіз ретроспективних даних показує, що близько чверті щорічного приросту сукупних витрат на охорону здоров'я обумовлено саме віковим фактором. Збільшення частки населення похилого віку в країні безпосередньо впливає на обсяг витрат у сферу охорони здоров'я, забезпечуючи постійний попит на дороге лікування хронічних захворювань у цій категорії людей.

Говорячи про розвиток систем охорони здоров'я у світі, варто зауважити, що існують основні три класичні моделі забезпечення розвитку системи охорони здоров'я, які успішно функціонують у світовій економічній системі, зокрема – це: а) модель приватного фінансування охорони здоров'я; б) модель Бісмарка або модель медичного страхування; в) модель Беверіджа – бюджетне фінансування. Перша модель є популярною у США, друга – у Німеччині, третя – у Великобританії. Варто зазначити, що у чистому вигляді ні одна модель не функціонує.

У сучасних умовах у низці країн Європи, таких як Італія, Греція, Іспанія та Великобританія, державне забезпечення системи охорони здоров'я успішно поєднується зі страховими методами фінансування, при цьому страхове забезпечення здійснюється як за рахунок державних, так і недержавних фондів.

Переваги бюджетно-страхового фінансування охорони здоров'я полягають у цільовому спрямуванні коштів на забезпечення потреб медичних закладів. Розмір цих внесків не залежить від ризику хвороби, кількості наданих медичних послуг і визначається лише потребами споживача. Крім того, страхові відрахування не оподатковуються.

Приватна форма забезпечення фінансовими ресурсами охорони здоров'я обумовлена надходженнями грошових коштів від фізичних і юридичних осіб. Вона регулюється законодавчими нормами.

Державне фінансування охорони здоров'я є формою, яку підтримує Всесвітня організація здоров'я, адже за таких умов додержується право людини щодо вільного доступу до медичних послуг. Проблеми при такій системі фінансування галузі вбачаються в посиленні бюрократизації, неефективному використанні бюджетних коштів, зниженні якості медичних послуг, плінності кадрів тощо. Але світовий досвід доводить, що системи охорони здоров'я, які базуються на державному фінансуванні, мають досить добрі перспективи. Прикладом цього є система охорони здоров'я Великобританії. Реформатори вважають, що саме британська модель покладена в основу українських реформ.

Медичні послуги у Великій Британії поділяють на первинні та вторинні, перші надаються лікарями загальної практики, другі у госпіталях та медичних центрах. Основний принцип фінансування здійснюється під гаслом «гроші йдуть за пацієнтом». Звернення до лікаря загальної практики для пацієнта є безкоштовним, але на другому рівні медичної допомоги вартість послуги сплачується пацієнтом.

Українські новації медичної реформи в Україні полягають у тому, що первинна та екстрена медична допомога повністю забезпечується державою. Особливості у забезпеченні послуг вторинної і третинної ланок в українських реаліях передбачають впровадження страхової медицини.

Система охорони здоров'я, в основі якої лежить страховий механізм фінансування, має як позитивні, так і негативні риси. Її переваги виявляються в таких ключових моментах, як децентралізоване і демократичне управління, багатоканальний механізм фінансування з домінуванням страхових джерел, висока якість медичних послуг, ринковий механізм оплати праці тощо. Разом з тим, даній системі притаманні наступні недоліки: невиправдане збільшення вартості медичних послуг, низький рівень профілактики, практична неможливість повного охоплення населення медичним страхуванням [2, с. 113].

Повноцінний перехід до системи медичного страхування надасть можливість [3, с. 161]:

- фінансувати лікувальні установи та медичні заклади відповідно до обсягу та якості наданих ними послуг, що сприятиме підвищенню оплати праці;
- забезпечити фінансову незалежність медичних закладів;
- перейти до контрактних умов у системі охорони здоров'я;
- посилити конкуренцію між державними та приватними лікувальними установами;
- користуватись переліком медичних послуг, які фінансуватимуться за рахунок держави, що створить умови розвитку добровільного медичного страхування.

В основі кожного методу забезпечення системи охорони здоров'я лежить різне розуміння того, що є джерелом фінансування медичних послуг – бюджет, страхові фонди чи приватні особи. Саме цим визначається роль держави в регулюванні системи охорони здоров'я.

Список використаних джерел.

1. Дудник В.Ю. Модели развития системы здравоохранения: мировой опыт (обзор литературы). Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. 2016. № 3-1. С. 60-64.
2. Карпишин. Н., Комуницька М. Класичні моделі фінансового забезпечення охорони здоров'я. Світ фінансів. 2006. № 1 (14). С. 110-117.
3. Онишко С., Шевчук Ю. Проблеми фінансування і перспективи розвитку медичного страхування в Україні. Інтелект ХХІ. 2016. № 5. С. 158–162.

ПЕРЕКРЕСТОВА ОЛЬГА ВІКТОРІВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛЕННЯ РЕСУРСАМИ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ РЕФОРМИ

В рамках реформування системи охорони здоров'я виникає необхідність в оптимізації ресурсів, якими володіє організація. До таких ресурсів відносяться фінансові, трудові, матеріально-технічні ресурси, інформація, знання і технології. Ці ресурси взаємопов'язані між собою, чим і обумовлюється необхідність їх достатнього формування, оптимального розподілу, ефективного та результативного використання з огляду на цілі медичної установи, висунуті у ракурсі стратегії розвитку певної медичної організації.

Поняття «ресурс» в методології управління організацією трактується досить широко, оскільки об'єднує в собі всі види ресурсів, якими володіє організація. Управління ресурсами – одна з головних підсистем медичної установи, яка включає різні процеси: планування, закупівлі товарів та послуг, постачання медичної послуги споживачу, розподіл, облік і контроль фінансових матеріальних та трудових ресурсів.

В даний час в системі охорони здоров'я ключовим питанням є адаптація закладу охорони здоров'я до нових умов забезпеченості необхідними ресурсами. Радикальна зміна у політиці надання медичних послуг з огляду на підвищення їх якості та доступності виявилася у підписанні декларацій, які стали основою як основою для фінансування закладу, так і підґрунтям трансформації кадрової політики. Затверджений урядом норматив фінансування на одного жителя, надав можливість розподіляти фінансові ресурси залежно від споживацьких вподобань. Але така система, як показав досвід призвела лише до зміни формату, особливо в невеликих територіальних утвореннях, де жителі уклали договори з закріпленими до їхньої території обслуговування районними терапевтами. З іншої сторони встановлення нижчого нормативу фінансового забезпечення на первинну допомогу тим, хто не підписав декларацію, викликало певні правові питання юридичного характеру, адже за Конституцією закріплене право на медичну допомогу усім громадянам України без поділу їх на тих, хто підписав чи не підписав декларацію. Інша проблема полягає у тому, що апоріорі нова система забезпечення є суперечливою з огляду на різні нормативи фінансування, адже у кожній адміністративній одиниці (районі, місці) різне співвідношення жителів, які підписали (не підписали) декларацію, а відтак і доступність до безкоштовних медичних послуг буде різною.

Інша сторона торкається трудових ресурсів, а точніше їх стимуляції і мотивації. Головна проблема виявилася у тому, що перший досвід застосування нового методу фінансування показав, що навіть за однакової кількості прикріплених осіб та відносно однакової їх вікової структури доходи сімейних лікарів у різних центрах первинної медико-санітарної допомоги (ЦПМСД) або амбулаторіях можуть істотно відрізнятися. Тут висвітлюється проблема розподілу ресурсів, оскільки перед постає питання, який сценарій має бути профінансованим. Зокрема, один керівник буде вважати, що кошти мають спрямовуватися на ремонт закладу, інший – на підвищення заробітної плати персоналу або на закупівлю технічного обладнання. Як видно, доходи лікаря лише опосередковано залежать від кількості прикріплених. Отже, мета мотивації лікаря не досягнута. Крім цього, система стимулювання взагалі не функціонує. Ігнорування цієї у застосуванні цього інструменту має негативні наслідки для плинності кадрів.

Наступна проблема пов'язана з тим, що не має взаємозв'язку між безоплатними послугами, які декларуються при первинній допомозі і коштами, які на це асигнуються. Складно ототожнювати 370 грн., що виділяються на одну людину, з вартістю самих ключових аналізів діагностики (ЕКГ, денного стаціонару тощо). Досить переконливими є дані щодо частки витрат домогосподарств на охорону здоров'я у загальному обсязі витрат, що складає 15,1%, при цьому фінансування від уряду у загальному обсязі складає майже 50,0% (12% з них – це місцеві бюджети). Варто зазначити, що більшість коштів на рівні домашніх господарств витрачається методом прямих виплат, що створює бар'єри доступу населення до медичних послуг. Особливо ця проблема є

актуальною для малозабезпечених верств населення. Отже, основне навантаження за оплату медичних послуг, медичних товарів, фармацевтичних засобів і супутніх товарів несуть вітчизняні домашні господарства [1, с.153].

Якщо говорити про ресурсне забезпечення стаціонарної вторинної допомоги, то підґрунтям фінансування медична субвенція, яка передбачає розподіл грошових ресурсів через систему фінансової допомоги з державного бюджету до бюджетів нижчого рівню. Відповідно до Бюджетного кодексу України медична субвенція розподіляється між відповідними бюджетами на основі формули, яка розробляється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я [2].

Найбільшою проблема щодо бюджетного фінансування лежить в площині планування асигнувань. Мова йде про те, що розпорядник бюджетних коштів повинен надати запит, де вказується планова потреба у бюджетних коштах. Ця процедура є початковим етапом складання бюджету та основою для формування призначень. Однак рішення місцевих бюджетів готуються разом з законом про державний бюджет, який має бути затвердженом до 1 грудня передпланового року, тобто термін подання бюджетних запитів настає значно раніше. Досить складно визначити заздалегідь необхідність у бюджетних коштах того або іншого медичного закладу, якщо за новими умовами на початку року кожний заклад має обґрунтувати показники щодо кількості планових операцій, процедур, лікувань, відповідно до яких укладається договір. Проте методичного забезпечення щодо цього не існує. Проблема поглиблюється неспроможністю закладів охорони здоров'я передбачити випадки захворювань (наприклад, апендикемію) у кожній лікарні, районі, громаді з огляду на часові параметри. Це означає, що розподіл коштів за рівнями бюджетної системи не може бути своєчасним.

Варто зазначити, що в країнах, де застосовується системи оплати за надані медичні послуги, досить успішно функціонує система страхування. Отже, окреслюється питання щодо залучення додаткових джерел фінансування.

Зупиняючись на проблемах управління людськими ресурсами медичного закладу є сенс зосередити увагу на навчанні медичного персоналу щодо використання технологій управління автономними закладами, адже за нових умов керівний склад має вирішувати питання щодо розподілу ресурсів, їх оптимізації, організації роботи внутрішніх відділів, нівелювання виникаючих конфліктів у середині колективу тощо.

Дослідження проблематики щодо забезпечення закладів охорони здоров'я показало, що існує досить ґрунтовні питання, які мають вирішуватися для досягнення цілей, поставлених перед реформаторами.

Список використаних джерел.

1. Борщ В.І. Дослідження функціональної системи управління фінансовими механізмами в сфері охорони здоров'я. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. Том 19. Вип. 2 (45). 2020. С. 144-168.
2. Бюджетний кодекс України (редакція станом на 28/01/2020) URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>

ПОПАДЮК АНЖЕЛА ВОЛОДИМИРІВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ МЕДИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

В «Білій Книзі з фізичної та реабілітаційної медицини в Європі» [2] викладено загальні принципи організації міжнародних реабілітаційних систем: реабілітація після травм та хронічних захворювань – основоположне право людини; рівний і легкий доступ до всіх аспектів реабілітації, включаючи фахівців, допоміжні технології й соціальну підтримку; однаково високі стандарти медичної реабілітаційної допомоги, включаючи забезпечення якісного і науково-обґрунтованого лікування; наукова основа для розробки реабілітаційних моделей і стандартів медичної допомоги для клінічної практики.

Кожна країна в організації медичної реабілітації орієнтується, перш за все, на свої національні особливості. Фахівці виділяють наступні загальні особливості, притаманні організації медичної реабілітації за кордоном.

1. Форматами реабілітаційних закладів, які розповсюджені в провідних країнах світу є: стаціонарні установи; амбулаторні установи; санаторно-курортні організації; інститути та кафедри реабілітації; інші форми організації реабілітаційного процесу.

2. За формою власності реабілітаційні заклади за кордоном поділяються на: 1) державні; 2) приватні; 3) ті, що фінансуються за рахунок страхових коштів. У різних країнах перевага надається тій чи іншій формі власності реабілітаційних закладів (в залежності від моделі охорони здоров'я цієї країни).

3. У країнах Євросоюзу та в США медична реабілітація є окремою, незалежною медичною спеціальністю, яка сконцентрована на просуванні фізичного та когнітивного функціонування, активностей (у т. ч. поведінка), участі (включаючи якість життя) та модифікацію особистісних та оточуючих (середовище) чинників. Спеціалісти з медичної реабілітації у своїй роботі базуються на цілісному підході до осіб із гострими та хронічними станами, наприклад, із м'язовоскелетними та неврологічними проблемами, після ампутацій, із дисфункцією тазових органів, кардіо-респіраторною недостатністю та порушеннями внаслідок хронічного болю чи раку. Лікарі-реабілітологи працюють у різноманітних установах – від гострих блоків до суспільних закладів. Вони використовують спеціальні діагностичні інструменти та з реабілітаційною метою застосовують засоби, що включають фармакологічні, фізичні, технічні, освітні та професійні втручання [1].

4. Принципи та підходи до організації медичної реабілітації. В організації системи медичної реабілітації в розвинутих країнах світу, системи та реабілітаційні підходи мають багато спільного [4]:

- основна мета реабілітації – зменшення наявних наслідків захворювання у вигляді обмежень життєдіяльності та максимальна інтеграція хворого в суспільство;
 - робота за однаковими міжнародними документами, зокрема за Міжнародною номенклатурою порушень, обмежень життєдіяльності та соціальної недостатності (ICIDH);
 - основні принципи реабілітації – ранній початок, послідовність, наступність, комплексність, індивідуалізація;
 - відсутність стрункої системи оцінки ефекту реабілітації або окремих показників є проблемною стороною усіх моделей реабілітації. Фахівці, що займаються медичною реабілітацією, повинні уточнювати і визначати, наскільки використовувані ними способи і методи придатні для досягнення цілей у конкретного пацієнта; іноді вони перевіряють, який ефект отриманий від проведених реабілітаційних заходів. При цьому враховується ступінь обмеження участі реабілітанта в активному житті суспільства до і після реабілітації. Оцінка ефективності реабілітації здійснюється переважно за шкалами спеціальних опитувальників;
 - відбір на реабілітацію проводиться приблизно за однаковими критеріями, хоча технологія направлення на реабілітацію істотно відрізняється. Концепція медичної реабілітації розвинутих країн світу передбачає, що на реабілітацію повинні направлятися хворі при загрозі зниження або при зниженій працездатності для її значного поліпшення або відновлення за допомогою медичних заходів. Діти повинні спрямовуватися на реабілітацію за наявності захворювань, що призвели або можуть призвести до обмежень їх життєдіяльності.
5. Системи організації та управління охороною здоров'я. Усі системи в країнах із дуже високим індексом людського розвитку – Німеччина (6), Англія (14), Австрія (21), Польща та Литва (35) – певною мірою наближені до моделі Беверіджа з обов'язковим страхуванням пацієнтів. Залежно від країни різняться джерела наповнення страхового/страхових фондів, ступінь самостійності місцевої влади при встановленні цін на медичні послуги і порядок взаємодії із приватними клініками чи практиками [3].
- Проаналізувавши досвід іноземних держав з організації медичної реабілітації, можна зробити висновки про доцільність використання його в Україні за наступними напрямками:
- розробка і затвердження Стратегії розвитку медичної реабілітації в Україні та відповідної Державної цільової програми;
 - створення окремого Департаменту реабілітації та санаторно-курортного лікування в Міністерстві охорони здоров'я, діяльність якого обумовлена низкою необхідних, проте відсутніх на сьогодні послуг: у питаннях політики та законодавства щодо осіб з обмеженнями життєдіяльності та реабілітації; створення актуальної бази даних щодо епідеміології інвалідності (в тому числі при гострих та хронічних захворюваннях, психологічних розладах) та потреб у реабілітації; реабілітаційні послуги, пов'язані зі здоров'ям мають бути запроваджені на всіх рівнях охорони здоров'я (первинному, вторинному, третинному) та для всіх етапів надання допомоги (гостра, підгостра, довготривала); інтегроване забезпечення та інтеграція допоміжних засобів у програми медичної реабілітації; навчання професіоналів у галузі реабілітації відповідно до стандартів Європейської ради фізичної та реабілітаційної медицини; інвентаризація існуючих реабілітаційних закладів, їх сертифікація за міжнародними стандартами тощо;
 - модернізація санаторно-курортних закладів та визнання їх як невід'ємної частини національної системи охорони здоров'я;
 - широке впровадження елементів реабілітації в діяльність всіх звичайних лікарень; надання медичної реабілітаційної допомоги вже в рамках первинної медико-санітарної допомоги; організація відділень реабілітації в медичних об'єднаннях амбулаторної допомоги та санаторіях; організація відділень реабілітації при багатопрофільних стаціонарних медичних об'єднаннях відповідно до ліцензії з реабілітаційної допомоги; організація роботи з медичної реабілітації у відділеннях реанімації, спеціалізованих відділеннях за профілем наданої допомоги.

Список використаних джерел.

1. Берлінець І.А. Зарубіжний досвід у сфері медичної реабілітації: перспективи використання в Україні. Державне управління: удосконалення та розвиток 2019. № 4. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1416>
2. Біла книга з фізичної та реабілітаційної медицини в Європі. Додаток до Український журнал фізичної та реабілітаційної медицини. № 2 (02). 2018. 173 с.
3. Рудий С.А., Гук А.П. Порівняння структурних елементів управління систем охорони здоров'я окремих країн Європи та України. Економіка і право охорони здоров'я. № 2 (4). 2016. С. 89-99. URL: file:///C:/Users/user/Downloads/eprozd_2016_2_14.pdf
4. Шевчук В.І., Яворовенко О.Б., Беляєва Н.М., Куриленко І.В., Андросова Н.С. Організація медичної реабілітації в провідних країнах світу. Вісник проблем біології і медицини. 2019. Вип.1.Том 2 (149). С. 51-55.

ПОТАПЕНКО АНАСТАСІЯ АНДРІЇВНА

студент ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЦИФРОВІ КУЛЬТУРНІ МАРШРУТИ. ІНСТРУМЕНТ З РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО СЕКТОРУ М. ОДЕСИ

Сучасні процеси широкомасштабних трансформаційних перетворень практично всіх сторін суспільного життя вносять корективи в економічну поведінку виконавчих органів місцевої влади, фокусуючи її на підвищення муніципальної конкурентоспроможності шляхом ефективного використання існуючих, та створення і реалізацію нових конкурентних переваг.

Для вирішення вищезазначеної проблеми необхідний інноваційний підхід, завдяки якому можливо поєднати різні складники соціально-економічного життя громади, та інтереси зовнішніх суб'єктів (зокрема комерційних) з метою отримання вигід громадою. Дієвою методологічною основою впровадження інновацій в світі є проектний підхід. В рамках застосування цього підходу, з метою визначення стратегічних напрямів розвитку м. Одеса, було розроблено «Стратегію економічного та соціального розвитку м. Одеси до 2022 року», що визначає, серед іншого, напрями розвитку інформаційної інфраструктури щодо туристичних послуг. Встановленими стратегічними пріоритетами в цій сфері було визначено розвиток туристичного порталу та просування брендингу (туристична символіка) міста; створення розгалуженої інформаційно-сервісної мережі туристичних послуг та туристичного маркування; створення та впровадження екскурсійних маршрутів у форматі 3D тощо.

Задля вирішення проблеми відсутності єдиного концептуального інструменту з промоції культурного та туристичного секторів м. Одеси, місцевою владою розроблено проектну пропозицію «Цифрові культурні маршрути. Інструмент з розвитку туристичного сектору». До розробки проекту було залучено представників IT- сектору, готельно-ресторанного бізнесу, представників туристичного та культурного секторів, працівника ОНУ імені І.І. Мечникова (відділ інновацій) та соціально-активних підприємців креативної індустрії.

Мета проекту – створити конкурентоспроможний безпечний інформаційний ресурс через діджитал інструмент у вигляді інтерактивного мобільного додатку, що стимулюватиме розвиток культурного туризму в м. Одеса та матиме на меті просування продукту серед інших міст України. Проект передбачає створити інструмент, що стане поштовхом для дій та поєднання зусиль представників культурної індустрії, локальних підприємців, органів місцевої влади та мешканців міста з метою, нарешті, створити гідний бренд міста Одеси та показати можливості туристичного ринку та потенціалу Одеського регіону за спільними принципами такими як: безпека, комфорт та довіра туриста.

Чому проект є унікальним?

Унікальність проекту була побудована на базі проведення командою проекту невеликого дослідження подібних продуктів в туристичному секторі, за період з 2016 по 2018 рік. За результатами дослідження, були виявлені результати та негативні сторони проектів, що були враховані під час розробки проекту. Отже, було виявлено наступне:

Мобільний додаток «Путівник Одеси» – позитивний фактор: можливість дізнатись про об'єкт та його історію через QR код, що знаходяться на будівлях. Чому проект не мав успіху – додаток не актуалізувався, проблеми з завантаженням, відсутність активного просування (негативний фактор). Наш додаток є ресурсом, що має на меті, перш за все, мати технічну підтримку та актуалізувати інформацію. Додаток передбачає показ актуальних івентів та розкладу їх проведення, що вимагає постійної роботи з інформацією. Більша частина коштів проекту закладена саме на просування додатку та поширення його використання серед інших міст. Основна мета – створити один, але перевірений ресурс, який буде розроблено за участю всіх стейкхолдерів: влади, бізнесу, мешканців міста та представників культурної індустрії.

«Одеса Гід-путівник» – генератор карт, оф-лайн мапа, що завантажує інформацію з інтернету. Функція користування мапами вже не актуальна, бо користувач має зекономити час, та є багато аналогів мап, які не потребують завантаження через додаток.

Наш продукт складається з авторських маршрутів, що вже розроблені за типажамі умовних «Одеситів». Ми закликаємо відчути себе одеситом та рекомендуємо маршрути тільки, за рекомендацією самих одеситів. Унікальність додатку полягає в цікавих образах – анімаційних персонажах, які уособлюють різні типажі людей – від інтелектуала до тусера, включає авторські маршрути. Ви самі обираєте свій час та маршрут за інтересами. Ми подумали про ваш час і місяця для відвідування.

«Прогулянки Одесою» – додаток, від одеситів для одеситів, цікаво, по-новому. Ви навчитесь одеським манерам та скуштуєте одеські страви. Є розділ одеських блогерів – це дуже корисно і забезпечує підхід, ближчий до нашого. Негативний фактор і ризик: додаток веде одна людина, відсутній цікавий дизайн, немає каналів просування. Є що допрацювати, але цей додаток справді має свій підхід. Перевагою нашого продукту є склад команди, що його розробляв. Ми поєднали зусилля IT- спеціаліста, представника бізнес сектору (готелі та ресторани), представника влади, представників туристичного сектору, культурного сектору, працівника Університету (відділ інновацій) та соціально-активного підприємця. Навіть в режимі ситуації з COVID-19, проект стає ще унікальнішим за рахунок нововведень щодо режиму он-лайн, що відкриває нові можливості для тестування маршрутів з гідом в режимі реального часу.

Чому проект є інноваційним?

Даний культурно-туристичний продукт, а саме – мобільний додаток є унікальним за своїм функціоналом та підходом до користувача. Наближені аналоги, які були знайдені в Google play та App Store, не містять усього функціоналу запропонованого додатку. Проект «Цифрові культурні маршрути. Інструмент з розвитку туристичного сектору» пропонує дійсно новий підхід до вирішення питань з маркетингу міста. Як було зазначено вище, поєднання зусиль різних діячів з різних сфер – це ефективна можливість врахувати потреби кожного представника територіальної громади. З метою правильного формування потреб всіх сфер діяльності (влада, бізнес або творчість), на початку проекту передбачено проведення стратегічних сесій для залучення широкої аудиторії за окремими потребами. Проведення промо-івентів передбачається за участі представників місцевої влади по окремих цільових групах: для спеціалістів IT- сфери, для локальних підприємців, для мешканців міста та окремо для тих, кого охоплює культурна індустрія. Інноваційний підхід до регіонального управління – це також нове бачення маркетингу міста, тож інноваційність кінцевого продукту проекту полягає в тому, що це не просто окремий продукт, це інструмент проведення аналітичних досліджень по сегментах цільової аудиторії. В результаті активної, цілеспрямованої та осмисленої культурно-промоційної діяльності, місцевою владою буде створено умови для розкриття величезного культурного потенціалу Одеського регіону, входження в загальний економічний простір й посідання в ньому своєї стабільної ніші, очікуючи зростання рівня крос культурної комунікації, а також збільшення надходжень до місцевого бюджету в економічній сфері.

Список використаних джерел.

1. «Стратегія економічного та соціального розвитку міста Одеси до 2022 року». https://omr.gov.ua/images/File/DODATKI2013/Strategiya_Odessa_Ukr.pdf
2. «Міська цільова програма розвитку культури в м. Одесі на 2019-2021 роки». <https://omr.gov.ua/ru/acts/council/114627/>
3. Інститути та інструменти розвитку територій. На шляху до європейських принципів / За ред. С. Максименко. – К.: Центр Ін-ту Схід-Захід. – 244 с.
4. Окландер М. А. Проблеми формування маркетингової системи країни. – К.: Наук. думка, 2002. -166 с.

ПСАРЬОВА ОЛЬГА АНАТОЛІІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО, ЯК РЕАЛІЗАЦІЯ ГЕОПОЛІТИКИ

Україна конституційно закріпила свій шлях розвитку, націлений на курс європейської та північноатлантичної інтеграції. Відбувається стратегічне дослідження напрямків та механізмів наближення державної регіональної політики до регіональної політики Європейського Союзу та країн Організації Північноатлантичного договору, удосконалення принципів та стандартів врядування на регіональному рівні, зростає необхідність вдосконалення «багаторівневого правління», принципів належного врядування в систему регіонального врядування [1, с. 279].

Пріоритетними завданнями державного рівня поряд з поглибленням процесів децентралізації в управлінні, забезпеченням стабільності в державі, становленням соціально – орієнтованої ринкової економіки є регулювання соціально – економічного розвитку регіонів та максимальне усунення диспропорції розвитку, сприяння збалансованості територій, ефективного використання потенціалу, конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості [1, с. 219].

Україна – одна з країн-членів Організації Чорноморського Економічного Співробітництва, які, відповідно до Статуту та резолюцій РМЗС, співпрацюють у сферах транспорту, охорони здоров'я та фармацевтики, туризму, науки та технологій, культури, торгівлі та економічного розвитку, фінансів та банківської діяльності, зв'язку, енергетики, сільського господарства, охорони навколишнього середовища; також відбувається співробітництво між митними органами, мають місце гуманітарні контакти. До цих країн належать: Азербайджан, Албанія, Болгарія, Вірменія, Греція, Грузія, Молдова, Росія, Румунія, Сербія, Туреччина. Водночас відбувається співробітництво між ОЧЕС та міжнародними організаціями та третіми країнами. До інституцій, які пов'язані з ОЧЕС належать: Ділова рада, Парламентська Асамблея, Чорноморський банк торгівлі та розвитку, Міжнародний центр чорноморських досліджень.

Бізнес-складовою ЧЕС є Ділова Рада, яка сприяє поліпшенню бізнесового середовища та бере участь у створенні умов для розвитку приватного сектора економік країн, сприяє просуванню ініціатив приватного сектора, як індивідуальних, так і колективних. Україна та Румунія призупиняли членство у Діловій Раді, але згодом його поновлено.

Функцію забезпечення правової бази співробітництва між країнами виконує Парламентська Асамблея ОЧЕС. Її метою є прийняття законодавства, яке є невід'ємною складовою для реалізації рішень, що приймаються урядами, главами держав, міністрами закордонних справ; зміцнення парламентської демократії; розвиток співробітництва з регіональними та міжнародними організаціями.

Співзасновниками Чорноморського банку торгівлі та розвитку стали 11 країн. Частка Румунії у статутному капіталі Банку, який складав 1,2 млрд. євро – 14%, України – 13,5%. Питання транспортного сполучення, енергетики, торгівлі, сільського господарства є пріоритетними для Банку. Ефективна економічна політика, інвестування в економічні та соціальні проекти, поглиблення співпраці міжнародних фінансових установ розвитку з національними агенціями фінансів і розвитку країн-учасниць, надання допомоги в проведенні структурних економічних реформ та інші питання вирішуються завдяки ЧБТР, що здійснює діяльність, як міжнародна банківська інституція.

Міжнародний центр чорноморських досліджень займається пошуком оптимальних шляхів реалізації рішень ЧЕС в галузі промисловості, технологій та економіки у Чорноморському регіоні. Завдяки Центру створюються можливості для співпраці науковців, дослідників, управлінців, представників урядів країн-членів ОЧЕС з представниками країн-членів ЄС.

Україна бере активну участь також в роботі допоміжних органів ОЧЕС – це експертні, робочі, цільові групи, які засновано Радою МЗС. Україна координувала Робочу групу ОЧЕС з інформаційно – комунікаційних технологій, з митних питань, з питань подолання наслідків надзвичайних ситуацій, з туризму, торгівлі та економічного розвитку, транспорту. Також бере активну участь у гуманітарній сфері (наука і технології, освіта, культура), у сфері енергетики, у діяльності ОЧЕС із боротьби із організованою злочинністю [3].

Розвиток транспортного сектору є надзвичайно важливим, як чинник перспективності країни для медичного туризму, що набуває в світі популярності; поряд з рівнем розвитку медицини, медичних технологій, відносно не великою та доступною вартістю діагностики та лікування, рівнем мовної інтеграції країни, законодавчої бази, іміджем держави та її локалізацією [5, с. 151].

Слід зазначити активізацію міжрегіонального та транскордонного співробітництва між Україною та Румунією – країною-членом ЄС, як реалізацію успішної геополітики, на прикладі відкриття поромної переправи «Орловка – Ісакча», що з'єднує країни по річці Дунай, та забезпечує прямий вихід з півдня Одеської області до Євросоюзу [2].

Це проект приватно – державного партнерства, який відкрито відповідно до угоди між Урядами України та Румунії. Своєчасному відкриттю передувала низка проблем різного характеру, наприклад, законодавчого плану, зокрема: переправа Орлівка за українським законодавством визначалася як місцева переправа, а в Румунії та ЄС дозволені тільки міжнародні. Проблема було вичерпано після ратифікації двосторонньої міжурядової угоди. Комплекс побудовано приватними інвесторами та відкрито розпорядженням Кабінету Міністрів України № 229-р від 10.04.2019 року. Карантинні заходи, як методи, що направлені на призупинення поширення пандемії в світі, вносять свої корективи на функціонування комплексу [4].

Список використаних джерел.

1. Безверхнюк Т. М. Європейські стандарти врядування на регіональному рівні: [монографія] / Т. М. Безверхнюк, С. Є. Саханенко, У.Х. Топалова / За заг. Ред. Т. М. Безверхнюк. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2008. – 328 с.
2. Європейська правда [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http:// www.eurointegration.com.ua](http://www.eurointegration.com.ua)
3. Міжнародні відносини. Міністерство закордонних справ України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini>
4. Орловка – Ісакча 900 метрів нових можливостей [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://day.kyiv.ua/ru/article/ekonomika/orlovka-isakcha>
5. Регіональний туристичний продукт: проектний підхід до забезпечення конкурентоспроможності : монографія / За заг. ред. М.М. Іжї, К.Д. Бабова, Т.М. Безверхнюк. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2016.-626 с.

САХНО КАТЕРИНА ВІТАЛІЙВНА

магістрант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В ПРИВАТНОМУ РЕАБІЛІТАЦІЙНОМУ ЗАКЛАДІ: ПРОЦЕСНИЙ ПІДХІД

Відповідно до міжнародних підходів якість медичної допомоги визначена основною цільовою функцією і водночас критерієм ефективності системи охорони здоров'я. У 2013 році змінені критерії акредитації на вищу категорію закладів, що надають вторинну (спеціалізовану) та третинну (високоспеціалізовану) медичну допомогу, згідно з якими обов'язковою умовою акредитації є наявність сертифіката про відповідність впровадженій в закладі системи управління якістю (СУЯ) вимогам національного стандарту ДСТУ ISO 9001 [3]. Задля забезпечення подальшого успішного функціонування закладу охорони здоров'я (ЗОЗ), зокрема й реабілітаційного, в умовах реформування вторинної та третинної медичної допомоги (у тому числі й реабілітаційної), одним із основних постулатів якої з поміж інших є дотримання високої якості надання медичної допомоги, для належної сертифікації та акредитації на вищу акредитаційну категорію ЗОЗ, з метою подальшого укладання договору з Національною службою здоров'я України (НСЗУ) необхідним є створення системи управління якістю згідно зі стандартами ДСТУ ISO 9001:2015.

Основним документом, який потрібно розробити для впровадження СУЯ в ЗОЗ, є «Настанова з якості», яка відповідно до вимог стандарту ISO 9001 основана на процесному підході, який передбачає[2]:

- необхідність розглядати процеси з погляду створення додаткових цінностей;
- необхідність моніторингу (вимірювання) функціонування процесу на предмет його результативності (ефективності);
- постійне поліпшення процесів на основі об'єктивних результатів вимірювань.

Проаналізовано переваги від впровадження СУЯ в приватній клініці за наступними ознаками [1]: 1) іміджеві (підвищення конкурентоспроможності, зміцнення іміджу у населення та в професійних колах, збільшення довіри з боку страхових та інвестиційних компаній, отримання конкурентних переваг під час участі у тендерах, зокрема НСЗУ; 2) внутрішні удосконалення (поліпшення керованості клініки шляхом чіткого розподілу повноважень та відповідальності персоналу, підвищення його мотивації та компетентності, забезпечення прозорості внутрішніх процесів, оптимізація документообігу; 3) успішність діяльності в цілому (поліпшення якості медичних послуг, підвищення результативності й ефективності діяльності та скорочення витрат на медичну допомогу, підвищення виробничої та фінансової дисципліни, можливість укладання довготривалих відносин із постачальниками, підвищення фінансової стабільності клініки).

Задля розробки СУЯ приватного реабілітаційного закладу «Майстерня руху» (м. Київ) нами проаналізовано основні показники роботи ЗОЗ, сформульовано місію, візію, цілі та цінності; зроблено контент-аналіз документів, наявних в ЗОЗ. На основі проведеного SWOT-аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища ЗОЗ оцінені основні процеси та ризики, зроблено аналіз зацікавлених сторін, розроблено: схему управління процесами СУЯ; схему розподілу обов'язків співробітників ЗОЗ в організаційній структурі СУЯ; алгоритм процесу надання медичних послуг та клінічний маршрут пацієнта.

Доцільність функціонування системи управління якістю медичної допомоги в приватному реабілітаційному ЗОЗ обумовлюється необхідністю впровадження новітніх клініко-організаційних технологій, можливістю подальшого укладання договорів з НСЗУ та страховими компаніями, підвищенням конкурентоспроможності та іміджу клініки, упорядкування діяльності та усуненням зайвих процесів, наданням якісних медичних послуг згідно очікуванням пацієнтів, тощо.

Список використаних джерел.

1. Павленко М., Маматова Т., Маматов В., Федько О. Система управління якістю надання медичних послуг. Стандартизація. Сертифікація. Якість. 2011. № 2. С. 41-45.
2. Практичні аспекти імплементації вимог ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015 IDT) у сфері охорони здоров'я: організаційно-методичні вказівки / за ред. А.С. Котуза, І.П. Семенів. Київ: «Видавництво Людмила», 2018. 342 с.
3. Про внесення змін до Наказу МОЗ України від 14.03.2011 р. № 142 «Про вдосконалення державної акредитації закладів охорони здоров'я»: Наказ МОЗ України від 20.12.2013 р. № 1116. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0031-14>

СЕНЧА ІРИНА АНАТОЛІЙВНА

*доцент кафедри проектного менеджменту
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.пед.н., доцент*

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

Останніми роками питання екологічної оцінки інвестиційних проектів набуває все більшого значення, на теперішній час врахування екологічних наслідків проекту є важливішим аспектом комплексної оцінки його ефективності і прийнятності для суспільства. З урахуванням концепції сталого розвитку стає очевидною необхідність не тільки економічної, але й соціальної та екологічної оцінки інвестиційних проектів, що потребує застосування відповідних методик та розроблення системи збалансованих показників.

На теперішній час в проектній діяльності застосовуються декілька видів екологічної оцінки інвестиційних проектів. Відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність», на території України забороняється інвестування в об'єкти, створення і використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних, архітектурних та інших норм, встановлених законодавством України, а також порушує права та інтереси громадян, юридичних осіб і держави, що охороняються законом. Тому інвестор у випадках і порядку, встановлених законодавством України, зобов'язаний одержати висновок з оцінки впливу на довкілля згідно із Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» [5]. В свою чергу, Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» визначаються правові та організаційні засади оцінки впливу на довкілля, зокрема, категорії видів планованої діяльності та об'єктів, які підлягають оцінці впливу на довкілля, та зміст відповідної процедури: підготовку суб'єктом господарювання звіту з оцінки впливу на довкілля; проведення громадського обговорення; аналіз уповноваженим органом інформації, наданої у звіті, будь-якої додаткової інформації, а також інформації, отриманої від громадськості під час громадського обговорення; надання уповноваженим органом мотивованого висновку з оцінки впливу на довкілля; врахування висновку з оцінки впливу на довкілля у рішенні про провадження планованої діяльності [6].

У Законі України «Про оцінку впливу на довкілля» вказуються дві категорії видів планованої діяльності і об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля і для яких оцінка впливу на довкілля є обов'язковою, перша категорія містить 22 види планованої діяльності та об'єкти, друга – 14 видів, зокрема, це стосується проектів розширення або оновлення умов провадження планованої діяльності, або продовження строків її провадження, реконструкції, технічного переоснащення, капітального ремонту, перепрофілювання діяльності та об'єктів [6]. Тобто фактично будь-який масштабний інвестиційний проект, тим більш пов'язаний з будівництвом об'єктів, має містити екологічну оцінку за виключеннями, які зазначені у Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження критеріїв визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля, та критеріїв визначення розширень і змін діяльності та об'єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля». За вказаними критеріями, не оцінка впливу на довкілля не вимагається тільки для таких інвестиційних проектів реконструкції, модернізації, тощо, діючих об'єктів, в результаті яких не збільшується і не змінюється обсяг утворюваних небезпечних впливів на довкілля або не перевищуються порогові значення для видів діяльності або об'єктів, визначених у частинах другій і третій статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» [3], що характерно виключно для невеликих за масштабом та обсягом інвестиційних проектів.

Між тим будь-якої методики здійснення оцінки впливів на довкілля та системи об'єктивних показників у вказаних нормативних актах не наводиться, більш того, відповідних методик у відкритих джерелах на теперішній час не було знайдено. Виключенням є державні будівельні норми України ДБН А.2.2-1-2003 «Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС) при проектуванні і будівництві підприємств, будинків і споруд», які, окрім завдання, процедури та порядку виконання та підготовки матеріалів ОВНС, містять вказівки щодо виконання ОВНС у схемі інвестиційного процесу будівництва, а також методики оцінки ризику впливу планованої діяльності на здоров'я населення та соціального ризику [4]. Проте зазначені норми встановлюють порядок розроблення матеріалів ОВНС у складі проектної документації на нове будівництво, розширення, реконструкцію та технічне переоснащення об'єктів промислового та цивільного призначення і не придатні для оцінки, наприклад, інвестиційних проектів у сфері сільського господарства, туризму, тощо, які не передбачають будівельних робіт, але можуть мати значний вплив на довкілля.

Варто зауважити, що, відповідно до методології проектного менеджменту, екологічна оцінка інвестиційних проектів формується в результаті екологічного аналізу проекту, який є частиною комплексного проектного аналізу. Проектний аналіз – один із основних видів робіт проекту, що має виконуватися ініціатором проекту на передінвестиційній фазі з метою попередньої оцінки проектних витрат і вигід, ефективності проекту для всіх

заінтересованих сторін, передбачених наслідків проекту та доцільності його реалізації [1, с. 31]. Під час екологічного аналізу здійснюється аналіз навколишнього середовища проекту, в основному, на території його реалізації та впливу, і можливих наслідків реалізації проекту, за результатами якого надається експертна оцінка впливу на навколишнє середовище та, одночасно, формуються пропозиції щодо реалізації заходів для нейтралізації або компенсації негативного впливу проекту [2, с. 54].

Існує декілька методик екологічного аналізу проекту та значна кількість відповідних методів, зокрема, метод складання карт, перелік і матриць наслідків впливу проекту на довкілля, експертне оцінювання із використанням бальних або рейтингових оцінок, метод аналізу ланцюгів «витрати-умови-ефективність», імітаційне моделювання або аналіз чутливості параметрів навколишнього середовища до величини впливів і т. ін. Проте питання щодо придатності певних методів до екологічної оцінки проектів різних типів, що реалізуються в різних галузях народного господарства, а також відповідності методик і отриманих за ними результатів екологічної оцінки інвестиційного проекту нормативним документам, залишаються відкритими.

Список використаних джерел.

1. Никонова И.А. Проектный анализ и проектное финансирование / И.А. Никонова. – М.: Альпина Паблишер, 2012. – 154 с.
2. Проектный анализ / [авт.-сост.: В. Г. Яременко, Е. В. Жуковская]. – Харьков: Изд-во НУА, 2015. – 80 с.
3. Про затвердження критеріїв визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля, та критеріїв визначення розширень і змін діяльності та об'єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля // Постанова Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 № 1010: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1010-2017-%D0%BF#n12>
4. Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС) при проектуванні і будівництві підприємств, будинків і споруд. ДБН А.2.2-1-2003 / розроб. В. Г. Чуніхін [та ін.]; Державний комітет України з будівництва та архітектури. – Вид. офіц. – К.: Держбуд України, 2004. – 23 с.
5. Про інвестиційну діяльність // Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII з поточною редакцією від 20.10.2019: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
6. Про оцінку впливу на довкілля // Закон України від 23.05.2017 № 2059-VIII з поточною редакцією від 17.07.2020: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#top>

СТОГНІЙ ОЛЕКСАНДРА ПАВЛІВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЕКОНОМІКО-ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

Фінансові витрати, які несе держава (роботодавець, сім'я) на здійснення реабілітаційних заходів є, за своєю суттю, прямими інвестиціями з високим рівнем рентабельності. Вони не лише прямо знижують витрати на утримання осіб із частковою чи повною непрацездатністю, але й дають змогу суттєво покращити рівень якості життя таких осіб. Розвиток сучасної медицини дає змогу більшому відсотку осіб із тимчасовою частковою непрацездатністю повністю відновити свій функціональний стан і виконувати свої функції у повному обсязі. Тобто, держава, здійснюючи ефективні реабілітаційні заходи для своїх громадян (особливо працездатного віку), що їх потребують, прямо знижує свої соціальні витрати на них, а також опосередковано збільшує кількісно чисельність категорії платників податків.

Економічними вигодами для держави щодо реабілітації людей похилого віку і пенсіонерів є те, що покращиться рівень якості їхнього життя і вони менше потребуватимуть стороннього догляду за собою, що знизить витрати держави (родини, власне особи) на забезпечення побуту зокрема, і життєдіяльності загалом. Ще однією економічною перевагою своєчасного і ефективного надання реабілітаційної допомоги, є те, що таким чином зменшується тривалість перебування пацієнтів у стаціонарних відділеннях закладів охорони здоров'я, підвищується показник кругообігу ліжка, а отже, є можливість оптимізації діяльності такого закладу і скорочення непродуктивних витрат із його бюджету.

Відповідно до дослідження сучасного стану державного фінансування реабілітації в Україні за період 2015-2018 рр., науковцями [4] зроблено висновок, що на фінансування заходів із реабілітації різного роду спрямовується значна сума коштів, і у зв'язку з підвищенням потреби в ній ця сума в період 2016-2018 рр. зросла майже вдвічі (на 1 465 287,8 тис. грн., або на 48,26%). Загальна сума коштів, що виділяється з ДБУ на реабілітацію в Україні (у тому числі спрямованих на підтримку наукових та реабілітаційних закладів та комплексів), є доволі значною. Проте зміна видатків на реабілітацію у цьому періоді не є однорідною в розрізі різних статей, що, з одного боку, є результатом здійснення бюджетної політики в умовах обмеженості ресурсів, а з іншого – свідченням відсутності її системності.

Аналізуючи економічну складову організації системи медичної реабілітації важливо наголосити на запровадженні з 2018 року механізму фінансування відновлювального лікування за принципом «гроші ходять за людиною».

Із 1 січня 2018 року забезпечення путівками для відновлювального лікування здійснюється за новим принципом, відповідно до «Порядку відшкодування витрат за надані соціальні послуги з лікування застрахованих осіб та членів їх сімей після перенесених захворювань і травм у реабілітаційних відділеннях санаторно-курортних закладів за рахунок коштів Фонду соціального страхування України» [3] – для проведення реабілітаційного лікування застрахована особа самостійно може обирати санаторно-курортний заклад відповідного профілю

лікування. Перелік санаторіїв у розрізі профілів медичної реабілітації затверджується наказом виконавчої дирекції Фонду соціального страхування та оприлюднюється для ознайомлення на офіційному сайті. Реабілітаційне лікування проходить за такими профілями: нейрореабілітація, м'язово-скелетна реабілітація, кардіо-пульмонарна, медико-психологічна для учасників АТО, після оперативних втручань на органах зору, при порушенні перебігу вагітності, інша (соматична) реабілітація.

Постановою Кабінету Міністрів України від 27 березня 2019 року № 309 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення реабілітації дітей з інвалідністю» [2] визначено механізм використання коштів, передбачених у державному бюджеті за програмою «Реабілітація дітей з інвалідністю» та запроваджується новий механізм забезпечення заходами з реабілітації дітей з інвалідністю за принципом «гроші ходять за людиною». Це дозволить забезпечити адресність, прозорість та підвищити якість надання реабілітаційних послуг.

Послуги з медичної реабілітації ввійшли до переліку Програми медичних гарантій, і з 1 квітня 2020 року їх оплачуватимуть тим закладам, які належним чином підготуються й відповідатимуть встановленим вимогам НСЗУ [1]. Вимоги до пакету «Медична реабілітація» передбачають надання стаціонарної чи амбулаторної медичної реабілітації пацієнтам при захворюваннях у відновлювальному періоді, тобто поза межами гострого періоду, за трьома профілями медичної реабілітації: дорослим і дітям від трьох років, з порушеннями функції нервової системи; дорослим і дітям від трьох років з порушеннями функції опорно-рухового апарату; дітям, які народились передчасно та/або хворими, упродовж перших трьох років життя. Але, для того аби надати визначені пакети медичних послуг з медичної реабілітації й отримати за це кошти, лікувальні заклади повинні «озброїтися» відповідним обладнанням (до речі, високовартісним) і спеціалістами, яких наразі в Україні обмаль.

Вирішення організаційних завдань медичної реабілітації вбачається через удосконалення чинної системи управління. Головною умовою ефективної організації медичної реабілітації є законодавче регулювання суспільних відносин, структури, принципів організації та функціонування системи реабілітації, порядку здійснення реабілітації, а також засади державного управління системою реабілітації в Україні. Першочерговим завданням є формування політики та планування у сфері надання реабілітаційних послуг на національному і регіональному рівнях, посилення інтеграції реабілітаційних послуг в систему охорони здоров'я. Отже, організаційний аспект реабілітації розкривається через формування державної політики у сфері реабілітації та механізми реалізації основних завдань.

Ключовою проблемою організаційного аспекту медичної реабілітації є відсутність відповідного Закону щодо цілісної системи реабілітації для всіх без винятку осіб, які її потребують (хворих, осіб з інвалідністю та постраждалих під час бойових дій). Прийняття такого закону відкриє шляхи до розроблення державних і регіональних цільових програм з медичної реабілітації та забезпечить доступ до повноцінної реабілітації в спеціалізованих реабілітаційних центрах, реабілітаційних відділеннях медичних та санаторно-курортних закладів, центрах психологічної та соціально-психологічної реабілітації за місцем проживання.

Список використаних джерел.

1. Нові проекти вимог до медичних послуг. Національна служба здоров'я України. URL: <https://nszu.gov.ua/novini/opublikovani-proekti-vimog-do-medichnih-poslug-97>
2. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення реабілітації дітей з інвалідністю: постанова Кабінету Міністрів України від 27 березня 2019 р. № 309. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/309-2019-%D0%BF>
3. Про затвердження Порядку відшкодування витрат за надані соціальні послуги з лікування застрахованих осіб та членів їх сімей після перенесених захворювань і травм у реабілітаційних відділеннях санаторно-курортних закладів за рахунок коштів Фонду соціального страхування України: Постанова Правління Фонду соціального страхування України від 13 липня 2017 р. № 39. Фонд соціального страхування. URL: <http://www.fssu.gov.ua>
4. Ткачук І.Я., Ібрагімова Л.С., Ібрагімов Е.Ю. Сучасний стан державного фінансування фізичної та медичної реабілітації в Україні. Економіка і суспільство. Вип.17. 2018. С.615-620. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/17_ukr/90.pdf

CHUKURNA OLENA

*Professor of Department of Project Management, ORIPA NAPA under the President of Ukraine,
Doctor of Economics Sciences, Odessa, Ukraine*

DOBROVOLSKYI VITALII

Graduate student Master of Business Administration, Polonia University in Chenstohova, Chenstohova, Poland

MANAGEMENT PROBLEMS IN THE CHAINS OF ECOLOGICAL LOGISTICS

Green logistics – refers to all attempts to measure and minimize the environmental impact of logistics activities. In this work, will be describe and show the activity of green logistics, which it implies by practical examples. Of course, when planning supply chains, the main role is played by the choice of transport and the availability of logistics infrastructure. At the same time, an analysis of the impact of various activities on the environment showed that it is transport that is the main pollutant of the atmosphere. Its share in the total volume of pollutant emissions into the atmosphere from stationary and mobile sources in Ukraine is about 40%, which is higher than the share of any of the industries. By type of transport,

pollutant emissions are distributed as follows: 87% of the total emissions are from road transport, about 8% from the railway, 2% from the road complex, just over 1% from air transport and 2% from river and sea.

The impact of transport on ecosystems is expressed in the following areas: pollution of the atmosphere, water bodies and lands, changes in the chemical composition of soils and microflora, generation of industrial wastes, including toxic and radioactive, sludge, oil contaminated soil, boiler slag, ash and garbage; in the consumption of natural resources – atmospheric air, necessary for the flow of working processes in internal combustion engines (ICE) of vehicles; petroleum products and natural gas, which are the fuel for ICE; water for ICE cooling systems and vehicle washing, production and domestic needs of transport enterprises; land resources alienated for the construction of roads and railways, airports, pipelines, river and sea ports and other transport infrastructure facilities; in the release of heat into the environment during the operation of ICE and the fuel of combustion plants in transport industries; in creating high levels of noise and vibration; the possibility of intensifying adverse natural processes such as water erosion, waterlogging, the formation of mudflows, landslides, landslides; in injuries and deaths of people, animals, causing great material damage in accidents and disasters; in the destruction of soil and vegetation cover and a decrease in crop yields.

If we look at the dynamics, then in recent years in Ukraine there has been a tendency to reduce carbon dioxide emissions, both from stationary installations and from the transport side. As can be seen from Fig. 1., From 2000 to 2019, in Ukraine, carbon dioxide emissions decreased by 72.8%. This indicates a gradual transition to environmentally friendly sources of resources, including for vehicles. Another positive trend in Ukraine is the increase in capital investment in environmental protection, which has risen sharply since 2014, in the context of the ratification of the association agreement with the EU (Fig. 1.).

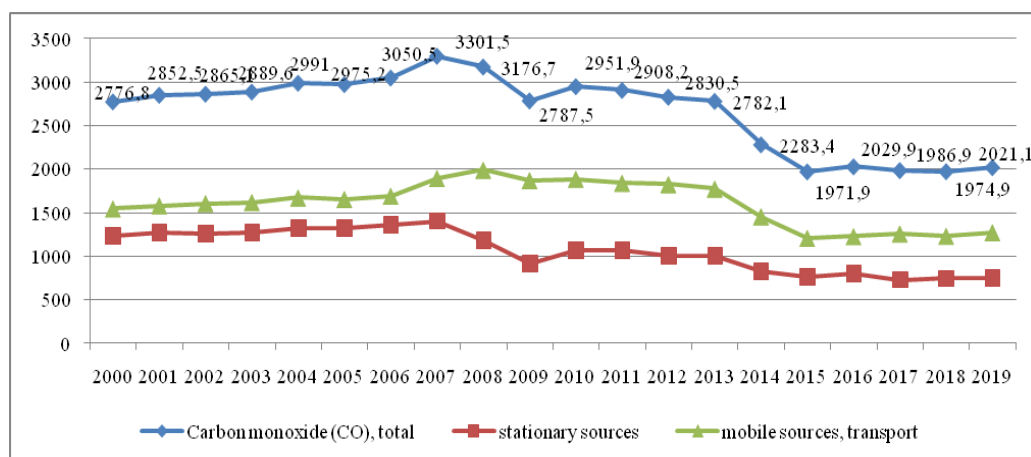

Fig. 1. The dynamics of the indicator of carbon dioxide emissions into the atmosphere in Ukraine for 2000-2019. [2]

As for the type of transport that causes enormous damage to the environment with Co2 emissions – this is air transport. Just think, if there are about 100 people on board and 100 liters of kerosene are loaded on this plane, how much harm will it cause during its flight? We made calculations and calculated how many kilograms and what damage my flight inflicts from my city (Odessa) to Budapest, the so-called «Carbon footprint».

Based on this, we can say that the flight from Odessa to Budapest with an economy class passenger plane will cost the environment 0.12 T of CO2. That is, a flight from Odessa to Budapest and back will cost us all 0.24 T of CO2 emissions. And if you think that this is not a big figure, then remember one more fact that flights take place dozens, hundreds of times a day. At different distances, with different passenger capacities, to different parts of the world. Thus, all this leads to global and irreversible changes in climate and the environment.

Another example – a flight from Odessa (Ukraine) to Washington (USA) will cost us 1.13 T of CO2 !, in this case, we are not even talking about a kilogram but tons of carbon dioxide emissions into the atmosphere! And now we are not even talking about air transportation of goods that carry tons, but the usual flights of passenger airliners.

As for cars: Have you ever wondered how much harm your trip to work or to another city does? Consider this situation on a practical example, based on EU statistics: The car 2018-2019 BMW M4 Series Coupe F82, for 1000 km of its work will cost 0.24 T of Co2. The car Alfa Romeo 159 series 2.2 JTS M6 2009, for 1000 km of its work will cost 0.27T of CO2.

An interesting fact – later in this work we will also offer alternative transportation options, but now more and more there are electric cars that do not use an internal combustion engine at all. Based on research by a group of scientists from the CESifo Institute for Economic Research in Munich: a Tesla Model 3, compared to a Mercedes C 220 d, emits 25% more CO2. Tesla emits 159 grams of carbon dioxide per kilometer, and Mercedes in turn 117.

As for motorcycles: A light motorcycle with an engine capacity of up to 125 cm3 per 1000 km will leave 0.08T of CO2. An average motorcycle with an engine capacity of 125 to 500 cm3 per 1000 km will leave 0.10T of CO2. A heavy motorcycle with an engine capacity of 500 cm3 per 1000 km will leave a trail weighing 0.10T of CO2.

As for the buses: If you want to choose a trip to another country and do the least harm to nature, then of course it is worth choosing either a train or buses. If we calculate, then the distance on the bus is 1366 KM, namely such a distance from Odessa to Budapest, then we will leave a trace of 0.04T of CO2. At the same time, if we drive the same distance inside the city, on an intra-city bus, we will get a track of 0.14T of CO2.

As for water transport: Environmental pollution under the influence of water transport occurs through two main channels: this is pollution of the hydrosphere and atmosphere by operational waste and pollution (usually accidental) by

toxic cargo. Water transport is a powerful source of not only chemical pollution, but also physical impact on the environment. Including ships are a source of noise, various vibrations, the equipment located on them forms electromagnetic fields.

The main sources of pollution are marine engines and water used to wash cargo tanks, as well as ballast water. The engines of the ships emit the exhaust gases originally from the atmosphere, and from there toxic substances again fall into the waters of the hydrosphere. Most ships of the modern fleet are equipped with diesel engines. With the growth of transportation of oil products and bulk tonnage, more and more of these toxic substances began to fall into the ocean during accidents. The pollution appears to be maximum on the main sea routes of oil transportation, although accidents can occur in any water area. The waters of the Persian Gulf, the southern tip of Africa, the European seas, the North Atlantic, the coast of the USA and Japan are especially polluted. The situation in the Persian Gulf is particularly unfavorable, since almost two-thirds of the oil transported by sea begins here.

Summing up the section, based on our data, we can calculate what carbon footprint we reserve, these data will not be any exaggerated, I believe that many people live in such a rhythm and with such events in life.

References:

1. Gerasimchuk Z.V., Averkina M.F. (2012) Institutional support of green logistics in the city / Productive forces development and regional economy. № 11 (137). pp. 161-168 URL: [Users/Home/Downloads/ape_2012_11_22.pdf](#)
2. State Statistics Service of Ukraine [Electronic resource]. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

ШЕКА ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

аспірант кафедри проектного менеджменту ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

АНАЛІЗ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ВАРІАНТІВ РОЗВИТКУ КУОРТУ ДЕРЖАВНОГО ЗНАЧЕННЯ КУЯЛЬНИК

Отримання у 2019 році природними територіями Куяльницького лиману законодавчо визнаного статусу курорт державного значення [1], обумовлює реалізацію комплексу організаційно-правових, управлінсько-адміністративних, фінансово-господарських, інфраструктурних та інших заходів з: організації економного та раціонального використання природних лікувальних ресурсів і забезпечення їх належної охорони; забезпечення якості та доступності санаторно-курортного лікування для всіх категорій громадян. Для забезпечення ефективного функціонування і розвитку курорту державного значення Куяльник, відповідно до статті 14 Закону України «Про курорти» [2], розвиток курортів здійснюється згідно з довгостроковими комплексними і цільовими державними та місцевими програмами.

Рішенням Одеської обласної ради від 25 жовтня 2019 року № 1095-VII затверджена Регіональна програма збереження і відновлення водних ресурсів у басейні Куяльницького лиману на 2019-2023 роки. У рамках Програми розвитку туризму та курортів в Одеській області на 2017-2020 роки розроблена Дорожня карта та стратегічний портфель розвитку курорту «Куяльник» на період з 2018 до 2030 року, відповідно до якої здійснюється комплекс заходів з реалізації I етапу – формування курортного продукту. Проте, для повноцінного функціонування і розвитку курорту державного значення, необхідним є розв'язання низки складних організаційно-економічних та інфраструктурних питань, що неможливо здійснити засобами територіального управління та потребує державної підтримки, координації діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, що і обумовлює доцільність ініціювання розроблення державної цільової програми.

Метою державної цільової програми є створення умов для збереження унікального лікувально-оздоровчого потенціалу природних територій Куяльницького лиману та розвитку курорту державного значення Куяльник шляхом реалізації комплексу організаційно-правових, управлінсько-адміністративних та інфраструктурних заходів, спрямованих на розв'язання сталих екологічних, організаційних та економічних проблем розвитку території курорту через концентрацію фінансових, матеріально-технічних, інформаційно-організаційних ресурсів та координацію діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ і організацій. Досягнення зазначеної мети сприятиме перетворенню санаторно-курортного комплексу регіону у високорентабельну та конкурентоспроможну галузь економіки.

Для розв'язання комплексу взаємопов'язаних проблем розвитку курорту державного значення Куяльник можливі три альтернативних варіанти.

Перший – вирішення зазначених проблем за рахунок ресурсів обласного бюджету та регіонального науково-технічного потенціалу. Відповідно до чинного законодавства та ресурсних можливостей регіону, проблема може бути вирішена тільки частково, зокрема: питання збереження і відновлення водних ресурсів Куяльницького лиману, створення містобудівної документації, облаштування паркової зони курорту, реалізація маркетингових заходів. Проте, це «підтримуючі» заходи, які не забезпечать необхідний комплекс умов для ефективного функціонування та розвитку курорту. Адже, функціонування курорту державного значення, відповідно до Закону України «Про курорти», повинно мати наступне організаційно-правове та економічне підґрунтя:

- щодо раціонального використання природно-лікувальних ресурсів – необхідним є фінансування робіт з ведення Державного кадастру і моніторингу їх безпечності та якості, здійснення економічної оцінки природних лікувальних ресурсів (статті 23, 24, 37);
- щодо розвитку комунальної інфраструктури, природоохоронних заходів – фінансування курортів державного значення здійснюється відповідно до державних програм (стаття 25);
- щодо санітарної охорони курортів (стаття 29) – до сьогодні не затверджено режим округу та зон санітарної охорони курорту Куяльник, хоча в Законі України «Про оголошення природних територій

Куяльницького лиману Одеської області курортом державного значення» (стаття 3) зазначено «Кабінету Міністрів України протягом шести місяців з дня набрання чинності цим Законом затвердити режим округу і зон санітарної охорони курорту Куяльник Одеської області»;

- щодо управління курортом державного значення – законодавчо відсутнє регламентування цієї діяльності. Тільки зазначається, що до повноважень ЦОВВ, що реалізує державну політику у сфері курортів, входить координація діяльності курортних закладів та підприємств (установ, організацій), які обслуговують курорти (стаття 40). Проте ні статус, ні процедури утворення адміністрації курорту державного значення не прописані;
- щодо податкових та кредитних пільг, спрямованих на збереження і розвиток курортів – процедура законодавчо не врегульована, що стримує процес залучення інвестицій в розвиток курортної інфраструктури.

Таким чином, враховуючі вищезазначені обмеження, реалізація першого альтернативного варіанту можлива, але комплексного вирішення проблеми не забезпечить.

Другий – залучення фінансових ресурсів для вирішення комплексу проблем через конкурси проектів та грантові програми. Достатньо дієвий у всьому світі механізм. На сьогодні низку проблемних питань розвитку курорту Куяльник можна вирішити через отримання фінансування на розвиток інфраструктури в рамках ДФРР та секторальної політики, що підтримується ЄС. Перевагою даного альтернативного варіанту – є залучення додаткових коштів на вирішення інфраструктурних питань. Недоліками є: можливий конфлікт інтересів у розпорядженні та розподілі коштів (адже органу управління курортом не існує); відсутність містобудівної документації; відсутність будь-якого стратегічного та/або програмного документу (державного або регіонального рівня) щодо розвитку курорту (курортів); складність у питанні співфінансування.

Третій – створення умов для сталого розвитку курортів через концентрацію фінансових, матеріально-технічних, інформаційно-організаційних ресурсів та координацію діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ і організацій в межах Державної цільової програми. Перевагами даної альтернативи є цільове направлення коштів на законодавче врегулювання організаційних та економічних засад розвитку курортів державного значення, на наукове-технічне забезпечення моніторингу та раціонального використання природних лікувальних ресурсів, що в свою чергу стане передумовою для реалізації перших двох альтернатив в аспекті вирішення інфраструктурних проблем. Недоліком даної альтернативи є відсутність на сьогодні на державному рівні визнання пріоритетності розвитку курортної галузі України та профільного органу державної влади, що відповідає за реалізацію державної політики у сфері курортів.

Отже, найбільш ефективним і оптимальним є третій варіант розв'язання проблем, а саме комплексний підхід до створення організаційно-правових та економічних умов розвитку курорту державного значення, визначених Законом України «Про курорти». Разом з тим, відповідно до вимог Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», проект Програми підлягає стратегічній екологічній оцінці, за результатами якої може бути здійснене доопрацювання окремих положень Програми.

Список використаних джерел.

1. Про оголошення природних територій Куяльницького лиману Одеської області курортом державного значення: Закон України № 2637-VIII від 05.12.2018. Верховна Рада України. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2637-19>

2. Про курорти: Закон України від 05 жовтня 2010 р. № 2026-III в редакції від 04 листопада 2018 р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2026-14>

ЯЦЕНКО ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ

доцент кафедри проектного менеджменту ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.т.н.

УСТЯНСЬКА АНАСТАСІЯ ОЛЕКСІІВНА

провідний фахівець кафедри проектного менеджменту ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ПРОЕКТНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ ПОРТІВ УКРАЇНИ

Портове господарство є ключовим елементом підтримки розвитку зовнішньоекономічних стосунків України. Саме тому вдосконалення та розвиток портового господарства є пріоритетним завданням уряду країни. Драматичним моментом для виконання такого завдання є тимчасова втрата портів Криму та блокада портів Азовського узбережжя України. За цих умов зростає навантаження, у тому числі і екологічне, на вільні від цих проблем порти і актуальним постає завдання підвищення ефективності їхньої діяльності з одночасним зниженням техногенного навантаження на довкілля. Таке навантаження є сильним (і частково дратівливим) фактором від портової діяльності на довкілля, який провокує конкурентні змагання за право користування природними ресурсами (особливо земельними ділянками) морського узбережжя із іншими підприємствами та установами, бізнесами та соціальними потребами місць розташування.

Успіх розвитку будь-якої інституції значною мірою залежить від ефективності комунікаційної діяльності. Складність нашого випадку полягає в тому, що портове господарство само по собі є складною багатосуб'єктною системою, яка працює у розгалуженій системі комунікаційних зв'язків із вантажною клієнтурою, судовласниками, надавачами допоміжних послуг та здійснення обов'язкових процедур. Стратегія сталого розвитку такої системи з

урахуванням вимог природоохоронного законодавства неодмінно має містити у собі і механізм його підтримки цілеспрямованими і керованими стратегічними комунікаціями у стосунках елементів між собою і системи в цілому із своїм оточенням [1,3].

Стратегічні комунікації для підтримки екологічного спрямування такого виробничо-соціального континууму – це не просто вид комунікаційної діяльності, а особливі принципи та методи організації управління комунікаційним процесом. Для стратегічних комунікацій характерними є такі ознаки: інтеграція складових комунікаційних стратегій портового господарства з відповідними компонентами природоохоронної політики регіонального управління місцевими громадами, просторово-часова синхронізація комунікацій і комунікаційних процесів і тих, хто використовує природні ресурси у господарських цілях і тих, хто має захищати ці ресурси від зайвого та нерационального техногенного навантаження [1,2].

Основна мета таким чином спроектованих, організованих та керованих стратегічних комунікацій – це зміна поведінки цільових аудиторій, на які має здійснювати свій вплив система портового господарства, перш за все із наближеного оточення – міського середовища з метою підвищення рівня толерантності місцевих громад до портової операційної діяльності. Реалізація такої стратегії потребує структурних змін і перерозподілу комунікаційних потоків, новітніх концептуальних методичних підходів до продукування впливу на рандомні цільові аудиторії на засадах «зеленої економіки», перегляду процедур обміну інформацією, застосування новітніх технологій та способів поширення інформації, осучаснення технічного оснащення тощо [1,4].

Найефективнішим підходом для управління даними змінами є проектний підхід. Паралельне проектування стратегічних комунікацій у множині суб'єктів портового господарства та водночас у слабоструктурованих колах місцевих громад та верствах населення приморських територій – це особлива інноваційна проектна діяльність у сфері управління комунікаційним процесом. Також вона має бути пов'язана з формуванням корпоративних концепцій стратегічних комунікацій, програм громадських комунікаційних заходів. Крім того вона має створювати конкретний комунікаційний продукт/послугу. Для прикладу це можуть бути товарні бренди, суспільні гасла, територіальні та фольклорні меми, тощо.

Для цього проектування екологоорієнтованих стратегічних комунікацій має бути розглянуто на трьох рівнях: стратегічному – формування принципів розроблення таких комунікацій; тактичному – проектування комунікаційної стратегії для окремих видів портової діяльності та відповідних провайдерів; операційному – проектування спільних комунікаційних кампаній для різних учасників портової діяльності на кожному з етапів реалізації територіальної стратегії впровадження екологоорієнтованих засобів здійснення портової діяльності організації [1, 4,5].

При цьому у нашому випадку надзвичайно важливим є встановлення толерантних конструктивних стосунків між операторами портових бізнесів, адміністраціями портів та міськими та регіональними владними природоохоронними структурами, структурами місцевого самоврядування, операторами не морських бізнесів, громадськими екологічними організаціями та взагалі місцевою спільнотою. Для того, щоб стати інструментом для залагодження таких стосунків, система стратегічних комунікацій має бути відкритою, багатофункціональною, міжгалузєвою, міждисциплінарною та адаптивною системою інтерактивної дії.

Чому у цій доповіді окрім конструктивно-функціональних властивостей системи, що розглядається, треба приділити увагу організації процесу її створення? Саме тому, що створювана система має узгодити інтереси та потреби широкого кола користувачів та зацікавлених осіб, має оперувати досить різноманітними інформаційними відомостями, має адекватно відображати досить широке коло операційних процесів та подій та надавати їм реальну економічну та соціальну оцінку. І, що саме головне, позитивно впливати на свідомість населення портових міст, інформованість населення про плани, зусилля та ініціативи господарюючих суб'єктів, владних структур та громадських організацій. Така надскладна та розгалужена система не може бути ані розроблена, ані впроваджена водночас. Саме тому далі буде розглянуто проектний процес створення такої системи, необхідні для цього умови, ресурси, грошові кошти, персонал та його фахові компетенції [1,3,5].

Головна особливість створення системи стратегічних комунікацій для супроводу екологічних трансформацій портового господарства України полягає в тому, що це не є система, яка створюється та експлуатується якимось одним суб'єктом. Кожний порт має своє суб'єктне начиння із цілої низки компаній, які надають послуги на адресу вантажів та вантажовласників, суден та судновласників, логістичних операторів та надавачів адміністративних послуг із своїми власниками. З іншого боку кожний порт у місті свого розташування має потужні стосунки із міськими «стейкхолдерами» – міською та регіональною владою, органами місцевого самоврядування, державними контролюючими органами, громадськими організаціями працівників самого порту та міської спільноти. При цьому кожен із фахових комунікаторів, який має ділові стосунки із портом, формує власну інформаційну уяву про порт, на підставі якої формує свої рішення щодо своєї поведінки. За таких обставин годі й думати, що можливе створення єдиної односуб'єктної інформаційної моделі порту та вибудована на її основі системи екологічноорієнтованих стратегічних комунікацій порту з усім своїм оточенням.

Більш практичним та конструктивним може бути шлях розробки відкритої для усіх користувачів інформаційної моделі порту. Власно сама система стратегічних комунікацій також може бути створена як відкрита система колективного доступу та користування на основі єдиного комунікаційного регламенту та спільних засадах формування загальної інформаційної (скоріше за все мережевої) моделі із уніфікованими економічними параметрами участі у її створенні та використанні.

Проектування такої системи має розпочинатись із аналізу інформаційних моделей окремих учасників портової операційної діяльності та стейкхолдерів та гармонізації їхніх інформаційних уяв про портову діяльність та захист довкілля від її шкідливих наслідків. Для здійснення такого першого кроку можна залучити студентів, магістрантів, аспірантів та викладачів фахових Вищих навчальних закладів міста Одеса, так чи інакше пов'язаних з екологічними проблемами портової діяльності.

Інструментом постійної дії для підтримки та розвитку фахової компетенції учасників проектних команд має стати тренінговий центр кафедри проектного менеджменту ОРІДУ НАДУ.

Список використаних джерел.

- 1.Почепцов Г.Г. Стратегічні комунікації: стратегічні комунікації в політиці, бізнесу та державному управлінні» : навч. посіб. для студ. і аспір. / Г. Почепцов. – К. : Альтерпрес, 2008. 216 с.
- 2.Почепцов Г.Г. Наративний інструментарій впливу. URL: <https://psyfactor.org/lib/narrative.htm>.
3. Чемерис А. Розроблення та управління проектами у публічній сфері: європейський вимір для України : [практ. посібник] / А. Чемерис. К.: ТОВ «Софія-А». 2012. 80 с.
4. 7 кроків до ефективного вимірювання впливу : посібник // «Ін-Фокус Ентерпрайзес Лтд». Грудень 2016 р. 16 с.
- 5.A Guide to the Project Management Body of Knowledge. PMBOK Guide. 5th Edition / Project Management Institute, 2013. 616 с.

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

ДУЛЬСКИЙ СИЛЬВИЯ

доктор, доцент, Академия публичного управления, Республика Молдова

ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ ДОЛЖНОСТНЫХ ЛИЦ И МОДЕРНИЗАЦИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ АДМИНИСТРАЦИИ: ОПЫТ ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАН

Потребность в изменениях всегда существовала во всех сферах социально-экономической и политической жизни всех обществ, основанных на знаниях, в силу научно-технической революции и последовавших за ней преобразований. Переход к демократическому обществу, предполагает, в той же мере, что и технологическая эволюция, изменения поведения и менталитета, которые требуют адаптации к другому уровню принятия реальности. В связи с появлением новых потребностей и новых индивидуальных ценностей роль человеческого фактора в учреждениях государственного управления возрастает, поскольку учреждение сможет эффективно работать только до тех пор, пока человеческий потенциал будет поставлен на первый план.

Усилия по модернизации включают в себя в первую очередь человеческий фактор. Управление людскими ресурсами считается двигателем всего процесса реструктуризации и адаптации. Если игнорировать этот факт, то становится очевидным, что шансы превратить административную сферу в эффективный, живой и конкурентоспособный орган равен нулю.

В этой статье мы попытаемся проследить, как проявляется взаимосвязь между профессиональным развитием государственных служащих и модернизацией государственного управления. Вначале рассмотрим опыт стран ЕС в плане подготовки государственных служащих, нормативной базы, регулирующей их профессионализацию, устанавливающей ограничения и открывающей новые возможности для оптимизации процесса профессионального развития.

Профессионализация государственных служащих, как обязательная необходимость для деятельности по удовлетворению общественных потребностей, возникла в европейских странах одновременно с первыми положениями о государственной службе.

В странах, входящих сегодня в Европейский Союз, первые статуты о государственной службе были приняты в Испании – 1852 г., Люксембурге – 1872 г. и Дании – 1899 г. В XX веке Италия приняла статус государственного служащего в 1908 г., Ирландия – в 1922 г. Нидерланды и Бельгия в 1929 году и Великобритания только в 1931 году.

В странах Европейского Союза существуют три модели организации непрерывного обучения государственных служащих: централизованная, децентрализованная и полу-децентрализованная. В централизованной модели принятие решений и установление стратегических целей происходит на центральном уровне, после чего все участники процесса обучения разделяются. Напротив, децентрализованная модель делегирует полномочия каждому органу, а третья модель представляет собой комбинацию этих двух. Характерной чертой полу-децентрализованной модели является способ определения потребностей в обучении, стратегические руководящие принципы, устанавливаемые на центральном уровне, и конкретные потребности обучения частично определяются бенефициаром.

Усилия, прилагаемые в отношении профессионального развития персонала, и используемые методики значительно различаются. Каждая типичная система управления, то есть иерархическая система или функциональная система, включает определенные способы обучения должностных лиц на самом высоком уровне. Наиболее представительные европейские страны недавно создали системы обучения для персонала, занятого в сфере государственного управления. Их изучение и анализ выявили большое разнообразие систем профессионального развития, но в то же время много общих проблем. [1, стр. 170] Очевидно, что эти системы различаются от страны к стране, и на их создание влияют исторические, политические, социальные, экономические условия каждой страны. К этому добавляются определенные факторы, характерные для системы профессионального развития: правовая база, цель, задачи, компоненты системы обучения и т. д.

Подавляющее большинство европейских стран, осознавая необходимость повышения качества государственного управления, профессионализма государственных служащих и престижа государственных учреждений, законодательно регулируют организацию и функционирование системы повышения квалификации государственных служащих. Таким образом, обучение и повышение квалификации государственных служащих признано правом и обязанностью и регулируется Конституцией, Трудовым кодексом, Положением о государственных служащих и другими законодательными и нормативными актами, касающимися обучения государственных служащих.

В Чешской Республике и Литве общие положения о государственной службе отражены в Конституции и Трудовом кодексе. В Латвии также признается право на образование, что закреплено в Законе о государственной службе. В Германии и Италии существуют формулы коллективных переговоров, устанавливаемые по взаимному соглашению между избранными представителями и государственными служащими. Однако эти соглашения также признаются нормативными актами.

Цели профессионального развития персонала, занятого в сфере государственного управления в странах ЕС, исходят из необходимости модернизации государственного управления и в значительной степени состоят в повышении профессиональных компетенций государственных служащих. Хотя они различаются от страны к стране по содержанию и форме, существуют общие цели обучения сотрудников государственного управления: [2, с. 79]

- адаптация квалификаций и навыков к технологическим изменениям в государственной службе с целью повышения эффективности работы государственных служащих путем их адаптации к изменениям в новых технологиях, новом законодательстве и т. д.

- развитие эффективности выполнения задач с целью сокращения должностей;
- содействие организованной мобильности путем обучения, позволяющего выполнять новые задачи на одном и том же иерархическом уровне, повышая гибкость персонала государственных служб;
- повышение мотивации персонала;
- улучшение отношений между государственными служащими и получателями государственных услуг;
- развитие международного сотрудничества.

В Германии, имеющей глубокие традиции в области государственного управления ещё со времен средневековья, первый закон, в прямом смысле этого слова, разработанный для государственных должностей, был принят национал-социалистическим режимом в 1937 году; тот же парадокс относится и к Франции: первый закон о государственной должности принят правительством Виши в 1940 году, отмененный сразу после освобождения и заменённый Общим статутом в 1946 году. За прошедшие годы в Германии сформировалась централизованная система развития персонала. Основная роль в его организации и развитии принадлежит Академии государственного управления (Bundesakademie für öffentliche Verwaltung). На уровне земель стоит упомянуть о существовании Высшей школы административных наук (Hochschule für Verwaltungswissenschaften) в Шпейере, которая является не только важным учебным заведением для земель, но также имеет статус университета (послевузовское образование).

В Германии закон предусматривает обязанность должностных лиц обеспечивать собственное обучение, чтобы следить за развитием задач данной должности. Помимо прочего, непрерывное образование является одним из критериев, принимаемых во внимание при принятии решения о продвижении по службе, и условием доступа к более высокой карьере. Немецкий чиновник не имеет законного права тренироваться во время своей карьеры или уйти в этот период. Участие в обучении в вышеупомянутых учреждениях поощряется и даже поощряется.

В Греции факультативное обучение государственных служащих способствует продвижению по службе. Он приравнивается к курсам трудоустройства или специализации и проводится НИГУ (Национальный институт государственного управления). Должностное лицо имеет возможность, при определенных обстоятельствах, взять отпуск с сохранением заработной платы на срок не более трех лет, чтобы продолжить обучение или обучение за границей.

В Италии реформа в сфере подготовки государственных служащих связана с учреждением «Высшей школы государственного управления при председателе Совета министров», в 1965 году вместе с другими государственными партнерами. Для высших должностных лиц существует специальная подготовка, которая предполагает конкурсный отбор.

В Чешской Республике обучение без отрыва от производства осуществляется в учебных заведениях, которые были созданы при министерствах с целью подготовки кадров для государственной службы и находятся в ведении службы личного состава. Их деятельность в значительной степени финансируется из государственного бюджета, но обучение также организовано на платной основе. В 1994 году был создан Национальный фонд профессиональной подготовки, но он не обеспечивает подготовку кадров для государственного управления.

Особый случай с точки зрения организации обучения государственных служащих – Франция. Таким образом, Национальный центр территориальной государственной службы – это полностью независимое учебное заведение, но в то же время это полностью централизованное учреждение, навязанное государством местным властям. Чиновник имеет право проходить курсы повышения квалификации на протяжении всей своей карьеры. Они организуются или продвигаются государством (статья 22 Закона от 13 июля 1983 г. и Указ от 24 июня 1985 г. о профессиональной подготовке государственных служащих). Помимо прочего, агент может получить отпуск с минимальной заработной платой. Финансирование благоустройства – обязательное условие, относящееся к компетенции органов публичного управления.

В Португалии учебные курсы проводятся Национальным институтом государственного управления, Центром обучения и подготовки государственных служащих, Институтом управления государственным управлением и рядом региональных государственных или частных центров. В этих учреждениях осуществляется обучение государственных служащих, а также обучение персонала для первоначального трудоустройства на государственной службе.

Швеция является примером децентрализованной модели обучения административного персонала. Для органов государственной власти существует Совет по развитию, в котором государственные служащие из центрального публичного управления проходят подготовку по программам обучения.

В Великобритании обучение центральному управлению в основном обеспечивается Колледжем государственной службы и филиалом Центра исследований в области управления и государственной политики.

В заключение можно упомянуть, что в таких странах, как Бельгия, Германия, Греция, Люксембург, Португалия, Испания и Великобритания, государственный служащий не обязан проходить специальную

подготовку (за исключением начального периода обучения), но это либо условие, либо актив для продвижения; государственными школами предлагается дополнительное обучение, и предусматривается положение об условиях сохранения заработной платы. С другой стороны, Австрия, Франция и Италия предусматривают определенные периоды обязательного обучения. Формы обучения, независимо от страны их происхождения или их типологии, представляют собой набор процессов, посредством которых сотрудники приобретают в организованной структуре знания, навыки и умения, необходимые для выполнения определенных занятий в компании. [3, с. 354]

Сравнительное исследование европейских моделей управления обучением государственных служащих выявило тот факт, что вопрос обучения человеческих ресурсов рассматривается как чрезвычайно важный во всех государствах, учитывая, что человеческие ресурсы являются наиболее важным звеном в государственном управлении.

Литература.

1. Александру И., «Государственное управление». Бухарест, Lumina Lex, 2007.
2. Кишу В.А., «Пособие специалиста по человеческим ресурсам», Издательство Ирексон, Бухарест, 2002.
3. Кожокару С., «Управление человеческими ресурсами в государственном управлении», Кишинев, 2014.
4. Георгицэ Т. «Направления модернизации управления государственной службой и государственным служащим в Республике Молдова», Журнал «Государственное управление», № 2, с. 2 (82), Кишинев, апрель – июнь 2014 г.
5. Платон М., «Государственный служащий в Республике Молдова», Кишинев, 1997.
6. Платон М., Сымботяну А., Делиу Т., Попеску Т. Реформа государственного управления в Молдове: достижения и перспективы (1990-2000 гг.), Кишинев, 2001.
7. Поллитт К., Баукерт Г., «Реформа государственного управления. Сравнительный анализ», Кишинев, Издательство «Эпиграф», 2004.
8. Попа В. «Органы государственной власти Республики Молдова», Кишинев, Издание ТИШ, 2004.
9. Шаптефрац Т. «Надлежащее управление: характеристики, аспекты и методы оценки». Журнал «Государственное управление», № 2, с. 3 (87), Кишинев, июль-сентябрь 2015 г.
10. Сымботяну А. «Подготовка и повышение квалификации кадров для государственного управления с точки зрения построения общества, основанного на знаниях и ценностях Евроконформ», нет. 4 (88), Кишинев, октябрь – декабрь 2015 г.
11. Сымботяну А., «Обучение персонала – важная поддержка реформы государственного управления. Подготовка государственных служащих и их роль в достижении реформ государственного управления «Материалы научно-практической конференции, 19 мая 1998 г., Кишинев 1998.

KEMARSKA TAMARA

*Senior lecturer of Ukrainian and Foreign Languages Department
ORIPA NAPA under the President of Ukraine*

WHAT SYLLABI DO WE NEED?

Higher education system in Ukraine as well as in other countries experiences a new stage of development due to its decentralization, implementing pedagogical pluralism, innovations, stimulating creative activity of the educational process participants. It is evident that modern changes in the content and forms of teaching are possible providing close collaboration of educators and learners.

A great way to start a semester is to begin it by properly appreciating the role that syllabi play in educational process. «The syllabus is a small place to start bringing students and faculty members back together» [2, p. 56].

On the one hand, a syllabus gives learners the first impression about what to expect from the course and fosters their curiosity and interest, on the other hand, a comprehensive syllabus helps the teacher to structure and declare the course expectation in support of students' learning.

An effective course syllabus provides several important functions. In particular it:

- sets the tone for the course;
- communicates what, when and how students will learn;
- clarifies for the learners what they need to do in order to be successful;
- communicates expectations in terms of learners' responsibilities;
- avoids misunderstanding about the course policy.

While designing a syllabus it is important to keep in mind that it should focus on the language needed to perform particular business task, not merely to talk about it, at the same time the syllabus needs to follow the declared competences (linguistic, discourse, intercultural ones).

The choice, structure and combination of syllabus components are influenced by various factors, including difficulty, familiarity and need. The order of it can be arranged in different ways but the common one is to put the simpler things first. For example, grammar tenses are taught before concepts that appear to be more complex (modal verbs or non-finite forms of verbs, etc.) Standard phrases or conversational formulas are introduced before more complicated role –plays, discussions, presentations. The most important is to cover familiar situations or topics before unfamiliar ones. Evidently it is easier for a learner to give presentation on his /her own job than on something less familiar or conceptually more challenging, such as politics, business ethics, civil service, etc.

It is useful when a syllabus is divided into teaching blocks or units with their own aims and objectives which fit logically into time available with thematic coherence, that is there is normally some continuity between them.

As to the modules they are normally independent blocks which are put together in various ways to create an integrated course.

There exists a good practice to negotiate the syllabus with the learners, that is to identify what should be included in a course. The major advantage of this cooperation is that the learners are getting more motivated as they helped to design what is to be done to get the expected results concerning their speciality (in our case it is a field of Public Service, management organization or strategic management).

The teacher's own expertise and experience, including the learners' awareness makes it reasonable to renegotiate as the course progresses and the time puts forward the priorities. It especially became evident in the terms of lockdown (quarantine) when there appeared urgent necessity of the mixture of face -to -face and distance learning, the so called a blended learning [1, p. 40]. particularly when one of the media used is electronic. The situation (April 2020, Odessa), made teachers devise special ways of presenting and practicing the language material. So, it follows that a syllabus can / should be flexible and it is advisable to anticipate variations in it by indicating the topics to be covered week by week rather than session by session. Accounting for a situation or students' heightened interest in certain material, besides some groups move more quickly than others and get sidetracked on certain topics.

In practice every educational institution or a teacher has own syllabus structure, but whatever model is chosen, there are certain core elements that each syllabus needs in order to be effective as its purpose to map the course for the learners and explain how to be successful in a class. The information about the teacher (instructor), his department affiliation, the way the learners can communicate with him/her is a must.

A large range of different coursebooks, off –the-shelf language teaching publications and other tailor-made materials, designed to meet specific needs are available, so the task of the designer of the course is to find those that best fit the needs and aims of the learners and submit the list of them as the syllabus components.

Getting acquainted with the syllabus a learner not only realizes what he/she is expected to do in a course, but how the performance throughout the course will be evaluated or graded.

There is the confidence between the scholars that the course syllabus is, in most cases, the first contact that the learners have with us, teachers, and the course, so the syllabus is the tone of the course. In other words, an effective syllabus is a promise that as the result of chosen course, learners will be able to do a number of things either for the first time or at least better than they could before. In fact, our task is to devise a syllabus that will guide the learners through the course and motivate them to succeed in it; if we make explicit such information to our students they become better learners.

To sum up, any author of the syllabus must be sure that the information about the course is represented as fully and fairly as possible. For the learners to succeed and accomplish the course by the completion date.

Nowadays every educational institution faces great challenges at the market of educational services. The better the teaching program is designed and implemented, the more potential learners will ask for it.

So, compiling efficient syllabi by including all essential information for interested learners could be the first step and prerequisite for the institution to stay competitive in the educational field.

References.

1. Evan Frendo. How to teach business English. Pearson Education Limited 2005, 159.
2. Sharon Rubin. Professors, Students and Syllabus. Chronicle of Higher Education, Aug.7, 1985, 56.

КОВАЛЕВСЬКА АНАСТАСІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри української та іноземних мов
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.філол.н.*

РОМАНЕНКО ТЕТЯНА ІВАНІВНА

ст. викладач кафедри української та іноземних мов ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ВИРОБЛЕННЯ СТРУКТУРНО-КОМПОНЕНТНОЇ МОДЕЛІ ПІДГОТОВКИ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ ДО ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Навчання публічних службовців іноземної мови має бути інтегрованим курсом для здобувачів вищої управлінської освіти, адже у процесі опанування цієї дисципліни іноземна мова перестає бути самоціллю, виконує роль інструменту, за допомогою якого здобувачі вищої освіти оперують, насамперед, знаннями теоретичних дисциплін з фаху, а також навичками й вміннями, які були набуті протягом усіх попередніх років вивчення іноземної мови та її професійно-орієнтованого компоненту. Його можна вважати інтегрованим курсом ще й тому, що на заняттях відбувається формування не лише письма, а й усіх інших навичок мовленнєвої діяльності:

- читання (у процесі ідентифікації виду наукового тексту та його реферування; як перший етап написання анотації та анотованої бібліографії);
- аудіювання (під час сприйняття на слух теоретичного іншомовного матеріалу, наукових доповідей та презентацій);
- говоріння (у ході презентації, доповіді, дискусії, обговорення доповіді).

Як підкреслює Т. Бабенко [1], навчання іноземної мови ґрунтується на органічно пов'язаних між собою дидактичних принципах:

- релевантності (орієнтованості на сучасні вимоги суспільства й професійні потреби здобувачів вищої освіти);
- науковості (розкриття логіки навчання, використання сучасної наукової термінології та автентичних іншомовних навчальних матеріалів);
- зв'язку теорії з практикою (усвідомлення практичного значення отриманих знань: вивчення теоретичних питань підкріплюється виконанням практичних завдань);
- активності (здобувач вищої освіти є активним учасником педагогічного процесу: до 70% навчального матеріалу засвоюється самостійно й, таким чином, здобувач вищої освіти відчуває персональну відповідальність за освітній і професійний розвиток);
- доступності (фаховий за змістом навчальний матеріал відповідає рівню підготовки здобувачів вищої освіти з іноземної мови);
- наочності (візуалізація навчального матеріалу відбувається як у процесі подання нових теоретичних знань, так і під час проведення практичних занять);
- систематичності і послідовності (уміння і навички з іноземної мови формуються системно й поступово: від ознайомлення з типами професійних текстів, їхньої ідентифікації і структуризації – до самостійного створення письмових текстів);
- поєднання різних методів і засобів навчання у залежності від завдань і змісту (словесних, наочних і практичних; репродуктивних і пошукових; стимуляції та мотивації навчальної діяльності);
- поєднання різноманітних форм організації навчання у залежності від завдань, змісту й методів навчання (аудиторна й самостійна робота; лекційні й практичні заняття; парні, групові й індивідуальні форми організації навчання; письмовий контроль знань і усний залік);
- міцності, усвідомленості та дієвості результатів навчання, виховання й розвитку (завдяки соціокультурним знанням навчання набуває виховного та розвиваючого ефекту; навчання орієнтовано на забезпечення дієвості отриманих знань, умінь і навичок) [21, с. 2].

У зв'язку з вищевикладеним постає дуже актуальна проблема вироблення структурно-компонентної моделі підготовки публічних службовців до іншомовної комунікації. При цьому повинні враховуватися як зарубіжний досвід підготовки публічних службовців до іншомовної комунікації, так і національні особливості розвитку системи публічного адміністрування України. Структурно-компонентна модель підготовки публічних службовців України до іншомовної комунікації може бути представлена такими складовими: соціальне замовлення, педагогічні умови, дидактичні принципи, цільовий компонент, стимуляційно-мотиваційний, змістовий, операційно-діяльнісний, контрольний та оцінно-результативний. Усі компоненти моделі повинні знаходитися у взаємодії та знаходитися у різних зв'язках один з одним. Цільовий компонент передбачає визначення цілей та завдань навчального процесу внаслідок проведення аналізу потреб і мотивів здобувачів вищої освіти і викладачів фахових дисциплін. Змістовий компонент полягає у аналізі пізнавальних завдань і визначенні способів викладання теоретичного навчального матеріалу та його подальшого практичного засвоєння. Стимуляційно-мотиваційний компонент ґрунтується на створенні позитивної мотивації пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти шляхом усвідомлення актуальності знань з іноземної мови, використанні автентичних сучасних фахових матеріалів та активних форм навчання. Операційно-діяльнісний компонент моделі охоплює методичні особливості протікання навчального процесу, шляхи засвоєння теоретичних знань і систему вправ з формування навичок з іноземної мови. Контрольний компонент складається з поточного контролю самостійної роботи здобувачів вищої освіти (модульні контрольні роботи) і підсумкового контролю знань (залік чи іспит). Оцінно-результативний компонент слугує встановленню результатів навчання та визначенню рівнів сформованості навичок писемного іншомовного мовлення. Пов'язані між собою структурні компоненти моделі є складовими цілісного навчального процесу, якому притаманні такі закономірності:

- зумовленості процесу підготовки потребами суспільства й особистості;
- професійного розвитку особистості в процесі підготовки;
- управління процесом підготовки, що полягає у створенні зворотного зв'язку між здобувачем вищої освіти і викладачем;
- стимулювання та мотивації навчальної діяльності завдяки використанню автентичних навчальних засобів та усвідомленню актуальності отриманих знань;
- єдності чуттєвого, логічного і практичного у процесі підготовки, що відбувається завдяки логічній побудові навчальної діяльності; єдності зовнішньої та внутрішньої діяльності (педагогічної діяльності педагога та пізнавальної діяльності здобувача вищої освіти);
- єдності завдання, змісту, організаційних форм, методів і результатів навчальної діяльності, що полягає у доборі автентичних навчальних засобів, відповідних їм завдань, форм і видів діяльності для досягнення мети заняття;
- динаміки процесу підготовки, який протікає поетапно, висока якість проміжних досягнень є запорукою вагомих кінцевих результатів;
- єдиного інтегрального результату процесу підготовки: кінцевий результат складається з балів, отриманих під час заліку та балів, отриманих протягом навчання й стає наслідком взаємозв'язків усіх етапів процесу [3, с. 315]. Зазначимо також, що з огляду на європейський вектор розвитку України, досягнення оптимального рівня компетентності здобувача вищої освіти буде неможливим без залучення до едукативного процесу інноваційних технологій навчання, а також засвоєння та професійного використання у підготовці ефективних доробків новітніх наук.

Список використаних джерел.

1. Бабенко Т. Теоретична модель навчання академічного іншомовного письма.. -Режим доступу: <https://www.donnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/8/2019/09/Teor.model-navch.akadem.pysma.pdf>
2. Рапацевич Є. С. Золотая книга педагога: Справочное изд.; общ. ред. А. П. Астахов. – Минск: Современная школа, 2010. – 720 с.
3. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка [Текст]: Навчальний посіб. – [4-е вид., доповн.] – К.: Білоцерківська. друкарня, 2003. – 615 с.

КОТЮЖИНСЬКА СВІТЛАНА ГЕОРГІЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президенті України

ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА В НЕПРЕРИВНІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ МЕДИКІВ

На сьогодні, медична освіта в Україні повинна забезпечити високоякісну підготовку кадрів і стати важливою складовою реформування галузі охорони здоров'я та реалізації соціальних пріоритетів держави, оскільки від рівня підготовки майбутніх кадрів залежить якість надання медичної допомоги населенню країни.

У Національній стратегії реформування системи охорони здоров'я в Україні на період 2015– 2020 роки визначено ключові проблеми, потенційні напрями і шляхи їх розв'язання для формування нової державної політики, засадничими принципами якої є орієнтованість на людей, орієнтованість на результат, орієнтованість на втілення у галузі із метою забезпечення прав людини у сфері охорони здоров'я (Національна стратегія, 2014).

Реформування охорони здоров'я в Україні створює нові вимоги у підготовці спеціалістів у галузі управління охороною здоров'я, які були б здатні застосовувати широкий спектр навичок, необхідних для впровадження змін на організаційному та політичному рівнях, а також глибоко розуміли проблеми та провідні тенденції у сфері охорони здоров'я [2, с. 34]. За умов економічної нестабільності й зростаючого впливу ринкових умов господарювання на діяльність закладів охорони здоров'я, зростає роль ефективного керівництва, а також підвищення управлінської компетенції керівних кадрів в сфері охорони здоров'я [4, с. 182].

Враховуючи те, що сучасна система охорони здоров'я складається з багатьох взаємопов'язаних організацій та інститутів, вміння формувати та впроваджувати публічну політику системи охорони здоров'я, керувати окремим елементом цієї системи вимагає від керівника наявність значних управлінських знань і компетенцій. Компетентність керівника системи охорони здоров'я в цілому та закладу охорони здоров'я, зокрема, характеризується інтегральними здібностями і навичками системного мислення в професійній управлінській діяльності з урахуванням галузевої та економічної специфіки функціонування даної галузі [2, с. 56]. Тому, для формування керівного потенціалу у сфері охорони здоров'я сьогодні необхідно передбачити шляхи удосконалення формування публічної політики щодо підготовки керівників усіх рівнів і напрямів у сфері охорони здоров'я з позицій компетентнісного підходу.

За умови динамічного розвитку системи охорони здоров'я управлінням необхідно постійно поглиблювати свої знання, щоб діяти на рівні, який відповідає організаційній моделі системи та суспільним потребам.

На сьогодні в Україні система підготовки керівних кадрів у сфері охорони здоров'я здійснюється на основі магістерських програм за спеціальностями «Публічне управління та адміністрування», «Менеджмент», «Громадське здоров'я», а також розвинена система підвищення кваліфікації та перепідготовки керівних кадрів на післядипломному рівні підготовки.

Слід зазначити, що система підготовки професійних керівних кадрів для галузі охорони здоров'я не є досконалою, оскільки відсутня система ступеневої підготовки професійних управлінців [1, с. 7].

На думку низки науковців, перепідготовка керівників закладів охорони здоров'я з питань управління має бути пов'язана з їх просуванням по службовій драбині та стосуватись набуття конкретних навичок [85]. Кожен керівник лікувального закладу нового типу повинен не тільки досконало володіти медичною спеціальністю, а й мати широкий спектр знань, вмінь та навичок з фінансування та економіки, медичного права, публічної політики й управління, стратегічного управління, управління змінами, прийняття рішень, мати комунікативні навички, психології управління тощо.

Необхідно розвивати нові партнерські стосунки та відповідні інституції професійного підвищення кваліфікації, до яких слід залучити практиків і викладачів навчальних закладів, що сприятиме підготовці фахівців найвищої якості [5, с. 144].

Важливою складовою формування публічної політики щодо підготовки керівних кадрів для системи охорони здоров'я є запровадження сучасних напрямів, міжнародних програм навчального процесу, а також впровадження тренінгів, дистанційних курсів та ін. Для проведення навчальних занять доцільним є залучення посадових осіб вищого керівного складу системи охорони здоров'я, що передбачатиме чітку спрямованість на формування системи знань і умінь, які складають основу професійної компетентності керівних кадрів, їх підготовленість до здійснення ефективного управління системою охорони здоров'я в сучасних умовах змін [3, с. 75].

Нагальними питаннями щодо цього є розвиток системи управління кадровим потенціалом на основі зміни медико-організаційних, процесуальних підходів до атестації лікарів та ліцензування сучасних, удосконалення індикаторів, строків, рейтингових критеріїв; розробка кваліфікаційних моделей (компонентів та функцій) та реінновації; створення умов, мотивації, для безперервної самоосвіти та самовдосконалення, із забезпеченням доступності до професійних інформаційних ресурсів (профільних журналів, монографій, довідників, електронних посібників, Інтернет-ресурсів тощо), нормативне визначення нових функцій медичних

працівників та управлінців охорони здоров'я; підняття привабливості професії та впровадження стимулів до підвищення професіоналізму тощо [3, с. 77].

Враховуючи вищезазначене, можна констатувати, що Україна визначила національні пріоритети щодо розвитку медичної освіти на найближче десятиріччя. Політика держави в розвитку неперервної професійної освіти в сфері охорони здоров'я будується на ряді нових концептуальних та законодавчих документах, які формують стратегію подальшого розвитку медичної освіти.

На сучасному етапі розвитку сфери охорони здоров'я в Україні необхідним є формування публічної політики та управління, а також впровадження змін в систему охорони здоров'я. Формування публічної політики у сфері охорони здоров'я можливе за наявності професійної, підзвітної, результативної та ефективної системи центральних органів державної влади. Тому пріоритетним завданням постає покращення якості професійної підготовки публічних службовців, в тому числі і керівних кадрів системи охорони здоров'я, які покликані здійснювати трансформацію сфери охорони здоров'я.

На шляху до вдосконалення системи неперервної професійної медичної освіти в Україні ще багато не вирішених питань. Але варто зазначити, що участь в обов'язкових системах безперервного професійного розвитку фахівців пропагується як відповідь на очікування суспільства, професійна необхідність і нормативна вимога.

Список використаних джерел.

1. Авраменко Т. П., Дмитрук І. В. Державна політика щодо підвищення якості професійної підготовки медичних працівників. Державне управління людськими ресурсами у сфері охорони здоров'я в Україні : матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю, 23 берез. 2016 р. Київ : ТОВ «ДКС-Центр», 2016. С. 11-714.
2. Брич В. Я., Ліштаба Л. В., Микитюк П. П. Компетентність менеджерів в системі охорони здоров'я : моногр. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 192 с.
3. Князевич В. М., Васюк Н. О., Савіна Т. В. Публічна служба у сфері охорони здоров'я в Україні та світі: нормативно-правовий аспект. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 14. С. 74-77.
4. Огнєв В. А., Вюн В. В., Чухно І. А. Підвищення кваліфікації керівників сфери охорони здоров'я як один із напрямів зростання їх управлінської компетентності. Професійний менеджмент в сучасних умовах розвитку ринку : матеріали доповідей IV науково-практичної конференції з міжнар. участю, 3 листопада 2015 р. Харків, 2015. С. 181-183.
5. Рогожин Б. А., Сердюк О. І. Щодо питання освіти керівників закладів охорони здоров'я. Охорона здоров'я України. 2009. № 1 (33). С. 144-145.

МАЗУРОК ТЕТЯНА ЛЕОНІДІВНА

завідувач кафедри прикладної математики та інформатики

Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського, д.т.н., професор,

ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ІНДИВІДУАЛІЗОВАНОГО НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Перехід до постіндустріального, інформаційного суспільства з врахуванням умов глобалізації, мобільності людських ресурсів, зміни технологій визначає актуальність створення умов для розвитку людини. Отже, саме розвиток людини в сучасному суспільстві становить головну мету, ключовий показник і основний важіль сучасного прогресу, потребу в радикальній модернізації інституцій, що його забезпечують. Згідно до основних положень та завдань Національної доктрини розвитку освіти України зазначено, що «в Україні повинні забезпечуватися прискорений, випереджальний інноваційний розвиток освіти, а також створюватися умови для розвитку, самоствердження та самореалізації особистості протягом життя» [3].

Сфера публічного управління відноситься до однієї з найбільш динамічних в своєму розвитку, що має відповідати викликам сьогодення в залежності від здебільшого непередбачених факторів та впливів, бути узгодженою з потребами громадянського суспільства. Тому, концептуальні засади формування системи професійного навчання публічних службовців мають спиратись на сучасні досягнення впровадження новітніх інформаційних технологій в управління навчанням, як цілеспрямованим процесом індивідуалізованого навчання особи, що навчається, на протязі життя.

У відповідності до специфіки процесу навчання, який є багатоаспектним складним процесом, що має соціальну природу, розглянемо основні компоненти, з яких складається основа управління навчанням. Однією з відзначених особливостей процесу навчання є необхідність максимального урахування природи процесу під час формування управляючих впливів, що характерно для слабо структурованих предметних галузей. Як відомо, до слабо структурованих належать предметні галузі з розмитими визначеннями, багатою емпірикою, прихованими взаємозв'язками, з великою кількістю так званих «білих плям». Дослідження процесів управління пізнавальною діяльністю, що спирається на методи теорії пізнання, а також психологічні основи теорії пізнання, враховуються шляхом сучасних рекомендацій педагогіки в цілому, її розділу, що вивчає закономірності, принципи та засоби навчання – дидактики. Основні дидактичні принципи зазнають певних змін у відповідності до сучасного етапу комп'ютеризації навчання.

Особливої уваги заслуговує управління навчанням з урахуванням системи міжпредметного зв'язку, як однією з форм інтегрованого навчання, що є по-перше, відображенням інтеграційних тенденцій у науці та освіті, а по-друге, одним з дієвих засобів поширення множини управляючих впливів, що узгоджується з одним із

фундаментальних принципів кібернетики – необхідного різноманіття У. Ешбі. Філософська платформа обґрунтування доцільності такого підходу при формуванні змісту навчання відображена в працях С.Ф. Клепка [1]. Таким чином, урахування особливостей процесу навчання, як об'єкту управління, має здійснюватись на основі гуманітарної складової, якою є апробовані наукові положення, що базуються на законах філософії, педагогіки, закономірностях та моделях психології, узагальнення досвіду визначних педагогів та авторів методик використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в навчанні. Це створює необхідні умови для повного та всебічного урахування загальносистемних, дидактичних особливостей процесу навчання, визначення логіки його функціонування. Втім, відомі засоби управління навчанням за своєю суттю залишаються переважно «ручними», тому не дозволяють усунути двох основних протиріч: між формуванням управляючих впливів на кожного студента з боку викладача та неузгодженістю множини отриманих впливів з боку студента. Усунення цих протиріч потребує суттєвого вдосконалення методології створення автоматизованих систем управління навчанням на основі сучасних досягнень теорії управління.

Дослідження основних етапів розвитку автоматизованих навчаючих систем показало, що їх подальше вдосконалення потребує вирішення проблеми подальшої індивідуалізації навчання на основі комп'ютерної підтримки цілеспрямованого управління цим процесом. Специфіка процесу навчання визначила доцільність гібридних утворень засобів штучного інтелекту в реалізації моделі управління.

Розвиток методології створення автоматизованих систем управління складними системами за останні роки зазнав значних змін. Так, сучасна методологія системного аналізу базується на взаємодоповнюючих підходах – системному, синергетичному та інформаційному, що дозволяє більш глибоко вивчати складні процеси, об'єкти та задачі управління які характеризуються слабкою структурованістю та поганою формалізацією. Реалізація вказаних напрямків системних досліджень дозволяє переглянути основи класичної теорії та практики управління стосовно організаційних та соціальних систем. Основний синергетичний постулат щодо «ненав'язування» ззовні управляючого впливу на основі врахування власних тенденцій розвитку об'єкта управління, є вкрай важливим для педагогічних систем, які здійснюють процес навчання.

Синергетичний підхід до автоматизації системи управління навчання, який базується на формуванні управляючих впливів на основі внутрішнього розвитку особи, що навчається, може бути реалізованим на основі гібридизації основних засобів штучного інтелекту в реалізації моделі управління. Для цього розроблено виконаний формалізований опис процесів, що здійснюється в педагогічній системі з точки зору синергетичного підходу до управління навчанням, як цілісним процесом. Синергетична модель управління навчанням дозволяє отримати інваріантне різноманіття в фазовому просторі, зв'язуючи координати стану і управління. В межах моделі синергетичного управління сформовано двокласову структурно-параметричну модель особи, що навчається, в якій формалізовано параметри накопичення та дисипації міжпредметних знань на основі опису блоку навчальних елементів та блоку комплексів, як зв'язків між ними [2]. Розроблено графо-аналітичний метод оптимізації одного з управляючих параметрів, що визначає частку часу засвоєння змісту навчання, отже обумовлює особливості методичних заходів індивідуалізованого навчання. Отримано математичні моделі прогнозування параметрів вектору інтелекту та векторів стану для осіб та груп, що навчаються. Моделі дозволяють визначити довірчі ймовірності досягнення локальних та кінцевих цілей навчання як за монопредметною НД, так і для різних конфігурацій, в т.ч. інтегрованих. Розроблено структуру узагальненої схеми управління індивідуалізованим навчанням в умовах компетентнісного підходу з можливістю налагодження інтеграції змісту, як схеми синергетичної моделі управління.

Зазначимо, що одержані теоретичні результати та аналіз їх практичного впровадження відкривають перспективу науково-обґрунтованого розв'язання широкого кола прикладних задач, пов'язаних з автоматизацією управління навчанням, а також іншими процесами у організаційно-технічних системах, які пов'язані з формуванням індивідуалізованих стратегій (лікування, тренування та ін.). Практичне значення результатів дослідження підтверджується їх впровадженням. Результати впроваджені в Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського.

Список використаних джерел.

1. Клепка С.Ф. Інтегративна освіта і поліморфізм знання / С.Ф. Клепка. – Харків: ХГУ, 1988. – 357 с.
2. Мазурок Т.Л. Синергетическая модель индивидуализированного управления обучением / Т.Л. Мазурок // Математичні машини і системи. – 2010. – №3. – С.124-134.
3. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12.05.15 № 5/2015. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text>. – (дата звернення 15.09.20).

ПАЛЬЧИК ГЕННАДИЙ ВЛАДИМИРОВИЧ

*заведующий кафедрой педагогики и проблем развития образования
Белорусского государственного университета, д.пед.н., профессор*

ЛИТВИНОВИЧ ВЛАДИМИР МИХАЙЛОВИЧ

*начальник информационно-аналитического управления
Академии управления при Президенте Республики Беларусь, к.соц.н.*

ОРИЕНТИРЫ РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ ПОДГОТОВКИ УПРАВЛЕНЧЕСКИХ КАДРОВ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ

Несмотря на разнообразие терминов, характеризующих состояние общественных отношений в настоящее время (постмодернизм, постиндустриальное общество, текучая современность и другие), большинство ученых едины в определении важнейших признаков окружающей нас действительности. В первую очередь, это расширение информационного пространства, высокая динамичность, фундаментальная неопределенность, с нарастанием которой, по мнению нобелевского лауреата Дж. Стиглица, напрямую связаны усиление волатильности экономики, нестабильность рынков и, в конечном итоге, социальная нестабильность [3].

В этих условиях значительно возрастает актуальность эффективного государственного управления как инструмента поддержания общественной стабильности, обеспечения поступательного экономического развития и повышения благосостояния граждан. Некоторые исследователи даже высказывают мнение, что сегодня страны начинают конкурировать не природными ресурсами, а качеством государственного управления [2].

Эффективность системы государственного управления во много определяется ее готовностью противостоять глобальным вызовам и угрозам современности, к наиболее значительным из которых, в контексте рассматриваемых нами вопросов, относятся высокая скорость изменений в мире, цифровизация, новая коммуникационная ситуация, а также растущая гражданская активность.

Вне зависимости от существующей управленческой парадигмы или применяемых управленческих технологий в основе системы государственного управления находится государственный служащий, который на практике реализует государственную политику: работает с обращениями граждан, анализирует текущую ситуацию, принимает управленческие решения. Устойчивость государственного управления, его адаптивность, готовность противостоять текущим вызовам, способность обеспечить рост благосостояния населения во многом определяется кадровым составом государственной службы, опытом, знаниями и компетенциями руководителей и специалистов государственного аппарата. Соответственно, одним из направлений повышения эффективности государственного управления является совершенствование системы непрерывной профессиональной подготовки кадров в сфере управления – руководителей способных в сложных условиях неопределенности принимать эффективные стратегические и тактические решения.

Подготовка управленческих кадров в Республики Беларусь – это динамичная, постоянно совершенствующаяся образовательная система. Изменения, которые происходят в социально-экономической и политической жизни нашей стране и мира в целом, вызывают необходимость постоянного преобразования, как в содержании учебных программ, так и в формах и методах образовательного процесса. В текущей, быстро изменяющейся ситуации, с высоким уровнем неопределенности и сложности актуализируется запрос на креативных руководителей, способных к нестандартным подходам в решении проблем. Поэтому, именно раскрытие потенциала личности руководителя, развитие его творческих способностей, инициативности, гибкости мышления должно стать основой совершенствования системы непрерывной профессиональной подготовки кадров в сфере управления в современных условиях.

Преобразование системы непрерывной профессиональной подготовки управленческих кадров в целях раскрытия потенциала личности руководителя на современном этапе должно основываться на ряде принципов. Такими ориентирами, в-первую очередь, являются:

- непрерывность и преемственность;
- компактность;
- личностно-ориентированность;
- гибкость и вариативность;
- практико-ориентированность;
- развитие «мягких» навыков;
- совершенствование коммуникационных компетенций;
- усиление работы с региональными резервами кадров [1].

Построение образовательного процесса с учетом обозначенных особенностей позволит создать необходимые условия для подготовки высокопрофессиональных руководителей, обладающих критическим мышлением, способных действовать в ситуации неопределенности и готовых принимать эффективные управленческие решения, в быстро изменяющейся социально-экономической и политической обстановке.

Литература.

1. Пальчик, Г.В. Вариативный характер подготовки кадров в сфере управления / Г.В. Пальчик // Личность: ресурсы и потенциал. – 2020. – № 3(7). – С. 62-66.
2. Российская экономика в 2017 году. Тенденции и перспективы. / [В. Мау и др.; под ред. д-р экон. наук Синельникова-Мурылева С.Г. (гл. ред.), д-р экон. наук Радыгина А.Д.]; Ин-т экон. политики им. Е.Т. Гайдара. – Москва: Изд-во Ин-та Гайдара, 2018. – 572 с.
3. Стиглиц Дж. Цена неравенства. Чем расслоение общества грозит нашему будущему. – М.: Эксмо, 2015.

ROSENBAUM ALLAN

President-elect, American Society for Public Administration

*Distinguished University Professor, Department of Public Policy and Administration and Director,
Institute for Public Management and Community Service and Center for Democracy and Good Governance, Steven J.
Green School of International & Public Affairs, Florida International University*

ON THE NEED FOR A NEW «NEW PUBLIC ADMINISTRATION».... A MORE DEMOCRATIC PUBLIC ADMINISTRATION

In 1887, then Professor Woodrow Wilson, who later would become Governor of the State of New Jersey, and then President of the United States, wrote the essay, «the study of administration» [1]. Seldom, has one article published in an academic journal so profoundly affected and shaped an emerging academic discipline, let alone its practice, as has Wilson's effort had on the field of public administration in the United States. Within the United States public administration academic community it is perceived by most as the founding document of the field. It is also perceived by many in America, and by extension students, scholars and practitioners in numerous countries around the world where US academic influence and practice, especially in the aftermath of World War II, has been substantial, as having called for the establishment of a profession of public administration in which administrative action is totally separated from political matters.

In fact, in taking pen in hand to author his essay, Wilson notes that he ultimately has four goals. First, he thought it very important at the outset of this essay to call attention to the need to learn what others were doing in other countries and thus he begins by comparing the US experience in the development of governmental institutions with that of England, France and Germany. Second, he was, as he indicates, especially motivated by, and wishes to encourage, emerging efforts at the development of civil service systems at the national, state and local levels in the United States. Third, he does argue very strongly his belief that one could develop a non-partisan profession of public administration. Fourth, as Wilson himself notes, «The principles on which to base a science of administration for America must be principles which have democratic policy very much at heart».

Over the years, Wilson's first three goals have very much taken root in the teaching and practicing of public administration as a professional discipline. While sometimes more, and sometimes less, in favor, the study of comparative public administration, especially following World War II, has been a major part of the field. Although certainly often less than perfect when put into practice, most academic public administration education and training programs accept the notion of strong civil service systems, government employment on the basis of merit, as the norm in virtually all economically developed countries.

Similarly, the notion of non-partisan public administration has become one of the dominant themes of the field of public administration as it is taught in classrooms around the world and endorsed by professional associations that are global in scope. In the United States the notion that non-partisan public administration is the best public administration is embodied in the frequently stated notion, indeed popular slogan, that there is neither a Republican, nor a Democratic (in the sense of the two main American political parties) way to sweep the streets (or engage in other more complicated forms of public administration). International aid organizations have further promoted these ideas and thus Woodrow Wilson's notion of the separation of politics continues to shape public administration theory and practice to the present.

Unfortunately, especially in terms of recent developments throughout the world, significant parts of especially the academic discipline, seem to have forgotten Wilson's comments about the need to build public administration practice on a commitment to democratic theory and principles. All too often contemporary public administration academic programs and training devote little or no attention to the addressing, let alone the inculcation, of democratic principles of government as a part of their curriculum. As it is just assume that this is so basic that it does not need to be addressed in academic programs or government all training activities.

In more than a few cases however, there has been a growing view that good government and democratic government are two different matters and can even be separated. Such a view is increasingly being asserted by scholars and experts from major countries that are themselves significantly less than democratic. The signs of such a development are increasingly found in democratic systems as well. For example, of the three major accrediting bodies for education programs in the field of public administration the oldest, and US based, has no problem granting full accreditation to academic programs operating in highly authoritarian political settings where it is totally obvious that the public administration system is neither based on nor can it even advocate on behalf of democratic values. In doing so, it is totally accepting the notion that good government can be taught and practiced within the framework of dictatorial political systems which, in most instances are built upon, and rely upon, widespread and systematic corruption and the denial of fundamental human rights

In fact, at no time since the conclusion of World War II, has the need for remembering Wilson's concern about good public administration having to be built upon a foundational commitment to democratic government been more relevant and needed. This is certainly true in most Western democracies and especially the United States, where its democratic institutions are being profoundly challenged by the most authoritarian inclined presidency in two centuries. The reality is similar in other long-standing democracies as well. In Great Britain, a cabinet minister recently suggested that violating international law is a perfectly legitimate act in which if the circumstances demanded a democratic government could freely engage.

Obviously, the need to re-connect the study of public administration to its original, at least in the US context, roots in democratic government and theory is no less relevant for emerging democracies as well as countries whose governments are significantly less than democratic, whether they characterize themselves as a non-liberal democracy, such as Hungary, or a one party controlled state like China. For countries like Argentina, Poland, South Africa and Ukraine, all of which are engaged in important processes of institutional development and transition, and all of which are

struggling with the need to strengthen their systems of public administration, the development of civil servants committed to building more responsive and democratic government institutions is absolutely critical.

Arguably, the most important effort to reinvigorate the concern for democratic values in the field of public administration in the many years since Wilson penned his still very important essay occurred in the United States in the late 1960s. In the face of great concern about issues of equal rights for those long denied them, what many viewed as an unjust intervention in a civil war between two non-democratic political forces in Vietnam and the corruption represented by the Nixon administration and what came to be known as Watergate, many scholars of public administration worked to define what came to be known as the «new public administration». Central to these efforts were the renewal and or recommitment of the discipline to both democratic values and greater social equity.

At the time, much of the focus, especially of young scholars who would be shaping the field for the next 40 or 50 years was issues related to democratic values such as a major focus on greater citizen participation and government accountability. In retrospect, it seems clear that the principle legacy of the effort to create a «new public administration» has been less on democratic institution building and more on the development of a significant and lasting commitment to enhanced social equity as a basic goal of effective public administration. While certainly that has been a very important and greatly beneficial occurrence, The current times very much call for a badly needed reexamination of The critical relationship between effective public administration and the development preservation and strengthening of democratic institutions.

References.

1. Wilson W. The study of administration. Political Science Quarterly. Vol. 2, No. 2 (Jun., 1887). P. 197-222.

ТЕРЕЩЕНКО ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА

*декан факультету управління та економіки, доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, к.е.н. доцент*

НЕПИТАЛЮК ІЛОНА ВОЛОДИМИРІВНА

*здобувач освітнього ступеня магістра із спеціальності Публічне правління та адміністрування галузі знань
Управління та адміністрування заочної форми навчання Хмельницького університету управління та права
імені Леоніда Юзькова*

ДО ПИТАННЯ ПРО РОЗВИТОК ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

Докорінне реформування філософії та системи публічного управління в Україні актуалізує, поряд з іншим, необхідність забезпечення професійного розвитку та підвищення кваліфікації публічних службовців. У цьому контексті практика засвідчує доцільність визначення цілої низки напрямів реформування системи професійного навчання публічних службовців, зокрема:

фундаменталізація освітнього процесу та його спрямування на випередження;

- удосконалення нормативно-правових основ забезпечення професійного навчання публічних управлінців;
- адаптація змісту та процедур професійного навчання публічних управлінців в Україні до відповідних стандартів та вимог Євросоюзу;
- кадрове забезпечення системи професійного навчання публічних управлінців тощо.

Успішні спроби підвищення ефективності публічного управління та відповідної системи навчання, що можуть бути цікаві Україні, були в Австралії, Бельгії, Великій Британії, Італії, Канаді, Нідерландах, Німеччині, Новій Зеландії, США, Фінляндії, Франції, Швеції та багатьох інших державах. Згодом процеси зміни публічного управління охопили й держави Центрально-Східної Європи: Польщу, Угорщину, Румунію, Словаччину, Чеську Республіку, Латвію, Литву, Естонію. Зміни стосувалися: удосконалення діяльності державних інституцій, зокрема, правил, що регулюють їх роботу, а також процедур і механізмів міжвідомчої взаємодії; адаптації державного апарату до управління в умовах мінливих соціально-економічних відносин; вирішення проблем кадрового забезпечення. Особлива увага приділялась підготовці публічних управлінців із оптимальним рівнем професійної компетентності, що вплинуло на підвищення їх адміністративної спроможності.

Наслідком удосконалення системи підвищення кваліфікації публічних управлінців має стати своєчасне та повне задоволення потреб органів влади та органів місцевого самоврядування у високопрофесійних, висококультурних, компетентних і відповідальних управлінцях, здатних відповідати сучасним вимогам та викликам.

Для удосконалення професійної діяльності службовців необхідно забезпечити підвищення компетентностей шляхом оновлення програми підготовки та обміну досвідом із країнами-учасниками під час проходження кваліфікаційних, всеукраїнських, міжнародних програм і тренінгів, що підвищить результативність праці публічних службовців та їх конкурентоспроможність.

Зауважимо, що реформування сьогодні нашою хується на деякий супротив та несприйняття самих публічних управлінців, оскільки вони справедливо побоюються невизначеності та змін (ймовірності втратити роботу, вплив, відповідні пільги та преференції), а також з боку суспільних груп, яких непокоять обмеження або втрати доступу до ресурсів та інструментів реалізації своїх інтересів.

Актуальним питанням в аспекті викликів публічного управління є підвищення ефективності функціонування як державного управління, так і системи місцевого самоврядування, що передбачає їх раціоналізацію, вдосконалення структури, функцій і методів управління як безпосередньо у кожній з цих систем, так і у взаємовідносинах між ними. Бракує розмежування розуміння змісту результативності та ефективності, здатності досягати мети з максимальним коефіцієнтом корисної дії.

Переконані, що саме сучасне управлінське мислення має стати тією рушійною силою, що сприятиме розвитку системи публічного управління та реалізації принципів оптимального задоволення потреб суспільства, досягненні бажаного стану добробуту, а також розподільчої та процедурної справедливості. Оптимальність будь-якої управлінської діяльності полягає у її здатності ефективно, тобто з найменшим використанням ресурсів і найбільш повно задовольнити потреби та інтереси суспільства та держави, кожного окремого громадянина.

Розвиток публічної сфери також великою мірою визначається станом соціально-суб'єктних ресурсів суспільства, рівнем готовності громадян до реформування публічних інститутів, що стимулює публічну діяльність, зокрема й управлінську. Зрештою, саме від громадян залежить, якою мірою справи суспільства стають справами народу, а не лише держави, тобто активна участь у публічному житті громадян визначає демократизм публічного управління і власне формування системи публічного врядування.

Список використаних джерел.

1. Ващенко К.О. Професійне навчання державних службовців: виклики та перспективи реформування. 2018. 9-27 с.
2. Кізілов Ю.Ю. Зарубіжний досвід проходження державної служби та можливості його використання в Україні в умовах адміністративної реформи. 2016. 57-64 с.
3. Ковбасюка Ю.В. Світові моделі державного управління: досвід для України / за заг. ред. Ковбасюка Ю.В., Загороднюка С.В., Крайніка П.І., Дейнеги Х.М. К. НАДУ, 2015. С. 612.
4. Колісніченко Н.М. Європейська державна служба між традицією та реформуванням URL: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/VISNIK_34_20/pdf.
5. Прокопенко Л. Публічна служба в країнах ЄС URL: <http://www.vidr.dp.ua/zbirnik/2009-01/PrjkopenkoStat.pdf>.

ПРАВО В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

МАРУЩАК ВОЛОДИМИР ПЕТРОВИЧ

*завідувач кафедри державознавства і права
ОРІДУ НАДУ при Президентів України, д.держ.упр., професор*

УПРАВЛІННЯ І РОЗПОДІЛ ПРАЦІ

Розподіл праці і управління явища, що динамічно розвиваються. В сучасних умовах відбувається подальший розвиток розподілу праці і управління, що відбивається на соціально-економічних процесах. В другій половині XX сторіччя наука сформувалася як самостійна товарна галузь ринкового господарства. В значній мірі цьому сприяв подальший розвиток розподілу праці. Завершився процес відділення розумової праці від виробничої, але не в сенсі їх видової відмінності, а в сенсі перетворення її в самостійну галузь виробництва науково-технічних розробок, без яких виробнича сфера не мала б подальшого імпульсу розвитку. Саме перетворення науки в самостійну виробничу галузь на базі розподілу праці викликало той феномен, що називається «науково-технічна революція». В сучасних умовах виробництво потребує продукції науки, як людина в хлібі, і розвиток виробництва неможливий без результатів наукової діяльності. Перетворення науки в істотний елемент ринкового господарства об'єктивно вимагає державного впливу на розвиток наукових напрямків і їхнього використання в виробництві. Це висловлюється, з одного боку, в державному управлінні розвитку науки і техніки, особливо у фундаментальних дослідженнях, великих розробках, а, з іншого боку, йде збільшення витрат на науково-технічні дослідження в діяльності суб'єктів ринкового господарства, особливо великих, на прикладні дослідження.

В сучасний період, розвиток розподілу праці призводить до розширення сфери товарно-грошових відносин. Сформувався новий ринок товарів – інформація, на базі комп'ютерної техніки. Йдеться не просто про інформацію як таку, якою є звичайна печать, радіо і телебачення, і що є первинними чинниками формування ринку інформації, а про інформацію, яка є основою функціонування виробництва, визначальним чинником науково-технічного прогресу і розвитку економіки будь-якої країни. Країни з найбільш збагаченим ринком інформації, з його розвиненою структурою, мають більші потенційні можливості свого розвитку і реально мають найбільш розвинені економічні структури та стабільний економічний розвиток. Розвиток ринку інформації все більше зменшує грані між центром і провінцією, сплотніє економічні зв'язки, робить все більш взаємозалежними між собою окремі елементи структури економіки як всередині країни, так і на рівні світового господарства. Насиченість інформаційного ринку і його вплив на соціально-економічні процеси неминуче підштовхує державу до управління цим ринком, використовуючи елементи планування, починаючи від прогнозування та розробки окремих програм і планів, як на рівні держави, так і окремих корпорацій, фірм і інших суб'єктів підприємницької діяльності.

Ринок інформації зі своєю структурою, що забезпечує матеріальне виробництво, пов'язаний з галузями матеріального виробництва і вбираючи його можливості в себе, посилює ефективність самого матеріального виробництва. Найважливішим слідством такої конвергенції є зростання продуктивності праці, зниження вартості продукції, підвищення якості товарів, створення якісно нових видів товарів і засобів виробництва, що дають поштовх розвитку всієї сукупності соціально-економічних відносин. Використання елементів державного управління в розвитку ринку інформації посилює динамізм не тільки його прискорення, але і більш активного сприймання його виробничими галузями, тобто, забезпечується більш динамічний розвиток соціально-економічного потенціалу суспільства.

Розвиток розподілу праці викликає в сучасних умовах функціонування ринкового господарства ще один феномен – відтворення опредмеченої праці. Класичний розвиток економіки ґрунтувався на сполученні живої і опредмеченої праці. Причому первісно жива праця була джерелом створення матеріальних благ. Але її розподіл призвів до такого спрощення, що ці спрощені функції стали замінюватися машинами. Всяка продуктивна операція, яку можна перетворити в одноманітну, з тим щоб точно один предмет багаторазово виготовляти одним і тим же засобом, рано чи пізно неодмінно буде вироблятися машиною. І вже в подальшому сполучення опредмеченої і живої праці, тобто, засобів виробництва і робочої сили, є тим маховиком, що рухав економічний розвиток. Але розвиток виробництва призвів до того, що зросла органічна будівля капіталу, тобто, частка засобів виробництва в створенні нової вартості росла і продовжувала зростати. Причому таке співвідношення змінювалося і змінюється у тому ж напрямку, що зменшує частку самої фізичної праці в процесі виробництва. Ця праця є все більш управляючою, таким чином, цикл застосування праці в матеріальному виробництві йде від ручної до управляючої. Людина виступає як управляюча система по відношенню до машин. В решті решт, зростання органічної будівлі капіталу неминучо призведе до вилучення живої праці з процесу виробництва і до широкого використання управлінської праці в розвитку виробництва.

Сьогоднішній розвиток науки і техніки, самого матеріального виробництва демонструє перспективу майбутнього економічного розвитку. Йдеться не про механізацію і автоматизацію виробництва, а про якісно новий

рівень техніки у виробництві – робототехніку. Робототехніка є поглибленим слідством розподілу праці в умовах товарного виробництва. Розподіл праці в матеріальному виробництві дозволив здійснити комбінаторику минулої праці і створити якісно нові машини – промислових роботів. В свою чергу, це викликало розширення меж самого товарного виробництва – створення ринку робототехніки. Її розвиток є майбутнє, магістральним розвитком соціально-економічних процесів. Найважливіша особливість розвитку робототехніки полягає в тому, що вона водночас виявляє найсильніший вплив на соціальну і економічну сфери. В соціальній сфері зникає основа протистояння власників і найнятих робітників, тобто, останні перестають бути об'єктом експлуатації, зникає сама основа протистояння різноманітних соціальних груп. І в цьому прогресивність не тільки робототехніки, але і самого товарного виробництва.

В економічній сфері робототехніка представляє клас машин, що можуть створювати стабільну основу функціонування економіки, можливості виробляти що треба і скільки треба. Це дасть можливість перетворити всі шари населення у, так званий, середній клас, змінити характер праці, перетворюючи його в творчий характер. Враховуючи потужні потенційні можливості ринку робототехніки, держава впливає на його формування і розвиток різноманітними засобами. Держава виділяє немалі кошти на дослідження у цій області, спрямовуючи ті напрямки, що найбільш цікавлять її. Корпорації також регулюють в цій області свою наукову і виробничу політику з метою отримання найбільшого прибутку з цього напрямку вкладання капіталу. Формування ринку робототехніки йде поступово, оскільки необхідні більші вкладання капіталу на її розробку. Тому, це ще більше вимагає координації і планування спільних зусиль як держави так і суб'єктів господарської діяльності.

АМОСОВА ОЛЕНА ЮРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СУЧАСНИЙ СТАН НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ ЩОДО ОЦІНКИ КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВЛАДИ

Вже багато років в Україні представники органів влади і суспільства закликають до боротьби з корупцією, державою приймаються антикорупційні стратегії та програми, постійно вдосконалюється антикорупційне законодавство, створюються нові антикорупційні органи, міжнародними організаціями і експертами надаються оцінки та рекомендації, науковцями вивчається досвід провідних країн світу, однак рівень корупції, на жаль, не зменшується. Більш того, за Індексом сприйняття корупції – 2019, показником, який з 1995 року розраховується міжнародною організацією Transparency International, у 2019 році наша країна втратила 2 бали в рейтингу, повернувшись на рівень 2017 року і посівши 126 місце зі 180 [6]. Безсумнівно, такому стану справ сприяє недосконалість чинного антикорупційного законодавства України, яке містить прогалини, колізії, нечіткі визначення, а також декларативність його окремих норм, що дозволяє ухилятися від виконання їхніх вимог. Слід зазначити і занадто тривалі терміни, які потребуються антикорупційним органам України, щоб прийняти відповідні законам і необхідні суспільству підзаконні акти.

Так, 14.10.2014 було прийнято Закон України «Про запобігання корупції», стаття 19 якого визначає, що органами влади приймаються антикорупційні програми. Серед іншого, антикорупційні програми повинні передбачати оцінку корупційних ризиків у діяльності органу, установи, організації, причини, що їх породжують та умови, що їм сприяють і заходи щодо усунення виявлених корупційних ризиків, осіб, відповідальних за їх виконання, строки та необхідні ресурси. Стаття 12 цього закону регламентує права Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – НАЗК), в т. ч. права (саме права, а не обов'язки!) затверджувати «...методологію оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади, проводити аналіз антикорупційних програм органів влади та надавати обов'язкові для розгляду пропозиції» [4]. «Методологію оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади» НАЗК затвердило рішенням № 126 тільки 02.12.2016 [5], тобто більш ніж через два роки після прийняття базового закону. А 19.01.2017 рішенням НАЗК за № 31 нарешті затверджені і Методичні рекомендації щодо підготовки антикорупційних програм органів влади [2].

Варто зауважити й на те, що хоч термін «корупційний ризик» у Законі України «Про запобігання корупції» і застосовується неодноразово [4], його визначення там не надається. Ця дефініція, як і поняття «оцінка корупційних ризиків» та «чинники корупційного ризику» міститься у «Методології оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади», а саме: «...корупційний ризик – ймовірність того, що відбудеться подія корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією, яка негативно вплине на досягнення органом влади визначених цілей та завдань; ...оцінка корупційних ризиків – процес визначення, аналізу та безпосередньої оцінки корупційного ризику; чинники корупційного ризику – умови та причини, що заохочують (стимулюють), викликають або дозволяють скоєння посадовою особою при виконанні нею функцій держави або місцевого самоврядування діянь, які можуть призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією» [5].

Досконалим правовим механізмам запобігання корупційним ризикам у науковій літературі в останні роки приділяється пильна увага. Це набуває актуальності при переведенні більшості адміністративних послуг в електронний формат з метою підвищення ефективності публічного управління. Однак, розглядаючи існуючий стан правового регулювання запобігання корупційним ризикам під час надання електронних послуг, А. р. Ішханян та Є. О. Легеза обґрунтовано стверджують, що «...в Законі України «Про адміністративні послуги» характеристика механізму процедури надання електронних послуг щодо запобігання корупції містить тільки формальні аспекти та має відсильний характер щодо інших нормативно-правових актів, що, у свою чергу, призводить до власного і доволі протилежного тлумачення норм суб'єктами публічної адміністрації» [1, с. 30].

Відсутність належних антикорупційних норм права простежується і в інших законах України, що регулюють окремі види управлінської діяльності або встановлюють правовий статус посадових осіб органів публічної влади (наприклад, це стосується порядку та шляхів врегулювання конфлікту інтересів службових осіб, які згідно частини сьомої статті 28 Закону України «Про запобігання корупції» мають передбачати всі закони та інші нормативно-правові акти, що «...визначають повноваження державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, порядок надання окремих видів державних послуг та провадження інших видів діяльності, пов'язаних із виконанням функцій держави, місцевого самоврядування» [4]). Такий стан законодавства суперечить положенням «Методології оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади», де передбачається, що нормативно-правові акти, які регулюють діяльність органу влади, повинні аналізуватися на предмет виявлення норм, що сприяють вчиненню корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією (нечітко сформульовані дефініції та мовні конструкції, правові колізії тощо) [5].

У березні 2018 року антикорупційним експертом Тілманом Хоппе була проаналізована нормативно-правова база України щодо оцінки корупційних ризиків у діяльності органів влади та надані рекомендації. Серед іншого, було запропоновано: надати більш зрозумілі визначення понять «корупція» та «корупційний ризик»; НАЗК роз'яснити узгоджене використання термінів «ризик» та «чинник ризику», а також постійно оновлювати список корупційних ризиків на базі звітів органів влади, міжнародних і закордонних організацій [3]. Але дотепер ці рекомендації так і не було враховано. До «Методології оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади», затвердженої НАЗК у грудні 2016 року [5] зміни не вносились жодного разу, а Методичні рекомендації щодо підготовки антикорупційних програм органів влади в останній раз оновлювалися 28.12.2017, в т. ч. щодо прикладів корупційних ризиків, які є характерними для усіх органів влади, а також заходів щодо їх усунення (мінімізації) [2]. Отже, стан нормативно-правової бази щодо оцінки корупційних ризиків у діяльності органів влади не відповідає сучасним потребам, не сприяє зменшенню рівня корупції в Україні та потребує вдосконалення і оновлення.

Список використаних джерел.

1. Ішханян А. р. Правове регулювання запобігання корупційним ризикам під час надання електронних послуг [Електронний ресурс] / А. р. Ішханян, Є. О. Лереца // ScienceRise. Juridical Science. – 2019. – № 3. – С. 27-31. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/srjusc_2019_3_7
2. Методичні рекомендації щодо підготовки антикорупційних програм органів влади [Електронний ресурс] : затверджено рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 19.01.2017 № 31 / Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0031884-17#Text>
3. Оцінка корупційних ризиків в Україні: поточний стан справ : Висновки і рекомендації (Оцінка проведена др. Тілманом Хоппе за підтримки др. Валтса Калнінша) [Електронний ресурс] : EVACI | European union anti-corruption initiative / – Київ, березень 2018. – Режим доступу : <https://euaci.eu/assets/userfiles/resources/CRASumUA.pdf>
4. Про запобігання корупції [Електронний ресурс] : закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII : ред. від 23.07.2020 / Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
5. Про затвердження Методології оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади [Електронний ресурс] : рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 02.12.2016 № 126 / Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1718-16#Text>
6. Україна опустилася в рейтингу сприйняття корупції [Електронний ресурс]. – Українська правда. – 23 січня 2020. – Режим доступу : <https://www.pravda.com.ua/news/2020/01/23/7238184/>

АНТОНЮК ОЛЕКСАНДР ІВАНОВИЧ

*аспірант кафедри державознавства та права
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ПРОФСПІЛКИ У МЕХАНІЗМІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

В рамках дисертаційного дослідження «Публічне регулювання корпоративного управління господарської діяльності (організаційно-правовий аспект)» було проаналізовано первинні профспілки як один з правових механізмів публічного регулювання корпоративного управління господарської діяльності або як розглядав їх О.Ресент – громадський інструмент соціального регулювання. Це пов'язано зі значними можливостями Профспілки впливати на корпоративне управління завдяки гарантіями діяльності профспілки наданих Державою. Профспілки спілки створюються з метою здійснення представництва та захисту трудових, соціально-економічних прав та інтересів членів профспілки. Так громадяни мають право на основі вільного волевиявлення без будь-якого дозволу створювати профспілки, вступати до них та виходити з них на умовах і в порядку визначених їх статутами та брати участь у роботі таких профспілок. Основними джерелами норм регулюючі профспілки є Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», Закон України «Про соціальний діалог», Законом України «Про об'єднання громадян» а також чисельні Галузеві Угоди.

Основним для профспілок є Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» який містить в собі основні правові норми регулюючі статус, права та обов'язки профспілок. Зокрема надається визначення профспілок – це добровільна неприбуткова громадська організація, що об'єднує громадян, пов'язаних

спільними інтересами за родом їх професійної (трудової) діяльності (навчання) з подальшим визначенням їх видів. Основним документом профспілки є статут.

Коло прав профспілок дозволяючи їм втручатися у державне управління підприємствами дуже велике але можна виділити наступні:

Право представляти права та інтереси працівників у відносинах з роботодавцем в управлінні підприємствами, установами, організаціями – дозволяє виборному органу профспілки здійснювати вплив на стратегію, методи та інші аспекти управління діяльністю;

Право вимагати розірвання трудового договору (контракту) з керівником підприємства установи або організації, якщо він порушує права профспілки, законодавство про працю, про колективні договори та угоди. Вимога профспілкових органів про розірвання трудового договору (контракту) є обов'язковою для розгляду і виконання – надає профспілкам не тільки можливості впливати на управління в виді протестів, рекомендацій, вимог а і реальних дій зі зміни керівних кадрів без застосування судових або виконавчих органів.

Окрім прийняття ряду законів держава визнає профспілки через прийняття Галузевих угод що є різновидом колективних угод але є більш ширшими та охоплюють не тільки відносини на підприємстві а в установах певної галузі з метою регулювання виробничих, трудових та соціально-економічних відносин між працівниками і роботодавцями.

Розглядаючи профспілку як громадський інструмент соціального регулювання вченими було визначено коло явних проблем пов'язаних як з створенням профспілки так і з реалізацією їх завдань. Так досить поширеним залишається укладання цивільно-правових угод замість трудових договорів що накладає на працівників велике коло обмежень та надає керівництву можливості швидко звільнити(розірвати угоду) з працівником, непоодинокі випадки коли керівництво здійснює тиск на членів профспілки через додаткові штрафи, звільнення, погрози та інші незаконні методи впливу. Однак автор підтримує думку багатьох вчених що не остання проблема реалізації можливостей профспілок полягає у неусвідомленості та не інформованості працівників. Не останню роль відіграє дефіцит робочих місць. Усі ці фактори у сукупності призвели що згідно соціальним опитуванням тільки 3.2% опитаних довіряють профспілкам.

Було сформовано список заходів які можуть позитивно вплинути на ці обставини, з них зменшення дефіциту робочих місць, посилення дій держави щодо інформованості населення про можливості профспілок та інші.

Профспілки залишаються найефективнішим механізмом швидкого реагування на порушення прав працівників та є вагомим інструментом соціального регулювання державного та корпоративного управління але ряд властивостей та особливий утворення профспілок має велике поле для майбутніх досліджень враховуючи яка мала кількість профспілок порівняно з кількістю середніх та великих підприємств в Україні.

Список використаних джерел.

1. Початок нового політичного року: довіра до соціальних інститутів (липень 2020р.) [Електронний ресурс] / Разумков центр // Режим доступу: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/pochatok-novogo-politychnogo-roku-dovira-do-sotsialnykh-institutiv-lypen-2020r>
2. Соціальні аспекти розвитку наукового потенціалу в Україні і профспілки / О. Реснт // Гуржіївські історичні читання: 36. наук. пр. – 2009. – Вип. 3. – С. 72-77. – Бібліогр.: 5 назв. – укр.
3. Трудові відносини, роботодавці, профспілки і процеси реструктуризації підприємств / Є.І. Чернявська // УДК 331.108

АРОШОАЕ МИХАЕЛА-ОТИЛИЯ

*Руководитель юридической службы префекта уезда Ботошань, Румыния,
аспирант Академии публичного управления, Республика Молдова*

МЕХАНИЗМЫ СОБЛЮДЕНИЯ ПРИНЦИПА ЗАКОННОСТИ МЕСТНЫХ АДМИНИСТРАТИВНЫХ АКТОВ

В Румынии, среди основных принципов верховенства закона, обеспечение применения принципа законности в государственном управлении играет ведущую роль, в основе его организации и функционирования.

Основной закон закрепляет многочисленные нормы в поддержку понятия законности, прямо заявляя [1, стр. 1], что «в Румынии соблюдение Конституции, ее верховенства и законов является обязательным», с эффектом *erga omnes* без исключения. Принцип законности имеет собственное регулирование в Административном кодексе Румынии, которое предусматривает обязательство действовать в соответствии с действующими правовыми положениями и международными договорами и конвенциями, участником которых является Румыния, как для органов и учреждений государственного управления, так и для их сотрудников [2, стр.3].

Органы местного публичного управления в своей деятельности по организации и функционированию в соответствии с принципами децентрализации, местной автономии и децентрации публичных услуг, как общих принципов, на которых основывается местное публичное управление, издают и принимают административные акты – основные инструменты в выполнении миссии, для которой они были созданы. В свою очередь, административные акты должны разрабатываться с соблюдением принципа закона, соответственно законности, а их правовой режим регулируется принципом законности.

Прежде всего, основная опора в механизме обеспечения соблюдения этого принципа представлена юридическим обязательством генерального секретаря административно-территориальной единицы проверять

законность распоряжений мэра, соответственно председателя уездного совета, решений местного совета, соответственно совета уезда.[2, с.211]. Более того, для особой категории административных актов, соответственно решений местного совета и уездного совета, существует обязанность утверждать проекты решений.

Таким образом, начиная с стадии разработки местного административного акта, принцип законности ощущается как институт утверждения Генеральным секретарем административно-территориальной единицы, утверждения, которое предполагает выражение авторитетного мнения в официальном вопросе [3].

Однако, бывают ситуации, когда государственная администрация своими действиями нарушает этот принцип, что приводит к санкциям за ее незаконную деятельность. Санкция не действует автоматически, поскольку местным органам власти разрешается отменять, изменять или дополнять свои собственные действия, но только в том случае, если они не вошли в гражданский оборот и не повлекли за собой юридических последствий.

Во-вторых, чтобы обеспечить соблюдение принципа законности административных актов, румынское государство создало институт префекта, который, среди прочего, наблюдает за поддержанием организации и обеспечением надлежащего функционирования местного публичного управления в пределах, установленных и налагаемых законодательным органом. основная организационно-правовая форма при осуществлении всей деятельности государственного управления. В нем описывается институт наиболее важного субъекта публичного права при осуществлении административной опеки – префекта, опоры принятия решений в обеспечении принципа законности актов местного публичного управления, находящегося между издающим органом и административным судом.

В соответствии с законодательством Румынии префекту уезда принадлежит основная обязанность, заключающаяся в обеспечении проверки законности административных актов органов местного публичного управления, так как возможность обжалования в суде по административным спорам их действий, которые они считают незаконными [2, с.314].

Административные акты, принятые местным советом и советом уезда, а также изданные мэром и председателем совета уезда, должны быть доведены до сведения префекта уезда. Генеральные секретари административно-территориальных единиц, государственные служащие, занимающие руководящие должности, обязаны сообщать в установленный законодателем срок, а именно 10 рабочих дней с момента принятия или издания. Проверка законности административных актов будет производиться в течение установленного законом срока, соответственно, не более 6 месяцев с даты сообщения административного акта префекту. Суд по административным спорам будет уведомлен в соответствии с этим сроком в 6 месяцев, если акт будет признан незаконным.

В деятельности по проверке законности, осуществляемой префектом, выполнение основных и формальных условий местных административных актов соответствует совокупности существенных требований, установленных законодателем, причем акт подтверждается как законный, что свидетельствует о его качестве. Несоблюдение существенных или формальных условий для издания / принятия приведет к отмене или недействительности акта, этапу после проверки законности, но, в то же время, к конкретному результату этой деятельности.

Когда местный орган власти отказывается вступить в законную силу, вмешивается представитель правительства в территории, обеспечивая эффективность института административной опеки, исключительным правообладателем которой является префект, путем продвижения иска в окружные административные суды по спорам.

В-третьих, заключительной опорой в обеспечении принципа законности местных административных актов – это суды по административным спорам с различными полномочиями в соответствии с законодательством.

Автор Михаил Дьякону констатирует, что «в любом обществе судебный контроль за точным исполнением закона органами государственного управления является, по сути, необходимым и важным условием для закрепления верховенства закона» [4, с.214].

В работе «Административное право и административные споры» [5, с.430] авторы определяют административный судебный процесс как таковую деятельность по разрешению с юридической силой судами административных споров, компетентных в соответствии с законом, правовых конфликтов, в которых не менее одна из сторон является государственной административной службой, и правовой конфликт возникает из-за принятия или издания административного акта незаконного действия или из-за отказа в разрешении заявления о признании права, признанного законом.

Законность – это суть верховенства закона, его обеспечение возможно с помощью механизмов, четко регулируемых внутренним законодательством о местных административных актах, механизмов, воплощенных в четко определенных учреждениях / организациях, начиная с генерального секретаря территориальной административной единицы, затем префекта и, наконец,, административные спорные суды, все они играют роль в укреплении понятия законности местного административного акта.

Литература.

1. Конституция Румынии, принятая 8 декабря 1991 г. Опубликовано в официальном мониторе Румынии № 767 от 31 октября 2003 г. в новой редакции.
2. Правительственный ордонанс № 57/2019
3. Толковый словарь румынского языка, Бухарест, 1975. (Актуализирован 2020 г.)
4. Дьякону М., Административный акт – основная форма осуществления публичного управления. Журнал Верховенство права, 2017 г. № 2.
5. Попа В. «Административное право и административные споры», Кишинэу, 2007.

БАБИЧ ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА

*начальник відділу управління персоналом, організаційної роботи, діловодства, контролю,
цифрового розвитку та захисту персональних даних апарату
Вітовської районної державної адміністрації Миколаївської області,
здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЯК ВИКЛИК ДЛЯ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Останнім часом багато уваги приділяється проблемі якості публічної служби. Питання формування ефективної системи публічного управління на місцевому рівні є вкрай важливим на сучасному етапі державотворення. Як показує досвід, найкращі закони, найліпші укази, найрозумніші стратегії не будуть виконані, якщо не буде ключового – грамотного адміністрування та виконавчої дисципліни. Отже для цього потрібні якісної підготовлені кадри, які не тільки володіють теорією управління і знайомі з міжнародним досвідом, але й мають практичні навички з його впровадження у вітчизняну систему.

В умовах впровадження адміністративної реформи та реалізації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом розбудова державності України супроводжується відповідним розвитком та удосконаленням інституту державної служби відповідно до європейських стандартів для забезпечення її професійності, якості, результативності, ефективності, стабільності та авторитетності, наближаючи тим самим державну службу до європейських принципів, які висуваються до країн-кандидатів на вступ до ЄС, а також принципів «належного врядування», які закріплені рішеннями Ради Європи. Усі ці фактори визначають нові вимоги до управління якістю державної служби та вимагають впровадження нових інструментів міжнародного менеджменту якості для забезпечення якості, результативності та ефективності державної служби.

Розглядаючи поняття якості державної служби, Д. Неліпа визначає його як сукупність властивостей, що визначають здатність державних службовців задовольнити встановлені та передбачувані потреби громадян. Тобто невід'ємною складовою частиною якості державної служби є орієнтація на споживача, його вимоги і потреби та забезпечення задоволеності потреб громадян у наданні управлінських і адміністративних послуг, а також задоволеність державних службовців добре виконаною роботою, їх залученість до процесів управління якістю, мотивація та соціальні гарантії [1]. Однією з складових забезпечення якості державної служби є професійний розвиток публічних службовців.

Професійний розвиток державних службовців передбачає, у першу чергу, їх якісну зміну, спрямовану на отримання вищого ступеню освіченості, культурності, розумової і духовної зрілості шляхом безперервного навчання. Для забезпечення безперервної освіти державних службовців важливою є зміна підходів до розуміння й визнання навчальної діяльності та її результатів, особливо у сфері неформальної та інформальної освіти, тобто підтвердження результатів неформального та інформального навчання державних службовців, забезпечення навчання на робочому місці шляхом наставництва та консультування, запровадження в навчальний процес інтерактивних методів навчання, зокрема методів критичного мислення, використання інформаційних технологій, а саме: електронне (дистанційне) навчання, смарт-технології, технології віртуальної реальності, створення платформи управління знаннями тощо.

Таким чином, професійний розвиток персоналу – багатогранне та складне поняття, що охоплює широке коло взаємозв'язаних психологічних, педагогічних, соціальних та економічних проблем. Зокрема, Томас Н. Гаван під професійним розвитком персоналу розуміє цілеспрямований комплекс інформаційних, освітніх та прив'язаних до конкретних робочих місць елементів, які сприяють підвищенню кваліфікації персоналу організації відповідно до завдань розвитку самої організації та потенціалу її співробітників [2].

Заслужують на увагу дослідження С. Хаджирадевої, яка у зміст поняття «професійний розвиток персоналу органу державної влади» вкладає процес якісних змін у професійній свідомості, професійному мисленні та професійній поведінці персоналу, що виражається в його готовності до професійної діяльності, яказумовлена сучасним впливом навколишнього середовища [3].

Аналіз нормативно-правової бази щодо забезпечення якості державної служби засвідчив, що з метою реформування та модернізації державної служби прийнято низку важливих стратегічних документів.

Згідно з Концепцією адміністративної реформи в Україні від 22 липня 1998 року основні вимоги щодо забезпечення якості державної служби такі:

– класифікація державних органів і державних посад, яка передбачає: побудову державної служби з урахуванням функцій державних органів, розподілу цих функцій між цими органами, визначення повноважень органів у цілому і кожного окремо тощо;

- конкурсність, об'єктивність, прозорість і гласність у прийнятті на державну службу та посуванні по службі;
- удосконалення адміністративної культури державних службовців, посилення суспільної довіри до них;
- правова захищеність, політична нейтральність на державній службі;
- мотивація, стимулювання, заохочення державних службовців;
- професійна підготовка кадрів для державної служби;
- відданість, сумлінність, відповідальність державних службовців [4].

Невід'ємною складовою якості державної служби є орієнтація на споживача, його вимоги і потреби та забезпечення задоволеності потреб громадян у наданні управлінських і адміністративних послуг, а також задоволеність державних службовців добре виконаною роботою, їх залученість до процесів управління якістю, мотивація та соціальні гарантії. Для забезпечення якості, результативності та ефективності державної служби основою управління якістю мають стати сім принципів міжнародного менеджменту якості: орієнтація на замовника; лідерство; залучення персоналу; процесний підхід; поліпшення; прийняття рішень на підставі фактичних даних; керування взаємовідносинами, а також інструменти та технології управління за результатами, управління за цілями, управління ризиками тощо [5].

До основних шляхів підвищення якості державної служби слід віднести:

- нормативно-правове закріплення політичної відповідальності державних службовців;
- розвиток системи професійного навчання;
- формування справедливої системи оцінювання і стимулювання забезпечення якості державної служби.

На нашу думку, є можливим запропонувати такі напрями вдосконалення системи роботи з кадрами на державній службі:

– створення банку даних про психологічні типи працівників (це дозволить належно визначити сумісність людей, а також допоможе формувати найбільш стійкі колективи з оптимальним соціально психологічним кліматом та високою працездатністю);

– розробка нового мотиваційного механізму (який поставить державного службовця перед необхідністю постійного оновлення своїх професійних знань, вмінь та навичок);

– встановлення чіткого та прозорого механізму зв'язку між висновками атестаційної комісії (рівнем кваліфікації, компетентністю, діловими якостями, освітою) та службовим просуванням і рівнем заробітної плати.

Реалізація зазначених заходів управління персоналу державної служби дозволить досягти основну мету – створенню в Україні дійсно стабільної, політично незалежної, професійної державної служби, яка спроможна ефективно та результативно формулювати політику щодо суспільного розвитку та надавати гарантовані державою послуги населенню.

Список використаних джерел.

1. Неліпа Д. В. Основні чинники забезпечення якості державної служби / Д. В. Неліпа // Вісник НАДУ при Президентові України. – 2015. -

№ 1. – с. 69-75.

2. Томпсон мл. А.А. Стратегічний менеджмент: концепції та ситуації для аналізу / А. А. Томпсон, III А. Дж. Стрікланд – Пер. з англ. – М.: Вид. дім «Вільямс», 2005. – 928 с.

3. Теорія і практика публічної служби [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dridu.dp.ua/konf_dridu/2018_12_21_material_dums.pdf.

4. Указ Президента України «Про заходи впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/810/98#Text>.

5. Сабадош Г. О. Формування сучасної системи професійного навчання державних службовців в Україні / Г. О. Сабадош, О. В. Усенко, О. В. Харченко // Економіка & держава. – 2019. – № 6. – 5 с.

БАЧИНСЬКА КАТЕРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

доцент кафедри державознавства і права

ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ упр.

МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ КРИЗИ

Щороку, відповідно до Закону України «Про Національний банк України» (ст. 9, розділ II) Рада Національного банку розробляє Основні засади грошово-кредитної політики на підставі пропозицій, наданих Правлінням Національного банку, публікує їх в офіційних виданнях та подає щорічно до 15 вересня до Верховної Ради України для інформування. Отже, виконуючи норми законодавства, Національний банк України розробив та презентував у встановлені законом строки зазначений документ.

Основні засади грошово-кредитної політики на 2021 рік та середньострокову перспективу [2] розроблено Радою Національного банку України відповідно до статті 100 Конституції України і статей 8, 9 та 24 Закону України «Про Національний банк України» з урахуванням цілей, принципів та інструментів монетарної політики Національного банку України, визначених монетарною стратегією Національного банку України [3]. У зазначеному документі деталізуються особливості проведення грошово-кредитної політики, у тому числі макроекономічний контекст її реалізації у 2021 році та середньостроковій перспективі.

Важливою складовою Основних засад є визначення особливостей проведення грошово-кредитної політики у 2021 році та середньостроковій перспективі, зокрема:

- монетарний режим та цілі;
- принципи та інструменти монетарної політики;
- режим обмінного курсу та валютні інтервенції;
- сприяння фінансовій стабільності;
- підтримка стійких темпів економічного зростання;
- посилення ефективності монетарної політики та розвиток фінансових ринків;
- комунікаційна політика Національного банку України;

Проведення монетарної політики у 2021 році базується на продовженні використання монетарного режиму гнучкого інфляційного таргетування, що ґрунтується на плаваючому обмінному курсі, з акцентом на підтримання фінансової стабільності та забезпечення стійких темпів економічного зростання. У 2021 році незмінною залишається ціль монетарної політики – контрольована інфляція, підтримання її у середньостроковій перспективі на рівні 5% із допустимим діапазоном відхилень плюс-мінус 1 в.п.

Головними критеріями успішності монетарної політики, згідно документа, залишатиметься заякореність інфляційних очікувань на рівні цільового показника та відповідність фактичної інфляції її цільовим значенням у середньостроковій перспективі. Незмінними залишаються принципи, які в основі проведення монетарної політики,

а також інструментарій. Основним монетарним інструментом залишається ключова (облікова) ставка, що відображає стан монетарної політики.

Стосовно режиму обмінного курсу Національний банк продовжить дотримуватися режиму плаваючого курсоутворення, та як додатковий інструмент матиме змогу використовувати валютні інтервенції для накопичення золотовалютних резервів та згладжування функціонування валютного ринку, а також підтримання трансмісії ключової процентної ставки як основного інструменту грошово-кредитної політики.

Принципи комунікаційної політики Національного банку залишаються незмінними: ефективність, прозорість, проактивність, регулярність та рівний доступ до інформації, публічність, таргетованість та доступності сприйняття, орієнтованість на майбутнє та відповідальність.

Для більш гнучкого реагування банками на розгортання кризових явищ, регулятор задіяв широкий інструментарій з урахуванням найкращих світових практик. НБУ запровадив низку заходів для підтримки банківського сектору в поточних економічних умовах. У березні НБУ ввів додатково до стандартних короткострокових інструментів довгострокове рефінансування банків на строк до п'яти років, а також збільшив термін короткострокових кредитів рефінансування. Застосування відповідного інструментарію сприятиме додержанню стійких темпів зростання економіки та створить умови для поживлення кредитування реального сектору – як малого та середнього бізнесу, так і великих інфраструктурних проектів.

У квітні НБУ встановив тимчасовий графік для проведення тендерів із підтримки ліквідності банків – від 30 квітня до 30 червня. Також НБУ ухвалив рішення щодо незастосування до червня 2021 року до банків та банківських груп заходів впливу за порушення встановлених вимог щодо достатності капіталу, ліквідності, кредитного ризику, обмеження операцій між банком та пов'язаними з інвестором за субординованим боргом особами. Зазначені антикризові заходи затверджені Постановою Правління Національного банку України від 04 червня 2020 року № 73 «Про деякі питання діяльності банків та банківських груп» [1]. Крім того, Національний банк на період кризи запровадив низку регуляторних та наглядових послаблень: відтермінував формування буферів капіталу; надав додатковий час для подання та оприлюднення фінансової звітності; тимчасово зупинив проведення усіх видів виїзних перевірок і стрес-тестування банків.

На прес-брифінгу щодо Основних засад грошово-кредитної політики на 2021 рік та середньострокову перспективу голова Національного банку України Кирило Шевченко відмітив основні новації розробленого Радою Національного банку України документа. Зокрема керівник зауважив, що більший фокус робиться на питаннях економічного розвитку шляхом активізації кредитування, здешевлення ресурсів для бізнесу, зниження кредитних ризиків банків, розвитку небанківського фінансового ринку. Також голова НБУ підкреслив, що Основні засади грошово-кредитної політики на 2021 рік та середньострокову перспективу є сигналом бізнесу, експертній спільноті, громадянам про послідовність політики Національного банку України. За словами Кирила Шевченка, перед НБУ стоїть амбітне завдання – не тільки підтримувати помірне зростання цін, а й поживлення кредитування, сприяння здешевленню і перерозподілу фінансових ресурсів на користь реального сектору економіки.

Список використаних джерел.

1. Про деякі питання діяльності банків та банківських груп: Постанова Правління Національного банку України від 04 червня 2020 року № 73: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0073500-20#Text>
2. Про Стратегію монетарної політики Національного банку України: Рішення Ради Національного банку України від 13.07.2018 року № 37-рд. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/vr037500-18#n11>
3. Основні засади грошово-кредитної політики на 2021 рік та середньострокову перспективу Рішення Ради Національного Банку України від 10 вересня 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/MPG_2021-mt.pdf?v=4

BRADU SORIN

councilman mayor – municipality Botoșani, Rumania, PHD Academy of public Administration of Moldova

ESTABLISHMENT OF LOCAL PUBLIC SERVICES IN ROMANIA AND THE REPUBLIC OF MOLDOVA

The concept and definition of 'public service' appeared, for the first time, in French legal doctrine, in the 'Administrative Law Treaty', published under the authority of Professor Maurice Haurion (1892). So far, the French doctrine is one in which the issue of public services has found one of the most detailed approaches. In this respect, it is noted that Francois Rachline's work on services public, économie de marché [1], which examines both the basic concepts of public services and the role of public administration in organizing and managing them in the form of delegated management, in particular concession.

Public service is undoubtedly a complex, evolutionary, controversial concept and is also a key concept of administrative law. No law has ever determined what is meant by public service. In the laws, this term has often been used and used, being considered an activity (or mission) and a structure. Moreover, what citizens understand by public service is not always the same as the case law recognizes the expression «public service» simultaneously evokes three meanings: Institutional, legal and ideological. The combination of the three meanings of public service has long played a role as a vector for ethical expansion: The expansion of public management, imposed by the weak resilience of economic and social Regulation mechanisms, has helped to shape a state that can respond to all public problems.

The state and the territorial-administrative units, as organizational forms of life and activity of their members, are intended to provide the inhabitants with the necessary conditions of living-economic, social, cultural, security, etc. To this end, it is constantly and permanently organized a multitude of organizational structures, frequently referred to in normative acts, but also in the legal doctrine of specialized public services, which it provides for them to function properly with: Financial and material resources, specialists, etc. Some of these public services are organized only by the State, others may also be organized by local authorities recognized by the State. In the first case, we are talking about state public services, in the second case of public services of the municipality, city or county, as appropriate. Professor Paul Negulescu defined the public service as an administrative body set up by the State, county or commune, with a competence and powers, with financial means provided from the general patrimony of the creative public administration, made available to the public to meet regularly and continuously a general need, to which the private initiative could only give him an incomplete and intermittent satisfaction [11].

Public services meet wherever it is a state activity. It is also argued that the executive function of the State is carried out through public services and that the whole of these services forms the administration. Defined as an activity, the public service has the following characteristics: 1) it is a technical legal activity; 2) it operates regularly and continuously; 3) it is an activity for the fulfillment of public interests; 4) activity not aimed at material gain; 5) activity which can be subject to changes. It can therefore be concluded that the concept of a public service has two meanings: The first is that of an organ and the second is that of an activity.

However, given the fact that the administration system in the Republic of Moldova is primarily similar to that in Romania, it is obvious that Romanian literature is of particular interest when studying the role of public administration in organizing and managing services.

Thus, the paper «public services» [2], of the authors Ioan Alexandru and Lucica Matei, which study both the theoretical notions of public services and the applicable management procedures, as well as the relevant international administrative practices relating to public matters, must be mentioned.

According to the authors Ioan Alexandru and Lucica Matei 'public services' [3], a public service can be managed in three forms:

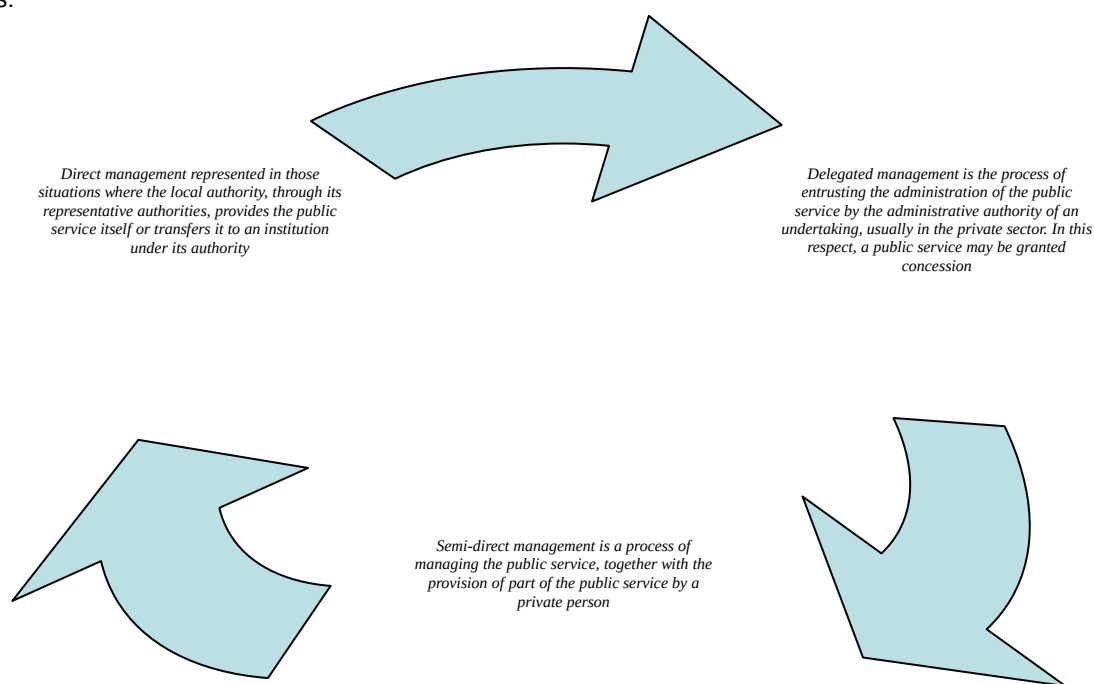

Figure number. 2.1- Management of applied public services in the Republic of Moldova

Direct management. Public authorities are directly responsible for the organization and functioning of a public service. There are two possible situations in this respect: A) state management; b) local public administration management. In the Republic of Moldova, the regulatory framework of the management of public services (or more specifically of a specific category of public services of municipal household) is established by the Law of the Republic of Moldova of public services of municipal household, No 1402 of 24.10.2002, which, in article 17, provides that the management of public community services shall be organized by: (a) direct management; (b) indirect management; or public-private partnership; (c) service contract. Direct management shall have the following characteristics: (A) the local authority shall take responsibility for the organization and operation of a public service; (b) the operation and organization of the service shall be determined by decisions of the deliberative and executive bodies of the authority; (c) the community budget, which also includes the revenue from the provision of services, provides the means for carrying out the services; (d) the staff of the service are recruited from among the officials of the community; (e) the service assets belong to the public and private domain of the community [4]. Public services which cannot be entrusted to private individuals will be managed directly by the public administration, given the particular interest they defend and promote [5]. In direct management, local public administration authorities assume all tasks and responsibilities relating to the organization, management, management, administration, operation and operation of the service [6]. Each public service established and operated under direct management shall operate under organization and functioning regulations drawn up and approved by the local public administration authority in accordance with the provisions of the standard Regulation, drawn up and approved by the specialized central public authority.

Indirect management (delegated). The administration may entrust the management of a public service to a private, natural or legal person. This procedure may also be called «concession». According to the French doctrine, 'concession is a system in which public power (local or national) concession to an undertaking (private or public) is responsible for producing and distributing local collective services' [7].

The concession is open to all public services and their particular objectives [8]. According to Victor Mocanu, in the case of the management concession, the public administration authority granting the public service may obtain some advantages, because: – it defines the content of the public service itself; – it does not provide any material performance of the service, but it controls the manner in which the activity is carried out; the operator shall pay a fee. Thus, in the case of (indirect) concession management, the State frequently uses this method to contract the management of public services or to obtain the performance of a public activity by a private individual, with whom it concludes a concession contract. The legality of the legality verification is subject to the legality verification. For these reasons, the legislator has established a «full competition obligation», obliging the delegation of the management of public services (concession) only through public tendering, organized under the law. [9]. In conclusion, when it comes to establishing or ensuring the functioning of a public service, we must first of all start with the needs of citizens, who are ultimately less interested in who provides the service, the main one being that it exists. In other words, public administration must not bear the «burden» of organizing and operating public services alone, but can delegate this responsibility.

In accordance with the provisions of Article 22 of the Community Utilities Law No 51/2006, republished, as amended by Law No 225/2016, the local public administration authorities are free to decide how to manage the public services under their responsibility, having the possibility of directly managing the services, by way of a decision giving them administration, or of entrusting their management, that is to say all or part of their own powers and responsibilities relating to the provision of a service or of one or more activities included in that service, under a management delegation contract.

The management mode is determined by the nature and condition of the service, the need to ensure the best price/quality ratio, the current and prospective interests of the territorial-administrative units, and the size and complexity of the public utilities systems. The method of management, i.e. direct management or delegated management, shall be determined by decisions of the deliberative authorities of the territorial administrative units, based on an opportunity study.

Under the provisions of Article 28(1) of the framework law, direct management shall mean the mode of management in which the deliberative and executive authorities, on behalf of the territorial administrative units they represent, assume and exercise directly all the legal powers and responsibilities relating to the provision of the service and to administration respectively, the operation and operation of their public utilities. Direct management is carried out through public or private operators, without applying the provisions of Law No 98/2016 on public procurement, Law No 99/2016 on sectoral procurement and Law No 100/2016 on works concessions and Service concessions.

According to the provisions of Article VII of Law No 225/2016 for amending and supplementing the Law on Community services of public Utilities No 51/2006, within 1 year from the date of entry into force of the law, the local public administration authorities are obliged to reorganize functional compartments without legal personality, organized in the structure of the specialized apparatus of the mayor or of the county council, in public services of local interest with legal personality, organized under the authority of local councils or county councils, as appropriate.

Under the provisions of Article 29(1) of the Community Utilities Law No 51/2006, republished, as amended and supplemented thereafter, the delegated management of public utilities services implies the making available to operators of public utilities related to delegated services, and their right and obligation to manage and operate these systems.

Potrivit definiției prevăzute de art. 2, lit. j) din Legea nr. 51/2006, sistemul de utilități publice reprezintă ansamblul bunurilor mobile și imobile, dobândite potrivit legii, constând din terenuri, clădiri, construcții și instalații tehnologice, echipamente și dotări funcționale, specific unui serviciu de utilități publice, prin ale cărei exploatare și funcționare se asigură furnizarea serviciului. The same Article mentions that the goods making up public utilities are part of the public or private domain of territorial administrative units. It should be noted in this context that Article 866 of the Civil Code States that rights in rem corresponding to public property are rights of administration, concession and right of use free of charge.

According to Article 868 of the Civil Code, the right to administer lies with the autonomous regies or, as appropriate, with the authorities of central or local public administration and other public institutions of national, county or local interest. The notion of making public property available is not governed by public property law, while the right and obligation to exploit public property are linked to the content of the concession right.

Delegated management is carried out through private law operators, which may be companies governed by the republished companies Act No 31/1990, as amended and supplemented, by private share capital or mixed share capital.

As follows from the provisions of Article 29(5) of the Community Utilities Law No 51/2006, republished, as amended and supplemented, Operators under private law with public full share capital may participate in procedures for the award of contracts for the delegation of the management of public utility services within the territorial area of competence of territorial-administrative units exercising a dominant influence over them, or outside that area, if the operator does not have a directly awarded delegation contract.

Local public services are created by local public administration authorities in order to satisfy the general and specific interests of the members of the community they represent. Local public services are created by law or by law by a public administration authority vested with that competence. For example, Article 14 and Article 43 of Law 436 of 28.12.2006 'on local public administration of the republic of Moldova' delimit the competences between first-level local and second-level local councils of public administration, and articles 29 and 51 of the same law – the powers of the mayor and the president of the district as the leader of public services.

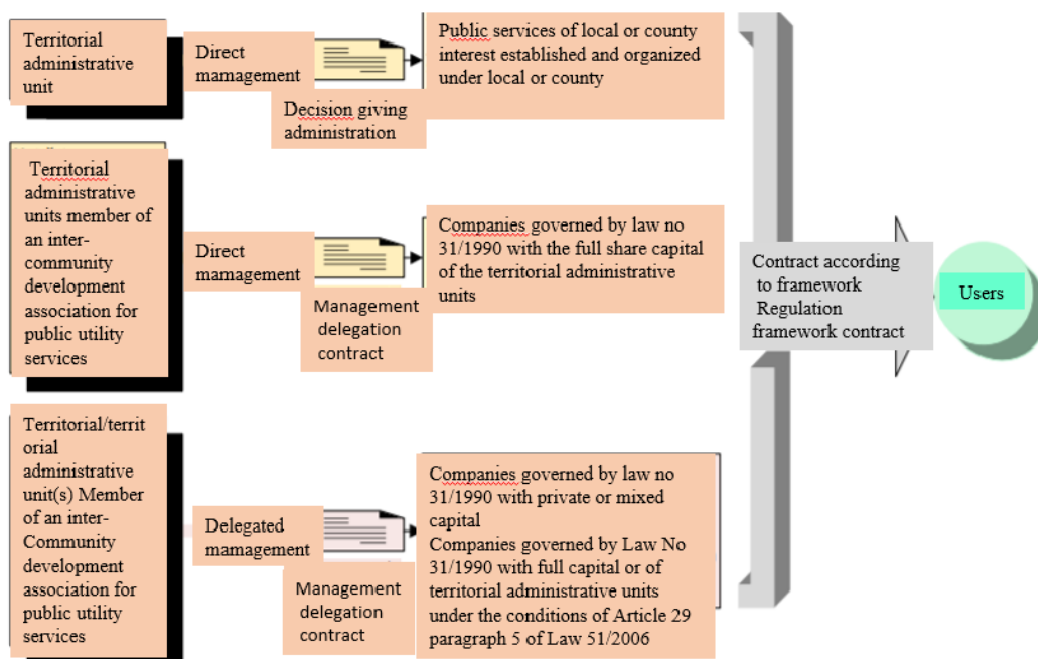

Figure number 2.2- Management of public services implemented in Romania

Local public services are equipped with public functions, powers, competences, responsibilities to fulfill certain public interests.

Each service is designed to satisfy a specific or general interest determined by the competence of the service (health care, education, training, social protection, environmental protection).

The public service carries out regular and continuous activity throughout its existence, following a program brought to the attention of the members of the community (drinking water supply, sanitation, farm advisory service, etc.).

The local public service shall be offered on an equal basis for the community. All members of the community have equal access to the public service they need (civil status services, drinking water supply, sanitation, etc.). Legal acts for the provision of local public services are, as a rule, administrative acts. Local public services to meet specific interests can use the public power (security, public order, liquidation of the consequences of natural disasters).

Local public services meet specifically those specific needs of the Community which at the given stage constitute the general interest of the given community (building a bridge over a river, building a local market, road parts, gasification of the city, etc.).

The material basis necessary for the activity of local public services is provided by public or private assets and by the state or local budget. Although some public services generate their own revenues, the State, the county and the municipality are obliged, where appropriate, to subsidize their activity because, through the public services, the State, the county and the municipality are primarily seeking to satisfy the general interests of the members of the company and only secondly, to realize the benefits (public social, educational, healthcare services).

Local public services are provided for payment or free of charge, depending on the type of service and its way of providing it. The public administration authority decides how the service is provided, the fees for the users of the services, the amount of subsidies from the state or local budgets.

Public services have different names, such as secretariats, agencies, institutes, administrations, departments, offices, hospitals, schools, autonomous administrations, companies. Whatever it may be called, we will be in the presence of a public service, provided the following conditions are met: It is established for the purpose of satisfying the requirements of the members of the company, by the State, county or commune, the establishment was carried out by acts of authority, their activity is carried out in the realization of the state authority, having powers, powers and powers to satisfy public, general interests, are legal persons, with all their specific rights and obligations, material means are provided through budget subsidies, either from their own revenues, and carries out a continuous activity.

References.

1. Rachline F. Services publics, économie de marché. Paris: Presse de Sciences Politiques, 1996, p.116.
2. Alexandru I. Matei L. Public services. Legal/administrative approach. Management. Marketing. Bucharest: Economical, 2000, p.206.
3. Alexandru I. Matei L. Public services. Legal/administrative approach. Management. Marketing. Bucharest: Economical, 2000, p.102.
4. Local elected Guide. Chisinau: Publishing house of the public Administration Academy, 2007, p.131.
5. Trăilescu A., Administrative law. Bucharest: AllBeck, 2005, p.112.
6. Muntean M. Organization and operation of water supply and sewerage service. /economy & local Government Magazine, no. 8 (162) / 2008, p.27.
7. Rachline F. Services publics, économie de marché. – Paris: Presse de Sciences Politiques, 1996, p. 14.

8. Decision of the Government of the Republic of Moldova for approval of the Regulation on the concession of public Community household services, No 1006 of 13.09.2004 // Official Gazette of the Republic of Moldova, No 171 of 17.09.2004, point 9.

9. Amaral M., Saussier, S. Auction procedures and competition in public services: The case of urban public transport in France and London./ Utilities Policy; June 2009, vol. 17 Issue 2, p.167.

10. Public-private Partnership Act, No. 179-XVI of 10.07.2008 // Monitor Official of the Republic of Moldova No 165-166/605 of 02.09.2008.

11. Paul Negulescu, The Romanian printing houses, the Romanian printing houses, the Romanian printing houses, 1925, p.621.

ВЕРБАНОВСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ВОЛОДИМИРОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В СИСТЕМІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ

В цілому світі корупція, як явище, є великою проблемою для держав та їх розвитку і завжди була притаманна, в тій чи іншій мірі, практично усім країнам. Незалежно від статусу та рівня розвитку країни, наявність в системі публічного управління корупційних проявів підриває легітимність влади, загрожує її суверенітету, стримує процеси розвитку та реформ, а також викликає недовіру з боку інших держав, що у перспективі унеможливує їх співпрацю. Оскільки, у кожній країні державна служба є показником її розвитку та безпосередньо «авторитетом» держави, здатність державної служби ефективно протидіяти корупційним проявам та адаптуватися до різних їх форм, шляхом вдосконалення своїх інститутів, стає прикладом адекватної відповіді на такі соціальні виклики. І тому, ефективне запобігання та протидія корупції, розробка і впровадження дієвих заходів антикорупційного спрямування було, й мабуть завжди буде, одним із основних напрямків на шляху розвитку державної влади та місцевого самоврядування в Україні.

Особливості сучасного стану формування та реалізації антикорупційної політики в системі державної служби зумовлені тим, що корупція підриває довіру до державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування, стримує розвиток інституту державної служби та перешкоджає конструктивному діалогу між владою та громадськістю, оскільки одним із найбільш каталізаторів соціального невдоволення державною політикою залишається високий рівень корупції в системі державного управління, що вимагає вдосконалення формування й реалізації антикорупційної політики в системі державної служби України, зокрема нормативного забезпечення запобігання та протидії корупції в цій сфері.

Досліджуючи сучасний стан та шляхи вдосконалення антикорупційної політики в системі державної служби України, слід звернути увагу на те, що у провідних країнах світу (Данія, Швеція, Фінляндія, Нідерланди, Сінгапур), на всіх рівнях публічного управління у сфері запобігання та протидії корупції значна увага приділяється формуванню системи цінностей стосовно стандартів сектору публічних послуг і поведінкової етики, створенню етичних норм публічного управління, застосуванню передового досвіду корпоративного управління в системі публічної адміністрації. При цьому, міжнародні організації (наприклад, Міжнародна організація з вивчення прозорості (Transparency International) вказують, що для ефективної антикорупційної політики в системі державної служби необхідні єдині підходи та забезпечення тісної й чіткої співпраці між органами, відповідальними за формування й реалізацію антикорупційної політики, громадськістю та міжнародними організаціями. В свою чергу, в Україні майже в кожному державному органі створюються відділи боротьби з корупцією, однак вони забезпечують переважно просвітницьку роботу, у них не існує чіткої ієрархії, підзвітності єдиному органу тощо.

Варто погодитися із науковцями, які вважають, що в державному управлінні існує об'єктивна необхідність державного регулювання адміністративних, економічних та інших відносин, оскільки це поступово впливає на зниження рівня корупції. Крім того, на думку

П. Гамана, рівень корупції можна знизити лише шляхом реалізації таких завдань: попередження корупційних правопорушень; створення правового механізму, який перешкоджає підкупу осіб, що мають публічний статус; забезпечення відповідальності за корупційні правопорушення в усіх випадках, безпосередньо передбачених нормативно-правовими актами; відшкодування збитків, заподіяних корупційними правопорушеннями; моніторинг корупційних факторів та ефективності заходів антикорупційної політики; формування антикорупційної суспільної свідомості; сприяння реалізації прав громадян і організацій на доступ до інформації про факти корупції, а також на їх вільне висвітлення в засобах масової інформації; створення стимулів для заміщення державних посад, посад державної і муніципальної служб непідкупними особами [1, с. 6].

В будь-якому випадку, прямо і безпосередньо на цей процес впливає, в першу чергу, людський фактор. Це зумовлено тим, що державні органи, які виконують у суспільстві контрольні й розподільні функції, змушені делегувати державним службовцям повноваження для надання таких послуг, і вже залежно від моральних якостей державних службовців виникає проблема щодо відносин суспільства та відповідних державних службовців. Такий вид діяльності для державних службовців, з позиції максимізації власної корисності, дає можливість збільшити частку сукупного доходу, яка набувається в результаті обіймання певної посади в структурі державного апарату [2, с. 28]. Такі дії підривають довіру суспільства до легітимного виконання державними службовцями своїх функцій та провокують подальше поширення корупції в органах державної влади, що спричиняє недовіру суспільства в дієвість головного принципу державної влади – верховенства права.

Погоджуючись із наведеним, слід зазначити, що Кустова Т.С. вважає, що найбільш ефективним засобом подолання корупції є необхідність зробити її ризикованою та не вигідною, оскільки допоки державному службовцю буде вигідно брати хабарі й зловживати владою, а ризик покарання буде мінімальним, жодні вжиті заходи не матимуть позитивного результату [3, с. 141]. Приймаючи такий вектор подолання корупційних ризиків, основою антикорупційної політики в системі державної служби слід вважати збільшення соціального значення державної служби (престиж, матеріальна забезпеченість) і крайню ризикованість учинення корупційних злочинів. Для цього необхідно внести реальні зміни до антикорупційного законодавства, яке є основою антикорупційної політики в системі державної служби, до прикладу: закріпити кримінальну відповідальність за корупційні правопорушення не лише для фізичних, а й для юридичних осіб; поширити кримінальну відповідальність на більшу частину корупційних правопорушень, при цьому визначити можливість застосування спеціальних штрафів та обмежень щодо державних службовців та інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави, які вчинили корупційне правопорушення; запровадити більш жорсткі вимоги до фінансового контролю державних службовців; забезпечити відсутність імунітету для посадових осіб будь-якого рівня; на законодавчому рівні закріпити повний захист осіб, які надали інформацію про корупційні діяння (наприклад, від звільнення з місця роботи); чітко розмежувати функції між органами, які здійснюють боротьбу із корупцією; забезпечити першочергове і безперешкодне висвітлення проблем корупції в засобах масової інформації.

Таким чином, можна зробити висновок, що успішна протидія корупції можлива за умов наявності належного антикорупційного законодавства, ефективного його застосування відповідними органами державної влади та координованості, а тому ефективність реалізації заходів щодо запобігання корупційній злочинності не може бути досягнута шляхом поодиноких і несистемних дій на різних рівнях, необхідні довгострокові соціально-економічні, політичні та правові перетворення, ця діяльність має ґрунтуватися на поєднанні низки запобіжних і репресивних заходів.

Список використаних джерел.

1. Гаман П. І. Антикорупційна державна політика: проблеми та перспективи розвитку / Гаман П. І. // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2018. – № 10. – Режим доступу : http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/10_2018/3.pdf.
2. Западинчук О. П. Механізми мінімізації корупції в системі державної служби / Западинчук О. П., Гончарук Н. Т. // Стратегічні пріоритети: наук.-аналіт. щокварт. зб. – 2014. – № 4(33). – С. 26 – 33.
3. Кустова Т.С. Форумування й реалізація антикорупційної політики в системі державної служби України: сучасний стан та шляхи вдосконалення / Кустова Т.С. // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2019. – № 3 (42). – С. 137-143.

ГЛАДУНОВА ОЛЕНА ПАВЛІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

УПРАВЛІНСЬКІ ПРОЦЕСИ В СУДІ: СТРАТЕГІЧНІ ЗАВДАННЯ ТА ПРОТИРІЧЧЯ

Справедливе судочинство та належний захист прав і свобод людини можливі не лише за наявності досконалого процесуального законодавства, а й судового управління (адміністрування), тобто організації роботи судової влади. [Кібець В. О., с. 255]. При цьому, судова система характеризується наявністю специфічних принципів організації та діяльності [2, с.6].

Адміністративними повноваженнями в суді наділені голови судів та їх заступники. До того ж, до категорії посадових осіб, які мають юридично встановлений комплекс прав та обов'язків стосовно організаційного керівництва судом також належать керівники апаратів судів та їх заступники.

Так, науковець Штогун С. Г. відмічає, що, поклавши на голів місцевих судів обов'язок здійснювати організаційне керівництво діяльністю суду, законодавець по-різному бачить форми його здійснення в цивільному, кримінальному та адміністративному судочинстві. Основними причинами такого різноманітного підходу є відсутність чіткого розмежування питань організації роботи суду та проблем судочинства або судового процесу [10, с. 7].

Аналізуючи роль керівника апарату суду, як організатора, вбачаємо, що його основним завданням, як посадової особи, є належне організаційне забезпечення суду, суддів та судового процесу, тобто створення умов для виконання місії суду (тобто його завдання) – здійснення судочинства та захисту прав громадян [9]. При цьому, усі працівники апарату суду перебувають в організаційній та правовій залежності від керівника апарату суду, оскільки саме даний судовий адміністратор виступає їх роботодавцем, вправі надавати вказівки та розпорядження у вигляді наказів, тобто здійснює загальне управління апаратом судової установи. Проте, голова суду, контролює, серед іншого, ефективність діяльності апарату суду, яким управляє керівник апарату.

За визначенням науковців, управління є функцією організованих систем (біологічних, соціальних, технічних), яка забезпечує реалізацію мети і підтримку режиму діяльності, сталість і розвиток певних структурних елементів [3, с.722]. Отже, здійснюючи дану функцію, судові управлінці виступають основною рушійною силою, яка забезпечує організацію роботи судової влади.

Управління є складним явищем, тому в науковій літературі часто трапляються дослідження окремих його аспектів: функціонального, процесуального, суб'єктно-об'єктного, загального. Їх узагальнення дає можливість створити певне уявлення про сутність управління [3, с.723]. Слід погодитись із дослідниками, які в етимологічному розумінні окреслюють термін «управляти», що визначає наступне: «1) спрямовувати діяльність, роботу кого-

небудь, чого-небудь; бути на чолі когось, чогось, керувати; 2) користуватися кермом та іншими регульовальними пристроями, спрямовувати рух, хід, роботу чого-небудь. Спрямовувати хід, перебіг якогось процесу, впливати на розвиток, стан чого-небудь» [1, с. 1511].

На думку науковця Стрижака А.А. управлінські відносини у галузі правосуддя – свідомі, вольові, стійкі, організаційно-владні зв'язки, що складаються між уповноваженими посадовими і службовими особами органів чи судової влади та працівниками судової системи, а також іншими уповноваженими державою суб'єктами (державною судовою адміністрацією) в процесі здійснення діяльності з організації та забезпечення здійснення правосуддя в державі [7, с. 35].

Поняття «судове управління» включає як діяльність з організаційного керівництва судами, так і організаційне забезпечення судів. Воно більш широко охоплює всі напрямки управлінської діяльності у судовій сфері і варте законодавчого закріплення. Крім дефініції «судове управління», часто вживається поняття «судове адміністрування». На думку Обрусної С.Ю., вони є тотожними, оскільки термін «адміністрація» у перекладі з латини означає «управління», а словосполучення «адміністративне право» цілком закономірно трактують як «управлінське право» [6, с. 44].

Погоджуємось із Дудченком О.Ю., який вважає, що природу управлінських процесів, що відбуваються в суді, більш точно передає поняття «адміністрування в суді», яке означає цілеспрямовану практичну діяльність осіб, які займають адміністративні посади в певному суді, що передбачає керування конкретним, окремим елементом судової системи (судом), і полягає в технологічному процесі підготовки, прийняття і виконання управлінських рішень, спрямованих на забезпечення належного функціонування суду з метою забезпечення ефективного здійснення правосуддя. [2, с.14, 15].

Вдаючись до порівняння досвіду України щодо персональної відповідальності судових управлінців, знаходимо спільні риси, а саме у більшості країн Заходу відповідальність за поточне управління роботою суду, включаючи управління роботою персоналу, покладається на судових адміністраторів (така схема діє в країнах Північної Америки і Скандинавії, в Фінляндії, Нідерландах і Німеччині) [5].

Підводячи підсумок характеристикам управлінських процесів в суді, підтримуємо думку про те, що запорукою ефективного адміністрування в суді є злагоджена співпраця судових адміністраторів, тоді як основою ефективного адміністрування в суді є наявність у судових адміністраторів управлінських знань і навичок публічної діяльності.

Судові адміністратори насамперед мають бути беззаперечними лідерами у колективі. Лідер – це член групи, який добровільно визнає за собою найбільшу міру відповідальності в досягненні основних цілей установи, тобто значно більшу, ніж того вимагають формальні розпорядження або загальноприйняті норми. Визначальні компетенції судових адміністраторів суду ґрунтуються на взаємних відносинах, об'єктивній комунікації, спільному управлінні, делегуванні повноважень та однаковому визначенні бачення.

Формування консенсусу між судовими адміністраторами є ключовою умовою успішного і ефективного судового адміністрування. Від їх злагодженої управлінської політики залежить покращення функціонування суду та відповідно підвищення рівня довіри громадян [8]. Відтак, на наш погляд, більш чітке окреслення взаємодії адміністративного корпусу суду, незалежність в деяких сферах організаційної діяльності керівника апарату, унормовані законодавчо, сприятимуть його зосередженню на більш ефективному впровадженні нових людиноорієнтованих послуг для відвідувачів суду та компенсуватимуть час голови суду на здійснення, між іншим, представницьких функцій та відправлення правосуддя.

Список використаних джерел.

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К., Ірпін'я : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
2. Дудченко О. Ю. Правовий статус осіб, які займають адміністративні посади в суді : монографія / О. Ю. Дудченко. – Х. : Право, 2015. – 160 с.
3. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. :Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трошинського, Ю. П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.
4. Кібець В. О. Зарубіжний досвід у сфері судового управління / В. О. Кібець // Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія». – 2017. – Вип. 4. – С. 254-262. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vchfo_2017_4_27.
5. Марко Фабрі. Політичні підходи, спрямовані на підвищення якості правосуддя в Європі // Оцінка якості відправлення правосуддя в Європі / За ред. Марко Фабрі та ін. / Marco Fabri, «Policies to Enhance the Quality of Justice in Europe» in Administration de la Justice en Europe et L'Evaluation de sa Qualite, ed. Marco Fabri et al. (Париж: Видво Editions Montchrestien, 2005). – р. 69–87.
6. Обрусна С. Ю. Поняття судового управління: проблеми дефініції / С. Ю. Обрусна // Право і Безпека. – 2010. – № 2. – С. 42-46. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2010_2_11.
7. Стрижак А.А. Судове управління в Україні: Теоретичні основи і правове регулювання: монографія. – Ужгород: Патент, 2004. – 120 с.
8. Судове адміністрування: ключові моменти// Українське право [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrainepravo.com/scientific-thought/legal_analyst/ftsvesvye-aepkrkfkhtsvaryya-noyusvk-pspyerkyh/- Назва з екрану.
9. Судове адміністрування. Навчальна програма дистанційного курсу (в режимі он-лайн) // USAID [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2020/02/Court_Admin_website1-1.pdf – Назва з екрану.
10. Штогун С. Голова суду – судовий адміністратор чи «міністр без портфеля» / С. Штогун // Юридичний вісник України. – 2006. – № 47. – С. 7.

ДОЛГІХ НАТАЛІЯ ПРОКОПІВНА

*старший викладач кафедри державознавства і права
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

МЕДИЧНА РЕФОРМА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Конституція України проголошує людину, її життя і здоров'я «найвищою соціальною цінністю». Сфера охорони здоров'я, яка стоїть на сторожі цієї цінності, сьогодні потребує реального реформування, щоб відповідати європейському рівню стандартів надання медичних послуг населенню, докорінного поліпшення умов праці медичних працівників та її оплати.

Сфера охорони здоров'я є однією з найбільш соціально-значимих галузей суспільного життя. Чітка регламентація трудових відносин у галузі охорони здоров'я є запорукою ефективної праці медичних працівників та, в свою чергу, надання якісної медичної допомоги.

Наразі в Україні триває медична реформа щодо покращення можливості доступу та якості надання медичної допомоги населенню. Проте, під час впровадження медичної реформи необхідно забезпечити дотримання державних прав та гарантій працівників цієї галузі.

У сфері соціально-трудових відносин ця «реформа» ще більш підсилює величезний дефіцит медичних кадрів, у разі збільшує трудове навантаження на основну масу працівників охорони здоров'я без адекватної оплати додаткової праці, веде до зниження реального рівня заробітної плати, створює умови для зростання корупції і свавілля адміністрації і чиновників.

За інформацією Профспілок працівників охорони здоров'я України, лише 538 із загальної кількості – 1 229 закладів охорони здоров'я пройшли процес реорганізації та уклали договір про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій з Національною службою здоров'я України на виконання вимог Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення».

Розробка досконалого механізму правового регулювання праці медичних працівників повинна бути спрямована на підвищення зацікавленості в удосконаленні професійних знань, активізацію творчого потенціалу кожного медичного працівника і, як наслідок, на забезпечення прав та законних інтересів осіб, які звертаються по медичну допомогу або потребують її [1].

Правовий статус медичного працівника містить у собі елементи адміністративного, службового, професійно-етичного і трудового статусу суб'єкта правового регулювання.

В Україні діє подвійне правове регулювання (нормами трудового та медичного законодавства) трудових відносин у сфері охорони здоров'я, що викликає юридичні колізії між ними, а в деяких випадках і прогалини у законодавстві.

Чинне законодавство України надає медичним працівникам чимало прав, а саме: конституційних, цивільних, трудових, професійних, а ін. Проте більшість норм, які передбачають ці права, залишаються суто декларативними, до них не розроблені відповідні підзаконні акти, а ті, що є, часто суперечать один одному, законодавство недостатньо враховує вимоги сьогодення.

У сфері охорони здоров'я необхідно виділити певні особливості припинення трудового договору. Наприклад, з метою забезпечення права людини та громадянина на медичну допомогу можливо ввести обмеження права медичного працівника, який має статус лікуючого лікаря, на розірвання трудового договору за власним бажанням без поважних причин. Зазначені обмеження доцільно встановлювати через введення для лікарів контрактної форми трудового договору або розірвання трудового договору за ініціативою медичного працівника після підшукування належної заміни[3]. Взагалі, призначення лікарів на займані посади на конкурсній основі, як наприклад державних службовців, введення контрактної форми трудового договору для лікарів, включення до типової форми контракту додаткових умов щодо специфіки медичної діяльності, могло б суттєво покращити ефективність праці медичних працівників та відповідно якість надання медичної допомоги населенню.

Враховуючи вищезазначене, можна робити висновок, що проблемними питаннями, які формуватимуть соціальні настрої найманих працівників будуть:

- недофінансування закладів охорони здоров'я, в тому числі, відсутність коштів на індексацію заробітної плати, доплат, надбавок та матеріальної допомоги на оздоровлення;
- питання, пов'язані з реорганізацією та перепрофілюванням окремих закладів охорони здоров'я, структурних підрозділів та зміну (у зв'язку з цим) істотних умов праці медичних працівників;
- ненадання пільг та компенсацій з оплати комунальних послуг працівникам закладів охорони у сільській місцевості;
- практика працевлаштування, переведення та робота працівників галузі в режимі неповної зайнятості;
- порушення прав медичних працівників на своєчасну виплату заробітної плати;
- недотримання чинного трудового законодавства при звільненні працівників закладів охорони здоров'я у зв'язку з їх переведенням в об'єднанні територіальні громади;
- рівень гарантій та трудових прав працівників комунальних некомерційних підприємств зазнає значних обмежень через позбавлення низки прав, гарантій та пільг, встановлених для медичних працівників бюджетних установ.

Провести систематизацію законодавства, що стосується регулювання трудових відносин у медичному праві, можливо шляхом кодифікації, виключивши подвійне правове регулювання службово-трудових відносин, що виникають, змінюються та припиняються у сфері охорони здоров'я.

В медичному праві детально врегулювати питання чітких умов прийому на роботу, а також закріпити вичерпний перелік підстав звільнення з займаних посад медичних працівників.

Забезпечувати неухильне дотримання норм трудового законодавства щодо:

- принципу правонаступності трудових відносин (ч. 4 ст. 36 КЗпП України);

- повідомлення працівників про запровадження нових чи зміну істотних умов праці в бік погіршення (ч. 3 ст. 32, ст. 103 КЗпП України);
- переведення працівників на строкові трудові договори, застосування контрактної форми трудового договору (ч. 3 ст. 21 КЗпП України) [2].

Список використаних джерел.

1. Долгіх Н.П., Марущак В.П. Трудове право: навч. посіб. / Н.П. Долгіх, В.П. Марущак. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2011. – 196 с.
2. Кодекс законів про працю України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/>
3. Маценко Т.М. Контрактна форма трудового договору у сфері охорони здоров'я// Управління закладом охорони здоров'я – 2009. – № 9. – С. 82-85.

ИВАНЧИКОВА ЛЮДМИЛА ДМИТРИЕВНА

Аспирант Академии управления при Президенте Республики Беларусь

К ВОПРОСУ РЕАЛИЗАЦИИ АДМИНИСТРАТИВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Основными способами борьбы с правонарушениями несовершеннолетних являются методы убеждения и принуждения. Государственные органы, занимающиеся вопросами профилактики правонарушений среди подрастающего поколения должны прежде всего разъяснять смысл своих решений, организовывать их исполнение, воспитывать, в общем убеждать, а в случаях, когда некоторые подростки не хотят добровольно соблюдать законы, применять меры принуждения. Одной из таких вынужденных мер реакции государства на правонарушения является привлечение лиц, не достигших совершеннолетия, к административной ответственности.

В юридической литературе под административной ответственностью несовершеннолетних понимается применение к последним обременительных последствий материального или морального характера [2, с. 150].

Административное законодательство Республики Беларусь, исходя из степени социальной зрелости несовершеннолетних, предусматривает административную ответственность за наиболее социально значимые правонарушения с 14 лет, а лица, достигшие шестнадцатилетнего возраста, несут административную ответственность в полном объеме за все составы административных правонарушений.

Административная ответственность, как и любой иной вид административного принуждения, выражается в государственном принудительном воздействии на лицо. Мерой административной ответственности является административное взыскание. Административные взыскания находятся в системе административно-правовых средств принуждения, реализуемых в отношении несовершеннолетних [3, с. 243].

Принудительное воздействие, оказываемое при реализации в отношении несовершеннолетних административно-правовых средств воздействия, входящих в группу административных взысканий, качественно отличается от воздействия, оказываемого при реализации иных видов административно-правовых средств воздействия. Так, в соответствии со ст. 4.6 Кодекс Республики Беларусь об административных правонарушениях (далее – КоАП) на несовершеннолетних в возрасте от четырнадцати до восемнадцати лет может налагаться административное взыскание в виде предупреждения независимо от того, предусмотрено ли оно в санкции статьи особенной части [1].

На несовершеннолетних в возрасте от четырнадцати до шестнадцати лет не могут налагаться также административные взыскания в виде штрафа (за исключением случаев, когда они имеют свой заработок, стипендию и (или) иной собственный доход), административного ареста или исправительных работ.

Отличие административных взысканий, применяемых к лицам, не достигшим совершеннолетия, от иных видов административно-правовых средств принуждения, на наш взгляд, состоит в следующем.

1. Административное взыскание, применяемое к несовершеннолетним, – это установленное санкцией правовой нормы карательное административно-правовое средство коррекционного воздействия на несовершеннолетнее лицо, применяемое уполномоченными на то государственными органами.

2. Применение административного взыскания как меры административной ответственности за совершенное правонарушение влечет для несовершеннолетнего правонарушителя ряд последствий, связанных для него с определенными ограничениями и лишениями, которые качественно отличаются от лишений и ограничений при применении мер из иных групп мер административного принуждения.

3. Назначение рассматриваемых санкций определяется необходимостью оказать определенное воздействие на несовершеннолетнего, в поведении которого имеются определенные отклонения от норм.

4. Реализуется административное взыскание в процессе специальной, урегулированной процессуальным законом деятельности уполномоченных органов по разбирательству и разрешению дел об административных правонарушениях (административно-ювенальной юрисдикции).

5. Для административных взысканий, в отличие от уголовных наказаний, которые вправе применять только суд, характерна множественность органов, их налагающих.

6. Предупреждение, применяемое к несовершеннолетним – это установленное санкцией правовой нормы средство привлечения к административной ответственности морального характера, выражающееся в письменном закреплении в официальном документе факта отрицательной оценки (неодобрения) государством деяния

несовершеннолетнего лица с целью его воспитания в духе соблюдения законов, предупреждения совершения других правонарушений.

Принимая во внимание вышеизложенное, определение административного взыскания, применяемого к несовершеннолетним, можно сформулировать следующим образом. Административное взыскание, применяемое к несовершеннолетним, – это установленное санкцией правовой нормы карательное административно-правовое средство коррекционного воздействия на несовершеннолетнего лица за совершенное им административное правонарушение, применяемое уполномоченными на то государственными органами.

Литература.

1. Кодекс Республики Беларусь об административных правонарушениях : принят Палатой представителей 9 нояб. 2006 г. : одобрен Советом Республики 1 дек. 2006 г. : в ред. Закона Респ. Беларусь от 17.07.2019 г. // Консультант плюс : Версия Проф. Технология 3000 [Электронный ресурс] / ООО «ЮрСпектр», Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2020.

2. Салищева, Н.Г. Административный процесс в СССР / Н.Г. Салищева. М. : Юрид.лит., 1964. – 158 с.

3. Чуприс, О.И. Административно-правовое принуждение в государственном управлении Республики Беларусь / О. И. Чуприс [и др.]. – Минск : Четыре четверти, 2018. – 384 с.

ІВАНОВА КАТЕРИНА АНДРІЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президенті України, державний інспектор Одеської митниці Держмитслужби

ПІДҐРУНТЯ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ СВІТОВИХ КРАЩИХ ПРАКТИК ДО МИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Насьогодення Україна вибрала євроінтеграційний шлях, тому існує необхідність в аналізі організації діяльності митних адміністрацій країн ЄС для виявлення кращих практик їх діяльності та формування пропозицій щодо покращення правового забезпечення, організації та діяльності Державної митної служби України. Крім того, для того, щоб об'єктивно оцінювати сучасний стан пристосування митного законодавства України, що є вимогою до країн-кандидатів на вступ до Європейського Співтовариства до таких вимог для пошуку ефективних шляхів впровадження міжнародних стандартів митної діяльності.

Структура країн-учасниць Європейського Союзу (порядку функціонування та адміністративного підпорядкування митних адміністрацій) не має єдиної моделі організації діяльності, незважаючи на те, що всі повинні однотипності завдань і функцій митних органів в країнах Євросоюзу, інтенсивно втілювалася гармонізація митних процедур та уніфікації принципів здійснення митне справи, активної модернізації і реформування митних служб. Митна адміністрація всіх країн ЄС формується (і реформується) з урахуванням Установки порядку державного управління, історичних загальноприйнятою, способу формування урядових установ і представляється органічною частиною владного механізму.

Основні ролі в уніфікації та координації діяльності митних служб в світі належить трьом основним міжнародним інститутам: Організації Об'єднаних Націй, Всесвітньої організації торгівлі і Світової митне організації, завдяки зусиллям яких за невеликий період в 70 років сформований відкрити, передбачувани і недискримінаційну систему міжнародної торгівлі, уніфіковані підходи до застосування заходів тарифного регулювання, рішення міжурядових суперечок економічного характеру, запропоновано оптимальні моделі функціонування митних адміністрацій і рекомендується використання стандартизованих методів їх роботи.

Більшість європейських митних служб (майже 40%) сформовані на виконанні митної справи під управлінням і контролем Міністерства фінансів. Ця модель дає можливість підвищити ефективність функціонування Спеціалізоване моноструктури і сконцентрувати зусилля, не зменшуючи при цьому її керованості з боку центрального державного органу, що формує митну політику. Цей досвід цілком може бути оброблена і використаний в наступних кроках реформування митної служби України для розробки механізмів функціонування вітчизняної митної служби в форматі окремого інституту, підлеглого Кабінет Міністрів України.

Українській митниці необхідно змінюватися кардинально. Всесвітньою митною організацією розроблено міжнародні інструменти конвенції з основних питань митної справи, а також програми інституційного розвитку, метою яких є надання підтримки при проведенні реформ і модернізації митних служб.

Під заступництвом СОТ було комплексно проаналізовано діяльність митних адміністрацій по всьому світу, виокремлено найкращі практики, завдяки чому були сформовані стандарти в митній сфері, які насьогодення є своєрідним взірцем для митних органів країн – членів Організації. Головні принципи за якими мають відбуватися митні процедури – це прозорість і очікуваність операцій митного контролю; стандартизація та спрощення митних декларацій та товарсупровідних документів; спрощені процедури для уповноважених операторів; постійний розвиток і покращення технологій митного контролю; діджиталізація та збільшення використання інформаційних технологій; зменшити необхідний митний контроль при дотриманням митних правил; застосування процедур митного контролю, заснованих на аналізі ризиків і аудиту; проведення спільного контролю за участю друге служб на кордоні; партнерство з приватним сектором, зближення норм регулювання та інтересів світової торгівлі [1, 2].

Крім обов'язкових стандартів, ВМО вироблені моделі рекомендованої поведінки – рамкові стандарти безпеки та полегшення світової торгівлі СОТ, які формалізують єдиний набір вимог до митних адміністрацій та учасників ЗЕД і безпосередньо впливають на організацію діяльності митниць для досягнення однаковості і передбачуваності в їх роботі. Додатковим інструментом вдосконалення діяльності митних органів виступають митні прототипи, які визнаються каталізаторами модернізації і являють собою певні інструкції, вироблені на основі практики ЄС, або еталон для використання Митними адміністраціями. З огляду на міжнародні зобов'язання нашої

держави по використанню «customs blueprints» в ході реформування митниці необхідно почати комплексне практичне застосування. Дуже ефективним буде використання в митних прототипах підхід, коли функціональна перебудова ініціюється і здійснюється «зсередини» митного відомства, а не отримує.

Список використаних джерел.

1. Дорофеева Л.М. Європейський вектор розвитку української митниці : монографія. Дніпро, 2019. 447 с.
2. Дорофеева Л.М. Реформування митних органів України в умовах євроінтеграції : монографія. Ужгород : Гельветика, 2017. 443 с.
3. Тимченко Н. С. Формування професійно-етичних якостей майбутніх службовців-митників: дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2003. 239 с.
4. Ткачова О. К. Інституційні механізми державного управління митною системою України: дис.... канд. наук з держ. упр. Миколаїв, 2012. 214 с.

КОВАЛЬ ЗІНОВІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

*доцент кафедри державознавства і права
ОРІДУ НАДУ при Президентів України, к.держ.упр.*

УПРАВЛІНСЬКІ БЕЗПЕКОВІ ЗАКОНОМІРНОСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ЕПОХИ

У сьогоднішню інформаційно-психологічну епоху посилюється роль національної держави, хоча дехто поспішив похоронити потребу в державі як таку. «Держава виявилася найбільш адекватним людській природі та стійким до змін у зовнішньому середовищі інститутом організації життєдіяльності нації...» [1]

Кожна епоха має свої закономірності, інформаційно-психологічна епоха не виключення. Одними з таких виступають закономірності розширення держав в інформаційно-психологічну епоху і закономірності капітуляції держав в інформаційно-психологічну епоху. Характер таких закономірностей стійкий і передбачуваний, за умови, коли держава має достатньо набутих засобів та механізмів інформаційно-психологічної стійкості та непередбачуваний, коли таких засобів та механізмів немає.

Автором встановлена та визначена закономірність розширення держав в інформаційно-психологічну епоху: в інформаційно-психологічну епоху держави розширюються спочатку інформаційно, потім психологічно і тільки потому територіально. Заключним етапом такого розширення є правове закріплення досягнутого. Аналогічно діють й закономірності капітуляції держав в інформаційно-психологічну епоху: спочатку країна капітулює інформаційно у власному суверенному інформаційному просторі, потім вона капітулює психологічно і тільки потому територіально. Заключним етапом є правове закріплення власної капітуляції.

Закономірності розширення держав в інформаційну епоху та закономірності капітуляції в інформаційно-психологічну епоху ґрунтуються на відповідних механізмах інформаційного, психологічного, організаційного та правового спрямування. Вони виступають як потужний механізм скритого втручання у зовнішні справи суверенних держав під прикриттям демократичних цінностей. За своїм характером такі механізми є комплексними та складаються з механізмів інформаційного, психологічного, організаційного (окупаційно-анексійного проникнення) та правового закріплення досягнутого. Реалізація дії цих механізмів має свої процесуальні закономірності. Якщо в до інформаційну епоху для розширення держав потрібні були тільки окупаційно-анексійний механізм проникнення та механізм правового закріплення досягнутого, то в інформаційну епоху їм передують відповідно інформаційний та психологічний механізми. Тепер для своєї поразки державі достатньо необачливо допустити у своє суверенний інформаційний простір суб'єкта чужої маніпулятивної інформації, під виглядом демократичної процедури свободи слова, як незабаром розпочнуть свою дію деструктивні процеси зовнішнього впливу.

У даному зв'язку професор Г. Почепцов додає, що «...Інформаційний простір держави може бути розширений за рахунок віртуального, куди попадають Список використаних джерел. та мистецтво». [3]

Для отримання інформаційної переваги країні-агресору достатньо, використовуючи зовні демократичні механізми, перекупити кілька телеканалів країни-жертви і змінити в них під себе редакційну політику. Саме таким чином можна змінювати свідомість, яка буде віддзеркалювати інтереси країни-агресора. Використовуючи непрямі й асиметричні дії, появляється можливість позбавити іншу сторону фактичного суверенітету без захоплення її території.

Колишній народний депутат України, один із авторів її Конституції ще у 2007 році писав, що «українське суспільство практично втратило контроль над інформаційним простором. Це призвело до тотальної дезорганізації свідомості, втрати орієнтирів нації. Створились ідеальні умови для маніпулювання». [4]

Одним із механізмів протидії розширенню чужих держав в інформаційну епоху та капітуляції власної в інформаційно-психологічну епоху виступає механізм інформаційно-психологічної стійкості людини, суспільства, держави. Інформаційно-психологічну стійкість доречно охарактеризувати як психологічну стійкість індивідуума, соціуму до маніпулятивної інформації, відповідних психологічних технологій, уміння їх вчасно вирізняти та набувати імунітету до їх негативних проявів. Інформаційно-психологічна стійкість виступає стратегічною потребою інформаційного суспільства.

Доречно зазначити відверто, що пропаганда як система поширення ідей та думок з метою отримання прихильників, зарекомендувала себе як надійний механізм державного управління як у минулому, так і в сьогоденні. Причому її роль має тенденцію до різкого посилення у в інформаційно-психологічну епоху. Досвід використання державної пропаганди як засобу управління минулим, сучасним та майбутнім відкриває й закономірності її впливу. Сутність їх у тому, що рівень конструктивної державної пропаганди (з її національною

інформаційною політикою та інформаційно-психологічною безпекою) повинен на порядок випереджати рівень соціально-економічного розвитку самої держави. Державна пропаганда покликана творити та пропагувати образи майбутнього до якого прагне суспільство у своєму соціально-економічному розвитку.

Автор вважає, що в інформаційно-психологічну епоху доречно визначити нову політико-правову категорію державного управління національною безпекою України – «національні безпекові інформаційно-психологічні інтереси» – та трактувати їх як систему інформаційно-психологічних цінностей, що складають основу суспільної свідомості і ґрунтуються на почутті належності до Українського народу – громадян України всіх національностей та органічно поєднують в одне ціле відповідні інтереси особи, суспільства та держави.

Стаття 17 Конституції України забезпечення інформаційної безпеки оголошує найважливішою функцією держави, справою усього Українського народу. [] Зрозуміло, що у вік інформаційних супертехнологій цю стратегічну державну функцію необхідно конкретизувати та підсилити законодавчо. Давно виникла необхідність прийняти комплексний Закон «Про інформаційну безпеку України», в якому чітко розмежувати загрози інформаційно-технічного і інформаційно-психологічного плану та визначити задачі щодо їх усунення і правові механізми реалізації цих завдань. В законі також доречно визначити напрями досягнення Україною інформаційно-технічної та інформаційно-психологічної стійкості [2].

Список використаних джерел.

1. Злупко С. «Східнослов'янська православна цивілізація чи колоніально-імперська інтеграція» // «Молодь України». – 24.12.1999 р. – С. 2.
2. Конституція України // Харків «Одісей». – 2014.
3. Почепцов Г.Г. Пропаганда 2.0/Гергий Почепцов; худож.-оформитель М.С.Мендор. – Харьков: Фолио, 2018. – 706с. – С.381.
4. Романчук О. «Країна наближається до розвилки, де їй доведеться зробити вибір» // Ж. «Країна». – №27 (530). – 09.07.2020 р. – С.32

КОЗУЛІНА СВІТЛАНА ОЛЕКСАНДРІВНА

*доцент кафедри державознавства і права
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.держ.упр., доцент*

НЕДОЛІКИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОРЯДКУ ПРОВЕДЕННЯ КОНКУРСУ НА ЗАЙНЯТТЯ ПОСАДИ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

В умовах реформування галузі охорони здоров'я в Україні досконалість правового регулювання порядку проведення конкурсу на зайняття посади керівника медичного закладу набуває особливої актуальності, бо саме від його знань і вмінь, доброчесності та сумлінності багато в чому залежить успіх впровадження інновацій, ефективне функціонування закладу та благополуччя персоналу. У незалежній Україні управлінці, фахівці та науковці неодноразово порушували питання щодо вдосконалення менеджменту в сфері охорони здоров'я, проте до 2019 року головні лікарі виконували і адміністративні, і медичні функції. А це величезний масив роботи, який у багатьох країнах-членах Європейського Союзу виконує два фахівця – генеральний директор займається ключовими адміністративними питаннями, а медичний директор – медичними [2].

Згідно статті 16 Основ законодавства України про охорону здоров'я керівником закладу охорони здоров'я (незалежно від форми власності) може бути призначено лише особу, яка відповідає єдиним кваліфікаційним вимогам, що встановлюються Міністерством охорони здоров'я [3]. Єдині кваліфікаційні вимоги до керівників закладів, лікарів та інших працівників сфери охорони здоров'я містяться у «Довіднику кваліфікаційних характеристик професій працівників ВІПУСК 78 Охорона здоров'я», який було затверджено наказом Міністерством охорони здоров'я від 29.03.2002 № 117 та погоджено з Міністерством праці та соціальної політики України. Наприкінці жовтня 2018 року до Довіднику нарешті включена кваліфікаційна характеристика посади медичний директор, але виключено кваліфікаційні характеристики таких посад для нових призначень після 01 січня 2019 року, як: головний лікар лікувально-профілактичного закладу; головний лікар обласної, центральної міської, міської, центральної районної та районної лікарень; заступник головного лікаря обласної, центральної міської, міської, центральної районної та районної лікарень; заступник головного лікаря з медсестринства. До розділу «Керівники» включені: керівники закладів охорони здоров'я; керівники основних підрозділів охорони здоров'я; керівники виробничих підрозділів у побутовому обслуговуванні, діяльність яких проходить у сфері надання медичної допомоги [1].

Основи законодавства України про охорону здоров'я регламентують, що керівники державних та комунальних закладів охорони здоров'я призначаються на посаду уповноваженим виконавчим органом управління власника закладу охорони здоров'я на конкурсній основі шляхом укладання з ними контракту на строк від 3-х до 5-ти років. При цьому Порядок проведення конкурсу на зайняття посади керівника державного, комунального закладу охорони здоров'я та Порядок укладання контракту з керівником державного, комунального закладу охорони здоров'я, а також типова форма такого контракту затверджуються Урядом [3]. Відповідно кваліфікаційним вимогам генеральний директор (директор) / начальник (завідувач) закладу охорони здоров'я повинен мати: до 01.01.2022 – вищу освіту II рівня за ступенем магістра спеціальності галузі знань «Управління та адміністрування» або «Публічне управління та адміністрування», або «Право», або «Соціальні та поведінкові науки», або «Гуманітарні науки», або «Охорона здоров'я» та спеціалізацією «Організація і управління охороною здоров'я»; з 01.01.2022 – вищу освіту II рівня за ступенем магістра спеціальності галузі знань «Управління та адміністрування»

або «Публічне управління та адміністрування», або «Охорона здоров'я», або «Право», або «Соціальні та поведінкові науки», або «Гуманітарні науки». У разі освіти у галузі знань «Охорона здоров'я», «Право», «Соціальні та поведінкові науки», або «Гуманітарні науки» вимагається також наявність вищої освіти (магістерський рівень) у галузі знань «Управління та адміністрування» або «Публічне управління та адміністрування» (крім як для керівників закладів охорони здоров'я, які надають тільки первинну медичну допомогу). Крім того, стаж роботи на керівних посадах: для закладів національного рівня – не менше 10 років, обласного рівня – 7 років, районного рівня – 5 років. Для керівників закладів охорони здоров'я, які надають тільки первинну медичну допомогу, – не менше 3-х років стажу за основною спеціальністю або одного року на керівних посадах [1].

21.08.2019 постановою Кабінету Міністрів України № 792 у новій редакції були затверджені: Порядок укладення контракту з керівником державного, комунального закладу охорони здоров'я; Типова форма контракту з керівником державного, комунального закладу охорони здоров'я, що діє в організаційно-правовій формі казенного або комунального некомерційного підприємства; Типова форма контракту з керівником державного, комунального закладу охорони здоров'я, що діє в організаційно-правовій формі державної або комунальної установи [5]. А от, чинний Порядок проведення конкурсу на зайняття посади керівника державного, комунального закладу охорони здоров'я було затверджено постановою КМУ № 1094 ще 27.12.2017. Цей Порядок передбачає, що конкурс проводиться з дотриманням принципів: забезпечення рівного доступу; політичної неупередженості; законності; довіри суспільства; недискримінації; прозорості; доброчесності; ефективного і справедливого процесу відбору [4]. Однак у Порядку зміст перерахованих принципів не розкривається і тому породжує низку питань. Наприклад, як і на підставі яких даних повинна вимірюватися ступінь довіри суспільства? Під «суспільством» тут мається на увазі населення країни, або населеного пункту, в якому розташований медичний заклад, або лише працівники відповідного закладу? А як конкурсною комісією, у випадку оскарження результатів конкурсу, буде доводитися дотримання таких принципів, як «політична неупередженість», «ефективний і справедливий процес відбору» та «доброчесність» конкурсу? Отже, слід зауважити, що деякі принципи, які перераховані в Порядку проведення конкурсу на зайняття посади керівника державного, комунального закладу охорони здоров'я [4], мають суто декларативний характер і містять корупційгенні ризики. Тому правове регулювання порядку проведення конкурсу на зайняття посади керівника закладу охорони здоров'я, що характеризується наявністю прогалин і нечітких формулювань, потребує вдосконалення.

Список використаних джерел.

1. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників ВІПУСК 78 Охорона здоров'я [Електронний ресурс] : затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я від 29.03.2002 № 117 ; погоджено Міністерством праці та соціальної політики України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va117282-02#Text>
2. Нові посади у медичній сфері: МОЗ України пропонує розділити функції керівника медзакладу на управлінські і медичні [Електронний ресурс] / Офіц. веб-сайт Міністерства охорони здоров'я України. – Режим доступу : <https://moz.gov.ua/article/news/novi-posadi-u-medichnij-sferi-moz-ukraini-proponue-rozdiliti-funkcii-kerivnika-medzakladu-na-upravliniski-i-medichni>
3. Основи законодавства України про охорону здоров'я [Електронний ресурс] : закон України від 19.11.1992 № 2801-XII : ред. від 02.04.2020 / Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
4. Порядок проведення конкурсу на зайняття посади керівника державного, комунального закладу охорони здоров'я [Електронний ресурс] : затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 № 1094. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1094-2017-п#Text>
5. Порядок укладення контракту з керівником державного, комунального закладу охорони здоров'я; Типова форма контракту з керівником державного, комунального закладу охорони здоров'я, що діє в організаційно-правовій формі казенного або комунального некомерційного підприємства; Типова форма контракту з керівником державного, комунального закладу охорони здоров'я, що діє в організаційно-правовій формі державної або комунальної установи [Електронний ресурс] : затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 792.– Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/792-2019-п#Text>

КОНОВАЛОВА ІРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ОСОБЛИВОСТІ ТА ОКРЕМІ НЕУЗГОДЖЕНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В СИСТЕМІ ПРАВОСУДДЯ

У 1993 році наша країна однією з перших на пострадянському просторі прийняла Закон «Про державну службу». Відтоді і почався процес формування ефективної, спроможної, професійної державної служби України, що відповідає стандартам демократичної, правової, європейської держави. Не є тут виключенням і державна служба у судах, органах та установах системи правосуддя, але, враховуючи незалежність судової влади, адміністративно-правове регулювання її проходження має низку суттєвих особливостей. Передусім слід зазначити, що частиною четвертою статті 5 чинної редакції Закону України «Про державну службу» від 10.12.2015 визначено: «Особливості правового регулювання державної служби в системі правосуддя визначаються законодавством про судоустрій і статус суддів». І стаття 91, що має назву «Особливості проходження державної служби в окремих державних органах» у частині одинадцятої регламентує, що особливості вступу, проходження та

припинення державної служби в органах системи правосуддя регулюються цим Законом з урахуванням особливостей, визначених спеціальним законодавством. Крім того, частини третя та п'ята статті 5 Закону України «Про державну службу» передбачають, що на державних службовців, у частині відносин, не врегульованих цим Законом поширюється дія норм законодавства про працю, а також дія антикорупційного законодавства [3].

Стаття 150 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 має назву «Державна служба в системі правосуддя, оплата праці та соціальні гарантії» і у частині першій регламентує: «Призначення на посади державних службовців, працівників, які виконують функції з обслуговування, оплата праці та соціальні гарантії працівників апаратів місцевих, апеляційних судів, вищих спеціалізованих судів, апарату Верховного Суду, секретаріатів Вищої ради правосуддя і Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Державної судової адміністрації України регулюються нормами законодавства про державну службу з урахуванням особливостей, визначених цим Законом» [6]. Призначення на посаду, оплата праці та соціальні гарантії є структурними елементами правового статусу державного службовця, але у статті 151 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» передбачається, що правовий статус посадових осіб Державної судової адміністрації України, її територіальних управлінь визначається Законом України «Про державну службу», а законодавство про судоустрій і статус суддів не згадується, що суперечить статті 91 Закону України «Про державну службу» та статті 150 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [3; 6].

Додатково варто зауважити, що згідно статті 153 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», Державну судову адміністрацію України очолює Голова Державної судової адміністрації України, посада якого, як і його заступників, віднесена статтею 6 Закону України «Про державну службу» до категорія «А» (вищий корпус державної служби), а от основні структурні елементи їх правового статусу, зокрема порядок призначення на посаду, повноваження, окремі обмеження тощо встановлюються Законом України «Про судоустрій і статус суддів» та Положенням про Державну судову адміністрацію України, що було затверджено рішенням Вищої ради правосуддя від 17.01.2019 № 141/0/15-19 [3; 4; 6]. Відтак, стаття 151 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [6] у частині визначення джерел забезпечення правового статусу посадових осіб Державної судової адміністрації України потребує доопрацювання.

У науковій літературі обґрунтовано стверджується, що у теперішній час лише фрагментарно врегульовано й адміністративно-правовий статус державних службовців апарату суду [1]. Наприклад, А. Шевченко наполягає на тому, що саме професійна робота держслужбовців апарату суду створює умови для своєчасного розгляду та вирішення справ і значною мірою сприяє ефективності та якості правосуддя, однак законодавством «...не встановлено особливості державної служби у суді, особливі вимоги до здібностей та рівня кваліфікації працівників апарату суду порівняно з іншими державними службовцями... Основна позитивна новела чинного законодавства полягає у створенні Комісії з питань вищого корпусу державної служби в системі правосуддя під керівництвом Вищої ради правосуддя... Проте спеціальних нормативно-правових актів, які регламентують особливості правового статусу державних службовців суду, в Україні не розроблено» [7, с. 148-149]. Тут слід підтримати пропозицію вищезгаданої авторки про виокремлення державної служби в системі правосуддя як окремого напрямку державної служби в Україні. До речі, 08.02.2019 наказом Державної судової адміністрації України № 131 було затверджено Типове положення про апарат суду, в якому досить докладно визначається правовий статус керівника апарату суду та його заступників [5], а от правовому статусу державного службовця апарату суду належної уваги і в ньому не приділяється.

Варто відзначити й те, що 19.09.2019 було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо перезавантаження влади» [2]. Серед іншого, Закон України «Про державну службу» було доповнено визначенням поняття «професійний розвиток» державного службовця, а саме: «професійний розвиток – безперервний, свідомий, цілеспрямований процес особистісного та професійного зростання, що базується на інтеграції знань, умінь і компетентностей» [3], але доповнень щодо створення умов для професійного розвитку державних службовців судів, органів та установ системи правосуддя у відповідні нормативно-правові акти дотепер не внесено.

Отже, адміністративно-правове регулювання державної служби у судах, органах та установах системи правосуддя здійснюють норми законодавства про державну службу, законодавства про судоустрій і статус судів, законодавства про працю, антикорупційного законодавства тощо. Проте ці норми не завжди узгоджені між собою, тому нормативно-правові акти, що діють в цій сфері, потребують вдосконалення шляхом усунення колізій та прогалів, а у подальшому – систематизації.

Список використаних джерел.

1. Голобутовський Р. З. Проблемні питання адміністративно-правового регулювання проходження публічної служби в апараті суду / р. З. Голобутовський // Юридичний бюлетень : наук. журн. / редкол. : О. Г. Предместніков та ін. – Одеса, ОДУВС, 2018. – Вип. 6 (6). – С. 85-89.
2. Про внесення змін до деяких законів України щодо перезавантаження влади [Електронний ресурс] : закон України від 19 вересня 2019 року № 117-IX : ред. від 01.02.2020 / Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/117-20#Text>
3. Про державну службу [Електронний ресурс] : закон України від 10.12.2015 № 889-VIII : 23.07.2020 / Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
4. Про затвердження Положення про Державну судову адміністрацію України [Електронний ресурс] : рішення Вищої ради правосуддя від 17.01.2019 № 141/0/15-19 : ред. від 23.04.2019 / Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr141910-19#Text>
5. Про затвердження Типового положення про апарат суду [Електронний ресурс] : наказ Державної судової адміністрації України від 08.02.2019 № 131 / Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0131750-19#Text>

6. Про судоустрій і статус суддів [Електронний ресурс] : закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII : ред. від 20.06.2020 / Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>

7. Шевченко А. Правовий статус державного службовця в судовій системі / Анна Шевченко // Актуальні проблеми правознавства. – 2019. – № 4(20). – С. 147-151.

КРИВОРОТЕНКО МАРГАРИТА РУДОЛЬФІВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ІНСТИТУТ МИРОВОЇ ЮСТИЦІЇ В СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Багаточисленні судові реформи, що відбуваються в Україні на протязі останніх років, призвели до значних змін та переформувань, які, мабуть, не закладались за мету таких реформ. Доступ до правосуддя, як найголовніший принцип, усіх вищезгаданих судових реформ не було дотримано в результаті чого як професійна спільнота, так й пересічні громадяни вимушені шукати альтернативні шляхи вирішення спорів за відсутністю безпосереднього доступу до суду.

В підтвердження вищезазначеного заступник голови Вищої ради правосуддя Олексій Малавацький вказав, що на сьогодні приблизно в 79 судах правосуддя здійснює один суддя, приблизно в 10 судах не здійснюється правосуддя. В 10 судах працюють до 10 суддів. Цей показник постійно змінюється. Тобто, десь 80 судів знаходиться на грані балансування або зовсім не працюють [1]. Така ситуація вимагає термінової реакції щодо зміни підходів та критеріїв формування суддівського корпусу та судів, зокрема, чи, впровадження та розвиток інших інституцій, які б забезпечували доступ до правосуддя.

Одночасно з цим, в умовах кінцевого етапу децентралізації, дістає актуальності теорія сервісної держави в межах якої доступ до правосуддя розглядається як суддівська послуга, яка, у тому числі, має забезпечуватися й органами місцевої влади. З огляду на таке, законопроект «Про мирових суддів територіальних громад» від 10 жовтня 2008 року, який не був прийнятий Верховною Радою України та був знятий з розгляду у 2010 році, набуває особливого значення для членів територіальної громади в контексті доступу до правосуддя.

Значення поняття «мировий суд» досі залишається не зовсім зрозумілим, як для більшості українців, так і для фахівців. Це пояснюється відсутністю системного аналізу та єдиної дефініції визначення «мирової юстиції».

Відповідно до усталеної міжнародної практики, мировий суддя – це особа, яка наділена повноваженнями здійснювати функції мирових судів. Науковці визначили ширше поняття мирового судді, під яким розуміють посадову особу, яка належить до корпусу мирової юстиції, здійснює правосуддя та іншу діяльність, обирається центральними, місцевими органами державної влади чи народом, одноособово розглядає справи у мировому суді, сприяючи врегулюванню спору.

Український вчений В. Кампо, беручи за критерій положення мирових суддів у системі «держава – територіальна громада», запропонував такі моделі мирової юстиції:

- класична (англійська), в якій кадровий склад не професійний, а мировий суд виконує адміністративно-судові функції (Англія);
- континентальна (французька), в якій кадровий склад непрофесійний, а мировий суд виконує судові функції (Італія);
- змішана (професійна), де головна постійна ознака – професійний склад, а функції можуть бути або адміністративно-судовими, або судовими (США) [3, с. 14-15].

При цьому у всіх моделях мирові судді є елементами системи загального судоустрою.

У результаті детального аналізу діяльності інституту мирового суду на практиці європейських країн та США можна виокремити наступні його ознаки:

- статус місцевого державного органу;
- статус первинної судової або судово-адміністративної інстанції;
- обмежена юрисдикція;
- розгляд малозначних справ;
- окремі спрощення юридичних процедур.

Вчені-конституціоналісти вважають, що юрисдикцію мирового суду доцільно визначити межами територіальної громади або об'єднаної територіальної громади [3, с.17]. Відповідно, мирові суди варто створювати із членів цієї громади в межах однієї або кількох громад.

Ряд дослідників інституту мирової юстиції дотримуються його громадської природи формування, визнаючи громадських мирових суддів як довірених осіб територіальної громади, які обираються сільською, селищною, міською, районною в місті радою за їх згодою, працюють безкоштовно і діють відповідно до чинного законодавства, інших нормативно-правових актів, норм народної моралі та Положення про них з метою позасудового вирішення спорів (конфліктів) та примирення їх сторін [3, с. 18].

Проведення інституту громадських мирових суддів у систему місцевого самоврядування, як свідчить досвід втілення в життя інших інноваційних інститутів місцевого самоврядування (муніципальних омбудсманів, префектів тощо), потребує зусиль і часу, громадського розуміння та підтримки.

Міжнародна практика показала, що у випадку запровадження інституту мирових суддів забезпечується належний доступ громадян до судової системи та відновлюється довіра громадян до судової гілки влади. Крім того, мова йде про спрощення судової процедури.

Доцільніше було б створити механізм обрання мирових суддів жителями відповідних територіальних громад, перед якими ці судді несли б відповідальність – у такому випадку буде сформовано корпус мирових суддів з осіб, які дійсно користуються повагою серед громади. Однак, з іншої сторони, виникає питання компетентності таких суддів разом із їх упередженістю в результаті тісних місцевих та сусідських зв'язків.

З огляду на вказані пропозиції, вбачається, що громадські мирові судді мають бути формою участі громадян у місцевому самоврядуванні та здійсненні альтернативних (позасудових) способів вирішення спорів та примирення їх сторін. Це значить, що поряд з представницькими органами самоврядування та виконавчими органами сільських, селищних, міських, районних у місті рад, з часом в особі цих суддів може з'явитись «третя», квазісудова гілка місцевого самоврядування.

Список використаних джерел.

1. Вирішення проблеми кадрового голоду в судах має стати пріоритетом для держави [Електронний ресурс] // сайт Вищої ради правосуддя. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://hcj.gov.ua/news/oleksiy-malovackyy-vyreshennya-problemy-kadrovogo-golodu-v-sudah-maye-staty-priorytetom-dlya>.
2. Мирові судді в Україні: доцільність та перспективи запровадження [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://sud.ua/ru/news/publication/154082-mirovi-suddi-v-ukrayini-dotsilnist-ta-perspektivi-zaprovadzhennya>.
3. Кампо В. Мирові судді та громадські мирові судді в Україні: проблеми та перспективи впровадження. / В. Кампо. – Київ: ТОВ «ІКЦ Леста», 2007. – 40 с.

ЛИХОВІДОВА ІРИНА ЕДУАРДІВНА

аспірант кафедри державознавства і права ОРІДУ НАДУ при Президентові України

НОВАЦІЇ В СФЕРІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Згідно ст. 1 Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» корпоративне управління – система відносин, яка визначає правила та процедури прийняття рішень щодо діяльності господарського товариства та здійснення контролю, а також розподіл прав і обов'язків між органами товариства та його учасниками стосовно управління товариством» [2]. Тобто корпоративне управління – це система правил, методів та процедур, завдяки яким відбувається управління компанією та система взаємовідносин між усіма зацікавленими сторонами корпорації. Метою ефективного корпоративного управління має бути досягнення оптимального балансу інтересів усіх сторін: акціонерів, менеджменту, клієнтів, постачальників, фінансистів, держави та суспільства.

Корпоративне управління охоплює практично усі сфери – від планів дії та внутрішнього контролю до оцінювання ефективності виробництва та розкриття інформації. Рівень досконалості цієї системи показує інвестору та суспільству ефективність та перспективи компанії, а отже, – її потенціал на відповідному ринку [3]. Одним із головних чинників, який впливає на успішну діяльність товариства, є можливість його доступу до інвестиційних ресурсів. Водночас товариство не може розраховувати на довіру інвесторів та надходження зовнішнього фінансування, якщо воно не вживає заходів щодо запровадження ефективного корпоративного управління, а саме, належного захисту прав інвесторів, надійних механізмів управління та контролю, відкритості та прозорості у своїй діяльності.

Важливість корпоративного управління для товариств полягає у його внеску до підвищення їх конкурентоспроможності та економічної ефективності завдяки забезпеченню належної уваги до інтересів акціонерів, рівноваги впливу та балансу інтересів учасників корпоративних відносин, фінансової прозорості та запровадження правил ефективного менеджменту та належного контролю. Важливість корпоративного управління для держави обумовлена його впливом на соціальний та економічний розвиток країни через: 1) сприяння розвитку інвестиційних процесів, забезпечення впевненості та підвищення довіри інвесторів; 2) підвищення ефективності використання капіталу та діяльності товариств; 3) урахування інтересів широкого кола заінтересованих осіб, що забезпечує здійснення товариствами діяльності на благо суспільства та зростання національного багатства [3].

Хоча у світі немає єдиної моделі корпоративного управління, але існують загальноприйняті принципи (стандарти), які лежать в основі ефективного корпоративного управління і можуть бути застосовані у широкому діапазоні правових, економічних та політичних умов. Поява загальноприйнятих стандартів корпоративного управління обумовлена, передусім, зростанням уваги до питань корпоративного управління в умовах глобалізації фінансових ринків, лібералізації руху капіталу. Це спроба встановлення загальноприйнятих, прозорих та зрозумілих в усьому світі «правил гри» на фінансовому ринку. Розробка міжнародних стандартів корпоративного управління є також відповіддю суспільства на світові фінансові кризи та прагненням до стабільності фінансових ринків.

Сьогодні вдосконалення корпоративного управління на національному рівні стало важливим напрямом зусиль багатьох країн. Багато країн розглядають корпоративне управління як невід'ємну складову ринкової економіки, умови для розвитку приватного підприємництва, засіб підвищення конкурентоспроможності на міжнародних ринках та поліпшення показників економічної діяльності у цілому. Одним із інструментів, який використовується для досягнення цієї мети, є запровадження національних принципів (кодексів) корпоративного управління. Приводом до появи цих документів стало: 1) усвідомлення неможливості вирішення всіх проблем, які існують у сфері корпоративного управління, виключно на рівні національного законодавства та необхідності їх врегулювання через запровадження етичних норм у практику корпоративного управління; 2) сприйняття

корпоративного управління як важливого фактору національного розвитку та необхідна вимога існування в умовах міжнародного конкурентного середовища [3].

У березні 2020 року Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку затвердила Кодекс корпоративного управління України, який відображає новітні розробки в сфері комплексного екологічного, соціального та корпоративного управління та містить рекомендації щодо належного корпоративного управління, в тому числі управління екологічними та соціальними ризиками. Кодекс стосується насамперед акціонерних товариств, акції яких допущено до торгів на фондових біржах України. Втім, він може бути важливим орієнтиром для всіх державних і приватних компаній, які прагнуть досягти побудувати ефективну систему управління. Законодавство України не вимагає від компаній дотримуватися норм цього Кодексу. Як і в багатьох інших країнах, в Україні він є рекомендаційним документом. Застосування Кодексу наполегливо рекомендується перш за все компаніям, які виходять на ринки капіталу [1].

Розробка Кодексу корпоративного управління України є частиною програми IFC «Сприяння інвестиціям через інтегровані екологічні, соціальні та управлінські стандарти в Європі та Центральній Азії», яка реалізується у партнерстві з Державним секретаріатом Швейцарії з економічних питань SECO. Над підготовкою тексту Кодексу працювали українські і міжнародні експерти, зокрема з IFC (підрозділ Групи Світового банку), Української академії корпоративного управління (UCGA), Світового банку та юристи провідних юридичних компаній України.

Очікується, що даний Кодекс стане національним стандартом корпоративного управління в Україні. Згодом на його основі будуть розроблені додаткові розширення (для державних компаній, учасників фінансового ринку, нелістингових компаній тощо) і окремі політики на більш спеціалізовані теми (роль акціонерів в управлінні, управління ризиками, функціонування аудиторського комітету наглядової ради, висування кандидатів до складу наглядової ради, запобігання корупції тощо) [1].

Водночас для подальшого удосконалення законодавства, що регулює питання корпоративного управління товариств, необхідно запровадити можливість використання товариствами однорівневої моделі системи органів управління, врегулювання процедур проведення загальних зборів через електронні засоби, передбачення здійснення процедур у разі значного зменшення власного капіталу товариства, приведення умов, процедур та наслідків злиття, приєднання, поділу та виділу акціонерних товариств у відповідність до норм ЄС. Необхідно також удосконалити механізм визначення справедливої ціни та врегулювання діяльності суб'єктів оціночної діяльності [4].

Список використаних джерел.

1. Офіційний веб-сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua/>.
2. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні: Закон України від 30 жовтня 1996 р. № 448/96-ВР : ред. від 03.07.2020 [Електронний ресурс] / Офіційний Веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-vr#Text>.
3. Про затвердження Принципів корпоративного управління : Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 22 липня 2014 р. № 955 [Електронний ресурс] / Офіційний Веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr955863-14#Text>.
4. Стратегія фінансового сектору України до 2025 року [Електронний ресурс] / Офіційний Веб-сайт Кабінету Міністрів України. – Режим доступу: https://mof.gov.ua/storage/files/Strategija_financovogo_sektoru_ua.pdf.

ЛЬВОВА ЄЛИЗАВЕТА ОЛЕГІВНА

*доцент катедри державознавства і права
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.ю.н., доцент*

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОЗАЛЕЖНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Глобальна пандемія COVID-19 підкреслила глибоку взаємозалежність в системі національних органів влади держав світу, звертаючи увагу на необхідність коректного ставлення до функціонального призначення кожного з цих органів щодо забезпечення прав і реалізації можливостей людини в середині та за межами країни.

В умовах збройної агресії Російської Федерації проти України органи публічної влади виступають у якості домінуючих акторів, що мають реалізувати державну національну політику щодо побудови індустріальної цифрової держави, а також сприяти стабільному функціонуванню системи освіти та охорони здоров'я.

Використання Росією території Криму для голосування за поправки до Конституції Російської Федерації є неприпустимим і підтверджує той факт, що не тільки спостерігається криза інститутів ООН, а й наочною є криза конституційного права обидвох сусідніх держав. Велика Британія та Європейський Союз не тільки засудили анексію Криму, а й засуджують участь у опитуванні щодо поправок до Конституції РФ жителів територій, що наразі непідконтрольні українській владі, і яким вибірково були видані російські паспорти всупереч духу Мінських угод. [3]

Інтеграційні процеси в рамках Союзної держави Білорусі та Росії актуалізували необхідність підвищення ефективності державної політики у сферах захисту державного кордону України та сприяння взаємодії органів сектору безпеки і оборони із іншими органами публічної влади. [2]

В процесі глобалізації запобіжниками втрати національного суверенітету та міжнародної правосуб'єктності України мають стати вдосконалення та імплементація норм законодавства про національну безпеку та про державну таємницю. Також треба здійснити реформу оборонно-технічного сектору і продовжувати співпрацювати

із країнами НАТО щодо підтримки реформування країни (вирішенні економічних проблем, утвердження верховенства права).

З метою протидії зазначеним викликам та зазіханню на демократичний конституційний лад Указом Президента України №393/2020 від 14.09.2020 було затверджено Стратегію національної безпеки України, в якій визначені Основні напрями зовнішньополітичної та внутрішньополітичної діяльності держави для забезпечення її національних інтересів і безпеки. [4] Особливо важливим є те, що Стратегія передбачає створення ефективної системи безпеки та стійкості критичної інфраструктури, заснованої на чіткому розподілі відповідальності її суб'єктів та державно-приватному партнерстві.

В цьому контексті вбачається, що положення статті 19 Розділу 1 «Загальні засади» Конституції України складають конституційно-правову основу для розробки сучасних законодавчих положень у сфері створення ефективної системи безпеки та стійкості критичної інфраструктури, що буде сприяти створенню ефективного та прозорого механізму взаємодії між органами публічної влади та потребує внесення відповідних змін в контексті реалізації Стратегії. [1]

В умовах невизначеності Україна проводить адаптацію свого законодавства до законодавства ЄС. Оскільки роль і значення громадського контролю вийшли за межі сталої правової термінології, що використовується в Конституції України, питання взаємодії влади та громадськості потребують невідкладних змін до трудового та житлового законодавства України. Також є нагальна потреба вдосконалення виборчого законодавства не тільки в контексті запровадження демократичних процедур формування виборчих органів влади, але необхідно передбачити наявність мережі дорадчих структур громадянського суспільства, участь яких в ухваленні владних рішень є необхідною умовою їх легітимності.

В Україні ще досі виникає проблема координації парламентського, судового та громадського контролю, що дають змогу забезпечити баланс повноважень та непорушності принципу *ultra vires* (вимагає законних повноважень, але робиться без цього) у ході участі громадян у роботі національних органів влади, електронного урядування, моніторингу ефективності участі та вироблення владних рішень в органах влади супранациональних об'єднань (ООН, МВФ, СОТ).

Список використаних джерел.

1. Конституція України: Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28.06.1996. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>
2. Найчук А. Фінальні стадії розробки проекту «Союзна Держава»: чи вдасться Білорусі зберегти власну суверенність? URL: <http://civildiplomat.com/publications/finalni-stadii-rozrobki-proektu-soyuzna-derzhava-chi-vdastsya-bilorusi-zberegti-vlasnu-suverennist>
3. Потіха А. Референдум у РФ: результати, реакція у світі, оцінки політиків й експертів, погляд спостерігачів на майбутнє. URL: http://www.nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=4949:zmini-dokonstitutsiji-rf-detali-referendumu&catid=8&Itemid=350
4. Про Стратегію національної безпеки України: Указ Президента України №393/2020 від 14.09.2020 URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>
5. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: ратифіковано із заявою Законом України № 1678-VII від 16.09.2014. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/984_011

МАРУЩАК ОЛЕНА ІВАНІВНА

аспірант кафедри державознавства і права ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

СВІТОВА ПРАКТИКА ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ

Світова практика показує, що податки виконують не тільки фіскальну роль, але і стимулюють розвиток суспільного виробництва. Тому законодавство повинно відбивати цю сторону оподаткування. Досягнути цього можна в значній мірі за рахунок сучасних підходів до правового регулювання оподаткування. Як показує практика індустріально розвинених держав ефективним засобом регулювання оподаткування є використанням планування та його правове регулювання.

Відносно податкової системи є п'ять критеріїв, що забезпечують її ефективність. Це:

- Економічна ефективність: податкова система не повинна перешкодити ефективному розподілу ресурсів.
- Адміністративна простота: податкова система повинна бути простою та відносно недорогою.
- Гнучкість: податкова система повинна бути здатною швидко відповідати на зміну економічних обставин.
- Політична відповідальність: податкова система повинна бути спроектована так, щоб індивіди були переконані у доцільності своїх податкових виплат.
- Справедливість: податкова система повинна бути справедливою до всіх індивідів.

Нажаль діюча податкова система на Україні не відповідає жодному з вище наведених критеріїв. Разом з тим перехід державного оподаткування в планову площину міг б сприяти наближенню системи оподаткування до цих критеріїв. Правове регулювання планування оподаткування починається з визначення державою виглядів податків і встановлення податкових ставок. Кожна держава має особливості оподаткування і в багатому вони залежать від відношень, що складаються в соціально-економічній сфері. Але разом з тим, загальна тенденція полягає в тому,

щоб планувати такі податки, які б забезпечили наповнення державного бюджету і рішення соціально-економічних задач суспільства.

Для визначення шляхів вдосконалення податкової системи України необхідно вивчення світового досвіду, що повинно супроводжуватися порівнянням податкової системи України з податковими системами розвинених країн. Це дає можливість зрозуміти, що покладене в основу оподаткування індустріально-розвинених країн і які види податків найбільш доцільно планувати для української економіки.

Американська податкова система ґрунтується на п'яти головних формах податку, серед яких:

- індивідуальний прибутковий податок,
- податок з державних службовців,
- податок на прибуток операцій,
- акцизні збори,
- митні збори.

Зворотнім пунктом в правовому регулюванні податків був 1913 рік в зв'язку з прийняттям Шістнадцятої поправки до Конституції, що узаконила особистий прибутковий податок. Певні зміни відбулися в другій половині 70-х років і в 80-і роки в зв'язку з прийняттям законів «Про податкову реформу» 1976 і 1986 років.

Перехід до прямого оподаткування був пов'язаний з економічним станом держави, який склався до I світової війни. США стала однією з ведучих країн миру в економічній сфері. Це призвело до зростання особистих прибутків громадян і корпорацій, що могли тепер виступати в якості бази оподаткування. В той же час падає питома вага непрямих податків, таких як акцизні і митні збори. В даному випадку, правове регулювання було направлено на активізацію зовнішньої торгівлі і створенню відкритого економічного суспільства, що забезпечує сьогодні США збереження світового лідерства в економічній сфері. В цілому це свідчить про достатню ефективність оподаткування як чинника, що стимулює розвиток ринкової економіки. Таким чином, державно – правове регулювання в сфері оподаткування в США складалася не стихійно, а на основі планових дій держави.

Прагматичний підхід до оподаткування, що сполучає фіскальну і функцію по стимулюванню податків припускає можливість проектування (планування) системи оподаткування. В основі його лежить розробка плану стратегічного регулювання оподаткування. План в протилежність від фіксації фіскального характеру податків повинен містити напрямки розвитку оподаткування в сторону його стимулюючої ролі. В основу можуть бути покладені ті п'ять критеріїв формування оподаткування про які вказувалося вище. В нинішній ситуації необхідної формувати базу оподаткування яка забезпечувала б реальність формування прибуткової частини бюджету і в той же час оказувала невеликий тиск на прибутки юридичних і фізичних осіб. Як підказує світова практика, в частковості США, на початку XX століття в умовах низьких прибутків центр формування оподаткування лягає на непрямі податки такі як ПДВ, акцизні і митні збори. Разом з тим, їх достатньо точно можна планувати і надто не складно контролювати. До того ж їх сумісність робить ці податки менше негативно сприйнятими. Але сама планова стратегія повинна сприяти зростанню прибутків фізичних і юридичних осіб з тим, щоб поступово формувати базу оподаткування, яка б наближалася до параметрів індустріально-розвинених країн.

Питанням планування системи оподаткування є пільги по податкам. Існуюча критика пільг в оподаткуванні результат державно – правового регулювання ситуаційних проблем в оподаткуванні, слідство відсутності планових основ при формуванні системи пільг. Планування пільг повинно реалізувати функцію, що стимулює оподаткування, створюючи мотивацію суб'єктів господарської діяльності в руху капіталу. З точки зору держави пільги повинні плануватися по тим напрямкам ринкової діяльності, в яких найбільш зацікавлена держава і суспільство. Тому пільги по податкам слід пов'язувати з державними плановими програмами, планами соціально-економічного розвитку, планами стратегічного розвитку і іншими заходами держави. В цьому випадку, пільги будуть діяти системно і цілеспрямовано, виконуючи задачу стабілізації ринкової економіки і активізацію руху суспільного капіталу.

Планування системи оподаткування з боку держави припускає створення гарантованої правової бази функціонування самої системи оподаткування, яка б забезпечувала її стабільність. Існуюча законодавча практика має постійні зміни в нормативних актах по оподаткуванню. Це створює чималі труднощі для суб'єктів господарської діяльності, які лихоманко примушені реагувати на зміни що відбуваються. До того ж для багатьох з них це є причиною збиткових комерційних операцій, а в лаві випадків прямим шляхом до банкрутства. Стабільність законодавства – одне з самих необхідних умов нормальної господарської діяльності. Погано, коли правила гри недосконалі, але ще гірше, коли ці правила постійно міняються.

Враховуючи, що оподаткування є одним з стержневих питань діяльності держави і суспільства то питання податків слідувало б відбити в Конституції України, як в свій час зробили США, прийнявши Шістнадцяту поправку до Конституції в 1913 році, що узаконила прибутковий податок. Тому в Конституції доцільно було б відбити принципи, мету, задачі і систему оподаткування в республіці. Це надало б нормам податкообкладання конституційного характеру, що забезпечило стабільність податкової системи і дало правову основу перепиненню прийняття правових актів не відповідних Конституції.

Підсумовуючи викладене, можливо зробити висновок про те, що для переважної кількості країн з розвинутою ринковою економікою характерним є зниження рівня податкового навантаження на податок на прибуток корпорацій. Так, у Іспанії, Данії, Швеції, Австрії та Ірландії ставки даного податку скоротилися на третину. Помітне зниження ставок оподаткування прибутку корпорацій спостерігається у США, Японії, Канаді та інших країнах. Податки є ефективним інструментом стимулювання діяльності господарюючих суб'єктів, формувати оптимальну структуру економіки країни, позитивно впливати на економічний розвиток різних територій.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ВЗАЄМОДІЇ КЕРІВНИКА АПАРАТУ ТА ГОЛОВИ СУДУ В СИСТЕМІ СУДОВОГО УПРАВЛІННЯ

Загальновідомо, що належна організація роботи суду великою мірою впливає на ефективність його функціонування, оскільки забезпечує належні умови саме для якісного відправлення правосуддя.

Відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» адміністративні повноваження покладені на голову суду та керівника апарату суду, які, виконуючи свої посадові обов'язки, забезпечують належний рівень організації роботи суду [1]. Посада керівника апарату суду є особливим явищем для судової системи України в зв'язку із виокремленими повноваженнями, а тому на сьогоднішній день є актуальним питання удосконалення організації роботи суду через призму побудови сучасної концепції судового управління, в якому значна увага приділяється посаді керівника апарату суду, а також його співпраці з головою суду та іншими працівниками суду.

За традиційним підходом, головним завданням судового адміністратора є надання допомоги суддям та звільнення останніх від адміністративного тягаря, пов'язаного з необхідністю вирішення сили-силенної адміністративних питань, кількість яких чим раз зростає залежно від місцезнаходження, територіальної юрисдикції, розміру і статусу суду, кількості справ і чисельності працівників суду тощо.

Суд і його голова, який одночасно виступає головним представником суду як органу державної влади (в офіційних стосунках і зв'язках з іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами), несуть загальну відповідальність за забезпечення належного функціонування суду, яка охоплює і відповідальність за всі питання, вирішення яких покладено на адміністратора суду.

Проаналізувавши існуючі в судових системах розвинених країн світу моделі співпраці судового адміністратора з головою суду, можна виділити три основні типи такої взаємодії:

- повне відсторонення голови суду від контролю за діяльністю судового адміністратора;
- повне відсторонення судового адміністратора від участі у забезпеченні діяльності суду та суддів (всі організаційні важелі впливу на функціонування установи знаходяться у голови суду);
- найоптимальнішою і найпродуктивнішою є модель співпраці голови суду та судового адміністратора, при якій перший визначає політику і стратегію суду, а другий забезпечує її реалізацію за допомогою уміло сформованої команди. Підґрунтям для такої взаємодії є взаємоповага, довіра та повага до індивідуальних знань кожного.

Необхідною умовою дієвості такої моделі є усвідомлення всіма (і головою суду, і керівником апарату суду, і суддями, і працівниками апарату суду) того, що їх діяльність спрямована на досягнення єдиної цілі – здійснення якісного та ефективного правосуддя. Суддівський корпус здійснює основне завдання суду – здійснює правосуддя на засадах верховенства права, забезпечує кожному право на справедливий суд та повагу до інших прав і свобод. Апарат же суду виконує допоміжні функції, спрямовані на забезпечення виконання судом своїх завдань.

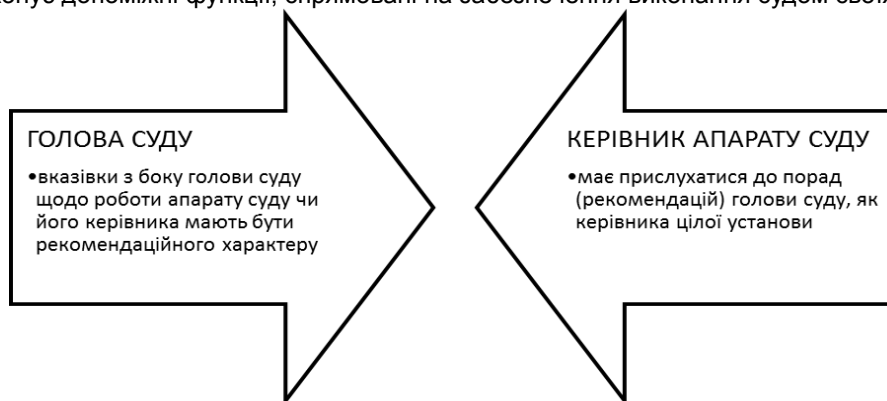

Рис. 1 Особливості взаємодії голови суду та керівника апарату суду

Прояв взаємної поваги та розуміння кожним своєї відповідальності є запорукою успішного функціонування суду. У наш час керівник апарату суду і голова суду, який зберігає за собою право контролю за ефективністю організації роботи суду, мають співпрацювати у вирішенні поточних справ діяльності суду.

Відміною устрою судових органів від органів виконавчої влади є те, що відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» судді в Україні мають єдиний статус незалежно від місця суду в системі судів загальної юрисдикції чи адміністративної посади, яку суддя обіймає в суді. Посада голови суду та його заступника передбачає лише виконання адміністративних повноважень та здійснення представницьких функцій і не надає право керівництву суду втручатися в роботу суддів.

Іншою особливістю є те, що устрій судів передбачає одночасну діяльність двох структур з різним правовим статусом та різними повноваженнями – суддівського корпусу та апарату суду. Судді наділені виключними повноваженнями відправляти правосуддя, тобто здійснювати правозастосовчі функції, їх правовий статус визначається Законом України «Про судоустрій і статус суддів». Апарат суду здійснює організаційне забезпечення діяльності суду, його працівники мають статус державних службовців.

Стаття 24 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» уповноважує голову суду контролювати ефективність діяльності апарату суду, погоджувати призначення на посаду керівника апарату суду, заступника

керівника апарату суду, а також вносити подання про застосування до керівника апарату суду, його заступника заохочення або накладення дисциплінарного стягнення відповідно до законодавства. Такі повноваження фактично відіграють роль важелів стримування та протидії, адже керівник апарату суду, незважаючи на свою значну самостійність у організаційному забезпеченні суду надану Законом України «Про судоустрій і статус суддів» все одно має враховувати інтереси та думку голови суду, який, відповідно до ст. 24 вищевказаного представляє весь колектив суддів відповідного суду.

Типове Положення про апарат суду визначає основні функціональні обов'язки керівника апарату суду та його місце в системі судового управління, в тому числі встановлюючи організаційну та правову залежність від керівника апарату суду працівників апарату суду, оскільки останній призначає на посаду та звільняє з посади працівників апарату суду, застосовує до них заохочення та накладає дисциплінарні стягнення, надає їм вказівки та розпорядження у вигляді наказів [2].

Таким чином, керівник апарату суду і голова судової установи, який контролює ефективність організації роботи суду, мають співпрацювати у вирішенні поточних справ судового діловодства. Основним напрямом такої співпраці є контроль з боку голови суду за діяльністю керівника апарату суду.

І.Є. Марочкін визначає наступні форми такого контролю. Так, по-перше, потрібно визначити перелік показників або ознак ефективного управління. Організація з належною та ефективною системою управління завжди має відповідні плани заходів і процедур. Голова суду може перевірити, чи є таке планування в підпорядкованому йому суді. Якщо немає, тоді треба з'ясувати, чому склалася така ситуація. По-друге, голова суду повинен регулярно отримувати інформацію від керівника апарату суду, звіти про стан вирішення управлінських питань [3]. До складу такої звітності слід включати періодичні звіти про стан справ у суді та фінансові звіти, призначенням яких є надання голові суду мінімально необхідного обсягу інформації щодо того, наскільки ретельно в організації виконуються бюджет, план роботи і графік виконання запланованих заходів. Також потрібно застосовувати метод спостереження. Голова суду повинен спостерігати за діяльністю керівника апарату суду. Треба знати, як поводитиметься останній у разі виникнення проблем або кризових ситуацій, чи виявляє він яку-небудь ініціативу в роботі.

Таким чином, взаємодія керівника апарату та голови суду вимагає не тільки дотримання складної організаційно-правової системи судового управління, але й значних зусиль та компетентностей щодо комунікації та спостереження для ефективного контролю та відповідних реакцій на його результати.

Список використаних джерел.

1. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 11.05.2004 № 1402-VIII. Офіційний вісник України. 2016 р., № 56, стор. 9, стаття 1935.
2. Про затвердження Типового положення про апарат суду ДСА України; Наказ, Положення від 08.02.2019 № 131. – Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/>
3. Організація роботи суду : навч. посіб. / І. Є. Марочкін, Л. М. Москвич, О. М. Овчаренко та ін.; за заг. ред. І. Є. Марочкіна. – Х. : Право, 2012. – 256 с.

НІМАС ІННА ЯРОСЛАВІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ХАРАКТЕРУ СУДУ ПРИСЯЖНИХ ЯК ФОРМИ НАРОДОВЛАДДЯ У СФЕРІ ПРАВОСУДДЯ

Одна з основних проблем судової реформи – це функціонування суду присяжних, як основний спосіб народовладдя у сфері правосуддя, та гарантія прозорості і демократичних цінностей.

В першу чергу, зазначимо, що українське законодавство запозичило континентальну (європейську) модель суду присяжних, які спільно із професійними суддями вирішують питання факту та питання права [3]. В Україні суд присяжних діє лише на рівні місцевого загального суду першої інстанції (у складі двох професійних суддів та трьох присяжних (ч. 3 ст. 31 КПК України) та розглядає справи щодо злочинів, за вчинення яких передбачено покарання у вигляді довічного позбавлення волі. Однак такий розгляд можливий лише за умови подання клопотання обвинуваченим під час підготовчого судового засідання (ч. 2 ст. 384 КПК України) [1].

Відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» для затвердження списку присяжних територіальне управління Державної судової адміністрації України звертається з поданням до відповідних місцевих рад, які формують і затверджують його у кількості, зазначеній у поданні. У випадку неприйняття місцевою радою протягом двох місяців з моменту отримання подання рішення про затвердження списку присяжних, територіальне управління Державної судової адміністрації України звертається з поданням щодо затвердження списку присяжних до відповідної обласної ради [2].

Список присяжних затверджується на три роки і передається до відповідного окружного суду, в тому числі в електронній формі. При цьому, відповідно до ч. 1 ст. 65 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», присяжним може бути громадянин України, який досяг тридцятирічного віку і постійно проживає на території, на яку поширюється юрисдикція відповідного окружного суду. Ці особи не повинні мати психічних та інших хронічних захворювань, не можуть бути судимими, не мають бути державними службовцями, працівниками правоохоронних органів адвокатами, нотаріусами. Як бачимо, в Україні віковий поріг є дещо вищим, оскільки в США та Англії присяжним може бути особа з 18 років, а у Франції – з 23 років [3]. Присяжним може бути особа з будь-якою освітою, професією чи діяльністю, від неї не вимагається знання законодавства.

Після відбору основних присяжних обирається двоє запасних присяжних, які під час судового засідання постійно перебувають на відведених їм місцях і до ухвалення вироку можуть бути включені до складу основних присяжних у разі неможливості кого-небудь з останніх продовжувати участь у судовому розгляді (ч. 8, 10 ст. 387 КПК України). Після закінчення відбору кожен із присяжних складає присягу. Відповідно, з цього моменту вони набувають статусу присяжних.

З метою подальшого розвитку інституту присяжних при відправленні правосуддя прем'єр-міністр України звернувся до Верховної Ради України з приводу підготовки змін до законодавчих актів щодо участі присяжних у здійсненні правосуддя, які в свою чергу, були підготовлені групою народних депутатів на чолі з Костіним Андрієм Євгеновичем.

Суть запропонованих змін до закону полягає у внесенні до кримінального-процесуального кодексу України чинників, які більш посилюють та конкретизують процесуальну роль та значення присяжного у здійсненні правосуддя.

Змінами, які пропонуються до кримінального-процесуального кодексу передбачено суттєве збільшення кількості присяжних, які залучаються після призначення судового розгляду. Знайти рівноцінну якісну заміну присяжним, які відбули визначений законом термін, або досягли шістдесяти п'яти років, не завжди є можливим. Слід також звернути увагу на демографічну ситуацію яка склалася в державі.

В зв'язку з чим також доцільно було б виключити пункт шостий частини другої статті 65 Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Тобто, громадяни, і після досягнення шістдесяти п'яти років також можуть виконувати обов'язки, визначені пунктами 1, 2, 4-6 частини сьомої статті 56 цього Закону, бо наявність життєвого досвіду є однією із складових здатності безсторонньо та неупереджено відправляти правосуддя.

У цьому контексті цікавим є аналіз кількісного складу суду присяжних, передбачений законодавством зарубіжних держав, який, порівнюючи із національним законодавством є різним. При його обранні слід враховувати організаційні та фінансові можливості держави. Він також обумовлюється і моделлю суду присяжних, яка передбачає певний порядок розгляду та вирішення ним відповідних питань.

Так, у США склад журі у кількості 12 осіб не є обов'язковою вимогою, оскільки такий склад присяжних сформувався як наслідок «історичної випадковості», тому дозволено розглядати судові справи у тяжких злочинах на рівні штату судом у кількості 6 або 8 осіб [3]. Проте скорочення чисельності присяжних лише до кількох осіб суттєво знижує ефективність діяльності суду присяжних і не може забезпечувати повноцінну участь народу в процесі здійснення правосуддя.

Разом з тим не слід забувати про складність питання самої організації суду присяжних та його матеріального забезпечення. Наприклад, якщо склад присяжних формується з 12 осіб, потрібно запросити до суду не менше 30, з числа яких обрати необхідну кількість. І всім цим особам необхідно відшкодувати транспортні та інші витрати, які пов'язані з виконанням ними обов'язків у суді, компенсувати заробітну плату, що безумовно потребує серйозних витрат державного бюджету. Це ще раз настановляє на думку щодо необхідності визначення кількісного складу присяжних з урахуванням можливостей держави та досвіду держав з розвинутою судовою системою.

В умовах глобалізації, при будь-якому напрямку судової реформи, шлях розвитку інституту присяжних неминучий, і задля його подолання необхідно керуватися позитивним досвідом, вдосконалювати недоліки та запроваджувати нові концепції у формуванні демократичного та прозорого судочинства на рівні розвинених країн.

Список використаних джерел.

1. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
2. Про судоустрій і статус суддів [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 31, ст.545. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>.
3. Роль Суду Присяжних У США Та Україні [Електронний ресурс] // Юринком Інтер. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://yuricom.com/legal_practice/analychna_yurysprudentsiia/rol-sudu-prysiaznykh-u-ssha-ta-ukraini/.

ПЕТРІВ ІВАН МИХАЙЛОВИЧ

начальник Управління аграрної політики Одеської обласної державної адміністрації

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В СИСТЕМІ ОРГАНІВ ВЛАДИ КОНСТИТУЦІЙНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ФУНКЦІОНУВАННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Функціонування конституційно визначеного механізму державної влади перебуває під постійним тиском з боку різних явищ суспільно-політичного життя, економічного, соціального тощо. Разом з тим, сталість та ефективність функціонування органів державної влади є результатом зрілості державності. В державах «молододі демократії» особливу важливу роль в період становлення державності, інституційної визначеності, стабільності механізмів державного управління відіграє орган конституційної юрисдикції. Його діяльність покликана внести стабільність, визначеність, уніфікованість та синергію в роботу органів державної влади. Особливо яскраво роль органу конституційної юрисдикції проявляється в період політичних криз чи загострень.

Головною умовою сталого розвитку механізмів державного управління є вирішення поточних конфліктних ситуацій, які виникають у процесі взаємодії органів державної влади, а саме: забезпечення політичної стабільності та правової визначеності. Тобто, до таких ситуацій можна віднести: нечіткість (невідповідність прийнятих рішень

органом державної влади основному закону) та неякісність прийнятих рішень (рішення, які дублюють або суперечать один одному та не сприяють ефективності функціонування механізму державного управління).

Результати вивчення поглядів науковців на природу та статус органу конституційної юрисдикції дозволили визначити, що можливість впливу цього органу, як органу конституційного контролю, на діяльність парламенту, уряду та президента свідчать про його особливу роль в механізмі державної влади. Разом з тим, відносна самостійність і правова незалежність Конституційного Суду України в механізмі державної влади, його невідомість іншим органам державної влади є умовною та знаходиться в «системі механізму стримувань і противаг».

Слід зауважити, що класична система механізму стримувань і противаг не передбачає наявності четвертої гілки влади – контрольної. Проте тут буде доцільним аргумент історичного характеру, який полягає в тому, що в період зародження теорії поділу влади, були відсутніми уявлення про конституційний контроль, як необхідний елемент механізму державної влади. Принцип розподілу влади отримує свій розвиток лише з точки зору динамічної рівноваги, яка полягає в наділенні кожної гілки влади власною компетенцією незалежною одна від одної та самостійністю правового статусу при здійсненні власних повноважень. Тому, з огляду на компетенцію Конституційного Суду України, відсутні достатні підстави віднести його до однієї з гілок влади. Вбачається за доцільне виходити з твердження, що Конституційний Суд України є вищим державним органом з особливим статусом.

Окремо необхідно відзначити про важливість ролі Конституційного Суду України в механізмі державної влади, яка сутнісно визначається безпосередньо характеристиками основного закону держави. Завдяки особливостям та юридичним характеристикам актів, що видаються Конституційним Судом України, цим органом справляється значний вплив на державно-владні відносини та в окремих випадках накладають політичний відбиток на публічні правовідносини.

Крім того, особлива роль Конституційного Суду України полягає в юридичних характеристиках прийнятих ним актів. Оскільки цей орган є єдиним органом конституційного контролю, його рішення ґрунтуються в першу чергу на Конституції, то, відповідно, навіть ті позиції, що не виходять безпосередньо з Основного закону, а є результатом тлумачення принципів верховенства права чи інших, несуть в собі юридичні характеристики на рівні норм конституції.

Зазначене є надзвичайно важливим для функціонування механізму державної влади, адже конкретні історичні, суспільно-політичні, економічні умови, світосприйняття відповідальних осіб за прийняття рішення можуть вносити суттєві корективи у «виключно конституційного характеру» рішення та висновки, які по суті мають обов'язковий характер до виконання. Здійснюючи свою діяльність, Конституційний Суд України приймає рішення та висновки, які безпосередньо впливають на правозастосування та опосередковано вносять корективи в діяльність нормотворчого органу. Таким чином, кінцевий вплив такого рішення відображається на діяльності кожного з органів державної влади, а відтак впорядковуються відносини в механізмах державного управління.

Важливо також відзначити і на безпосередньому впливі на механізм державної влади при здійсненні арбітражної функції Конституційним Судом України при вирішенні конфліктних чи потенційно конфліктних ситуацій між вищими органами державної влади. В таких ситуаціях конституційна юстиція вирішує спори пов'язані з розмежуванням повноважень чи вирішує конституційність прийнятого рішення окремим органом, якщо воно впливає чи зачіпає інтереси іншого державного органу.

При здійсненні будь-якого напрямку своєї діяльності, Конституційний Суд України стикається з рядом проблем. Найвагомішими з них є прогалини в праві та відсутність адекватного нормативного правового регулювання суспільних відносин в Україні.

Досліджуючи діяльність Конституційного Суду України, необхідно визнати, що його діяльність була б позбавлена змісту, якби не законодавчо закріплений обов'язок виконання постановлених рішень. Саме результат діяльності у вигляді постановленого рішення є відображенням здійснення конституційною юстицією визначених функцій через призму законодавчо визначених повноважень.

Досліджуючи сутність рішень Конституційного Суду України, слід звернути увагу на те, що вони мають нормативно-правову природу, впливають на найважливіші суспільні відносини, розраховані на всіх учасників правовідносин, мають загальнообов'язковий та остаточний характер. Встановлені рішення Конституційного Суду України є загальнообов'язковими для застосування всіма суб'єктами правозастосування та органами державної влади при реалізації своїх повноважень. Завдяки наданим повноваженням та наділенні рішень Конституційного Суду України особливою юридичною силою, можна говорити про реальну можливість Суду впливати на функціонування системи державного управління та механізм державної влади в цілому шляхом винесення рішень, які в подальшому можуть бути використані при реалізації своїх повноважень органами державної влади.

Особливо увагу вчені звертають на проблематику політизації рішень Конституційного Суду України і, таким чином, впливу на існуючу правову систему політичних чинників. Дане питання актуалізується у зв'язку з тим, що значна частина справ, які розглядає Конституційний Суд України, має політичний характер.

Отже, рішення органу конституційної юрисдикції призначені, насамперед, для вирішення питання відповідності Конституції певного нормативного акту та внесення правової однозначності при застосуванні окремих положень Основного Закону, але аж ніяк не можна використовувати їх як правовий інструмент при вирішенні окремих політичних завдань.

Список використаних джерел.

1. Арутюнян Г. Г. Перспективы совершенствования системы конституционного правосудия: функциональные и институциональные проблемы (некоторые тезисы и обобщения). Дайджест: Конституционное правосудие в странах СНГ и Балтии. 2004. № 4. С.52–61.

2. Бабенко К.А. Конституційний Суд України і його роль у забезпеченні верховенства конституції. URL: <https://6aas.gov.ua/ua/proekty/articles/b/257-konstitutsijnij-sud-ukrajini-i-jogo-rol-u-zabezpechenni-verkhovenstva-konstitutsiji.html>

ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ

До сьогодні в механізмах правового регулювання управління об'єктами державної власності існують неприпустимі прогалини та колізії, а низка процедур у сфері управління державною власністю залишається неврегульованою, що призводить до безконтрольної передачі майна та його використання, що, в свою чергу, часто призводить до повної його втрати. Як влучно зазначив О. О. Кравчук в своїй монографії «Управління державною власністю: адміністративно-правові засади»: «Особливості держави-власника, яка бере участь у суспільних відносинах через свої органи та посадових осіб, обумовлюють ключові характеристики здійснення такими суб'єктами права державної власності, необхідного для реалізації всіх державних функцій. Організація здійснення державою володіння, користування, розпорядження державним майном опосередковується в адміністративно-правових відносинах, що виникають між органами держави, їх посадовими особами та іншими суб'єктами» [5].

За інформацією, що міститься на сайті Кабінету Міністрів України, в розділі, присвяченому реформі управління державними підприємствами, держава є найбільшим власником активів в Україні.

До об'єктів державної власності Законодавством України віднесено: майно, яке передане казенним підприємствам в оперативне управління; майно, яке передане державним комерційним підприємствам (далі – державні підприємства), установам та організаціям; майно, яке передане державним господарським об'єднанням; корпоративні права, що належать державі у статутних капіталах господарських організацій (корпоративні права держави); державне майно, що забезпечує діяльність Президента України, Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України; державне майно, передане в оренду, лізинг, концесію; державне майно, що перебуває на балансі господарських організацій і не увійшло до їх статутних капіталів або залишилося після ліквідації підприємств та організацій; державне майно, передане в безстрокове безоплатне користування Національній академії наук України, галузевим академіям наук; безхазяйне та конфісковане майно, що переходить у державну власність за рішенням суду. Відмітимо, що управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі має свої особливості, які визначаються окремим Законом.

Близько 40% державних підприємств фактично зупинили роботу, і є працюючими лише на папері. Майже третина державних підприємств є збитковими та виступають потенційними джерелами фінансових ризиків.

Навіть на погляд нефахівця, стан речей, що склався в сфері управління об'єктами державної власності, здається катастрофічним. Держава швидко втрачає цінні активи без будь-якої надії реанімувати їх в тому чи іншому вигляді, в тій чи іншій формі власності. Причин, що призвели до такого стану речей, дуже багато, від некваліфікованого менеджменту до застарілої моделі управління, кожен з яких вартий окремого ґрунтовного дослідження. В рамках даної дискусії нас цікавить саме правові механізми, що забезпечують управління об'єктами державної власності.

Як зазначає І.А. Галіахметов : «Правове регулювання відносин власності держави невід'ємне від адміністративно-правового порядку використання (режиму) об'єктів державного майна в економічному обігу». Погоджуючись із цією думкою доходимо висновку, що неможливо розглядати правові механізми управління об'єктами державної власності у відриві від процесу їх господарювання [4].

Функція управління об'єктами державної власності є дуже важливою, незважаючи на гострі висловлювання щодо необхідності суттєвого зменшення об'єктів, що знаходяться у державній власності шляхом передачі їх у приватну власність, роздержавлення чи корпоратизації.

Тим не менш на сьогодні в Україні фактично проголошена ціль швидкої та масової приватизації, яка позбавить державу «непомірного тягаря» у вигляді державного майна. За даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, в план приватизації на 2018-2020 роки включено 601 об'єкт з 3241, якими володіє держава. Додатково планується ліквідувати 1217 державних підприємств.

З інформації, наведеної в Аналізі іноземного досвіду приватизації та управління державними правами власності Європейського інформаційно-дослідницького центру, на теперішній час в країнах ЄС, попри велику хвилю приватизації, що мала місце в останній чверті XX століття, збереглась система управління державною власністю, яка поділяється на чотири моделі:

- децентралізована модель, передбачає розподіл повноважень з управління між різними галузевими міністерствами;
- дуальна модель, різновид децентралізованої моделі, передбачає розподіл повноважень між галузевим міністерством та «загальним» міністерством, як, наприклад, міністерство фінансів;
- консультативна модель передбачає розподіл повноважень між різними галузевими міністерствами за наявності консультативного або координаційного органу у сфері державного управління;
- централізована модель передбачає передання усіх повноважень з управління державною власністю окремому органу або органам.

Втім, зазначені моделі рідко зустрічаються у «чистому» вигляді, і в різних країнах часто поєднуються різні елементи більш ніж однієї моделі.

Останнім часом все більшої популярності набуває централізована модель, яка передбачає реалізацію функцій власності спеціалізованим органом, на відміну від України, де задіяна децентралізована модель. Орган управління із централізованої моделі зазвичай охоплює управління підприємствами, щодо яких держава володіє контрольним пакетом акцій, однак може також включати підприємства, щодо яких держава володіє меншоритарним пакетом [1].

Під кожен з цих моделей підведена відповідна нормативно-правова база, на якій вона ґрунтується, і яку ще належить розробити Україні, оскільки законодавство, що, наприклад, унормовує життя фондових ринків та руху цінних паперів, перебуває в зародковому стані, що не дозволяє в повній мірі проводити приватизацію активів, а

також стає на заваді циклу «вхід-управління-вихід», який вже багато років використовується у відносинах між державою та приватним сектором у розвинених країнах.

Список використаних джерел.

1. Пенькова К., Черніков Д. Аналіз іноземного досвіду приватизації та управління державними правами власності / К. Пенькова, Д. Черніков // Європейський інформаційно-дослідницький центр – 2015 – Київ – 24 С.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
4. Галіахметов І.А. Адміністративно-правове регулювання відносин в економічному обороті України: проблеми управління об'єктами державного майна / І.А. Галіахметов // Часопис Київського університету права. – 2011. – № 1. – С. 113-116.
5. Кравчук О. О. Управління державною власністю: адміністративно-правові засади / О.О. Кравчук // НТУУ «КПІ» – 2013. – 444 С.
6. Про управління об'єктами державної власності: Закон України від 21 вересня 2006 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/185-16/conv>

РОВИНСЬКА КАТЕРИНА ІГОРІВНА

*доцент кафедри державознавства і права
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к. держ. упр., доцент*

РОВИНСЬКИЙ ЮРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

*професор кафедри державознавства і права
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д. ю. н.*

АНАЛІЗ ПИТАННЯ УЧАСТІ МІЖНАРОДНИХ ПРЕДСТАВНИКІВ У ФОРМУВАННІ ДЕРЖАВНОГО ОРГАНУ ВЛАДИ (НА ПРИКЛАДІ ОРГАН СУДДІВСЬКОГО ВРЯДУВАННЯ – ВИЩОЇ РАДИ ПРАВОСУДДЯ)

Процеси становлення та розвитку сучасного співробітництва органів публічної влади з міжнародними організаціями на сьогодні є актуальними та відкритими. Вони передбачають політико-правовий аналіз різних структур, які впливають на процес упровадження реформ як базису формування публічного управління в українській державі. Проте, критично важливим для збереження самоідентифікації будь-якої держави залишається чітке визначення меж та їх дотримання у таких взаємовідносинах.

Під час онлайн-заходу «Регіональне обговорення реформ: судова реформа», організованого Коаліцією Реанімаційний Пакет Реформ 19 червня 2020 р. учасники (професійні стейкхолдери у сфері правосуддя) серед рекомендацій Парламенту, Президенту та Кабінету міністрів щодо пріоритетних дій на 2020–2021 роки зазначили участь громадськості та міжнародних експертів у формуванні для забезпечення довіри до реформи та її результатів [1]. Такі пропозиції та напрями реформування обов'язково мають бути проаналізовані з правової точки зору, а також в контексті національної безпеки.

Консультативний висновок Вищої ради Правосуддя (надалі- ВРП) на положення законопроекту «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення порядку призначення членів ВРП та підвищення інституційної спроможності ВРП» наголошує, що Конституція України не передбачає можливості обмеження державного суверенітету чи зміни способу реалізації громадянами народовладдя шляхом делегування владних повноважень іноземним організаціям та громадянам [2].

Статтею 1 Конституції України передбачено, що Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава. Суверенітет України ґрунтується на природному праві кожного народу та нації на самовизначення, що закріплено у частині першій статті 2 Статуту Організації Об'єднаних Націй, в якій зазначено, що держави – члени ООН визнають право народів на самовизначення.

Декларацією про принципи міжнародного права, які стосуються дружніх відносин та співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй, затвердженою резолюцією 2625 (XXV) Генеральної Асамблеї ООН від 24 жовтня 1970 року, передбачено, що в силу принципу рівності та самовизначення народів, усі народи мають право вільно визначати без втручання ззовні свій політичний статус та реалізовувати свій економічний, соціальний та культурний розвиток, і кожна держава зобов'язана поважати таке право відповідно до положень Статуту ООН. Створення суверенної та незалежної держави або встановлення будь-якого політичного статусу, вільно визначеного народом, є формою реалізації цим народом права на самовизначення.

Реалізуючи загальновизнані права народів та націй на самовизначення, Верховна Рада Української РСР 16 липня 1990 року у Декларації про державний суверенітет України проголосила державний суверенітет України як верховенство, самостійність, повноту і неподільність влади Республіки в межах її території та незалежність і рівноправність у зовнішніх відносинах.

У розділі II «Народовладдя» було закріплено, що Народ України є єдиним джерелом державної влади в Республіці. Громадяни Республіки всіх національностей становлять народ України. Повновладдя народу України реалізується на основі Конституції Республіки як безпосередньо, так і через народних депутатів, обраних до Верховної і місцевих Рад Української РСР.

Реалізуючи право на самовизначення та принцип народовладдя, Верховна Рада України 28 червня 1996 року ухвалила Основний Закон – Конституцію України.

У частині другій статті 5 Конституції України передбачено, що народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування.

Конституційний Суд України у рішенні від 5 жовтня 2005 року № 6-рп/2005 зазначив, що влада народу здійснюється в межах території держави у спосіб і формах, встановлених Конституцією та законами України. Основним Законом України гарантовано здійснення народом влади також через сформовані у встановленому Конституцією та законами України порядку органи законодавчої, виконавчої, судової влади та органи місцевого самоврядування (частина друга статті 5 Конституції України). З чого Суд дійшов висновку: «носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ», що треба розуміти так, що в Україні вся влада належить народові. Влада народу є первинною, єдиною і невідчужуваною та здійснюється народом шляхом вільного волевиявлення через вибори, референдум, інші форми безпосередньої демократії у порядку, визначеному Конституцією та законами України, через органи державної влади та органи місцевого самоврядування, сформовані відповідно до Конституції та законів України.

Із вказаного вбачається, що положення законопроекту, якими передбачено створення Експертної комісії з добору кандидатів на посаду члена Вищої ради правосуддя, до якої входитимуть три особи, визначені міжнародними та іноземними організаціями, з якими Україна співпрацює у сфері запобігання та протидії корупції відповідно до міжнародних договорів України, порушує основоположні конституційні принципи державотворення, зокрема суверенітет, права Народу України на його реалізацію, неподільність державної влади, оскільки міжнародні організації як суб'єкти делегування трьох представників не є представниками Народу України, вони не входять до Народу України, а тому не є носіями державної влади в Україні.

Водночас Конституція України не передбачає можливості обмеження державного суверенітету чи зміни способу реалізації громадянами народовладдя шляхом делегування владних повноважень іноземним організаціям та громадянам (здійснення добору кандидатів на посади членів Вищої ради правосуддя, проведення перевірки членів Вищої ради правосуддя), що порушує положення статей 1, 5 Конституції України.

Міжнародні партнери можуть мати виключно дорадчу функцію у формуванні державних органів [2].

У пункті 24 Висновку Венеційської комісії щодо змін до законодавчих актів, які регулюють статус Верховного Суду та органів суддівського врядування (CDL (2019) 027), вказано, що «...склад Конкурсної комісії, здається, буде засновуватися на попередніх висновках Венеційської комісії, особливо стосовно участі міжнародних експертів. У своєму висновку щодо антикорупційного суду в Україні Комісія вказала, що «тимчасово міжнародним організаціям та фінансуючим організаціям (донорам), які активно надають підтримку антикорупційним програмам в Україні, повинна бути надана вирішальна роль в органі, який є компетентним щодо відбору до спеціалізованих антикорупційних судів...». Важливо зазначити, що такі органи повинні бути створені на перехідний період до досягнення запланованих результатів. Постійне існування такої системи може порушити питання конституційного суверенітету» [3].

Таким чином, визначаючи засади реформування публічної влади та формування публічних органів, вважаємо за найголовніше збереження державного та політичного суверенітету України, а також інформаційно фахового визначення інструментів з боку стейкхолдерів щодо надання пропозицій, які мають ґрунтуватися виключно на положеннях Конституції України та відповідати інтересам громадян України, як єдиному джерелу народовладдя. В підтвердження даного висновку, Венеційська комісія зазначає «реформи фундаментальних державних інститутів, наприклад, судової влади, слід проводити лише після належного аналізу поточної ситуації та можливого впливу нового законодавства, що свідчить про необхідність запропонованих змін. Вони повинні бути прийняті після консультацій з основними зацікавленими сторонами на основі принципів прозорості та всеосяжності, і їх внесок має бути важливим для підготовки збалансованого та ефективного законодавства у цих галузях» [3].

Список використаних джерел.

1. Успішна судова реформа неможлива без залучення всіх стейкхолдерів, – політики та експерти [Електронний ресурс] // Громадська спілка «Коаліція Реанімаційний Пакет Реформ». – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://rpr.org.ua/news/uspishna-sudova-reforma-nemozhlyva-bez-zaluchennia-suddiv-polityky-ta-eksperty/>
2. Міжнародні організації та іноземні громадяни не можуть формувати органи державної влади України [Електронний ресурс] // Вища рада правосуддя. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://hcj.gov.ua/news/mizhnarodni-organizaciyi-ta-inozemni-gromadyany-ne-mozhut-formuvaty-organy-derzhavnoyi-vlady>.
3. Висновок щодо змін до законодавчих актів, які регулюють статус верховного суду та органів суддівського врядування [Електронний ресурс] / Венеціанська комісія. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.echr.com.ua/document/visnovok-shhodo-zmin-do-zakonodavchix-aktiv-yaki-regulyuyut-status-verhovnogo-sudu-ta-organiv-suddivskogo-vryaduvannya/>.

КІБЕРСТІЙКІСТЬ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ.

Домінантною тенденцією розвитку сучасного безпекового середовища у світі є його швидке некероване ускладнення, що призводить до розширення спектру загроз різного рівня небезпеки, у тому числі в сфері кібербезпеки України. Осмислення того факту, що неможливо досягнути повної безпеки та забезпечити 100-відсотковий захист від загроз національній безпеці, призвело до розробки концепції «національної стійкості». Реалізація цієї концепції дозволить системі забезпечення національної безпеки набутися нової якості, що надасть можливості адаптуватися до виникнення нових загроз і працювати безперебійно навіть в умовах кризи.

Поняття «національна стійкість» означає здатність національних систем, і зокрема держави, адаптуватися до швидких змін безпекового середовища і забезпечувати належний рівень функціонування навіть у складних умовах підвищеного ризику і невизначеності. Низка держав вже визначила формування національної стійкості імперативом своєї безпекової політики. Відповідні пріоритети встановлені також в оновлених стратегічних документах ЄС і НАТО [2].

Згідно зі статтею 3 Північноатлантичного договору, всі країни-члени Альянсу прагнуть створити національну стійкість, яка є поєднанням громадянської готовності та військового потенціалу. Союзники домовилися стосовно базових вимог щодо стійкості у сімох стратегічних секторах, серед яких є безперервність державного управління [4].

У новій Стратегії національної безпеки України [3] вперше застосовані терміни «стійкість», «національна стійкість» та «кіберстійкість». Так, у п.47 проголошений намір запровадити національну систему стійкості для забезпечення високого рівня готовності суспільства і держави до реагування на широкий спектр загроз. В п.52 визначене основне завдання розвитку системи кібербезпеки – гарантування кіберстійкості та кібербезпеки національної інформаційної інфраструктури, зокрема в умовах цифрової трансформації. Проте одним з недоліків цієї Стратегії є відсутність визначень цих нововведених термінів за винятком терміну «стійкість» – здатність суспільства та держави швидко адаптуватися до змін безпекового середовища й підтримувати стає функціонування, зокрема шляхом мінімізації зовнішніх і внутрішніх уразливостей.

Вітчизняна дослідниця О.О.Резнікова провела узагальнення різних підходів до поняття національної стійкості і запропонувала таке визначення [2]: «національна стійкість – це здатність національних систем протистояти загрозам, адаптуватися до їх дії та швидких змін безпекового середовища у звичайному режимі, безперебійно функціонувати під час криз, а також відновлюватися після руйнівних наслідків явищ/дій будь-якої природи до бажаної рівноваги (на попередньому або на новому рівні) за умови збереження безперервності процесу управління».

Можна стверджувати, що безперервність публічного управління пов'язана зі стійкістю системи публічного управління до вказаних вище змін безпекового середовища. Оскільки сучасне публічне управління неможливе без застосування інформаційно-телекомунікаційних технологій, то потрібно виокремити кіберстійкість публічного управління.

Важливо з'ясувати співвідношення кібербезпеки та кіберстійкості. Одним з найбільш вдалих визначень кіберстійкості є таке: «здатність передбачати, протистояти, відновлюватися і адаптуватися до несприятливих умов, стресів, атак або компрометації систем, які включають кіберресурси» [5]. В цілому воно відповідає визначенням стійкості (національної стійкості).

Офіційне визначення кібербезпеки в Законі України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» [1] не є вдалим, хоча б тому, що воно визначене через захищеність, яка сама потребує визначення. З аналізу функцій суб'єктів забезпечення кібербезпеки та визначення кіберзахисту, який є організаційно-технічною складовою кібербезпеки, можна виокремити такі складові змісту забезпечення кібербезпеки: заходи щодо запобігання кіберінцидентам, використанню кіберпростору у воєнних, розвідувально-підривних, терористичних та інших протиправних і злочинних цілях; виявлення і реагування на кіберінциденти, виявлення та захист від кібератак, ліквідацію їх наслідків; відновлення сталості і надійності функціонування комунікаційних, технологічних систем; інформаційний обмін щодо реалізованих та потенційних кіберзагроз; запобіжні, організаційні, освітні та інші заходи у сфері кібербезпеки, кібероборони та кіберзахисту; проведення аудиту інформаційної безпеки; інші заходи із забезпечення розвитку та безпеки кіберпростору.

Ліквідація наслідків кіберінцидентів і кібератак, відновлення сталості і надійності функціонування комунікаційних, технологічних систем явно виходять за межі змісту поняття «захист», це скоріше відноситься до кіберстійкості.

Можна зробити висновок, що кіберстійкість відрізняється спрямованістю на підтримання функціонування в межах допустимих відхилень параметрів в процесі впливу кіберінцидентів і кібератак та відновлення штатного режиму після такого впливу, а також адаптацією до змін у безпековому середовищі, що забезпечує безперервність процесу управління (функціонування систем) в умовах реалізації кіберзагроз. Кібербезпека зорієнтована на запобігання та захист від кіберугроз, що відображене в принципі пріоритетності запобіжних заходів в забезпеченні кібербезпеки [1]. Ефективна кібербезпека знижує ймовірність успішної реалізації кіберзагроз, але на сьогодні практика показує неможливість забезпечити повну захищеність від кіберзагроз.

Взагалі, кіберстійкість в публічному управлінні можна розглядати в декількох аспектах. По-перше, як ціль, тобто як бажаний стан кіберстійкості системи публічного управління в цілому або окремих складових цієї системи: суб'єктів управління, об'єктів управління, каналів зв'язку між ними. По-друге, поточний стан кіберстійкості можна розглядати в якості системної характеристики системи публічного управління. По-третє, кіберстійкість на сьогодні фактично є принципом публічного (державного) управління в сфері кібербезпеки. По-четверте, кіберстійкість є складовою частиною національної стійкості.

Таким чином актуальним є доповнення принципів забезпечення кібербезпеки принципом кіберстійкості, реалізація якого надасть новій якості системі забезпечення кібербезпеки та дозволить забезпечити безперервність публічного (державного) управління, особливо в сфері національної безпеки.

Список використаних джерел.

1. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05 жовт. 2017 р. № 2163-19 // Відом. Верхов. Ради України. – 2017. – № 45. – Ст. 403.
2. Резнікова О.О. Концептуальні засади національної стійкості. Держава і право: Збірник наукових праць. Серія Політичні науки. Випуск 81 / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2018. С.135-146.
3. Стратегія національної безпеки України : Указ Президента України від 14 вер. 2020 р. №392/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>
4. Civil preparedness. 31 Mar. 2020. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49158.htm?selectedLocale=en
5. Developing Cyber Resilient Systems:A Systems Security Engineering Approach. National Institute of Standards and Technology Special Publication 800-160, Volume 2 Natl. Inst. Stand. Technol. Spec. Publ. 800-160, Volume 2, 229 pages (November 2019). URL: <https://nvlpubs.nist.gov/nistpubs/SpecialPublications/NIST.SP.800-160v2.pdf>

ТОКУЗАН СЮЗАННА ЖАКІВНА

аспірант кафедри державознавства і права ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО КОНТРОЛЮ ЗА РЕГУЛЯТОРНИМИ АКТАМИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

На сьогодні дотримання вимог законодавства у сфері державної регуляторної політики все ще залишається на низькому рівні. Незадовільною є якість підготовки аналізів регуляторного впливу регуляторних актів та проведення відстежень їхньої результативності, дуже низькою є активність громадськості у процесі прийняття рішень.

Серед інших факторів, що впливають на існуючу ситуацію, не останнє місце займає відсутність детальних рекомендацій щодо застосування законодавства про державну регуляторну політику. І, як наслідок, низька поінформованість як суб'єктів регуляторної діяльності, так і громадськості.

Державна регуляторна політика спрямована на недопущення прийняття економічно недоцільних та неефективних регуляторних актів, зменшення втручання держави у діяльність суб'єктів господарювання та усунення перешкод для розвитку господарської діяльності.

В Україні процедури та правила регуляторної політики визначаються нормами Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003 № 1160-IV (надалі- Закон) та низкою підзаконних актів (Постанова КМУ «Про затвердження методик проведення аналізу впливу та відстеження результативності регуляторного акта» від 11 березня 2004 р. № 308 та ін.).

З 2004 р. створено та функціонує центральний орган виконавчої влади щодо методичного забезпечення державної регуляторної політики (від Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва до Державної регуляторної служби України (надалі – ДРС), і це позитивно відмічене у матеріалах Світового банку), у Верховній Раді України та всіх обласних і міських радах народних депутатів створено відповідні профільні комітети.

Відповідно до статті 1 Закону регуляторними органами втому числі є місцевий орган виконавчої влади, орган місцевого самоврядування [1].

У відповідності до вимог статті 34 Закону органи місцевого самоврядування (надалі- ОМС) зобов'язані подавати до ДРС проекти регуляторних актів для отримання пропозицій щодо їх удосконалення відповідно до принципів державної регуляторної політики [1]. Пропозиції ДРС щодо проектів регуляторних актів разом з рішенням постійної комісії щодо їх врахування заслуховуються при представленні таких проектів на пленарному засіданні сесії ради [1].

Таким чином, аналізуючи певний алгоритм прийняття регуляторного акту має вказати, що такий нормативно-правовий акт має певні ознаки, а також особливу процедуру прийняття (рис. 1).

Стаття 20 Закону говорить про те, що фізичні та юридичні особи, їхні об'єднання надсилають зауваження та пропозиції до проекту регуляторного акта не тільки розробнику проекту, а й на адресу спеціально ДРС [1]. Тому зауваження та пропозиції до проекту регуляторного акта слід надсилати відразу в двох примірниках [2, с.19]. Це також дасть змогу посилити контроль громадськості за дотриманням регуляторними органами принципів державної регуляторної політики. Зокрема, чітко визначити, чи дотримуються регуляторні органи принципу обов'язкового розгляду ініціатив, зауважень та пропозицій, чи ігнорують його. На жаль, далеко не всі регуляторні органи в повідомленні про оприлюднення проекту регуляторного акта відразу вказують не тільки власну адресу для отримання зауважень і пропозицій, а й адресу спеціально уповноваженого органу. Цієї вимоги слід дотримуватися всім регуляторним органам при підготовці повідомлень про оприлюднення проектів регуляторних актів.

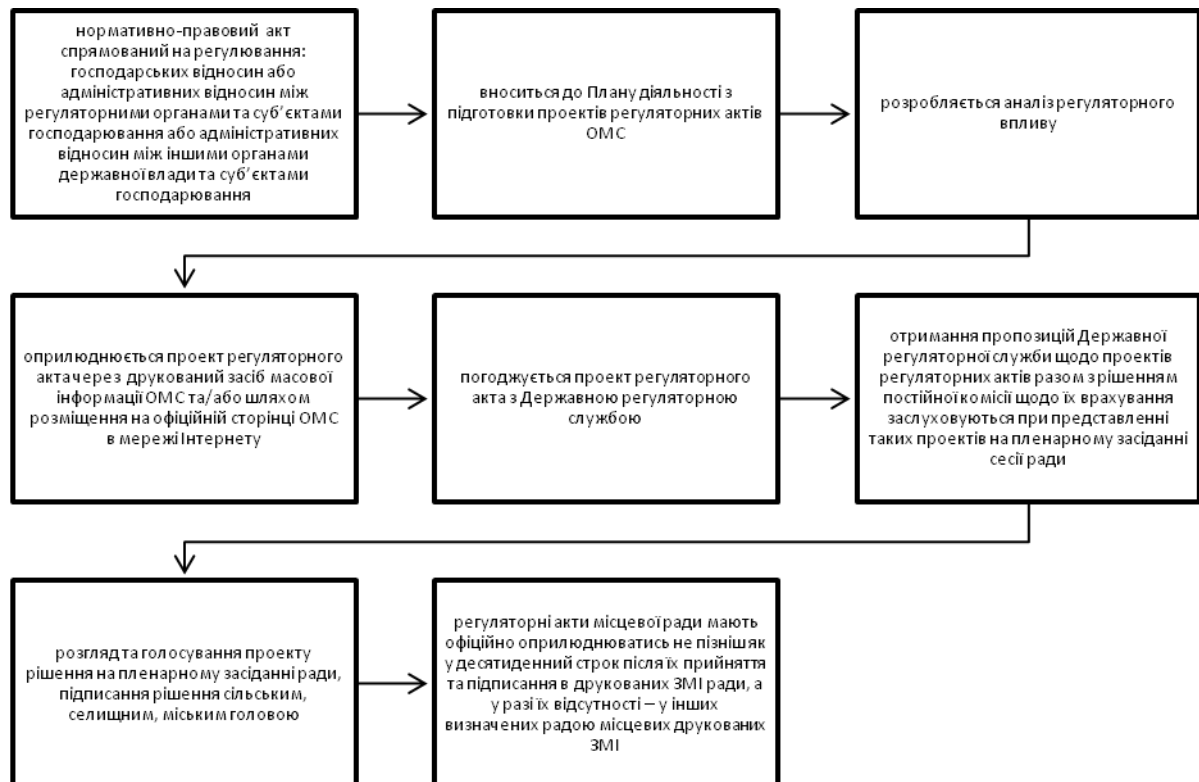

Рис. 1 Процедура прийняття регуляторного акта

Проте, регуляторні органи з метою прискорення процесу прийняття регуляторного акта подають проекти на погодження уповноваженому органу відразу після оприлюднення повідомлення [3]. Таким чином, строк отримання зауважень і пропозицій або збігається з періодом погодження (1 місяць), або навіть може сплинути після закінчення терміну погодження (якщо строк перевищує 1 місяць). Така ситуація зводить нанівець сутність оприлюднення та погодження проекту регуляторного акта спеціально уповноваженим органом, оскільки регуляторний орган має можливість отримати погодження проекту регуляторного акта ще до того моменту, як скінчиться строк отримання зауважень та пропозицій від громадян, юридичних осіб, їхніх об'єднань.

Отже, існує ймовірність, що далеко не всі зауваження та пропозиції до проекту регуляторного акта будуть враховані регуляторним органом, що не відповідає принципам державної регуляторної політики. З іншого боку, якщо зауваження громадськості будуть враховані вже після отримання погодження проекту регуляторного акта, то регуляторний орган отримає нову (змінену) редакцію проекту регуляторного акта, яку буде змушений знову подавати на погодження до уповноваженого органу. Тобто тривалість процедури прийняття регуляторного акта навіть збільшиться на строк повторного погодження.

Погодження проекту регуляторного акта спеціально уповноваженим органом застосовується як інструмент контролю за якістю підготовки регуляторними органами проектів регуляторних актів та аналізів їхнього регуляторного впливу. Погодження повинно відігравати роль «останньої інстанції» перед прийняттям проекту регуляторного акта.

Список використаних джерел.

1. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11.09.2003 № 1160-IV, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 9, ст. 79
2. Регуляторна діяльність в Україні: планування, обґрунтування, обговорення, відстеження: Посібник / к.п.н. Ващенко К.О., Мірошніченко О.М., Барчук І.Г., Гринчук Т.В., Кемпл Б., Богданова Г.В., Гопцій З.В., Олефірова О.В., Піщевець О.Є., Яйченя О.П., – К., 2008. – 156 с
3. Аналітичний звіт 2019 [Електронний ресурс] // Державна регуляторна служба. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit_2019/zvit-2019-regulator.pdf.

ФАЛЬКОВСЬКИЙ АНДРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

доцент кафедри державознавства і права
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.ю.н., доцент

МІСЦЕ І РОЛЬ ПРАВА НА ОХОРОНУ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В СИСТЕМІ ПРАВ ЛЮДИНИ

Однією з найбільш гострих проблем сучасного суспільства є збереження культурної спадщини як людства в цілому, так і окремих країн, народів, етнічних груп. При цьому, якщо механізм охорони матеріального культурної спадщини в достатній мірі розроблений і випробуваний (хоча і має певні недоліки, які неодноразово

обговорювалися на різних міжнародних політичних і наукових форумах, конференціях, симпозіумах, «круглих столах»), водночас, механізм охорони нематеріальної культурної спадщини не має загального визнання в сучасному міжнародно-правовому дискурсі і вимагає подальшого науково-практичного вдосконалення.

Нематеріальна культурна спадщина – одна з найбільш значущих для людства соціокультурних феноменів, своєрідний «маркер», збереження якого визначає міру стабільності суспільства, його зв'язок з історичним корінням, які забезпечують трансляцію культурних смислів і кодів, що мають основоположне значення в світі епохи глобалізації та інформатизації. Для сучасної епохи, на відміну від епохи Модерну, характерне поєднання образів минулого і сьогодення в культурному просторі, прагнення до з'єднання традицій і новацій.

Разом з тим, культурну спадщину людства постійно знаходиться під загрозою знищення. Найяскравішим прикладом може служити знищення талібами в 2001 статуй Будди в Афганістані. Ця варварська акція викликала негативну реакцію міжнародного співтовариства, в тому числі міжнародних організацій, таких як ЮНЕСКО, але разом з тим, статуї були знищені, їх відновлення практично неможливо і світове співтовариство відмовилося від цієї ідеї. В даний час в списку культурної знаходяться спадщини, що знаходиться під загрозою, перебувають десятки об'єктів, в тому числі і в економічно стабільних, розвинутих демократичних країнах Європи і Америки. Разом з тим, незважаючи на те, що перед низкою об'єктів вже не стоїть загроза швидкого і неминучого зникнення, їх збереження не забезпечено належним чином і безпосередньо залежить від внутрішньополітичної і внутрішньоекономічної ситуації в країні перебування культурної спадщини.

Особливу роль в культурному просторі як людства в цілому, так і окремої країни або етносу, займає нематеріальна культурна спадщина. Не можна не відзначити, що цінність нематеріальної культурної спадщини була визнана поряд з матеріальними культурними спадщиною, не тільки на національному, а й на міжнародному рівні, що розкриває розуміння глобальності проблеми його зникнення, посилення уваги міжнародного співтовариства до цього актуального питання.

Нематеріальна культурна спадщина з'єднує глибинні ментальні пласти суспільної свідомості з новими смислами, які вкладає в нього сучасна епоха глобалізації та інформатизації. Значимість нематеріальної культурної спадщини ще і в тому, щоб показати сучасним людям, що традиції, культурні цінності, смисли і звичаї минулого, не є застиглими формами, вони передбачають участь в цих подіях, практиках, інших формах, в яких воно реалізується, часто вплітається в канву повсякденності.

Для подальшого обґрунтування актуальності нашого дослідження слід також звернути увагу на те, що пандемія коронавірусу 19 COVID також не могла не надати негативного впливу на можливість збереження нематеріальної культурної спадщини, оскільки більшість практик, визнаних його складовими, припускають безпосереднє спілкування між індивідами, взаємодію з метою створення культурного простору, об'єкта, практики. Необхідність соціальної дистанції, заборона на збори з великою кількістю учасників, інші види карантинних обмежень, які можуть залишатися на невизначений термін, ставлять під сумнів проведення ряду культурних практик, які є складовою частиною нематеріальної культурної спадщини і вкрай ускладнюють його правову охорону на національному та міжнародному рівні.

Нематеріальна культурна спадщина, як особливий соціокультурний феномен, вимагає розробки ефективного механізму захисту, що має включати в себе правову базу, міжнародно-правові та національні інститути, міжнародну і національну правову практику. Таким чином, право на охорону нематеріальної культурної спадщини має складну багатопланову структуру і займає особливе місце в правовому дискурсі сучасності.

Метою статті є дослідження місця і ролі права на охорону нематеріальної культурної спадщини в системах прав людини, виявлення його структури і визначення ефективності захисту цього права.

Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини була прийнята на 32 сесії ЮНЕСКО 17 жовтня 2003 році в Парижі. Метою даної Конвенції постулюється: а) охорона нематеріальної культурної спадщини; б) забезпечення поваги нематеріальної культурної спадщини зацікавлених громад, груп і окремих осіб; в) підвищення обізнаності на місцевому, національному та міжнародному рівнях про важливість нематеріальної культурної спадщини та про забезпечення його взаємної оцінки; г) забезпечення міжнародного співробітництва та допомоги (ст 1).

Разом з тим, складність і багатоплановість об'єктів нематеріальної культурної спадщини часто ускладнює їх міжнародно-правовий захист, включення їх до списку об'єктів нематеріальної культурної спадщини, визнаного ЮНЕСКО. Також однією з особливостей нематеріальної культурної спадщини є можливість його визнання не тільки певними спільнотами, але і окремими індивідуумами як частина їхньої культурної спадщини.

Слід зазначити, що поняття «культурна спадщина» трансформувалося за кілька останніх десятиліть саме завдяки ЮНЕСКО. Ця організація розробила нові підходи до розуміння культурної спадщини, розширила його розуміння саме в частині нематеріальної його складової. В даний час в це поняття включаються не тільки пам'ятники, колекції та споруди, а й традиції або живі вирази, успадковані від наших предків і передані нашим нащадкам, а саме – усні традиції, виконавче мистецтво, соціальні практики, ритуали, святкові заходи, знання і практики, що стосуються природи і Всесвіту або знання і / або навички, необхідні для створення традиційних ремесел.

Слід погодитися з думкою міжнародних організацій, що нематеріальна культурна спадщина формує у громад почуття самобутності та наступності, сприяє розвитку творчості і соціального благополуччя, а також вносить вклад в управління навколишнім природним і соціальним середовищем і отримання доходу. Велика частина так званих традиційних знань або знань корінних народів застосовується або може застосовуватися в таких областях, як охорона здоров'я, освіта і управління системами природних ресурсів.

Список використаних джерел.

1. Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини /https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_d69#Text – станом на 17.09.2020

**ОПТИМІЗАЦІЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ АПАРАТУ СУДУ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ
НОРМАТИВІВ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ**

В умовах постійного реформування судової системи значної уваги заслуговують питання щодо оптимізації чисельності персоналу судової системи різних рівнів і напрямів діяльності. З радянських часів й дотепер не проводилися дослідження з нормування праці працівників системи правосуддя. Втім, управління якістю діяльності в судових системах (в основі якого покладений перш за все людський ресурс) є загальною світовою тенденцією останніх десятиліть. Зазначене спонукає проаналізувати фактичний стан кадрового забезпечення апарату судів та окреслити подальші управлінські дії щодо удосконалення кадрового забезпечення апарату суду.

Загальновідомо, що проблема недостатності суддів у судах та не вирішення питань кадрового резерву стоїть доволі гостро. Так, за інформацією Державної судової адміністрації України (далі – ДСА України), станом на 1 січня 2020 року штатна чисельність посад суддів апеляційних та місцевих судів становить 7039 одиниць, а фактична – 5002 одиниці. Вакантними є 2044 посади суддів [4]. Такі показники фактично означають, що утворилась ситуація коли кількість судів, у яких неможливо здійснювати правосуддя у зв'язку з відсутністю суддів дорівнює 8, кількість судів, які здійснюють правосуддя за фактичної кількості суддів у яких менше 50% граничної кількості – 94; кількість судів, фактична кількість суддів у яких 50% граничної кількості – 45 [2].

Вирішення проблем дефіциту кадрів у судовій системі можливо домогтись шляхом заповнення вакантних посад суддів через оголошення конкурсів, проведення кваліфікаційного оцінювання суддів, здійснення переведення суддів тощо. Втім, не вдаючись до аналізу джерел кадрового поповнення, а також політичних складових гальмування кадрового наповнення в судах (що виходить за межі даної роботи), зазначу, що саме розробка нормативних показників кадрового забезпечення та їх впровадження складає основу та запоруку ефективної роботи як окремо взятого суду, так і судової системи в цілому.

Розробка таких нормативів дозволить отримувати інформацію про функціонування суду як установи на підставі поєднання якісно різних даних у цілісну картину, аналізувати та своєчасно діагностувати існуючі ризики поточної діяльності, прогнозувати можливі організаційні проблеми, розробляти ефективні превентивні заходи, фактичне обґрунтування управлінських рішень, стратегічних і поточних планів, раціонально розподіляти ресурси тощо.

Для реалізації зазначених завдань в Україні формуються оновлені підходи до організаційної структури апарату суду, його структурних підрозділів, номенклатури посад та чисельності працівників. У той самий час, законодавством визначаються лише загальні вимоги щодо забезпечення діяльності апарату суду, його структури та критерії кількості працівників. Тому, робота з оптимізації функціонування апарату суду шляхом впровадження нормативів кадрового забезпечення, як логічної складової є необхідним етапом для подальшого вироблення норм часу та чисельності працівників системи правосуддя.

Згідно частини 6 статті 19 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» кількість суддів у суді визначає ДСА України за погодженням з Вищою радою правосуддя з урахуванням судового навантаження та в межах видатків, визначених у Державному бюджеті України на утримання судів та оплату праці суддів [1].

У виконання цієї вимоги, а також рекомендацій Комунікаційного комітету системи правосуддя «Про стан забезпечення незалежності суддів в Україні», ДСА України були розроблені нормативи кадрового забезпечення судів та обраховані граничні чисельності працівників апарату апеляційних і місцевих судів [2]. Зазначені нормативи пройшли наукову експертизу в НДІ праці і зайнятості населення Мінсоцполітики і НАН України, отримали позитивний висновок щодо застосування на практиці [3].

Не вдаючись до детального аналізу кожного показника з зазначених нормативів та ні в якій мірі не зменшуючи роль проведеної наукової експертизи, зазначу, що їх запровадження не сприятиме анонсованій оптимізації роботи судів, раціональному розподілу та використанню бюджетних коштів необхідних для функціонування судів.

Так, наприклад, в розроблених нормативах кадрового забезпечення апеляційних судів в розрізі кількості суддів та граничної чисельності працівників апарату апеляційних судів, в Одеському апеляційному суді на 45 суддів визначена гранична чисельність працівників апарату на рівні 169, що у співвідношенні граничної чисельності працівників апарату до кількості суддів відповідає коефіцієнту 3,76 ($169/45 = 3,755...$). Загальновідомо, що Одеська область є найбільшою за територією областю в Україні. За даними Держстату станом на 1 січня 2020 року кількість населення, що мешкає на території Одеської області дорівнює 2377,2 тис. [5]. Найбільш наближеними областями по кількості населення, що мешкає на відповідній території є Львівська (2512,1 тис. населення) та Харківська – (2658,5 тис. населення). Втім, кількість суддів визначена в цих апеляційних судах дорівнює 50 та 60 відповідно. В Дніпропетровській області кількість населення нараховує 3176,6 тис, втім кількість суддів залишається на рівні 60, тобто аналогічно Харківській області. При цьому, в таких невеликих областях як Вінницька (1545,4 тис. населення), Запорізька (1687,4 тис. населення), Полтавська (1387,0 тис. населення) кількість суддів встановлена на рівні 40.

Аналіз статистичних даних щодо кількості розглянутих справ по кожній області також свідчить про порушення принципу пропорційності при визначенні кількості суддів в апеляційних судах. Так, у 2019 році Дніпропетровський апеляційний суд розглянув 11818 справ, Одеський апеляційний суд – 7923, Харківський апеляційний суд – 8098, Львівський апеляційний суд – 6484, Запорізький апеляційний суд – 5121, Полтавський апеляційний суд – 3737, Вінницький апеляційний суд 4500.

Отже, лише поверхневий аналіз наведених даних свідчить про те, що визначення кількості суддів в кожному з наведених судів не є пропорційним. А отже дотримання критеріїв навантаження на суддю, що має бути покладено в основу розрахунку нормативів, відповідно до частини 6 статті 19 Закону України «Про судоустрій і

статус суддів» є сумнівним. Введення нормативних показників матиме позитивний вплив на роботу судів виключно у разі не декларованого закріплення цифрових виразів, а підкріплення такої забезпеченості реальними цифрами навантаження та з урахуванням специфіки роботи у кожній місцевості. Наведене положення має стати відправним для подальших розробок та встановлення нормативної чисельності апаратів судів та за допомогою управлінського інструментарію надасть змогу намітити шляхи реальної, а не декларативної оптимізації функціонування апарату суду.

Список використаних джерел.

1. Про судоустрій і статус суддів : Закон України №1402-VIII від 2 черв. 2016 р. : за станом на 20 черв. 2020 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до докум. : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
2. Про стан забезпечення незалежності суддів в Україні : щорічна доповідь за 2019 рік затверджено рішенням Вищої ради правосуддя № 933/0/15-20 від 9 квіт. 2020 р. : [Електронний ресурс]. – [Режим доступу] : https://hcj.gov.ua/sites/default/files/field/file/shchorichna_dopovid_zh_2019_rik.pdf
3. Проведення наукової експертизи типової структури та укомплектованості апеляційних і місцевих судів : звіт про науково-дослідну роботу : Міністерство соціальної політики України НАДУ наук України. – К., 2020. – 25 с.
4. Лист Державної судової адміністрації України № 16-2242/20 від 31 січ. 2020 р. / Наряд «Листування з ДСА України» Одеського апеляційного суду / Архів Одеського апеляційного суду.
5. Головне управління статистики в Одеській області : офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу до докум. : <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>

ЧОКЛЯ ОЛЕКСАНДР ІГОРОВИЧ

аспірант кафедри державознавства і права ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

СУЧАСНИЙ СТАН ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УКРАЇНІ

Загальновизнано, що зайняття фізичною культурою і спортом є проявом здорового способу життя та складовою здоров'я населення.

Фізична культура і спорт відіграє важливу роль у формуванні, збереженні та зміцненні рівня здоров'я громадян, підвищенні працездатності та збільшенні тривалості життя, фізичному та духовному розвитку населення, економічному і соціальному прогресу суспільства, утвердженні міжнародного авторитету держави у світовому співтоваристві. Висвітлення актуальних проблем сьогодення сфери фізичної культури і спорту, прогнозування подальшого розвитку цієї сфери, її державно-правового регулювання характеризує новизну цієї роботи та актуальність практичного значення її результатів.

Відносини у сфері фізичної культури і спорту регулюються нормами різних галузей і підгалузей права, а тому їх правове регулювання носить комплексний характер. Правовою основою таких відносин є норми конституційного права, міжнародного, адміністративного права, цивільного права, трудового права, господарського права тощо [1].

Як і в інших галузях права основним нормативним документом правового регулювання фізичної культури і спорту є Конституція України [2].

Статтею 49 Конституції України передбачено, що держава дбає про розвиток фізичної культури і спорту. На наш погляд, закладення законодавцем в основному Законі норм щодо фізичної культури і спорту саме в статті, яка регулює відносини в сфері охорони здоров'я, вказує на системний зв'язок між цими сферами. Представники цих сфер та науковці сходяться в думці, що задіяність громадян у зайнятті фізичною культурою і спортом прямо впливає на загальний стан здоров'я населення. Отже, чим вищий показник залучення людей у зайнятті фізичною культурою і спортом, тим здоровішим є населення країни. Це в свою чергу зумовлює актуальність та важливість ролі формування успішної державної політики у сфері фізичної культури і спорту з огляду на те, що відповідно до статті 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнані в Україні найвищою соціальною цінністю.

Аналіз чинного законодавства досліджуваної сфери свідчить про наявність досить масштабного масиву правових норм, зокрема внутрішніх правил, положень, які цілком не належать до жодного з механізмів правового регулювання: конституційного, адміністративного, трудового, цивільного права та інших. Предметом регулювання окремих з них є, зокрема, правила прийому до спортивних клубів та федерацій, регламенти спортивних змагань, правила трансферу гравців, антидопінгове законодавство, законодавство про спортивні третейські суди тощо. Особливість таких норм полягає у встановленні спеціальних вимог до спортивних клубів, професійних спортсменів тощо [3, с. 3-4].

Отже, сфера фізичної культури і спорту регулюється великою кількістю нормативно-правових актів, які умовно можна об'єднати у три групи: 1) нормативно-правові акти міжнародного характеру; 2) чинне законодавство України фізкультурно-спортивної спрямованості; 3) «lex sportiva» («м'яке спортивне право») – сукупність матеріальних і процесуальних норм (правил) різної юридичної природи, як правової так неправової регламентації [4, с. 35].

Основу міжнародного спортивного права складають міжнародні документи загального характеру, загальновизнані засади міжнародного законодавства і міжнародні договори загального характеру (які містяться в статутах Організації Об'єднаних Націй, деклараціях та резолюціях Генеральної Асамблеї ООН, документах інших організацій з найбільш загальних і глобальних питань міжнародного правопорядку, багатосторонніх договорах (конвенціях), рішеннях Міжнародного суду) [5, с. 211-212].

Основоположне місце серед національного законодавства України посідає Закон України «Про фізичну культуру і спорт» [6], який визначає загальні правові, організаційні, соціальні та економічні основи діяльності у вказаній сфері та регулює суспільні відносини у створенні умов для розвитку фізичної культури і спорту. Однак існують й інші «профільні» закони.

Окрім законів, спортивні відносини регулюють підзаконними нормативно-правовими актами. Значна кількість таких правових норм містяться у нормативних актах Президента України, Кабінету Міністрів України, відомчих актах міністерств.

На локальному рівні відносини, які складаються у сфері фізичної культури і спорту, регулюються розпорядженнями голів місцевих державних адміністрацій, нормативними рішеннями органів місцевого самоврядування, розпорядженнями керівників підприємств, установ, організацій спортивного спрямування. Такі правові акти мають приймати відповідно до Конституції України, законів України, нормативно-правових актів Президента й Уряду та не суперечити їм.

Можна зробити висновок, що в Україні існує достатня нормативно-правова база для успішного розвитку цієї сфери, однак таке регулювання здійснюється великим за обсягом, але в значній мірі неупорядкованим масивом правового матеріалу, який охоплює як національне, так і міжнародне законодавство. Державна політика в цьому напрямі, попри закріплення у Конституції України та інших актах положень щодо сприяння розвитку фізичної культури і спорту, не приділяє цьому достатньої та необхідної уваги. Задля удосконалення законодавства всієї сфери доцільно розширити, конкретизувати та втілити взаємне кореспондування між існуючими нормами, розробити із залученням спеціалістів у цій сфері ефективний механізм реалізації цих норм.

Список використаних джерел.

1. О.І. Чокля, А.О. Фальковський. Специфіка державно-правового регулювання фізичної культури і спорту в Україні / О.І. Чокля, А.О. Фальковський // Прикарпатський юридичний вісник. – 2020. – Вип. 2. – С. 3–7.
2. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. -1996.-№30.
3. Рибчич І.Є. Правові аспекти державного управління сферою фізичної культури і спорту в Україні [Електронне видання] / І.Є. Рибчич // Державне будівництво : Електронне фахове видання з державного управління ; за заг. ред. Карамишева Д.В. – Х. : Вид-во ХарPI НАДУ. – Вип. № 1. – 2015. – С. 1-10.
4. Алексеев С.В. Международное спортивное право / С.В. Алексеев – М.: Закон и право, Юнити-Дана, 2008. – 895 с.
5. Тихонова М.А. Обзор джерел міжнародного спортивного права / М.А. Тихонова // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право: Наук. журнал. – К.: Укр. держ. ун-т фінансів і міжнародної торгівлі, 2012. – С. 209–216.
6. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24.12.1993 № 3808-XII. Дата оновлення: 16.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#n317> (дата звернення 16.09.2020).

ШАПОВАЛОВ ДМИТРО ВИКТОРОВИЧ

*слухач ОРІДУ НАДУ при Президенті України,
головний державний інспектор Одеської митниці Держмитслужби*

ОПТИМІЗАЦІЯ ПОВНОВАЖЕНЬ В ДЕРЖАВНІЙ МИТНІЙ СЛУЖБІ УКРАЇНИ ЗА РАХУНОК ПОКРАЩЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Прогресивна економічна еволюція України продовжує подальший розвиток торговельних зв'язків з країнами Європейського союзу, а ось так вплив значення набуває митна справа, зокрема поліпшення норм митного законодавства. Виконання Митними органами своїх безпосередніх функцій передбачає реалізацію адміністративних видів діяльності, за обсягом і багатогранністю завдань займає головне місце в належному чином функціонування митних органів. Покращення інформаційного забезпечення прискорить обмін інформацією між структурними підрозділами, полегшить отримання інформації про суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності, дозволяє оперативно виявляючи митні порушення, спростити проведення митного контролю та оформлення. Доречна, актуальна і правдива інформація є основоположною складовою будь-якої організації. Не винятком є митні органи, робота яких пов'язана з обробкою вхідної та вихідної інформації.

Відповідно до митного кодексу України, інформаційні ресурси митних органів – це сукупність електронної інформації, включаючи електронні дані, створені, оброблені і накопичені в інформаційних системах митних органів. Інформаційні ресурси митних органів складаються з відомостей, що містяться в документах, наданих під час проведення митного контролю та митного оформлення товарів, транспортних засобів та інших документах [4].

З часу створення Державної митної служби України велика увага приділяється розробці й впровадженню Єдиної автоматизованої інформаційної системи (ЄАІС) митних органів, призначення якої – виконання функціональних завдань митних органів з використанням передових технологій передачі й обробки інформації за допомогою засобів обчислювальної техніки та зв'язку. Реалізація ЄАІС складається з поетапного процесу розробки й впровадження основних автоматизованих митних інформаційних технологій, поєднаних в технічному, програмному і телекомунікаційному середовищі. Важливим також залишається покращення діяльності митних органів у векторі автоматизації процесів завдяки концентрації можливостей для створення сприятливих умов для учасників зовнішньоекономічної діяльності, необхідно забезпечити країну розробленою е-митницею та необхідно постійно використовувати та запроваджувати у українське життя гарний світовий досвід використання інформаційних технологій у митну справу.

За рекомендаціями Американської торговельної палати в Україні, поглиблене використання інформаційних технологій передбачає: 1) удосконалення розрахунків під час сплати митних платежів (наприклад, запровадження автоматичної сплати з поточного рахунку за умови оформлення митної декларації); 2) введення можливості оформлення товарів за місцем розташування підприємства, незалежно від фактичного місця пред'явлення товарів митниці; 3) запровадження можливості автоматичного завершення митного оформлення та випуску товарів (наприклад, у випадках, коли за результатами автоматизованого аналізу декларації не виявлено суттєвих ризиків); 4) створення безпаперового митного середовища шляхом переведення всіх комунікацій між бізнесом та митницею у електронну форму [8].

Насьогодення важливо виділити увагу для модернізації електронних комунікацій у Держаній митній службі України та удосконалити рівень митних відносин, тобто автоматизувати митні процедури, а саме реєстрація, перевірка митних декларацій в режимі 24/7/365; запит додаткових документів лише в разі потреби; розподіл декларацій між інспекторами автоматично з урахуванням їх завантаженості, спеціалізації і кваліфікації; за відсутності ризиків, автоматичне завершення митного оформлення.

Використання визначених напрямів модернізації Державної митної служби надасть такі переваги: покращення ефективності роботи всіх митниць на території України; зростання загальної кількості виконаної роботи завдяки єдиній базі митного оформлення; удосконалисться здатність обміну інформацією з митницями зарубіжних країн; відхід від бюрократичних відносин за рахунок зменшення паперової роботи митника при здійсненні митних операцій під час митного оформлення; контроль грошових потоків за єдиною системою. Подолання зазначених цих проблем визначить конкурентність Державної митної служби України на світовій арені митних організацій.

Список використаних джерел.

1. Дорофєєва Л.М. Європейський вектор розвитку української митниці : монографія. Дніпро, 2019. 447 с.
2. Дорофєєва Л.М. Реформування митних органів України в умовах євроінтеграції : монографія. Ужгород : Гельветика, 2017. 443 с.
3. Литвин Н. Деякі аспекти інформаційного забезпечення діяльності митних органів. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. 2017. № 865. С. 273-278.
4. Митний кодекс України № 4495-VI від 13.03.2012 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.
5. Про Єдиний митний тариф : Закон України від 5 лютого 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 19. – Ст. 259.
6. Рамочные стандарты безопасности и облегчения мировой торговли Всемирной таможенной организации. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/976_003 (дата звернення: 17.05.2020).
7. Наказ «Про затвердження Положення про Єдину автоматизовану інформаційну систему Держмитслужби України» № 1341 від 04.11.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va341342-10>
8. TWINNING. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. URL : <http://sfs.gov.ua/diyalnist-mijnarodne-spivrobitnitstvo-mijukrainoyu-ta-evrop/tex-dopomoga/twinning/>.

ШВЕЦЬ ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ НА ПРИКЛАДІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

На сучасному етапі державотворення органи державної влади зацікавлені у налагодженні ефективної комунікації та співпраці з громадянським суспільством, рівень розвитку якого прямо впливає на соціально-економічний, правовий та культурний розвиток держави, її статус серед розвинених країн світу.

Так, високий рівень розвитку громадянського суспільства у державі сприяє підвищенню довіри громадян до влади, її прозорості та підзвітності, зниженню корупційної складової державного управління, ефективному та своєчасному вирішенню актуальних питань регіональної та державної політики, а також проблем місцевих громад, що надзвичайно важливо на завершальному етапі децентралізації в Україні.

Правову базу державної підтримки розвитку громадянського суспільства в Україні, комунікації між органами державної влади та громадськими об'єднаннями складають наступні нормативно-правові акти:

- 1) Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки, затверджена Указом Президента України від 26 лютого 2016 року № 68/2016 «Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні»;
- 2) постанова Кабінету Міністрів України від 03 листопада 2010 року № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики»;
- 3) постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2011 року № 1049 «Про затвердження Порядку проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених інститутами громадянського суспільства, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка».

Державна підтримка розвитку громадянського суспільства в Україні здійснюється через органи державної влади, зокрема через місцеві державні адміністрації, які відповідно до Конституції України та Закону України «Про місцеві державні адміністрації» здійснюють виконавчу владу в областях і районах, містах Києві та Севастополі.

Вінницька обласна державна адміністрація в межах своїх повноважень здійснює виконавчу владу на території Вінницької області, а також реалізує повноваження, делеговані їй Вінницькою обласною Радою.

Аналізуючи механізми державної підтримки розвитку громадянського суспільства в Україні, зупинимося на тих, які активно використовує обласна державна адміністрація, а саме:

- 1) сприяння діяльності Громадської ради при обласній державній адміністрації;
- 2) проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених інститутами громадянського суспільства, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка за рахунок коштів обласного бюджету;

- 3) організація Регіонального Форуму Громадських Ініціатив «Я ЗМІНЮЮ».

Зупинимося детальніше на кожному з вище зазначених механізмів.

Громадська рада – це консультативно-дорадчий орган при обласній державній адміністрації, який утворено відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 03 листопада 2010 року № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики».

До складу Громадської ради входять представники найдієвіших інститутів громадянського суспільства Вінниччини.

У складі Громадської ради діють 6 комітетів, а саме:

- 1) комітет «Охорони здоров'я, соціального захисту та реабілітації»;
- 2) комітет «Соціально-гуманітарний»;
- 3) комітет «Молодіжної політики»;
- 4) комітет «Сільського господарства, екології та земельних ресурсів»;
- 5) комітет «З питань учасників антитерористичної операції на сході України та операції Об'єднаних сил»;
- 6) комітет «Фінансово-економічний, житлово-комунального господарства, енергетики та інфраструктури».

Голова Громадської ради систематично бере участь у нарадах голови обласної державної адміністрації, а керівники комітетів включені до комісій, що діють при структурних підрозділах.

Окрім того, визначено працівників структурних підрозділів обласної державної адміністрації відповідальних за комунікацію з Громадською радою.

Організаційне забезпечення роботи та інформаційний супровід діяльності Громадської ради здійснюється обласною державною адміністрацією.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2011 року № 1049 «Про затвердження Порядку проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених інститутами громадянського суспільства, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка», інститутам громадянського суспільства Вінниччини щорічно надається фінансова підтримка за рахунок коштів обласного бюджету на загальну суму 1 млн. грн.

Щороку конкурсній комісії громадські об'єднання презентують низку інноваційних програм, зокрема проекти спрямовані на розвиток інклюзивного середовища, створення культурного продукту, розробку спеціалізованої платформи для покращення діяльності інститутів громадянського суспільства, протидію насильству у закладах освіти, забезпечення гендерної рівності, розвиток засобів масової інформації Вінницької області та поліпшення інформаційної політики загалом через вивчення та запровадження західноєвропейського досвіду, популяризацію читання та творів місцевих авторів, розвиток духовної музики, проведення краєзнавчої роботи, зокрема створення пересувних фотовиставок та науково-популярних документальних фільмів, розвиток інструментів електронної демократії на Вінниччині та багато інших, не менш актуальних.

Вінницька обласна державна адміністрація у межах компетенції надає організаційну підтримку та інформаційний супровід реалізації усіх проектів, що стають переможцями конкурсу.

Інформація щодо реалізації проектів систематично розміщується на офіційному веб-сайті обласної державної адміністрації, а також у засобах масової інформації регіону.

Організація та проведення на Вінниччині Регіональних Форумів Громадських Ініціатив стало вже гарною традицією.

Перший форум відбувся у 2011 році за участю Громадської ради при обласній державній адміністрації та громадських рад при районних державних адміністраціях.

Мета форуму, що відбувається під гаслом «Я ЗМІНЮЮ», – налагодження повноцінних партнерських стосунків між представниками громадянського суспільства, влади, комерційних та донорських структур задля вирішення актуальних питань регіону.

Форма роботи щороку змінюється. Робота у секціях, формати «Світове кафе: «Проконсультуй владу» та «Майстерня майбутнього» дозволяють більш ефективно залучити громадські об'єднання до системної співпраці.

Окрім того, протягом форуму працює громадський ярмарок на якому відбувається самопрезентація та обмін досвідом між інститутами громадянського суспільства Вінниччини.

Напрацювання учасників форуму належним чином оформлюються модераторами та передаються Кабінету Міністрів України для відповідного врахування у роботі з громадськістю, а також представникам міжнародних фондів як такі, що рекомендовані для грантової підтримки.

З метою державної підтримки інститутів громадянського суспільства Вінниччини, налагодження ефективного діалогу та співпраці, Вінницька обласна державна адміністрація використовує такі механізми як сприяння діяльності Громадській раді, проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених інститутами громадянського суспільства, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка за рахунок коштів обласного бюджету, а також щорічну організацію Регіонального Форуму Громадських Ініціатив «Я ЗМІНЮЮ» з метою спільної реалізації різногалузевих проектів та ініціатив, а також залучення у регіон міжнародних донорів та отримання грантової підтримки.

Список використаних джерел.

1. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки, затверджена Указом Президента України від 26 лютого 2016 року № 68/2016 «Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні» URL: <https://www.president.gov.ua/documents/682016-19805>;

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 03 листопада 2010 року № 996 «Про забезпечення участі громадян у формуванні та реалізації державної політики» URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/243788058>;

3. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2011 року № 1049 «Про затвердження Порядку проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених інститутами громадянського суспільства, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка» URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/244618773>.

ЮЩУК МАРІЯ ОЛЕКСІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ВДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Державна інвестиційна політика є складовою економічної політики держави, яка відіграє важливу роль в житті суспільства, та створює можливості для соціально-економічного, культурного розвитку держави, забезпечення гідного рівня життя для її громадян, зокрема за допомогою залучення зовнішніх та внутрішніх моральних та матеріальних ресурсів.

Одним з найдієвіших інструментів підтримки державної інвестиційної політики є створення сприятливих державно-правових механізмів, зокрема в частині правового регулювання. На даний час в Україні створено великий масив нормативно-правових актів, що регулюють стан та розвиток державної інвестиційної політики, державно-управлінські відносини в сфері інвестиційної діяльності. На сьогоднішній день нормативно-правова база регулювання інвестицій в Україні нараховує більше 100 нормативних документів [3].

Правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні здійснюється шляхом прийняття Верховною Радою законодавчих актів, видання указів Президента, Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади в Україні. Основним нормативним актом, що регулює інвестиційну діяльність в Україні, є Закон України «Про інвестиційну діяльність», який визначає загальні правові, економічні та соціальні умови інвестиційної діяльності на території України [1].

Однак діюче інвестиційне законодавство, не є достатньо прозорим та стабільним, оскільки в нормативно-правових актах наявна велика кількість колізій та прогалин. Це обумовлює необхідність подальшого вдосконалення нормативно-правової бази, що регулює сферу інвестування та державне управління інвестиційними процесами, в зв'язку з чим, виникає потреба його систематизації, шляхом прийняття інвестиційного кодексу України.

Питанням доцільності впорядкування чинного інвестиційного законодавства в єдину узгоджену систему розглядалися багатьма українськими науковцями. Значний вклад у теретичні дослідження процесів інвестування здійснили вчені – економісти: Ю. Бажал, П. Беленький, А. Гойко, М. Долішний, М. Денисенко, М. Крупка, О. Лапко, С. Онишко, В. Опарін, В. Федоренко, а також вчені-юристи : Л. Воронова, М. Кучерявенко, А. Нечай, П. Пацурківський, та ін. [2].

Проблема вдосконалення правового регулювання та реформування інвестиційного процесу є однією із найважливіших в сучасній національній економіці України.

Враховуючи факт інтеграції України до Європейського Союзу, варто зазначити, що національна економіка потребує кардинальних реформ у сфері соціально-економічного розвитку держави, адже обмеженість інвестиційних ресурсів стримує процес формування ринкової економіки України. Для забезпечення стабільного розвитку економіки і досягнення Україною конкурентоздатності на світових ринках, необхідним є значний приріст інвестиційних ресурсів в економіку держави, адже інвестиції є невід'ємною частиною будь-якої економічної системи.

Прийняття Інвестиційного кодексу в Україні, дасть змогу кодифікувати чинне інвестиційне законодавство, що сприятиме створенню структурованої, стабільної та прозорої системи законодавства у сфері інвестиційної діяльності, що впливатиме саме на покращення інвестиційного клімату в Україні, збільшенню залучення іноземних інвестицій до української економіки та створенню новітніх, дієвих механізмів державного управління інвестиційними процесами.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність» № 1560-XII від 18 вересня 1991 року [Електронний ресурс] Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1560-12>
2. Волкович Л.Ю., Жеребятина І.В.: Актуальні питання систематизації інвестиційного законодавства // Журнал Порівняльно-аналітичне право, 2016 № 5, ст.187
3. Світлична Ю. О.: Шляхи вдосконалення правового регулювання інвестиційної діяльності в Україні // Журнал Форум права, 2017 № 3 ст. 204–209

СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ МЕНЕДЖМЕНТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

КРАСНОСТАНОВА НАТАЛІЯ ЕДУАРДІВНА

*завідувач кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н., доцент*

АКИМЕНКО НАТАЛІЯ ВАЛЕНТИНІВНА,

*доцент, кафедра менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н.*

ІНСТИТУЦІЙНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА

Формування умов, що сприяють розвитку інноваційної економіки в умовах впливу глобалізаційних процесів, є першочерговим завданням системного розвитку більшості розвинених і країн, що розвиваються.

Як у вітчизняній, так і світовій економічній літературі досить повно відображені питання формування ефективного інноваційного середовища як на регіональному рівні, так і на рівні окремих суб'єктів господарської діяльності. Незважаючи на це, на окрему увагу вимагає розгляд інституційний підхід до формування та управління інноваційним середовищем. У сучасних дослідженнях широко представлена точка зору про те, що інноваційні процеси мають інтерактивну природу [1, 2, 3]. Інноваційна діяльність в економіці має всеосяжний характер, дослідники розглядають її як процес взаємодії виробників і споживачів з приводу генерування, виробництва, розповсюдження та споживання інновацій, що протікає в певній інноваційному середовищі. Характеристики інноваційного середовища визначаються інститутами, що впливають на інноваційні процеси, і в цьому сенсі вони визначаються національною інноваційною системою. Тому можна розглядати процеси взаємодії споживачів й виробників в інноваційній діяльності, на які впливає інноваційне середовище, з одного боку, і взаємозв'язку державної інноваційної системи та інноваційного середовища, з іншого.

Інноваційність – це готовність суб'єктів інноваційної діяльності на всіх рівнях (підприємства, організації та установи; галузі та сектори економіки; регіони й держава) до сприйняття передових науково-технічних, технологічних, управлінських досягнень і їх інтеграції з метою забезпечення сталого соціально-економічного розвитку [3]. Доцільно виділити наступні аспекти інноваційності:

- генерація нових ідей з наданням повного доступу всіх економічних суб'єктів до високотехнологічних ринків та секторів;
- випереджальне зростання капітальних вкладень і забезпечення гарантій держави в розвиток інтелектуального капіталу;
- інноваційна культура індивіда і суспільства;
- мотиваційні механізми інноваційної активності;
- інтенсивний обмін і поширення інформації, подолання інформаційної асиметрії;
- формування креативного мислення учасників інноваційного процесу;
- виділення пріоритетних технологій і галузей і їх бюджетна підтримка;
- врахування ефекту «снігової кулі» в поширенні інновацій (коли зростання інноваційної активності в одній сфері викликає зростання в іншій);
- залучення віртуальних спільнот споживачів і експертів в інноваційний процес.

Таким чином, аналіз позиції дослідників щодо взаємозв'язків інноваційного середовища, інноваційного процесу, споживачів і виробників дозволяє відзначити наступне.

Для прийняття як короткострокових, так й довгострокових рішень в інноваційному процесі характерний високий рівень невизначеності. В умовах чистого ринку інноваційна діяльність здійснюється недостатньо ефективно. Інновації властиві організованому ринку, на якому виробники й споживачі вибудовують довгострокові відносини та обмінюються інформацією. У ряді випадків спостерігається інформаційна асиметрія, і це може уповільнити інноваційні процеси. Споживачі активно впливають на інноваційні процеси, формують запит для виробників. Великі перспективи тут мають віртуальні спільноти споживачів, оскільки швидкість їх впливу на виробників вище. У свою чергу, виробники орієнтуються на майбутні потреби. Ефективність інноваційного процесу залежить від наявності інерційних процесів в економічному просторі, і в їх подоланні висока роль державної інноваційної системи та інноваційного середовища. Виробництво інновацій здійснюється в рамках інноваційних систем. Інноваційні системи відрізняються не тільки спеціалізацією виробництва, але і тим, як державні інститути об'єднують споживачів і виробників знання в систему, які інститути впливають на інноваційні процеси. Взаємодія споживачів й виробників визначається сутнісними характеристиками інноваційного середовища, де відбувається обмін інформацією. На інноваційне середовище надають впливу й властивості різних типів ринку, які повинні враховуватися при розробці підходів до управління інноваційним середовищем. Аналіз взаємодії споживача й

виробника, а також інновація продукту повинні лежати в основі нового розуміння державних інноваційних систем, в рамках яких формується інноваційне середовище. Інституційний підхід є продуктивним для розгляду питань управління інноваційним середовищем, оскільки дозволяє повною мірою врахувати характеристики інноваційних систем та особливості взаємин між виробниками й споживачами інновацій.

Список використаних джерел.

1. Скворцов Д.І. Інновація, інноваційність та інноваційний розвиток з позицій економічної теорії / Д. І. Скворцов // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». – 2 013. – №776. – С. 309-314.
2. Carlsson B. Innovation systems: analytical and methodological issues / B. Carlsson [et al.] // Research policy. – 2002. – Vol. 31. – № 2. – P. 233-245.
3. Freeman C. The diffusion of technical innovations and changes of techno- economic paradigm / C. Freeman, G.S.P.R.U.U. of S. (Brighton, C. Perez. – Science Policy Research Unit University of Sussex, 1986.

БОТВІНА НАТАЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

*професор кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.е.н., професор*

РОЛЬ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Актуальність. Головними завданнями органу державного фінансового контролю є: здійснення державного фінансового контролю за використанням і збереженням державних фінансових ресурсів, правильністю визначення потреби в бюджетних коштах та взяттям зобов'язань, необоротних та інших активів, ефективним використанням коштів і майна.

Мета дослідження. Метою фінансового контролю є передусім – відповідь на запитання – наскільки дієво спрацювали певні інструменти та важелі фінансової політики.

Роль фінансового контролю на підприємствах покликано не лише демаскувати існуючі відхилення й спотворення задля їх управління, йому притаманне глибше змістове наповнення.

Важливим вектором модернізації фінансового контролю вважається неухильне дотримання принципів, правил та етичних норм зі сторони спеціалістів фінансових контролюючих органів.

При здійсненні фінансового контролю як інструменту підвищення ефективності фінансового механізму слід акцентуватись, що основними його принципами вважаються: законність; оперативність; достовірність; доцільність; обмеженість; самодостатність; безперервність; своєчасність глибина, повнота; компетентність; транспарентність, відповідальність; ефективність. Наріжними етичними принципами професійної поведінкової реакції спеціалістів фінансових контролюючих органів вважаємо: незалежність, чесність, транспарентність, лояльність, відстороненість, конфіденційність, коректність поведінки [1]. Нині на підприємствах України простежуються нові тренди розвитку фінансового контролю.

Якщо об'єктом фінансового контролю є економічні суб'єкти підприємницької сфери, то архіважно окреслити контур його сприйняття, як певного закономірного явища. Отже, коло фінансового контролю у даному зрізі має носити певний обмежувач, а швидше самообмежувачий характер.

Згортається сфера діяльності державного фінансового контролю, переважно, він зосереджується на фінансовому контролі щодо вартісних композицій руху ВВП, маси грошей, утворенням і використанням бюджетних коштів, що залучають у розпорядження держави. Водночас збільшується коло дії недержавного фінансового контролю, в частині діяльності аудиторських, страхових, кредитних інституцій тощо.

Спостерігається певне зрушення від фінансового контролю наступного до превентивного. На макрорівні економічного простору, увага переважно, приділяється доцільності і ефективності використання бюджетних коштів в період затвердження щорічних проектів держбюджету. На рівні економічних суб'єктів нарощується увага щодо фінансового моніторингу інвестиційних проектів.

В наслідок сукупного фінансового контролю на підприємствах демасковано та згруповано проблематику контрольної динаміки на рівні органів державного контролю та на рівні економічних суб'єктів розпорядників та визискувачів державної фінансової підтримки [2]:

- незадовільний фінансовий контроль за діяльністю державних економічних суб'єктів демонструє системне падіння ефективності управління та низьку планку фінансової дисципліни;
- порушення фінансової й бюджетної дисципліни через неоприбуткування певної вартості товарно-матеріальних цінностей, нездійснення індексації промислового фонду, приховування заборгованості з виплат за підвищення кваліфікації робітників, отримання більших сум бюджетних засобів через збільшення асигнувань, збільшення сум кредиторської заборгованості;
- брак дієвого внутрішнього контролю підприємств;
- брак посад ревізорів у складі регіональних органів управління наявність сукупної заборгованості зі сплати обов'язкових внесків перед державним і місцевим бюджетами;
- існування випадків неумотивованого надання фінансової бюджетної підтримки, що зумовлюють незаконне використання бюджетних засобів;
- надання економічними суб'єктами недостовірної спотвореної інформації щодо контуру розрахунків із бюджетом;

- наявність втрат сукупних фінансових і матеріальних ресурсів (нецільове й незаконне витрачання фінансових ресурсів, недостача ресурсів, інші порушення фінансової та бюджетної дисципліни (незаконні залишки, заниження обліку вартості ресурсів, кредиторської заборгованості);

- існування низки не розв'язаних завдань правового та методологічного характеру;

- збиткове функціонування підприємств та їх банкрутство й ліквідація;

- низька бюджетна та виконавська дисципліна та не забезпечення повної достовірної інформації щодо здійснення заходів з унеможливлення та усунення демаскованих недоліків та порушень за наслідками здійснених ревізій та перевірок;

- незадовільна робота щодо формування й забезпечення використання функцій внутрішнього фінансового контролю в органах регіонального управління та міністерстві;

- спотворення сукупних обсягів кредиторської та дебіторської заборгованості.

Висновки:

Сучасні фінансові відносини потребують високопрофесійного управління з боку державних та місцевих органів влади, які мають забезпечувати ефективне, результативне і прозоре управління державними фінансами.

Україна потребує наразі докорінних змін у системі державного фінансового контролю. Зокрема одне з основних питань на шляху реформування цієї системи є закріплення нормами законодавства видів, форм та методів державного фінансового контролю притаманних саме для українського суспільства.

Список використаних джерел.

1. Большакова О.Ю. Методологічні принципи фінансового контролю: принцип незалежності / О.Ю. Большакова, Г.О. Кравченко // Фінансовий контроль. – 2004. – № 2 (19). – С. 44–48.

2. Ботвіна Н.О. Роль фінансового контролю при реалізації фінансової політики в аграрній сфері економіки / Н.О. Ботвіна. – Регіональна бізнес-економіка та управління. Науковий, виробничо-практичний журнал. Випуск № 4 (32), – 2011. – С.87-93

3. Шевчук О.А. Державний фінансовий контроль: навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київ: УБС НБУ, 2014. 418 с.

БРЄЄВА ЄВГЕНІЯ МИКОЛАЇВНА

*молодший науковий співробітник науково-дослідного сектору
Херсонського національного технічного університету, к.е.н.*

СТРАТЕГІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ СФЕРИ ПОСЛУГ

Ефективність управління інноваційною діяльністю на підприємствах сфери послуг значною мірою визначаються доцільною організаційною структурою, яка дозволяє упорядковувати завдання відповідно до головної мети інноваційної діяльності, приводити у відповідність з принципами компетентності та відповідальності управлінські завдання, розподіляти відповідальність, скорочувати термін управління, визначати баланс стабільності та гнучкості.

Управління інноваційною діяльністю повинно орієнтувати інноваційну, інвестиційну і виробничо-збутову діяльність суб'єктів господарювання на виявлення і всебічне використання існуючих та перспективних ринкових можливостей, підтримуючи баланс внутрішніх і зовнішніх резервів розвитку, з метою досягнення успіхів у конкуренції, максимізації поточних і перспективних доходів [1].

Сьогоднішні бізнес-процеси, що складаються з численних практик, операцій, моделей даних, додатків і багатьох інших точкових рішень, повторених сотні разів у сотнях підрозділів, необхідно раціоналізувати. Сьогодні підприємствам сфери послуг потрібна не нова система, а можливість перетворити всі бізнес-процеси у стандартну форму, відкриту для маніпуляцій за допомогою вже наявних інструментів та умінь. Управління бізнес-процесами можна досягти при фундаментальному зрушенні від реінжинірингу до безперервного управління інноваційною діяльністю підприємств сфери послуг.

Проект реінжинірингу бізнес-процесів можливо проводити тільки у тому випадку, коли визначені місія і стратегічне бачення інноваційної діяльності підприємств, розроблена система управління за цілями MBO (Management By Objectives).

У сучасних умовах на реінжиніринг бізнес-процесів опирається концепція NGOSS (New Generation Operational and Support Systems), яка є інструментом для вирішення всіх проблем підприємств сфери послуг. Вона дає змогу побудувати оптимальну стратегію інноваційної діяльності підприємства сфери послуг для стрімко змінюваних умов ринку, генерувати нові послуги й завжди бути ефективним. Головною перевагою концепції NGOSS – є відпрацьованість усіх рішень до рівня готових програмних продуктів.

Для реалізації вказаної концепції необхідна корпоративна інформаційна система, розроблена за певним стандартом і покликана забезпечити її інформаційне наповнення достовірними відомостями про саме підприємство та стан певного ринку, а також створити базу даних із чинними стандартами (нормативними документами тощо).

Також для активізації інноваційної діяльності підприємств сфери послуг в наукотехнічній і виробничій сферах може бути використаний технологічний аудит. Технологічний аудит дозволяє прогнозувати комерційний потенціал нових розробок, управляти всім процесом просування технологій на ринки [2]. Трансформація наукотехнічних розробок в інноваційний продукт, придатний для виробництва і ринку – один із найскладніших етапів, що пов'язують науку зі споживачем.

Оскільки на процес виробництва в кожній конкретній ситуації впливають численні змінні фактори, виникла потреба проведення технологічного аудиту на основі сучасних інформаційних технологій з використанням економіко-математичних моделей прогнозування перспективності інновацій. Відповідно до цього визначено наступні основні завдання:

- виявлення ролі, методів, шляхів проведення технологічного аудиту для успішної комерціалізації наукових розробок;
- формування критеріїв для відбору й експертного аналізу інноваційних рішень;
- розробка методології технологічного аудиту;
- розробка математичних моделей багатфакторного аналізу ринкових параметрів, що впливають на вибір інноваційних розробок.

Таким чином технологічний аудит виявляє високі технології, обґрунтовує їх ефективність і сприяє стратегії інноваційної діяльності підприємств, яка розробляється з орієнтацією діяльності на майбутнє. Головним завданням стратегії є забезпечення здійснення інноваційної діяльності підприємств сфери послуг.

Список використаних джерел.

1. Савіна Г.Г. Ключові проблеми інноваційної діяльності промислових підприємств / Г.Г. Савіна, Є.О. Зінченко // Культура народів Причорномор'я. – 2011. – С. 65–68.
2. Грузнов И. И. Эффективные организационно-экономические механизмы управления : монография / Грузнов И. И. – Одесса : Полиграф, 2009. – 528 с

БУТЕНКО ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА

*доцент кафедри електронного урядування та інформаційних систем
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н., доцент*

БАТЛЮК ОЛЕГ ВОЛОДИМИРОВИЧ

*студент ОРІДУ НАДУ при Президентіві України,
засновник ТОВ «САНА ЛЕНД», депутат Одеської обласної ради*

КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА: ІННОВАЦІЙНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Розвиток суспільства потребує постійних інноваційних імпульсів. Корпоративна культура є потужним рушійним чинником ефективного впровадження нововведень, оскільки сприяє якісній зміні у свідомості та поведінці людей і сприяє зміні характеру взаємодії керівників і персоналу підприємств, зміні укладу організаційних цінностей та норм. Корпоративна культура за своєю природою також є соціальною інновацією, оскільки сприяє здійсненню соціальних змін відповідно до вимог інноваційного розвитку підприємства, а також формує у працівників певну мотивацію до ефективної реалізації запланованих змін.

Поняття «культура» (лат. cultura, форми: colui, cultum, colere) має латинські корені й означає «обробляти, вирощувати, розводити, мешкати, населяти, турбуватися, поважати й, нарешті, бути утвореним, мати гарні манери» [2].

Інноваційна корпоративна культура – це система поширених в компанії норм і цінностей, що забезпечує високий рівень сприйняття, ініціації та реалізації інновацій. Згідно з дослідженнями Асоціації менеджерів¹, 55% респондентів відзначають необхідність більш активної інноваційної політики компанії в цілому [1].

Одним з інноваційних процесів корпоративної культури українських підприємств, які активно впливатимуть на процеси повноправного входження України в європейську економічну систему, беззаперечно виступає розвиток етики бізнесу.

Етика бізнесу розвивається на двох ієрархічних рівнях (рис. 1):

Важлива роль у формуванні сильної корпоративної культури і подальшому її інноваційному розвитку належить керівництву підприємства. Керівники, закладаючи основи майбутньої культури ще на стадії створення нового бізнесу, згодом транслюють культурні цінності й уявлення членам організації за допомогою цілого ряду механізмів.

Ефективна дія наведеного механізму можлива за умови інноваційних впроваджень, інвестування коштів у програму розвитку корпоративної культури на підприємстві, підготовки кваліфікованого персоналу для програми формування корпоративної культури, приведення у відповідність структури управління напрямками формування корпоративної культури, ознайомлення працівників з місією підприємства та напрямками подальшої діяльності. Це сприятиме адаптації співробітників до нових вимог ринкового середовища, підвищенню їх внутрішньої готовності до цього процесу.

Розвиток корпоративної культури в напрямку росту інноваційної сприйнятливості та активності персоналу дозволяє:

- забезпечити відповідність і збалансованість стратегічних бізнес-завдань компанії і тенденцій інноваційного розвитку в галузі і бізнес-співтоваристві в цілому;
- підвищити лояльність співробітників по відношенню до компанії, їх творчу активність у напрямку інноваційного розвитку, стимулюючи зростання пропозицій щодо вдосконалення бізнес-процесів та інших організаційних змін, пов'язаних з підвищенням ефективності та результативності управління;
- знизити опір впровадженню організаційних змін, що виникає через особливості існуючої корпоративної культури;

- прискорити процес інтеграції і формування в компанії ефективних команд, що реалізують інноваційні проекти.

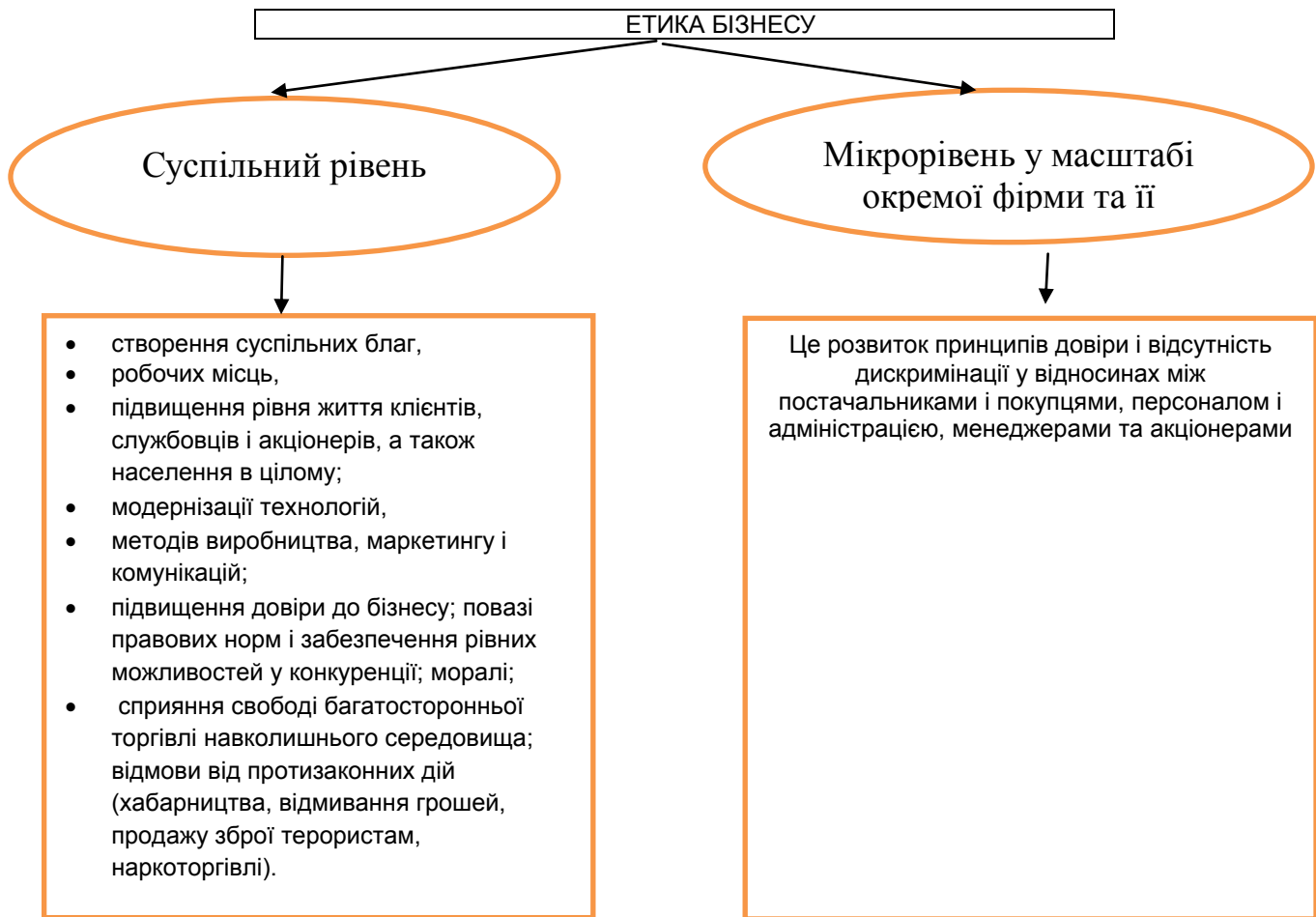

Рисунок 1—Етика бізнесу

Носіями інноваційної корпоративної культури в першу чергу повинні стати керівник організації та топ-менеджери, які будуть «транслявати» елементи культури підлеглим. Для формування ефективної інноваційної організаційної культури найбільш широко використовуються наступні технології:

- навчальні семінари з метою створення у персоналу настрою на ініціацію і сприйняття інновацій;
- тренінги для управлінської команди, спрямовані на формування конкретних навичок, адекватних планованій культурі. Вони дозволяють топ-менеджерам краще зрозуміти ситуацію в компанії і визначити роль кожного з них у розвитку інноваційної корпоративної культури;
- допомогу в розробці конкретних інструментів (процедур стимулювання креативності, ініціативності, високої інноваційної активності персоналу тощо);
- розробка і проведення корпоративних заходів, спрямованих на прискорення і зростання ефективності впровадження інноваційної корпоративної культури[2].

Кращими керівниками, здатними вирішувати завдання по ініціації та реалізації організаційно-управлінських інновацій, є креативні співробітники, відкриті змінам. Однак для менеджерів українських компаній залишатися креативними, відкритими змінам і сприйнятливими до інновацій – вельми складне завдання, оскільки багато компаній побудовані за лідерському типу, де роль першого керівника – вирішальна, а ініціатива у здійсненні інновацій розглядається як «замах на керівництво» і прагнення до «захоплення влади».

Список використаних джерел.

1. Національна доповідь «Організаційно-управлінські інновації: розвиток економіки, заснованої на знаннях» / під ред. С. Є. Литовченко. – М.: Асоціація менеджерів. – 2018. -С.104.
2. Асаул А.Н.. Організація підприємницької діяльності: підручник. – СПб.: АНО ІПЕВ. 336с., 2015

БУТЕНКО ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА

*доцент кафедри електронного урядування та інформаційних систем
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н., доцент*

ЯКОВЧУК СОФІЯ ЮРІЇВНА

студент ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

*Види управлінських конфліктів у системі менеджменту організацій
Конфлікти в суспільстві виконують дві функції:
діагностики та перебудови.
Н. Андрєєв*

Система менеджменту сучасного підприємства може існувати як мінімум в двох , а саме породжує управлінські конфлікти, а, з іншого боку, є способом розв'язання конфліктів, при цьому не тільки управлінських, а й будь-яких організаційних та економічних. Тому конфлікти, з одного боку, можуть бути перешкодою для розвитку системи менеджменту, а, з іншого боку, сприяти такому розвитку і це залежатиме від двох аспектів: від вміння управляти управлінськими конфліктами та отримувати функціональні наслідки, а також від середовища виникнення управлінських конфліктів.

Конфлікти поділяють за рівнем зростання складності суб'єктів на:

- міжіндивідуальні,
- міжгрупові за інтересами,
- етнонаціональними ознаками,
- соціальним становищем;
- міжпартійними чи між асоціаціями;
- внутрішньоінституціональні конфлікти;
- між секторами розподілу праці;
- між державами;
- міжкультурні чи між типами культур [3].

Саме такі типи конфліктів часто є джерелом виникнення або зростання рівня управлінських конфліктів.

Усі види конфліктів за сферами життєдіяльності можна поділити на конфлікти виробничої сфери життєдіяльності та невиробничої сфери життєдіяльності(рис. 1). У виробничій сфері життєдіяльності конфлікти виникають під час виробничої діяльності в різних сферах та рівнях. Можна виокремити такі види конфліктів: політичний, економічний, юридичний, екологічний, сімейно-побутовий, педагогічний, організаційно-управлінський, науковий.

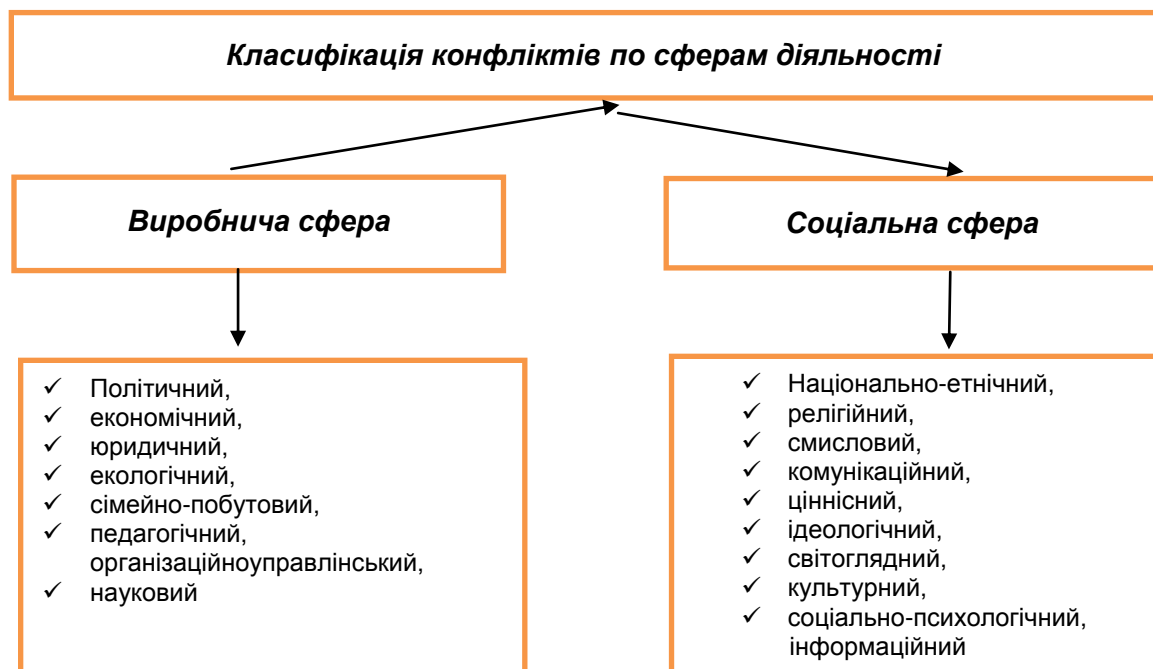

Рисунок 1. Класифікація конфліктів по сферам діяльності

Відомий науковець Карен Джен запропонував поділяти конфлікти на підприємствах на такі види [1]:

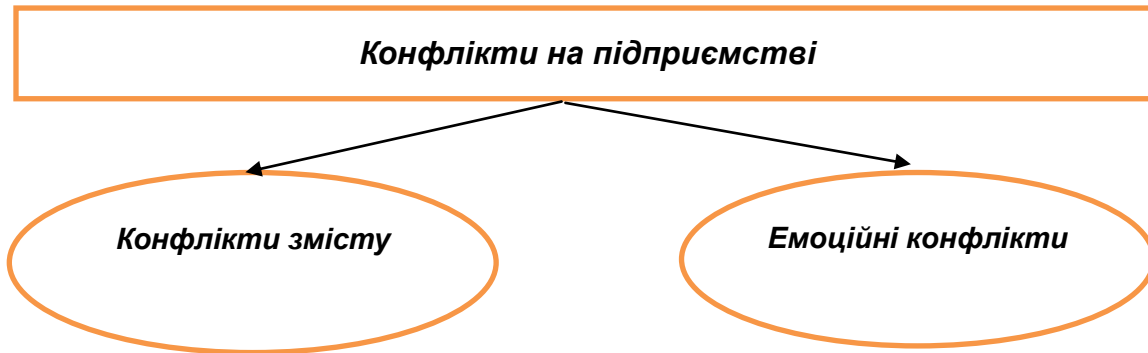

Рисунок 2. Конфлікти на підприємстві

Конфлікт змісту – передбачає відмінності в уявленнях працівників про цілі, обов’язки, завдання, які перед ними поставлені. Особливість таких видів конфліктів полягає у різних поглядах на суть і значення завдань та на цілі, які визначають для себе опоненти.

Емоційні конфлікти – соціально-психологічна незбіжність та несумісність працівників, які виконують спільну роботу або реалізують ті самі цілі.

В улагоджуванні конфліктів, управлінні поведінкою персоналу в конфліктних ситуаціях винятковою, вирішальною вважається роль керівника [2]. Це зумовлено тим, що керівник будь-якого рангу й рівня є особою, яка з погляду свого службового становища зацікавлена як у підтриманні конфліктів функціонально-позитивної спрямованості, що йдуть на користь загальній справі, так і в запобіганні, найшвидшому подоланні деструктивних конфліктів, що завдають своїми негативними наслідками шкоди спільній роботі. Керівника зазвичай наділено певними повноваженнями, він володіє певним обсягом влади. А отже, має можливість впливати на своїх підлеглих, у тому числі впливати на їхню поведінку в конкретному конфлікті.

Керівник у силу соціального рангу, своїх обов’язків, прав і повноважень стосовно інших людей та персоналу є виразником лояльності (коректності, доброзичливості). У першу чергу від нього залежить створення у великому чи малому колективі атмосфери, що сприяє свободі й повазі до особистості, проявові ініціативи, справедливій винагороді за роботу, запобіганню негативним наслідкам будь-яких конфліктів, особливо тих, що виникають на ґрунті невдоволення умовами праці й спілкування.

Список використаних джерел.

1. Джен К. Міжкультурні відмінності в управлінні конфліктами: індуктивне вивчення поведінки китайських і американських менеджерів / К. Джен // Управління корпоративною культурою. Журнал. - 2011. - № 1.31
2. Ковальчук Г. Р. Формування стратегії вирішення управлінських конфліктів у діяльності машинобудівних підприємств / Н. Ю. Подольчак, Г. Р. Ковальчук, Н. І. Подольчак // Вісник Національного університету — Львівська політехніка: — Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку // . – 2014. – № 797. – С. 101–108
3. Цюрупа М.В. Основи конфліктології та теорії переговорів / М.В. Цюрупа. – К.: Кондор, 2004. – 172. с

ВЕЛИЧКО ТЕТЯНА ГРИГОРІВНА

*доцент кафедри менеджменту організацій
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н., доцент*

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР

Сучасна індустріальна цивілізація та її стрімкий розвиток впродовж останніх десятиліть ХХ ст. вказав людству на поглиблення кризових явищ практично у всіх сферах світового розвитку. Це зажадало від суспільства сформування нового світогляду, іншого розуміння багатства та критеріїв його вимірювання, корекції спільних цілей і пріоритетів. Прагнення виділити напрямки, де люди можуть брати на себе спільну відповідальність, значно розширило коло питань з проблем міжнародної співпраці, кооперування, інтеграції.

Одним з інструментів вирішення комплексу проблем стала концепція сталого розвитку, формуванню якої передувало кілька десятиліть дискусій і пошуків за участю представників світової політичної та наукової еліти. На Конференції з навколишнього середовища та розвитку (Ріо-де-Жанейро, 1992 р.), вперше в історії міжнародних та національних стратегій розвитку, охорону навколишнього середовища було названо рівнозначним елементом поряд з економічною ефективністю та соціальною справедливістю. Вперше офіційно було визнано ідеал сталого розвитку, який набув нового політичного, соціально-економічного, а не тільки екологічного значення. На сьогоднішній день дана концепція є найпоширенішою і нерідко іменується «всесвітньої моделлю майбутнього цивілізації».

Зростання складності суспільства на сучасному етапі розвитку характеризується появою та загостренням низки взаємообумовлених проблем, багато з яких набули глобального характеру та вимагають негайного вирішення.

Концепція сталого розвитку, як світоглядна модель, яка зосереджена на загальному добробуті, запропонувала новий підхід до глобальних проблем, пов'язаних з протиріччями розвитку людства в цілому. На порозі глобальних перетворень суттєві зміни необхідні були у всіх сферах суспільного життя, зокрема і в політичній, перед якою постали нові цілі й завдання все більшого масштабу, та які вимагали певної модифікації цієї системи. Сталий розвиток висунув на порядок денний політичних інститутів проблеми, які були пов'язані з винайденням балансу між необхідністю глобального управління та збереженням державного суверенітету країн, пошуком ефективних методів вирішення глобальних та локальних проблем [1].

Політичні та міжнародні аспекти сталого розвитку суспільства у своїх працях досліджують як зарубіжні, так і вітчизняні науковці. Серед зарубіжних авторів варто згадати Д. Медоуза, Л. Брауна, Н. Картера та ін. Вплив глобалізації на сталий розвиток досліджується Д. Кортеном, Г. Френчем, К. Флавіном.

Такі наші вчені, як С. Герасимова, Л. Круглякова, В. Кухар, О. Осауленко та багато інших теж вивчають та обговорюють питання нової парадигми в колі науковців, політиків та представників громадськості України.

Після ухвалення в Ріо-де-Жанейро «Порядку денного на ХХІ ст.» (1992 р.), минули роки. Напрацьовані різноманітні базові документи, не замовкають дискусії навколо концепції сталого розвитку, але все це не дає змоги для аналізу ролі політичної складової й тих проблем, які породжувалися необхідністю переходу до сталого розвитку, та який сьогодні неможливо відокремлювати від ретельної оцінки сучасної політичної та економічної ситуації у світі з точки зору готовності до цього переходу.

На відміну від епохи холодної війни, що розділяла світове співтовариство, глобалізація, як всеохоплююче, багатогранне явище та найпотужніша тенденція нашого часу значно посилила вплив на всі світові процеси та, зокрема, на рух до сталого розвитку. Глобалізм – це процес, що має переважно суб'єктивний характер, його прояви мають позитивні та негативні риси (жорсткі та несправедливі правила в сфері економіки, фінансів, торгівлі, подвійні стандарти, відсутність прозорості в прийнятті рішень тощо). Можна стверджувати, що він не суперечить ідеям сталого розвитку, які можуть бути найкращим чином реалізованими саме в умовах та засобами глобалізації, а з іншого боку загрожує їх реалізації. Тобто, в ситуації, коли позитивні та негативні наслідки глобалізації багато в чому залежать від політики міжнародних фінансових і торговельних інституцій, реалізація ідей сталого розвитку – це лише висловлення побажань для врахування ними у своїй діяльності принципів сталого розвитку.

Тому, уявлення про характер зв'язку між глобалізацією і сталим розвитком має вирішальне значення для процесів формування політики в цій сфері та надання їм комплексного характеру, стратегічної спрямованості та ефективності.

Конфронтаційні тенденції у світі сьогодні є супутниками глобалізації, а головною серед них – нерівноправна ситуація між розвиненими країнами, та тими, що тільки розвиваються. Сучасна система світового розподілу праці, світової торгівлі та кредитування міжнародними фінансовими установами побудована так, що транснаціональними економічними агентами формуються національні ринки з урахуванням переважно власних інтересів, тобто багаті ресурсами одні, а прибутки від їх використання отримують інші. Умовою сталого розвитку є цивілізаційний діалог між Заходом і Сходом. Відповідальність розвинених країн за просування ідей сталого розвитку з метою скорочення розриву в розвитку між Заходом і Сходом може створити гармонійні взаємини всередині суспільства, та між природою і суспільством.

Зміни співвідношення значення різних рівнів у розв'язанні загальних проблем сталого розвитку існують, і сьогодні ми є свідками цього: основні можливості їхнього вирішення змістилися з державного до глобального, регіонального і місцевого рівнів, а під впливом якісного і кількісного посилення економічних, соціальних, екологічних, енергетичних, інформаційних зв'язків у світі відбувається посилення ролі глобального рівня.

Глобалізація потребує суттєвої зміни структур економічної та політичної влади, системи прийняття рішень як на рівні окремих країн, так і на міждержавному рівні. Глобалізація – це не альтернативний шлях, вона повинна підкоритися цілям сталого розвитку. Звісно, такі зміни не можуть не торкнутися інтересів і амбіцій найбільш могутніх суб'єктів глобалізаційних процесів. Більш того, саме цим змінам опирається більшість економічних і політичних інституцій та окремих людей, діяльність яких ґрунтується саме на кількісному зростанні.

Глобальні процеси, що динамічно розвиваються, диктують необхідність керованого світового розвитку через керований перехід до сталого розвитку. Керування глобалізацією – це головна мета міжнародного співтовариства задля використання її з максимальною для максимальної кількості людей вигодою. Ще на початку ХХ ст. з'явилася ідея створення світового уряду, започатковано пошук форм управління процесом поступального руху єдиного людства. Але коректної відповіді на питання про можливість керувати розвитком досі не існує.

Нову парадигму розвитку суспільства доцільно розуміти як скоординовану глобальну стратегію виживання людства, яка орієнтована на оптимізацію використання ресурсів, що перебувають у суспільній власності, а також на обмеження діяльності ринку, який не в змозі задовольняти довгострокові проблеми, що стосуються відносин між поколіннями [2]. Імператив виживання людства зумовлює необхідність консолідації потенціалів різних країн.

Але характер концептуальних напрацювань, пов'язаних зі сталим розвитком, їх стратегічна складова мають суттєві недоліки, а перешкоди, які виникають на шляху втілення ідеї сталого розвитку, недооцінюються. Рішення проблем полягає у перетворенні процесу глобалізації на справедливо регульований, спрямований на забезпечення сталого розвитку.

Список використаних джерел.

1. Важелі і механізми формування сталого розвитку економіки в умовах світової глобалізації : [матеріали наук.-практ. Інтернет-конф.] (9–10 грудня 2010 р.) – Тернопіль : Крок, 2010. – 372 с.
2. Дергачова, К. О. Проблеми сталого розвитку в умовах глобалізації // Дослідження світової політики: Зб. наук. пр. / ІСЕМВ НАН України. – 2004. – Вип. 29. – С. 119–129.

ЯЦКЕВИЧ ІННА ВОЛОДИМИРІВНА

*професор кафедри менеджменту організацій
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, д.е.н., доцент*

ВОЗНЕНКО ЛЕОНІД ВАЛЕРІЙОВИЧ

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ З МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Вступ. Питання становлення та розвитку сучасного співробітництва органів публічної влади з міжнародними організаціями на сьогодні є актуальними та відкритими. Вони передбачають політико-правовий аналіз різних структур, які впливають на процес упровадження реформ як базису формування публічного управління в українській державі.

Сьогодні варто звернути увагу на наукові здобутки зарубіжних дослідників, що зробили значний внесок у формування фундаментальних положень щодо дослідження зазначеної проблематики. Особливий внесок зробили такі дослідники: р. Вард, Л. Міллер, К. Уебстер.

Протягом останніх десятиліть вивченню теоретичних та практичних аспектів стосовно дослідження організаційно-правового механізму в співробітництві органів влади з міжнародними організаціями та розвитку зовнішньої політики присвячено багато праць відомих вітчизняних науковців, серед яких: Т. Алексєєва, М. Антонович, І. Бабець, Т. Бельська, О. Буткевич, С. Віднянський, Т. Герасимчук, С. Горбатюк, А. Донець, А. Киридон, В. Ковалевський, Ю. Козак, З. Кутайні, А. Мартинов, А. Мокій, А. Овчаренко, В. Теліпко, А. Ткач, С. Троян, В. Шамрай, Т. Яхно. Однак поза увагою науковців і досі залишаються проблеми, пов'язані з питаннями співробітництва міжнародних організацій та органів влади на світовому, державному та регіональному рівнях.

Мета роботи. Детальне дослідження особливостей організаційно-правового механізму в сфері співробітництва органів влади з міжнародними організаціями, аналіз та систематизації вітчизняного та зарубіжного досвіду стосовно сутності та особливостей зазначеної проблематики в процесі становлення української держави.

На сучасному етапі глобалізації співробітництво України з міжнародними організаціями є одним із пріоритетних напрямів формування стратегії щодо розвитку зовнішньополітичної діяльності. Саме тому зростає необхідність у комплексному дослідженні системи понять, зокрема: «міжнародні відносини», «співробітництво», «міжнародне співробітництво», «міжнародні організації», «міжнародні урядові організації», «міжнародні неурядові організації», «публічна влада», «взаємовідносини органів публічної влади та міжнародних організацій».

Матеріали та методи. У сучасних умовах термін «міжнародні відносини» трактують як системну сукупність політичних, економічних, дипломатичних, правових, воєнних, гуманітарних та інших зв'язків і відносин між суб'єктами світового співтовариства, до яких належать держава, народ, суспільні та громадські рухи, різноманітні організації тощо [2, с. 157]. Міжнародні відносини, що реалізувалися через двосторонні відносини держав, мають більш тривалу історію. Консульські установи, метою яких є захист торговельних інтересів, виникли ще за часів Стародавньої Греції, а дипломатичні установи, покликані забезпечити представництво держав, набули своїх сучасних ознак у XV ст. Саме ці установи дали поштовх для формування більш складних міжнародних інституцій у XIX ст. [8, с. 1].

Результати та обговорення. На даному етапі розвитку міжнародним відносинам притаманні глобалізація, інтернаціоналізація, розширення економічних, політичних та суспільних зв'язків, формування загальнолюдських цінностей стосовно процесів, які відбуваються в цій сфері щоденно. Однак сучасність характеризується суперечливістю, несправедливістю, військовими зіткненнями, зростанням конфліктів, що породжує виникнення кризової ситуації. Для врегулювання відносин між країнами світу виникає поняття «міжнародне співробітництво».

Етимологічно термін «співробітництво» має таке саме значення, що й у приватних відносинах, а саме: спільна діяльність, співучасть, партнерство, взаємодія тощо [4]. Дослідники В. Іваненко та В. Кузнєцов вважають, що «принцип співробітництва займає в системі принципів міжнародного права особливе місце, що обумовлено сутністю та соціальною роллю такого явища, як співробітництво народів і держав. Міжнародне співробітництво – це спільні дії суб'єктів у будь-якій сфері їх спільних інтересів, їх взаємопов'язана діяльність з узгодження своїх позицій, координації дій, вирішення проблем, що мають взаємне значення, і ухвалення взаємоприйнятних рішень» [4, с. 207] (тут і далі переклад автора. – К. Х.).

Дефініція «міжнародне співробітництво» відображає таку взаємодію двох або декількох держав, яка виключає застосування збройного насильства, будучи спрямованою на реалізацію спільних інтересів. Усупереч повсякденному розумінню, співробітництво – це не відсутність конфлікту, але уникнення його кризових форм.

Досліджуючи питання щодо взаємовідносин органів публічної влади з міжнародними організаціями як механізму міжнародного співробітництва держав, слід розглянути генезис концепції міжнародних організацій. Дефініцію «міжнародна організація» в науковий дискурс увів шотландський учений-юрист Джеймс Лорімер приблизно в 1867 р. у своїх останніх роботах. Праці Лорімера були добре відомими в Англії, а також перекладені французькою мовою. Німецький публіцист Костянтин Франц у 1880 р. виступав із промовою під назвою «Федералізм, як... принцип... міжнародних організацій».

Зазначимо, що єгипетський професор А. ЕльЕріаном у 1968 р. сформулював ще одне твердження, про те, що міжнародна організація – це асоціація держав, заснована договором, що має конституцію, загальні органи і юридичну особу, відмінну від особи держав-членів. Таким чином, це можна вважати ще одним кроком у розвитку міжнародних відносин за допомогою міжнародних організацій.

Науковець І. Лукашук зазначає, що міжнародні організації, засновані міжнародним договором організації, покликані на постійній основі координувати дії держав-членів відповідно до наданих їм повноважень. На думку р. Каламкарян, міжнародні організації як об'єднання держав засновані на основі міжнародного договору для досягнення загальних цілей, що мають постійні органи і діють в інтересах держав-членів з повагою до їх суверенітету.

Сьогодні стосовно визначення міжнародних організацій виокремлюють інституціональний підхід, відповідно до якого міжнародні організації являють собою сталий інститут усесторонніх міжнародних відносин, що виникає між трьома сторонами (державами) та уособлює в собі погоджені учасниками цілі, напрями діяльності, а також безпосередньо політико-правові норми.

Вітчизняний науковець О. Скрипник поділяє міжнародні організації на дві великі групи: – міждержавні (міжурядові) організації, засновниками і членами яких є держави; – міжнародні неурядові організації, що об'єднують фізичних або юридичних осіб, діяльність яких здійснюється поза межами офіційної зовнішньої політики держав.

Перші міжнародні міжурядові організації як правовий феномен з'явилися в середині XIX ст. та формувалися в політичних структурах влади. Така діяльність була спричинена зростанням потреб суспільства в міжнародному спілкуванні, встановленні взаємозв'язків, регулюванні відносин. Т. Свида розглядає міждержавні організації як об'єднання суверенних держав, що виникає на підставі міждержавного договору, має постійні органи та міжнародну правосуб'єктність і для досягнення спільної мети діє відповідно до загальновизнаних принципів і норм міжнародного права, її метою є співробітництво держав, рішення мають для держав як рекомендаційний, так і обов'язковий характер.

Б. Колосов зазначає, що міжнародна міжурядова організація – це об'єднання держав, засноване на основі міжнародного договору для досягнення загальних цілей, що має постійні органи і діє на загальних інтересах держав-членів при повазі їхнього суверенітету.

Учені Ф. Брайар та М.-Р. Джалілі розглядають неурядові міжнародні організації як структури співробітництва у специфічних сферах, які об'єднують недержавні інститути та індивідів кількох країн (релігійні організації (Екуменічна Рада Церков), організації учених (Пагоушський Рух), спортивні (ФІФА), профспілкові (МФП), правові (Міжнародна Амністія) тощо).

У. Ільницька досить чітко характеризує це поняття та зазначає, що «неурядова міжнародна організація – це організаційно оформлене, засноване на приватному погодженні некомерційне об'єднання національних організацій, союзів, груп і окремих осіб, що реалізує суспільно корисні цілі в різних галузях (публічно-правовій, соціальній, політичній, культурній, економічній тощо) та ґрунтується на неурядових угодах. Тобто держава не несе відповідальності за діяльність своїх громадян у таких організаціях.

Зазначимо, що до міжнародних неурядових організацій належать організації, створені не на основі міждержавної угоди. Вони повинні мати такі ознаки: – відсутність серед завдань організації отримання прибутку; – юридичне визнання хоча б однією державою або набуття консультативного статусу при міждержавній міжнародній організації; – фінансування з території більше ніж однієї країни [6].

Ще одним важливим критерієм нашого дослідження є феномен «публічна влада». Варто враховувати той факт, що в умовах сучасного розвитку немає єдиного значення стосовно терміна «публічна влада». На сьогодні дефініція «влада» визначається як «право керувати державою, політичне панування» [8, с. 57]. М. Вебер, Дж. Френч, Б. Рейвен, П. Блау, Д. Ронг визначали поняття «влада» як панівне становище окремих соціальних груп у суспільстві («володіння владою»). Е. Кеплен, Г. Саймон, р. Даль, Н. Полсбі визначали поняття «влада» як засіб чи інструмент, що використовується певними соціальними одиницями суспільства для досягнення власних цілей («використання влади»).

Влада, – вважає Ф. Рудич, – одна з фундаментальних засад суспільства. Вона наявна скрізь, де є усталені об'єднання людей: у сім'ї, виробничих колективах, різних організаціях і закладах, у державі. Влада – це здатність системи забезпечити виконання її елементами прийнятих зобов'язань, спрямованих на реалізацію колективних цілей.

Дослідниця Г. Чапала запропонувала таку класифікацію публічної влади: влада світового співтовариства, державна, муніципальна, влада в об'єднаннях громадян, сімейна влада [7].

Висновки. Із вищезазначеного очевидно, що діяльність публічної влади спрямована на реалізацію визначених цілей та програм, які гарантують захист прав, свобод та інтересів громадян, безпечно становить держави та суспільства, вирішення питань соціально-економічного та культурного значення. Як зазначає С. Телешун, публічна політика – це форма політичного процесу, який реалізується в публічному просторі, підтримується інформаційно-комунікаційними ресурсами та представлений комплексом прозорих вертикальних та горизонтальних взаємодій його учасників. Публічна політика як процес прийняття рішень містить два складники: політичний (процес розроблення) та управлінський (процес управління публічною політикою та процес імплементації).

Наведена в роботі полеміка щодо ідентифікації понятійно-категорійного апарату підтверджує актуальність дослідження сутності та напрямів бажаних прогресивних перетворень у співробітництві міжнародних організацій та органів публічної влади.

Під час наукового аналізу особливостей співробітництва органів влади з міжнародними організаціями досліджено та систематизовано вітчизняний і зарубіжний досвід стосовно сутності та особливостей зазначеної проблематики в процесі становлення української держави. Сформовано полемічну систему генезисів в ідентифікації понятійно-категорійного апарату, а саме понятя: «міжнародні відносини», «співробітництво», «міжнародне співробітництво», «міжнародні організації», «міжнародні урядові організації», «міжнародні неурядові організації», «публічна влада», «взаємовідносини органів публічної влади та міжнародних організацій», «регіональна політика». Зазначена систематизація підтверджує актуальність дослідження щодо сутності та напрямів бажаних прогресивних перетворень у співробітництві міжнародних організацій та органів публічної влади. Така співпраця відіграє важливу роль у політичній діяльності, зокрема в умовах нової політики – децентралізації, яка спрямована на суспільно-економічний розвиток української держави.

Перспективи подальших розвідок полягають у детальному системному аналізі понятійно-категорійного апарату під час дослідження механізмів взаємодії міжнародних організацій з публічною владою.

Список використаних джерел.

1. Вереш М. М. Політологія : підручник / М. М. Вереш. – 3-тє вид., перероб. і доповн. – Київ. – 2008. – 384 с. – Режим доступу : <http://politics.elib.org.ua/pages-2676.html>.
2. Герасимчук Т. Ф. Загальна теорія політики : навч. посіб. / Герасимчук Т. Ф., Киридон А. М., Троян С. С. – Київ : Кондор, 2017. – 266 с.
3. Державне управління : словник-довідник / [уклад. В. Бакуменко]. – Київ : УАДУ, 2002. – 228 с.
4. Каламкарян р. А. Международное право : учебник / Каламкарян р. А., Мигачев М. И. – М. : Эссмо, 2004. – 688 с.
5. Каск Л. И. О признаках государства / Л. И. Каск // Правоведение. – 1963. – № 1. – С. 26 – 37.
6. Політична система і громадянське суспільство: європейські і українські реалії : монографія / [А. І. Кудряченко, В. М. Бебик, В. І. Бортніков [та ін.] ; за заг. ред. А. І. Кудряченка. – Київ : НІСД, 2007. – 396 с.
7. Чапала Г. Місцеве самоврядування і громадянське суспільство: проблема співвідношення / Г. Чапала // Право України. – 2004. – № 2. – С. 127 – 132;
8. Amerasinghe C. F. Principles of the Institutional Law of International Organizations / C. F. Amerasinghe. – Cambridge : Cambridge University Press, 2005. – 571 p.

ГОНЧАР ОЛЕНА ВАЛЕРІЙВНА

магістрант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОСНОВИ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВЕТЕРИНАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Підприємницька діяльність у сфері ветеринарії є концепцію господарювання та управління комерційною діяльністю ветеринарного підприємства або підприємця, орієнтованою на умови розвитку ринку ветеринарних товарів і послуг, що сформували економічну кон'юнктуру і запити споживачів-власників тварин.

Ключем до успішної діяльності ветеринарного підприємства в сучасних ринкових умовах є розробка і впровадження маркетингового планування в діяльності вітчизняних підприємств. В умовах ринкових відносин роль маркетингу в сфері надання ветеринарних послуг полягає в сприянні прийняття рішення щодо підприємницьких завдань в сфері ветеринарії, пошуку реальних шляхів розвитку підприємств, формування оптимальної виробничої програми ветеринарної діяльності, інформаційного забезпечення, оперативного реагування на зміну кон'юнктури ринку ветеринарних товарів і послуг та ґрунтуються на певних принципах, зокрема:

- дослідження ринку ветеринарних товарів і послуг, економічної кон'юнктури (співвідношення попиту, пропозиції, цінова політика);
- сегментація ринку ветеринарних товарів і послуг, тобто виявлення для конкретного ветеринарного підприємства шляхом маркетингових досліджень найбільш відповідний профілю його діяльності і можливостям частини ринку конкретної групи споживачів;
- правильне реагування ветеринарного підприємства на вимоги активного і потенційного попиту, яке передбачає вміння адаптуватися і організувати управління та господарювання в залежності від мінливих вимог ринку і конкретних запитів власників тварин, співвідношень попиту і пропозиції тощо.

Дослідження внутрішніх факторів, можливостей ветеринарних підприємств полягає у визначенні:

1. показників виробничо-збутової діяльності і ветеринарних заходів;
2. тактики і стратегії у товарній, ціновій, збутової і комунікаційної політики;
3. організаційної структури управління;
4. виробничих витрат;
5. результатів фінансової діяльності;
6. напрямків діяльності підприємства;
7. сильних і слабких сторін діяльності підприємства для пошуку шляхів підвищення її ефективності і рентабельності.

Планування маркетингової діяльності ветеринарного підприємства має відношення до:

- обслуговування найбільш вигідних цільових покупців;
- завоювання нових покупців, розширення ринків;
- переваг над конкурентами;
- вивчення тенденцій розвитку ринку;
- максимізації доходів;
- найбільш вигідне використання ресурсів;
- мінімізації загроз у діяльності;
- визначення сильних і слабких сторін ветеринарного підприємства [1].

Основними функціями маркетингу у діяльності ветеринарного підприємства є: аналітична, виробнича, збутова, функція управління і контролю.

Маркетингові стратегії діяльності ветеринарного підприємства визначають для кожної складової маркетингу: види послуг та товарів, встановлення цін на вироблені товари або надані послуги та реклами. При розробці стратегій основну увагу приділяють бажанням і запитам власників тварин та потребам цільового ринку.

При розробці плану необхідно виконати наступні операції: сформувати цілі та стратегію; скласти бюджет; з'єднати стратегію з бюджетом і перевірити скоординованість плану.

Щоб визначити кожну дію маркетингового плану, необхідно детально розглянути кожну стратегію окремо і проаналізувати, які дії необхідно виконати, щоб здійснити цю стратегію, продумати послідовність дій, позначити дату здійснення дій та виконання стратегії в цілому. Необхідно скласти бюджет і розписати витрати по кожному виду діяльності. Далі слід розробити певну систему контролю за виконанням плану маркетингу, якій допоможе відстежити хід здійснення намічених робіт.

План повинен забезпечити роботу ветеринарного підприємства в реальних умовах, схильних до інновацій. Оскільки деякі дані, наприклад результати прогнозування, мають ймовірнісний характер, то план маркетингу є не законом, а гнучкою програмою дій і має кілька сценаріїв: мінімальний; оптимальний та максимальний [2].

Мінімальний варіант визначає діяльність при самому несприятливому сценарію розвитку подій, оптимальний – при оптимальному, максимальний – при найбільш сприятливому.

Отже, саме багатоваріантний план зводить до мінімуму помилкові дії ветеринарних підприємств при різкому погіршенні або поліпшенні обставин, а особливо при виникненні надзвичайних ситуацій.

Крім того, аналіз діяльності ветеринарних підприємств показав, що розвиток цього ринку стримується нестачею кваліфікованих фахівців, законодавчими обмеженнями і до сих пір не до кінця сформованим розумінням у власників вихованців, що якісне лікування не може коштувати дешево. На цьому тлі у власників вихованців зростає попит на цифрові послуги, такі як телеветеринарія.

В цілому, при плануванні слід визначити необхідність комунікацій між лікарем і пацієнтом, обмін інформацією, яке може стати одним з головних питань ветеринарії, і не важливо, як вона буде вестися – через мобільний додаток, спеціальний сервіс тощо. Необхідно зробити ветеринарні послуги ближче до власників вихованців.

У власників вихованців зараз безліч можливостей дістати будь-яку інформацію про будь-якого захворювання, але немає ніякого способу перевірити достовірність і надійність цих відомостей. Треба не тільки лікувати домашніх тварин, а й консультивати їх власників, знімаючи існуючі бар'єри. Необхідно також допомогати власникам розібратися в ситуації, зрозуміти, що потрібно робити, визначити рівень терміновості, вибрати клініку і фахівця для звернення.

Список використаних джерел.

1. Євтушенко А.Ф. Організація та економіка ветеринарної справи [текст] / А.Ф. Євтушенко, М.Т. Радіонова. – Київ : Арістей, 2014. – 284 с.
2. Кульба В.В. Сценарное исследование сложных систем: анализ методов группового управления / В.В. Кульба, Д.А. Кононов, И.В. Чернов, П.Е. Рощин, О.А. Шулигина // Управление большими системами. 2010. Специальный выпуск 30.1 «Сетевые модели в управлении». – С. 154–186.
3. Левківський Д.М. Бізнес і підприємництво в галузі ветеринарної медицини : метод. вказ. / Д.М. Левківський, Т.М. Грицик, П.Ю. Лаврів. – Львів : 2009. – 31 с.

ЖУРАВЕЛЬ ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА

доцент кафедри менеджменту організацій ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н.

ФІНАНСОВА ОЦІНКА МАРКЕТИНГОВИХ ПРОГРАМ ПІДПРИЄМСТВА

Програма маркетингу [3] – системи взаємопов'язаних заходів, що визначають дії підприємства на завданий період часу по всіх блоках маркетингу.

«Будь-яка маркетингова програма складається з певної сукупності задач або видів діяльності (етапів), які повинні бути виконані для подальшого просування компанії до поставленої перед нею мети» [2].

Отже, маркетингові програми підприємства за допомогою певних методів реалізують стратегії, спрямовані на досягнення мети підприємства.

У сучасних умовах загальна мета бізнесу полягає в забезпеченні максимальної вартості компанії, як віддзеркаленні багатства її власників. Відповідно до цієї концепції мета маркетингу полягає в максимізації доходів власників компанії у вигляді потоку дивідендів і приросту капіталу. Особливе значення маркетингу полягає у формуванні стратегій вибору цільових споживачів, побудові відносин довіри з ними і створенні відмінних переваг.

Після розробки маркетингової стратегії, спрямованої на підвищення вартості бізнесу, найбільш важким питанням є оцінка ефективності маркетингових програм. На українських підприємствах, як правило, відсутня єдина точка зору: маркетинголог оцінює маркетингову програму з погляду зростання продажів, а фінансист хоче бачити негайний ефект від кожного маркетингового заходу у вигляді збільшення операційного прибутку. Жоден з цих показників не співвідноситься безпосередньо з вартістю бізнесу. Необхідно розробити систему показників, яка враховувала б як короткостроковий, так і довгостроковий ефект від маркетингових програм.

Визначаючи показники маркетингу, ми виходитимемо із загального підходу KPI, ключових показників діяльності підприємства (Key Performance Indicators), обмежуючи сферу уваги маркетингом. Отже, загальна задача полягає у визначенні Маркетингових KPI, або МКPI, як цей набір показників позначатиметься надалі [1].

Як економічні показники, що найбільшою мірою відповідають суті ефективності маркетингу, рекомендується використовувати наступні чотири:

- виручка компанії за період часу;
- витрати на маркетинг;
- операційний прибуток;

- дисконтований період окупності маркетингових інвестицій MDPB (Marketing Discounting Payback)..

Показники виручка, витрати на маркетинг і операційний прибуток відповідають тільки «короткій хвилі» підвищення вартості бізнесу за рахунок маркетингу.

Вибір четвертого показника для оцінки економічної ефективності маркетингових програм, спрямованих на довгострокову перспективу, обумовлений в першу чергу його зрозумілістю для будь-якого менеджера-нефінансиста. Дійсно, цей показник дає достатньо чітке уявлення про результативність маркетингових програм, характеризуючи період часу, протягом якого окупляться інвестиційні витрати з урахуванням вартості грошей у часі. Оскільки традиційний показник окупності інвестицій позначається DPB (Discounting Payback), показник окупності маркетингових інвестицій назовемо MDPB (Marketing Discounting Payback).

Основний принцип оцінки ефективності маркетингової програми полягає у вивченні реакції операційного прибутку і/або MDPB на додаткові поточні або інвестиційні витрати на маркетинг. Через принципову неможливість точно передбачити реакцію ринку на ту або іншу маркетингову програму, такий прогноз необхідно робити з використанням імовірнісних категорій, оцінюючи ризик низької результативності програми. Типова постановка такої задачі полягає в наступному. Маркетолог оцінює бюджет маркетингового заходу виходячи зі свого досвіду і існуючих умов на ринку. Наявність МКРІ змушує його прогнозувати зростання виручки, як основного економічного індикатора у складі МКРІ. Оскільки дана оцінка неоднозначна, повинен бути вказаний деякий інтервал зростання виручки. Відмітимо, що відповідальність того, хто робить такий прогноз істотно слабкіше, ніж у разі оцінки зростання суми продажу у вигляді конкретного числа. Задача полягає в оцінці відповідного інтервалу невизначеності для операційного прибутку і MDPB. Довжина цього інтервалу може служити характеристикою ризику маркетингової програми – чим вона більше, тим вище ризик. Якщо модернізувати постановку задачі за рахунок використання імовірнісного розподілу додаткового продажу компанії, то можна знайти більш тонкі показники ризику: середнє квадратичне відхилення додаткового прибутку і вірогідність того, що він буде від'ємним. Остання характеристика, по суті, є оцінкою ризику і може служити критерієм для ухвалення рішення щодо доцільності маркетингової програми.

Відмітимо, що впровадження комплексної системи оцінки ефективності маркетингу повинно проводитися поступово – від простіших моделей до складніших. Описані вище показники маркетингу призначені для практичного впровадження для управління і ухвалення рішень. Проте процес їх практичного застосування не може бути початий з самої доведеної стадії, коли економічні показники і показники капіталу бренду у складі МКРІ збалансовані. Представляється, що менеджмент підприємства послідовно проходить окремі стадії цього процесу, прагнучи на завершуючому рівні досягти повної відповідності своїх цілей і показників.

Список використаних джерел.

1. Будаева Е.В. Измерители эффективности маркетинговых программ / Савчук В.П., Будаева Е.В. // Академічний огляд. – № 2. – 2004. – С. 82 – 87.
2. Вуд Мэриан Берк Маркетинговый план / Вуд Мэриан Берк – М.: «Вильямс», 2007. – 352 с.
3. Портер М. Конкуренция / Портер М.; пер. з англ. – М.: «Вильямс», 2003. – 496 с.

ЛОТОЩЕНКО КАТЕРИНА МИКОЛАЇВНА

студент ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ МЕДИЧНОГО ЦЕНТРУ

Бізнес-план розробляється підприємством перед його створенням (для обґрунтування доцільності інвестицій та ефективності господарювання, а також розміру статутного капіталу); для планування розвитку (у випадку діючого підприємства); для обґрунтування економічної доцільності започаткування нових видів діяльності чи створення нових стратегічних господарських підрозділів, бізнес-одиниць підприємства [1].

Бізнес-план дає детальні пояснення того, як відбуватиметься управління бізнесом з метою одержання необхідної ефективності.

Розглянемо особливості бізнес-плану медичного центру, який створюється з метою надання своїм клієнтам професійної вузько спрямованої медичної допомоги, а саме: покращення психоемоційного фону людини, а також фізичного здоров'я та естетичної краси.

Актуальність проекту обумовлено, в першу чергу, закриттям психоневрологічних некомерційних державних диспансерів, а також достатньо важким психоемоційним фоном людей у наш час, що створює платформу для набуття соматичних хвороб, деякі з яких без вузько направленої спеціаліста важко побороти.

На ринку медичних послуг не вистачає саме цієї ланки медичних центрів, куди люди можуть звернутися і отримати професійну, кваліфіковану допомогу.

Джерелами отримання інформації для створення бізнес-плану медичного центру є:

- власний досвід практичної роботи та інтуїція;
- безпосередні контакти з потенційними клієнтами, постачальниками, контрагентами;
- інформація про конкурентів, одержана за рахунок придбання їх товарів/послуг, відвідування спеціалізованих виставок, збору рекламної інформації інші;
- статистична інформація про тенденції розвитку медичної галузі;
- поточні аналітичні огляди економічної ситуації;
- публікації з питань підприємництва.

Бізнес-план медичного центру виконує дві найважливіші функції:

1) зовнішню – ознайомити різних представників ділового світу із сутністю проблеми та основними аспектами реалізації конкретної підприємницької ідеї;

2) внутрішню (життєво важливу для діяльності самого підприємства) – опрацювати механізм самоорганізації, тобто цілісну, комплексну систему управління реалізацією підприємницького проекту.

Незважаючи на деякі особливості, аналіз проектів, пов'язаних з медичною сферою, слідує загальноприйнятій схемі [2], яка містить розділи, що оцінюють комерційну, технічну, фінансову, економічну та інституціональну здійсненність проекту.

Маркетинговий план має бути складовою частиною проекту нового медичного центру. При його розробці треба відповісти на питання:

- Наскільки висока актуальність запропонованих послуг?
- Чи була визначена правильна стратегія ціноутворення?
- Чи була визначена правильна стратегія просування послуг на ринок?
- Чи об'єднані елементи маркетингової суміші в єдиний працюючий маркетинговий план?

Основними задачами технічного аналізу проекту нового медичного центру є:

- визначення технологій, найбільш придатних з точки зору цілей проекту;
- комплексний аналіз деяких альтернативних технологій і вибір найкращого варіанту на основі якого-небудь агрегованого критерію.

Найбільш об'ємним і трудомістким є фінансовий аналіз.

Загальна схема фінансового аналізу проекту має наступну послідовність:

1. Встановлення обсягу інвестиційних потреб (вартість медичного обладнання, меблів і т.д.).
2. Встановлення джерел фінансування інвестицій і їх вартості.

Розглядається декілька форм отримання коштів на створення медичного центру, а саме :

- інвестор-венчур;
 - державне кредитування «5-7-9%»;
 - партнерство.
3. Аналіз беззбитковості (CVP-аналіз) надання основних видів послуг.
 4. Прогноз прибутків і грошових потоків в процесі реалізації проекту.
 5. Оцінка ефективності інвестиційного проекту.

Однією з найважливіших ланок створення бізнес-плану є SWOT-аналіз.

SWOT-аналіз медичного центру наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

SWOT-аналіз медичного центру

Сильні сторони проекту	Слабкі сторони проекту
- Команда висококваліфікованих фахівців з науковими ступенями. - Вузька спеціалізація центру дозволяє всім фахівцям і співробітникам центру глибше вивчити цю сферу медицини, а значить якісніше консультувати пацієнтів. - Повний комплекс послуг центру в області УЗД дозволяє провести повну діагностику і лікування виявленого захворювання. - Розташування медичного центру та інтер'єр приміщення клініки розташовують до розслаблення і психологічного комфорту пацієнтів. - Формування і збереження репутації медичного центру дозволяє утримати постійних клієнтів і залучити нових. - Регулярне підвищення кваліфікації діючих фахівців. - Система знижок, спрямована на перетворення кожного клієнта на постійного. - Робота фахівців у вихідні дні за попереднім записом. - Власний сайт компанії з можливістю запису на консультацію в режимі он-лайн. - Наявність дитячий кімнати дає можливість клієнтам з дітьми спокійно піклуватися про своє здоров'я.	- Негативні відгуки про роботу одного доктора можуть зруйнувати репутацію всього центру. - Негнучкий підхід до ціноутворення може відштовхнути потенційних клієнтів. - Неправильно поставлений діагноз або неправильно проведена діагностика може призвести до позбавлення ліцензії на надання медичних послуг. - Перехід затребуваного фахівця до конкурентного медичного центру.

Можливості проекту	Загрози проекту
- Укладення партнерського договору на надання послуг з лабораторних досліджень аналізів. - Можливість відкриття філії центру в іншому районі міста. - Розширення переліку приймаючих фахівців з інших областей медицини за рахунок отримання відповідних ліцензій. - Укладення договору зі страховими компаніями на обслуговування пацієнтів по полісах ДМС (добровільне медичне страхування).	- Збільшення конкуренції на ринку платних медичних послуг. - Підвищення рівня надання послуг у державній поліклініці в районі вашого місце розташування. - Зниження реальних доходів населення. - Посилення державного регулювання в області охорони здоров'я. - Розірвання договору оренди на приміщення або значне підвищення орендної плати.

Список використаних джерел.

1. Бізнес-планування: навч. посіб. / Т. Г. Васильців, Я. Д. Качмарик, В. І. Блонська, р. Л. Лупак. – К.: Знання, 2013. – 173 с.
2. Оцифрованный менеджмент: Business Intelligence для ТОПов / Владимир Савчук. – К.: Издательство «Баланс Бизнес Букс», – 2018. – 504 с.

МАЙДАНЮК СЕРГІЙ ІГОРОВИЧ

доцент кафедри менеджменту організацій ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н.

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «БІЗНЕС-ПРОЦЕС»

На теперішній час у світовій практиці найбільше поширення набули 14 підходів до менеджменту, а саме: адміністративний, відтворювальний, динамічний, інтеграційний, кількісний, комплексний, маркетинговий, нормативний, поведінковий, програмно-цільовий, процесний, системний, ситуаційний, функціональний. Кожний з цих підходів має свої переваги та вади, своїх прихильників та критиків, та свої найбільш доцільні об'єктні сфери використання. На теперішньому та найближчому етапах розвитку теорії та практики менеджменту, найбільш запитаним підходом є процесний підхід (надалі для позначення цього підходу будемо використовувати найбільш усталений термін «менеджмент бізнес-процесів» (Business Process Management). «Менеджмент бізнес-процесів (BPM) – це дисципліна, що включає будь-яку комбінацію моделювання, автоматизації, виконання, контролю, вимірювання та оптимізації потоків ділової активності, спрямованих на підтримку цілей підприємства, систем, що охоплюють співробітників, клієнтів та партнерів у межах і за межами підприємства» [3].

Зростання попиту відбувається з причини особливостей менеджменту бізнес-процесів, зазначимо тільки найбільш значущі з них:

- по-перше, у зв'язку з постійним ускладнення бізнес-процесів як всередині бізнес-суб'єктів, так і в їх ринковому оточенні, зростає попит на інструменти менеджменту, що дають змогу на необхідному рівні деталізації робити видимими як власне бізнес-процеси, так і їх структурні елементи та зв'язки між ними;
- по-друге, з причини першої особливості, в цьому підході є відпрацьовані технології, що надають можливість легко оптимізувати бізнес-процес, що існує (технологія «бізнес-інжиніринг»), або його докорінно перебудувати (технологія «бізнес-реінжиніринг»);
- по-третє, об'єктивною реальністю менеджменту бізнес-процесів є необхідність відносно високого рівня кваліфікації та досвіду фахівців та керівників, які забезпечують використання цього підходу в певному бізнес-суб'єкті, в порівнянні з середнім наявним рівнем кваліфікації та досвіду фахівців та керівників.

Саме з причини відносної складності використання менеджменту бізнес-процесів існує нагальна потреба в дослідженні бази понять менеджменту бізнес-процесів. В якості бази понять менеджменту бізнес-процесів слід передусім виділити такі поняття:

- 1) бізнес-процес (Business Process);
- 2) менеджмент бізнес-процесів (Business Process Management);
- 3) менеджмент процесів підприємства (Enterprise Process Management);
- 4) зрілість менеджменту бізнес-процесів (Process Management Maturity);
- 5) життєвий цикл менеджменту бізнес-процесів (Business Process Management Life Cycle);
- 6) удосконалення бізнес-процесів (Business Process Improvement);
- 7) метод «постачальник – вхід – процес – вихід – покупець» (Supplier—Input—Process—Output—Customer).

Метою цього дослідження є проведення аналізу змісту поняття «бізнес-процес» у менеджменті бізнес-процесів та надання пропозиції щодо визначення терміну «бізнес-процес».

На основі проведеного дослідження можна зробити певні узагальнення та висновки щодо визначень поняття «бізнес-процес».

1. На основі хронологічно репрезентативного періоду, впродовж якого були опубліковані визначення (31 рік) та кількості досліджених визначень (15 визначень) можна стверджувати, що існує загальна тенденція щодо збільшення загального обсягу визначення поняття «бізнес-процес» шляхом збільшення кількості характеристик (ознак) бізнес-процесу, що використовуються у визначенні.

2. В більшості випадків визначення поняття «бізнес-процес» недостатнє за обсягом тексту, кількістю використаних характеристик (ознак) бізнес-процесу, а також має загальний та неконкретний характер.

3. Серед дослідників не має єдності ані в тому, які характеристики (ознаки) бізнес-процесу обов'язково необхідно вживати для визначення, ані в тому, який обсяг характеристик (ознак) повинно містити поняття «бізнес-процес».

4. Характеристики (ознаки) бізнес-процесу, що частіше за інші використовуються у визначеннях, це: «вхід/вихід», «комплекс дій/функцій», «споживча цінність», «споживач».

5. Взагалі не використовуються або використовуються в поодиноких випадках такі характеристики (ознаки) бізнес-процесу: «схема: «вхід» – «комплекс дій/функцій» – «вихід»», «учасники бізнес-процесу: «постачальник – власник/виконавець бізнес-процесу – споживач»», «міжфункціональність», «міжорганізаційність», «первинні процеси/процеси підтримки».

6. В більшості випадків відсутній системний підхід до визначення «бізнес-процесу».

На основі узагальнення результатів та висновків дослідження змісту визначень поняття «бізнес-процес» запропоновано таке визначення поняття «бізнес-процес».

«Бізнес-процес – це система взаємопов'язаних та впорядкованих дій/функцій, структурована за схемою: «вхід» – «комплекс дій/функцій» – «вихід». На вході бізнес-процес споживає матеріальні та/або інформаційні ресурси, а на виході продукує завершену споживчу цінність (додану вартість), яка задовольняє потреби споживача. До бізнес-процесу має відношення триада учасників: «постачальник – власник/виконавець бізнес-процесу – споживач». Постачальник та споживач є зовнішніми, а власник/виконавець – внутрішніми учасниками бізнес-процесу».

Запропоноване визначення відповідає таким вимогам.

1. Системний підхід: бізнес-процес визначається з позицій системного підходу та структурується за схемою: «вхід» – «структурований комплекс дій/функцій» – «вихід».

2. Упорядкованість: елементи бізнес-процесу визначаються як взаємопов'язані та впорядковані дії/функції.

3. Споживча цінність: результатом бізнес-процесу є завершена споживча цінність (додана вартість), яка задовольняє потреби споживача.

4. Учасники бізнес-процесу: визначаються учасники бізнес-процесу «постачальник – власник/виконавець бізнес-процесу – споживач», із зазначенням зовнішніх та внутрішніх учасників.

Узагальнюючи результати проведеного дослідження змісту поняття «бізнес-процес» у менеджменті бізнес-процесів на основі публікацій упродовж хронологічно репрезентативного періоду у 31 рік, за кількістю досліджених визначень – 15 визначень, та запропонованого визначення поняття «бізнес-процес», можна обґрунтовано стверджувати, що дослідження змісту поняття «бізнес-процес» у менеджменті бізнес-процесів є науково перспективним та практично значущим.

Список використаних джерел.

1. Ashby, W. Ross. An introduction to cybernetics / W. Ross Ashby. – London : Chapman & Hall, 1956, chapter 6 : The black box, pp. 86—117.
2. BPM CBOK. Version 3.0. Guide to the Process Management Common Body of Knowledge. – ABPMP, 2013. – 446 p.
3. Palmer, N. What is BPM? / Nathaniel Palmer. – Access mode : <https://bpm.com/what-is-bpm>. – Title from screen.

МАКОВЕЄВА ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА

доцент кафедри менеджменту організацій ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н., доцент

ДЕЯКІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ МОТИВАЦІЄЮ ПРАЦІВНИКІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

Формування соціальноорієнтованої економіки України потребує подальшого розвитку і підвищення ефективності функціонування усіх галузей народного господарства.

Найважливішою проблемою є підвищення ефективності організації, їх подальший розвиток на основі інноваційної стратегії [1, 2].

У зв'язку з цим все більш актуальними стають питання управління мотиваційною функцією працездатності персоналу.

Цьому питанню присвячено багато наукових праць як вітчизняних, так і зарубіжних науковців – дослідників. Ці питання вивчаються в працях багатьох економістів – класиків як А. Врум, Ф. Герцберг, Ф. Гілберт, Д. МакГрегор, А. Маслоу та ін.

Для того щоб ефективно управляти робітником необхідно розуміти його мотивацію у процесі професійної діяльності.

Аналізуючи визначення «мотивації» (табл. 1) [3], можна сказати, що кожен автор має власну інтерпретацію даного поняття, але в загальному вигляді мотивація – це сукупність рушійних сил, що стимулюють людину до виконання визначених дій.

Таблиця 1

Автор	Визначення поняття «мотивація»	Ключове слово
Маскон І.В. Бутко М., Белокур Є.	Це процес емоційно-чуттєвого співставлення образу власної потреби із образом зовнішнього предмету, або це внутрішній психічний механізм людини, який забезпечує пізнання предмету відповідно до потреби людини і який запускає правильну поведінку людини на привласнення цього предмету.	внутрішній психічний механізм людини
Маслоу А.	Це функція задоволення ієрархії потреб: фізіологічні, потреби в безпеці, приналежності, повазі та визнанні, самовираженні.	бажання задоволення
Вернадський А.А.	Це свідоме прагнення до певного типу задоволення потреб, до успіху	свідоме прагнення
Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф.	Це процес спонукання людей до праці, який передбачає використання мотивів поведінки для досягнення особистих цілей або цілей організації.	процес спонукання

Ці сили можуть мати як зовнішнє, так і внутрішнє походження і змушувати людину свідомо або несвідомо робити ті або інші вчинки [4, с.211].

Слід зазначити, що в перехідний період до соціально орієнтованої ринкової економіки в Україні у центрі уваги, в основному, виявилися економічні, організаційні, політичні та інші проблеми економіки і суспільства. Питання управління мотивацією кожного працівника

відійшли на другий план, що не забарилося позначитися на зниженні рівня продуктивності праці, результатах формування ринкових відносин, ефективності промислового виробництва та економіки в цілому.

Теоретично різноманітні аспекти управління персоналом досліджувались з різних точок зору, але на практиці можна стверджувати, що у наш час більша частина українських підприємств і різноманітних організацій і установ, як комерційних так і некомерційних, на жаль, не мають належної системи мотивації для персоналу.

На думку автора основними причинами такого стану є:

- праця в суспільному виробництві не завжди може забезпечити нормальний прожитковий рівень більшості працівників;

- низький рівень трудової і виробничої дисципліни визначає низьку якість кінцевого виробляемого продукту, і як наслідок – безвідповідальне ставлення до праці – низький рівень заробітної плати; в умовах обмеженості сфери мотивованого поведінки робітника у

- абсолютної їх більшості немає можливості вільного вибору місця докладання праці, ступеня інтенсивності роботи, соціальної і професійної мобільності;

- відсутня ефективна система стимулювання трудової діяльності, так як в оплаті праці багато в чому процвітає зрівнялівка, розмір заробітку слабо залежить від особистого трудового

- внеску працівника в кінцевий результат діяльності колективу;

- внутрішня суперечливість системи заробітної плати послаблює зв'язок між розміром заробітку і змістовністю праці. Суть цієї суперечності в тому, що стимулюється насамперед закріплення працівників на місцях з непривабливою (монотонним, мало-змістовним, важким, ручним, з шкідливими умовами і т.д.) працею, в результаті чого оплата праці на таких місцях вище, ніж на робочих місцях, що вимагають високої кваліфікації;

- податкова система в частині податків і зборів, базою оподаткування яких є фонд оплати праці, не дозволяє в повному обсязі використовувати стимулюючу функцію заробітної плати.

Отже, недооцінка мотиваційного впливу на працівників призводить до низької віддачі їх праці і в цілому не сприяє ефективному розвитку підприємства і будь – якої організації, робить їх малорухливими і несприйнятливими до інновацій.

Список використаних джерел..

1. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» (Верховна Рада України; Закон від 08.09.2011 № 3715-VI), [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>

2. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України. № 5/2015 від 12 січ. 2015 р., [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>.

3. Бакалова О. М., Рябова А. О. Мотивація як функція менеджменту в системі забезпечення ефективного використання ресурсу робочої сили персоналу підприємства / О. М. Бакалова, А. О. Рябова // Вісник Хмельницького національного університету. – 2017. – № 6, Том 1. – С. 25–29.

4. Никифорова В.Г. Управління персоналом : навч. посібник / Никифорова В.Г. – 2-е видання, виправлене та доп. – Одеса : Атлант, 2013. – 275 с.

СУТНІСТЬ І ЗМІСТ ПРОЕКТНОГО ПІДХОДУ ДО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ОРГАНІЗАЦІЇ

«Одним з ключових аспектів, що забезпечують безперервне безперебійне функціонування всіх внутрішньофірмових процесів, є її економічна безпека. Фінансово-господарська діяльність організації піддається значній кількості небезпек, викликів і загроз, що викликаються зовнішніми і внутрішніми факторами. Фактори, що впливають на основні складові діяльності організації, неоднорідні і перебувати під постійним наглядом, аналізу і контролю».

Облік, моніторинг та аналіз даних факторів досить складний процес, що вимагає значних тимчасових і певних фінансових витрат, що обумовлює необхідність виділення повноцінної системи, що відповідає за забезпечення економічної безпеки організації.

У той же час, забезпечити повноцінний моніторинг і облік даних факторів у відсутності відповідної системи забезпечення економічної безпеки організації неможливо. Сама ж система потребує відповідного теоретичного, методологічного та правового забезпечення.

Теоретичні аспекти економічної безпеки, такі як загрози, критерії, показники і індикатори на практиці не отримують реального застосування зважаючи на відсутність конкретних управлінських рішень, спрямованих як на «точкове» усунення неполадок в системі (тактичні заходи), так і «перспективних стратегічних заходів» [3]. У нашому випадку економічна безпека організації розглядається як проект. На основі вивчених різних підходів сформулюємо поняття «Економічна безпека» з позицій проектного підходу. Дослідники німецького інституту по стандартизації DIN розглядають проект як набір ознак. В результаті під проектом розуміється підприємство, яке значною мірою характеризується неповторністю умов в їх сукупності. З цих позицій «ЕБ – проект» можна визначити, як економічну систему, схильну до дії розрізнених негативних внутрішніх і зовнішніх чинників, вимагаючи прийняття певних управлінських рішень для досягнення певного рівня безпеки[3]. И.И. Мазур, В.Д. Шапиро, Н.Г. Ольдерогге визначають проект як зміну системи.

На думку цих вчених будь-який проект є деяким завданням, що має початкові дані, необхідні результати і цілі, що обумовлюють спосіб її рішення. Згідно з цим підходом, проект економічна безпека – це переклад економічної системи, що характеризується фактичними показниками економічної безпеки в стан з цільовими показниками, з урахуванням досягнення яких формується відповідний план заходів[3].

«Розвиваючи цю ідею Ю.И. Попов, приділяє особливу увагу, встановленим цілям, досягнення яких визначає завершення проекту. Враховуючи складність і багатогранність поняття, суті і структури економічної безпеки, необхідно враховувати значне число як економічних, так і нормативно-правових особливостей діяльності конкретної організації. У зв'язку з цим слід звернути увагу і на підхід, запропонований А.В. Анцевим, який розглядає проект як сукупність планових документів. Згідно з цим трактуванням, проект – це сукупність документів, що містять принципове або остаточне рішення, що дає повне уявлення про об'єкт і подальші дані для розробки документації. Таким чином, економічна безпека як проект визначається як сукупність управлінських рішень організаційно-економічного характеру, що регулюють процес діяльності організації в умовах дії різноманітних загроз у відповідній нормативно-правовій формі [3]. Найбільш повнішим і точнішим нам видається підхід, описаний Е.А. Яковлевим. Цей підхід визнає, що проект це сукупність заходів. Таким чином, економічна безпека організації є сукупністю заходів, спрямованих на забезпечення економічних інтересів організації, за допомогою підвищення показників загроз в умовах обмежених фінансових і тимчасових ресурсів[1]. На сьогодні поєднання двох підходів – проектного і процесного – представляється дуже ефективним. У теж час для впровадження і застосування цієї методики потрібно розробка відповідного корпоративного стандарту для уніфікації процедур управління і єдиних заходів застосування процесного або проектного підходів залежно від заходів, що проводяться.

При введенні системи проектного управління в організації з лінійною структурою управління часто відбувається перехід до матричних управління, коли кожен співробітник одночасно підпорядковується керівникам структурного підрозділу та проекту, що викликає певні проблеми в зв'язку з відсутністю чітких пріоритетів у вирішених завдань, що стоять перед персоналом [2].

В теорії управління виділяють три типи матричної структури.

1. Слабка матриця являє собою систему управління організацією, при якій велика частина владних повноважень знаходиться в руках безпосереднього керівника. Такий тип управління характеризується слабкими проектними зв'язками.

2. Жорстка матриця являє собою систему управління, при якій спостерігається максимальна віддача співробітників в проекті за рахунок командного єднання і сильних зв'язків. До недоліків такого типу управління відноситься відсутність лідера, який володіє вирішальним словом при прийнятті управлінських рішень, що може призвести до зміщення цільових установок при відсутності належного командного єднання.

3. Помірна матриця передбачає пошук принципів взаємодії між лінійними і проектними менеджерами, що дозволяють автоматизувати діяльність підлеглих. Керівництво організації в такому випадку здійснює загальний контроль і в процесі моніторингу лише коригує поточні цілі і завдання з урахуванням проектів.

Забезпечення гармонійного поєднання процесної і проектної діяльності в організації передбачає наступні етапи:

1. Розробка структури операційної діяльності організації.
2. Створення механізмів реалізації процесів в проектній формі.
3. Створення механізмів уніфікованого виконання проектів.

Подальша оцінка рівня економічної безпеки здійснюється наступним чином:

- 1) на основі традиційного підходу виділяються основні індикатори відповідно до ключових детермінантів, характеристика діяльності певної організації на макро-, мезо- та мікрорівнях;
 - 2) розрахунок фактичних значень показників;
 - 3) визначення порогових значень показників;
 - 4) порівняння фактичних і порогових значень показників;
 - 5) виділення «просідають» показників;
 - 6) визначення мінімального, середнього і максимального часу, необхідного для досягнення цільового значення показників;
 - 7) визначення мінімального, середнього і максимального бюджету, необхідного для досягнення цільового значення показників;
 - 8) ранжування загроз економічній безпеці;
 - 9) формування плану заходів щодо забезпечення економічної безпеки».
- Запропонована методологія дозволяє адаптувати процес забезпечення економічної безпеки з урахуванням всіх її складових за традиційною методологією (виявлення загроз, оцінка, протидія, моніторинг) до проектного підходу (досягнення мети в умовах обмежених ресурсів), що дозволяє використовувати всі переваги останнього для організації даної діяльності.

Список використаних джерел.

1. Економічна безпека підприємств реального сектору економіки в умовах вартісно-орієнтованого управління: монографія / С. В. Філіппова, Л. О. Волощук, С. О. Черкасова / під заг. ред. С. В. Філіппової. – Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2015. – 196 с.
2. Мазур, И.И. Управление проектами: учеб. пособие для студентов, обучающихся по специальности «Менеджмент организации» / И.И.Мазур и др.; под общей ред. И.И. Мазура, В.Д. Шапиро. – 9-е изд., стер. – М.: Изд-во «Стер-М», 2013. – 456 с.
3. Султыгова М.Б. Теоретико-методологические основы управления проектом «Экономическая безопасность организации» / М. Б. Султыгова // Известия Санкт-Петербургского государственного экономического университета. – 2018. – № 3(111). – С. 162-166.

ПРИВАЛОВА НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.*

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОСТОРОВО-ЧАСОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБОВЦЯ

Однією складових самоменеджменту є тайм-менеджмент, або управління власним часом, що передбачає самоорганізацію, організацію свого робочого та позаробочого часу. Система управління часом складає поєднання процесів, інструментів, техніки і методів. Звичайне управління часом є необхідністю в розвитку будь-якого проекту, оскільки визначає час завершення проекту і масштаб. Тайми-менеджмент передбачає виконання цілої низки обов'язкових корків, зокрема:

- проведення аудиту особистої і управлінської ефективності;
- визначення точки відліку для створення власного плану;
- формулювання особистої місії як емоційно мотивуючого чинника;
- побудови основ стратегічного та тактичного планування (квартал-місяць-тиждень-день);
- володіння мистецтвом визначати пріоритети;
- проведення аналізу досягнутого, використання методики вдосконалення процесу досягнення цілей тощо.

Тайм-менеджмент (управління часом), як вид діяльності засновником якого був Д. Адаїр, виник у XX ст. як нова управлінська технологія та новий управлінський засіб [1, с.22]. Для сучасної людини час – це найбільша цінність для вирішення проблем, планування, оброблення інформації, налагодження зав'язків тощо. Управління часом може допомогти певним набором навиків, інструментів і методів, які використовуються при виконанні конкретних завдань, проектів тощо. Цей набір включає широкий спектр діяльності, а саме: планування, розподіл, постановку цілей делегування аналіз тимчасових витрат, моніторинг, розстановку пріоритетів. Спочатку управління часом приписувалося лише бізнесу, але з часом, враховуючи що часові ресурси є обмеженими, тайм-менеджмент поширився на особисту діяльність та діяльність державних службовців.

Практично кожен службовець, як суб'єкт управління, який постійно працює в умовах дефіциту часу, самовіддачі й певної напруженості, що зумовлена труднощами планування роботи при виникненні великої кількості складних ситуацій, потребує негайного вирішення проблем організації процесу управління, розв'язання конфліктів, розгляду заяв, скарг, прийняття участі у термінових нарадах тощо. Саме це інколи і гальмує процес своєчасного прийняття відповідних рішень.

Питання тайм-менеджменту службовця набуває особливого значення. Відмінними рисами професійної діяльності державного службовця в сучасній Україні є швидка зміна навколишнього оточення і умов професійної діяльності, особливо в умовах безперервних реформ. Спеціальною особливістю тимчасового аспекту організації діяльності державних службовців є її переривчастий характер, що створений великою кількістю різнопланових доручень. Державним службовцям необхідно постійно коригувати плани для вирішення тимчасових внутрішніх конфліктів у своїй діяльності: виконання у зазначений термін одночасно декількох доручень з однаковим терміном

виконання і однаковою важливістю. Існуюча система санкцій і покарань за недотримання термінів змушує державного службовця робити вибір своєчасним або якісним виконанням певних доручень.

Службовець повинен постійно адаптуватися до обставин, що змінюються, освоювати нові сучасні технології управління. При цьому, як правило, в ситуації невизначеності на нього посилюється тиск як з боку власного керівництва (необхідно доручення виконувати якісно і в строк), так і з боку суспільства (громадян і бізнес цікавить отримання якісних і своєчасно наданих державних послуг).

Науковцями пропонується два шляхи економії часу для сучасного керівника:

- встановлювати пріоритети та відсікати непотрібні завдання, зменшити обсяг роботи за рахунок делегування повноважень підлеглим, позбавлення непотрібних нарад тощо;
- планувати завдання на день, тиждень, місяць, рік, проводити підготовлені наради, розробляючи чіткий сценарій дій і порядок дня, розробити систему роботи з документами, аналізувати власну роботу, виробляти алгоритм вирішення завдання та шляхи і методи підвищення ефективності використання робочого часу [2, с. 309].

При внесенні в адміністративні регламенти принципів тайм-менеджменту з'являється можливість особливим чином інституціоналізувати певний набір технік і забезпечити їх ефективне застосування. При цьому істотно підвищується продуктивність роботи службовців. Як правило, процес тайм-менеджменту включає такі складові: управління емоціями і працездатністю; розстановка пріоритетів; фіксація і постановка завдань; досягнення поставлених цілей; підбиття підсумків тощо.

Враховуючи різні думки, підходи та точки зору дослідників, можна констатувати, що під тайм-менеджментом можна розуміти управління собою за допомогою відповідних методик та механізмів управління часом, що сприятимуть точній діагностиці тимчасових проблем у використанні часу та формуванні особистої технології, яка найповніше відповідає характеру, темпераменту, знанням та роду занять державних службовців.

В сучасних умовах тайм-менеджмент абсолютно в будь-якій сфері діяльності, в тому числі і в державній службі, зазнає різного роду зміни. Основну тенденцію перетворень в процесі тайм-менеджменту в державній службі ми бачимо у перенесенні не тільки управлінських методів, але і технологій, а також всіляких прийомів з комерційної сфери у державну. Ті підходи і технології тайм-менеджменту, які пройшли успішну апробацію у фірмах і досягли певного успіху, повинні повсюдно впроваджуватися в практику управління інших організацій, в тому числі і державних.

Список використаних джерел.

1. Адаир Дж. Эффективный тайм-менеджмент / Джон Адаир. – Москва : «Эксмо», 2003. – 267 с.
2. Архангельский Г. Корпоративный тайм-менеджмент : энциклопедия решений / Г. Архангельский. – Москва : Альпина Бизнес Букс, 2008. – 160.
3. Калініченко Л.Л. Особливості впровадження тайм-менеджменту на підприємстві /Калініченко Л.Л., Гаврилова А.О. // «Молодий вчений». – 2017. – № 1(41). – С. 60-63.
4. Лазоренко Т.В. Правила успішного використання тайм-менеджменту / Т.В. Лазоренко // «Молодий вчений». – 2017ю – № 1(41). – С.632-635.

СІДОРОВА АЛІНА ОЛЕГІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇНИ

Постановка проблеми: Питання ефективного управління інтелектуальною власністю набуває особливої актуальності в умовах реформування української економіки і спробах зробити її більш конкурентоспроможною на міжнародній арені. Сьогоднішній низький рівень комерціалізації нововведень та недосконалий захист об'єктів інтелектуальної власності (ІВ) не може сприяти подальшому соціально-економічному розвитку держави, що вже зараз відображається на конкурентоспроможності України, роблячи її низькою у порівнянні з європейськими країнами.

Стан розвитку відносин і регулювання інтелектуальної власності, її різнобічні аспекти досліджувались різними науковцями: Андрощуком Г., Афанасьєвою І., Дроб'язко В., Жовтанецькою О., Закорецькою Г., Колошено В., Підпригорою О., Святоцьким О., Харитоновою О., Чигирини К. та іншими. Однак значення і роль інтелектуальної власності у розвитку держави залишаються недостатньо розкритими у сучасних наукових роботах.

Мета: аналіз інтелектуального потенціалу та управління ним, як невід'ємної частини конкурентоспроможності країни на світовій арені.

Викладення основного матеріалу. Конкурентоспроможність будь-якої країни ґрунтується на її здатності займати і утримувати стійкі позиції на певних сегментах світового ринку за наявності економічного потенціалу, який забезпечує динамічне зростання на інноваційних засадах. При цьому необхідними передумовами є розвинена система державних і ринкових інститутів, здатність реагувати на зміни світової кон'юнктури, що дає змогу максимально забезпечити реалізацію національних інтересів.[2]

Публічне управління галузю економіки передбачає реалізацію певної економічної стратегії, що має свої пріоритети та передбачає застосування певних інструментів державного втручання, одним з яких може бути управління інтелектуальною власністю. Ефективне публічне управління у сфері інтелектуальної власності є особливо важливим сьогодні, коли відбувається бурхливий розвиток світової спільноти, а на перший план

виходить саме інтелектуальний потенціал, який стає найдорожчим товаром у світі, позаяк лише продукти інтелектуальної власності можуть рухати економіку далі, розвиваючи її та скеровуючи у правильному напрямку.[3] Досвід розвинутих країн показує, що в сучасних умовах економіка країни та компанії, що функціонують у її полі, можуть перемогти у конкурентній боротьбі лише шляхом впровадження інновацій, які є результатом інтелектуальної діяльності. У промислово розвинених державах постійно збільшується питома вага результатів інтелектуальної діяльності у вартості суспільного продукту, а саме: 80- 95% приросту валового внутрішнього продукту припадає на долю патентів.[4]

У використанні таких способів економічного суперництва повинна бути зацікавлена і держава, яка стимулюючи підприємства до здійснення інновацій, буде належним чином захищати їх права інтелектуальної власності (це дасть змогу розробнику обмежити використання новітньої продукції чи технологій третіми особами). Крім того інтелектуальний капітал відіграє домінуючу роль і є важливою складовою, яка визначає ринкову вартість компаній і проявляється у здатності колективу генерувати нові ідеї, впроваджувати інновації, максимально використовувати внутрішні ресурси і в такий спосіб зміцнювати і утримувати конкурентні позиції підприємства та економіки країни в цілому.

Світовий досвід показує, що країни, які змогли накопичити у себе інтелектуальний потенціал, здійснили потужний прорив у своїй економіці та змогли зберегти позитивні зрушення. Наприклад, Республіка Південна Корея за останні півстоліття з однієї з найбідніших економік світу перемістилась в одну з найбагатших саме за рахунок інтелектуального капіталу.

Україна також має великий науковий та інтелектуальний потенціал, проте сьогодні відбувається відтік цього потенціалу, молоді люди, які здобули освіту в Україні та могли б працювати на благо вітчизняної економіки, підвищувати її конкурентоспроможність, відїжджають до інших країн, адже не можуть отримати належної підтримки від своєї держави.[5] Інноваційний розвиток, від якого залежить рівень конкурентоспроможності держави, потребує посилення регулюючої ролі держави у сфері охорони прав інтелектуальної власності. Саме захист та контроль за дотриманням прав інтелектуальної власності повинні сприяти запровадженню технологічних нововведень та передачі і розповсюдженню технологій для вигоди виробників і держави, що сприятиме соціальному та економічному добробуту.[1]

Система державних інститутів України, зокрема органів публічного управління інтелектуальною власністю, у порівнянні з ринковими інститутами, демонструє свою неготовність до глобалізаційних процесів, до змін, що відбуваються у світі та до інтеграції українського економічного простору у світовий, зокрема європейський. Це проявляється і у недосконалому нормативно-правовому забезпеченні, що забезпечує діяльність у сфері інтелектуальної власності, і у неефективній організаційній структурі органів публічного управління, що не забезпечує повноцінний доступ громадян до надання послуг із захисту прав інтелектуальної власності.

Одним з головних завдань публічного управління у сфері інтелектуальної власності в Україні має стати підвищення ефективності функціонування галузевих ринків та економіки в цілому шляхом забезпечення належного захисту прав ІВ, завдяки створенню ефективної організаційно-правової основи функціонування органів публічного управління інтелектуальною власністю.

Що ж стосується ролі держави у напрямку підвищення її конкурентоспроможності, невід'ємною складовою якої має стати інтелектуальний потенціал, то потрібно: по-перше – на сучасному етапі визнати публічно-управлінську діяльність у сфері інтелектуальної власності одним з пріоритетних напрямків діяльності держави; по-друге – стимулювати ринок інтелектуальної власності зсередини країни, оскільки держава має виступати рушійною силою та скеровувати основні вектори економіки; по-третє – створити належні умови для залучення інтелектуальних надбань до пріоритетних галузей економіки України, оскільки на сучасному етапі лише таким чином можна підвищити конкурентоспроможність країни у світовій площині; четверте – забезпечити якісний захист інтелектуальних надбань, який залежить безпосередньо від органів публічного управління у сфері інтелектуальної власності.

У висновку, необхідно зазначити, що роль інтелектуальної власності у підвищенні конкурентоспроможності є високо недооціненою в Україні, хоча і може стати рушійною силою для якісного розвитку економіки країни. Така оцінка логічно відобразилась на діяльності держави у сфері ІВ, зокрема на організаційно-правовій основі діяльності органів публічного управління, які не здатні сьогодні ефективно захищати інтелектуальні надбання, сприяти їх інтеграції у вітчизняне виробництво та економіку, а також не гарантує захисту прав інтелектуальної власності. Як наслідок, Україна має слабо розвинену економіку, потребує фінансової підтримки ззовні та не може конкурувати з економіками європейських країн. Частково змінити такий стан справ зможе визнання державою публічного управління ІВ інструментом, що здатен забезпечити конкурентоспроможність країни у світі, створення належних умов в однаковій мірі для інтелектуальної діяльності та органів публічного управління у цій сфері, а також гарантуванням з боку держави безпеки прав на результати інтелектуальної діяльності, що включає створення ефективної системи і правової основи діяльності органів публічного управління і побудову довірливих відносин між громадянами і державою.

Список використаних джерел.

1. Жовтанецька О. О., Жовтанецький А. З. Інтелектуальна власність в умовах глобалізації / О. О. Жовтанецька, А. З. Жовтанецький // Л.: Вісник НУ «Львівська політехніка». – 2008. – №624.– С. 221 – 226.
2. Зубчик О.В. Державне управління як фактор конкурентоспроможності країни / О. В. Зубчик // Вісник КНУ ім. Т. Г. Шевченка. – 2017. № 2 (9) – С. 30-33
3. Колоша В.В. Гармонізація конкурентної політики та захисту прав інтелектуальної власності в контексті підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки / В.В. Колоша // К.: Конкурентоспроможність національної економіки: Матеріали XVII Міжнародної науково-практичної конференції. –2017. – С.116 – 120
4. Луцків О. Інтелектуальна складова інноваційної моделі економічного зростання / О. Луцків // Соціогуманітарні проблеми людини. – 2008. – № 3. – С. 97-103

ТИМАКОВ ДЕНИС ДМИТРОВИЧ

магістрант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РЕАБІЛІТАЦІЙНІ ПОСЛУГИ ЯК СТРАТЕГІЯ ГРОМАДСЬКОЇ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Реабілітація – це комплекс заходів, необхідних в тих випадках, коли людина стикається або може зіткнутися з функціональними обмеженнями у повсякденній діяльності через старіння або проблеми зі здоров'ям, включаючи хронічні захворювання або розлади, фізичні або психічні травми. До числа прикладів обмежень в повсякденній діяльності відносяться: утруднене протікання розумових процесів, порушення зору, слуху, комунікації, рухової активності, неможливість міцного формування особистих відносин або неможливість тривалого підтримки трудових відносин. Реабілітаційні послуги дозволяють особам будь-якого віку не припиняти або ж відновлювати повсякденну діяльність, повноцінно брати участь в суспільному житті і підвищувати рівень свого добробуту.

Реабілітаційні послуги представляють собою стратегію громадської охорони здоров'я, яка в значній мірі орієнтована на потреби конкретних людей і може впроваджуватися в рамках спеціальних програм реабілітації (як правило, для осіб з комплексними потребами) або інтегруватися в інші програми і послуги сектора охорони здоров'я, наприклад програми первинної ланки медико-санітарної допомоги, психіатричної, офтальмологічної або сурдологічної допомоги. До прикладів реабілітаційних заходів відносяться:

- вправи для відновлення функції ковтання або вправи для відновлення координації рухів, спритності і рухливості порушеної верхньої кінцівки після інсульту;
- заходи, націлені на підвищення рівня безпеки та самостійності при знаходженні будинку, а також на зниження ризику падіння для осіб старшого віку, наприклад вправи на рівновагу або модифікація обстановки в будинку;
- заходи раннього втручання для поліпшення показників розвитку дітей з церебральним паралічем, наприклад підбір ортезов або розвиток сенсорної інтеграції та навичок самообслуговування, що, в свою чергу, може підвищити рівень залученості в освітню діяльність, ігри, життя сім'ї та місцевої громади;
- заходи для оптимізації результатів хірургічного лікування після переломів стегнової кістки, включаючи призначення вправ, постачання допоміжними засобами пересування та видачу роз'яснень про те, яких рухів в тазостегновому суглобі слід уникати в ході відновного періоду;
- когнітивно-поведінкова терапія і заходи, націлені на підвищення рівня фізичної активності осіб, які страждають депресією;
- заходи, націлені на підтримку повсякденної діяльності та забезпечення доступного середовища для незрячих, наприклад добірка стратегій для повноцінного самообслуговування і навчання.

Реабілітаційні заходи здійснюються працівниками охорони здоров'я широкого спектру спеціальностей, в тому числі фізіотерапевтами, трудотерапевтами, логопедами, техніками-ортезистами і протезистами, а також лікарями фізичної і реабілітаційної медицини.

Ці заходи здатні пом'якшити негативний вплив широкого спектру порушень здоров'я, включаючи захворювання (гострі або хронічні), розлади, фізичну чи психічну травму. Це комплексна форма надання допомоги, яка доповнює собою інші медичні заходи, наприклад терапевтичні і хірургічні втручання, і допомагає домогтися найкращого можливого результату. Наприклад, реабілітаційні послуги можуть допомогти мінімізувати або уповільнити розвиток інвалідизуючих проявів ряду хронічних розладів, таких онкологічні захворювання та діабет, за допомогою підбору для пацієнтів стратегій самодопомоги.

Реабілітація є інвестицією, яка здатна принести економічну вигоду як окремим людям, так і суспільству в цілому. Завдяки реабілітаційним заходам можна уникнути дорогої госпіталізації, скоротити терміни перебування в стаціонарі і попередити повторні випадки госпіталізації. Крім цього, реабілітаційні послуги дозволяють людям отримати освіту або оплачуване працевлаштування, підтримувати самостійність в побуті і звести до мінімуму потребу у фінансовій підтримці або догляді.

Список використаних джерел.

1. Лукьяненко А.М. Проблемы экспертизы, реабилитации и трудоустройства инвалидов / А.М. Лукьянен. – Москва : Медицина, 2012.— 236 с.
2. Медицинская реабилитация: руководство для врачей // Под ред. В.А.Епифанова. Москва : МЕДпресс-информ, 2005. —328 с.

ЯРОМІЧ СВІТЛАНА АНАТОЛІЇВНА

*професор кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н., професор*

БЕКЕТОВА ОЛЕНА АНАТОЛІЇВНА

*доцент кафедри економічної кібернетики та інформаційних технологій
Одеського національного політехнічного університету, к.т.н.*

РЕПУТАЦІЯ ЯК ФАКТОР НАКОПИЧЕННЯ ПАБЛІЦІТНОГО КАПІТАЛУ

Менеджер з комунікацій в різних організаціях здійснює управління публіцитним капіталом, капіталом публічності. Публіцитний капітал (publicity capital) – це особливий вид капіталу, яким володіє суб'єкт ринкових відносин в просторі публічних комунікацій. Одна з основних завдань PR фахівця в будь-якій фірмі – це збільшення публіцитного капіталу.

В якомусь сенсі поняття «публіцитний капітал» близьке до поняття «нематеріальні активи підприємства». Розкручений бренд має в кілька разів більше нематеріальних активів, ніж матеріальних. Зростання обсягу публіцитного капіталу означає для його власника приріст суспільної довіри, зміцнення позитивного іміджу, формування все більш сприятливої громадської думки тощо. Але всі ці результати мають свій, економічний еквівалент. Як споживчої вартості виступають такі нематеріальні субстанції, як:

- репутація;
- позитивна громадська думка;
- престиж і привабливий імідж;
- ефективний публічний дискурс;
- успішне паблісіті.

Репутація – це розгорнутий комплекс оціночних уявлень цільових аудиторій про компанію, сформований на основі об'єктивних параметрів компанії (факторів репутації), що мають значення для цільових аудиторій.

Репутація у компанії формується в будь-якому випадку: незалежно від бажання менеджерів і акціонерів репутація виникає у компанії з моменту її виходу на ринок. Процес формування репутації може відбуватися стихійно, а може виражати свідоме, продумане управління репутацією, коли компанія розуміє який тип комунікації і з якою цільовою аудиторією їй необхідно вибудовувати.

Нарощування суспільного престижу організації дозволяє отримувати ринкові переваги і перебудувати в свою користь конкурентне середовище. В результаті вона примножує свій фінансовий капітал і впливає на економічну владу. Вкладаючи далі кошти в PR, розвиваючи благодійність, організація збільшує і обсяг свого публіцитного капіталу [1, 2].

Аналогічна ситуація має місце в політичній сфері, коли інвестиції в PR суб'єкта політичного життя збільшують його публіцитний капітал, він набуває конкурентні переваги на політичному ринку. В результаті, коли той чи інший персоніфікований або інституційний суб'єкт політичного процесу виграє вибори, знаходить політичну владу, збільшується і обсяг його економічної влади. Суб'єкт власності на публіцитний капітал за рахунок його ринкового використання здатний здійснити збільшення своєї економічної влади.

Пабліцитний капітал здатний конвертуватися в інші види капіталу – економічний, політичний і наоборот. Роль менеджера з комунікацій полягає в здійсненні контролю над комунікаціями в організації. Він діє як проєктувальник, керівник процесів, в яких він сам не бере безпосередньої участі. Менеджер повинен контролювати не тільки потоки комунікацій до персоналу організації, а й потоки, спрямовані на зовнішні аудиторії [3, 4].

Емпатія – здатність поставити себе на місце іншої людини (або предмета), здатність до співпереживання. Емпатія також включає здатність точно визначати емоційний стан іншої людини на основі мімічних реакцій, вчинків, жестів тощо. Працівники виступають одночасно передавачами та приймачами повідомлення. Менеджер, що перебуває в центрі потоку комунікацій, виконує наступні дії:

- аналізує проблеми, що виникають;
- приймає рішення про зміни за допомогою комунікацій;
- вибирає одну або кілька стратегій.

Управління комунікаціями в більшій мірі орієнтоване на консалтингову діяльність в сфері комунікацій. Одне з основних професійних напрямків є медіа-рілейшнз, де основна увага приділяється PR-текстам на всіх рівнях:

- психолінгвістичному;
- знаковому;
- певної символізації;
- створення образів.

Крім того, виділяється комунікаційна компетенція, тобто встановлення контактів і ведення переговорів. Концептуальна компетенція – це навички, знання, які пов'язані зі створенням, реалізацією та розвитком концепцій та ідей, аналізом чинників, які можуть впливати на розвиток системи комунікацій. Як професійна сфера діяльності PR вперше почали розвиватися в США. Американський економіст р. Сміт виділив чотири етапи в його історії (табл. 1).

Етапи розвитку PR

Назва етапу	Ціль PR- заходів	Характер комунікацій
Ера маніпулювання (XIX ст.)	пропаганда	одностороння
Ера інформування (початок XX ст.)	поширення інформації та правдивість	
Ера переконання (середина XX ст.)	вплив на громадську думку і поведінку	двостороння
Ера взаємовпливу (кінець XX ст.)	взаєморозуміння і вирішення конфліктів	

Отже, головне завдання сучасної організації – це адаптація людей до змін внаслідок впровадження інноваційних технологій (фактор психологічний, пов'язаний зі створенням грамотної мотивації персоналу). Під стратегічним управлінням комунікаціями маються на увазі функції ініціації, напрямки та контролю над комунікаціями, а також над інформаційними процесами в контексті організації та в рамках її політики.

Список використаних джерел.

1. Кудашева Ю. В. Каналы и технологии повышения публичного капитала региона [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://osu.ru/sites/soconf/Kudashova.doc>.
2. Куйбышев С. Информационный маркетинг региона как фактор экономического роста. / Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://kuishev.narod.ru/work.htm>.
3. Переверзева О. С. Особенности вироблення публічного капіталу у публічній політиці [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.rusnauka.com/44_NIEK_2015/Politologia/3_203382.doc.htm.
4. Стюарт Т. Интеллектуальный капитал – новый источник богатства организаций [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.infeconomy.ru/isfirma/2010-03-26.36html>
5. Шишкина М. А. Паблик рилейшнз в системе социального управления. СПб.: Изд-ва «Паллада-медиа» и СЗРЦ «Русич», 2002. – 444 с.

ЯЦКЕВИЧ ІННА ВОЛОДИМИРІВНА

*професор кафедри менеджменту організацій
ОРИДУ НАДУ при Президентів України, д.е.н., доцент*

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІТ-КОНСАЛТИНГУ

Традиційно інформаційні технології (ІТ) становили значну частину глобальних угод в консалтинговій галузі. Галузь ІТ-консалтингу вимагає постійних капіталовкладень, що

відбувається за рахунок зростання рівня інновацій і нових цифрових технологій. Перевагами ІТ-консалтингу є сприяння стимулюванню інтересу і постійна потреба підприємств у формуванні нових можливостей, які дозволяють їм підвищити конкурентоспроможність на ринку або вийти на нові ринки. Як наслідок, ІТ-консалтинг є одним із інструментів, який дає можливість орієнтуватися в сучасному цифровому ландшафті.

Під ІТ-консалтингом розуміється сфера діяльності, яка фокусується на консультуванні підприємств по найкращому способу використання інформаційних технологій для досягнення підприємницьких цілей [1; 2]. Слід зазначити, що галузь ІТ-консалтингу складається з фірм, які пропонують бізнес-дизайн і впроваджують системи та інфраструктуру інформаційних технологій. ІТ-консалтингові послуги надають підприємствам, – знання, досвід і галузеву аналітику, допомагаючи поліпшити дизайн, архітектуру, оптимізацію і впровадження програмної безпеки, людей і процесів.

Штучний інтелект й автоматизація, кібербезпека та хмарні рішення – найпопулярніші підсектори індустрії ІТ-консалтингу. Розглянемо деякі основні моменти цих трьох передових технологій.

1. Штучний інтелект і автоматизація виводять на додатковий рівень щодо існуючих технічних рішень, які створюють підприємства, і забезпечують більш широкую ІТ- архітектуру для вирішення більш широкого кола проблем. Основними перевагами автоматизації є зниження витрат, поліпшення обслуговування клієнтів і можливість більш точного відстеження тенденцій, що впливають на підприємницьку діяльність клієнтів. Консультанти ІТ-консалтингових послуг також активно впроваджують функції автоматизованого бек-офісу, щоб оптимізувати витрачений час і зусилля співробітників, що виконують трудомісткі завдання бек-офісу.

2. Хмарні рішення відносяться до масиву ресурсів, сервісів за запитом, мереж та додатків, до яких можна отримати доступ через загальну хмарну інфраструктуру. Ціннісне пропозицію хмари спрощує і прискорює експерименти та інновації в бізнес-контексті.

3. Кібербезпека – це технологія, розроблена для захисту систем, мереж та даних від кібератак й порушень захисту даних. Останні руйнівні впливи нових хмарних рішень на підприємницьку діяльність і операційні моделі фірм роблять кібербезпеку критично важливим пріоритетом для інвестицій. Наслідки кібератаки варіюються від втрати репутації та бізнес-активів до витрат на усунення шкоди.

Протягом 2019 року середня сума угод про злиття і поглинання в секторі ІТ-консалтингу склала 46% у Північній Америці та 38% в Європі, що склало вісім з десяти транзакцій, в той час як Азія представляла меншу частку – 11%. Крім того, середня ціна операцій в США практично у 3 рази вище, ніж в Європі, що свідчить про значну різницю у фірмах, що надають ІТ-послуги в даних країнах [3].

Таким чином, штучний інтелект активно впроваджується далекоглядними підприємствами, особливо у банківському, роздрібному та автомобільному секторах. Попит на підприємницьку діяльність з хмарними

сервісами залишається великим. Нарешті, кібербезпека продовжує зростати внаслідок попиту на хмарні рішення та підключені пристрої. Ця ситуація формує такі перспективи розвитку галузі IT-консалтингу як:

1. Потреба у формуванні нових навичок. Поява на ринку нових технологій та методів, підприємства відчувають постійний тиск, – щоб не відставати від постійних змін. Якщо вони цього не зроблять, це зробить конкурент. Відповідно, для того, щоб йти в ногу з часом, потрібні IT-консультанти з правильним набором навичок.

Підприємства можуть набувати нових навичок за рахунок підвищення кваліфікації і перепідготовки існуючої робочої сили та найму нових талантів, які вже володіють цими навичками. Більшість фірм використовують обидва ці підходи, але кожен з них пов'язаний з проблемами. Наприклад, навчання наявного персоналу відволікає людей від оплачуваної прибуткової роботи. А наймання нових талантів в умовах жорсткої конкуренції може бути дуже дорогим. Досвідчені фірми розуміють, що якщо вони хочуть боротися за частку на ринку, їм в першу чергу потрібно мати талановитих IT-консультантів з відповідними навичками.

2. Підвищена конкуренція. В індустрії консалтингу відбувається велика консолідація, і нові технології загрожують комерціалізацією прибутковості послуг.

3. Брак талановитих фахівців. Дана проблема характерна не тільки для консалтингових фірм, проте в IT-консалтинговій галузі викликає зростаюче занепокоєння. Як наслідок, щоб залишатися конкурентоспроможними, фірми повинні зосередитися на пожеввленні свого бренду роботодавця. Якщо у фірми немає привабливого бренду роботодавця, тобто якщо вона не користується репутацією як відмінне робоче місце, хороші фахівці шукають роботу в іншому місці.

4. Зміни у способах придбання IT-консалтингових послуг підприємствами. Підприємства для використання IT-консалтингових послуг стали більш широко використовувати онлайн-пошук, соціальні мережі, мережу Інтернет та інші нетрадиційні канали для пошуку і перевірки консалтингових фірм.

Змінився навіть спосіб отримання рекомендацій. Сьогодні багато рекомендацій надають люди, які навіть не наймали фірму, але знають про вас з інших джерел. Фірми все частіше зміцнюють свою репутацію в мережі Інтернет – за допомогою складних програм контент-маркетингу на місці й за його межами та прямої участі в соціальних мережах. Безсумнівно, деякі фірми відчувають себе погано підготовленими для адаптації до цих змін.

5. Непередбачуваність на ринку. Ринок IT-консалтингу швидко еволюціонує від ринку, який базувався, в першу чергу, на міжособистісних контактах, для розвитку нового напрямку діяльності (наприклад, створення мереж або особисті рекомендації), до широко відкритого ігрового поля онлайн. Все частіше саме тут розігрується гра, і покупці вибирають переможців.

Неспокійні часи породжують величезні зміни, і це саме та реальність, з якою сьогодні стикаються IT-консалтингові фірми. Щоб адаптуватися до зростаючого тиску на ринку, щоб вирватися вперед і залишитися там, їм доведеться застосувати цілий ряд маркетингових методів.

Список використаних джерел.

1. Гуткевич С.О., Дунда С.П. Консалтинг як інструмент розвитку підприємства. URL: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5222/1/Consulting%20as%20a%20tool%20of%20the%20enterprise%20development.pdf> (дата звернення: 09.09.2020).

2. Ковальська К. В. Особливості і тенденції розвитку ринку консалтингових послуг в Україні. Ефективна економіка. 2014. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3156> (дата звернення: 09.09.2020).

3. Управлінський консалтинг та IT. URL: <https://www.ebskiev.com/uk/upravlinskij-konsalting-ta-it/> (дата звернення: 09.09.2020).

ЗМІСТ

ОСНОВНІ ДОПОВІДІ

БЕЗВЕРХНЮК ТЕТЯНА

СТРАТЕГІЧНЕ ПРОЕКТУВАННЯ
ЯК ТЕХНОЛОГІЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ 3

КОЛІСНІЧЕНКО НАТАЛЯ

ІНШОМОВНА КОМУНІКАЦІЯ У ПІДГОТОВЦІ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ:
ВИВЧЕННЯ ТА ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ 4

КРАСНОСТАНОВА НАТАЛЯ, ЯРОМІЧ СВІТЛАНА

СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ У МЕНЕДЖМЕНТІ 7

КРИВЦОВА ВАЛЕНТИНА

ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ЄВРОПИ 8

НАДОЛІШНІЙ ПЕТРО

НАРОДОВЛАДДЯ І КОНЦЕПЦІЯ ДЕМОКРАТИЧНОГО ВРЯДУВАННЯ:
ЦІННІСНИЙ, ІНСТИТУЦІЙНИЙ І ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКИЙ ВИМІРИ 10

ПАХОМОВА ТЕТЯНА, КНЯЗЄВА ОЛЕНА

ІНСТИТУЦІЙНА ДОВІРА: КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПОНЯТТЯ
В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ 18

Дискусійний майданчик № 1

МЕХАНІЗМИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ РЕФОРМ

ГОЛИНСКИЙ ВЛАДИСЛАВ

НОВА СИСТЕМНА КОЛАБОРАЦІЯ РЕІНЖИНІРИНГОВИХ ПРОЦЕСІВ
У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ 21

ГОРИЩАК СЕРГІЙ

ВПРОВАДЖЕННЯ ПОСЛУГИ РАНЬОГО ВТРУЧАННЯ
У МЕДИКО-ПРОФІЛАКТИЧНОМУ ЗАКЛАДІ: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ 22

ГУРМАЗА ЮЛІЯ

ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ
МОРАЛЬНО-ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ПУБЛІЧНОГО СЛУЖБОВЦЯ 23

ДЗІНТАРС ОЛЕГ

ДЕРЖАВНА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ: СУТНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ 24

ДУЛІНА ОКСАНА

ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО
КОНТРОЛЮ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ 25

ЄЛЬЧІЄВА ОКСАНА

ДЕЯКІ ЗАГРОЗИ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ НА РІВНІ ГРОМАД 27

ЄРМАКОВ РОЛАН

ДО ПИТАННЯ ПРО ПЕРІОДИЗАЦІЮ ІСТОРІЇ
МІСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ОДЕСІ В ХІХ СТОЛІТТІ 29

ЗЕЙТУЛЛАЄВА ЄЛЬВІРА

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СТАТУСУ
ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ТА ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ 30

ЗЕЛІНСЬКИЙ РУСЛАН

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ
ЯК СКЛАДОВА АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ 32

КАЛІНІН МАКСИМ

КЛАСИФІКАЦІЯ АУТСОРСИНГА В МІСЦЕВИХ ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ 33

КОРОТЕНКО ОЛЕКСІЙ

СТАТУТ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ЯК ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВА
ОСНОВА ЇЇ РОЗВИТКУ 34

КРУПНИК АНДРІЙ

МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ
СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА 36

ЛЕСИК ОЛЕНА КОНТЕКСТУАЛЬНА МОДЕЛЬ АДАПТАЦІЇ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ЯК АКТУАЛЬНИЙ НАПРЯМ ОБҐРУНТУВАННЯ ВЕКТОРІВ ТА ІНСТРУМЕНТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕФОРМ В УКРАЇНІ	37
МАТВІЄНКО ЛЮДМИЛА ЗМІНИ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ МИКОЛАЇВЩИНИ НА ПОЧАТКУ ХХІ ст.	38
МЕДЛОВСЬКА НАТАЛІЯ РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ	39
МІЩЕНКО СЕРГІЙ ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ В УМОВАХ РЕФОРМ	40
МУСТАФАЄВА ЕЛЬЗАРА ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ СУПРОВІД УПРАВЛІННЯМ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ У ПОЛІЕТНІЧНОМУ РЕГІОНІ	42
НАГУЛЯК АНАСТАСІЯ УПРАВЛІННЯ МІСЬКИМИ АГЛОМЕРАЦІЯМИ В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТ	43
НЕВЕСЕЛИЙ ВЛАДИСЛАВ ЕНДОГЕННИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	44
ОМЕЛЬЧЕНКО ВЛАДИСЛАВ ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ІНДИКАТОР РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ЗАКОННОСТІ В ДЕРЖАВІ	45
ОРЛОВА АЛЛА ОЦІНЮВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ НА 2021–2025 РОКИ	46
ПАНЧЕНКО ГАННА ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	48
ПІРОЖЕНКО НАТАЛІЯ ІНТЕГРАЦІЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В ПРОЦЕС СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ В УКРАЇНІ	49
ПОГОСЯН ВІТАЛІЙ РЕІНЖИНІРИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МІСТА	50
ПОПОВ МИКОЛА, КОМАРОВСЬКИЙ ІВАН ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ СЛАБКИХ СИГНАЛІВ ПРИ ПЛАНУВАННІ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	52
СВІЧИНСЬКИЙ ВІТАЛІЙ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	53
ТОДОРОВА ОЛЬГА ПРИНЦИПИ ПЛАНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	55
ЧАЙКА АНЖЕЛІКА КОНФЛІКТИ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ ДО ПОСТДОБРОВІЛЬНОГО ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	56
ШАВРІЄВА ТЕТЯНА АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ПРОФІЛАКТИКИ ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНОГО ТРАВМАТИЗМУ УЧНІВ В УКРАЇНІ	57
ЮЩЕНКО МАРГАРИТА МОЖЛИВОСТІ АДАПТУВАННЯ ДОСВІДУ ЕСТОНІЇ У НАДАННІ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ У СФЕРІ РЕЄСТРАЦІЇ АКТІВ ЦИВІЛЬНОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	58
ЯКОВЧЕНКО ВІКТОРІЯ КОМУНІКАЦІЯ ЯК НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА ВЗАЄМОВІДНОСИН ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	60

Дискусійний майданчик № 2
РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ЗМІН
В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ДОВІРИ

ІЗНА МΥΚΟΛΑ, MAIEV ANDRII KEY TRENDS IN REGIONAL DEVELOPMENT OF THE FRENCH REPUBLIC	63
БАКСАН ОЛЕГ УЧАСТИЕ ГРАЖДАН – ОСНОВА ХОРОШЕГО УПРАВЛЕНИЯ	64
БАЛАБАЄВА ЗІНАЇДА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ І ЇЇ ВПЛИВ НА ДЕМОКРАТИЗАЦІЮ СУСПІЛЬСТВА	65
БЕРЕЗОВСЬКИЙ РУСЛАН РОЛЬ ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКИХ ВПЛИВАХ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ	66
БІЛОРУСОВ СЕРГІЙ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ЩОДО НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ У ХЕРСОНСЬКІЙ ОБЛАСТІ	67
БУРДИГА ДІАНА ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАХОДІВ З ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ	69
ВЕЧЕР ЛІДИЯ ОСНОВЫ ПРАВОВОГО ПОЛОЖЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫХ СЛУЖАЩИХ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	70
ГОЛИНСЬКА ОЛЕСЯ ІНСТИТУЦІЙНА ДОВІРА В СУТНОСТІ ЕКОНОМІЧНО БАЗОВАНИХ ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКИХ СИСТЕМ	72
ДУЛЬСКИЙ ИОН ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ЭТИКА И ОБЩЕНИЕ С ГРАЖДАНАМИ В ГОСУДАРСТВЕННОЙ АДМИНИСТРАЦИИ	74
ЄВСТЮНІНА ЮЛІЯ, ПРОСЯНИК СЕРГІЙ ІНФОРМАЦІЙНА КАМПАНІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ В УКРАЇНІ	76
КІТАЄВА ТЕТЯНА РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ	77
КНЯЗЄВА ОЛЕНА ДЕТЕРМІНАНТИ ДОВІРИ ПУБЛІЧНИМ ІНСТИТУТАМ (на прикладі міста Одеси)	79
КОВТУН РАЇСА КОМУНІКАТИВНА ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ І ГРОМАДСЬКОСТІ	81
КУЛЕШОВ ВОЛОДИМИР НАУКОВІ СУДЖЕННЯ ЩОДО СУБ'ЄКТІВ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ	82
КУСПЛЯК ГАЛИНА ЕВОЛЮЦІЙНИЙ ШЛЯХ ВІД КОНЦЕПЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ	83
МАМОНТОВА ЕЛА, ПЄЛЄВІН ЄВГЕН ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА ТА АКАДЕМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ: СПЕЦИФІКА ВІТЧИЗНЯНОЇ КУЛЬТУРИ СПІВПРАЦІ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ДОВІРИ	85
МАТВЄЄНКО ІРИНА ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВПЛИВІВ НА СОЦІАЛЬНУ СФЕРУ	86
MELNIK VLADIMIR SOME ASPECTS OF PERSONNEL MANAGEMENT IN PUBLIC AUTHORITIES	87
НЕГУЛЯЄВА ІРИНА ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ПОДОЛАННЯ ЖИТЛОВОЇ ПРОБЛЕМИ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ	88

ОВЧИННИКОВА СВІТЛАНА ДОКУМЕНТАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА РІВНІ МІСТА ЯК ЕЛЕМЕНТ ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ДОВІРИ	90
ПАСЕНКО НАТАЛІЯ СВІТОВИЙ ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	91
РАЙЛЯН ГАННА ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ В УМОВАХ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ	92
РЕШЕТНЮК ОКСАНА НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ОРГАНАМИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ НА ПРИКЛАДІ МІСТА АРЦИЗ	93
РІЗНИКОВА ЯРОСЛАВА СПЕЦИФІКА ПРОЦЕСУ ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В ЕТНОКОНТАКТНИХ ЗОНАХ	95
РОГУЛЬСЬКИЙ ОЛЕГ СУЧАСНІ ТРЕНДИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	96
РОКОТЯНСЬКА АНАСТАСІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ НОВОЇ СИСТЕМИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ З МЕТОЮ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДОВІРИ У РЕГІОНІ	97
САМОФАЛОВ РОМАН ВИНИКНЕННЯ ПОНЯТТЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ЙОГО ВИЗНАЧЕННЯ	99
СТЕРАПЕНКО ALEXANDER TO THE PROBLEM OF CLARIFYING THE MEANING OF THE CONCEPT OF «HUMAN COMMUNITY CAPITAL»	100
ТРОФИМЛЮК ОЛЕНА ІННОВАЦІЇ З СПРИЯННЯ ДЕРЖАВИ У РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ	101
ФІЛАНЧУК МАКСИМ ОСОБЛИВОСТІ ПАРТИЦИПАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	102
ЧЕБАН ОЛЕКСАНДР КОРУПЦІЯ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В КОНТЕКСТЕ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	103
ЯКОВЛЕВА ЛІЛІЯ ULTIMA RATIO ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: ВІД ІНСТИТУЦІЙНОЇ ДОВІРИ ДО ІНКЛЮЗИВНОЇ ЛЕГІТИМНОСТІ	105
ЯКУБОВСЬКИЙ ОЛЕКСІЙ РОЛЬ КЕРІВНИКА У ФОРМУВАННІ І РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ПЕРСОНАЛУ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ	106
ЯСИНЕВИЧ СТАНІСЛАВ УНІВЕРСАЛЬНИЙ МЕДІА-СЕРВІС: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЛЮРАЛІЗМУ ІНФОРМАЦІЇ ЧИ ЛОБІЮВАННЯ КОМЕРЦІЙНИХ ТА ПОЛІТИЧНИХ ІНТЕРЕСІВ	108
VRANCEANU ELENA THE DECISION-MAKING PROCESS In PUBLIC ADMINISTRATION	109
ZAHARIA OLGA THE STATE AS A GENERATOR OF PUBLIC POLICIES	111
 <u>Дискусійний майданчик № 3</u> РЕГІОНАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА: АНАЛІЗ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ	
АХЛАМОВ АНАТОЛІЙ АНАЛІЗ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНКИ РІВНЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ	113

ГОЛИНСЬКА ОЛЕСЯ, БЕЛОШАПКА ТЕТЯНА АКТУАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ В ЕКОЛОГІЧНІЙ СФЕРІ: СВІТОВИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ВИМІРИ	114
ГОЛУБ ТЕТЯНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	115
ГОРЯЧУК ВАЛЕРІЙ, НАЗАРЕНКО ЮЛІЯ ЕКОНОМІЧНА, АКЦІОНЕРНА І РИНКОВА ДОДАНА ВАРТІСТЬ ТА ОЦІНКА ПРОДУКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	117
ВАРЕЩЕНКО ВОЛОДИМИР, КАРПЕНКО ЛІДІЯ ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ ТА СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ: ІНСТРУМЕНТАЛЬНЕ ПІДҐРУНТЯ РОЗБУДОВИ СТРАТЕГІЇ	118
КУРАНДА ЛЮДМИЛА СУТНІСТЬ ТА НАУКОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА	120
КУЧИНСКИЙ ОЛЕГ ПОВЫШЕНИЕ РОЛИ МЕСТНЫХ СООБЩЕСТВ В РЕШЕНИИ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ ВОПРОСОВ КАК ГЕОПОЛИТИЧЕСКОЕ ПОСЛЕДСТВИЕ «ЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО ПЕРЕХОДА»	122
LIPKOVA LUDMILA, KARPENKO LIDIYA INTERNATIONAL PRACTICE IN THE AREA OF STATE MANAGEMENT OF THE SEAPORTS DEVELOPMENT: STRATEGIC IMPERATIVES AND INDICATORS	123
МИКОЛАЙЧУК МИКОЛА, КАТРИЧ АНТОН АКТУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	124
ОДНОСТАЛКО ДАНІІЛ ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ДЕРЖАВИ	125
ОСАДЧУК СВІТЛАНА ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ	126
КАРПЕНКО ЛІДІЯ, РУДЕНЯ КОСТЯНТИН СУЧАСНІ ПИТАННЯ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ЕФЕКТИВНИМ ТА РАЦІОНАЛЬНИМ ВИКОРИСТАННЯМ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ	128
KARPENKO LIDIYA, FROLOV DENYS FOREIGN EXPERIENCE OF STATE REGULATION OF SMALL AND MEDIUM-SIZED BUSINESS DEVELOPMENT: REGIONAL ASPECT	129
Дискусійний майданчик № 4 ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ГУМАНІТАРНОЮ, СОЦІАЛЬНОЮ ТА ПОЛІТИЧНОЮ СФЕРАМИ	
ПОПОВ СЕРГІЙ, ВОШКО ІННА ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ПОТРЕБ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД	131
АУЛІН ОЛЕКСАНДР СТРАТЕГІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ОПТИМІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ГУМАНІТАРНОЮ, СОЦІАЛЬНОЮ ТА ПОЛІТИЧНОЮ СФЕРАМИ	132
БЕРНАЦЬКА ІРИНА ПРОБЛЕМА МАЛОЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ЯК ОБ'ЄКТ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ	133
БИКОВСЬКА ОЛЬГА МОДЕЛЬ 5P: ВІТЧИЗНЯНІ НАУКОВІ ПОГЛЯДИ	135
БОГАТУ СВІТЛАНА ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО У СФЕРІ СТОМАТОЛОГІЇ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ	136
БРАШКО ІРИНА ПРИКЛАДИ ВПЛИВУ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ДІЯЛЬНІСТЬ ДИТЯЧИХ ЛІКАРЕНЬ В США	137
ВОРОНОВ ОЛЕКСАНДР ВПЛИВ КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ НА ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	138

ОВЧАРЕНКО СВІТЛАНА, ГРИБАНОВ АНДРІЙ ПРОЕКТИ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В СИСТЕМІ ФІНАНСУВАННЯ ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ: СТРИМУЮЧІ ФАКТОРИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ	140
ДРАГОМИРЕЦЬКА НАТАЛІЯ БАГАТОМІРНІСТЬ ДЕФІНІЦІЇ «ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ» В ЗАРУБІЖНІЙ АКАДЕМІЧНІЙ ПРАКТИЦІ	141
ДРУЖИНІН СЕРГІЙ ДЕФІНІЦІЯ «КУЛЬТУРА» У КОНТЕКСТІ СТІЙКОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ СИСТЕМИ	142
ДУМИНСЬКА СВІТЛАНА СУЧАСНІ ПІДХОДИ ЩОДО РОЗВИТКУ БІБЛІОТЕЧНОЇ СПРАВИ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ ТА АДМІНІСТРУВАННІ ЗАРУБІЖНИХ ДЕРЖАВ. МІЖНАРОДНА ПРОГРАМА SWITL	144
ЗАЙЦЕВ АНДРІЙ УДОСКОНАЛЕННЯ РОЛІ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БІОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ	145
ЗЕЛІНСЬКА ОЛЬГА ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МУЗЕЙНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ	147
ІВАНОВА ІРИНА ОСНОВНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ НА РІВНІ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	148
КОВАЛЕНКО ОЛЕНА РОЗВИТОК МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ НОВОВВЕДЕННЯМИ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	149
КОСТОВ ОЛЕКСАНДР ЗАРУБІЖНА ПРАКТИКА РОЗВИТКУ ПАРТНЕРСТВА У НАДАННІ ПЕДІАТРИЧНОЇ ДОПОМОГИ	150
КРАЙТОР ОКСАНА ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ПУБЛІЧНОГО СЛУЖБОВЦЯ	151
КУЗ СЕРГІЙ ДЕЯКІ АСПЕКТИ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНУ ЕПОХУ	152
КУРНОСЕНКО ЛАРИСА, СУХАРЕНКО ВЛАДИСЛАВ РЕСУРСНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКА В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	153
КУЩЕВА ГАЛИНА ПРОЦЕСНИЙ ПІДХІД В АДМІНІСТРУВАННІ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ	155
ЛАГУНІН МИКИТА ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТИТУЦІЙ	156
ЛИСЮК ІРИНА ВІТЧИЗНЯНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЩОДО РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО ПАРТНЕРСТВА	157
ЛІТВАК АКИМ ОЦІНКА ДЕРЖАВНИМИ СЛУЖБОВЦЯМИ СВОЇХ КЕРІВНИКІВ	158
ЛУЖЕЦЬКА НАДІЯ ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ВСЕСВІТНЬОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ЩОДО ЯКОСТІ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ	159
ОВЧАРЕНКО ЮРІЙ, БОНДАРЕНКО НАТАЛЯ ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ	160
ОЛЕКСІЄНКО ОЛЕКСАНДРА ДЕРЖАВНІ МЕХАНІЗМИ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ ЯК ПОКАЗНИКИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ	162
ОЛЕЩЕНКО ВЕРОНІКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ЯК КРИТЕРІЙ СТАНУ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ	163
ПОЛЮЛЯХ ОКСАНА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАПРОВАДЖЕННЯ НОВОГО ПУБЛІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	164

ПРУТКЕВИЧ НАТАЛІЯ ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ	165
РОБОЧИЙ ВІКТОР ГАРАНТОВАНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ ТОВАРАМИ ПЕРШОЇ НЕОБХІДНОСТІ	166
РУСЯЄВА МАРИНА ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ СИСТЕМИ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ УКРАЇНИ	168
КАРПЕНКО ЛІДІЯ, СМОГЛА ІРИНА НАПРЯМКИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ЗМІН	169
СОКУР НАТАЛІЯ, ДИКА ЛАРИСА СТОРОНИ СОЦІАЛЬНОГО ДІАЛОГУ ТА ФОРМИ ЇХ СПІВПРАЦІ	171
СТАНІШЕВСЬКИЙ ВАЛЕНТИН ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА	172
СТОЯН РУСТАМ АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПРОБЛЕМА ЗБЕРЕЖЕННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ	173
ТИТАРЕНКО ЛЮБОВ ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОЮ ТА ПОЛІТИЧНОЮ СФЕРАМИ: ПРІОРИТЕТНІСТЬ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ	174
ЧОРНИЙ ВІКТОР ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ	175
ЯЦЕНКО ВОЛОДИМИР РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОГРАМ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ ЯК ЕЛЕМЕНТ СТРАТЕГУВАННЯ	176
 <u>Дискусійний майданчик № 5</u> ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ В КОНТЕКСТІ СВІТОВИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	
БАЗЕНКО ГРИГОРІЙ АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АКВАКУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ З УРАХУВАННЯМ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ	179
БОГЯН ВАСИЛЕ НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ СЛУЖБЫ И ГОСУДАРСТВЕННОГО СЛУЖАЩЕГО В ЕВРОПЕ	180
ВАСИЛИШЕН СЕРГІЙ ПРИЄДНАННЯ УКРАЇНИ ДО КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ДІТЕЙ ТА СПІВРОБІТНИЦТВО З ПИТАНЬ МІЖДЕРЖАВНОГО УСИНОВЛЕННЯ	182
ГОГОНЯНЦ СПАРТАК, КУЦЕНКО ІГОР РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ І У ВІДПОВІДНОСТІ ДО СТАНДАРТІВ НАТО	183
ГУРЄЄВА ОЛЕНА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ	185
ДЕЙНЕКО СЕРГІЙ ПИТАННЯ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИКОРДОННОЇ БЕЗПЕКИ	186
ДЕМ'ЯНЧУК ІГОР СИСТЕМА ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ФРАНЦІЇ ЗА РІВНЯМИ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ	187
КАДУК НАТАЛІЯ ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ СТРАТЕГІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ 2020 РОКУ	189
КОЗЮРА ІГОР ВІДНОВЛЕННЯ МУНІЦИПАЛЬНОГО РЕФОРМАТОРСЬКОГО РУХУ: «ПЕРЕВИНАЙДЕННЯ» МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В КАНАДІ	190
КРИВЦОВА ОЛЕНА КОНВЕРГЕНЦІЯ І РОЗБІЖНІСТЬ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ РЕФОРМАХ	191

МАЙМЕСКУЛ ОЛЕКСАНДР ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ 2020	192
НІКОЛАЄВА ДАРІЯ ЗЛЕТИ ТА ПАДІННЯ У ВІДНОСИНАХ ТУРЕЧЧИНА-ЄС	193
ОВЧАРЕНКО СВІТЛАНА МОДЕРНІЗАЦІЯ КУЛЬТУРНИХ ПРАКТИК: ГЛОБАЛЬНІ ТРЕНДИ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	195
ПЕТРОВ ІГОР, САЗИКІНА ТЕТЯНА РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА ЯК ЗРАЗОК УСПІШНОГО ПРОВЕДЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	196
СІМЕЙКІН СЕРГІЙ СПІВРОБІТНИЦТВО	196
СЛОБОДЯНЮК ЮРІЙ ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ	197
УСЕНКО ІННА ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ МОРСЬКОЇ СПРАВИ ТА РИБАЛЬСТВА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ	198
ШАМРАЄВА ВАЛЕНТИНА ОСОБЛИВОСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО НАПРЯМКУ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ПІСЛЯ 2014 р.	200
ЯКОВЛЄВ ІГОР ЩОДО РІЗНИХ АСПЕКТІВ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ІНСТИТУТУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ	201
STEFANACHI BOGDAN GEOSTRATEGIC INTERESTS AND THE INTERNATIONAL BALANCE OF POWER. THE STATE OF THE EUROPEAN UNION IN THE CURRENT INTERNATIONAL CONTEXT	202
VOYGER MARK PUBLIC ADMINISTRATION PROGRAMS IN UKRAINE AS PLATFORMS FOR THE STUDY OF RUSSIAN LAWFARE (LEGAL WARFARE): DEMONSTRATED NECESSITIES AND FUTURE OPPORTUNITIES	203
POPOVICI ANGELA EUROPEAN SOLIDARITY IN THE FACE OF CRISIS AND GLOBAL CHALLENGES	204
M.A. TOMASZ WOJSZ ENVIRONMENTAL PROTECTION AS A CONTEMPORARY CHALLENGE TO THE STRUCTURE OF ADMINISTRATIVE LAW IN POLAND AND ITS LOCAL AUTHORITIES	206
 <u>Дискусійний майданчик № 6</u> ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	
ПІГАРЄВ ЮРІЙ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ У СТАНДАРТІ ДРУГОГО РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 281 «ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»	207
БОЙКО НАДІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦИФРОВІЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА	209
БОНДАРЕНКО ДМИТРО СЕРВІСНО-ОРІЄНТОВАНА АРХІТЕКТУРА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ МОДЕЛІ Е-УРЯДУВАННЯ	210
БОНДАРЕНКО МИХАЙЛО РІЗНОВИДИ АМЕРИКАНСЬКОЇ МОДЕЛІ СИСТЕМИ Е-УРЯДУВАННЯ	211
БУТЕНКО ТЕТЯНА, ЕФІМЕНКО ПАВЛО ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НОВОЇ ЦИФРОВОЇ ПАРАДИГМИ ОПОДАТКУВАННЯ	212
ВАСИЛЬЄВА АННА ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКІ МЕХАНІЗМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД	214

ВОЛОШЕНЮК АННА ЦИФРОВІ КОМПЕТЕНЦІЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЯК УМОВА БРЕНДУ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ	216
ГРУЩИНСЬКА НАТАЛІЯ, ПОЛІЩУК ОКСАНА ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРАХ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СОЦІУМУ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ	217
ДАНИЛОВ ВАДИМ УПРАВЛЕНИЕ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМ КАПИТАЛОМ ГОСУДАРСТВЕННОГО СТРАХОВОГО ПРЕДПРИЯТИЯ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВЫХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ	219
СМЕТАНІНА ЛЮДМИЛА, ДАНИЛЮК МИХАЙЛО ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПРИКЛАДІ БАШТАНСЬКОЇ ОТГ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	220
ДИННИК ІРИНА МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ КРАУДСОРСИНГУ В РЕГІОНАЛЬНОМУ УПРАВЛІННІ	221
ЕСИМЧИК ВИТАЛИЙ ОБЩЕГОСУДАРСТВЕННАЯ АВТОМАТИЗИРОВАННАЯ ИНФОРМАЦИОННАЯ СИСТЕМА	223
ІОАННО ІНГА ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ РІШЕНЬ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	224
КЛОПОТ ВАЛЕНТИНА «ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ» ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ НА ШЛЯХУ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	225
КОБИСЯ МИКОЛА, СМЕТАНІНА ЛЮДМИЛА ЕЛЕКТРОННІ ІНСТРУМЕНТИ УЧАСТІ МОЛОДІЖНОЇ СПІЛЬНОТИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	226
КОСТЕНЮК НАТАЛЯ ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	227
КУСПЛЯК ІГОР, КОНСТАНТИНОВА ІРИНА ПЕРЕДУМОВИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА	229
МАКАРОВА ІРИНА ВИКЛИКИ УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	230
НІКОЛІНА ІРИНА ДІАГНОСТИКА ПОКАЗНИКІВ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В УКРАЇНІ	231
ОДОБЕЦЬКА ІРИНА ЕЛЕКТРОННЕ ВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: АСПЕКТ (НЕ) ДОВЕРШЕНОСТІ	232
БУТЕНКО ТЕТЯНА, ПАЛЯНИЦЯ ДЕНІС ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ БІЗНЕСУ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ	233
СОРОКИН АЛЕКСАНДР ПОЛИТИЧЕСКАЯ ИДЕНТИЧНОСТЬ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ: УГРОЗЫ И ВЫЗОВЫ ГОСУДАРСТВЕННОМУ УПРАВЛЕНИЮ И ГРАЖДАНСКОМУ ОБЩЕСТВУ	235
ШАПКИНА ЮЛИЯ ДАнные КАК ИСТОЧНИК ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА СОВРЕМЕННОГО ГОСУДАРСТВА	236
ЯРУЛІНА НАТАЛЯ ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ БОРОТЬБИ З ПАНДЕМІЄЮ COVID-19	237
Дискусійний майданчик № 7 ПРОЕКТНО-ОРІЄНТОВАНЕ ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА	
АЗАРОВА ІРИНА ЕКОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОЕКТІВ ТА ПРОГРАМ В СФЕРІ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ	239
АНТОЩУК МИКОЛА ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ	240

АПОЛЛОНОВА КРИСТИНА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ B2B БІЗНЕСУ У ПЕРІОД ГЛОБАЛЬНОЇ КРИЗИ. ТРАНСФОРМАЦІЯ КАНАЛІВ ПРОДАЖУ У ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРІ	241
БАБОВА ІРИНА УПРАВЛІННЯ КУРОРТНИМИ ТЕРИТОРІЯМИ УКРАЇНИ З ПОЗИЦІЙ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ШЛЯХОМ СТВОРЕННЯ ОБСЕРВАТОРІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ	242
БАЗОВСЬКА АННА КУЛЬТУРНІ ПРОЄКТИ ЯК ДЖЕРЕЛО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ МІСТА	243
БЕЛЄМУК ОЛЕНА СИСТЕМА МЕНЕДЖМЕНТУ ЯКОСТІ В МЕДИЧНІЙ УСТАНОВІ: ПРОЦЕСНИЙ ПІДХІД	245
БИКОВ ІГОР ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ МЕДИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ В УКРАЇНІ: ПРОЕКТНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД	246
БОЛГАРОВА ІННА ЕЛЕКТРОННА КОМЕРЦІЯ: ПРОБЛЕМИ ТА МОЖЛИВОСТІ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙНИХ КАМПАНІЙ	247
БОНДАР НАТАЛІЯ ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ПАЛІАТИВНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ: СТАН ПРОБЛЕМИ	248
БОЧЕРОВА ГАЛИНА РОЗВИТОК СИСТЕМИ ОХОРОНИ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ: ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ МЕДИКО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ	249
БРОВКОВА ОЛЕНА, БРОВКОВА КАТЕРИНА ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	250
БРУСНІЦІН ІГОР АНАЛІЗ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ОРГАНІЗАЦІЇ МЕДИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ЯК СКЛАДОВОЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ	251
БУЗОВСЬКИЙ ВОЛОДИМИР СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ДИТЯЧОЇ КАРДІОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ	252
ВАСЮТИНСЬКА ЛЮДМИЛА ЕКОЛОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ, ЙОГО РОЛЬ ТА РОЗВИТОК У КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ	253
ВИШНЕВСЬКА ВІОЛЕТА ІНДИКАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ПРОВЕДЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ПРОЕКТІВ	254
ЖЕЗЛОВА ІРИНА АНАЛІЗ АКТУАЛЬНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СФЕРІ ОСВІТИ ТА ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ	255
КАЦАП ОЛЕКСІЙ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО МАРКЕТИНГУ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ	257
КОНЦЕВА ЕЛІНА НАПРЯМИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЕКТНОГО ПІДХОДУ В СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	258
КОРНЄЄВА МАРИНА УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	259
КРИЛОВ ЄВГЕН АЛЬТЕРНАТИВНІ ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	260
МОРОЗОВА ГАННА СВІТОВИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ СИСТЕМ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	262
ПЕРЕКРЕСТОВА ОЛЬГА ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛЕННЯ РЕСУРСАМИ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ РЕФОРМИ	263
ПОПАДЮК АНЖЕЛА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ МЕДИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ	264

ПОТАПЕНКО АНАСТАСІЯ ЦИФРОВІ КУЛЬТУРНІ МАРШРУТИ. ІНСТРУМЕНТ З РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО СЕКТОРУ м. ОДЕСИ	265
ПСАРЬОВА ОЛЬГА ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО, ЯК РЕАЛІЗАЦІЯ ГЕОПОЛІТИКИ	267
САХНО КАТЕРИНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В ПРИВАТНОМУ РЕАБІЛІТАЦІЙНОМУ ЗАКЛАДІ: ПРОЦЕСНИЙ ПІДХІД	268
СЕНЧА ІРИНА СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ	269
СТОГНІЙ ОЛЕКСАНДРА ЕКОНОМІКО-ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ	270
CHUKURNA OLENA, DOBROVOLSKYI VITALII MANAGEMENT PROBLEMS IN THE CHAINS OF ECOLOGICAL LOGISTICS	271
ШЕКА ОЛЕКСАНДР АНАЛІЗ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ВАРІАНТІВ РОЗВИТКУ КУОРТУ ДЕРЖАВНОГО ЗНАЧЕННЯ КУЯЛЬНИК	273
ЯЦЕНКО ОЛЕКСАНДР, УСТЯНСЬКА АНАСТАСІЯ ПРОЕКТНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ ПОРТІВ УКРАЇНИ	274
 <u>Дискусійний майданчик № 8</u> РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ	
ДУЛЬСКИЙ СИЛЬВИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ ДОЛЖНОСТНЫХ ЛИЦ И МОДЕРНИЗАЦИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ АДМИНИСТРАЦИИ: ОПЫТ ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАН	277
КЕМАРСКА ТАМАРА WHAT SYLLABI DO WE NEED?	279
КОВАЛЕВСЬКА АНАСТАСІЯ, РОМАНЕНКО ТЕТЯНА ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ВИРОБЛЕННЯ СТРУКТУРНО-КОМПОНЕНТНОЇ МОДЕЛІ ПІДГОТОВКИ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ ДО ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	280
КОТЮЖИНСЬКА СВІТЛАНА ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА В НЕПРЕРИВНІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ МЕДИКІВ	282
МАЗУРОК ТЕТЯНА ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ІНДИВІДУАЛІЗОВАНОГО НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ	283
ПАЛЬЧИК ГЕННАДІЙ, ЛИТВИНОВИЧ ВЛАДИМИР ОРИЕНТИРЫ РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ ПОДГОТОВКИ УПРАВЛЕНЧЕСКИХ КАДРОВ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ	285
ROSENBAUM ALLAN ON THE NEED FOR A NEW «NEW PUBLIC ADMINISTRATION».... A MORE DEMOCRATIC PUBLIC ADMINISTRATION	286
ТЕРЕЩЕНКО ТЕТЯНА, НЕПИТАЛЮК ІЛОНА ДО ПИТАННЯ ПРО РОЗВИТОК ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ	287
 <u>Дискусійний майданчик № 9</u> ПРАВО В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	
МАРУЩАК ВОЛОДИМИР УПРАВЛІННЯ І РОЗПОДІЛ ПРАЦІ	289
АМОСОВА ОЛЕНА СУЧАСНИЙ СТАН НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ ЩОДО ОЦІНКИ КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВЛАДИ	290
АНТОНЮК ОЛЕКСАНДР ПРОФСПІЛКИ У МЕХАНІЗМІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ	291

АРОШОАЕ МИХАЕЛА-ОТИЛИЯ МЕХАНИЗМИ СОБЛЮДЕНИЯ ПРИНЦИПА ЗАКОННОСТИ МЕСТНЫХ АДМИНИСТРАТИВНЫХ АКТОВ	292
БАБИЧ ОЛЕНА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЯК ВИКЛИК ДЛЯ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ	294
БАЧИНСЬКА КАТЕРИНА МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ КРИЗИ	295
BRADU SORIN ESTABLISHMENT OF LOCAL PUBLIC SERVICES IN ROMANIA AND THE REPUBLIC OF MOLDOVA	296
ВЕРБАНОВСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В СИСТЕМІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ	300
ГЛАДУНОВА ОЛЕНА УПРАВЛІНСЬКІ ПРОЦЕСИ В СУДІ: СТРАТЕГІЧНІ ЗАВДАННЯ ТА ПРОТИРІЧЧЯ	301
ДОЛГІХ НАТАЛІЯ МЕДИЧНА РЕФОРМА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	303
ІВАНЧИКОВА ЛЮДМИЛА К ВОПРОСУ РЕАЛИЗАЦИИ АДМИНИСТРАТИВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	304
ІВАНОВА КАТЕРИНА ПІДҐРУНТЯ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ СВІТОВИХ КРАЩИХ ПРАКТИК ДО МИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	305
КОВАЛЬ ЗІНОВІЙ УПРАВЛІНСЬКІ БЕЗПЕКОВІ ЗАКОНОМІРНОСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ЕПОХИ	306
КОЗУЛІНА СВІТЛАНА НЕДОЛІКИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОРЯДКУ ПРОВЕДЕННЯ КОНКУРСУ НА ЗАЙНЯТТЯ ПОСАДИ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	307
КОНОВАЛОВА ІРИНА ОСОБЛИВОСТІ ТА ОКРЕМІ НЕУЗГОДЖЕНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В СИСТЕМІ ПРАВОСУДДЯ	308
КРИВОРОТЕНКО МАРГАРИТА ІНСТИТУТ МИРОВОЇ ЮСТИЦІЇ В СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	310
ЛИХОВІДОВА ІРИНА НОВАЦІЇ В СФЕРІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ	311
ЛЬВОВА ЄЛИЗАВЕТА КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОЗАЛЕЖНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ПАНДЕМІЇ COVID-19	312
МАРУЩАК ОЛЕНА СВІТОВА ПРАКТИКА ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ	313
МІНАКОВ ОЛЕКСАНДР ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ВЗАЄМОДІЇ КЕРІВНИКА АПАРАТУ ТА ГОЛОВИ СУДУ В СИСТЕМІ СУДОВОГО УПРАВЛІННЯ	315
НІМАС ІННА ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ХАРАКТЕРУ СУДУ ПРИСЯЖНИХ ЯК ФОРМИ НАРОДОВЛАДДЯ У СФЕРІ ПРАВОСУДДЯ	316
ПЕТРІВ ІВАН ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В СИСТЕМІ ОРГАНІВ ВЛАДИ КОНСТИТУЦІЙНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ФУНКЦІОНУВАННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ	317
ПОЛЬШИН КОСТЯНТИН ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ	319

РОВИНСЬКА КАТЕРИНА, РОВИНСЬКИЙ ЮРІЙ АНАЛІЗ ПИТАННЯ УЧАСТІ МІЖНАРОДНИХ ПРЕДСТАВНИКІВ У ФОРМУВАННІ ДЕРЖАВНОГО ОРГАНУ ВЛАДИ (НА ПРИКЛАДІ ОРГАН СУДДІВСЬКОГО ВРЯДУВАННЯ – ВИЩОЇ РАДИ ПРАВОСУДДЯ)	320
СТЕЦЬ ВОЛОДИМИР КІБЕРСТІЙКІСТЬ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	322
ТОКУЗАН СЮЗАННА АНАЛІЗ СУЧАСНОГО КОНТРОЛЮ ЗА РЕГУЛЯТОРНИМИ АКТАМИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	323
ФАЛЬКОВСЬКИЙ АНДРІЙ МІСЦЕ І РОЛЬ ПРАВА НА ОХОРОНУ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В СИСТЕМІ ПРАВ ЛЮДИНИ	324
ХОЛОД ВІКТОРІЯ ОПТИМІЗАЦІЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ АПАРАТУ СУДУ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ НОРМАТИВІВ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ	326
ЧОКЛЯ ОЛЕКСАНДР СУЧАСНИЙ СТАН ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УКРАЇНІ	327
ШАПОВАЛОВ ДМИТРО ОПТИМІЗАЦІЯ ПОВНОВАЖЕНЬ В ДЕРЖАВНІЙ МИТНІЙ СЛУЖБІ УКРАЇНИ ЗА РАХУНОК ПОКРАЩЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	328
ШВЕЦЬ ОЛЕКСАНДР ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ НА ПРИКЛАДІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ	329
ЮЩУК МАРІЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	331
 <u>Дискусійний майданчик № 10</u> СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ МЕНЕДЖМЕНТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	
КРАСНОСТАНОВА НАТАЛІЯ, АКИМЕНКО НАТАЛІЯ ІНСТИТУЦІЙНИЙ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА	333
БОТВІНА НАТАЛІЯ РОЛЬ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ	334
БРЄСВА ЄВГЕНІЯ СТРАТЕГІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ СФЕРИ ПОСЛУГ	335
БУТЕНКО ТЕТЯНА, БАТЛЮК ОЛЕГ КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА: ІННОВАЦІЙНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ	336
БУТЕНКО ТЕТЯНА, ЯКОВЧУК СОФІЯ ВИДИ УПРАВЛІНСЬКИХ КОНФЛІКТІВ У СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ОРГАНІЗАЦІЙ	338
ВЕЛИЧКО ТЕТЯНА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР	339
ЯЦКЕВИЧ ІННА, ВОЗНЕНКО ЛЕОНІД ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ З МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ	341
ГОНЧАР ОЛЕНА ОСНОВИ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВЕТЕРИНАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	343
ЖУРАВЕЛЬ ОЛЕНА ФІНАНСОВА ОЦІНКА МАРКЕТИНГОВИХ ПРОГРАМ ПІДПРИЄМСТВА	344
ЛОТОЩЕНКО КАТЕРИНА БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ МЕДИЧНОГО ЦЕНТРУ	345
МАЙДАНЮК СЕРГІЙ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «БІЗНЕС-ПРОЦЕС»	347

МАКОВЕЄВА ОЛЕНА	
ДЕЯКІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ МОТИВАЦІЄЮ ПРАЦІВНИКІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ	348
ПАЛАМАРЧУК ВОЛОДИМИР	
СУТНІСТЬ І ЗМІСТ ПРОЕКТНОГО ПІДХОДУ ДО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ОРГАНІЗАЦІЇ	350
ПРИВАЛОВА НАТАЛІЯ	
УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОСТОРОВО-ЧАСОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБОВЦЯ	351
СІДОРОВА АЛІНА	
ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇНИ	352
ТІМАКОВ ДЕНИС	
РЕАБІЛІТАЦІЙНІ ПОСЛУГИ ЯК СТРАТЕГІЯ ГРОМАДСЬКОЇ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	354
ЯРОМІЧ СВІТЛАНА, БЕКЕТОВА ОЛЕНА	
РЕПУТАЦІЯ ЯК ФАКТОР НАКОПИЧЕННЯ ПАБЛІЦІТНОГО КАПІТАЛУ	355
ЯЦКЕВИЧ ІННА	
ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІТ-КОНСАЛТИНГУ	356

Наукове видання

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ: ТРАДИЦІЇ, ІННОВАЦІЇ, ГЛОБАЛЬНІ ТРЕНДИ

*Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
за міжнародною участю
(до 25-річчя заснування інституту)*

9 жовтня 2020 року

Відповідальний за випуск О. В. Патик

Підписано до друку 28.09.2020.
Формат 70x108/16. Папір друкарський.
Гарнітура «Arial». Друк цифровий. Обл.-вид.арк. 48,1.
Тираж 240 прим. Зам. № 101/09.

Видавництво
Одеського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління
при Президентові України
**Свідоцтво ДК № 1434
від 17 липня 2003 р.**
65062 м. Одеса, вул. Генуезька, 22
тел. (048) 705-97-48
www.oridu.odessa.ua